

I
c: 28.

Handwritten musical notation on a five-line staff, featuring a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a series of notes and rests.

I.c.28

CHRONICON
TRAGIGVM

CHRONICON TRAGICUM

S I V E

DE EVENTIBUS TRAGICIS

Principum, Tyrannorum, Virorumque fama vel nobilitate
illustrium. A primo in Orbe Terrarum Monarcha
vique ad XVII. Seculum Christi.

LIBER SINGULARIS

Historicè, & Chronologicè descriptus

A D. CAROLO JOSEPH IMBONATO MEDIOLANENSI

Congr. S. Bernardi Ord. Cisterciensis S. T. & L. S. P.

OPVS Principibus, Politicis, Historicis, & Concionatoribus non
tam utile quàm necessarium.

Vos ego nunc moneo felix quicumque dolore

Alterius disces posse carere tuo. Tibull. 3. 6.

P R Æ M I T T I T V R

Parænesis ad Principes Veritatis amatores.

ROMÆ, Typis Hæredum Corbelletti. MDCXCVI.

SUPERIORVM PERMISSV.

EMIN.^{MO} ; ET REV.^{MO} D. D.

CÆLESTINO SFONDRA TO

S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO

Ex Sanctissimi P. Nostri BENEDICTI Ordine
assumpto.

D. Carolus Ioseph Imbonatus S. Bernardi Monachus

FELICITATEM PERENNE M.

LAUDITURbs, gratulatur Or-
bis de in Te collata dignitate E. P.
Impatiens suspirabat renasci piorum Auorum Tuorum
memoriam, FRANCISCI videlicet SFONDRA TI illius JOAN-
NIS

NIS BAPTISTÆ filij , antiquæ stirpis claritate nobilis ,
qui Senator & Consiliarius Ludovico Sfortiæ valdè
charus fuit , ob multas Legationes , quas iussu ipsius obijt
ad omnes , & Reges , & illustres Respublicas . Quas vir-
tutes , quas animi dotes , quos honores in magnanimo
hoc Viro FRANCISCO quis desiderare potest ? Duplicem
gladium habuit , unum quo secularem potestatem ,
secularis ; alterum quo Ecclesiasticam , Ecclesiasticus ,
defenderet . In utroque inuincibilis . Hic Comes Lit-
toris Larij ad Orientem vergentis , Baroque Assinæ
vallis ob egregiam fidem , prudentiamque in Republica
administranda , & admirabilem Juris intelligentiam ,
à Carolo Allobrogum Duce Senator illic creatus est .
Posteaque à Francisco II. Insubrum Duce in Ordinem
Senatorium Mediolani adscriptus , in ea dignitate à
Carolo V. Imperatore , cum in ipsius ditionem Civitas
rediisset , retentus fuit , auctusque Consiliarij gradu ;
mortua verò uxore ANNA VICECOMITE lectissima femi-
na , ab eodem summa cum potestate Senas missus est ,
ut eorum Rempublicam discordijs vexatam , consilio suo
regeret : à quibus ob egregia ipsius merita , & Civitate
donatus est , & Pater Patriæ appellatus . Postea Ro-
mam à Paulo III. Pont. Max. evocatus , in Germa-
niam Nuncium direxit primo ad Conventum Spiren-
sem , deinde ad Carolum V. ut nomine Pontificis de
pace cum Francisco Galliarum Rège peracta gratula-
retur . Ibidem dum moraretur , Presbyterum Cardi-
nalem

nalem adlegit, acceptisque Romæ Cardinalatus insigni-
bus, ad eundem Carolum Imp. ad Angliam ad S. Se-
dem Apostolicam reducendam iterum Legatus, summo
studio ne Caroli scriptum Interim dictum, promul-
garetur, curavit: & adversus Lutherane Sectæ defen-
sores, mirabiles fecit progressus. Ornatus demùm à sa-
pientissimo, acerrimique judicij sene omnibus honoribus,
quibus summi Antistitis persona decorari potest. Huic
bonæ arbori, optimi quoque fructus non defuere. Filius
enim eius NICOLAUS nomine, cæso matris utero, tan-
quam alter Cæsar puta ad sacrum Imperium natus,
immaturo sed felici Romanæ Ecclesiæ partu, sub disci-
plina ac tyrocinio Sanctissimi Cardinalis, & Archiepi-
scopi Mediolanensis CAROLI educatus, cujus familiaris
& imitator ab omnibus fuisse scribitur. Hinc cum tot
tantisque virtutum radijs fulgeret, illarum lux in ocu-
los perspicacissimi ac vigilantissimi Pontificis Grego-
rij XIII. spontè incurrit, qui eum absentem ac nescien-
tem, inter augustos Ecclesiæ Patres, Principesque re-
censuit, & Presbyterum Cardinalem titulo S. Cæcilie
renunciavit. Ad hanc eminentem dignitatem à Do-
mino tanquam Aaron vocatus, & cum gemitu admis-
sus, exclamavit: Et undè hoc mihi, cum innume-
ri me multò meliores assumi potuissent. Aded inna-
ta ei fuit humilitas. Tandem ejus bonitatis fama in-
dies crescente, Urbano VII. vita functo, se Pontificem
creatum vidit, & ob memoriam Gregorij XIII. à quo

Pur-

Purpura insignitus fuerat, eodem nomine appellari voluit. Certe Virum fuisse secundum Cor Dei exinde patet, quod cum similis similem uulgo diligere soleat, S. PHILIPPUM NERIUM Congregationis Oratorij Romani parentem unice amabat, admodumque magni faciebat Nicolaus adhuc inter Cardinales agens. Pontifex vero factus, ipsum in grauissimis rebus consulabat.

*Qualis fuerit PAULUS AEMILIUS SFONDRATUS S. R. E. Cardinalis, ejusdem GREGORII XIV. ex fratre Ne-
pos, supervacaneum est referre, cum adhuc tot ejus pietatis Opera satis superque demonstrant.*

*Quid igitur mirum si Eminentia Tua tot domesticis excitatus exemplis, paternarum virtutum emulatur existens, in ipso juventutis vere calcatis mundi illecebris ad Sanctissimi BENEDICTI P. Nostri Ordinem confugisti? In Abbatem, & S. R. Imperij Principem electus, & Vitæ meritum, & sapientiæ doctrinam celare nequiuisti: ut ipsæ eruditissimæ Lucubrationes in Iuris Pontificij favorem ac defensionem conscriptæ testantur. Plura non addo modestissimi Principis pudori parcens. Et si Religiosos Viros de dignitate in Viros Religiosos de Christiana Republica benemeritos collata, gratulari, py, Religiosique animi esse dilucide patet; hinc factum est, ut ubi primum Te, pro Tua singulari virtute, pro doctrinæ præstantia, & pro meritorum magnitudine sacra Purpura decoratum audiverim, vehementer mecum animo gavisus, Tibique gratulatus,
Hanc*

Hanc autem animi mei latitiam ex aliqua parte Tibi præsignificaturus, parum Vigiliarum mearum factum offero. Noui enim, & norunt mecum vniuersi, quàm sis inter clementes Clementissimus, inter mites Mitissimus, & quantum soleas mansuescere humilibus & subiectis, ita ut licet Opus hoc meum non mereatur in Tuae Eminentiae conspectu comparèrè, confidam tamen qui omnibus Mitis & Clemens esse soles, uni mihi Te inclementem haud futurum, sed benignum Patronum ac Protectorem spero.

Volo autem si non æternum, certè pium extare monumentum, undè homines intelligant quanti Te faciam: non tam dignitate Tua, (quam humiliter veneror) quàm Tuo studio erga doctrinas optimarum artium, & omnes qui in illas egregia sunt voluntate, eaque Eruditione Tua, ut cum disciplinis severioribus, bellas & interiores literas, atque antiquitatem in Tuo animo condideris venustè. Eo namque consilio Tragicum istud Chronicon Tuae Celsitudinis tholo appendere visum est, ut si qui tot Principum vitia & turpissima facinora demirati, ea luctuoso exitiosoque sine, hoc est, æquissimo supplicio ab æterno & incorrupto Iudice mulctata hoc in Volumine compererint, e contra præclarissima animi Tui ornamenta, & immortalia in uniuersam Catholicam Rempublicam merita summis in Ecclesia honoribus, seu potius condignis præmijs condecorata suspicientes animum à mærore ex ijs innumeris infelici-

§ §

cissi-

*eissimis eventibus concepto abducant, se seque à teterri-
ma Dæmonum servitute in Christianam libertatem
asserant, & omnis exempli documenta in Te Tuorum-
que Majorum perenni monumento posita intueantur,
tantisque vestigijs tuto pede insistant. Tibi igitur ut
Deus Opt. Max. bene faciat, & feliciora indies incre-
menta cum perenni valetudine præstet, ardentibus eum
votis rogo & obtestor.*

Scribebam ex nostro S. Bernardi
ad Thermas Diocletianas Cœ-
nobio Kal. Aprilis 1696.

Volumen istud inscriptum *Chronicon Tragicum* à
 R. P. D. Carolo Ioseph Imbonato nostræ Con-
 gregationis Monacho Sac. Theol; & Lingux San-
 ctæ Professore concinnè digestum, iussu Reuerendiss. Patris
 D. Ioannis Francisci à Sancto Bernardo Abbatis Genera-
 lis eiusdè nostræ Congregationis sedulo perlustrauit, nihil-
 que in eo orthodoxæ Fidei dogmatibus, & Christianæ Ethicæ
 documentis dissentaneū, quominus litterariū in theatrū
 sese omnium oculis spectandum prodeat, offendi; sed de
 hoc opere Lectorem suum contestari potest Author his
 mellitis verbis S. P. Bernardi: *Admoui speculum, sedus se in* lib. 2.
de Cō-
sider-
cap. 3.
eo vultus agnoscat, tu tuum gaude dissimilem inueniri; inspicere
tamen & tu, ne fortè et sis sit, vnde meritò placeas tibi, etiam
in quo debeas displicere; non desis quandoquidem, vt sapien-
 ter admonet S. Ambrosius, *quantumlibet quisque profecerit,* lib. 1.
offic.
nemo est, qui doceri non egeat, dum viuit. Quamobrem in, cap. 14.
 hoc Chronico tot cothurnorum argumentis fungesto ceu
 tragica in scena per antiquas ybique terrarum Regias ani-
 mus Lectoris circumducitur, vbi omnes horrorem incu-
 tiunt, dum Tyrannorum paucissimi id assecuti videntur, vt
 sicca morte decedunt, & tot Regum timendorum cadaue-
 ra non alio, quàm proprii sanguinis ostro sedè obuoluta
 demonstrantur, sicque miseræ mortalitatis oculis graphi-
 cè representatur potissimum humanarum vicissitudinum
 momentum, scilicet, mortales, cum fortunæ subridentis li-
 bidini sese deditere, versatilem suæ naturæ conditionem
 etiam dedidicisse, immemores, se sub censoria inuidentiæ
 virga pilas esse ventorum ludis maximè expositas, seque
 perituros accepisse peritura; cinerem esse, vbi Troia fuit;
 mare temporis puncto verti, & eode die, vbi luserunt nauig-
 ia fluctibus obrui: adeò verum est solertissimū illud effatū
 S. Leonis Magni: *Principatus, quē aut seditio extorsit, aut am-*
bitus occupauit, etiamsi moribus aut actibus non offendat, ipse
tamen initij sui est perniciosus exemplo, & difficile est, vt bono
peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio. Ex nostro
 S. Pudentianæ de Vrbe Ccenobio 10. kal. Martij 1696.

D. Ioannes Maria Gabrielius Sac. Cong. Indicis Consultor, ac Supre-
 mus Inquisitionis Qualificator.

D. Io: Dominicus à S. Ioachim Congrega-
tionis Ref. Monachorum S. Bernardi
Ordinis Cisterciensis Assistens se-
cundus, & Vicarius Generalis.

CVM opus inscriptum, (*Chronicon Tragicum* à R. P.
D. Carolo Ioseph Imbonato nostræ Congregatio-
nis Monacho Sacerdote Professo compositum,
Adm. R. P. D. Io: Maria Gabriellus eiusdem Congrega-
tionis Visitator Generalis, cui id commissum est, recogno-
uerit, ac in lucem edi posse probauerit: nos vt typis man-
detur facultatem concedimus; si ijs ad quos spectat visum
fuerit. Datum in Nostro Monasterio S. Bernardi ad Ther-
mas de Vrbe die 15. Februarij 1696.

D. Io: Dominicus à S. Ioachim Assistens secundus, &
Vicarius Gen. præf.

D. Benedictus à S. Ioseph Profecr.

Magna animi voluptate legi, ita mandante Reue-
rendis. P. Magistro S. P. librum R. P. D. Ca-
roli Ioseph Imbonati cui titulus est *Chronicon*
Tragicum, siue de Euentibus Tragicis: hic liber verè singula-
ris est, tum nouitate argumenti, tum historiæ numero pro-
batissimis ex Auctoribus multo studio collectæ, & chrono-
logicè summa diligentia distributæ, in tanta verò, & tam
multiplici rerum enarratione, nedum quidquam non ha-
bet Fidei puritati, morum innocentiae, vel ei quæ debetur
Principibus reuerentiae contrarium, sed immò continet
quot exempla tot argumenta quæ Dei Prouidentiam quàm
maximè confirmet ac commendet, & quæ ad rectè viuen-
di normam tam Principes quàm subditos efficacissimè
suadeant, eosdemque vt in omnibus Deo velint subiecti esse
seriò admoneant, quippe quæ siue prospera occurrant siue
aduersa contingant, denique omnia Dei Numine regi mul-
torum seculorum inductione eruditissima demonstrant.
Prædictum itaque librum typis censeo dignissimum, ip-
sumque magno laudis cum sænore lucem spero publi-
cam subiturum. Datum ex Monasterio S. Gregorij de
Vrbe idibus Ianuarij anno 1696.

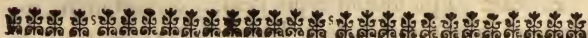
*D. Augustinus Romanus à Cremona Mon. Camal-
dulensis in eodem Canobio S. Theologia Lector.*

Imprimatur .

Si videbitur Reuerendissimo Patri Magi-
stro Sacri Palatij Apostolici .

Sperellus Episcopus Interamnen-Vicesg.

Imprimatur :

Fr. Ioseph Maria Berti Reuerendiss. P. Fr.
Paulini Bernardinij Sac. Apost. Palatij
Magist. Soc. Ord. Prędicat.

P A R Æ N E S I S

Ad Principes Veritatis amatores.

VNS est omnium interitus, non tamen vnus est cunctis vitæ, exitijque modus. Non vna eademque cunctis hominibus mortis causa, sed aliæ alijs, cunctæ tamen ad eundem tendentes vitæ finem. Huc respexisse videtur *Herodianus* lib. 2. in vita *Pertinacis* p. 59. his verbis:

*Hic laqueo, hic ferro, hic flammis, hic frigore, hic undis,
Ille fame, ille cibo moritur: multique dolore,
Aut morbo, aut casu intereunt, senioque fatiscunt.
Certa dies lethi est cunctis, discrimina nulla
Ætatis: nec fas viuendo excedere metas,
Præscripsit tetrici quas cuique potentia fusi.
Heu quot habet mors seuæ vias, artesque nocendi.*

Et Stat. IX. *Thebaid.* v. 280:

Ferro, peste, fame, vinclis, algore, calore

Mille modis miseros mors rapit vna homines.

Sed quot crapula quotidie necat, & insanus poculorum amor? quot hominum millia, sagina corporis, & crebræ ingurgitationes eorum, qui sitim, non ad satietatem, sed morbum producant? quot denique in ipso ætatis vere, vitæ suæ filum abrumpunt, & pleni virium, sanguinis, animi, ubi alij viuere incipiunt, desinunt? & è vita, tamquam è ganeo, libidinum saturi excedunt? Quis non videt tales istos, præuertere vitæ suæ terminum, & mori ante diem?

pisciculis similes, qui non caperentur hamo, nisi morsu
escam appeterent. Nam quos Deus ventres esse prævidit,
& abdomines, proiectos ad omnem luxum, & morum li-
centiam, eo non rarò plecti vult, quo peccarunt hæc gulæ
mancia; & prodiga vitæ suæ dispendia, inexpectato exci-
dio vindicari. Nec iniuria:

..... *Neque enim lex iustior ulla est,*

Quam necis artifices arte perire sua.

Similes enim ijs sunt, qui in carcere detenti, ludunt inter-
dum tessleris, sed integris viribus ad supplicia mox rapien-
di. At immaturi! ad mortem maturi omnes sumus ex quo
nati, imò etiam antequam nati. Plerosque nihil tale cogi-
tantes, quasi furtim Deus inuadit, & non vitam modò, sed
& spem eorum, & infaniam votorum in medio abriumpant.
Et vetus hæc est *Tragœdia*: cuius Deus est choragus, hi-
strio homo; argumentum calamitas; chorus viri, fœminæ;
apparatus, purpura, aurum, vestes, omnia mutata, omnia
reddenda; theatrum mundus, in quo homines Natura col-
locavit alium alio citius huic scenæ subducendum.

Transitorium THEATRVM est Mundus, inquit *Bo-
nomius*. Et meritò, nam nil firmitus in se retinet, quàm
assiduè scenas præcipitanter euoluere. Neque pulchrius
quidquam in eo conspicitur. Et quæ tantum cernitur,

Heu mihi quàm levis est, & quàm brevis illa voluptas!
Histriones sumus miseri Homines. Quisque nostrum diuersam
induit personam. Sed ò solùm felix qui dignè gradum,
quem fingit, repræsentat! Satis videmus vnumquemque
proprium locum occupare, sed non satis lûgemus ferè nul-
lum personam actibus comitari. Qui opulentum, qui pau-
perem,

perem, qui nobilem, qui abiectum, qui subditum, qui regnantem, qui indoctum, qui sapientem, non pauci quæ insingunt, improprie effingunt. Ah si vltimum ante actum, semel tempestiua habituum fieret commutatio, qualis ordinata esset confusio! At inuicem solemur. Qualis, ac vt cumque sit, breui durat representatio. Quàm valdè prouidus fuit diuinus ille Tragicomediæ istius, quæ *Mortalis* inscribitur *Miseria*, ac Theatri, quod *Orbis* dicitur, Constructor! Rotundum id fecit, vt omnia ad nihil prillinum reuertenda ostenderet; pinxit, vt cuncta apparentia dignoscerentur; Palatia, ac domos se intus mutuò inspicientes crexit, vt nihil occultum diu stare patefaceret. Varia cogitationum architectura, cupiditatum viridarijs, & hominum statuis decorauit. Ac ne cæcè vagarentur spectatores, duorum Lychnis Luminarium illustrauit. In fabulæ verò compositione, in hac maximam suæ admirabilis sapientiæ partem collocauit. Hanc omni perfectione insigniuit, licet multis aptam ex oculis nimbos elicere Pléiadem videamus. Sipario demisso, vt Cunæ exponerentur constituit; in primo scenarum volutatu Labyrinthos effinxit; in vltimo sepulcra ordinauit. Prolegum Fletui commisit. Priores actiones Querimonijs, Lacrymis, ac Vagitibus; Amori, Fortunæ, Honori medias; Morbo, Spei ac Tremori extremas præscripsit. Vt suis ornaretur Choris, dulcioribus Alitum vocibus suauificauit. Neue intermediorum deficerent blandimenta, varijs Animalium spectaculis recreauit. Tandem, ne in fictionem fabula terminaret, *Tragicum suspirium* toti finem imponere stabiliuit.

Socrates, cùm videret in Imperio triginta Tyranno-

rum multos summæ existimationis viros interfici, & locupletissimos quosque grauissimis supplicijs per insidias circumueniri, dixisse fertur ad Antisthenem: numquid te pœnitet, quòd in vita nihil magnum neque spectabile consequuti sumus: quemadmodum videmus in Tragœdia describit Monarchas, Atreos illos, & Tyestes, & Agamemnones, & Ægisthos? Nam illi obtruncati in Tragœdijs taxantur, & mala fercula cœnasse vbique produntur. Sic sic est, vnus omnium interitus, omnes morimur, sed diuersimodè. Perit cum sonitu infelicium seruorum memoria, non sic infelicium Dominorum exitus, quia *Atrocior* inquit Tacit. 4. *Annal. cap. 11. semper fama erga Dominantium exitus.* Alia conditio est eorum qui in turba, quam non excedunt, latent: quorum & virtutes vt appareant diu luctantur, & vitia tenebras habent. Dominantium verò facta, dictaque rumor excipit, de quibus Guntherus:

Nec Princeps latebras, nec Sol desiderat umbras.

Abscondat Solem, qui vult abscondere Regem.

Imò quemadmodum Solis defectio magnorum motuum, plerumque argumentum trahit: ita Regum errores etiam, mediocres magnam rebus humanis perturbationem, afferre solent, vt dictitare solebat *Carolus V.* Enim verò, si nullam aliam ob causam, certè hac contemplatione à sequiore vita Principes abstinere par est, quòd eorum facta nullis latebris occultantur, nullis tenebris inuoluantur, si *Claudio* credimus, sic Cæsarem alloquenti:

Hoc te præterea crebro sermone monebo,

Vt te totius mediotelluris in orbe

Viuerè cognoscas, cunctis tua gentibus esse

*Facta palam: nec posse dari regalibus vsquam
Secretum vitijs; nam lux altissima fati
Occultum nihil esse finit; latebrasque per omnes
Intrat, & obstrusus implorat fama recessus.*

Quibus aureis versibus congruunt hæc Xenophontis verba: *Neque enim, inquit, vos Dij in tenebris operiunt, sed opera vestra necesse est semper in propatulo esse apud omnes: quæ si pura & sine iniuria appareant, reddent vos inter omnes homines potentissimos. Sin si quid iniusti inter vos invicem cogitabitis, fidei dignitatem apud omnes homines amittetis.*

In regijs natalibus, in opibus, in delicijs ac voluptatibus reponitur sæpè sæpius hominis felicitas; sed perperam. Parum enim officit clarus ortus, si obscurum fortia-
tur exitum. Imò infelix cui semper fortuna secunda arri-
det. Ipsa felicitas, se nisi temperat, premit: si fugacissimis bonis credidit, citò deferitur, & vt non deferatur aflagitur. Idèò omnium calamitatum materiam esse hominem diu fe-
licem declamavit Calpurnius declam VI I I. *Nesciunt*, in-
quit, *stare successus*, & *quoties prodire felicitas non potest, redit*. Quis fortunæ mutationes, quis dubios rerum huma-
narum casus satis mirari queat? quis non diuersa præsentibus, contrariaque expectatis aut speret, aut timeat? Pingi-
tur *Fortuna* rotæ insistere, vt varij & multiformes huius prodigij vultus exprimantur, quod varijs mutationum vi-
cibus obnoxium, instar rotæ indefinenter in orbem con-
uertitur, miscens infima summis, summa imis.

*Præcipitem mouet illa ROTAM, motusque laborum
Nulla quies claudit, nec sistunt otia motum:*

*Hos premit, hos releuat, hos deijcit, erigit illas ,
Cogit & in varios homines descendere casus .*

Mortalium casus *Fortuna* rotat . Hodie *Tiberius* in folio ,
cras in flumine . *Fortuna* qui credit , mulieri credit . *Fœ-*
minæ instar , modò vni , modò alteri amantium fauet .
Verùm nos ex sacro Codice rectiùs instituti & imbuti no-
uimus, siue aduersa, siue prospera accidant , diuinæ Proui-
dentia illud tribuendum esse ; vti ex hoc Epigrammate ve-
nustissimo patet .

*Si vitam inspicias hominum, si denique mores ;
Artem, vim, fraudem cuncta putes agere :
Si propius spectes , Fortuna est arbitra rerum ,
Nescis quam dicas, & tamen esse vides :
At penitus si introspicias, atque vltima primis
Connectas, tantum est Rector in orbe Deus .*

Harum mutationum exemplum habemus in *Creso* Ly-
dorum Regè ditissimo & potentissimo ; de quo Prouer-
bium: *Creso ditior* . Hic cum in florentissimo regno suo
otij impatiens esset, & bellum *Cyro* Regi *Perfarum* absque
vlla legitima causa, sed tantum prosperitate rerum & luxu
superbus inferre vellet, ob eamque causam Legatos ad Del-
phicum Oraculum dissimulato habitu , & vndè venissent,
misisset, ita respondisse *Pythiam* *Cedrenus* refert :

*Est mensura Maris, numerus mihi notus arene
Elinguis animi sensa & cognosco tacentis ,
Sed mihi Rex Cresus, cupiuntque illudere Lydi .*
Tum demùm exposita vera causa legationis, ita respondit
Oraculum :

Cresus Halyn penetrans magnam peruertet opum vim .

Ita

Ita Cræsus Oraculi ambiguitate delusus, magnam perueritit opum vim, non alienarum, sed propriarum. Felix sane fuisset Cræsus, si Oraculum, cuius *Xenophon* & *Cicero* etiam meminit, obseruasset:

Ξυρτόν γινώσκων δὲ δαίμων Κροῖσι παρέσθαι

Cræse beatus eris, benè si te noueris ipse.

Ad hæc respiciens *Philippus* Macedonum Rex, cum eodem tempore tres lätos accepisset nuntios: vnum, quod quadrigæ ipsius Olympia vicissent: alter quod legatos ipsius *Parmentio* pugna *Dardanos* superasset: tertium quod vxor *Olimpias* marem ipsi peperisset: manibus ad Cælum intentis, O *Fortuna*, inquit, modico isthæc compensa damno. Scilicet intelligens solere fortunam magnis inuidere prosperitatibus. *Plut. de consolat. ad Apoll.*

Sesostris Rex *Ægypti* felicissimus & potentissimus, plurimas nationes seruituti subegit: vnde curru ex auro & lapidibus pretiosis constructo vehi solitus erat, qui à quatuor Regibus à se deuictis trahebatur. Cumque vnus ex Regibus sæpè respiciens *Rotam* quæ voluebatur, accuratè contemplaretur, percontatus est *Sesostris*; Cur ita retrospiceret? Respondit: se, cum *Rotam* sursum deorsumque volui cernat, vitæ humanæ, & Fortunæ inconstantiam considerare, in qua perpetuò summa ad inum deuoluuntur, ima ad summum euehuntur: suam se quoque sortem perpendere: Rex qui modò potentissimus fuerit, nunc instar pecudis, quadrigas agitare cogatur. His auditis, atque animum secum paulò altius communem omnium hominum sortem perpendens *Sesostris*, Reges à seruitute liberatos, honore, deinceps plurimo affecit.

Inconstantia rerum humanarum exemplum *Carolus Crassus* VII. Germanorum Imperator præbuit euidentissimum. Nam ita de eo scribit *Regino*: *Carolus*, inquit, corpore & animo cœpit ægrotare: mense itaque Nouembris A.C. 887. Tiburias venit, ibique conuentum generalem conuocat; cernentes optimates regni, non modò vires corporis, sed etiam animi sensus ab eo diffugere. *Arnulphum*, filium *Carolimanni*, vltro in regnum attrahunt, & subito facta conspiratione ab Imperatore deficientes, ad prædictum virum certatim transeunt, itaut tridui spatio vix aliquis remaneret, qui ei saltem officia humanitatis impenderet, adeò vt de victu etiam ferè desperaret, nisi *Luiduuertus* Episcopus Triburiensis, (vbi in comitijs hæc fiebant) ipsi de victu prospexisset, & *Arnulphus* etiam eius aulam suppeditatis sumptibus sustentasset. Erat res spectaculo digna, & æstimationis humanæ fortis rerum varietate miranda. Hæc *Regino*. Agnoscamus igitur in persona *Caroli Crassi* primum, verum esse dictum *Menandri*: *Felicibus omnes sunt Cognati, sed nullo fides vnquam miseros elegit amicos*. Deindè quòd *Fortuna* plerumque eos, quos multis beneficijs ornauit, ad durio rem quendam casum referuet. Nam sicut antea *secunda* fortuna, rebus, vltra quam posset, affluentibus, tot tantaque imperij regna, sine laborum sudoribus & certaminibus *Carolus Crassus* attraxerat, omniumque regnorum auctorum Monarcha & Dominus factus: ita ut post *Carolum Magnum*, maiestate, potestate, diuitijs, nulli Regum Francorum videretur esse postponendus: Ita nunc *aduersa*, veluti in ostentatione fragilitatis humanæ deficiens, quæ fortuna cumulauerat, cuncta inhonestè in-

momento abstulit, quæ prospero arridens successu, quondam gloriosè attulerat. Itaque rectè exclamat Oedipus apud Senecam in Traged.

*Quisquam ne gaudet regno ? ò fallax bonum ,
Quantum malorum fronte quod blanda tegit !
Vt alta ventos semper excipiunt iuga
Rupemque saxi vasta dirimentem freta :
Quamuis quieti verberant fluctus maris :
Imperia sic excelsa fortunæ obiacent .*

Hoc tamen memorabile fuit de *Carolo*, quòd suam calamitatem patienter tulit, omnem spem consiliumque suum diuinæ dispensationi comittens, (teste *Regino*) precibus ad Deum fuis omnem fortunæ acerbicatem lenijt. *Infelicitas* ergò sæpenumerò prodest homini, eò quòd in rebus aduersis docemur, quàm incerta sit rerum humanarum conditio, & sola diuini verbi consolatio vera & solida sit. Rectè proinde scriptum accepimus, multi, cùm ratione futura prouidere non possent, patiendò res demùm intelligunt. Hinc *Boethius* lib. 2. de Consolat. inquit. *Plus hominibus reor aduersam quàm prosperam prodesse fortunam. Illa enim semper specie felicitatis, cùm videtur blanda, mentitur: hæc semper vera est, cùm se instabilem mutatione demonstrat. Illa fallit, hæc instruit: illa mendax specie bonorum mentes fruuentium ligat; hæc cognitione fragilis felicitatis absoluit. Illam itaque videas ventosam, fluentem, sui que semper ignaram: hanc sobriam, succinctamque, & ipsius aduersitatis exercitatione prudentem. Postremò felix, à vero bono deuos blanditijs trahit: aduersa plerumque ad vera bona reducens, uncò retrahit. Neque*

que hic prætermittenda sunt pretiosa verba *Lactantij* lib. 2. cap. 1. in rem nostram: *Tum maximè Deus, inquit, ex memoria hominum elabitur, cum beneficijs eius fruenter, bonorem dare diuinæ indulgentiæ debent. At verò si qua necessitas grauis præsserit, tunc Deum recordantur: si belli tremor infremuerit, si morborum pestifera vis incubuerit, si alimenta, frugibus longa siccitas denegauerit, si sæua tempestas, si grando ingruerit: ad Deum confugiunt, à Deo petitur auxilium, Deus, ut subueniat, oratur. Si quis in mari vento seuiente iactatur, hunc inuocat: si quis aliqua vi afflictatur, hunc protinus implorat: si quis ad extremam mendicandi necessitatem deductus, victum precibus exposcit, Deum solum obtestatur, & per eius diuinum atque vnicum numen hominum sibi misericordiam querit. Nunquam igitur Dei meminerunt, nisi dum in malis sunt. Postquam metus deseruit, & pericula recesserunt, tum verò alacres ad deorum templa concurrunt, his libant, sacrificant, hos coronant: DEO autem quem in ipsa necessitate implorauerant, ne verbo quidem gratias agunt: adeò ex prosperitate luxuria, ex luxuria verò ut vitia omnia, sic impietas aduersus Deum nascitur.*

Quot in amplissimum fortunæ fastigium assumpti, versabiles eius motus experti sunt qui ludunt mortalitatem: nunc euēhentes quosdam ad sydera, nunc in *Cocyti* profunda mergentes, cuius rei cum innumera sint exempla, pauca tacito summo transeam. *Regnerus* *Daniæ* Rex, *Thoram* *Suconum* Regis filiam pulcherrimam, superatis & cæsis duobus horridis serpentibus, obtinuit. *Noruegios* sibi subiecit, *Haraldum* profligauit. *Sorlūm* *Sueciæ* Tyrannum,
occi-

occidit. Nec contentus tribus regnis Aquilonaribus, Britanniam inuasit, & in potestatem suam redegit. Ausus præterea est *Carolo Magno* arma inferre. Inde ad Orientem pergens Græcia & Hellesponti Regibus superatis, Biarmis & Finnis deuictis, Orcadibus debellatis; longè latèque dominatus est. Tandem reflante Fortuna ab *Helle* Britannorum Rege antea deuicto; victus, captus & serpentibus deuorandus obiectus est. In quo antro *Epicedion* sibi ipse, quo totius vitæ suæ cursum comprehendit, composuit & cecinit. Cui huiusmodi Epilogum fecit: *Si sucule* (tres filios suos intelligens) *verris supplicium scirent, baud dubiè perrupta hara opem ferrent.*

Hæc fortuna mutabilis & inconstans *Agathoclem* Siculum ex figulo Regem, & *Dionysium* gentium quondam, terrorem Corinthi, literario ludo præfecit. Hæc *Andramitenum Andrisum* in fullonio natum, ob pseudo-Philippi nomen euexit: & *Persei* legitimum filium artem ferrariam ob quærendum docuit victum. Eadem *Mancinum* post imperium dedit Numantinis: summa atrocitate *Veturium* & *Claudium* Coris: subtrauitque feritati Carthaginis Regulum. Istius iniquitate *Pompeius*, post quæsitum *Magni* ex rerum gestarum amplitudine cognomentum, ad Spadonum libidinem in *Ægypto* trucidatur. Et *Eunus* quidam ergastularius feruus ductauit in Sicilia fugitiuos. Quàm multi splendido loco nati; eadem rerum Domina, conniunte, Viriati genua sunt amplexi, vel Sparthaci? Quot capita quæ horruere gentes, funesti carnifices absciderunt? Alter in vincula ducitur, alter insperatæ præficitur potestati; alius à summo culmine dignitatis excutitur. Mi-

fera quorundam Imperatorum Romanorum fors fuit, atque conditio: Nam à C. *Julio Cesare* vsque ad *Carolum Magnum* numerantur Imperatores 42. ex quibus vix decem sunt, quos filius aut frater, aut vxor, aut amicus, aut inimicus, ferro, veneno, laqueoue non extinxerit. Sic etiam *Iouius* in Scôtia testatur; quinquaginta duos Scotiæ Reges aut bellica vi, aut Procerum infidijs crudeliter interemptos esse. Quid, si omnes alios Imperatores, Reges, Principes, ac Duces simili morte necatos, hic enûmerare vellem? Sed

Quid iuuat innumeros scire, atque euoluere casus,

Si facienda fugis, si fugienda facis?

Felicitas incerta est, sæpiusque in id quod contrarium est compulsæ aqua lance rependitur. Præterea ad eam conseruandam Dei ipsius auxilio opus est, & mente, & arte, & tempore præclare quoque gestis, & vbiuis & varijs, quæ nec experientia vlla constant, nec sunt ijs, qui experiuntur facilia. *Fugite delicias* exclamat Seneca de Prouid. cap. 4. *fugite eneruatam felicitatem, quæ animi permadescunt, nisi aliquid interuenit, quod humane sortis admoneat, velut perpetua ebrietate sopiti. Res inquieta est felicitas, ipsa se exagitat, mouet cerebrum, non uno genere. Alios in aliud irritat: hos in potentiam, illos in luxuriam: hos inflat, illos mollit, & totos resoluit.*

Testes sunt tot tragici, funestique Principum euentus ex vniuerso terrarum Orbe collecti, & in hoc paruo volumine enarrati. In illorum enim historia velut in speculo limpidissimo videmus eorum consilia, dicta atque facta, tum bona, tum mala, quæ si quis attentè consideret, facile inueniet, quid in moribus suis corrigere, quid omninò fu-

gere,

gere, quid magno studio sectari debeat, si dissimilem exitum sperat. *Per historias veteres* inquit *Basilii Magni* ad filium Imperatorem futurum, *ire ne recusa: Ibi enim reperies sine labore, quæ alij cum labore collegerunt; atque illinc hauries, & bonorum virtutes, & improborum vicia: vitæ humanæ varias mutationes, & rerum in ea conversiones: mundi huius instabilitatem, & Imperiorum precipites casus.* Et (ut verbo multa complectar) *malorum facinorum poenas, & bonorum præmia, quorum illa fugies, ne in diuinæ Iustitiæ manus incidas; hæc amplectaris, ut præmijs quæ ea comitantur, potiaris.* Et rursus: *Vtere medicis animorum assidue, ut ipse animo valeas: ab eis enim discere poteris, quas res expetere; & à quibus abstinere debeas, quibus cum hominibus assuescere, & à quorum consuetudine abhorrere, & quomodo vitam totam dispensare oporteat, ut ne in frequentes morbos incidas.* Si hanc institueris viam, ad solide germanæque virtutis veros limites peruenire poteris. *Vita Principis* tradit *Plinius Paneg. c. 45. censura est, eaque perpetua, ad hanc dirigimur, ad hanc conuertimur: nec tam imperio nobis opus est, quàm exemplo.* Pulchrè *Claudianus Paneg. de 4. Consulatu Honor.*

..... Componitur Orbis

Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus

Humanos edicta valent, ut vita regentis.

Mobile mutatur semper cum Principe vulgus.

Scilicet in vulgus manant exempla regentum:

Vtque ducum lituos, sic mores castra sequuntur.

Proinde si viri Principes ac Nobiles tanti dignitatem

suam facerent, quanti deberent, non paterentur, vel qui sui essent ordinis, vel etiam inferioris contagione quasi contra quam commune decus postularer, contaminari. Quantam enim vim habeat sobria Optimatum vita honestate conspicua, non solum ad subditorum animos sibi conciliandos & in officio continendos, verum etiam ad actiones laudabiles excitandas, omnium ætatum exempla demonstrant. Et hic vulgi mos esse solet, ut eos quos dignitate honestateque vitæ conspicuos cernat, ad cælum usque euehat, contra verò quos fortè flagitio quodam laborare intelligat, grauissimo infamiæ genere notet. Possem plura huiusmodi rei exempla, si odiosa non essent, in medium asferre. Verum regium hoc atque Tragicum Opus aggredior, non detrahendi, neque quid minimum nobilitatis, vel famæ alicuius denigrandi causa; sed ut Principes ex aliorum infelicitate felices euadant, & ex suorum consimilium periculis cauti fiant, recordanturque aliquando, se non Deos sed homines esse, sublimiorique potestati subditos, & non tantum communi mortis, sed etiam singulis ærumnis, quas cæteri homines patiuntur, obnoxios esse. *Sciunt, inquit Tertull. Apologet. cap. 30. quis illis dederit Imperium, sciunt quæ homines, quis & animam: sentiunt eum Deum esse solum, in cuius solius potestate sunt, & à quo sunt secundi. Recogitant quasque Imperij sui vires valeant, & ita Deum intelligant, aduersus quem valere non possunt, per eum se valere cognoscant.* Non ignorabat hæc omnia Saturninus qui, referente Flauio Vopisco, purpura induendus, *Nescitis, inquit, amici quid mali sit imperare. Gladij & tela nostris cervicibus impendent, imminet hastæ undique, undique spicula: ipsi*

custodes timentur, ipsi comites formidantur: non cibus pro voluptate, non iter pro auctoritate, non bella pro iudicio, non arma pro studio &c. Gradus enim regiminis dicitur grandis honor, sed graue pondus est. Hinc rectè concludit meus Theodidactus Bernardus: *Quid est honor, nisi onus? Quid est potentia, nisi calamitas? Quid sublimitas, nisi naufragiosa tempestas? Quis potest esse in honore sine dolore? Quis est in praelatione sine tribulatione? Quis in dignitate sine vanitate.*

Placebit ne omnibus hoc Opus? ambigo; cum odio enim sui coepit simul *Veritas*; et quæ innata luce cuncta fouet, omnium, teste *Tertull. Apolog. 71.* apparuit inimica, quia lucens: tot eius hostes, quot extranei. Hoc vnum scio, me nihil in hoc tragico Opere enarrasse, quod iam prius à grauissimis authoribus non fuerit exaratum. Quantum fieri potuit, eorumdem Classicorum Authorum sententijs, immò ipsissimis verbis, vt maiorem authoritatem præferat hoc Opus sum vsus; ideò de styli elegancia, facundiaque nihil sollicitus, rem proponere studui non verba. Qualis autem fuerit in eo texendo labor, iudicabunt Viri in nostra ætate præter cæteros docti. Tentet id ipsum quispiam, & supra quàm credi potest, laboriosissimum negotium experietur: quicquid Momus conuitiatur. Nusquam modestiæ ac debitiæ moderationis limites transilio. Quid ni? verba *Saluiani 7.* Guber. vtar. *Offendi quosdam, quamuis suspicor, his quæ diximus: sed quia veritas magis quàm offensio cogitanda est, dicam & sæpè dicam.* Iuuat inquit *Sext. Aurel. Vict. in Calig. de Principibus omnia nosse, vt improbi saltem famæ metu talia declinent.*

A NEMRODO venatore vtpote primo in orbe terrarū Monarcha, primoque tragicæ infelicitatis Principum exemplo, exordium ducimus. Illum fuisse primum Monarcham sic intelligi volumus, quatenus *Monarchie* in prædicamento relationis considerantur ratione ordinis, qui talis est, I. est *Monarchia Chaldeorum* (Babylioniorum) vel *Assyriorum*. II. *Monarchia Medorum*, & *Persarum*. III. *Monarchia Græcorum*. IV. *Monarchia Romanorum*. Hinc est distinguendum inter imperium *Paternum* & *Monarchicum*: illud *Adamus* in familia sua exercuit; hoc verò à *Nemrodo* vel cum *Nemrodo* cœpit. Quidam contendunt, *Cainum* primum fuisse in orbe *Monarcham*. Quoniam Genes. 4. 17. Urbem nomine Henochiam condidisse legitur. In hac sententia est D. Augustinus, qui lib. 15. de Ciuit. Dei cap. 20. scribit: *Cainum regia & monarchica potestate in ciuitate à se condita fuisse armatum*. Verùm respondetur, quod vox *Monarchie* dupliciter accipitur, 1. *generaliter*, h. e. pro qualibet Reipublicæ administratione, cui vnus aliquis cum imperio præest. Nam notum est ex sacris pariter atq; profanis scriptoribus, quòd vos *Regis* olim adeò cōmunis fuerit, vt quibuslibet Gubernatoribus aut Dynastis, qui vel in vnâ Ciuitatem imperium habuit, *Rex* appellatus sit. Quemadmodum in Iosue cap. 11. enumerantur XXXI. *Reges* quos Iosue debellauerit, quique tantum in terra Canaan imperitarint. *Iudic. 1.* ait *Adonibezek*: LXX. *Reges*, amputatis manuum & pedum pollicibus, colligebant micas sub mensa mea. Vndè facîle est conijcere, illos 70. Regulos admodum tenuis fuisse fortisatque conditionis, paruæ regionis Gubernatores: alioquin *Adonibezek* potentia in im-

men-

mensum creuisset, tot Regibus spoliatis . Et in hoc significatu facile concedimus *Cainum* Monarcham , vel Regem, dici potuisse .II. hæc vox *Monarchiæ* sumitur *specialiter*, siue *strictè*, videlicet pro vno ex quatuor summis in mundo Imperijs, quæ in Sac. Scriptura enumerantur . Et hoc respectu, *Cainum* Monarcham fuisse, simpliciter negamus . Igitur ortus *Monarchiæ* primæ, nempe *Babylonicæ*, si absolutè consideretur in *Nimrodo* originem cœpit, si in sensu limitato, h. e. quoad summæ excellentiæ & dignitatis gradum, in *Nabuchodonosore* cœpit . Qua de causa ab ipso *Daniele* cap. 2. v. 38. *Caput aureum* vocatur, quod nempe ipse præ cæteris Regibus *Babylonicis* potentia excelluerit . Quòd si *Nimrodus* vocetur Tyrannus, hoc dicitur non ratione tituli, sed ratione exercitij, vt *Politici* loquuntur .

Si diuerfas *Rerumpublicarum* formas inspiciamus ; illuc Gentes, hîc singuli Principes, alibi pauci, aut populus, regunt . Indè *Monarchia*, in qua singuli : *Aristocratia*, in qua pauci : *Democratia*, in qua omnes præfunt . Quæ quidem omnis diuersitas formarum nata est ex diuersitate ingeniorum, quæ alia atque alia, diuersas inter gentes, inueniuntur . Aliæ enim plus, aliæ minus libertatis, sub Imperantium dominatione retinendum sibi putauerunt . In *Monarchia* minus libertatis, quia vnus : In *Aristocratia* plus libertatis est, quia plurium arbitrio omnia regunt : In *Democratia* maximè omnium libertas est, dum in ea cuius licet, ad conseruandam promouendamque libertatem, studia sua, ac curas conferre .

Monarchia, & *Aristocratia* omnium antiquissimæ & primæ fuisse meritò videntur . *Democratiam* verò seriùs pro-

progressu seculorum natam lubet iudicare. Hanc enim primò vix alicuius gentis fuisse, sed amore libertatis, alijs istis formis, alibi quasi successisse, ex eo apparet, quòd credibile non sit, cum in constitutione Imperiorum prima, summa quadà prudentia & autoritate esset opus hominùm excellentissimorum, populùm autem idcirco minoris autoritatis, idoneam Imperij vim, inter Imperij inexpertes exserere non potuisse.

Cum ad Imperium vnus rarò conferat Princeps animus, qui aut infinitam frenet potestatem, aut eas pro libertate repertas leges obseruet, in quas iurauit. *Monarchicus* status in vitium, facilè excedit, quòd tyrannidem appellamus. Est autem *Tyrannis* tale vnus Imperium, in quo oppressa libertate, legumque ac Magistratuum cæterorum omnium violata, cum subditorum pernicië, ad vnus imperantis Imperium omnia conferuntur. Adeò ut *Tyranni* sint, qui emicant vsurpata magis vndique potestate, quàm necessaria videtur. Sunt verò aliæ artes, quibus clam & prudenter libertatem inuadunt, aliæ quibus palam crudeliter Tyranni grassantur, de quibus exprofesso agunt Politici.

Apud Tyrannos scelera sceleribus tuenda sunt: quid autem infelicius eo cui iam esse malo necesse est? ò miserabilem illum, sibi certe! nam cæteris misereri eius nefas sit, qui cædibus ac rapinis potentiam exercuit, qui suspecta sibi cuncta reddidit: tam externa quàm domestica: cum arma metuat, ad arma confugiens: non amicorum fidei credens, non liberorum pietati. Qui vbi circumspexit quæque fecit, quæque facturus est, & conscientiam suam plenam sceleribus ac tormentis adaperuit: sæpè mortem timet, sæpius opat: Tantum timere debet, quantum timeri voluit, & ma-

nas omnium obseruet, & eo quoque tempore quo non cap-
tatur, peti se iudicet, nullumque momentum immune à
metu habeat; necesse est enim vt multos timeat, quem mul-
ti timent. *Clearchus Ponticus* Tyrannus in tistam irrepens
anguis in morem dormiebat. Et *Aristodemus* Argiuorum
Tyrannus, sponda in sublimi conclauis posita, supra ianuam
pensilem, cum amica dormiebat: & amicæ mater vbi ascen-
disset, scalas remouebat, rursusque luce facta apponebat.
Quomodo, putas, hic archiuum, theatrum, curiam, conui-
uium metuebat, qui cubile suum sibi carcerem fecerat? Re-
enim vera Principes subditi, Tyranni subditos metuunt.
Itaque horum cum potentia crescit metus, & quo pluribus
imperant, eò plures timent.

Tyrannorum exitus horribiles atque tragicos apud Hi-
storicos, in primis *Suetonium*, *Dionem* & *Tacitum* licet
videre. Nam regula Iustitiæ diuinæ est, quòd atrocia deli-
cta ordinariè puniantur atrocibus poenis, etiam in hac vita.
Nimirum vt *Iuuenalis* cecinit:

*Ad generum Cereris sine cede & sanguine pauci
Descendunt Reges & sicca morte Tyranni.*

Thales interrogatus a *Molpagora Ione*, quid insolens
vidisset, Tyrannum respondit senem. Felicem cum Tyran-
num censuit *Chilo* in epist. ad *Periandr.* cui in sua domo
absque sanguine contigerit mori. Si ergo quis antiquas ne-
scit historias, concludit *Ioannes Saresberienfis* lib. 8. Poli-
cratic. Si ignorat quomodo *Cyrus* cui Reges tēga prebebant
Regina *Tomiri* prostratus est, si casus & præcipitia præ-
cedentium non recolit. Tyrannorum, vel ea quæ oculis in-
geruntur inuitis attendat, & luce clarius intuebit omnes
Tyrannos miseros esse.

De *Rufino* occiso, in quo viuam Tyranni imaginem
representatur, ita *Claudianus* :

*Desinat elatis quisquam confidere rebus ,
Instabilesque deos, ac lubrica Numina discat .
Illa manus, quæ sceptrâ sibi gestanda parabat ,
Cuius se toties submisit ad oscula supplex
Nobilitas, inhumata diu, miseroque reuulsa
Corpore Ieralem questum post facta poposcit .
Adspiciat, ne quis nimium sublata secundis
Colla gerat, triuijs calcandus spargitur ecce !
Qui sibi pyramidas, qui non cedentia templis
Ornatura suos extruxit culmina Manes ,
Et qui Sidonio velari credidit ostro ,
Nudus pascit aues, iacet en, qui possidet orbem ,
Exiguae telluris inops, & puluere raro .
Per partes tegitur: nunquam totiesque sepultus
Senserunt conuexa necem, tellusque nefandum
Emolitur onus iam respirantibus astris ,
Infernos grauat umbra lacus, pater Aeacus horret ,
Intrantemque etiam latratu Cerberus urget .
Tunc animæ, quas ille fero sub iure peremit ,
Circumstant, nigrique trahunt ad iudicis urnam,
Insesto fremitu veluti pastoris in ora
Commotæ glomerantur apes, qui dulcia raptu
Mella trahit, pennasque cient, & spicula tendunt
Et tenuis saxi per propugnacula cinctæ
Rimosam patriam, dilectæque pumicis antra
Defendunt, pronoque fauos examine velant .*

Deindè Rhadamantum apud inferos introducit, ita
Ruffinum compellentem: Huc

Huc superum labores, huc insatiabilis auri

Prolauies, pretioque nihil non ausè parato,

Quodque mihi summum scelus est, huc improbè legum

Venditor. Arctoi stimulator perfide Martis,

Cuius ob innumeras strages angustus Auerni

Iam sinus, & plena lassatur portitor alno.

Quid demens manifesta negas! en pectus iniuste

Deformant macule, vitijisque inoleuit imago,

Nec se se commissa, tegunt genus omne dolorum

In te ferre lubet:

Cunctorum si facta simul iungantur in vnum:

Prædes numero, quo tanta piacula quisquam

Supplicio conferre valet? quid denique dignum

Omnibus inueniam, vincant cùm singula?

Tragicos plerumque esse Tyrannorum exitus, ipsæ sacræ literæ pluribus in locis testantur.

Sapient. 6. v. 7. Potentes potenter tormenta patientur.

Psal. 37. v. 2. Malefici funditus delebuntur. v. 14. 15. Gla-

dium euaginauerunt impij, intenderunt arcum suum, vt

prosterneant pauperem & inopem, & trucident rectos corde.

Gladius eorum intrabit in corda ipsorum, & arcus eorum

confringetur. Exempla habemus illustria in omnibus Tyran-

nis, Saul sæpè in furore suo gladium euaginauerat aduersus

Dauidem innocentem; sed tandem in cor ipsius atque vi-

scera intrauit, quando proprio gladio seipsum confodit.

1. Sam. 31. v. 4. Ita etiam Sennacherib Rex Assyriorum, Eze-

chia pientissimo Regi Iuda, & toti populo Israel horrenda,

queque minabatur, gladium suum aduersus eos euaginabat,

& arcum intendebat, vt inopes ad resistendum prosterne-

ret, & trucidaret rectos corde; sed gladius intrabat in cor eius, cum à proprijs filijs suis Adramelech & Sarassar in templo Nisroch interfectus est. 11. Reg. 19. v. 36. 37. Ief. 37. 36. Psal. 37. v. 38. Iniusti disperibunt simul. Verissimum hoc esse, exempla Pharaonis, Absalomi, Achabi, Nimrodi, Cambyfis, Ochi, Antiochi, Baltassarijs, Herodis Ascalonitæ, Antipæ, Agrippæ, Neronis, Diocletiani, Aureliani, Valeriani, Iuliani, Phocæ, Maximini, aliorumque Tyrannorum innumerabilium euidenter ostendunt. Vbi notandum tres tantum Tyrannos nominari in veterum historijs, quorum mors placida fuit.

I. *Dionysius maior*. Sed tamen postea filius eius *Dionysius minor* debita à patre contracta persoluit. Hic namque à Dione Principe Syracusano in exilium pulsus, ad tantam redactus est inopiam, ut in vrbe Corintho ludum literarium aperuit, ut supra inuimus. Ita namque de Iustitia diuina vox Decalogi concionatur: Deus visitat iniquitatem Patrum in filios in tertiam & quartam generationem.

II. *Sylla* cum crudelissimè regnasset, placidè mortuus est.

III. *Tiberius* Imperator sub quo Christus passus est. Eius quoque mors placida fuit. At hæc exempla neminem turbent. Nam licet non tragica morte sint extincti in hoc mundo; tamen in altero seculo dignam impietatis mercedem reportabunt. Tandem enim ut Regius Psalter ait, *impij peribunt*. Quare haud respiciendum est ad exigui temporis pompam & splendorem quo hominum illi oculos perstringunt, sed ad extremum finem, qui erit in altero seculo, animi nostri oculos conuertere debemus.

Quæ autem regendi ratio & forma optima sit, non

tam

tam anxie, vt fieri solet, perscrutandum putamus. Vtique enim vt generatim dicam quod sentio, ea optima censenda, quæ ad ingenia suorum & commoda, maximè est comparata. Neque enim omnibus, tanta morum, locorum, temporum, diuersitate omnia conueniunt. In hoc autem arduo negotio, cum mihi nec illud ingenium, nec ea sit sapientia, aut professio, qua certe quid statuere possim, difficile etiam admodum Plutarchi testimonio, ijs consilium dare, qui sunt in Imperio, cum regium non putent ad aliorum præscriptum viuere. Verum cum sæpè etiam holitor valdè opportuna locutus sit, vbi ea quæ in sapientum rectè dictis, & sobriè responsis obseruarit, in medium proferat; sic salutare futurum esse ducam, si quod alij sapienter senserunt, idem suadeam. Summa igitur vitæ regendæ organa, sunt *Prudentia* rectè de rebus iudicandi: ac *Facultas* bene de iisdem dicendi. Quamquam verò & natura sint ingenia excellentia, quæ mentis acie absque Doctorum ductu rectissimè de dubijs possint conijcere, tamen cum quid melius, aut deterius sit, in obscuris sine prudentum longæ experientia annotatis assequi vix valeant, consilijs Doctorum & sapientum vtantur alijs, qui præsunt. Et mortuorum quidem consilia, quos *optimos esse consiliarios* aiebat *Alfonsus*, designans *Libros*, tutius erit sequi, ad quorum lectionem Ptolomæum Demetrius Phalereus instimulabat, cum plerique in rebus dubijs consulti non ratione dicant sententiam: Verum ad affectus inflectant, vt mereantur gratiam. Multi proprij emolumenti causa promercalem ferunt linguam. Multi timidi admodum, sententiam magis profuturam & Domino salubriorem suppressunt, quod

for-

formidant offensas, quæ ex fidelibus admonitionibus, & sobrijs consilijs sapius exoriuntur. Multi auro corrupti, qui è re communi reticent: vti *Demosthenes* accepta pecunia ab Harpalo, de quo Athenas veniente sententiam dicere in concione iussus, vocem sibi intercisam annuebat. Quem, fucum aduertentes nonnulli, non *Angina*: verùm *Argentangina* correptum Demosthenem aiebant. Multi temporisando placentia dicunt. Hinc *Homer. Iliad. 9.*

Hostis ille mihi simul usque ad limina Ditis,

Qui simulans aliud menti contraria satur.

Aliud igitur loqui, aliud mente occultare magnarum calamitatum causa, ingentiumque familiarum perniciës fuit. Quare & Principes & belli Duces libros legant liberè discentes de vita bene, politiceque instituenda, deque rebus bellicis sapienter suscipiendis, & feliciter conficiendis. Et si quando nacti fuerint, qui salubria suadet, licet rara talium mœlis sit, habeant thesauri loco tantum virum, vti diuinitus ipsis adiunctum. Nam si eius consilia cum pietate, & timore Dei coniuncta fuerint magnam incommodorum molem vel solus propulsare poterit, & cum Principi, tum ipsius ditionis, & Reipublicæ multum proderit. Si verò minus teneatur pietate, nimis magnas vires ad confusionem ferendam, ad vim faciendam, ad vitia propaganda obtinebit.

At hoc est rarissimum, cum plerique tantum secundum carnem sapientes sint, & carnalia consulant, sicuti *Gilonites*. *Achitophelus* 2. Reg. 15. & Regis Roboami consiliarij iuuentuli 2. Par 10. Magna sepè Consiliariorum perfidia, qui suadent Principibus suis, non ea quæ pia, honesta, & salu-

taria sunt, sed quæ Principum cupiditatibus arridere sciunt. Obseruant quò Principis affectus & voluntas propendeat, atque ad scopum illum omnia consilia atque actiones suas dirigunt. Exemplum habemus I. in *Ionadab* filio Simeæ, fratris Dauidis, cum Amnon filius Dauidis primogenitus ex Archinoë vxore, amore incensus furioso, sororem Thamarim ex alia matre perditè deperiret, ei hoc consilium dat, vt morbum simularet, atque eiusdem lenociniò ad se allectam violenter comprimeret. Quod consilium, & si prima specie blandiebatur stultis Amnonis affectibus, tamen exitu erat tristissimum. 2. *Sam.* 13. v. 3. II. cum *Cambyses* secundus Rex Persarum, ex consiliarijs suis quæreret: An ne liceret sororem in vxorem ducere? illi responderunt: Regi licere quicquid velit. III. *Mardonius* Xersem quartum, Regem Persarum cupidum gloriæ, & elatum fiducia magnæ suæ potentiae, incitauit ad mouendum bellum non necessariũ. Sed hoc consilium exitu triste fuit. Nam *Xerxes* post pugnam ad Salaminem in parua cymba è Græcia fugere coactus est: *Mardonium* vir Spartanus interfecit, confecto lapide in os eius. Hic fuit exitus eius viri, qui præcipuus eius belli hortator fuerat. IV. Mali Consiliarij *Roboam* adulantes iniustis Domini sui cupiditatibus, occasionem præbent, non modò distractioni duodecim tribuum, sed etiam nouis idolis & perpetuis bellis ciuilibus. *1. Reg.* 12.

Hinc sæpius vsuuenit, vt vnus impij vel blandientis Consiliarij suasu, totam amittat ditionem Princeps, vel ad minimum corrumpatur. Sunt enim illorum orationes instar veneni, quod ad inficiendum exhibetur mellitum. Unde *Politici* quæstionem mouent: An melior status sit Reipublicæ

publicæ in qua Princeps malus; an verò, in qua Consiliari Principis sine mali? Ad hanc quæstionem respondendi potest ex *Lampridio* qui in vita *Alexandri Severi* scribit: Meliorem ac propè tutiorem esse Rempublicam, in qua Princeps malus sit, quàm ea, in qua sint Principis amici mali. Nec sanè ratio deest. Nam unus malus potest à multis bonis corrigi: Multi autem mali non possunt ab vno, quamvis bono, superari vlla ratione. Exemplis res declarari potest. *Saul* Rex impius erat; & tamen *Samuele* vtens Consiliario, multa fecit, quæ aliàs non fecisset: vti ex *lib. I. Sam.* patet. Contrà verò nullus tam bonus est Princeps, qui non seducatur, si malos habeat Consiliarios. Sic quandiu *Ioas* Rex Iuda apud se habuit *Ioiadem* Pontificem, virum, singulari pietate atque prudentia præditum, res bene successerunt Regi & toti regno. Vbi verò illo mortuo destitutus fuit Rex viris legis diuinæ peritis, Deumque timentibus, omnia ad ruinam spectarunt. Ita *Photinus* Eunuchus, & *Protolomæi* iunioris *Ægypti* Regis Consiliarius, Regi suo de *Pompeio M.* (à quo Pater ipsius in regnū restitutus erat) recipiendo, deliberanti perfidū hūcce verbis dedit consiliū:

Nulla fides conquam miseros elegit amicos illud enim vult

Tu colle felices: miseros fuge. Exeat aula.

Qui vult esset pius.

Verum sophisticis consilijs suis, & sibi & tandem Regi exitium attulit. Hinc rectè *Diocletianum* iam priuatum, dixisse, *Flauius Vopiscus* in *Aureliani* vita refert: Nihil est difficilius, quàm bene imperare. Nam quatuor vel quinque viri se colligunt, atque vnum consiliū capiunt ad Imperatorem decipiendum; dicunt, quid probandum sit.

Impe-

Imperator, qui domi clausus est, vera non nouit: Cogitur hoc tantum scire, quod illi loquuntur, facit Iudices, quos fieri non oportebat: amouet à Republica quos retinere debebat. Quid multa? Bonus, cautus & optimus venditur Imperator.

Gordianus Imperator laudabiliter imperium administrauit consilio & opera Misitheï socii sui. Nam licet & ipse Gordianus pro ætate quidem saperet: tamen socii consilij, viri præstantissimi non mediocriter adiutus. Status igitur Reipublicæ bonus & optabilis tum extitit: quod improbis hominibus, qui Principis animos atque aures occupare perniciosis sermonibus, ut sit, soliti hæcenus fuerant, omnis aditus præclusus ad Imperatorem esset: bonis contra amicitia eius pateret: idque socii consilio effectum erat. Quam temporum felicitatem Misitheus ipse Imperatori per epistolam gratulatur: cuius exemplum hoc est: Domino filio & Augusto Misitheus socius & Præfectus. Euasisse nos grauem temporum maculam, qua per spadones & per illos, qui amici tibi videbantur (erant autem vehementer inimici) omnia vendebantur, voluptati nobis est, & eo magis quo tibi gratior emendatio est: ut si qua vitia fuerant, tua non fuisse satis constet, mi fili venerabilis. Dijs igitur gratias, quod volente te ipso, emendata Respublica est. Delectat sanè boni Principis esse socerum, & eius qui omnia requirat, & omnia velit scire, & qui pepulerit homines, per quos antea velut in auctione positus nudinatus est. Cui is respondens alia Epistola, non dissimulat, antea se quoque istorum artibus & calliditate in errorem impulsus, Magistratus & honores quibus non debuerit, mandasse. Et addit

memoria omnium, maximè tamen Principum dignam vocem : Dijs gratias, quòd te insinuante, qui nihil vendis, didici ea, quæ inclusus scire non poteram . Mi pater verum audias velim: *Miser est Imperator , apud quem vera retinentur* . Qui cùm ipse publicè ambulare non possit, necesse est vt audiat, & vel audita , vel à plurimis roborata, confirmet . Hactenus verba epistolarum, quæ extant apud *Capitolinum* §. 2. Rectè quoque Veritatem exulare in aulis intellexit *Dux quidam Noricus* , in cuius laudem sempiternam *Georgius Sabinus* Poeta elegantissimus tale concinnauit Epigramma :

Sepè rudes inter mutata veste Colonos ,

Noricus agricola Dux faciebat opus .

Nunc pascebat oues, nunc gramina falce secabat ,

V. omereproscindens nunc subiebat humum .

Et simul illato de se sermone rogabat

Plurima nempe quibus moribus ipse foret ?

Iustus an exigeret pœnas à fontibus ultor ?

Debita conferret præmia numne bonis ?

Querenti verò causam cur Regibus ortus

Princeps, agricolam se simularet, ait :

Me iuuat è rudibus cognoscere vera colonis .

Seruit adulatrix auribus aula meis .

Neglectam , atque derisam *Veritatem* nouissimè deplorat eruditissimus Author aurei verè Operis Regale Sacerdotiũ inscripti, his nunquã obliuioni tradendis characteribus: *Iaces nunc quidẽ, vel neglecta vel inuisa; nã fuco & mēdacijs viuitur. In aulis quot blanditiæ in vultu, quot obsequia in gestu, quot amores in frōte, quot Syrenes in voce, quot scenæ,*
quot

quot larue, quot artes adulantium, Veritate proscripta? Perijt, qui non fallit. In tribunalibus, hoc est, in ipsa ara Veritatis, quid aliud tot aduocatis, tot legibus, tot iuribus agitur, quàm ut catenatis retrò manibus, Tu Rca, Tu Victa, currum & triumphum fraudis adornes? &c. Manifestum est igitur, quòd fidelia, ac veridica consilia sint nerui corporis politici; & quòd nulla maior pestis Reipublicæ sit, quàm mali Consiliarij. Et contrà: Nullum maius boni Imperij instrumentum, quàm boni Consiliarij. Nam magna sanè Principi est ornamentum, corona Doctorum atque cordatorum Consiliariorū cinctum esse. Imò & maximum Principi est emolumentum. Quia felicem actionum successum præbet, & aduersarijs metum incutit, & subditi libentiùs parent. Vndè Polybius ab Euripide sapienter dictum scribit: Consilium magnam vincere militum manum. Cum quo congruit hoc venustissimum Epigramma:

Nil tam difficile est quod non peruadeat, & non

Efficiat docti lingua diserta viri.

Ancipitri eloquium longè penetrantius ense;

Hoc rabiem motam sedat, & arma mouet.

Manlius Torquatus cum esset declaratus Consul, oculorum valetudinem excusauit, impudentem dicens & Gubernatorem & Imperatorem esse, qui, cum alienis oculis ei omnia agenda sint, postulet, sibi aliorum capita ac fortunas committi. Huc Horatius spectasse videtur, cum inquit:

Segnius irritant animos demissa per aurem,

Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus,

Et quæ ipse sibi tradit spectator.

Similiter & Antiochus, allata purpura & diademate.

Age (*inquit*) ex quo hæc indui, heri primum vera ipse de me audiui. Sentiens miseriam in eo esse Regum ac Principum, vt rarò admodum verum audiant, & cognoscant: adeòque malè agi cum ea Republica, in qua plus valet obsequium auri, quàm Iudicij veritas.

Ludouicus XI. Rex Gallia hoc ipsemet professus est. Illum enim dixisse aliquando Historici referunt, se in regno suo, & potissimum in aula abundare omnibus rebus, vna excepta. Quam verò innueret rem, dum quæreret vnus ex familiaribus aulicis, VERITATEM esse respondit. Quare prudens & pia eius ad filium in regno successorem fuit hæc admonitio: *Ita te gerito, vt Confessarij, necessarijque & familiares possint te liberè admonere mali quod feceris, & docere facta tua.* Siquidem natura humana in his rebus, quæ ad voluptatem pertinent, ad id sæpius inclinatur, quod sibi detrimento esse solet, atque id vnum profuturum putat, quod ipsa cupit perficere: hincque reuera in fraudem inducta, neque quid conducatur, solertia prospicere, neque periculis admonita, vel molestiam animi discere, vel ad id quod decet, redire potest. *Ouiuenus lib. 2. Epigr.* Regum statum miserrimum binis his versibus depinxit:

Dum non vult alter, timet alter dicere verum

Regibus. O miserum Regis in orbe statum.

Rarò habentur Zopyri, quorum vnum & integrum se male dicebat *Darius*, quàm centum capere *Babylonas*: *Agamemnon* non *Achillis* aut *Aiacis*: verum *Nestoris* decem, similes optabat, quo facilius potiretur *Troia*. Et *Xerxes* *Perfarum* Rex in tot mille millibus armatis præter *Damaram* reperit nullum, à quo amicus & liberius moneretur,

Fal-

Falluntur ergo, qui Veritate, & dicendi libertate gratiam Principum amitti existimant, cum magis eam demereantur, ij præsertim, quibus inest latus virtutum cæterarum. Testis esto *Fliscus* Cardinalis, qui cum se *Iulio II.* tum in eius electione, tum deinde in ipso Pontificatu, sæpè ut res poscebat, opposuisset, & quidem acerrimè, tamen tantum abest, ut damnum ullum acceperit, ut insuper ab eo ipso ditatus sit redditu septem millium aureorum: quin etiam tanto in pretio habitus, ut scriptum sit, consequutam esse communem hominum opinionem, non posse bonum Cardinalem non amari à Pontifice etiam non bono. Hinc constat, dicendi libertate, non modò nihil perdis, sed sæpè etiam non minimum lucrum acquiri, ut prædicto exemplo, alijsque observauit nobilissimus Scriptor *Hieronymus Platus* libro illo quem scripsit de officio Cardinalium ad fratrem, *Flaminium* Cardinalem. Immodò inquit, perdent fortasse, & meritò, qui Pontifici, aut alijs Principibus resistunt ob aliorum Principum gratiam, aut studium partium, vel ob aliquam propriam commoditatem. Qui verò amore Iustitiæ, aut religionis, bonique communis id facit, si præsertim reliquæ etiam vitæ testimonium consentiat, potius, ut dixi, multum acquireret. Tantus est enim innocentiae, & integritatis splendor a pud omnes homines, modò ratione præditos, ut in quocumque ea sit, eum amabilem reddat, atque etiam hostem conciliet hosti, non modò Cardinalem Pontifici, Consiliarium Principi. Atque hoc etiam eò magis valet, cum non quasi repentino aliquo impetu quispiam in hac veritatis, & libertatis professione longo iam usu sentit, idque iamdudum cœpit præferre, eamque voluntatem per-

pe-

petua constantia roborauit, & semper in proposito, susceptoque consilio permansit. Id enim auctoritatem etiam nescio quam affert, & licentiam dicendi quidquid oporteat, omnium permissu, atque etiam cū approbatione, & laude.

Quo magis deploranda est præsens ætas, in qua maximè, *videmus* (sunt verba *Plin. in Pàneg.*) *Curias elingues, in quibus dicere quod velis, periculosum; quod nolis, miserum est.* Prorsus sanè boni & laudabiles, & supra aurum à Principibus æstimandi, qui excusso omni metu, liberè pariter, & modestè in consilio sententiam suam promunt, veluti *Theodorus* ille *Ammiani*, qui *solus penè omnium erat, cuius linguam non effrenem, sed despicientem quæ loqueretur, nullus claudebat periculi metus.* Tali optarim zelo esse præditos nedum Consiliarios, sed & eos, qui à Confessionibus Principum sunt: quorum certè taciturnitas, non sibi tantum, sed & Principibus plerumque damnosa est. Meminisse deberent constitutos se esse, *Speculatores, & Buccinatores* verbi Domini. *Si dicente me* (inquit ad *Ezechielem*) *ad impium; morte morieris: non annunciaueris ei, neque loquutus fueris, ut auertatur à via sua impia, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram.* Ac si aperte dicat (inquit *Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus apud Baron. Tom. 9. ann. 740.*) *Si ei peccata sua non annunciaueris, & si eum non argueris, ut conuertatur, & viuatur; & te qui non increpassi, & ipsum qui te tacente peccauit, flammis perennibus tradam.* Cui enim dispensatio verbi commissa est etiam si sanctè viuatur, & tamen perditè viuentes arguere aut erubescat, aut metuat, cum ijs omnibus, qui eo tacente perierint, condemnanda-

demnabitur. Et quid ei proderit, non puniri suo, qui puniendus est alieno peccato? Notent igitur ista, quibus animarum cura Principum incumbit, caueantque proinde, ne quid dissimulent, neque Gratijs litent, quod Vulgus Aulicorum prauo more solet. Etenim ille demum bonus est, & præconio dignus Principis minister, qui nullo metu, nec proprio permotus commodo, suam liberè sententiam profert. Et sanè, ne quidquam metu absterrentur pleræque, timidæ mentes: quia tantum abest, ut in offensionem Principis hac monendi libertate incurrant, quin potius gratiam eius acrius foueant, magisque ac magis eam demereantur, ut supra ostendimus.

Plerumque etiam accidit, quod ipsi Principes nolunt audire ac intelligere veritatem. Exemplum habemus in *Cambyse* Rege Persarum; qui cum nimium esset vino deditus, *Prexaspes* ex charissimis eius vnus, fretus familiaritate regia, illum admonuit, ut parcius & moderatius vino vteretur, quod Regi turpe foret, in quem omnes coniectos haberent oculos, ebrietate agi. Hac libera ac fideli admonitione adeò *Cambyses* excanduit, ut non modò non abstinuerit, sed liberalius capacioribusque quam alias scyphis cum bibisset, adduci sibi iusserit, ab ipso monente *Prexaspe*, filium, in quem Rex arcum intendens, ipsius filii cor sagitta transfixit. *Vide, inquit, an Regis ebrii certa sit manus & oculus.* At miseria ingens, imò furor execrandus est Magnatum, si VERITATEM audire nolint. Hoc namque signum est irati Numinis sauiam illis mentem auferentis, sicut *Lycurgus* in Oratione sua contra *Leocratem* pulcherrimè ait:

*Iratu ad pœnam, si quos trahit Deus
 Auferens mentem talibus primum solet,
 Caliginemque offundit, ut ruant suas
 Furentur in clades, si quas noxi
 Accersierunt ultrò consilijs malis.*

Salutare igitur erit Principibus, si libenter audiant Veritatem; quamvis vulgatum sit in mundo: *Magnates Veritatem audire non amant. Et: Aule non ferunt liberas monitiones, multò minus reprehensiones.* At non ita ingeniati sint Reges & Principes: libertatem loquendi concedant Dei Ministris, atque Consiliariis suis, nec ament aulæ verba illa byssina, vti *Plutarch. in Apophth.* inquit. Contrà autem Assentatores velut diram peltem oderint, atque fugiant, quia Regum opes sæpius assentatio, quàm hostis euertit. *Curt. lib. 8.* Caueant tamen Principes, ne dum vitant vitia, in contraria ruant, scilicet, ne delatoribus aures temerè præbeant, iisque faciliè credant. Qui enim faciliè credit, faciliè decipitur, secundum illud tritum sermone vulgi prouerbum. Hinc *Apollonius Thyaneus* rogatus à Rege Babylonis, quonam pacto tranquillè, tutoque regnare posset, simpliciter respondit: *Si multos honoraucris, paucis verò credideris.* Semper ob oculos sibi ponant Emblemata *Epicharmi*:

Μὲνισσο ἀπιστεῖν: Memento diffidere. Namque

Res mihi fracta, fide: Res diffidendo, retenta.

Probè hoc ipsum considerabat *Alexander M.* qui, quando delatores alios delationibus apud ipsum inuoluebant, alteram aurem obrurare solebat, dicens: *Se alteram aurem reo vel accusato reseruare.*

Quamobrem cum viri Principes sæpius habeant à consilijs

filii doctissimos: at in consiliis dandis, præsertim in rebus arduis ac formidolosis timidissimos, mortui, sine adulatione rectissima quæque quam fidelissimè monstrantes, sunt consulendi, in quorū scriptis tanquam in speculo posito intuemur res gestas fortissimorum, ad quas in administratione & mentem conformare, & nostra consilia dirigere valeamus. Obuijs itaque vlnis illorum sanè ac sapienter monita amplectantur, & deosculentur Viri Heroes. Nam hoc illud est præcipuè, testimonio *Liuij Dec. 1. lib. 1* in cognitione rerum salubre & frugiferum: *Omnia te exempli documenta in illustrata monumento intueri, unde tibi tuæq; Reipublica quod imitere capias: unde scedū inceptu, scedū exitu, quod vites.*

Et si verò muti Doctores naturam & affectus acerrimos prorsus mutare nequeant: tamen latentem quandam energiam habent, vehementiā animi restringere, affectus vitiosos reprimere, oculos, aures, linguam & manus ipsas flectere, vt fiant mansuetiores aliàs sua natura ferocissimi, & discant vitare aberrationes in cōsultationibus. Et hic præcipuus vsus & fructus est sapienter dictorū, atque scriptorū. Nam præteritorū exemplis informamur, & cum quid sequendū, tum fugiendū, tum quid ad degendum vitam conferat, monemur.

Alexander M. tanti fecit bonarum & laudatissimarū disciplinarum studium, vt apertè pronunciare dignatus sit, se malè doctrina antecire alios, quàm opibus & dignitate. *Iliadē* *Homericam* virtutis bellicæ, yaticū nominare solebat, quā adeò in delicijs habebat, vt eā scrinio, auro, gemmis ac margaritis artificiosè perpolito cordebat, atque vna cū pugione substratam puluino custodiæ dabat. Hic idem ille Heros ab *Harpalo* mitti curauit medios inter armorum strepitus, *Sophoclis*, *Euripidis* atque *Æschyli* tragædias, cum libris *Phi-*

listi, ac Philoxeni, secundum quorum sapienter monita sua regebat consilia, rerumque dubia vicissitudinē indē colligebat, vel evitandam, vel cum forti patientia superandam.

L. Lucullus rei militaris planē rudis ad Mithridaticam expeditionem à Senatu missus, lectione rerū præclarè gestarū, & peritorum conuersatione optimus Imperator factus, talem se in illo bello gessit, ut ipse Mithridates fateretur à se maiorem post Alexandrum non cognitum esse ducem.

Dux *Philopœmenes* præter libros de ordinibus militari-
bus, gesta Alexandri die noctūque de manibus nunquam deponebat, non ut de ijs otiosos haberet sermones, verum in magnis deliberationibus consilium peteret.

Augustus Cæsar, Tranquillo teste, ex vtriusque linguae scriptoribus excipere solebat, ad Rempublicam administrandam quæ pertinebant.

Ptolomæus Philadelphus hortatu Demetrii Phalerii quoscumque de regno conscriptos libros peruoluit, ut eaindē hauriret, quæ Reges admonere amici vererentur.

Vlpus Nerva Traianus Plutarchū à latere nunquā dimisit, ut secundū ipsius consilia omnes actione suas dirigeret.

Achilles Phœnicem Homericum familiarissimum habuit, ut ab eo rerum administrandarum rationem cognosceret.

Scipio Africanus Panætiū & Polybiū, homines omni literatura clarissimos, familiares Comites & Cōsiliarios habuit.

Hercules quamuis magna vi ingenij præditus erat, & in eo acres ad virtutē impetus elucebant; tamen adolescens literas ac Musicā didicit, & senescens Athlantis doctrinæ de siderū motibus studiosissimus fuit. Taceā hic Scipiones, Crassos, Marcellos, Antonios, Lucullos, Hortensios, Brutos, Fabios, Cicerones, Romanæ Reipublicæ columnina. Taceā Græ-

cia lumina, Epaminondā, Temistoclem, Demosthenem homines literatissimos, qui non solum eruditionis encomio nobilitati, verū bellicis laudibus mirū in modū commendati sunt. Quis neget nullū melius ad dignius imperare, quā literatum? sicuti à S. P. Q. R. in laudē Taciti Imperatoris acclamatum fuit. Quippè cum constet sapius labantes respublicas sapientū ratione & oratione erectas, & in integrum restitutas fuisse, sapius in fugā conuersos ac deficientes exercitus eorūdem voce reuocatos. Quòd de Demosthenis grandiloquentia Philippum Macedonem gloriari legimus, quando dicebat, se magis illam reformidare, quā Atheniensiuū exercitus, arietes, catapultas, aliosque belli apparatus.

Valerius suauiloquentia sua plebem à patribus seditiosè dissentientem ad sanitatem reuocauit & urbem vrbi iunxit. Et quis nescit M. Antonij blandiloquentiam, qua milites ad ipsum obtruncandum missos à Mario & Cinuo, deterret ab imperata cæde, & vt disinctos gladios vaginis redderent, verbis cogit. Miles Lacedæmonicus Tyrtæi versibus inflammatus, fulis Messenijs gloriosam victoriam reportauit.

Quid dicam de Philosophis & hominibus eruditissimis, qui bellicis laudibus claruerunt? Socrates, Xenophon, Demosthenes, Plato, Cicero apud ipsum Imperator salutatus vt ipse ad Atticum scribit, Respublicas & ciuibus in bellis periculosisissimis non inutile præstiterunt operā. In summa, soli literati & Minervæ sapientia clari, modum rectè norunt, quomodo populi sint regendi, vrbes expugnandæ, hostes repellendi, iniuriæ illatæ æquo animo accipiendæ & reponendæ. Quomodò, inquā, hominū inter se dissentientiū animi sint conciliandi, & quocumque prout magis conducatur, flectendi, vt non minus verè, quā præclare dixerit Cicero, se omniū

malorum radicem stirpitus Philosophia extracturum esse. Proinde verè regia vox Alexandri M. hæc fuit: *male se disciplinis antecellere, quam opulentijis*. At Arragonum Alphonsi Regis: *Male se perdere que possidebat omnia, quam ut tantillum eruditioni suæ detederet*.

Carolus IV. Romanorum Imperator in scolam Pragensẽ aliquandò ingressus, cum disputantes Philosophos per quatuor horas audiisset, purpuratis suis id ægrè ferentibus, & cœnæ tempus instare annuentibus, *Mibi respondet, tempus est minimè: nam hæc mea cœna est*.

Ludovicus XII. Gallorum Rex potentissimus, Ticini Iasonis Icti auditorium ingressus, atque studiosis immixtus confedit, & docentem Iasonem per horam audiuit. Post lectionem verò sibi à latere comitem Iasonem esse voluit, & eo capite, quem toga aurea donauit.

Franciscus I. Rex Galliarũ magna cum laude idem fecit: Quo nemo suo sæculo artes liberales omnes vehementius amauit, aut liberalius prosequutus est, & prandens, atque cœnans, sæpè loquebatur de literis, sicuti scribit *Sleidan. lib. 9.*

Vehementer itaque errant, qui regiũ non esse putant discere literas Principũ soboles, vti olim Regis Galliarũ Confiliarium quendã respondisse fertur, sufficere Regibus ac Principibus literatos habere à latere & consilijs. Quod responsũ Rex aiebat *bovis esse non hominis*, addens, *nobiles & diuites sine literatura esse vellus aureũ, & Reges illiteratos esse asinos coronatos*. Eos non esse homines, qui literas ignorarẽt, Hũgaricũ ac Bohemicũ Rex Ladislaus cũ Romę versaretur dicere solebat. Nam sola scientia perfectos reddi vno ore fatentur omnes.

Persevt habeant Reges omni virtutum genere & literaturæ

turæ claros, quatuor futuro Regi adhibere solent Doctores; vnū, qui in iustitię præceptis seu legali scientia eū instituat. Alterū, qui veritatē doceat. Tertiū, qui ad temperantiā moneat. Quartum, qui in exercenda fortitudine ei calcar addat.

Maximilianus Imperator quando *Philippi* sui filium *Carolus* præceptorī commendabat, dicebat grauiter: *Turpe esse magno Principi nescire literas.*

Sigismundus Imperator cū à Principibus qui literas oderant, reprehenderetur quòd homines obscuro genere natos ob literarū studia foueret; *Quid ni*, inquit, *amē eos, quos natura cæteris antecellere voluit?* Alij plurimum tribuunt generis nobilitati: at *Cæsar* prudentissimus intellexit, in eruditis esse quiddam stemmatis præstantius; illi habent ædium parietes clypeis & imaginibus depictos, hi animum optimis disciplinis exornatum. Porro vt natura animus præstantior est corpore: ita ornamenta ingenij longè pulchriora sunt externis bonis. At hīc amplius non exaggerabo vim, virtutē & facultatem linguarum & sapientiæ: nec in cumulandis exemplis ero occupatus. Nam citius me tempus deficeret, quàm verba huic negotio inferuientia. Vnico tamen dicam verbo, laceras illas esse Respublicas & citò ruituras *Ciceronis* testimonio, vbi literati à consilijs sunt exclusi, & literis imbuti nō imperent, nec scholarū & Musarū habeatur ratio. Id quod optimē *Mitylenæi* intellexerunt, præcipuā nimirum esse in Republica vim literarum, vel hinc indè apparet, quòd populus à se bello deuictis pœnam aliam vllam irrogarent, quàm ne liberos suos literas edocerent.

Hoc intelligant Principes suum primarium officium esse, scholas benè fundare, & laudabiliter conseruare. Nā scholæ sunt semina Ecclesiæ & Reipublicæ. Sicut autem hortus opti-

optimè cultus, & feracissimis arboribus vberimè confitus, ætatem ac perennitatem obtinere nequit, nisi in seminarijs, quæ ita vocant, ac plantarijs, tenellæ educètur ac formentur arbores, quæ in locum vetustate marcidarum ac emortuarû olim succedât: Ita status Ecclesiasticus & Politicus, diu saluus & incolumis conseruari nequit, nisi in scholis formentur & educentur, qui alijs tum Ecclesiæ Ministris, tum Viris Politicis morte abreptis subrogentur. Ament igitur pij Reges & Principes literas & Viros literatos. Nulla enim maior, aut solidior hisce in terris gloria paratur, quàm studijs pietatis & artiû liberalium, quibus Dei præpotentis gloria illustratur, & salus subditorû promouetur. Magnum enim decus & ornamentum est Principum, & personarû illustrium, si literis & artibus liberalibus sint imbuti. Quemadmodum enim poma in patera argentea sunt cõspectiora: ita Principes literati sunt conspectiores, & multò illustriores. Etenim virtus & eruditio tã benè conueniunt cum nobilitate, & illustri dignitate, quàm benè gēma auro includitur, & rosæ lilijs intextuntur. Hinc *Æneas Syluius* pulchrè dixit: Plebeis argenti, Nobilibus auri, Principibus gemmarum loco literas esse debere.

Huc sine dubio respexit *Iustinianus* Imp. quando Institutiones Iuris ita orditur: *Imperatoriam Maiestatem non solum armis, sed etiam legibus armatam esse oportet, ut utrūque tempus, & bellorum, & pacis rectè gubernare possit: & Princeps Romanus non solum in hostilibus prælijs victor existat, sed etiam per legitimos tramites calumniarû calamitates expellat. Hisce enim duobus nititur Orbis, nempe ut à literis adiuvantur arma, & ab armis literæ sustineantur.* Idem sibi vult *Imago C. Iulij Cæsaris* in symbolis *Paradini*. Insistit ea mundi globo, atque altera quidem manu gla-

gladium, altera verò librum tenet, cum hac inscriptione: *Ex utroque Cæsar*. Quæ enim Cæsar interdiu armatus gerebat, ea noctu togatus purissimo dicendi genere conscribebat. Huc pertinet pulchellum illud Disticon:

*Fert fluuium tranans sua Commentaria Cæsar,
Nec sua ne pereant, ipse perire timet.*

Fridericus II. Imperator fuit dictus *πολυγλωττ* & et lectio-
ni fuit deditissimus; Is dexterè iudicauit, non regi rectè pos-
se populum absque doctrinæ & virtutis adiumentis, quæ ex
libris doctorum hominum haberi possunt certissima.

Alphonsus Rex sapientissimus, percunctantibus, vtri rei
se debere plus fateretur, librisue, an armis? *Ex libris*, inquit,
& *arma*, & *armorū iura didici*: hac voce professus est, se
libris accepta ferè omnia, prudentissimus & potentissimus
heros, qui fuit Rex, Regis filius, Regis nepos, & Regis frater.
Ita animaduertit fructum bonarum artium, & facilè collige-
re potuit, quàm infinita mala ex illarum iactura oriantur.
Æneas Syluius in vita Alph.

Robertus Rex Siciliæ: *Sic est*, ait, *vita hominū, sic sunt iu-*
dicia, & studia, & voluntates variæ. At ego curo dulciores
& *multò rariores mihi literas esse, quàm regnū: et si alterutro*
carendū sit, equanimius me diademate, quàm literis cariturū.

Consultò breuitatis ac modestiæ causa omitto plura exē-
pla Principum illiteratorum, qui sæpenumero non laudem,
sed labem, & irrisiōē sibi acquisiuerunt. Nam scimus *Ne-*
roni probro datū fuisse, quòd Orationem à *Seneca* emendi-
casset, quo die pro *Rostri* *Claudii* defunctū laudare debe-
bat. *Adnotabat Seniores*, inquit *Tacit.* 13. *Annal.* quibus otiiū
est vetera & presentia contendere, primū ex ijs qui rerum
potiti essent, *Neronem alienæ facundiæ eguisse.* Nā *Dictator*
Cæ-

*Cæsar summis Oratoribus æmulus, & Augusto prompta ac profluens, quæ deceret Principē, eloquentia fuit. Tiberiū autē quoque callebat, quæ verba expenderet, tū validus sensibus, aut cōsulto ambiguus. Etia C. Cæsaris turbata mens vim dicendi non corrupit. Nec in Claudio, quoties meditata disse-
reret, elegantia requireres. NERO puerilibus statim annis viuidū animum in alia detorsit. Cælare & pingere, cantus, aut regimen equorum exercere, & aliquando carminibus pangendis inesse sibi elementa doctrinæ ostendebat.*

Multū itaque iuuabit si nostri seculi Principes filios suos optimis Magistris erudiēdos tradent, vt illos efficiāt Oratores verborū, actoresq; rerū sicut Phœnix apud Homerū inquit :

..... comes atque Magister

Sum datus, vt præcepta tibi, rerumque bonarum

Verborumque darem; rebusque vt fortis agendis

Esse, & verbis possis Orator haberi.

*Cæterum quia primus discendi ardor, inquit D. Ambr. lib. de Virg. excellentia est Magistri, omninò videndum est quibus Præceptoribus, Principis tener animus committatur; ne nimirū hominibus maculosus: quoniam teste Boet. Disc. schol. Nulla res discipulo tã pernitiōsa, quàm vitā Magistri contumeliōsa. Inquirendi itaque filijs Præceptores tradit Plutarch. de liberis educ. quorū vitā nullis obnoxia crimi-
nibus, irreprehensi mores, & optimum experimentum.*

*Ea propter Theodosius Imperator cū Arsenio filios in disciplinam tradidisset, sempiternā memoriā dignum, & verè Imperiale illud proloquutus est: Si tales se præbituri essent vt mores vitamque suam ad disciplinā & leges Dei compo-
nerent, propensū se fore, vt ijs Imperiū in manus tradat ad ciuiū & subditorum commodum & utilitatē accommoda-
tum,*

tum. Sin minus, conducibilis ijs esse, ut sic privati vitam agerent, quàm doctrina nulla cum periculo imperarent. Niceph. lib. 1. c. 23. Sed & illud memoratu dignum, quod de eodem ex Metaph. narrat *Baronius* ad annum Chr. 383. Cū quondam ingressus scholas vidisset *Theodosius* Arsenium stantem, *Arcadium*que auditorem sedentem, indignatus est quod magisterij gradū parū decorē seruasset, cū stans ipse doceret; *Arcadius* verò filius sedens addisceret. At verò cū *Arsenius* se excusaret, diceretque haud decere sedentem se docere Imperatorem, indignatione illa commotus, abstulit ei Imperatoris insigne, sedereque in throno Arsenium compulit, filium verò detecto capite auditorem profiteri, illud inculcans, tunc prolem suam verè Imperio dignam, si cum scientia æque imbuta fuerit pietate.

Hæc Exempla pij Reges & Principes semper ob oculos sibi ponant, in quæ intuantur, quantum ipsis sint necessaria: literæ, & cogitent, viros doctos & sapientes sibi non tantum vtilis, quos consilijs suis & deliberationibus adhibeant, sed etiam necessarios esse, quippè quorum opera carere non possint.

Scientiæ soboles erit IVSTITIA, quæ omnium Domina, & Regina virtutum est, Principumque magistra, atque moderatrix, sine qua Respublica haud diu stare, vel administrari possit, optima sunt tū Græcorum, tū Romanorū testimonia. Immo legibus tū diuinis, ijsque quæ naturæ congruunt: tū Ecclesiasticis, tū etiam suis quæ in contractū abierunt, Principes obligantur. Ideoq; Plato Philosophorū ille Princeps, *Iustitiā* nominat ἐμα πῶλει, h. e. *Fulcrum Ciuitatum*: Aristoteles verò, *Præstantissimā* omnium ciuitatū: Hinc M. Cicero verè concludit: *Fundamentum perpetuū*

commendationis & same Iustitiam esse, sine qua nihil potest esse laudabile. Verum ut in hunc Iustitiæ campum nonnullos Romanos producā Imperatores, ad duo tantum me perstringam, *Tiberij Constantini* videlicet, & *Traiani*. Primi extat præclare elogiū, iam morituri, & Imperium Mauritiō genero tradentis: *Sit tibi, inquit, Imperiū cum hac puella filia concessum; utere eo feliciter, in mente habens æquitatem ac Iustitiā, præcipua esse optimi Principis insignia.* Aimon. 3. de gest. Franc. c. 35. Nihil verius dici, aut excogitari potuit. Consimili animo *Traianus* Imperator Iustitiam & æquitatem plurimum cōmendare solitum legimus: hisque potissimū virtutibus Principes cæteris excellere debere dictitabat; quarum & ipse dum Romanū gubernaret Imperiū, studiosus adeo fuisse fertur, ut aliquandoensem strictū Præfecto Prætorij in conspectu omnium dederit, atque dixerit: *Cape ferrū hoc, & siquidem rectè Imperiū gesserō, pro me; sin aliter, contra me hoc utare.* Niceph. 3. hist. c. 32. Omni etiam studio incumbant Principes, ne iniusti Iudices contra ius & æquum sententias pronuncient, de quibus quidem Pseudo-politicus tale Epigramma concinnauit:

Non ideò calcabis equum, quia feceris Æquum:

Æquum qui faciunt, his malè currit equus.

Æqui hostes vectantur equis, pedes ambulat Æquus:

Ergo sperne Æquum, ne tibi desit equus.

Præsertim autem Reges, atque Principes, iniustos Iudices & δωροπάρης, qui nonnisi pecunia interueniente ius dicunt miseris subditis, grauiter vindicēt. Pestes sunt huiusmodi homines Regionum & vrbiū. Olim *Mulctores Reipublicæ* vocabantur, quod populi pecunias emulgerent. Rectè! Patet hoc ipsum ex colloquio corrupti Iudicis cum suo corruptore.

Heus

Heus aperi. Tu quis? Tuus est? *Quid queris? Ut intrem.*
Fers aliquid? Non. Esto foris. Fero. Quid? Satis, Intra.
Quid fers? Oua. Quid ille? Capos. Quid tertius? Agnum.
Nemo magis? Sunt qui adducunt. Quid? Cū boue porcū.
Vos laudo: Tamen hi forsan plus iuris habebunt.
Dic quare? Oua, capos, sus, bos, malè perdit & agnum.
 Facilis sit ad Vos ingressus, pateant aures, omnes absque
 acceptione audiantur. Memores estote legis *Constantini* Im-
 peratoris *l. i. C. Theod. de rect. prouinc.* Is enim nedum fores
 suas cunctis patulas esse voluit, verum etiā vt ad Officiales,
 Præsidesq; suos liberi itidem vt essent aditus, sancita lege pro-
 curauit: *Non sit, inquit, venale Iudicis velum, non ingressus*
redempti, non infame licitationibus secretariū, non visio ipsa
Præsidis cum pretio. Equè autem iudicantis pauperrimis
ac diuitibus referentur. Neque hic silentio prætereundū est
 exemplum *SS. D. N. D. Innocentiū XII. Pont. Max.* feliciter
 regnantis, qui vna aut altera hebdomada in audientia publi-
 ca omnes pauperes & egenos benignè admittit, præsentia re-
 creat, & pietate fauet, quasi ipsi dictum & commendatum sit
 illud, quod *Q. Ciceroni* Marcus frater suggerit, nempe: *Fa-*
cillimos esse aditus ad te: patere aures tuas querelis omnium:
nullius inopiam ac sollicitudinem, non modò vllò populari
accessu ac tribunali, sed ne domo quidem tua, & cubiculo
exclusam tuo: toto denique in Imperio nihil acerbum esse,
nihil crudele, atque omnia plena clementiæ, mansuetudi-
nis, humanitatis.

Castigandi certè, & scutica digni canes isti aulici (de ma-
 lis, si qui sunt, loquor) qui hoc palato sunt; vt neminem vnū
 ad herū admittant, nisi sibi mellitæ simul & auratæ offeran-
 tur offæ. Talis fuit quondam *Zoticus* quidam amicus *Helio-*

gabali Imper. teste *Spartiano*; & *Suillus* *Claudij*, quē prepō-
tentem iuxta ac venalem fuisse *Tacitus* scribit, & Principis
fui amicitia diū prosperē, nunquā bene vsum. Talis denique
fuit *Sebastianus* prāpotens *Zenonis* Imper. aulicus, vt qui in
Regia nihil quidquam sine pretio sineret confici. Nā & Ma-
gistratus vendebat omnes, pretio tūm sibi referuato, tū Im-
peratorī communicato; quōd si quis accessisset, qui paululūm
quidquam adijceret, is prēferebatur; In toto denique Palatio
nihil erat rerum omniū, quod venale non esset. Quōd si *Ze-
no* Magistratum aliquem suis familiaribus contulisset, ipse
mancipis instar, eum ab illis redemptū pluris vendebat alijs,
Zenoni furta prābens. Hoc est peculiare Principibus Turca-
rum, vt sine muneribus, eorū ianua nequaquam pateat alie-
nigenis. Sed heu miseriā! etiam aliquibus Aulis Principum
Christianorū error hic inuenitur; atque ad eō tales sumi ven-
ditores puniantur eadē pœna, qua mulctatus fuit *Vetronius*
Thourinus ab *Alexandro* Seucro, Principe alioqui Ethnico;
quippe quem, detecta eius inexplēbili auaritia & fraude, ad
stipitem alligari iussit, & fumo apposito, quē ē stipulis & li-
gnis humidis fieri iusserat, necauit, prācone dicente: *fumo*
punitur, qui fumum vendidit. Mediantur huic malo Princi-
pes: malo quidem, quod ita inualuit in ipso orbe Christiano,
vt non putem ferē Aulā esse, quin altum se iam in illā pene-
trarit. O pestes, pestes Principum & Rerūpublicarū: Pellent
à se obsecro Principes tales ministros, etenim, qui non vetat
peccare cūm possit, iubet. Laudandi quidē sanē Principes il-
li, qui edictis suis tollunt à se sordes istas: Nam ecce, Iustitia
alioquin per eas euertitur. Deindē beneficij gratia subtrahi-
tur: quod beneficiarij non tā Principi, quā suffragatoribus
aulicis beneficium seu dignitatem acceptam ferunt. Id quod
pru-

prudentis Principis summo perè præcauere, nemo non videt.
 Scimus nonnullos Reges Galliæ, qui originè à *Carolo Ma-*
gno ducunt, regno pulsos fuisse, hanc vnâ ob causam, quòd
 scilicet paterentur officia per Palatinos elargiri. Taceo, quòd
 conferendo prædicto modo Magistratus, merita (quæ alio-
 qui semper attendenda) non considerentur. Quòd vt præ-
 caueret *Franciscus II.* Galliæ Rex, statim primis regni au-
 spicijs (Francisco Oliuario suasore) legè tulit, qua, vt iudices
 spectatæ integritatis, & eruditionis in supremis regni Curijs,
 & inferioribus subsejijs constituerentur, edicebatur, vt im-
 pesteri penes ipsos Iudices ius esset, tres probitate, & iuris sci-
 entia conspicuos nominandi, ex quibus quem vellet Rex deli-
 geret. Verùm, quominus optimū edictum locum habuerit, au-
 licorum ambitione, & avaritiā effectum est, qui emolumentū
 ex muneribus publicis, ac dignitatibus, pretio irreligiosè æsti-
 matis, & turpiter diuenditis captantes, ad augendū (sicut ia-
 ctabant) Principis ærarium, prauis edictis Iudicum numerū
 in immensum multiplicarunt. Et ita clarissimus ordo, quem
 honorificū seruari ad omnes regni ordines in officio conti-
 nendos Reipublicæ intererat, paulatim cœpit vilescere, gli-
 scente sordium veneno, quo indigni homines, nullis meri-
 tis, sed opum fiducia, aut aulicorū beneficio, ad eos honores
 prouecti, facilè se corrumpi passi sunt. Quid multis? multis
 retrò actis sæculis ab eadem censura prædicatur *D. Ludoui-*
cus, qui inter salutaria præcepta, quæ *Philippo F.* regni suc-
 cessori dedit, eum insuper monuit, vt ad Sacerdotia, seu bene-
 ficia Ecclesiastica bonos tantum, & optimè meritos per seip-
 sum, & quidē consultò nominaret. Sciebat vir diuino affla-
 tus spiritu, vbi officia, & sacerdotia indignis conferuntur,
 inturbatur ciuilem politiam, id est, qua sola hæc sunt entia-
 tur,

tur, *iustitiam distributiuam*. Certè inter causas excidij vrbis Hierosolymæ hanc affert Egesippus, quòd Sacerdotia, atque Pontificatus maximus, nō nisi ad homines ineptos, indoctos atque auaros deferentur. Quo magis arcenda erit praua illa ambitio, quā ab auctore deterrimo Simonia nuncupamus? *Quis enim locus tutus*, aiunt Impp. Leo, & Anthem. *e i qua causa poterit esse excusata, si veneranda Dei tēpla pecunijs expugnentur? quē murum integritatis, aut vallū fidei prouidebimus, si auri sacra fames in penetralia venerāda proserpat? quis denique cautū esse poterit, aut securum, si sanctitas incorrupta corrumpatur? Cesset itaque altaribus imminere profanus ardor auaritiæ, & à sacris aditis repellatur piaculare flagitium*. Hactenus illi. Si quemquam 3 I. C. de Epi. & Cler. Et quidem verbis idoneis, quæ Principū omnium, præsertim Ecclesiasticorum foribus inscribantur. Sed quid? parū ad ista attendunt pseudoquidem politici aulici; quibushoc tantū curæ est, vt loculos suos qualitercumque impleant mendacijs, & fallacia, quasi præclaris artibus gaudentes, sæpè Principibus suadentes, licere in somniatis necessitatibus distrahi sacerdotia, aut saltem munera ciuilia. Idcirco verissimè, & diuinitus dixisse videtur Imperator Seuerus apud Lamprid. *Necessarium est, ut qui emit, vendat: nec sine rubore puniri potest is qui quod emit, vendit.*

Quis enim non videat iam pudori, probitati, virtutis studijs, bonis artibus nihil esse loci? Hodie apud aliquos omnia virtutis præmia ambitio possidet: Hodie suspecta atque neglecta virtus est; inertia autem in pretio. Inertia autem? immò scurrilitas, & quiduis ea peius. Quibus, à plerisque Dynastis conferuntur munera ciuilia? an non apinarijs, & onni dedecore maculosis, magisque à pecunia, quam virtute, & do-

doctrina instructis? Rursum, quæ plurimos res euexit ad Iudiciũ, nisi vilia quædam Aularum dehonestamenta? nundinantur magistratus, (pudendum dictu) vendunt iudicia, diligunt munera, sequuntur retributiones &c. Attendite rogo Vos, ò boni Principes, attendite ad eos, in quorum manibus iniquitates sunt, & quorum dextera repleta est muneribus; denique quibus fides, decus, pietas, postremò honesta, atque inhonesta omnia quæstui sunt. Attendite inquam, & seriò scitote, idoneos oportere rebus gerendis præficere, non etiã eos qui magistratus prestant. Alioquin si quod Reipublicæ damnum per eos enascatur, illud in extremo illo die, quo Iudicium durissimũ fiet his qui præsunt, præstare debebitis. Principes mementote nouissimum, & extremum periculum hoc declinabitis: *Qui enim considerat*, inquit D. Greg. l. 28. mor. c. 10. *qualis erit in morte, semper timidus fiet in operatione.*

Quàm verò sit mutabilis aulica beatitudo, pulchella sunt sermone vulgi trita illa Emblemata: *Aulica gratia facile senescit. Aulicæ voluntates sunt instabiles. In aulis regnant duo: ἀναβολὴ & μεταβολή: cunctatio & mutatio.* In aulis namque lenta sunt beneficia, & præcipites iniuriæ. Item Aulici iã beati sunt: pro nutu Regis: è vestigiò miseri sunt. Cum quibus congruunt hi duo versus:

Nec domino blando, nec cœlo crede sereno:

Nam facili causa Dominus mutatur, & aura.

Nucis frondosæ instar se extollere Magnates, censet Bonomius, nec immeritò, qui enim sub illis dulcè sperat dormire, toto corpore lassus discedit. Principum Plantis Sol est suus Genius, vmbra voluntas. In suæ protectionis Oriente, faustas dilatant vmbas; in Occidente, damnosas protrahunt. Qui minus infelicitè sub illis vult degere, mētis ventos, quibus

bus agitantur, necesse est secundet. Quò opinionũ ramos flectunt, se flectere; quò vèrùt, se vertere. Sed quæ securitas haberi potest sub Arbore, quæ pluribus ventorũ flatibus, ac tẽporum vicibus subiicitur? Hanc proprię ambitionis Auster quassat; alienæ inuidiæ Notus huc illuc impellit; proditiõis Africus tuę spei folijs expoliat. In hac insidiarũ imbribus affectus radices marcescunt; Malignitatis grandine, beneuolentiæ germina eripiuntur; Politicæ rationis fulminibus fortiores dilectiones rami euelluntur. Inquietam quietẽ! Si porrò fructus cupido te inuaserit, aut acerbum cũ verme, aut putridum delapsum, aut non omninò maturũ obtinebis; Semper verò cum periculo, perlongæ seruitutis truncos reptando. Omniũ maximus timor accedit. Semper trẽpidandũ, ne tot effracta varietatibus in proprias decadat ruinas. Princeps quippe vt refugij Plãta, est obseruandus; vt stipēs Imperij ramos extendens, timendus. In vanis Hederæ (Magnatũ imaginis) amplexibus ruentẽ effuge parietẽ. Favorabilis Regnantium Hædera quò sincerius stringit, eò damnosius (emulationis culpa) præcipitat. Nec solũ Lyfimachus è ramo Macedonis gratiæ prolapsus; sed & Seianus, qui è fauorũ Tiberij arbõris culmine deiectus, Tiberinã suis suorumque lacrymis adauxit flumina, edocebit, quòd, heu! nimis, inter lucidas Diademmatum vmbas vel quoque nigrantes horrores mortis vagantur. Horum igitur omnium summa est, quòd ex deficientia requisitæ scientiæ, ex malis Consiliariis, & ex concultata Iustitia, plerumque accidunt Rerum publicarũ euersiones, mutationes, multosque tragici, & inexpectati euentus. Ridebunt hæc Machiauellistæ, siã scio: verũ qui habitat in Cœlis iridebit eos, & in furore suo conturbabit eos.

DE EVENTIBVS TRAGICIS

PARS PRIMA

ANNO MVNDI 1810.

NEMRODO venatore, vtpote primo in Orbe terrarum Monarcha, primo belli authore, primoque INFELICITATIS PRINCIPVM exemplo, initium mihi Operis erit. Hic ex ferarum sanguine, humano delectari coepit, & postquam multa hominum millia perdidit, demum, & ipse præter omnem spem, & opinionem perijt. Nam vt *Cedrenus* scribit, Turris Babylonica ab ipso ædificata, subito vento disiecta eum oppressit. Ita videmus verum esse Politicorum monitum, nempè, tragicos esse tyrannorum exitus: Ipsis in pœnam, ijs verò, quos habent Successores, in exemplum.

ANNO M. 2010.

SEMIRAMIS astuta, & ambitiosa mulier, *Nini* tertij regis Monarchiæ primæ Chaldeorum, *Beli* successoris, vxor, aliquando inter ceteros sermones hunc quoque iniecit, apud Regem: teneri se miro cuiusdam rei desiderio, quam nec exponere, nec sperare ob magnitudinem audebat. Rex insidias non metuens, protinus eam proloqui iubet, quid optet. Illa petijt stolam

A

lam

lam regiam, & Asiæ imperium ad quinquē dies. Quo impetrato, scepro, regno, stolæque regiâ sumptis, primâ die splendidum conuiuium parauit, ac principes omnes adegit, Nino sic volente, vt sibi tamquam Reginæ parerent. Secundâ die, cum populares iam ex primarijs eam vt Reginam colerent, ipsa cunctorum potens esset, principiò satellitum pertentans animos moderatè quædam iussit: at postquam vidit eos nihil refragari, alacriterque obire mandata; capere eos *Ninum*, mox vincere, tandemque necare mandauit. Ita *Ninus* illecebris, atque insidijs *Semiramidis* vxoris suæ periit, & ipsa regno *Assiriorum* potita, totius Asiæ dominatum occupauit. *Diodorus Siculus* diligens antiquitatis scrutator *lib. 2. ex Athenæo. Curtius lib. 7.* scribit *Semiramidem* duxisse in Exercitu suo ter decies centena millia peditum, & quingenta millia equitum, & currus ad centum millia. Ad instaurandam verò, amplificandamque regiâ *Babylonem*, ter decies centena hominum millia adhibuisse testatur *Diodorus Siculus*.

Hæc vidua cum esset, insani amoris æstu accensa, eos ex militibus suis eligebat, quos formâ, ac robore præstantiores esse cernebat, & eosdem aliquandò in delicijs habitos, denique necabat, nè stuprum secum commissum alijs proderent. Vltimò etiam in proprium filium incestuoso amore exarsit, qui maternum concubitum exhorrens, eam interfecisse creditur anno imperij sui 42. ætatis 62. Vide *Francisc. Patrii. lib. 4. de regno, Berosum, Diodor. Plutarch. Suid.*

ANNO M. 2091.

CHEDORLAOMER cum alijs tribus confederatis Regibus subegit Sodomitas, Regesque Pentapolitanos. Tulerunt autem omnem substantiam Sodomorum, & Gomorrhæ, & vniuersa, quæ ad cibum pertinent, abieruntque, Loth Abrami nepotem captiuum secum abducentes. Quòd audiens Abram, armatis seruis suis 318. persecutus est eos vsque Hobâ, quæ est ad leuam Damasci, liberauitque Loth, & reliquum captiuum populum, eosque cum omnibus facultatibus illis reduxit. Cumque
redi-

rediret Abram à corde Chedorlaomer, & Regum, qui cum eo fuerunt, benedixit ei Melchisedech Rex Salem; Deique Altissimi Sacerdos, proferens panem, & vinum; hoc est, offerens Deo in gratiarum actionem pro Abrami victoriâ, in eoque typum sacrificij Christi in Eucharistiâ exhibens. *Gen. 14.*

ANNO M. 2506.

ORVS, qui antea erat Rex Diospolitanorum in Aegypto succedit Amenophi, & fit Rex Aegyptiorum, qui postquam præflet annis 39. submergitur in mari rubro. Ipsi succedit Acherrès.

ANNO M. 2514.

PHARAO Rex Aegypti persequens Israelem, & mare per siccum post illum ingrediens, cum vniuerso equitatu, ac curribus submergitur. *Exod. 4.*

ANNO M. 2559.

NVmerantur Reges vnus & triginta, quos percusserunt Moyfes, & Iosue citra & yltra Iordanem. Rex Iericho; Rex Hai, quæ est ex latere Bethel; Rex Ierusalem; Rex Hebron; Rex Ierimoth; Rex Lachis; Rex Eglon; Rex Gazer; Rex Dabir; Rex Gader; Rex Herma; Rex Hered; Rex Lebna; Rex Odullam; Rex Maceda; Rex Bethel; Rex Taphua; Rex Opher; Rex Aphec; Rex Saron; Rex Medon; Rex Asor; Rex Semeron; Rex Achsaph; Rex Tenach; Rex Mageddo; Rex Cades; Rex Iachanan Carmeli; Rex Dor, & Prouinciæ Dor; Rex Gentium Galgal; Rex Therfa. *Ios. 12.*

ANNO M. 2690.

PERSEVS, nepos Acrisij Regis Argiuorum, casu auum suum occidit, atque ita Argiuorum regnum desijt, quod ab Ina-

cho continuatum erat per annos 544. & Perseus nouum Mycenarum regnum inchoat, declarato filio suo *Stenoleo* Rege, cum quo regnauit annis octo. *Euseb.*

ANNO M. 2719.

DEBORA Lepidothana prophetissa, & Barac aduersus *Sisaram* principem militie regis Iabin feliciter dimicant, quem profugum occidit *Iabel* vxor Haber, infigans clauum tabernaculi supra tempus capitis eius. *Iudic. 4.*

ANNO M. 2727.

ÆGEVS parenti Pandioni Regi Atheniensium in regno succedit, & præst annis 48. Pater enim Pandion, cum annis 25. regnasset, propter insidias Metionidarum se regno abdicare, & fugere coactus est. *Euseb.*

ANNO M. 2730.

GEDEON filius Ioas audito somnio de subcinericio pane, & insurgentibus Ephraimitis in eum, liberauit populum suum, hac arte: Diuisit trecentos viros in tres partes, gerébantque singuli amphoras vacuas, & in eis faces ardentes, vt clam posset hostem inuadere nihil tale expectantē, & in dextris cornuarietinum vice tubæ: hostium castra latè patebant, eo quòd camelorum magnum numerum haberent: & cum iuxta gentilitates distributi tenderent, omnes tamen intrà eundem ambitum continebantur. Hebræi verò à Duce ante præmoniti, cum iam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo cornibus sonantes, & confractis amphoris, sublatoque militari clamore, certi Deum adesse Gedeoni, cum facibus in castra impetum faciunt. Quà arte, accedentibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, quòd diuersæ
lin.

linguæ homines eadem castra haberent ; semel enim pauore confusi , omnes obuios præ hostibus trucidabant . Tantæ cædis , & Gedeonis victoriæ rumor ubi ad cæteros Israelitas peruenit , correptis armis fugientem hostem insequuntur , quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt , & quotquot ad manus veniẽre occidunt , interque cæteros , Reges etiam duos , *Oribum* , & *Zibum* . Qui verò superfluẽre duces cum reliquijs exercitus fermè decem , & octo millia hominũ ; quantum potuerunt procul ab hoste castris locum cœperunt . Nec Gedeon defessus cum totis copijs eò properat , & iterum congressus postremo hoc conflictu ad vnum omnes trucidat , & reliquos duos duces capit , *Zebim* , & *Hezarbunim* . His prælijs cæsa sunt Madianitarum , & cæterorum Arabum , qui eis auxilio venerant circiter centum viginti millia : prædâ etiam magnâ , auri , argenti , textilium , camelorum , & iumentorum Hebræi potiti . Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephraim , supplicium sumpsit de Madianitarum Regibus . Porro Gedeon cum vellet imperium depõnere , compulsus est id retinere per annos quadraginta , dicendo ius , & litibus finiendis occupatus , populo ratum habente quidquid ille in causis controuersis pronuntiaret . Post hæc mortuus est Gedeon in senectute bona , & sepultus est in sepulchro Ioas patris sui in Ephra de familia Ezri . *Ioseph. Iud. 8.*

ANNO M. 2753.

ANDROGEOS Minois in Cretâ filius , qui Athenas sub idem tempus ludicri causa venerat , interficitur , adhuc regnante Aëgeo . Indè atrocissimum oboritur bellum , quo victi sunt Athenienses , & Cretenses victoriam crudeliter exercuerunt , dum Atheniensium liberos *Minotauro* interficiendos dederunt . Fuit autem ille Minotaurus ex Pasiphæ vxore Minois , & Tauro notario aulico natus , quem postea vicit Theseus . *Euseb.*

ANNO M. 2768.

LAOMEDONS Troianorum Rex occiditur ab Hercule, qui expugnato Ilio, captiuos multos secum in Hispaniam abduxit, & inde in Galliam, vbi *Alexiam* urbem condidit: Inde in Italiam abiit ad Euandrum, cui tradidit quosdam Arcades, quos habebat, & captiuos Troianos, quibus Euander montem Capitolinum concessit. *Dionys.*

ANNO M. 2771.

ABIMELECH filius nothus Gedeonis ex concubina Sichemensi, succedit patri in Iudicem populi Israelitici, sed dedecus gentis, & generis extitit, homicida ciuium, parricida fratrum septuaginta, euerfor libertatis patriæ, & ex Iudice Tyrannus, sed post triennium à muliere fragmine Molæ oppressus est; & nè fortè diceretur, quòd à fœmina interfectus sit, rogauit armigerum suum, vt euaginato gladio, eum percuteret, qui iussa, perficiens, interfecit eum. *Iudic. 9.*

ANNO M. 2772.

HYPSIPYLE in Lemno insula persuadet mulieribus reliquis, vt maritos suos trucident; quòd factum est octo annis, ante expeditionem Argonauticam, & ipsa regnum arripit. *Euseb.*

ANNO M. 2783.

THYESTES, Atrei fratris vxorem adulterio polluit: *Atreus*, vt iniuriam vlciscatur, filios fratris necatos, coctosque, ipsi comedendos apponit.

ANNO M. 2799.

MINOS Rex in Creta, à Cocalo Rege Sicaniæ, sæpius reposcit Dædalum, qui ex Creta aufugerat, cum Icaro filio.

lio. Cùm non redderetur, bello Cocalum persequitur. Sed ibi fraude filiarum Cocali interficitur, & eius exercitus duce destitutus in Sicilia manet, Minoemque urbem ædificat, quæ postea *Heraclea* appellata est. *Euseb.*

ANNO M. 2800.

VESORES Rex Aegypti, dum omnia bello miscere cupit, Scithis etiam bellum infert, qui iniuriâ hac laceffiti, ultro Vesorem inuadunt, & vniuersum Aegyptum populationibus vastant: Sed paludibus impediti in Asiam redeunt, quam obtinent annis 15. *Oros. lib. 1.* Hunc Vesorem, alij Proteum videntur appellare, apud quem diuertit Alexander, siue Paris, cum Helenam rapuisset.

ANNO M. 2817.

IEPHTE Galaadites Dux Israelis, Ammonitis subiugatis, rediens à prælio, ob votum temerè factum, filiam suam unicam Deo sacrificauit, & 42000. Ephraimitas iniuste aduersus eum insurgentes, trucidauit. *Iudic. 11. & 12.*

ANNO M. 2822.

AGAMEMNON scelere patruelis fratris sui *Ægisti*, & perfidiâ vxoris *Clytemnestra* opprimitur, post annum 16. regni succedit ipse *Ægistus* adulter, regnatque annis 6. *Vellei.*

ANNO M. 2827.

ANEAS bello petitur à Mozentio Tyrrheno, & prælio aduersus ipsum cadit, anno septimo exacto post Troiam captam: Succedit *Ascanius* filius, qui obsessus à Mezentio nocturnâ eruptione *Lausum* filium Mezentij obtruncat. Inde obsidione solutâ pax fit. *Dionys.*

AN-

ANNO M. 2828.

ORESTES filius Agamemnonis, qui *Hermionem Menelai* patris filiam vxorem duxerat, adiutore *Pylade*, clam in Peloponnesum reuersus, *Ægisthum*, & *Clytemnestram* matrem, adulteram per insidias occidit, & Mycenarum regnum recuperat, quod obtinet annis 28. *Vellei.*

ANNO M. 2840.

PYRRHVS Priami filius, qui cladem Troianam effugerat, in templo Apollinis, in quod confugerat, trucidatur ab *Oreste*, proditione Sacerdotis Macarij. *Euseb.*

ANNO M. 2887.

SAMSON à Dalila concubina proditus, & cognitâ causâ fortitudinis, detonsus, illusus, & excæcatus est ab hostibus; quos tandem crescentibus capillis, & viribus recuperatis, ipse gloriôsè occumbens, vnâ secum interemit tria millia Philistæorum vtriusque sexus. *Iudic. 16.*

ANNO M. 2930.

CODRVS Atheniensium Rex occiditur, hinc *Medon*, & *Nileus* eius filij de regno certant, & quoniam *Medon* pedetruncus erat, *Nileus* ipsum inhabilem regno censēbat: *Lis* deferretur ad *Pythiam*, & regnum *Medonti* adiudicatur. *Nileus* indignum iudicans sub claudo Rege viuere, expeditionem suscipit, & *Miletum* urbem condit, vnde *Miletum* vrbs *Nilei* appellatur. *Ælian. lib. 8.*

ANNO M. 2952.

ISBOSETH à suis Rex electus, & successor *Saulis*, bello inuadit *Dauidem*, Duce *Abnero*, qui malam ab *Isboeth* reportat

tat gratiam: qua propter ab ipso ad Dauidem deficit, vbi tamen fraude Ioabi interficitur: Isboseth etiam ab Abnero desertus, & contemptus à suis in cubiculo trucidatur, cum biennium regnasset 2. Sam. 3.

ANNO M. 2974.

AMNON primogenitus Dauidis filius post biennium à stupratâ sorore, inuitatus ab Absalone eius fratre ad solennes epulas, cum oues tonderet, inter vina incautus occiditur propter nefarium suum incestum. 2. Sam. 13.

ANNO M. 2980.

ABSALOM filius rebellis, conciliato sibi populi fauore, aduersus Dauidem patrem coniurat in Hebron, vbi à seditionis receptus, Rex proclamatur, quem Pater fugit, paucis cum Arcâ remissis, & inter alios Chusai remittitur, consilium Achitophel dissipaturus, vt postea euenit: *Achitophel* neglectum videns suum consilium, suspendio vitam finiuit; Absalom verò victus in prælio, & ramis quercus cæsarie inuolutus, equo diffugiente pendens, ab *Ioab* tribus lanceis transfoditur, quod audiens Dauid amarè illum fleuit. 2. Sam. 15.

ANNO M. 2990.

ADONIAS filius Dauid petens Abisag in vxorem, ob affectatum eo dolo regnum, occidi à Salomone iubetur; Abiathar Sacerdotio priuatur, & tandem *Ioab* princeps militiæ Dauidis in tabernaculo interficitur.

ANNO M. 3075.

ELA Baasæ Regis Israel successor, homo fatuus, temulentus, & impius, cum volutaretur in delitijs, & vino indulgeret, post paucos menses à *Zambri* occiditur, eoque regnū obtinente, & Thersa obsidente, *Zambri* se cum domo regiâ incendit 1. Reg. 16

ANNO M. 3099.

TYBERINVS, Rex Latinorum, cùm prælium in Latinos rebelles ad Albulam fluuium committeret, fertur equo præceps in eundem, & demergitur anno regni octauo exacto, effecitque, vt Albula sequentibus temporibus *Tyberis* appellaretur. Succedit *Agrippa* filius, regnatque annos 41. *Dionys.*

ANNO M. 3115.

DEfuncto IOSAPH, A Toptimo Regi pessimus eius filius IEHORAM successit, qui solus per quadriennium regnauit, fratresque suos vnâ cum quibusdam Principibus Iudæ occidit, cui Elias per literas, pessimam ægritudinem, ac mortem, & domus suæ, ac regni direptionem prædicit, quæ tandem post quatuor annos subsecuta sunt; exeuntibus enim intestinis moritur, cui successit *Ochozias* filius eius, qui exemplo patris, consilia improbæ matris secutus, cultus Baalitici patronus extitit.

ANNO M. 3120.

IORAM Rex Israelis in prælio contra Syros vulneratus, ægrotat in Israel: interim Iehu vir strenuus, & nihil procrastinans, diuinitus euocatur ad regnum, & ad vindictam exercendam in domo Achab, quod, & strenuè executus est. *Ioramum* enim in agro sternit, & in viam Nabothi bestiis lacerandum obijcit; vxorem Iorami Iezabel Sidoniam de fenestra præcipitari iubet, quæ equorum vngulis conculcata, à canibus deuorata est. Occidit præterea per Samaritanos viros de regio sanguine septuaginta duos, item omnes Sacerdotes Baalis, idque consilio Ionadabi Rechabitz. 2. Reg. 10.

ATHALIA mater Ochoziæ cùm vidisset filium suum mortuum occisum à Iehu, surrexit, & interfecit omnem stirpem regiam domus Iehoram. Verùm Iosabeth Iehorami Regis filia abscondit Ioas filium Ochoziæ, ne interficeretur, qui postea fuit Rex Iudæ octauus, de stirpe regiâ Dauidis oriundas, declaratus, & inunctus, anno ætatis septimo à Ioiade Sacerdote, regnatque annis 40. 2. Reg. 12.

AN-

TONOSCONCOLEROS Rex Assyriorum XLI., & ultimus à Græcis dictus *Sardanapallus* per duplex ll., vt sit, & nomine, & vitijs deformis secundum *Ciceronem* in 3. *de Rep.* Etenim *pallus*, & *tripallus* in obscænis; quamquam alias *Sardanpal* Assyriacum est, successit Acracarni, siue Ascrasapi, qui mandatis Ionæ Prophetæ obtemperauit, cuius tamen filius fuit dissimilis, cum excusso omni Dei timore, omnique pudore, totus voluptate, & otio diffiluebat. Nullâ (vt *Suidas* scribit) tangebatur regni curâ, non arma tractabat, non venatum exhibat; sed mollis, effœminatus, impudicus, fucatâ facie, depictis oculis, stolâ muliebri indutus, inter pellices in Gynecæo desidebat, cumque Concubinis, de pulchritudine, & cincinnis capillorum certabat, imò fœmineam vocem quoque loquendo imitabatur, & collum tractabat. Videbatur à nemine, nisi ab Eunuchis, & puellis, quibuscum omnia libidinum, atque voluptatum genera exercebat, itâ vt præconis voce præmium polliceretur ei, qui nouam aliquam voluptatem excogitasset. Hinc notus est vulgatus verficulus.

Non homo, sed porcus, Sardanapallus erat.

Tragicus nihilominus fuit eius finis ex subditorum seditione. Nam circa annum regni eius decimum sextum *Arbaces*, siue, *Arbactus* Medorum Præfectus, auditis illis Sardanapalli flagitijs, ardentissimo illum videndi desiderio flagrauit. Etsi autem nemini ad Regem aditus patebat, (quoniam à temporibus Ninyæ per 1100. annos Monarchis hîc ignauis, & desidiosus in more positum erat, vt gentibus responsa darent, non ipsis coram, sed per internuncios. *Iustin. lib. 1.*) tamen Eunucho muneribus expugnato (dedit namque illi auream phialam, sicut *Diodor. Sicul. lib. 2. rer. antiq. cap. 7.* scribit) aditum impetrauit. Intromissus ergo in regium Palatium Gynecæum id esse vidit, Regemque deprehendit inter scortorum greges purpuram colorentem, & muliebri habitu, cum mollitie corporis, & oculorum lasciuia omnes fœminas anteire, pensa inter virgines partientem. Qui-

bus visis, indignatus, tali mulieri tot viros subiectos esse, tractantique lanam, ferrum, & arma gestantes parere, ad socios properans, quid viderit, refert. Negat se ei parere posse, qui mulierem malit se esse, quam virum. Societate igitur initâ cum *Belso*, siue *Phulbelocho* Babyloniorum Præfecto, bellum in Sardapallum parat. Quo audito Sardapallus talenta auri ducenta per præconem constituit ei, qui occidisset istos Præfectos, qui autem viuos tradidisset, duplex pretium, & Mediæ Præfecturam pollicitus est. Verum neminem ea præmia mouerunt. Rex initio tribus prælijs rebelles cædit, & victor existit. Sed cum è tanto successu, tum insolentior, tum negligentior factus ad voluptates suas rediisset, & Regis exemplum imitaretur miles, eximproviso Exercitus vino somnoque grauatus à Præfectis opprimitur, & Dux ipse *Salamenus* vxoris frater in pugna desideratur, tantaque strages editur, vt fluuius redundante hominum sanguine, colorem mutaret: sicut scribit *Diodor. Sicul. l. 2. c. 7*. Rex verò nondum se consilio deserit, sed quinque liberis, inter quos filij tres erant ad Cottam Paphlagoniæ præsidem Ducum omnium sibi gratissimum, cum magnâ gazâ missis, Niniuem confugit, eamque com metu instructam egregiè munit, quem statim insequuti Præfecti obsidione cingunt. Rex nullum periculum extimescit, tum quia ab Oraculo responsum accepisse Maiores nouerat, nunquam capi posse Niniuem Urbem, nisi fluuius (nempe Tigris) hostis vrbi fieret. Quod nunquam fore ratus Sardapallus, obsidionem in tertium vsque annum tolerauit.

Tigridis tandem inundatio ita creuit, vt magna muri pars, nempe ad stadia viginti conciderit, hinc Sardapallus ad desperationem adigitur: putabat namque fatale Oraculi tempus aduenisse. Ideoque in Regiam se recepit, & ne in potestatem hostium veniret, viuis pyrâ ingenti ibi extructâ se illi cum vxore, & pellicibus, & vestibus regijs, omni que gazâ, quam immensam fuisse memoriâ proditum est, inclusit, atque Vulcano consecrauit anno regni sui 20. *Diodorus. Athenæus, Eusebius, Suidas, & alij*. Quod incendium per 15. dies durauit; Et hic fuit funestus

stus ille tragicusque tanti Regis exitus.

Appollodorus (vt citat *Aristophanis* interpres) tradit eius sepulchro Epitaphium huiusmodi literis *Afsyrijs* insculptum fuisse : *ἔδε, βίβε, ὠτὲρ ἐχέδο, ὡς, τὰ ἄλλα ἐδιδότ' ἐς αὐτὴν*

Id est, *Ede, bibe, utere Venere : nam cetera sunt nihil*. Imperij igitur conuersiones eo citius accidunt, si Tyrannus auaritiâ, aut impotenti libidine, aut utroque vitio fractus languescat : plures enim voluptas perdidit, quàm crudelitas : Quia crudelitate homines perterrèntur : at libido Tyranni non modò subditos ad odium, verùm etiam ad contemptum excitat : cùm intelligunt hominem voluptatibus deditum impotentis animi esse, nec imperio dignum videri, qui imperare sibi non possit.

Huc quoque referri potest elegans Epigramma *Actij Sannazarij*, in quo vox talium Sardanapallorum atque Epicureorum venustè, & eleganter depingitur.

Maius adest, da sèrta puer : sic sancta vetustas.

Instituit, prisci sic docuere Patres.

Iunge hederam violis, myrtum subtexe ligustris,

Alba verecundis lili a pinget rosis.

Fundat inexhaustos mihi decolor Indus odores :

Et fluat Assyrio sparsa liquore coma.

Grandia fumoso spument crystalla lyæo.

Et bibat in calices lapsa corona meos.

Post obitum non vlla mihi Carchesia ponet

Æacus, infernis non viret vua iugis.

Heu vanum mortale genus, quid gaudia differs ?

Falle diem : medijs mors venit atra iocis.

A N N O . M . 3162.

ALLADIUS Rex Latinorum, hiatu terræ cum totâ domo, quod fulmen Iouis imitaretur, absorbetur, cum annos 19. regnasset. Tempore Dionysij Halicarnassei vestigia ædificiorum in lacu pellucente adhuc apparuerunt. Succedit *Auentinus* Rex Latinorum duodecimus, qui monti Auentino nomen dedit. *Dionys.*

ANNO

ANN O M. 3165.

CVM euolutus esset annus, IOAS rex Iudæ, qui occidi iusserat Zachariam Sacerdotem Ioiadæ filium, & ipse à seruis occiditur; cui succedens *Amasias*, interfecit eos, qui patrem occiderant.

ANN O M. 3194.

AMASIAS Rex Iudæ in Lachis fugiens, ob coniurationem, aduersus eum Ierosolymis factam, occiditur. Tulit autem vniuersus populus Iudæ Azariam annos natum sexdecim, & constituerunt eum Regem pro patre eius *Amasia*. 2. Reg. 14. 2. *Ebron. 25.*

ANN O M. 3200.

TELECLVS, Rex Spartanorum ex Agidarum familiâ, occiditur à Messenijs in templo Dianæ, cum annis 40. regnasset. Succedit *Alcamenes* filius, qui diutissimè Reipublicæ præfuit annis videlicet septuaginta septem. Hic legatum *Charmidam* in Cretam mittit, vt ortas seditiones comprimat, & vrbes, quæ maritimæ non essent excindat. Huius tempore bellum Hiloticum fuit, quibus auxilia tulerunt Argiui, sed victi sunt. *Paus. in Laconicis.*

ANN O M. 3221.

AZARIAS Rex Iudæ cùm de Arabibus, & Ammonitis triumphasset, multasque extruxisset Ciuitates ob nimiam felicitatem in superbiam elatus, neglexit Dominum suum, ingressusque templum Domini adolere voluit incensum super Altare Thimiamatis, quamobrem ad diem vsque mortis, à Domino leprâ percussus est, regnumque gubernante filio Ioatham, qui ei successit. 2. Reg. 15.

A N N O M. 3232.

ZACHARIAS filius Ieroboam quartus, Rex Israelis decimus, & postremus ex stirpe Iehu, regnavit super Israel menses sex, post quos à seditioso quodam Sallum filio Iabeshi interfectus est coram populo. Hic verò postquam regnaverat mense unico super Israel, à Menachem filio Gadi occiditur, qui audità Regis Zachariæ cæde, & Shallumi ferociâ, interfectores Regis fortitèr adoritur, omnemque factionem aduersariam extinguit. Thapsenses etiam, qui portas ipsi clauferant, internecone delet, & prægantes, inaudità populo Dei crudelitate, diffecat. 2. Reg. 15.

A N N O M. 3254.

ROMVLVS anno tertio vr̄bis conditæ, vt ciuibus suis vxores, vel vi (cùm beneuolentiâ non posset) conciliaret, morbum simulat, Ludos indicit *Consuales*, vt post vocati sunt, die 21. Augusti, & vicinos inuitat, intentas in ludos Virgines rapit numero septingentas, & octoginta tres, easquē ciuibus distribuit. Ceninenses iniuriâ raptarum virginum prouocati, primum Romanis bellum mouent, sed vincuntur, & Romulus primus, quod Regem eorum occidisset, *Spolia Opima* retulit, eaque in Capitolinũ montem attulit, vbi Ioui Faretriũ templum olim condendum designauit. Inde vr̄bem Ceninensium exciudit, & ciuēs Romam traducit, id quod fecit, & Aternatibus, qui paulò post victi sunt. *Plutarch. Dionys.*

A N N O M. 3259.

SABINI Romam obsident, arcem Tarpeiam proditiõne capiunt, Romanos primo prælio fundunt: sed cùm Romulus Templum Ioui Statori vouisset, & prælium restituisset, id tandem raptarum virginum studio, hinc patres, fratres &c. illinc viros pacis admonentium, diremptum est, & Sabini in Vr̄bem recepti, Rexque *Tatius* in societatem regni à Romulo assumptus, cum ipso quinquennium regnat, quo transacto, cum *Tatius*

tius latrones quosdam supplicio eriperet, trucidatur. *Plutarch. Dionys.*

Circa hæc tempora *Sabbason* Ætiops in Ægyptum irruit, & *Bocchorin* prælio captum igne cremat, regnatque annos octo. *Maneth.*

A N N O M. 3265.

OSEE filius Ela coniuravit, & tetendit insidias, contra *Phacee* Regem Israelis filium *Romeliæ*, percussitque eum, & interfecit, regnumque Israelis inuasit. 2. *Reg.* 15.

A N N O M. 3274.

LACEIDÆMONII cum *Messenijs* prælio concurrunt, in quo *Euphaes* Rex *Messeniorum* cadit, cum annos 13. regnasset, tot videlicet, quot bellum hoc *Messeniacum* duraue-
rat. *Paus.*

A N N O M. 3275.

ARISTODEMVS, filiam pro patriâ mori recusantem in-
terficit, postea creatur Rex *Messeniorum*. *Paus.*

A N N O M. 3277.

HYPPOMENES adulterum cum filia deprehensum equis
discerpsit. Filiam verò cum equo carceri inclusit, quæ ab
equo, cum neutri alimentum præberetur, viua deuorata
fuit. *Reiner.*

A N N O M. 3283.

MESSENI cum ex oraculo didicissent, pro victoriâ Ioui
apud *Messenios* dedicandos esse tripodes: *Spartanorum*
quidam, oraculo hoc comperto, fraude apud *Messenios* venit,
& tripodes dedicat, priusquam *Messeniorum* tripodes fabrica-
rentur. Cum verò paulò post prodigia euenirent tristia, *Ari-*
stodemus *Messeniorum* Rex ijs perterritus, manus sibi violentas
infert, cum regnasset sex annos, & aliquot menses. *Paus.*

A N-

A N N O M. 3294.

SENNACHERIB filius Salmanassatis quadragesimi primi Regis Assyriorum, homo crudelis, sanguinarius, atque superbus, ex Aegypto in Palæstinam reuersus, Lacishum obsedit. Ezechias populum hortabatur fidere in Domino, à quo ille minis, & blasphemijs nitebatur eum auertere; Et quia bellum hoc iniustum erat, idè infelices successus, tragicosque habuit euentus: nam orantibus Ezechia, & Esaiâ, Angelus dissipauit exercitum Sennacherib, & hic cùm in templo Idoli sui Nisroch adoraret, à filiis proprijs *Adramelech*, & *Sarassare* interemptus est, anno septimo regni sui. Diuersam huius parricidij occasionem Historici afferunt. Quidam putant, quòd Sennacherib ad reparandum Deorum suorum fauorem, superstitione crudeli duos paruos filios immolarit, idèdque à duobus natu maioribus *Adramelech*, & *Sarassare*, inter sacra immanissima gladio transfuerberatus est. Sed ipse solùm tres filios habuit, *Adramelech*, *Sarassar*, & *Assarhaddon*, vndè potius probabilius est quod alij scribunt, videlicet, quod Sennacherib filios suos *Adramelechum*, & *Sarassarem* destinavit in sacrificium victimæ; sed illi de hoc periculo suo præmoniti illum parricidio è medio sustulerint, & postea in terram Armeniorum aufugerint. 2. Reg. cap. 19. vers. ult.

A N N O M. 3295.

ASARCHADDON, post tragicum parentis exitum, regnum adeptus est, licet natu minimus. Hic varia habet nomina, nempe *Afenaphar*. lib. 1. Esdræ cap. 4. v. 10. *Asbazareth* 3. Esdræ c. 7. v. 69. quæ vox semel tantùm in scriptura reperitur. *Nochordan* à Zonarâ. *Affarochodas* à Iosepho lib. 10. Antiq. Iudaic. c. 2. *Azaracoldus*, Reusn. Chron. p. 197. causa huius assumptionis fuit duplex, prima, quia iam ante, patre foris absente, regnum administrauerat. Secunda quia fratres eius parricidæ, nempe *Adramelech*, & *Sarassar*, populari tumultu à regno eiecti in Armeniam aufugerant. 2. Reg. 19. v. 37. Idcirco ipse ob innocentiam Patri surrogatus est, & propter Parentis sui Sennacheribi

ribi peccata, qui vt diximus, superbus, blasphemus, atque perfidus fuit, à Deo qui visitat iniquitatem Patrum in filios, punitus est. Nam à Merodacho Babylonix Præfecto superatus, & familiam, & Assyriorum regnum interitu suo finiuit, anno regni sui decimo.

A N N O M. 3297.

Contentione ortâ inter REMVM, & ROMVLVM de primatu nouæ Urbis, quæ à Romulo nomen sumpsit, Palatinum *Romulus*, *Remus* Auentinum ad inaugurandum templa capiunt. Priori Remo augurium venisse fertur, sex vultures; iamque nunciato augurio, cum duplex numerus Romulo se ostendisset, vtrumque Regem sua multitudo consalutauerat tempore illi præcepto, at hi numero animum regnum trahebant. Inde cum altercatione congressi, certamine irarum ad eandem vertuntur, ibi in turbâ ictus *Remus* cecidit. Vulgatio fama est, (sequitur *T. Liuius*) ludibrio fratris Remum nouos transiluisse muros: inde ab irato Romulo (cum verbis quoque increpitans adiecisset, *Sic deinde quicumque alius transiliet mœnia mea*) interfectum. Itaque solus potitus imperio Romulus fuit primus Rex Romanorum, sed cum regnasset annos 37. turbine abripitur ad Capræ paludem nonis quintilibus, vt *Liuius* habet, vel verius interfectus est, vt *Dionys.* asserit, vbi vltcrius addit. Quod sol deiecerit, & in eius conceptu, & in eius obitu. De eo cecinit quidam Poeta.

Sanguine fundatum est hoc regnum: sanguine caput,

Sanguine succreuit: sanguine finis erit.

Secutum est inter regnum vnus anni. Porro res Romana sub ipso ad eum creuit, vt cum trium millium peditum Coloniam deduxisset, & equites trecentos; sub obitu eius numerarentur pedites 46000. & mille equites. Post annum interregnum, & diutinam deliberationem, ad regnum euocatur *Numa Pompilius*, secundus Romanorum Rex, annos natus 40. regnauitque annos 43. *sses* primus ex non signato argento, & ære cufos Romanis largitus est, cum antea ipsorum vsu, asses scortei, lignei, & figulini supplerent. *Plut. & Dionys.*

AN-

A N N O M. 3300.

CANDAVLES MYRSILVS, vltimus ex Heraclidis Lydorum Rex, dum vesano instituto Gygi vxorem nudam conspiciendam præbet, sibi interitum parat, Gygi verò matrimonium, & regnum conciliat. Regnauerat *Candaules* annis 18. *Gyges* verò obtinuit regnum annis 33. *Herodot.*

A N N O M. 3317.

MANASSES filius Ezechia Regis, cum esset annorum duodecim patri successit, regnavitque in Ierusalem quinquaginta annis, & ob suas impietates ab exercitu Regis Assyriæ, captiuus in Babylonem ducitur, sed in suâ afflictione ad Deum conuertitur, suoque regno restituitur, & idolis abiectis, Dei cultum restaurat, & moritur circa annum mundi 3361. cui successit impius filius *Amon*, de quo infra.

A N N O M. 3318.

METIVS FVFETIVS Dux Albanorum, cum se inuidiosum apud ciues videret, quòd bellum sola trigeminorum certatione finisset, vt rem corrigeret, Veientes, & Fidenatos aduersum Romanos incitauit. Ipse ab Tullo in auxilium arcessitus, aciem in collem subduxit, vt fortunam belli experiretur, ac sequeretur. Quâ re Tullus intellectâ, magnâ voce ait, suo illud iussu Metium facere. Quare hostes territi venique sunt. Postera die *Metius* cum ad gratulandum Tullo venisset, iussu ipsius quadrigis religatus, & in diuersa distractus est. *Aurel. Vict. De* cuius mortis genere loquitur *Virgil. Eneid. 7.*

Turbatus distractus equis &c.

A N N O M. 3340.

PSAMMETICHVS vnus ex optimatibus, qui hætenus regnum Aegypti administrant, cum Iones quidam, & Cares eò fortè appulissent, forti eorum operâ vsus, reliquos Reges deuicit, & occidit, Græcis autem his locum, vbi habitarent, de-

dit ; regnavitque *Pſammetichus* annis 54. *Herodot. lib. 1.*

A N N O M. 3091.

TVLLVS HOSTILIVS Rex Romanorum bellum Fidenatibus inferit, & auxilia Albanorum accerſit . In ipſo prælio *Metius* Albanorum dictator proditionem molitur . *Hoſtilius* hiſce nihil deterritus, fortiter rem peragit, & Fidenates vincit , inde Metium, quod ancipitem in prælio animum geſſiſſet , quadrigis alligatum diſcerpit, & ipſam urbem *Albam* , cum ſteſiſſet annis 487. ex fundamentis diruit , ciueſque ſimul omnes Romanam traducit, Cœlium Montem Urbi adiungit, Curiam Hoſtiliam extruit . *Dionyf. lib. 3.* Cùm autem annos 32. regnaſſet , periit cum omni familiâ incendio, quod an fraude humanâ , an verò fulmine factum ſit, ignoratur ; ſuſpectus maximè fuit *Ancus Martius*, Numæ nepos, qui priuatus , quòd alieni in auto regno dominarentur, agrè tulerat. Succedit ipſi *Ancus*, Romanorum Rex quartus electus à ſenatu, & populo. *Dionyſ. lib. 4.*

A N N O M. 3348.

HOLOFERNES à Nabuchodonofor mittitur , omnia regna, & populos vaſtaturus, qui cùm Bethuliam Iudææ urbem arctâ obſidione cingeret , à Iudithâ capite truncatus , occubuit, *Iudith. 5. uſq. ad 15. cap.*

A N N O M. 3363.

AMON filius Manaffis regis Iudæ , ſuccedit patri in regnum, & biennio poſt à ſeruis ſuis interficitur , caſiſque à populo illis, qui eum percufferant , conſtituitur Rex pius *Ioſias* filius eius pro eo. 2. *Reg. cap. 21.* Hic ſideli præceptorum ſuorum institutione , tanta pietatis incrementa hauſit , vt eſſet ſuperſtitionis hoſtis accertiſſimus , cultor veræ religionis diligentiffimus , & pietate poſt Dauidem nulli ſecundus . Et ſic impiſſiſſimus Pater, piſſimum filium ſucceſſorem habuit. 2. *Reg. cap. 22.*

ANNO M. 3366.

PHRAORTES, cum magnam partem Asia sibi subiecisset, Assyrios etiam bello aggreditur. Tandem in bello contra ipsos perijt anno Imperij 22. cui successit *Cyaxares* filius, qui parentis necem ulturus, bellum contra Assyrios continuauit, eos magno praelio vicit, Ninivemque urbem obsedit. *Herodot. lib. 1.*

ANNO M. 3400.

TARQUINIUS Priscus, origine Corinthus ex tutore filiorum *Anci* Romanorum Regis, regnum sibi affectauit, & post Circi maximi ædificationem, post multas victorias contra Hetruscos, & Sabinos habitas, iam ferè octogenarius, insidijs filiorum *Anci* interijt, cum annis 38. regnasset. Successit *Seruius Tullius* gener, triginta annorum, cuius historiam sic refert *T. Livius lib. 1. 40.* Duodequadragesimo, ferme anno, inquit, ex quo regnare cœperat Tarquinius, non apud Regem modò, sed apud Patres, plebemque longè maximo honore *Seruius Tullius* erat. Tum *Anci* filij duo, etsi antea semper pro indignissimo, habuerant, se patrio regno tutoris fraude, pulsos, regnare Romæ aduenam, non modò ciuicæ, sed ne Italiæ quidem stirpis, tum impensius his indignitas crescere, si ne ab Tarquinio quidem ad se rediret regnum, sed præceps inde porrò ad seruitia caderet: ut in eadem ciuitate post centesimum ferè annum, quàm Romulus Deo prognatus, Deus ipse, tenuerit regnum, donec in terris fuerit, id seruus, serua natus possideat: tum commune Romani nominis, tum præcipue id domus suæ dedecus fore, si *Anci* Regis virili stirpe saluâ, non modò aduenis, sed seruis etiam regnum Romæ pateret. Ferro igitur eam arcere contumeliam statuunt. Sed, & iniuriæ dolor in Tarquinium ipsum, magis quàm in Seruium eos stimulabat: & quia grauior ultor cædis, si superesset, Rex futurus erat, quàm priuatus: Tum, Seruio occiso, quemcumque alium generum delegisset, eundem regni hæredem facturus videbatur. Ob hæc ipsi Regi insidiæ

parantur. Ex pastoribus duo ferocissimi delecti ad facinus, quibus consueti erant vterque agrestibus ferramentis; in vestibulo regię quàm potuere tumultuosissimè, specie rixę in se omnes apparitores regios conuertunt, inde, cùm ambo Regem appellarent, clamorque eorum penitus in regiam peruenisset, vocati ad Regem pergunt. Primò vterque vociferari, & certatim alter alteri obstrepere: coerciti ab lictore, & iussi inuicem dicere, tandem obloqui desistant: Dum intentus in eum se Rex totus auerteret, alter elatam securim in caput deiecit: relictoque in vulnere telo, ambo se foras eijciunt. *Hactenus Livius.*

ANNO M. 3416.

NABVZARDAN Princeps militię à *Nabuchodonosor* missus, Hierosolymam ingressus est post biennium obsidionis, & Sedekias Rex Iuda fugiens capitur; filisque eius coram ipso trucidatis vnâ cum principibus Iudę exoculatus, ac vinctus ducitur in Babylonem: & incenso templo, & palatio, cæterisque domibus transferuntur omnes in Babylonem, præter paucos vinitores, & agricolas: Similiter, & vasa templi, inter quę describuntur duę ærę columnę, & numerus Iudęorum in Babylonem diuersis temporibus translatorum, vbi Rex Ioachim post 37. annos de carcere eductus, exaltatur. *Ierem. 2. Reg. 25.*

ANNO M. 3417.

NABVCHODONOSOR Rex Babylonis præfecit *Godoliam* filium Ahicam filij Saphan, populo qui relictus erat in terrâ Iudâ. Mense autem septimo, veniens *Isnahel* filius Nathanïę, filij Elisama de semine regio, vnâ cum decem viris percussit *Godoliam*, qui & mortuus est: occiditque Iudęos, & Chaldęos, qui erant cum eo in Masphâ. In cuius cædis memoriam, annum ieiunium à Iudęis observatur mense huiusmodi septimo, qui dicitur *Tisri. 2. Reg. 25.*

A N N O M. 3433.

APRIES Ægypti Rex, aduersus Cyrenæos exercitum eduxit, magnâque clade affectus est: Ægyptij hoc ægrè ferentes, vt qui videbant eam, regis culpâ accidisse, *Amasin* Regem eligerunt, qui Aprien prælio vicit, cæpit, & ex voluntate Ægyptiorum strangulauit, cum annis 25. regnasset. *Herod. lib. 2.*

Hunc Regem Ægyptij initio non magni fecerunt, vt qui antea plebeius fuisset, & familiæ haud illustri: postea verò caliditate magis eos Amasis, quàm animi comitate ad se pellexit. Erat ipsi *Peluis aurea*, in quâ tam ipse *Amasis*, quàm conuiuæ omnes semper pedes lauabant. Contusa ergo pelui, statuam Dei ex illâ fecit, & in eâ vrbis parte collocauit, vbi erat commodissimum. Ægyptij autem itantes ad Statuam, studiosè eam coluerunt. Quo Amasis cognito, accersitis Ægyptijs exposuit, dixitque: *Statuam ex pelui factam esse, in qua prius lauerit pedes, modo autem religiosè ab illis coli. Nunc igitur (inquit) eadem est mea, quæ peluis ratio. Vt enim prius fuerim plebeius, nunc tamen Rex vester sum. Honorare igitur me, & venerari vos iubeo. Hac quidem ratione Ægyptios sibi conciliauit, vt æquum iudicarent ipsi seruire.* *Herodot. ibid.*

A N N O M. 3434.

NRBVCHODONOSOR II. cognomento *Magnus*, Ægypto potitus, omnes eius vrbes deuastauit, eorumque habitatores, alios interemit, alios captiuos abduxit. Deinde Babylonem reuersus, vidit somnium de excelsâ arbore præcisâ, quod solus Daniel interpretatus est. Duodecim mensibus à somnio exactis, in superbiam elatus, obturatas ad Prophetæ Danielis admonitiones, & Dei comminationes, habebat aures, vt eas non audiret. *Dan. 4. v. 24.* Quin potius exserto collo, vt Moses loquitur, in peccatis ambularet, & de suo excelsio gloriaretur palatio: Regiam enim suam contemplans dicebat: Hæc est Babylon magna, quam ego ædificaui, in domum regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloriâ decoris mei. Tunc enim cum ser-

sermo esset adhuc in ore Regis, ecce vox de Cælo decidit, h. e. de throno Dei omnipotentis sententiâ damnatoriâ pronunciata est, eaque cum impetu instar fulminis ruit, & non ad alium quempiam internuncium, sed ad ipsum Nabuchodonosorem directa est, vt tantò fortius eum feriret. & percelleret. *Tibi dicitur Nabuchodonosor Rex regnum tuum transibit à te, & ab hominibus ejiciet te &c.* Dan. 4. v. 27. 28. sequitur v. 30. *Eadem hora sermo completus est super Nabuchodonosorem, & ex hominibus abiectus est, & fœnum vt bos comedit, & rore celi corpus eius infectum est, donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent, & ungues eius, quasi auium.* O exemplum luctuosum, atque tragicum! Quis enim non miretur, quòd tantus Rex, & Monarcha, qui à Ieremiâ vocatur malleus Dei, & vniuersæ terræ, de solio, & regno suo deiciatur, ab hominum societate remoueatur, in solitudinem syluestrem fugiat, & bouis pabulo vtatur. Elapso septennio humiliavit se, & qui renuit audire verba, sensit verbera, recognouitque Deum Cæli, dicens: *Nunc igitur ego Nabuchodonosor laudo, & magnifico, & glorifico Regem Celi, quia omnia opera eius sunt veritas, & omnes viæ eius iudicia; & ipse ambulans in superbia potest humiliare.* Et tunc in regnum suum restituitur, mortuusque est postquàm regnasset annos 43. iuxta communem Historicorum sententiam.

A N N O M. 3443.

EVILMERODACHVS Nabuchodonosoris magni filius, patri postquàm 43. annos regnasset, in imperio successit, qui tandem à marito sororis suæ *Neriglissoro*, propter eius iniquitates, ac libidines interemptus est, quem in regno Babylonis successorem habuit quatuor annorum spatio: quo mortuo regnauit Laborosoarchus *Megasthenes*.

A N N O M. 3444.

SERVIVS TVLLIVS Romanorum Rex, scelere Tarquinij Superbi, & filix occiditur, & sepulturâ prohibetur. Tulit enim, inquit *T. Liuius lib. 46. dec. 1.* & Romana regia sceleris tragici

gici exemplum, ut radio Regum maturior veniret libertas; ultimumque regnum esset, quod scelere partum foret. Paucis interiectis sequitur T. *Liuius* graphicè describere modum, quem Tarquinius tenuit, ut regnum occuparet, nempe mulieribus instinctus furij Tarquinius, circumire, & prehensare minorum maxime gentium Patres, admonere paterni beneficij, ac pro eo gratiam repetere: allicere donis iuvenes: tum de se ingentia pollicendo, tum Regis criminibus omnibus locis crescere: postremò, ut iam agendæ rei tempus visum est, stipatus agmine armatorum, in forum irrupit: inde omnibus perculsis pauore, in regiâ sede pro curiâ sedens, Patres in curiam per præconem ad Regem Tarquinium citari iussit. Conuenire extemplo, alij iam ante, ad hoc præparati, alij metu, ne, non venisse fraudi esset: nouitate, ac miraculo attoniti, & iam de Seruio actum rati. Ibi Tarquinius maledictâ de stirpe ultimâ orsus; *Seruum seruæque natum post mortem indignam parentis sui, non interregno, ut antea inito, non comitijs habitis, non per suffragium populi, non auctoribus Patribus, muliebri dono regnum occupasse. Ita natum, ita creatum, Regem, factorem infimi generis hominum, ex quo ipse sit, odio alienæ honestatis creptum primoribus agrum sordidissimo cuique diuississe: omnia onera, quæ communia quondam fuerint, inclinasse in primores Ciuitatis: instituisse censum, ut insignis ad inuidiam locupletiorum fortuna esset, & parata, unde, ubi vellet egentissimis largiretur.* Huic orationi Seruius cum interfuisset, trepido nuncio excitatus, extemplo à vestibulo Curiae magna voce: *Quid hoc, inquit, Tarquinij rei est? qua tu audacia me viuo vocare ausus es Patres? aut in sede considerare mea?* Cum ille ferociter ad hæc, *se patris sui tenere sedem, multo quam seruum potiorum filium Regis regni heredem: satis illum diu per licentiam eludentem insultasse dominis.* Clamor ab vtriusque fautoribus oritur, & concursu populi fiebat in curiam, apparebatque regnaturum, qui vicisset. Tum Tarquinius, necessitate iam etiam ipsa cogente, ultima audere, multo, & ætate, & viribus validior, medium arripit Seruium, elatumque è curia, in inferiorem partem per gradus deiecit. Inde ad cogendum Senatū, in curiam redit. Fit fuga Regis ap-

paritorum, atque comitum. Ipse propè exanguis cum semianimi regio comitatu domum se reciperet, peruenissetque ad summum Cyprium vicum, ab ijs qui missi ab Tarquinio fugientem consecuti erant, interficitur. Creditur quia non abhorret à cætero scelere, admonitu Tullia id factum: Carpentum certe (id quod satis constat) in forum inuecta, nec reuerita cætum viro- rum, euocauit virum è curiâ, Regemque prima appellauit, à quo facessere iussa ex tanto tumultu, cum se domum reciperet, peruenissetque ad summum Cyprium vicum, vbi Dianium nuper fuit, flectente carpentum dextra in Virbium clium, vt in collem Exquiliarium eueheretur, restitit pauidus, atque inhibuit frenos is, qui iumenta agebat, iacentemque Domine Seruium, trucidatum ostendit. Foedum inhumanumque inde traditur scelus, monumentoque locus est: Sceleratum vicum vocant, quo amens agitantibus furij sororis, ac viri, Tullia per patris corpus carpentum egisse fertur: partemque sanguinis, ac cædis paternæ cruento vehiculo contaminata ipsa resperaque tulisse ad penates suos virique sui: quibus iratis, malo regni principio similes propediem exitus sequerentur. *Hæftenus. T. Liuius.*

Verum cum *Sextus Tarquinius*, Tarquinij Superbi filius, *Lucretia* pudicitiam violasset, Regi per Brutum clausæ fuerunt portæ, indictumque fuit exilium, & Tarquinius exul mortuus est Cumis apud Aristodemum tyrannum, quo se contulerat, post fractas Latinorum opes, in summâ miseriâ; Et *Sextus Tarquinius Gabios*, tanquam in suum regnum profectus, ab vltoribus veterum simultatum, quas sibi ipse cædibus, rapinisque conciuerat, est interfectus. Deinde Brutus iureiurando populum adstrinxit, neminem regnare Romæ passurum, continuatumque est imperium per Consules, per Tribunos, per Magistratus decem virorum, per Dictatores, & per Tribunos militares, vsque ad *Iulium Cæsarem*, de quo suo loco.

A N N O M. 3449.

LABOROSO ARCHVS, cum sex annis regnasset, partim odio, tyrannicæ crudelitatis, quâ utebatur, partim studio rerum,

nouarum, à Proceribus regni expulsus, interijt, successoremque habuit Nabuchodonosoris ex filio Euilmerodaco nepotem, quem Berosus *Nabonidem*, Herodotus *Labynithum*, Abydenus *Nabonnidochum* vocant, & quem nos cum Daniele Propheta *Belsazar* siue *Balthassarem* appellamus, qui imperium tenuit annos 17.

A N N O M. 3466.

BALTHASSAR Rex Euilmerodaci filius, prauæ indolis adolescens, voluptuosus, ac levis, facit grande conuiuium, optimatibus suis mille, bibentibus in vasis templi Domini, viditque Rex digitos in pariete scribentes, *Mane, Thecel, Phares*, & adeò consternatus est, vt color faciei protinus immutaretur, & cogitationes eius cum turbarent, ipseque toto corpore contremisceret, itaut epileptico paroxysmo correptus videretur. *Dan. 5.* Nullus autem ex Magis, Chaldæis, & aruspibus potuit scripturam legere, & intelligere, nisi solus Daniel, nempe quia secutus ipsum Nabuchodonosorem eleuauerit contra Deum corpus suum, laudans idola, similiter auferetur ei regnum; Honorato igitur Daniele eâ nocte interfectus est Balthassar Rex Chaldæus, succedente Dario Medo in regnum anno ætatis sexagesimo secundo. *Dan. 5.* Neque humi defossus, aut tumulatus fuit, sed tristi spectaculo cadauer eius tractum, & sine sepulturæ honore proiectum, vt fieret esca auium, & bestiarum. Vnde verum est quod *Iuuenalis* canit.

*Ad generum Cereris, sine cade, & sanguine pauci
Descendunt Reges, & sicca morte Tyranni.*

A N N O M. 3475.

CYRVS Rex Persarum, cuius vita instar tragediæ fuit; nam exordium fuit triste, & miserum, quia ab *Astyage* Medorum Rege auo materno, morti destinatus exponitur, & in syluam vastissimam abiicitur, à Pastoris vxore Spaco lactatur, & in pastoralis domo educatur, agnitus ab auo ex Mediâ in Persiam extruditur *Herod. lib. 1. Iustin. lib. 1.* Medium vitæ fuit lætum, sed

fortuna blandientis fulgore excæcatus, spreto *Cressi* consilio, constituit bellum inferre Scythis, qui vltra Araxem fluuium habitabant. Transiit Araxem fluuium, & magnam exercitus Scytharum partem in fraudem illectam, dum poculis indulgent, trucidat, & *Spargabisen* Tomyris Reginae filium captiuum ducit. *Tomyris* Schytharum Regina hostes recenti victoriâ exsultantes, pari insidiarum fraude circumuenit, quippe simulatâ dissidentiâ propter vulnus acceptum, refugiens, Cyrum in angustias viarum suo militi notas pertraxit, (ecce Cyri finis infelix, & tragicus) ibi compositis in montibus insidijs, ducenta Persarum milia cum ipso Rege trucidauit, ita vt tantæ cladis ne nuncius quidem superesset. *Herodotus*, & *Iustinus* narrant, quod Tomyris cadaueri Regis inter occisorum stragem reperto, caput præciderit, idque in virem sanguine humano repletum, mortuoque insultans dixerit. *Tu quidem filium meum dolo perdidisti: Ego verò cruore te satiabo.* Vel (vt *Iustinus* habet) *Satia te sanguine, quem sitiisti, cuiusque insatiabilis semper fuisti.* Regnavit autem *Cyrus* annos ferè triginta: Successit filius *Cambyfes* tyrannus, qui imperauit annis septem, & mensibus quinque.

A N N O M. 3480.

A MASIS Rex *Ægypti*, *Aprie* per seditionem regnum eripuit, illudque tantum ad *Psammenitum* filium transtulit, quod solum per sex menses tenuit. Hic cum prælium cum *Cambyse* committeret, vincitur, & inclusus *Memphi* viuus capitur, *Cambysi* traditur, & aliquanto post interficitur, quoniam *Ægyptios* ad rebellionem sollicitasset; atque ita regnum *Ægypti* desit, quod per multa sæcula floruerat, & ad *Persas* transijt.

A N N O M. 3482.

C AMBYSES Medorū, & Persarū Rex, Cyri filius, Tyrannus, incestuosus, vir sanguinum atque dolosus, *Aetiopibus* bellum illaturus, magnâ clade afficitur, quod iter ingressus esset, non preparato comœatu; quo deficiente, iumenta primùm mactarunt, post herbis victitarunt, ijs etiam in sabulo deficientibus,

bus, decimum sorte lectum deuorarunt : Et ita coactus est nullo viso hoste, redire in Aegyptum . Eodem tempore misit etiam exercitum ad Ammonios vastandos . Is exercitus, nec ad Ammonios venit, nec post comparuit : creditur arenâ obrutus fuisse. *Herodot. lib 3.* Falsâ suspitione motus *Smerdem* fratrem suum, nefario, atque immani ausu trucidari iussit, metuens ne occuparet Imperium . Sororem suam , eandemque vxorem crudelissimè interemit . Cùm enim (*vt Herodotus refert*) *Cambyfes* duos catulos, vnum Leonis, alterum canis inter se committeret, catellus verò à Leone superaretur ; ibi alter catellus huius frater abrupto loco superuenit, eumque oppresso Leone liberauit. Hæc Regina *Cambyfis* soror, & vxor, quæ spectaculo illi intererat, videns, lacrymas effudit: Rogata causam, cùm respondisset, se viso catello fratri suppetias ferente, ideò fleuisse . Quia memoria *Smerdis* in mentem sibi venerit, cuius sciret neminem ultorem fore . Quo responso *Cambyfes* grauiter excandescens, eam grauidam interemit . Filium *Prexasspis*, eum propter temulentiam reprehendentis, sagittâ transfixum interfecit . Plurimos Persarum Principes, & inter cæteros *Crasum* etiam, vno tempore è medio sustulit . Verùm *Cambyfes* talis cùm esset, aliquantò post diuinitus punitus est, qui gladio ferijt, proprio gladio vulneratus, miserè interijt . Cùm enim in equum ascenderet, decidens ex vaginâ gladius ferit ei femur, ex quo vulnere post dies viginti mortuus est, cùm regnasset annos septem, menses quinque . Obtinuerunt Imperium Magi mensibus septem.

POLYCRATES Samiorū tyrannus, de quo *Cic. in lib. de Fin.* *Plinius* etiam, & diuersi scriptores Græci meminere. Hic ad eò fortunam habuit obsequiosam, vt omnia optata consequeretur, & quicquid aggredieretur, efficeret . Foedus fortè fecerat cum *Xantippo*, vel vt *Herodotus* tradit, cum *Amasi* Aegyptiorum Rege, qui cùm audisset nihil vnquam sibi aduersi contigisse, ad moderandam fortunæ inuidiam *Xantippi* Regis siue *Amasis* hortatu, annulum cum insigni Smaragdo, quem carissimum habebat, in maris profundum iecit, quem paulo post inopinatè recuperauit : Nam à piscatoribus piscis, qui annulum deuorauerat

paucis post diebus captus est, & tyranno donatus: in cuius ventre compertus annulus, illi, veluti à Neptuno restitutus, traditur. Sed hic *Polycrates* cum aduersus *Darium* Persarum Regem exercitum duceret, ab *Orate*, seu vt *Valerius Max.* habet, *Oronte* Persa præfecto *Ionix*, *Cariæ*, & vicinis regionibus, per insidias, & fraudem interceptus est. Nam ad fœdus, amicitiamque iungendam inuitatus, nihil doli, aut insidiarum inesse suspiciens, nec filix somnio deterritus, quæ nocte viderat illum sublatum, roreque madentem, in die vero sudantem, cum ad *Oratem*, siue *Orontem* venisset, captus in summo *Micalensis* montis vertice, suspendi, & cruci affigi iussus est, ac relictus auibz dilacerandus; vt qui vbique felicissimè in terrâ vixerat, in aere miserrimè expiraret. De quo *Strabo lib. 14. Oliu.* Tandem & ipse *Orates*, siue *Orontes* post *Polycratem* occisum, aliosque *Darij* Legatos interceptos, & ipse trucidatur. *Herodot. lib. 1.*

A N N O M. 3483.

Mortuo *CAMBYSE* Persarum Rege, Magus quidam fingens se esse *Smerdem* *Cyri* filium, atque *Cambysis* fratrem, regno præfuit mensibus septem, sed cognitâ fraude à Principibus Persarum interficitur. Inde Regem ex suo numero creant eum, cuius equus sole oriente prius hinniret, quod affectus est *Darius Histaspis*, consilio sui *Equisonis*, qui ante constitutam diem noctu vnam equarum, quam equus *Darij* maximè adamabat, in locum designatum adduxit, ibique alligauit; tum equum *Darij* ibi adductum, equæ admouebat, & admitterbat, ratus ex voluptate *Veneris*, & desiderio equæ futurum, quod euenit. Postero die, vbi dies illuxit, ex pacto omnes Principes adfuerunt, equis insidentes, & cum ad locum peruenirent, vbi equa superiore nocte fuerat alligata, ibi *Darij* equus, cognito loco ex desiderio fœminæ hinnitum statim edidit. Hinc reliqui Principes ex equis desilientes *Darium* vt Regem adorarunt *Herodot. lib. 3.*

A N N O M. 3489.

CVM celebraretur festum Panathæniacum HIPPARCHVS Pisi-
strati frater, tyrannus Atheniensis, interficitur ab Har-
modio, & Aristogitone viginti tribus annis ante cladem Mara-
thoniam. *Hippias* enim filius Pisi-
strati, qui successit patruo, qua-
driennio Athenis rerum potitus fuit, inde pulsus in exilium an-
no vigesimo, cadit in prælio ad Marathonem. *Thucyd. lib. 6.* Ty-
rannicidæ comprehenduntur, inter quos etiam fuit *Leæna* con-
cubina Harmodij, quæ cum tormentis subijceretur, carnifice iam
fatigato, postremò linguam suam moribus abscissam, & come-
stam in faciem tyranni saeuientis expuit, vt expueret & vocem,
ne coniuratos prodere posset, etiamsi vellet. *Athenens.*

A N N O M. 3495.

PORSENA Rex Clusinarum, bellum pro Tarquinijs su-
cepit, cui auxilia adduxit ex Latinis populis, Octavius Ma-
milius gener Tarquinij, & Romanorum quidem præsidium in
Auentino monte pellitur, & Româ fugatur. Sed cum Porsena
ad Ianiculum venisset, ne Tyberim transiret, virtute *Coclitis Ho-*
ratij prohibitus est, qui, dum alij pontem sublicium rescindunt,
solus Etruscos sustinuit: & ponte rupto armatus se in flumen
misit, & ad suos tranauit. Inde bellum vario Marte gestum est,
donec *Mutius Scauola* Porsenam interfectorus, pro Rege scri-
bam, cum neutrum nouisset, occidit, comprehensus autem, im-
positam altaribus manum, in quibus sacrificatum erat, exuri
passus est: dixitque tales trecentos esse coniuratos in mortem
ipsius Regis, quo audito, adeò territus est *Porsena*, vt pace cum
Romanis factâ, obsidionem soluerit. *Dionys. lib. 5. Lin. 2.*

A N N O M. 3496.

AMAN à Rege sublimatus super omnes Principes Medo-
rum, atque Persarum, indignatur, quòd solus Mardo-
cheus Iudæus ipsum non adoret; quapropter omnem Iudæo-
rum interitum ab *Assuero* impetrat: Audito hoc *Esther* ingreditur
ad

ad Regem, postulatque vt cum Aman ad suum veniat conuiuium semel, & iterum: interea Aman indignatus se à Mardochæo non honorari, crucem illi parat. Sed cùm Esther iterum ad conuiuium Aman vnâ cum Assuero, inuitasset, Regem iam exhilaratum, Regina pro suâ, & populi vitâ præcatur, & Aman Iudæorum aduersarium accusat, quem Rex in cruce ab illo paratâ Mardochæo suspendi iussit. Esther suffecto Mardochæo in locum Amanis importat à Rege, vt nouis epistolis, veteres Aman literæ, insidiatoris, & hostis Iudæorum, quibus eos in cunctis prouincijs perire præceperat, corrigantur. Hinc Iudæi hostes suos eodem die, quem ipsi Iudæorum cædi præstituerant, trucidarunt, suspensis decem Aman filijs.

A N N O M. 3511.

CLEOMENESI Spartanorum Rex, ex Agidarū familiâ cùm Demaratum regno pepulisset, infantiâ morbo corripitur, & non rectè custoditus sibi ipsi furas detruncavit, & indè femora discidit cum ventre, expirauitque. Succesit frater *Leonides*, qui regnavit annos 12. *Herod. l. 6.*

A N N O M. 3527.

LEONIDES Spartanorum Rex, ex genere Heraclidarum, vir magnanimus, atque fortissimus, cum trecentis Spartanis, quibus maximè confidebat, viginti millia Persas vnâ nocte prostrauit, nec Spartani expugnari potuissent, nisi *Epiates* quidam proditor Persis tramitem ostendisset per montes eundi, quo Spartani circumuenti sunt; tandem Leonides cum omnibus suis cæsus fuit. Adscriptum fuit Spartanis hoc Epitaphium:

Dic, Hospes, Sparta, te nos vidisse iacentes

Dum Patriæ sanctis legibus obsequimur.

Proditor ille *Epiates* postea proscriptus; & interfectus fuit.

A N N O M. 3524.

MARDONIVS Dux Persarum, ardore configendi cum Græcis incensus, numerosissimum exercitum, nempe tre, cen-

centa millia militum ducens, castra sua Græcorum castris opposuit, qui tantum centum, & decem millia militum habebant. Græci cum hostes instarent, concordiam iniere, coniuraueruntque simul, se vitam non pluris facturos, quam libertatem; Se Duces non deserturos; se caesos sepulturos, & nullam urbem, quæ secum pugnaret aliquando deleturos; templa etiam à Persis cremata non instauraturos, ut monumentum essent barbaricæ inuasionis. Prælio igitur ad plateas facto, Græci magnâ victoriâ potiti sunt: cumque vir Spartanus lapidem super Mardonij caput conijceret, cecidit ipse *Mardonius*, & cum eo ducenta, & septuaginta millia hominum, totusque Persarum exercitus fugatus, & dissipatus fuit. *Plutarch. Herod. & Diodor.*

A N N O M. 3526.

PAVSANIAS Rex Spartanorum, siue Regis tutor, ex fidelis erga patriam, infidelis, ex modesto lasciuus, ex temperato intemperatus, & voluptuosus extitit. Virginem enim quandam nobilem (ut *Plutarchus* scribit) præcipui Ciuis Bizantij filiam, nomine *Cleonice* rapuit, eamque in subitâ consternatione noctu gladio interfecit. Quæ subinde ei in somnis irata apparuit, pœnamque denunciâns eum hoc versu compellauit.

Στιγὴ δίκη δόσον, μάλα τοὶ κακὴ ἀνδράσιν ὄφρῃ;

Pœna luenda tibi est, affert iniuria cladem.

Neque longè adfuit exitus; nam regnum totius Græciæ affectans, per occultos nuncios, & varijs artibus fœdera cum Xerxe, Ducibusque Persicis fecerat, hac conditione, ut filia Xerxis vxor sibi desponderetur, utque ipse Persicis auxilijs adiutus, Rex Græciæ fieret, eamque Persico imperio subijceret. De quâ re postmodum accusatus, & conuictus, fugit in templum Mineræ, cui obstruendo *Alethea* mater Pausaniæ primum lapidem apposuit; ibique conclusus fame periit, turpique morte magnam belli gloriam maculauit. *Diod. Sic. lib. 11.*

XERSES filius Darij Hyſtaſpis III. Perſarum Regis ex *Atoſa*, Cyri filia genitus, ſanguinarius, ſuperbus, & inceſtuoſus. Nam poſt bellum in Aſiam reuerſus, amoribus operam dedit, inceſtam cum fratris ſui Maſiſthæ vxore, eiſque filiâ nomine *Artaynta* libidinem exercendo, quem inceſtum *Herodotus lib. c.* ſic deſcribit: Fratris ſui Maſiſthæ vxorem amare cœpit *Xerſes*, quâ cum potiri non poſſet, in omnes occaſiones explendæ libidinis intentus, filio *Daria*, mulieris eiſ, & Maſiſthæ filiam in matrimonium dedit, exiſtimans, ſi hoc feciſſet, commodius ſe illâ potiturum, verûm permutatis amoris vicibus iuuenculæ huius, nurus ſuæ amore exarſit, eâque ex aſſiduâ familiaritate potitus, vitare non potuit, quin res pateſceret. Nam *Ameſtris* vxor *Xerſis*, amiculum, quod ipſa texuerat, ſpectatu dignum viro donauerat; Quod cûm *Artaynta* dari ſibi poſtulaſſet, ac obtinuſſet, (nam *Xerſes* vtrò eam iuſſerat à ſe petere, quæ fieri ſibi optaret in remunerationem obſequij, & iuramento ſe ei obſtrinſerat, omnia, quæ peteret impetraturam) dono hoc illa ſuprà modum læta, eo geſtando, geſtiebat. *Ameſtris* autem ubi *Artayntam* habere amiculum reſciuit, in matrem eiſ exitium machinata, quam rei huius authorem eſſe credebat, obſeruâtâ temporis opportunitate, quâ *Xerſes* regalem cœnam inſtruere quotannis, Perſiſque ſtrenas donare ſolebat, in memoriam eiſ diei, quo Rex creatus eſſet, petijt à *Xerſe*, vt ſe Maſiſthæ vxore donaret: quòd etſi indignum factû ille putabat, precibus tamen eiſ victus, & inſtituto, quo nefas erat, regiâ cœnâ propoſitâ, orantem non exorare, inuitus tandem annuit, Accerſitum poſtea Maſiſthen, cûm, vt vxorem volens dimitteret, fruſtrâ perſuadere conatus fuiſſet, quantumvis filiam ſuam in matrimonium offerret, ad extremum minis terruit iratus, cûm diceret, ita eiſ res deinceps comparatas fore, vt neque ipſe iam eiſ filiam ſuam nuptum daturus, neque ille conſuetudine vxoris ſuæ diutius fruiturus ſit, vt diſcat accipere oblata. Intereâ *Ameſtris* accitis ſatellitibus *Xerſis*, vxorem Maſiſthæ excruciat, ma-

millas prædicit, & canibus obijcit: prædicit & nares, aures, labia, & linguam, atque ita scarnificatam, mutilatamque domum remittit. Quam contumeliam vxori suæ illatam cum vidisset Mafisthes, inito cum liberis consilio, quia, & sibi ipsi mali aliquid metuebat, ad Bactrianos fugere, eosque ad defectionem incitare cogitabat, vtpotè quorum Præfæus diu fuisset, & à quibus diligi se sciebat. Sed Xerxes missis aduersus eum copijs, & ipsum, & liberos, & quoscumque habebat secum in itinere trucidauit.

Sed non dissimilis fuit *Xerxis* exitus, & qui tantam superbiam habuit, vt vel ipsis montibus, mari, atque Dijs ad subiugandam Græciam cum exercitu proficiscens, minitaretur, bello in Græcia infelicitèr gesto, etiam suis contemptui esse cœpit. *Artabanus* enim Præfæus Prætorio in Persia, adiuuante *Mitridate* Eunuchò, & Regis cubiculario, *Xersem* Regem trucidauit, cum annis 21. imperium variâ fortunâ gessisset; & *Darium* maiorem natu filium apud *Artaxersem* minorem natu accusat paricidij, hortaturque, vt parentem vlciscatur, & pœnas sumat de fratre, & regnum occupet: atque ita *Darius* innocens, & non auditus necatus fuit, atque *Artabanus* in societatem regni ab *Artaxerse* assumitur per septem ferè menses. Indè cum *Artabanus* etiam *Artaxerxi* insidias strueret, trucidatur. Vndè in rem nostram cecinit quidam.

Quarè quisquis es:

Desine grande loqui; frangit Deus omne superbum,

Magna cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntur:

Disce supercilium deponere, disce cauere,

Ante pedes foueam, quisquis sublime minaris.

A N N O M. 3542.

AEGYPTI auditâ nece tum *Xerxis*, tum *Darij* filij maioris, occasionem rebellandi sibi sumunt, & quia post victoriam *Xerxis* duriorē seruitute præssi erant, deficiunt à Persis, Præfectos eijciunt, & *Inarim* Rametichi filium Regem creant, qui ab Atheniensibus auxilia petit, impetratque classem trecentarum

rum nauium. *Diod. Sicul. l. 11.* Idcirco *Artaxerxes* Rex Persarum ad recuperandam *Aegyptum* animum adijcit, & patrum suum *Achæmenidem* cum exercitu trecentorum millium in *Aegyptum* mittit, qui re deliberatâ cum *Atheniensibus*, & *Ægyptijs*, pugnat, & virtute *Atheniensium* superatur, seque *Memphiticis* tueri muris cogitur. Percussus hac clade *Artaxerxes* legatos cū muneribus ad *Spartanos* mittit, eosque hortatur, vt bellum *Atheniensibus* facere velint, sed denegatum hoc ipsi fuit, ideò nouos Duces, nempè *Artabazum*, & *Megabyzum* mittit, qui in *Aegyptum* profecti, obsidionem solvunt, & auerso fluuio naues *Atheniensium* in sicco destituunt, quæ ne vsui essent *Persis*, ab ipsis *Atheniensibus* cremantur; *Inarus* verò *Aegypti* Rex per prodicionem captus, in crucem agitur.

A N N O M. 3543.

EPHIALTES seditionem concitat *Athenis* contrà *Areopagitas*, idque iudicium abolere conatur, sed noctu is trucidatur. *Diod. l. 11.*

A N N O M. 3544.

ORESTES *Thessalorum* Rex, regno pulsus fuit, & frustrâ ad *Athenienses* confugit, vt ipsum in regnum reducerent.

A N N O M. 3548.

TYNDARIDES *Syraculis* in *Siciliâ* multos, & beneficijs, & muneribus sibi conciliauit, & tandē de tyrannide inuadenda consilia iniit; quapropter supplicio affectus fuit, factâ lege de *Petalismo* *Syraculis* instituendo, qui idem est cum *Ostracismo* *Athenis*, vt suspecti tyrannidis ciues, quinquennio exulare iuberentur. Verum cū prudentiores ciues sibi ab hac lege metuerent, & à rebus gerendis abstinerent, in luxuriam tandem prolabantur, & *Respublica* idoneis gubernatoribus destituta est, & audaciores, qui rempublicam inuadebant, contentiones alebant, quamobrē breui tempore post *Petalismus* *Syraculis* abrogatus fuit.

AN-

A N N O M. 3553.

PLISTONACTES Spartanorum Rex in Atticam irrupit, & agrum Atheniensium vastauit: Athenienses cladem vlturi, in Bœotios, qui causa belli erant, Duce *Tolmide* mouent, qui Chæroneam occupat, sed insidijs interceptus cum suis vincitur, & trucidatur, reliqui in captiuitatem abducuntur. *Plistonactes* verò cum ad Eleusinen substitisset, nec vltra progredieretur, à Spartanis in exilium pulsus fuit, & post nouendecim annos reuocatus, & restitutus fuit in regnum à Spartanis, oraculo monitis.

A N N O M. 3590.

IN *Samo* seditiones quædam exortæ sunt, in quibus *Principes* ducenti occisi fuerunt. *Thucyd.* l. 8. Hoc fermè tempore ingens seditio *Corcyræ* orta est. Plebs Atheniensium euocat auxilium, qui miserunt sexcentos Messenios, quorum fiducia plebs potentiores trucidat, & mille in exilium pellit; at paulò post, vt vulgus est mutabile, exules reuocant, & seditionem, vt possunt, componunt. *Diod. Sicul. lib. 13.*

A N N O M. 3594.

HARMOCRATES Syracusanus, cum plurima tentasset, vt reuocaretur, tandem Syracusas proditione inuadit: sed cum milites eum sequi non possent, in foro cum multis alijs trucidatur. Cum autem exules *Acragantini* Syracusas venissent, conqueruntur de Prætorum Syracusanorum proditione, & perfidiâ, quod commeatu, nec auxilio urbem subleuassent, quorum causam suscipit *Dionysius* Harmocratis filius, & Prætores accusat. Populus commotus Prætores remouet Magistratu, & *Dionysium* cum alijs eligit, qui reuocandos exules decernit, & mercenarios exoluendis stipendijs sibi obnoxios reddit. Fraude etiam institutâ, exemplo *Pisistratis* supatores sexcentos sibi tradendos à populo obtinet, atque ita tyrannidem inuadit. *Diod. Sicul. l. 13.*

ANNØ

A N N O M. 3597.

CALLICRATES Spartanorum Nouarchus obsidet *Cononem* Atheniensium Ducem : hunc erepturi Athenienses , Diomedontem mittunt cum duodecim nauibus , sed is decem ex ijs amittit : quapropter Athenienses , quantam possunt , cladem expediunt , centum & decem nauium , atque ita centum , & quinquaginta naues conficiunt , pugnantque aperto Marte ad Arginusas cum *Callicrate* , qui centum , & viginti naues habebat , eum vincunt , & trucidant , perduntque Spartanorum naues septuaginta ferè . Ipsi tamen etiam vigintiquinque naues amittunt . Duces Atheniensium cum caesos sepellire vellent , impediuntur ventis , & tempestate . Hac victoria *Conon* obsidione eripitur . Duces verò quos caesos non sepelissent , à populo Atheniensi in vincula conijciuntur , & eorum sex occiduntur . Verùm cum populum postea poeniteret facti , & iudex , & accusatores eorum eadem poenâ affecti sunt . *Xenoph. l. 1. hist.*

A N N O M. 3599.

ALCIBIADES insignis Atheniensium Dux , teste *Probo* , omnium ætatis suæ multò formosissimus fuit , ad omnes res aptus , consilijs plenus , terrâ , marique summus Imperator . Cuius tanta erit oris atque orationis commendatio , vt nemo ei dicendo possit resistere . Diues cum tempus posceret , laboriosus , patiens , liberalis , splendidus , non minus in vitâ , quàm in victu affabilis , blandus , temporibus callidissimè seruiens : idem simul atque se remittebat , ita luxuriosus , dissolutus , libidinosus , intemperatis reperiabatur , vt omnes admirarentur in vno homine tantam esse dissimilitudinem , atque diuersam naturam . Hunc hominem (vt *Valerius Maximus* scribit) quasi duæ fortunæ inter se partitæ sunt : Altera quæ ei nobilitatem eximiam , abundantes diuitias , formam præstantissimam , fauorem ciuium propensum , summa imperia , præcipuas potentiae vires , flagrantissimum ingenium assignaret : altera , quæ damnationem , exilium , venditionem bonorum , inopiam , odium patriæ , violentiam

mo-

mortem infligeret : Nec aut hæc, aut illa simul vniuersa, sed varîè perplexa, freto atque astui similia . Eius miserabilis , atque tragicus exitus fuit ita : Cùm *Lyfander* Lacedæmonius Arhenienses diù obfessos in suam potestatem redegisset , & omnem reipublicæ statum permutasset, imposuit triginta prætoribus, qui in totidem euasere tyrannos . Quorum primus *Critias* fuit, qui cùm videret Alcibiadem plurimum gratiâ, & auctoritate valere apud *Pharnabazum* Persarum Regem, scripsit *Lyfandro*, nisi daret operam, vt de medio tolleretur *Alcibiades*, nihil eorum, quæ Athenis constituerat, ratum fore . *Lyfander*, vbi hoc cognouit, misit ad *Pharnabazum* nuntium, qui diceret ; Lacedæmonios renuntiare illi societatem, quæ cum Rege erat, nisi vel mortuum, vel viuum ad se mitteret Alcibiadem . *Pharnabazus* clementiam, & fidem suam maluit, quam opes regias minui. Itaque duos misit, *Susamithrem*, & *Mageum*, qui Alcibiadem interficerent . Hi cùm non auderent ferro aggredi virum fortissimum, ligna intulerunt, & tugurium in quo cum amica quadam erat Alcibiades, incenderunt, ille strepitum flammæ excitus, vestimenta omnia super ignem iniecit, & cum familiari seruo, & amicâ euasit, sed tandem à multitudine militum occiditur. Tum mortuum mulier veste suâ opertum cremauit incendio tugurij.

A N N O M. 3603.

ARCHELAUS Rex Macedoniæ, cùm annos sexdecim regnasset, imprudenter ab amico in venatione lauciatus, moritur: succedit filius *Orestes* puer adhuc, sed à tutore suo *Acrope* necatur, qui inde regnum sex annis obtinet. *Diod. Sic. l. 14.*

TAMOS Ioniæ Præfectus, quod cùm *Cyros* arma *Artaxerfis* intulisset, sibi metuens in *Ægyptum* profugit, sed contra Ius gentium trucidatur. *Diod. Sic.*

A N N O M. 3608.

LYSANDER Lacedæmoniorum Dux, dum *Haliartum* obsidet, coniunctus cum exercitu *Pausaniæ* Regis, Thebani ad ferendas suppetias cum grauis armaturæ peditibus, & equis

tum copijs Haliartum contendunt. Factâ ad ipsa mœnia pugnâ, *Lyfander* à Thebanis vincitur, & trucidatur; *Pausanias* Lacedæmoniorum Rex, cum tantam vim belli videret, & Atheniensium auxilia præterea aduenirent, à Thebanis petit inducias, cadauera recipit, & ex pacto ex Bœotia exercitum domum reducit; Quapropter Spartaë accusatus, quod seriùs *Lyfandro* apud Haliartum præsto fuisset, quanquam conuentum inter ipsos esset, vt ad eundem diem eò venirent: quod per inducias, non commissâ pugnâ tollere mortuorum cadauera conatus fuisset: quod plebem Atheniensem captam in *Piræo* dimisisset: quod denique iudicio se non stetit, damnatus capitis, exul *Tegeam* abiit, vbi moritur. Succedit ipsi *Ageffpolis* adhuc puer. *Xenoph.l.3.Iustind.5.*

A N N O M. 3509.

PAVSANIAS Macedonum Rex, cum anno vno regnasset, dolo *Amynta* trucidatur, qui ipsi regnum occupat, sed sequenti anno, regno pellitur ab Illyrijs, succedit ipsi, vt quidam volunt *Argæus*, quidam tamen eum paulò post à Thessalis restitutum dicunt. *Diod.l.14.*

A N N O M. 3610.

MACHÆVS, sinè *Mezæus* Carthaginensium Dux, referente *Iustino*, cum in Sicilia diù infelicitèr dimicasset, translato in Sardiniam bello, amissâ maiore exercitus parte, graui prælio Carthaginenses victi sunt. Propter quod Ducem suum *Machæum*, cuius auspicijs, & Sicilia partem domuerant, & aduersus Afros magnas res gesserant, cum parte exercitus quæ superfuera, exulare iusserunt. Quam rem ægrè ferentes milites, legatos Carthaginem mittunt, qui redditum primò, veniamque infelicis militiæ petant: denuncient, quod si precibus nequeant, armis se consecuturos. Cum preces & minæ legatorum sprete essent, interiectis diebus, conscensis nauibus, armati ad urbem veniunt: ibi Deos, hominesque testati, non se expugnatum, sed recuperatum patriam venire, ostensurosque ciuibs suis,

fuis, non virtutem sibi priore bello, sed fortunam defuisse. Prohibitis com meatibus, obselsâque vrbe, in summam desperationem Carthagenenses adduxerunt. Interea *Cartalo* Machæi Ducis exulis filius, cum præter castra patris à Tyro, quo decimas Herculis ferre, ex prædâ Siciliensi, quam pater eius cæperat, à Carthagenensibus missus fuerat, reuerteretur, accersitusque à patre esset, publicæ se religionis officia executurum, quam priuatæ pietatis, respondit. Quam rem etsi ægrè ferret pater, non tamen vim afferre Religioni ausus est. Interiectis deinde diebus, *Cartalo* petito com meatu à populo, cum reuersus ad patrem esset; ornatusque purpurâ, & infulis Sacerdotij, omnium se oculis ingereret, tùm in secretum pater adducto ait: *Ausus nè es nefandissimum caput, ista purpura, & auro ornatus, in conspectum tot miserorum Ciuium venire? Et mæstu, ac lugentia castra circumfluentibus quiescentis felicitatis insignibus, velut exultabundus intrare? Nusquam ne te alijs iactare potuisti! Nullus locus aptior, quam fordes patris, & exilij infelicitis ærumna fuerunt? Quid quod paulò antè vocatus, non dico patrem, ducem certè ciuium tuorum superbè spreuisti? Et quid porro tu in purpura ista coronisque aliud, quam victoriarum mearum titulum geris? Quoniam igitur tu in patre nihil nisi exulis nomen agnoscis: ego quoque Imperatorem me magis, quam patrem indicabo, statuamque te in exemplum, ne quis post hæc infelicitibus miserij patris illudat. Atque ita cum ornatu suo, in altissimam crucem in conspectu vrbis affigi iussit. Post paucos dies Carthaginem capit, euocatoque populo ad concionem, exilij iniuriam quæritur, belli necessitatem excusat, contemptumque victoriarum suarum. Punitis authoribus miserorum Ciuium, iniuriosi exilij omnibus se veniam dare dicit. Atque ita decem Senatoribus interfectis, urbem legibus suis reddidit. Nec multò post tempore affectati regni accusatus, duplices, & in filio, & in patria poenas dedit.*

Macheo succedit in Carthagenensium imperio vir quidam nomine *Mago*, cuius industriâ, & opes Carthagenensium, & imperij fines, & bellicæ gloriæ laudes creuerunt; sed ob rem malè gestam contra Syracusanos se ipsum interfecit: ob quam rem in

crucem sublatum est corpus mortui à Carthaginensibus. *Plutarch. in Timol.* Reliquit duos filios *Hasdrubalē*, & *Hamilcarem*, qui per vestia paternæ virtutis decurrentes, sicuti generi, ita & magnitudini patris successerunt. Is Ducibus Sardinie bellum inferitur, in quo *Hasdrubal* grauitur vulneratus, imperio *Hamilcari* fratri tradito interiit. Nec multò post *Hamilcar* bello Siciliensi interficitur hoc modo; cùm ipse Syracusas oppugnaret, ei sacrificanti prædicitur, quòd Syracusis vesperè cœnaturus sit, quare oppugnationem de nocte instituit, cui tempori Syracusani insidiantur, & victo eius exercitu *Hamilcarem* Ducem captiuum in urbem adducunt, cœnare iubent, & trucidant, caputque eius in Affricam mittunt, relictis tribus filijs *Amilcone*, *Hannone*, *Gisgone*, quorum primus in Syciliâ in locum *Hamilcaris* Imperator succedit, de quo infra. *Iust. Plutarch. Diod. Oros.*

A N N O M. 3614.

CHABRIAS Dux Atheniensium, in Cyprum auxilio Eua-
goræ profecturus, *Gorgopæ* Spartanorum Duci, qui apud
Æginetas in præsidio erat, insidijs struit, Ducem occidit, & mul-
tos cædit, hoc stratagemate, quod *Xenophon* narrat, nempe: In
Cyprum *Chabrias* Euagoræ laturus opem cum octingentis ce-
tratis ac decem triremibus nauigat. Cùmque secum Athenis,
& naues alias, & grauis armaturæ pedites sumpsisset, ac noctu
in *Æginam* descendisset: vnâ cum cetratis loco concauo vltra
Farum Herculis in insidijs se se abdit. Primâ luce, quemadmo-
dum conuenerat, grauis Atheniensium armatura Duce *Demæ-
nesto* aderat, vltraque sanum Herculis ad studia 16. adscendit,
quem locum *Tripyrgiam* (à tribus turribus) vocant. Eâ de re
Gorgopæ certior factus, vnâ cum *Æginatis*, & milite classico,
& Spartanis octo, qui fortè tum istic aderant, ad coercendos
hostes properat. Præterea per præconem denunciari iubet, vt
è copijs naualibus quot quot essent ingenui suppetias ferrent.
Quo factum, vt multi ex his accurrerent, instructi armorum ge-
nere quodcumque ad manum erat. Posteaquam primi locum
insidiarum prætereissent, surrexere *Chabriæ* milites, statimque

iacula in hostem, ac tela vibrabant. Iam & grauis armatura pedites irruerant, qui è nauibus in terram descenderant. Itaque primi celeriter interempti sunt, quòd copiarum confectæ non essent. In ijs, & *Gorgopas*, & *Lacedæmonij* periére. Postquam hi occubuissent, ceteri fugam arripiunt.

A N N O M. 3616.

NEPHERITES succedit *Pesammiti*, qui annum vnum in Ægypto regnarat, sed post duos menses trucidatur, quo interempto completa est vigesima nona Dynastia *Mendesiorum*, & succedit trigesima *Sebenitarum*, in quâ primus fuit *Nectanebus*, qui regnavit in Ægypto annis 18. *Maneth.l.3.*

A N N O M. 3620.

GOAS, & TACHOS Duces, qui à Persarum Rege defece- rant, dolo quorundam trucidantur, atque ita apparatus belli, quem auxiliantibus Spartanis, & Rege Aegyptio contraxerant, dilabitur. *Diod.l.15.*

A N N O M. 3622.

TELEVTIAS Dux, Olynthiorum Vrbe obsessâ, copias abducit, vt si qua vel arbor, vel terra culta reliqua esset, eam prorsus vastaret: egressi Olynthiorum equites sensim procedebant, & amne secundum Urbem labente traiecto, sedatè in aduersus hostium copias pergebant. Eos cum Teleutias conspexisset, indignatus ob ipsorum audaciam, mox Tlemonidam cetratorum Ducem cursu in eos irrupere iubet. Olynthij verò vt cetratos antè reliquas copias procurrare vident, conuerso agmine placidè pedem referunt, amnemque rursus transeunt. Sequuntur hos illi audactè admodum, ac fugientes, vt urge- rent, amnem, & ipsi transeunt. Tum verò equites Olynthij transgressos opprimi à se posse rati, conuertunt se se, ac in eos irruunt, ipsamque Tlemonidam cum alijs pluribus quàm centum occidunt. Id vbi Teleutias fieri vidit, excanduit: mox- que sumptis armis celeriter grauem armaturam ducit, simul vt

tetrati, & equites hostem persequerentur, ac nihil ei spatij relinquerent, imperat: Itaque factum, vt quemadmodum, & alij complures extrè tempus hostem propius ad moenia persequuti, perincomodè pedem retulère: sic illi quoque de turribus telis petiti simul, & retrocedere perturbato agmine cogerentur, & à telis sibi cauère. Tum verò equites in eos emittunt Olynthij, quibus opem laturo etiam cetrati excurrunt: denique grauis armatura consequitur, & turbatam phalangem inuadit. Atque hic *Teletias* pugnans interficitur: quod cum accidisset, statim, & illi pedem referre coeperunt qui erant proximi, fugeruntque omnes. *Xenoph. l. 5.*

A N N O M. 3625.

PHAEBIDAS ab Agefilao Spartanorum Rege Dux Thepiensibus praeficitur cum mandatis, vt Thebanos vastaret, qui cum aliquando equitibus Thebanis vehementius insisteret, & ij tamén effugere non possent, ex desperatione in Spartanos irruunt, eos vincunt, & Phæbidam Ducem trucidant. *Xenoph.*

A N N O M. 3629.

EVAGORAS Rex Cypri, postquam maximum exercitum contra Persas comparauerat, hominum nempe trecentorum millium, & classem trecentarum nauium, Rege etiam Aegypti in societate belli assumpto, non solum à Persarum classe vincitur, & Salaminæ obsidetur, sed etiam non multò post ex insidijs trucidatur à *Nicole*, qui hoc modo Regnum Salaminorum sibi rapuit. *Diod. Sic. l. 15. Xenoph. l. 4.*

A N N O M. 3632.

CLEOMBROTUS Spartanorum Rex ad Leuctra Bœotiae oppidum in fines Thebanorum cum exercitu accedit: Thebani Imperatorem fecerunt *Epaminondam*, qui & si omnibus quibusdam terrebatur, tamen ad Leuctra pergit, ibique certatione aciem instruit, *Cleombrotum* Regem cum quatuor Spartanorum millibus occidit, & insigni victoriâ potitur. *Xenoph. l. 7.*

Epa-

Epaminondas Thebanus prætorix Choortis præfectus cum apud *Manthinæam* Thebanorum, & Spartanorum exercitus constitissent, de prælio faciendo consilia init, & veritus Thebanos in acie segnitius pugnatuuros, his verbis, & oratione hortatus est, ut diceret captiuitatem vxorum, liberorum, patriæ sibi ante oculos proponerent, ipsius quoque vrbis mœnia solo paulò post adæquanda, nisi fortiter agerent. Quibus animati Thebani ciues, *Lacedæmonios* acri pugnâ superarunt; sed *Epaminondas* traiectus hastâ, sanguine, & spiritu deficiens (inquit *Valer. Max.*) recreare se conantes, primum an clypeus suus saluus esset, deinde an penitus fusi hostes forent, interrogauit: Quæ postquam ex animi sententiâ comperit. *Non finis*, inquit, *commilitones vitæ meæ, sed melius, & auctius initium aduenit.* Nunc enim vester *Epaminondas* nascitur, quia scè moritur. Thebas ductu, & auspicijs meis caput Græciæ factas video: fortis, & animosa Ciuitas *Spartana* iacet, armis nostris abiecta: amara dominatione Græcia liberata est. Orbis quoque, non tamen sinè liberis morior, quoniam mirificas filias *Leuctra*, & *Mantineam* relinquo. E corpore deinde suo hastam educi iussit, eoque vulnere expirauit. Vulnus hoc ipsi intulit (ut *Pausanias* habet) *Grillus* filius *Xenophontis* historici, qui tamen statim trucidatus est. *Diod. Sic. l. 15. Xenoph. l. 7. Val. Max. l. 3. Front. l. 1. cap. 11. Cic. in Epist. ad L. Lucium, & alij.*

ANNO M. 3633.

IASON PHERAEVS Tyrannus ante in *Pythia*, quorum moderator esse volebat, denunciabat enim oppidis, ut boues, oues, capras, sues alerent: seq. compararent ad sacrificium. Ferebatur autem tametsi moderate admodum oppidis singulis aliquid imperasset, tamen consequutus esse boues non pauciores, quam CIO. reliqui pecoris supra CCLIO. Præterea per Præconem significari iussit, futurum victoriæ præmium coronam auream, si qua ciuitas bouem ducem pulcherrimum illi Deo pauiisset. Etiam hoc Thessalis denunciabat, ut ad expeditionem se se pararent, quam id temporis, quo *Pythia* celebrantur, susceptum essent. Tantus vir (inquit *Xenoph. l. 6.*) & qui talia, tan-
taque

taque haberet in animo, cum lustrationem equitatus Pheræorum institueret, & periculum de eo facere vellet, iamque confedisset, & responsurus illis esset, quibus aliqua in re operâ ipsius opus foret: à septem adolescentibus ad ipsum accedentibus, quasi quadam in causâ dissiderent, iugulatur, ac conficitur. Cumque impigrè satellites ijs, qui aderant, ad opem ipsi ferendam accurrissent: vnus adhuc Iasonum feriens hastâ percussus interficitur, alius cum equum conscendisset, comprehensus multis acceptis vulneribus, & ipse moritur. Mortuo Iasone fratres ipsius *Polydorus*, & *Polyphron* Duces creati sunt. Cumque Larissam ambo proficiscerentur, noctu *Polydorus* à *Polyphrone* fratre, vt cædis paternæ conscius interficitur, regnatque *Polydorus* vnum annum. *Xenoph. Diodor.*

ARGIVI ingenti seditione conflitantur, & suorum Ciuium præ cæteris eminentium mille, & sexcentos occidunt, post pœnitentes facti, accusatores illorum trucidant. *Diod. Sic. l. 15.*

A N N O M. 3634.

POLYPHRON Pheræus Thessalorum Princeps, qui occidere fecit *Polydorum* fratrem, anno vno imperium tenuit, munusque Ducis cum Tyrannide commutauit. Nam, & Pharsali Polydamantem, aliosque ciues octo præstantissimos interfecit. & Larissa multos in exilium eiecit. Verum, & ipse venenatâ potione à fratre suo Alexandro Pheræo necatur; *Polydori* mortem vindicante, eiusque tyrannidem euertente. *Xenoph. Diod. Sic.*

A N N O M. 3635.

PTOLOMÆVS Amyntæ Macedonum Regis filius, fratrem suum Alexandrum, qui annuo spatio regnarat, dolo interfecit, & ipsius loco regnat annis tribus. *Diod. Sic. l. 15.*

A N N O M. 3637.

EVPHRON Lacedæmonius Dux, cum Sicyone dissiderent inter se Optimates, ac populus, ducto secum Athenis mer-

Mercenario milite, in patriam redijt. Itaque urbem vnâ cum populo suâ in potestate habebat, præfectus verò Thebanus. ar-
cem. Cùm autem intelligeret non posse se quandiu à Thebanis
arx teneretur, urbem suam in potestatem redigere: coactâ pecu-
niâ Thebas profectus est, per eas Thebanis persuasurus, vt opti-
matibus eiectis urbem sibi restitnerent. Verùm ij, qui prius acti
fuerant ab ipso in exilium, cognito ipsius itinere, ac institutò,
vicissim, & ipsi Thebas profecti sunt: Cùmque familiariter eum
cum Magistratibus versari viderent, veriti nè quæ vellet impe-
traret: adito quidam ex eis periculo in arce hominem iugulans,
& mortuus est. *Xenoph. l. 7.*

.A N N O M. 3638.

PTOLOMÆVS Macedoniæ Rex, cùm triennium regnasset, à
fratre *Perdicca* dolo interimitur, qui regnum occupat, ob-
tinetque annis quinque. *Diod. Sic. l. 15.*

TIMOLEON Corinthius, cum sensisset fratrem suum *Timophanem* consilia agitare de tyrannide Corinthi occu-
panda, ægro animo ferens, & illius vitium suam calamitatem
esse ducens, illi persuadere conatus est, vt hanc insanam animi
cupiditatem exueret, & malefactorum erga ciues emendatio-
nem quæreret. Neglectus Timoleon, atque expulsus, cum ex
necessarijs Aeschylum, vxoris Timophanis fratrem assumpsisset,
ex amicis verò augurem cui Teopompus Satyros, Ephorus au-
tem, atque Timæus Orthagoræ nomen fuisse scribit, paucis die-
bus elapsis, rursus ad fratrem abiit, illi cum circumstarent, Ti-
mophanem vt emendationis signum ostenderet, suppliciter ro-
gabant: Vbi primùm illos ridiculos habuit, deinde rem graui-
ter ferens, ad iram conuersus est, Timoleon paululum secessit, &
se ipsum regens, lachrymas effudit. Illi autem strictis gladijs su-
bitò Timophanem interfecerunt. *Plutarch. in Timol.*

.A N N O M. 3639.

PELOPIDAS Thebanorum Legatus ad Alexandrum Phe-
ream, vbi venit in Thessaliam inuenit Alexandrum cum

magno exercitu, nihilominus tamen cum eo pugnat, & vincit, sed post victoriam, & ipse cadit, & à Thessalis summo honore, cum id à Thebanis impetrassent, sepelitur. *Diod.*

A N N O M. 3641.

TACHOS Rex Aegypti, dum ipse bellum suis consilijs gerit, & copias in Syria transfert, à præfecto regni Aegyptiaci regno exuitur, & Nectanebus eius filius Rex constituitur. *Diod. l. 15.* Verum eodem anno *Agessilaus* paucis militibus numerosissimum Aegyptiorum exercitum fundit, & trucidat, & *Tachum* in regnum restituit, à quo etiam magnis munèribus cōhonestatus est.

A N N O M. 3642.

DEfuncto DARIO Notho Persarum Rege, successit *Artaxerxes Mnemon*, cuius frater *Cyrus* iunior ad bellum gerendum contra ipsum, magno molimine se se præparauit, auxilijs vndique contractis, omnemque quanto potuit studio, apparatus dissimulauit, vt Regem inopinatum adoriretur. Quod cum nunciatum Artaxerxi esset, accersitum ad se fratrem, & innocentiam dissimulatione belli simulantem, aureis catenis vinxit: interfecissetque nisi Mater prohibuisset. Dimissus igitur *Cyrus*, iam non occultè bellum, sed palam parare coepit. Habebat in exercitu suo 20. currus falcatos, & centum & duodecim millia hominum è Persis, Græcisque contractos. E contrà in exercitu Artaxerxis erant quadringenta militum millia, & currus falcati ducenti. Aciebus hinc indè ordinatis, *Cyrus* cum globo militum suorum exercitum Regis magno impetu inuadit, ordines regios statim pertumpit, sex millia in fugam vertit, Ducentum eorum *Argesen* manu sua occidit. Cum autem Regem vidit, continere se amplius non potuit, sed iaculo in Regem emisso, per thoracem pectus eius vulnerauit. Quo vulnere Rex accepto è pugnae loco (qui *Cunaxa* fuit 500. stadijs à *Babylone* distans) secessit. *Cyrus* ordines suos deferens, equo medios inter hostes fertur, dumque interficiendi fratris laudem, pugnaeque suo Marte disceptandæ feruentius, quam prudentius affecta-

etabatur, bis vulneratur, semel à iuvene quondam Persa; Mithridate nomine, qui iaculo tempus eius iuxta oculum transuerberat: postea à Caunio quodam, qui Cyrum, ignarus qui esset, iaculo à tergo ferit. Vulneratâ poplitis venâ prolapsus Cyrus, tempus simul saucium ad saxum allidit, vndè animam exhalauit. Sic Victor *Artaxerxes*, & prædâ fraterni belli, & exercitu potitur. *Iustin. Plutarch. Diod. Sicl. Xenoph.*

ARTAXERSES verò fastuosâ arrogantiam videri voluit manu suâ Cyrum fratrem interfecisse, idèoque missis ad *Carem*, & *Mithridatem* muneribus, præcepit eis, qui dona ferebant referre huic: Hisce te præmijs Rex ornat, quod equestrem Cyri pileum inuentum retuleris. Et ad *Carem* hoc donum tibi Rex, quod secundus felicem nuncium ei attuleris, mandauit dari. *Caris* cum præmium illi à Rege offerretur, dedignatus est illud accipere; sed fræmuit testans Deos, clamitansque: Cyrum à nullo alio, quàm à se peremptum, eâque gloriâ immeritò se priuari. Quibus relatis, tantâ irâ exarsit Rex, vt ceruicem homini abscindi imperaret. Assistens autem *Parysatis* mater Regis, quæ Cyrum filium iuniorem maiori quàm Artaxersem amore semper complexa est; ideoque multum de eius occisione contrà *Carem* hunc nefarium tam leui defungi poenâ, sed mercedem à me temeraria sua lingua dignam recipiet. Permittente ei Rege, iussit, carnificibus *Parysatis*, vt abriperent hominem, ac per dies decem excruciant, indè oculis effossis in aures æs feruens infunderent, donec expiraret. *Plutarch. in Artax.*

Neque similis poena, si non grauior defuit *Mithridati*, quam sic describit *Plutarchus*. Inuitatus ad cœnam, cui & Regis, & matris eius Eunuchi intererant, accessit ad conuiuium, veste, & auro, quæ acceperat à Rege, comptus. Inter epulandum ille, qui inter *Parysatidis* Eunuchos poterat apud illam plurimum, hisce eum verbis affatur: Vt elegantem hanc tibi vestem *Mithridate*, Rex donauit, elegantes etiam torques, & armillas, iam pretiosum acinacè, quibus beatū te & omnibus reddit suspiciendum. Temulentus tum *Mithridates*, linguæ suæ iam impositus, inquit: Quæ sunt hæc, *Sparamixe*! Nonne maiora Ego,

& præclariora, quo die confictum est, sum meritus à Rege? Cui arridens Sparamixes: *Quenam*, inquit, illa sunt? Ibi Mithridates præsentibus arbitris, hæc insolentia verba protulit: *Hac manu Cyrus occisus est: Tempus enim Cyri telo attingi, atque traieci, eumque stravi, & est ex eo vulnere ille mortuus.* Sermonem cum Eunuchus ad Parysatidem, illa ad Regem defert, qui vehementi irâ exarsit, quasi redargueretur, pulcherrimumque ammitteret victoriæ decus; necari Mithridatem scaphis, instigante Parysatide, iussit. Est verò illud supplicij genus (quod *scaphis* appellatur) tale: Scaphas duas inter se congruentes accipiunt: in alteram supinum eum, qui pœnæ destinatus est, locant; inde inducunt alteram, & coaptant ita, vt manus pedesque cum capite exserantur, reliquum corpus inclusum sit: tum cibum necando præbent, quam si reiiciat, compellunt eum oculos fodiendo sumere. A cibo mel, & lac confusum ei ad potum infundunt, tum ad solem obuertunt assiduè oculos eius, vt incumbantium examine muscarum tota facies integatur. Cum autem intus a se reiiciat, quæ homines qui edunt, & bibunt, necesse habent reiicere, tinea, & lumbrici ex tabe, & putredine excrementorum proueniunt, à quibus in viscera penetrantibus, corpus corroditur, & absumitur. Postquam constat expirasse hominem, ablata scaphâ superiori corrosam cernunt carnem, & vermium huiuscemodi examina mordicus visceribus adfixorum, eaque edentium. Ad hunc modum *Mithridates* excarnificatus, septendecim dierum spatio contabescens tandem interijt.

Fuit adeò libidini deditus *Artaxerxes*, vt centum quindécim filiis suscepit ex concubinis, & tres tantum iusto matrimonio, nempe *Darius*, *Ariarates*, & *Ochus*. Vxores tres habuit, *Statiram*, *Atossam*, & *Amestrin*; quarum hæc duæ ultimæ erant simul filia, & vxores, *Statira* à socro suâ Parysatide veneno interfecta fuit, quia omnem bellici tumultus inter Artaxersem, & Cyrum causam Parysatidi imputabat: Parysatis contra se defendit ferociter. Quâ ex re grauissimâ accensâ indignatione, vitæ eius insidias struxit. Cum enim amicitiam reintegratâ rursus conuenire, atque vnâ cœnare cœpissent: magnâ tamen cum

cautione iisdem cibis, iisdemque ciborum ministris utebantur. Nasceatur autem apud Persas auicula, cui nomen *Rhytaces*, quæ omni caret excremento, habetque intestina omnia adipe referta. Ideoque etiam vento & rore ali creditur. Hanc *Etesias* ait, cultello, quem altero latere illeuerat toxico, diffecuisse *Parysatidem*, atque infecisse alteram partem veneno, partem puram, & sinceram sibi retinuisse, illam verò, quæ veneno infecta erat *Statira* porrexisse. Hinc mortua est *Statira* inter maximos cruciatus & conuulsiones corporis, & cum ipsa insidias olfecit, tum etiam in Rege suspicionem materni sceleris excitauit, dirum & implacabile Matris ingenium non ignorante. *Plutarch. in Artax.*

Occiso *Cyro* fraterno bello, ut supra diximus, *Aspasiam* pellicem eius, Rex *Artaxerxes* ad se transtulit. Cumque eam filio *Dario* vnâ cum Regno contra Persarum morem, apud quos Rex non nisi morte mutatur, tradidisset, paulò post mutato consilio traditam repetiuit, quâ ex re tragicæ calamitates ortæ sunt. Nam *Darius* exacerbat, in iurgia primò patris erupit, deinde interficiendi consilium cepit. Sceleratus fuisset, inquit *Iustin.* l. 10. si solus parricidium cogitasset: tantò sceleratior, quod in societatem facinoris assumptos quinquaginta fratres fecit parricidas. Ostenti prorsus genus, vbi in tanto populo non solum sociari, verum etiam fileri parricidium potuit, ut ex 50. liberis, nemo inuentus sit, quem aut paterna maiestas, aut veneratio senis, aut indulgentia patris, à tantâ immanitate renocaret. Adèò ne vile paternum nomen, apud tot numero filios fuit, ut quorum præsidio tutus etiam aduersus hostes esse debuerat, eorum insidijs circumuentus, tutior ab hostibus, quàm à filiis fuerit? Sed dum filius patrî insidias parat, depræhensus, vnâ cum socijs coniurationis supplicio affectus est. Coniuges quoque cum liberis, nè quod vestigium tanti sceleris extaret, interfectæ sunt. Post hæc *Artaxerxes* morbo ex dolore contracto decedit, Rex, quam pater felicior. Hæreditas Regni *Ocho* traditur, de quo suo loco.

Ianus Vitalis sub effigie Artaxerxis, ex Musæo Pauli Iouij, tale Elogium scripsit.

*Quem spectas chlamide ornatum Medaque thiaræ
Regem Artaxersem pharetræ Persidis inter
Præclaros belli proceres, pacisque Magistros,
Quos Iouius posuit liquidi prope murmuræ Lari
Hic ubi Musarum erexit de nomine villam,
Æternum famæ monumentum, cuique perennis,
Hic ille est in quem natura exempla bonorum
Congessit, Regumque malorum immania facta.
Huius magna fuit laus exegisse tyrannos
Et claros meritis Reges, & munera parua
Muneribus pensasse ingentibus, & simul vrbes
Sponte dedisse sua passim, nec clarius unquam
Duxisse, insigni quam de virtute mereri.
Sol tamen hic proprias habuit quandoque tenebras
Dum nimis indulget vetito inconsultus amor
Abrogat & leges naturæ, ardensque duarum
Iungitur amplexu natarum, atque his super addit
Infandam nati cadem, sed splendida in illo
Et tenebris vitiorum emerfit ad æthera virtus.*

A N N O M. 3643.

PERDICCAS Rex Macedoniæ in prælio cum Illyrijs ingenti clade superatur, & amisso flore exercitus trucidatur. In eo prælio *Polyperchon* occiditur: *Neoptolemus* quoque cum *Eumene* congressus, diu mutuis vulneribus acceptis, colluctatus est, & victus occumbit. *Perdicca* succedit in Regno *Philippus* eius frater. *Diod. Iust.*

ALEXANDER PHERÆVS à Pheræa Ciuitate, cui imperauit denominatus, occiso *Polyphrone* Thessalorum Principe eius fratre, & ipse consilio vxoris suæ interficitur à fratribus vxoris, cuius rei causam narrat *Xenoph.* videlicet: Cum *Alexander* imperium accepisset, non Thessalis modò Dux grauis erat: verum etiam Thebanis, & Atheniensibus infestus, iniustusque

stusque terrâ , & mari prædo . Talis autem cùm esset , operâ quidem fratrum vxoris , sed consilio tamen eiusdem est interfec- tus . Nam ea fratribus enunciarat , insidiari Alexandrum ip- sis , ideoque diem ipsos totum domi conclusos occultarat . Post vbi Alexandrum ebrium excepisset , quamprimum is obdormi- uisset accensâ lucernâ gladium eius extulit . Cùmque cuncta- ri fratres animaduerneret , quo minus ad Alexandrum ingrede- rentur : excitaturam se dixit hominem , ni mox rem perpetra- rent . Itaque ingressis ipsis attractâ ianuâ diu pessulum tenebat , donec maritus interfectus esset . Cæterum orta inter ipsam , & Alexandrum hæc inimicitia fertur esse secundum quosdam ex eo quòd cùm Amasium suum Alexander adolescentem venustum vinculis constrictisset : ipsâ rogante vt ijs eum liberaret , eductum iugulasset . Alij quidam referunt , quòd cùm ex hac vxore libe- ros nullos susciperet , missis Thebas suis vxorem Iasonis sibi de- sponsarit . Hæc fuisse perhibentur causæ , quamobrem vxor ei fuerit insidiata . Succedit ipsi in imperium *Tisiphonus* ex ijs fra- tribus natu minimus .

A N N O M. 3645.

CHABRIAS Dux Atheniensium in sociali bello trucidatur cùm prætoria navis fracta esset : Dictum fuit *bellum so- ciale* , quia focij Atheniensium Chij , Rhodij , Chœi , & Byzantini defecerunt , contra quos ab Atheniensibus missus fuit *Chabrias* . *Diod.l.16.*

A N N O M. 3647.

PHILISTVS Dionysij Dux fortissimus in pugnâ cum Hera- clide Syracusanorum Duce vincitur , & nè viuus capere- tur , ipse sibi manus infert . *Diod.l.15.*

A N N O M. 3648.

PHILOMELVS Phocensium Dux , post multas patratas vi- ctorias , in pugnâ cum Thebanis superatur , & metuens nè eum caperent , de rupe præcipiti saltu se demittens perit : ci- fuc-

Succedit *Onomarchus*. *Diod. lib. 16.*

ANNO M. 3649.

DION Syracusanus, vir & pace & bello clarissimus, frater noueræ Dionysij, postquam Tyrannum Dionysium expulit, statim dolo interfectus est hoc modo: *Callipus* quidam ciuis Atheniensis, qui cum eo simul ex Peloponneso in Siciliam venerat, homo & callidus, & ad fraudem acutus, sine ullâ Religione, ac fide adiit Dionem, aitque magno cum in periculo esse propter offensionem populi, & odia militum, quos exhaustis ciuibus, per libidinem eorum, expellere non poterat. Consuluit ergo alicui suorum negotium mandet, qui se simulet illi inimicum; quem si idoneum inuenerit, faciliè omnium animos cogniturum. Tali consilio probato excepit has partes ipse *Callipus*, & se armat imprudentiâ Dionis ad eum interficiendum. Fit coniuratio multis conscijs, defertur ad *Aristomachem* sororem Dionis, vxoremque *Areten*. Conueniunt Dionem, negat à *Callippo* fieri insidias. Mulieres nihilominus *Callippum*, in æde *Proserpinæ* iurare cogunt, nihil ab illo periculi fore; Sed hoc maturius peregit, & proximo festo *Zacynthios* è numero suorum adolescentes elegit, vt ad Dionem eant inermes, qui propter notitiam intromissi, foribus obserratis, in lecto cubantem colligant, & quia inermes erant, flagrantibus, *Lycon* quidam Syracusanus per fenestras gladium dedit. Succedit in imperio *Callippus*, illudque tredecim mensibus administrat. *Xenoph. Val. Max. Oliu.*

ANNO M. 3650.

CLEARCHVS Heracleæ Tyrannus, duodecimo imperij anno, dum in Bacchanalibus ludos spectat, trucidatur. Succedit *Timotheus* filius, qui annos quindecim dominatur. *Diod. Sic. l. 16.*

AN-

ANN O M. 3664.

OCHVS VIII. Rex Persarum, Artaxerxis. Mnemonis filius natu minimus, qui postea nomen Artaxerxis regium assumpsit. Hic, vt *Plutarchus* scribit, fuit degener filius, quia patris virtutes omnium vitiorum genere adæquauit. Nam sæuitiâ, immanitate, perfidiâ, libidineque Tyrannos vel truculentissimos superauit. Statim ac fuit ad regnum euocatus, coniurationem timens, Regiam cognatorum cæde, & strage Principum replet, nullâ, non sanguinis, non sexus, non ætatis misericordiâ permotus: scilicet nè innocentior fratribus patricidis haberetur. Atque ita veluti purificato regno, bellum Armenijs infert. In eo cum aduersus proutocatorem hostium *Codomannus* quidam cum omnium fauore processisset, hoste cæso, victoriam suis pariter, & propè ammissam gloriam restituit. Interiecto. deinde tempore à *Bagoſe*, vel *Bagoa* militum præfecto per medicum vnâ cum liberis interficitur, idemque *Bagoa Arsen* adolescentulum, Regem facit, vt sibi eo minus esset obnoxius. *Iustin.* l. 10.

ANN O M. 3665.

ARCHIDAMVS Spartanorum Rex, qui perfecto bello Cretenſi in Italiam Tarentinis auxilio profectus fuerat, in prælio cum Lucanis eodem die, quo clades ad Cheronæam accidit, occiditur. Succedit ipsi filius *Agis* annorum nouem. *Diod.* l. 16.

ANN O M. 3666.

LYSICLES Athenienſium Dux, quod malè ad Cheronæam pugnasset, vehementissimâ oratione accusatus, capite plectitur. *Diod.*

ANN O M. 3667.

BAGOAS Eunuchus, & Præfectus militiæ in regno Persico, cum sentiret sibi periculum imminere ab *Arſe* Rege, qui non obscura indicia præbebat vindictæ, quod patrem & fratres
ipſius

ipſius occidiſſet, Regem cum liberis è vitâ tollit, & *Darium Codomannum* in regnum collocat, à quo cùm venenum & ipſi propinare vellet, cogitur, vt venenum ipſe bibat, & ſic perit: *Darius* verò conſtituto regno, cùm ſibi metueret à *Philippo* Macedone, de bello in Macedoniam proferendo conſilia init. *Diod.*

L. 17.

PHILLIPPVS Macedonum Rex bellum Perſicum inchoare volens, Oraculum Delphicum conſulit de euentu belli, reſponſumque accipit ambiguum.

Serta gerit Taurus, iamque adſtat, qui immolet illum.

Quod interpretabatur *Philippus* de Perſis, vincendis, cùm de ipſius cæde diceretur. Igitur cùm omnia, quæ ad bellum Perſicum pertinebant præparaffet, nuptias inſtituit *Alexandro* Epirotarum Regi, magnificentiffimo epulo Principes Græciæ excipit, omniſque generis ludos, & certamina exhibet, ſecurus omnium rerum à *Pauſania* nobili Macedone trucidatur. *Val. Max.* refert *Philippum* admonitum fuiſſe ab Oraculo, vt à quadrigæ violentiâ ſalutem ſuam cuſtodiret, idèò toto regno diſiungi currus iuſſit, eumque locum qui in Bœotia *Quadriga* vocatur ſemper vitauit: Nec tamen denunciaturum periculi genus effugit: nam *Pauſanias* in capulo gladij, quo eum occidit quadrigam habuit cælatam. Hac de cauſâ *Pauſanias* dicitur occidiſſe *Philippum*, quòd cùm interrogaffet *Hermodem*, quo pacto ſibi poſſet glorioſum nomen comparare, reſpondiſſe dicitur, ſi virum nobiliſſimum occideret. Hoc autem *Valerius* ſentit, ſed aliter *Iuſſinus*; dicit enim quod hic *Pauſanias* primis pubertatis annis ſtuprum per iniuriam paſſus ab *Attalo* fuerat: cuius indignati hæc etiam fœditas acceſſerat. Nam perductum in conuiuium, ſolutumque mero *Attalus*, non ſuæ tantum, verum & conuiuarum libidini, velut ſcortum vile ſubiecerat, ludibriumque omnium, inter corſuales reddiderat. Hanc rem ægrè ferens *Pauſanias*, quærelam *Philippo* ſepè detulerat. Cùm varijs frustrationibus non ſine riſu deferretur, & honoratum inſuper ducatu aduerſarium cerneret, iram in ipſum *Philippum* vertit, ultionemque, quam aduerſario non poterat, ab iniquo iudice exegit. *Olym-*

pias

pias coniux Philippi, quæ repudiata fuerat à Philippo, non videtur inscia fuisse cædis, cuius plurima indicia dedit, ut videre est apud *Iustinum*. Philippo successit *Alexander Magnus*, viginti annorum adolescens, & virtutibus, & vitijs maior, de quo suo loco.

A N N O M. 3673.

DARIUS CODOMANNVS vltimus Persarum Monarcha, contracto exercitu quater centenorum millium peditum, & centum millium equitum, in Ciliciam in occursum *Alexandri Magni*, non satis ex prudentiâ militari tendit, cum in angustijs montium ipsius copiae ad paucitatem redigerentur, ibique astu *Alexandri* à quo in primis petebatur, vincitur, amissis centum & triginta millibus militum, cum Macedonum vix triginta, & duo pedites, equitesque centum & quinquaginta cecidissent: castra etiam captâ cum ingenti prædâ, captâ item *Darij* coniux, mater, filius, binæ filiae cum vniuersâ familiâ. *Darius* ab *Alexandro* fugatus per loca ardua atque aspera in *Bactra*, vel *Ec-batanam* *Mediae* Regiam celerrimè contendit, quem *Alexander* non minori celeritate insequitur. *Bessus*, ubi *Alexandrum*, aduenturum cognouit, cum *Nabuzardane* Militum *Darij* præfecto conspirans, alijque scelerati *Darium* aureis compedibus vinctum in custodiâ tenuerunt; mox è custodiâ eductum, & fœdido vehiculo, pellibus vndique tecto ac clauso impositum, huc illuc raptarunt: cumque aliquandiu eum traxissent, ad extremum equum conscendere negantem, nefario scelere multis vulneribus confossum in solitudine reliquerunt; postquam vixisset annos quinquaginta, & regnasset annos 6. *Diod. Sic. Strabo, Plutarch. Iustinus, Curtius, & alij.* Adhuc spirantem *Polystratus* Macedo fortè fortunâ reperit; cui postrema verba ad *Alexandrum* perferenda commisit: *Se nullis in eum meritorum officijs maximorum illi debitorem mori; agere tamen ei maximas gratias pro beneficijs in matrem, coniugem, liberosque suos impensis: ijs enim & vitam, & pristini status reuerentiam, ac dignitatem concessam, sibi verò à cognatis, & amicis, quibus & regna & vitam dederit,*

illa omnia erepta esse: precari se, ut illi victori terrarum omnium imperium contingat: ultionem sceleris erga se perpetrati non solum sua, sed exempli omnium Regum causa non negligere, illi tum decorum, tum utile futurum. Iamque deficiens aquam poposcit, quam allatam postquam bibit, Polystrato qui eam tulerat: *Quis quis es mortalium*, inquit, *hoc mihi extremum vniuersæ calamitatis genus accidit, ut pro tanto in me beneficio dignas tibi grates referre nequeam; cui hoc fidei regia dextra pignus pro me dabis.* Ità fatus, apprehensa Polystrati manus, expirauit. Postquam superuenit Alexander, viso eius corpore, tam indignam eo fastigio mortem lacrymis profecutus est, demptâque sibi chlamyde illud texit, & Regio ornatum cultu Susas ad matrem Sisigambem misit. *Bessum* interfectorem post comprehensum dilacerauit directis arboribus duabus in vnum deflexis, quarum vtrique corporis partem alligauit, indè laxatæ ambæ, atque impetu in sedem suam relatæ, partem sibi annexam retinuerè. *Plutarchus.*

AMYMTAS ex Macedonia profugus, collectis quatuor milibus militum, ex fugâ ad *Issam* in Aegyptum transit; cùm Aegypti præfectus in pugna cecidisset, & se pro præfecto Darij gerit, occupatâ totâ Aegypto: at verò cùm prædas ageret, prope Memphim cum omnibus suis trucidatur. *Diod. l. 17.*

A N N O M. 3674.

ALEXANDER Epiri Rex, æmulus auunculi Alexandri Magni, cùm in Italiâ aliquoties properè pugnasset, & cum Romanis amicitiam inijsset; tandem à Lucanis transfugis ex insidijs trucidatur ad Acherontem amnem. Prædictum ipsi fuerat ab Oraculo, ut Acherusiam aquam vitaret, ibi enim satis eius terminum dari, atque idèd ex Epiro discesserat, vbi Acheron amnis erat; inscius in Italiâ etiam eiusdem nominis amnem esse, vbi periit. Antipater hæc, & alia ad Alexandrum Magnum perscribit. *Iustin. & Diod. Sic.*

A N N O M. 3675.

CALLISTENES Alexandri ex sorore nepos, innocens quidem, sed tamen de insidijs Alexandro factis suspectus, cum cruciatus necatur. Cum enim Alexander Persicum habitum sibi sumpisset, & se adorari vellet, in odium apud milites suos venit, ex quibus aliqui contra eum conspirarunt, cuius conspirationis indicem, ne rem ad Alexandrum deferret impedivit *Philotas* filius *Parmentionis*, qui ob id suspectus factus in vincula rapitur, tormentis subijcitur, & cum patre trucidatur. *Diod. Sic. Curtius.*

A N N O M. 3680.

ALEXANDER Magnus Philippi Macedonis filius, extincto *Dario*, & una cum illo Monarchiam 11. quæ Medorum, & Persarum fuit extinctam, Monarchiam tertiam, quæ Græcorum, & Macedonum appellatur, inchoavit, sicut legimus 1. *Machab. 1. v. 1.* Quamvis autem ante Alexandrum Magnum, plures in Græciam, & specialiter in Macedoniam Reges extiterint, nihilominus ipse fuit primus Græcorum Monarcha, quia extinctam, ut diximus, Persarum Monarchiam, axioma hoc *Monarchicum* ad Græcos transtulit. Postquam 12. annos, & 7. menses regnasset, moritur; de cuius mortis genere diversæ extant historicorum sententiæ. Quidam, ut *Curtius*, *Diod. Sicl.* sentiunt ipsum veneno perisse, quam mortem sic describit *Iustini*. 12. In commessatione accepto poculo, mediâ portione repente veluti telo confixus ingemuit, quarto die indubitata morte sentiens, agnoscere se fatum domus Maiorum suorum ait: Nam plerique *Ægidarum* intra 30. annum defuncti. Tumultuantes deinde milites, insidijs perisse Regem suspicantes, sedavit, osculandamque dexteram suam flentibus porrexit. Cum lacrymarentur omnes, ipse non sine lacrymis tantum, verum etiam sine ullo tristioris mentis argumento fuit, ut quosdam impatientius dolentes consolaretur, quibusdam mandata ad parentes eorum dedit, adeo sicut in hostem, ita & in mortem inivictus animus fuit, dimissis

militibus amicos circumstantes percuntabatur, videantur ne sibi reperturi Regem? Tacentibus cunctis, cum ipse, ut hoc nesciat; ita illud scire, vaticinarique se ac penè videre oculis dixit: *Quantis cadibus mortuo se sit parentatura Macedonia*. Ad extremum Ammonis templo condi iubet corpus suum. Cum deficere eum amici viderent, quærun: Quem imperij faciat hæredem? Respondit: *Dignissimum*. Hac voce velut classicum inter amicos cecinisset, aut malum discordiæ misisset, ita omnes in æmulationem consurgunt. Sextâ die præclusâ voce exemptum annulum digito *Perdiccæ* tradidit. *Plutarchus* verò negat Alexandrum veneno periisse, affirmatque se diarium morbi Alexandri accepisse, in quo, quomodo se singulis diebus in febrili Paroxysmo habuerit, perscriptum fuit; & quòd decimo morbi die perierit, die vigesimo secundo Dælij, qui nobis ferè est decimus octauus Aprilis.

Babylone multa omnia euenère, quæ mortem videbantur *Alexandro* portendere, ut, cum Alexander vngendi causa vestibulus se nudasset, & pilâ luderet, adolescentes, qui vnâ ludebant, cum iam vestes essent recipiendæ, hominem, qui captius è carcere elapsus in Regiam venerat, inuenerunt sedentem in folio vestibulus Alexandri, & diademate regio indutum. Is interrogatus: Quisnam esset? aliquandiù nullam vocem edidit, tandem cum ad se rediisset, dixit: Hoc sibi mandatum à Serapi, quòd vbi audiuit Alexander, istum hominem iussu vatum è medio sustulit, ut si quid aduersi eo ostento portenderet, in se reciperet. *Plutarch. in Alex.* Verùm ipse Alexander coepit grauissimâ animi perturbatione torqueri, & ad tristes hæc cogitationes obruendas, conuiuijs indulgere, vbi tandem febrem sibi conciliauit.

Calanum Philosophum Indû finem vitæ Alexandro prædixisse, testatur *Cicero de Diuin. l. 1.* Hic cum anno vitæ suæ sexagesimo octauo ad eos dolores fortè peruenisset, ut eos vlterius ferre non posset, nam aluo vexabatur, rogum sibi struxit, & aureâ lecticâ superimpositâ, incubuit stramentis opertus, ut eos dolores aufugeret, in quibus summum malum statuebat. Deinde Macedones obsecrauit, ut illum lætitiæ diem simul cum Regē

potantes exigent, quem paucis post diebus Babylone visurum se dixit, atque ita breui futuram Alexandri mortem prædixit, qui Babylone periit. Alexander verò mortuo Calano, conuiuia celebrari iussit, sed antequam moreretur eum, rogauit, si quid vellet, vt diceret, qui nihil aliud respondisse fertur, nisi te propediem videbo. Igitur voluntarium eius est vitæ excessum, rapida mors Alexandri subsecuta est. *Aridæus* Alexandri frater biennium ferè consumpsit in adornandis exequiis Alexandri Magni. Cùm autem *Olympias*, Alexandri mater, defuncto filio, audiuiſſet eum tam longo tempore sepulcro carere, graui- ter in- gemiscens, atque acerbissimè plorans, exclamauit. *O fili, cùm inter calites locari volueris, & id perficere summo studio conatus sis, nunc neque illorum quidem, quorum omnibus mortalibus æquale, & par ius, particeps fieri potes terræ, supulturnæque?* Et sic simul in- fortunium suum luxit, simul etiam factum, & immanem filij su- perbiæ taxauit, sicut *Aelian. lib. 13. cap. 30.* scribit.

Post obitum Alexandri Magni, diuisa est Monarchia in, quatuor Dynastias siue Regna, nempe in Regnum Macedoni- cum, Asiaticum, Syriacum, & Ægyptiacum. Ideò consilio ini- to de administrando Regno, tandem concluditur; vt *Philippo Aridæo* fratri Alexandri, qui est *Philinna* saltatrice Larissæa *Phi- lippo* natus, cui tamen sana mens non constabat, tutor addere- tur *Perdiccas*, & reliquis Ducibus Prouinciæ Regni administran- dæ darentur. *Ptolomæo* Lagi datur Ægyptus, *Pythoni* Media; *Eumeni* Paphlagonia, Cappadocia, & vicinæ, *Antigono* Lycia, Pamphilia, Phrygia maior; *Cassandro* Caria, *Meleagro* Lydia; *Leonnato* Phrygia ad Helleſpontum, *Lyſimacho* Thracia; *Antipa- tro* Macedonia; & aliæ Regionēs ad Caucaſum alijs.

Athenienses audita Alexandri morte, Principatum Græciæ affectant, bellumque contrâ *Antipatrum* parant. Cùm autem *Leosthenes* Atheniensium Dux vi urbem expugnare minimè pos- set, extructo muro eam commeatu intercludere conatur, sed in faciendâ fossâ ab erumpentibus hostibus vulneratur, & moritur, cui substituitur *Antiphilus*. *Diod. Sic. l. 18.*

Antonius Franciscus Rainerus de Alexandro Magno sic cecinit :

*Quod tua te Macedo iunxit late aucta per orbem
Gloria, Hyperboreo qua riget aura gelu?
Quaque pharetrata surgunt iuga Perfidis, & qua
Ebibit Eoasdecolor Indus aquas?
Victorem cum te Populorum, vicerit ira;
Noxiæque undanti pocula sumpta mero,
Et tumidi fastus, Diuum quæis poscis honores,
Cogis & ingenuus flectere colla viros.
Hæc procerum impulerunt fida olim pectora, Regi
Miscere è sua toxica Thessalia.
Fortunam reuerere: noua ò qui sceptrâ capeffis
Nam Dea, regna agili datque adimitque manu.*

A N N O M. 3681.

L EONNATVS Dux Phrygiæ ad Helleſpontum audiens Antipatrum à Græcis oppugnatum, adducit auxilia, & cum Græcis, qui iam obſidionem Lamiæ ſoluerant, prælio congreſſitur, ſed dum paululum cedit, in paludem à Græcis inuentibus cogitur, vbi etiam trucidatur. *Plutar. & Diod.*

G ALLI Francos, qui iam *Sicambri* appellabantur, inuadunt, ſed atroci prælio vincuntur, caſis ſeptuaginta millibus. Ceciderunt tamen ex Francis præcipuè nobilitatis Duces, & quatuor millia militum. *Tritbem. in comp.*

A N N O M. 3683.

C RATERVS Antipatro auxilio venit cum magno exercitu contra *Eumenum*. Hic cum videret hoſtes adeſſe, copias vndique cogit, in primis equitatum, hoſtes enim peditatu præualebant. Ideò omnem victoriæ ſpem in equitatu collocatam habebat, quæ etiam ipſum non feſellit: nam in dextero cornu *Craterus* equo excuſſus, & non ſatis agnitus, conculcatur, in ſiniſtro cornu ipſe *Eumenes* Neoptolemum ſuâ manu occidit. Eodemque tempore Antipater in Ciliciam mouet contra *Perdicam*,

cam, qui iam in Ægyptum secesserat. factâ prius ab Antipatro pace cum Atheniensibus, hac conditione, vt singulæ Ciuitates Græciæ, quæ cum Atheniensibus faciebant, legatos suos mitterent: nominatim autem petiuit dari sibi *Hyperidem*, & *Demosthenem* Oratores, qui maturè ex vrbe se subdixerunt, & in diuersa loca dilapsi sunt. *Hyperides* in Æginam fugit, ibique captus, & ad Antipatrum missus est; cui primum lingua excisa est, & postea trucidatus. Similiter *Demosthenes* pacem hanc suo sanguine sancitum iri videns, fugit. Quæsitus autem ab Antipatro, per *Achiam*, & inuentus in quadam insulâ sedens in fano. *Nepæuni* supplex, iussus est fano egredi: verum ipse sumpto libello, ac si scripturus esset, calamus scriptorium ori adinquit, venenum ex eo hausit, & obuoluto capite expirauit. Ei mortuo populus Atheniensis statuam aream posuit cum hac inscriptione:

Si tibi vis, animo Demosthenis, æqua fuisset;

Non Macedum ferret Græcia victa iugum.

PERDICCAS *Aridæi* Regis primus administrator, & tutor, Cappadociæ Regulum, qui ab *Alexandro* nondum subiugatus erat, prælio vincit, captum in crucem agit, regnumque eius *Eumeni* regendum tradit; inde quasdam vrbes expugnatas crudelissimè excindit: ad Isaurorum. verò vrhem cum venisset, ciues qui impares sibi videbantur bello, suas coniuges, & liberos ipsi interficiunt, & extructo rogo cremant, hostesque tandem sustinent, tandem ipsi se in flammam præcipitant. *Diod. Sic. ibidem.*

Perdiccas tandem sperans se vniuerso *Aridæi* regno positurum, ex administratore, & tutore constituto fit raptor (nihil vspiciam vilitatis) ideoque, vt illud dolo affectaret, hoc arte vsus est. *Cleopatram Alexandri Magni* sororem cupit sibi in vxorem dari: nec dissentit *Olympias* mater, vtque voti sui compos fieret, amittit etiam filiam Antipatri, qui Macedoniæ Gubernator à reliquis Ducibus constitutus erat, vt sub hac specie amicitia Antipatrum tolleret; Cum verò hæc palam fierent, veraque sponsa excidit. Hinc *Perdiccas* in Ægyptum profectus, inuenit omnia loca præsidij egregiè munita, & *Ptolomæum* propter iustitiam

& liberalitatem ab omnibus coli, adeout etiam Perdiccæ militēs ad ipsum confugerent: nihilominus tandem Castellum quoddam vehementer oppugnat, nihil tamen magnoperè effecit: Inde igitur discedere coactus imperitè exercitum per Nilum traducere conatur. Sed cū dimidia pars exercitus traducta esset, arenā transeundo morā dilabitur, & alueum longè profundiorē facit, quā ut altera pars priorem sequi posset: Quapropter regredi cogitur, ubi in transitu ultra duo millia militum, vel in flumine, vel ab Elephantis protriti, interierunt. Exercitus magnoperè hac clade exacerbat, *Perdiccam* in tentorio suo trucidat. *Ptolomæus* tantā victoriā potitus, loco *Perdiccæ Pithonem*, & *Aridæum* constituit, qui Eumenem *Perdiccæ* foedere iunctum, hostem regni declarant: *Diod. Sic. l. 18.*

A N N O M. 3684.

DEMADES Orator Græcus, Legatus mittitur cum filio ab Atheniensibus ad Antipatrum, petuntque ut vrbs sua libera ipsis reddatur, & præsidium ex *Munycbia* deducatur. Cū autem in Macedoniam venirent, Antipater aduersā valetudine laborabat, & *Cassander* summam rerum obtinebat. Sed ante hoc tempus scripserat Demades litteras ad *Perdiccam* contra Antipatrum, quæ interceptæ fuerant, idē iam captus cum filio trucidatur iussu *Cassandri*. Addita autem est crudelitas supplicio, quod filius Demadis in complexu patris interfectus, cuiusque sanguine conspersus fuerit. Paulō post *Antipater* moritur, tutoremque *Aridæi* facit *Polyperchontem*, cui adiungit filium *Cassandrum*, qui secundas partes teneat. *Cassander* molestissimè ferens hanc voluntatem patris, fugam molitur ad Antigōnum in Asiam. *Diod. l. 18.*

A N N O M. 3686.

OLYMPIAS Alexandri Magni mater, cum nepote ex *Roxane* in Macedoniam transit, à *Polyperchone* euocata, ubi à subditis libentissimè suscipitur. Cū igitur res suas sibi stabilivisse visa esset, *Aridæum* Macedoniæ Regem, cū sex an-

nos, & sex menses regnasset, captum, & in vinculis crudeliter tractatum iaculis per Cretenses conficitur, & *Eurydicen* vxorem eius mori iubet. Illa cum maritum obligasset, laqueo se suspendit, dira imprecans Olympiadi. *Diod. l. 19.*

CASSANDER Antipatri filius de crudelitate Olympiadis certior factus, in Macedoniam cum exercitu irruit, quem fugiens Olympias cum suis Pydnæ se inclusit; obsidionem toleratura donec auxilia venirent. *Cassander* cum hyeme Pydnam oppugnare non posset, obsidionem continuat, & com metu intercludit; vnde tanta fames in vrbe exorta est, vt Elephantia inedia perirent, equi ab hominibus in cibo absumerentur, & barbari etiam cadaueribus vescerentur. Hinc factum est, vt *Olympias* *Cassandro* se dedere coacta sit, qui eam satellitum ministerio trucidauit, deinde *Roxanen*, & filium eius *Alexandrum*. *Cassander* interim vt dignus videretur, qui Macedoniæ regnum haberet, *Thessalonicen* Olympiadis filiam, & *Alexandri Magni* sororem, vxorem ducit, ex qua tres filios suscepit, nempe *Philippum*, *Antipatrum*, & *Alexandrum*, qui mortuo parenti in regna successerunt. *Diod. Pausan. & Iustin.*

A. N. N. O. M. 3693.

HERCVLES *Alexandri Magni* filius ex *Barsine*, *Pergami* educatus, adolescens 17. annorum, à *Polyperchonte* assumitur, ipsique regnum Macedonicum tradere conatur. Verum insidijs *Cassandri* interficitur. *Diod. l. 20.*

A. N. N. O. M. 3694.

PTOLOMÆVS *Lagi* filius, qui post *Alexandri Magni* obitum *Ægypti* Regnum tenuit, cum *Cyprum* occupasset, & sensisset *Nicoclem* noua consilia agitare cum *Antigono*, & metueret ne reliqui *Cypri* reges id consilium sequerentur, & *Cyprum* *Antigono* traderent, mittit qui *Nicoclem* occiderent, qui quidem cum mandata *Ptolomæi* audiuisset, sibi ipsi manus infert, sed coniux eius tanto casu perturbata, suas ipsius filias occidit, & fratribus *Nicoclis* persuadet, vt secum cum coniugi-

bus, & liberis in ædibus cremarent, cum tamen Ptolomæus nihil in ipsos statuisset, atque ita familia *Paphiorum* Regum abolita est. *Diod. Sic. l. 20.*

PTOLOMÆVS Ægypti Rex, plurimas vrbes in Asia *Antigonem* eripit, & *Ptolomæum* Ducem Antigoni profugum cum exercitu ad se recipit, paulò post tamen eum, quòd videretur nouis rebus studere, carcere mancipat, & cicutam bibere cogit, exercitumque eius suo miscet. *Diod. ibid.*

Interfecto in Siciliâ *Hamilcare*, Carthaginensium Imperator *Amilco* eius filius succedit: qui vt *Iustin. l. 19.* refert, cum nauali, terrestrique bello secunda prælia fecisset, repente pestilentis syderis vi exercitum amisit. Quæ res cum nunciata Carthagini esset, mæsta ciuitas fuit: omnia vlulatus, non secus, ac si ipsa vrbs capta esset, personabat: clausæ priuatæ domus, clausa Deorum Tempia, intermissa, omnia sacra, omnia priuata officia damnata, cuncti deinde ad portam congregantur, egredientesque paucos è nauibus, qui cladi superfuert, de suis percontantur. Vt vero dubia antea spe, & suspensio metu, incertâ orbitatis expectatione casus suorum miseris illuxit, tunc toto litore plangentium gemitus, tunc infelicium matrum vlulatus, & querelæ flebiles audiebantur. Inter hæc procedit inops è nauis suâ *Amilco* sordidâ feruiliq; tunicâ discintus: ad cuius conspectum plangentium agmina iunguntur. Ipse quoque manus ad cælum tendens, nunc sortem suam, nunc publicam fortunam deslet, nunc Deos accusat, qui tanta belli decora, & tot ornamenta victoriarum, quæ ipsi dederant, abstulerint: qui captis tot vrbibus, totiesque hostibus terrestri, naualique prælio victis, exercitum victorem non bello, sed peste deleuerint: deferre se tamen ciuibus suis non modica solatia, quòd malis eorum hostes gaudere, non gloriam possent. Quippè neque eos, qui mortui sunt, à se occisos, neque eos qui reuersi sunt à se fugatos possint dicere. Prædam quam relictis à se castris abstulerint, non esse talem, quam velut spoliū victi hostis ostentent: sed quam possessione vacuâ, fortuitis dominorum moribus, sicuti caduca occupauerint. Quod ad hostes pertinet, victores se

recessisse : quod ad pestem pertinet, victos : nihil tamen se grauius ferre, quàm quod inter fortissimos viros mori non potuerit : seruatusque sit non ad vitæ iucunditatem, sed ad ludibrium calamitatis, quamquam vbi miseras copiarum reliquias, Carthaginem reduxerit, se quoque sequutorum commilitones suos, ostensurumque patriæ, non ideo se in eam diem vixisse, quoniam velit viuere : sed nè hos quibus nefanda lues pepercera, intra hostium exercitus relictos morte suâ proderet. Tali vociferatione per urbem ingressus, vt ad limina domus suæ venit, præsequitam multitudinem velut postremo alloquio dimisit. obseratisque foribus, ac nemine se se, nè filijs quidem admissis, mortem sibi consciiuit.

A N N O M. 3695.

CLEOPATRA Alexandri Magni soror, quæ nupta fuerat *Alexandro* Epiri Regi, ne cui nuberet prohibita fuit ab *Antigono*, Sardibus inclusa, ea fugam molitur in *Aegyptum*, vt *Ptolomæo* matrimonio iungeretur, sed interficitur ab *Antigono*, qui infamiam hæc abolere conatus, multos trucidat, quasi reos cædis, & Cleopatram regio more sepelit. *Diod. Sic. l. 20.*

OPHELLAS Rex Cyrenarum regnum totius Affricæ amplexus, societatem cum *Agathocle* per legatos iunxerat, pactusque cum eo fecerat, vt Siciliæ illi, sibi Affricæ imperium, victis Carthaginensibus cederet. Itaque cum ad belli societatem cum ingenti exercitu Ophellas venisset, *Agathocles* blando alloquio, & humili adulatione, cum sæpius simul cœnassent, quia filius eius ab Ophella adoptatus esset, incautum eum interfecit: occupatoque exercitu eius, iteratò Carthaginenses omnibus viribus bellum struentes, magno vtriusque exercitus sanguine, graui prælio superat. Erat *Agathocles*, vt *Iustin. l. 22. refert*, Siciliæ Tyrannus, qui ad regni maiestatem ex humili, & sordido genere peruenit. Quippè in Siciliâ patre figulo natus, non honestiorem pueritiam, quam principia originis habuit: Siquidem forma, & corporis pulchritudine egregius, diu vitam stupri patientiâ exhibuit. Annos deindè puberratis egressus, libidinem

à viris ad feminas transtulit. Post hæc apud vtrumque sexum famosus, vitam latrocinij mutauit. Interiecto tempore, cum Syracusas concessisset, accitusque in Ciuitatem inter incolas esset, diu sine fide fuit: quoniam nec in fortunis quod ammitteret, nec in verecundiâ quod inquinaret habere videbatur, In summâ, gregariam militiam sortitus, non minus tunc, seditiosâ, quam antea turpi vitâ, in omne facinus promptissimus erat. Nam & manu strenuus, & in concionibus perfacundus habebatur. Breui itaque Centurio, ac deinceps Tribunus militum factus est. Primo bello aduersus Aetneos magna experientia suis Syracusanis dedit. Sequenti Campanorum tantâ de se spem omnibus fecit, vt in locum demortui Ducis Damascenis sufficeretur; cuius vxorem adulterio cognitam, post mortem viri in matrimonium recepit. Non contentus, quod ex inope repente diues factus esset, piraticam aduersus patriam exercuit. Saluti ei fuit, quod socij capti, tortique de illo negauerunt. Bis occupare imperium Syracusanum voluit, bis in exilium actus est. A Murgantinis apud quos exulabat, odio Syracusanorum, primò Prætor, mox Dux creatus. Successu temporis post occisum Hamilcarem, Gisgonis filium, nouus eo à Pœnis missus exercitus fuerat. Statim igitur primo aduentu eius, omnes Siciliæ vrbes auditis rebus, quas in Affricâ gesserat, certatim se ei tradunt: atque ita pulsus è Siciliâ Pœnis totius Insulæ imperium occupauit.

BOMILCAR Pœnorum Dux apud Carthagenenses tyrannidem inuadit, & cum exercitu urbem ingreditur, multosque trucidat. Tandem Ciues cum loco præualerent, seditiosos obfidem, legatosque mittunt, qui impunitatem militibus promitterent; si *Bomilearem* traderent, qui in medio foro à Pœnis patibulo suffixus est: vt idem locus monumentum suppliciorum eius esset, qui ornamentum antea fuerat honorum. Sed Bomilcar magno animo crudelitatem ciuium tulit; adeò vt de summâ cruce, veluti de Tribunali in Pœnorum scelera concionaretur, obiectans illis, nunc Hannonem falsâ affectati regni inuidiâ circumuentum, nunc Gisgonis innocentis exilium, nunc in

Ha-

Hamilcarem patrum suum tacita suffragia, quod Agathocles socium illis facere, quàm hostem maluerint. Hæc cum in maxima populi concione vociferatus esset, expirauit. *Iustin. l. 22. Diod. Sic. l. 20.*

ANNOM. 3697.

AGATHOCLES cum in Affricâ venisset, magnâ clade vincitur, hinc de Affricâ rebus desperare incipit, & clam motus fugam in Siciliam: milites cum id persentiscerent, eum in vincula compingunt. Cum verò paulò post terroris aliquid incidisset, soluitur, & clam cum paucis nauium ingreditur, & aufugit. Exercitus derelictus occisis filijs Agathocles cum Carthaginensibus transigit. Agatocles cum in Siciliam redisset, ab Aegestanis exposcit pecuniæ summam, illi de eâ persoluendâ consilium aduocant, ex quo *Agathocles* irâ commotus, omnes ad vnum interficit, pauperes quidem statim, diuites verò, tam viros, quàm fœminas, omnibus cruciatibus excarnificatos, vt omnes thesauros expiscaretur. Indè certior factus de liberorum suorum cæde, militum cognatos, qui eos occiderant, quoscunque capere potuit crudelissimè interficit, multaque millia ita Syraculis ad mare occisa. *Diod. Sic. l. 20.*

ANNOM. 3700.

MITHRIDATES Mysiæ Rex, cum annos 35. regnasset, trucidatur, succedit filius *Mithridates*, qui regnum Paphlagoniâ, & Cappadociâ auxit, & annis 36. regnavit. *Diod. Sic. l. 20.*

ANNOM. 3701.

ANTIGONVS filius nothus Philippi Regis Macedoniæ inter Duces virtute antecelluit, sicut rerum gestarum eius magnitudo ostendit. Deuictò Ptolomæo in Cypro, & de hac victoriâ nauali certior factus, diadema sibi sumit, & Regem se, atque filium appellat: Quod etiam facit *Ptolomæus* in Aegypto, ne de possessione regni desperasse videretur. Horum exemplum sequuntur etiam *Seleucus*, *Lyfimachus*, & *Cassander*, qui adunatis

his viribus *Antigonam*, & *Demetrium* inuadunt, pugnantque. Ibi *Demetrius* in dextero cornu Regibus oppositus, hostes quidem egregiè vincit, sed nimium in sequendo victos, ab acie excluditur, cum *Seleucus* elephantos opposuisset. Interim pater *Antigonus*, iam octogenarius ab hostibus circumdatur, & multis iaculis saucius occiditur. *Demetrius* itaque assumpta parte exercitus, quinque millibus peditum, & quatuor millibus equitum, ex *Asiâ* in *Cyprum* aufugit. Atque ita *Demetrius Asiâ* exiit, & regnum *Asiæ* ad *Seleucidas* transijt, & cum *Syriâ* coniunctum fuit. *Diod. Iustin. Plutarch.*

A N N O M. 3702.

CASSANDER *Antipatri* filius, Tyrannus, & Regicida tragicâ morte occubuit, nam hydrope, & phtiriasi, vermibus e toto corpore erumpentibus extinctus est, postquam 19. annos in *Macedoniam* regnasset, cui succedit filius *Philippus*, qui tabidi corporis lue interiit, cum regnasset annuo ferè spatio. Succedunt ei reliqui fratres bini, *Antipater* & *Alexander*, qui *Macedoniam* inter se diuidunt.

A N N O M. 3703.

POST *CASSANDRI* Regis, filijque eius *Philippi* continuas mortes, *Thessalonica* Regina vxor *Cassandri*, non magno post tempore, vt *Iustin.* l. 16. refert, ab *Antipatro* filio, cum vitam etiam per vbera materna deprecaretur, occiditur. In causâ fuit, quod post mortem mariti in diuisione regni inter filios, propensior fuerat in *Alexandrum* filium natu minorem.

A N N O M. 3705.

ALEXANDER *Cassandri* filius, vt eadem maternam vlcisceretur, gesturus cum fratre bellum, *Pyrrhum* *Epirotarum* Regem, qui nuper in Regnum ex *Aegypto* dimissus fuerat, teste *Vellejo*, in auxilium auocat, qui pro auxilij lati mercede, magnam *Macedoniæ* partem occupat, ita vt *Alexandro* iam metuendus videretur: quapropter vt hunc iterum ex *Macedoniâ*

niâ eijciat, auxilium à *Demetrio* petit : nec *Demetrius*, spe inuadendi Macedonjci regni, moram fecit. Eius aduentum verens *Lyfimachus*, persuadet genero suo *Antipatro*, vt malit cum fratre in gratiam reuerti, quàm paternum hostem in Macedoniam admitti. Inchoatam igitur inter fratres reconciliationem cum præsensisset *Demetrius*, per insidias *Alexandrum* interficit : occupatoque Macedonia regno, eadem apud Macedoniam excusat, exaggeratque tyrannidem *Antipatri*, *Cassandri*, & filiorum, efficitque vt Rex Macedoniae appellaretur. *Lyfimachus* etiam, cum à Thracibus bello premeretur, nè simul eum *Demetrio* propter generum pugnare videretur, generum *Antipatrum* occidit, atque ita *Demetrius* vniuerso regno Macedoniae potitur, quod obtinet annis septem, cum *Cassandri* filij, id vltra triennũ obtinuissent; atque ita vniuersa *Cassandri* Domus *Alexandro Magno*, seu necis ipsius, seu stirpis extinctæ, pœnas partim cædes, partim supplicio luit. *Plutarch. & Iustin.*

A N N O M. 3713.

AGATHOCLES Siciliae tyrannus, nepotẽ *Archagatum* cum exercitu miserat. Constituerat enim eum ingenti clade in Affricam trajcere, sed poenitens facti, ætate iam fessus, & valetudine afflictus filium *Agathoclem* successorem sibi apud Syracusanos pronunciat, eumque ad accipiendum ab *Archagato* exercitum mittit. *Archagatus* contrà patrum *Agathoclem*, nouum Regem intercipit, trucidat, & in mare abiicit. *Agathocles* senior, cum dentes venenato scalpro, quod ipsi *Mænon* supposuerat, purgaret, inficit veneno gingiuas, & totum os, vnde immensis doloribus excruciat, viuus adhuc cremari voluit, cum regnasset annos 28. vixisset annos 72. *Mænon* verò, qui venenatum scalprum *Agathocli* porrexerat, ad exercitum profugit, vbi receptus *Archagatum* dolo interficit, & imperij potitus bellum Syracusanis facere conatur. Syracusani tyrannis liberati, copias contrà *Mænonem* educunt. Verùm cum Carthaginenses, qui bello ab *Agathocle* prouocati erant, & classẽ, & exercitum misissent contrà *Agathoclem*, & Syracusanos, ipse suis

cōpijs diffidens ad Carthaginienses concedit, quorum auxilio Syracusas redijt. Post hæc mercenarij milites apud Syracusanos acceptis stipendijs dimittuntur, qui & ad Messanos progressi, amicè suscipiuntur, sed illi inauditâ fraude, nocte inscutâ hospites suos Messenios omnes ad vnum trucidant, vxoresque corundem ducunt, & vrbem Messanam Mamertinam appellant, seque Mamertinos à Marte. *Diod. Sic. & Iustin.*

ANN O M. 3717.

LYSIMACHVS Agathoclis filius, alter ab Agathocle Sicilia tyranno, VII. Rex Macedoniæ, cùm in Hellesponti, & Chersonesi regionibus maximus terræmotus extiterit, tantùm vrbs Lysimachia, ante duos, & viginti annos à Lysimacho condita, euersa est: Quod portentum dira Lysimacho, stirpique eius, ac ruinam regni cum clade vexatarum regionum portendebat. Nec ostentis fides defuit: Nam breui post tempore *Agathoclem* filium suum, quem in successionem regni ordinauerat, per quem multa bella prosperè gesserat, non solum patrium, verum etiam humanum vltra morem perosus, ministrâ Arsyricenouercâ, veneno interficit. Hæc illi prima mali labes, hoc initium impendentis ruinæ fuit. Nam parricidium principum sequutæ cædes sunt, luentium supplicia, quod occisum iuuenem dolebant. Itaque & hi, qui exercitibus præerant, certatim ad *Seleucum* deficiebant, eumque pronum iam ex æmulatione gloriæ bellum Lysimacho inferre compellunt. Vltimum hoc certamen commilitonum Alexandri fuit, & velut ad exemplum fortunæ par referuatum. *Lysimachus* quatuor, & septuaginta annos natus erat. *Seleucus* septem & septuaginta. Sed in hac ætate vtrisque animi iuueniles erant, imperijque cupiditatem insatiabilem gerebant. Quippè cum orbem terrarum duo soli tenerent, angustijs sibimet inclusi videbantur, vitæque finem non annorum spatio, sed imperij terminis metiebantur. In eo bello *Lysimachus* amissis antea varijs casibus quindecim liberis, non instrenuè moriens, postremus domus suæ ruinæ cumulus accessit. Lætus tantâ victoriâ *Seleucus*, & quod maius victoriâ putabat,

tabat, solum se de cohorte Alexandri mansisse, victoremque extitisse, non humanum opus esse, sed diuinum, munus gloriatur, ignarus prorsus, non multo post fragilitatis humanæ se ipsum exemplum futurum. Quippè post menses septem à *Ptolomeo*, cuius sororem *Lyfimachis* in matrimonium habuerat, per insidias circumuentus occiditur: Regnumque Macedoniæ, quod *Lyfimachis* eriperat, cum vitâ pariter ammittit. Igitur *Ptolomeus* cum, & in gratiam memoriæ magni *Ptolomæi* patris, & in fauorem vltionis *Lyfimachi* ambitiosus apud populares esset, primò *Lyfimachi* filios conciliare sibi statuit, nuptiasque *Arfinoes* sororis suæ matris eorum petit, quas tandem obtinet, sed paulò post *Lyfimachi*, & *Arfinoes* iam coniugis liberos, nè regnum Mæcedonicum aliquando à se repeterent, trucidat, & ipsam in *Samoethraciam* relegat. *Iustinus* 17.

A. N. N. O. M. 372.

PTOLOMAEVS CERAVNVS Aegypti Rex, obuiam Gallis in Macedoniam irruentibus, cum exercitu proficiscens, inito bello vincitur, & trucidatur à Gallis, cum nouem fere mensibus regnauit. Macedoniæ obtinisset. Succedit ipsi *Meleagros*, qui regnat 60. diēs. Indè *Antipater*, qui regnat diēs 45. *Eusebius* 1.

A. N. N. O. M. 379.

HELENVS Francorum in Germania Rex, cum annos quatuordecim regnasset, remouetur propter inertiam & luxum à regno, & succedit ipsi *Basanus*, qui regnat annis 36. Hic filium suum *Sedanum*, adulterij conuictum, mortē multauit. *Triethemius* 1.

A. N. N. O. M. 378.

PYRRHVS Epirotarum Rex, *Aquila* dictus: Vir fortissimus, deuictis Gallis, pulcherrima, & splendidissima spolia, in templo *Mineræ*, *Itonidis* sacrauit, cum hoc Epigrammate. *Hæc Pyrrhus Gallis, detraxis scuta, Melossus* inquit *Suspendens aris dona, Minerva tuis.*

Nec virum Antigoni turmas citò terga dedisse,

Acacida cum sint nunc quoque, & ante viri

Non semel singulari certamine fortem & magnum suum, animum demonstravit. In primis verò vulneratus in prælio cum Mamertinis, hostem magnâ corporis staturâ, à quo fuerat prouocatus prostravit. Generosus enim Rex hanc prouocationem tam ægrè tulit, ut cruore adhuc respersus, dolore simul ac irâ percitus, truci ac terribili aspectu in aciem, redierit, gigantemque repentè adortus, adèd vehementi ictu eius caput percussisset, ut vsque ad infimas partes ferro adacto frustra fissi corporis hinc inde ad terram deciderent. Cum verò gloriam rerum gestarum eius cresceret, ipse imperium orbis affectare coepit: cumque Romanos potentes videret, Apollinem Delphicum consuluit, qui ambigüe respondens dixit.

Aio te Acacida Romanis vincere posse.

Quo ambiguo responso Pyrrhus delusus, putavit se Romanos victurum, sed ab illis victus est. In Siciliâ cum tantis victorijs elatus, Siculos non eadem humanitate tractaret, & insuper quosdam principes viros suspectos haberet & occideret, in odium omnium incurrit, & cateruatim ab eo, & vrbes, & Duces deficiunt. Tandem dum Argos oppugnaret, per proditionem nocte urbem ingressus, vnâ cum Galatis in forum vsque peruenit: quodd sentientes Argiui, Clypeum, & alia munita vrbis loca ceperunt, Antigonom in urbem acciuerunt. Tunc Pyrrhus ubi vidit Clypeum hostibus armis refertum, & alia esse munita vrbis loca, prodigijs quibusdam terreat, retrocedere, & urbem egredi statuit, sed cum angustias portarum formidaret, nuntium præmittit ad filium Helenum, qui extrâ mœnia sedebat, ut deiectis mœnibus aditum sibi aperiret, suosque tutaretur: filius non rectè accepto nuntio ad opem ferendam urbem ingreditur, & ita fugientibus ingredientiæ occurrunt, impediuntque fugam, Pyrrhus ubi euadendi difficultatem vidit, in persequentes hostes conuersus à gregario milite Argiino, hastâ leuiter percussus, equum adegit in illum. Mater eius, quæ forè desuper pugnam spectabat, cognito filij periculo, tegulam, vel ut alij dicunt, mor-

varium de speculis in Pyrrhi caput coniecit; quò ietum moribundus cecidit. Tunc Zophirus quidam Antigoni miles cognatum Regem apprehendens, illi caput abscidit, Alcioneus verò Antigoni filius accurrens, abscissum Regis caput ad Patrem cum fumum à alacritate deportat, pater filium baculo percussit, ac à se repulit, barbarum, & pollutum appellans. Regis caput & corpus munificè cremavit, Hellenum quoque Pyrrhi filium benignè, & humaniter exceptum, cum eum complexus esset, bene sperare iussit, & eum statim in priorem habitum, ornatumque restituit, atque in Epirum remisit, & erga amicos quoque Pyrrhi benignus fuit. *Iust. & Plutarch.*

Gabriel Faernus tale de Pyrrho Elogium concinnavit:

*Epiras mihi parua quidem, sed Martia tellus,
Et Patria, & Regnum, & generosa bellica menti
Materies fuit. Aecides mihi sanguinis author;
Et mea cognatum virtus expressit Achillem.
Ipse ego prescripto doctum munimine valli,
Metari castra, & tutos ad bella receptus.
Romula me pubes certamine fusa cruento
Italica experta est sub manibus Heraclea.
Quo terrore truces animos atque aspera corda
Fregissem Aeneadam, & statuissem fœdera victis
Ni pacem infamem, cæci sententia disfores
Dissuasisset, & ad lituos atque arma vocasset.
Sic ego re infecta Italo de litore cessi,
Quo me fors grauis atque immitia fata trahabant,
Ad clarum nece nostra Argos, ubi seum cientem
Prælia, ab excelsis ultrix me tegula tectis.
(Indignum) dextra deiecta affixit anili.*

A. N. N. O. M. 3732

ARISTOTIMVS Epirorum urbem in Peloponneso per tyrannidem occupat, fauore, & consilio Antigoni, plurimos ciuium in exilium eiecit, multos trucidat. Aetoli intercedunt apud eum, vt exulibus vxores & liberos reddere velit: ille pri-

nium negat, post concedit certo die, sed eo ipso die ad portas omnes comprehendit, facultatibus exuit, carceribus mancipat, liberos occidit, virgines stuprat. Stupentibus omnibus ad hæc scelera, *Hallanicus* senex, & liberis orbus, fidissimos amicorum conuocatos, in vindictam patriæ hortatur, illis cunctantibus iubet operiri fores, minitaturque se tyranno omnia enunciaturum: ita in ancipiti periculo consultat in tyranni necem, & eum feliciter, quinto mense, quam coeperat, opprimunt. *Iustin.*

A N N O M. 3736.

HIERO Rex Syracusanus creatus, contra Mamertinos bellum gerit: hi quod ipsi prædictum esset suum Ducem in castris regijs coenaturum, tanquam de victoria certi, acriter prælium ineunt, sed turpiter vincuntur, & Dux multis vulneribus confectus capitur & in castra regia deducitur, vbi quidem coenat, sed quod audiret filium etiam suum interfectum, vulnera sua atrocius disrumpit, & moritur. *Diod. Sic.*

A N N O M. 3744.

HANNIBAL Dux Carthagenensis, victus classe, superiore anno, Carthaginem reuertitur: Inde in Sardiniam mittitur. *Scipio* consul secutus hostem, bellum ex Sicilia in Corsicam transfert, vbi Hannibalis classem ferè totam circumuenit, & perdit, quâ clade Carthagenenses irritati, eum cruci affigunt, & *Hannonem* in eius locum surrogant: qui & ipse à *Scipione* victus se hostibus immiscet, & trucidatur, ne cladi superesset cum periculo. *Eutrop. Oros.*

A N N O M. 3757.

ANTIOCHVS II. THEOS, filius Antiochi Soteris II. Regis Syriæ. Mater eius fuit *Stratonice*, Demetrii I. Regis Asiæ minoris filia, & nouercha Antiochi Thei, ex quâ Antiochus Soter hunc filium suscepit. Hic Antiochus cognominatus est à Milesijs *Theos*, hoc est, *Deus*; eo quod Lymarchum eorum tyrannum sustulisset, vti *Appianus* scribit. Quas uxores habuit:

Prior

Prior *Laodice*, ex quâ duos filios suscepit, nempe *Seleucum Callinicum*, & *Antiochum*, cui cognomen fuit *Hierax*. Posterior fuit *Berenice*, Ptolomæi Philadelphi II. Regis Aegypti filia, quâ ductâ repudiavit *Laodicen*, & concubinæ tantum loco habuit. Sed eandem post aliquot temporis intervallum, amore victus, cum liberis in regiam dignitatem reducit. Illa verò metuens flexibilem viri animum, & præcauere volens, nè iterum *Berenicem* sibi præponeret, maritum suum per ministros veneno sustulit, *Berenicem* autem vnâ cum filio, qui natus erat ex *Antiocho*, Principibus occidendum tradit, filiumque suum maiorem *Seleucum Callinicum*, parentis loco, Regem constituit. *Appianus Alexandrinus de Bellis Syriacis. Iustin. l. 27.*

A N N O M. 3760.

BASAN Francorum Rex, cum propè Moguntiam castra haberet, Regem *Thabor*, qui in vicinis locis imperabat, interficit, in cuius memoriam castrum ibi *Monthabur* ædificauit. *Trith.*

A N N O M. 3762.

AGIS Rex Lacedæmoniorum, Eurytionides, & Eudamidæ filius, cum Lacedæmonem rediisset, *Agefilaus* Ephorus, Spartæ seditionem mouet, Leonidem Regem nuper à regno remotum, & Tegeæ exulantem reuocat, qui *Agidem* Regem capit, & per Ephoros eundem vnâ cum Matre, & Auiâ suspendio necat. Huius Regis mortem sic describit *Plutarchus*: *Amphares*, *Demochares*, & *Arcefilaus* adire solebant *Agim*, & colloqui cum eo, utpotè familiares. Cùmque *Agis* permaneret in templo, & suuisset ad balneum per occasionem descendere: ibi eum, ubi templo excessit, statuerunt arripere, captatoque articulo, cum lauisset, occurrerunt, & salutauerunt eum, comitatuque sunt colloquentes & iocantes sicut cum familiari, & iuvene. Diuortium obliquum via ad carcerem habebat: ad quod cum peruenissent, *Amphares* iure magistratus manibus *Agidi* iniectis, Duco te, inquit, *Agi*; ad Ephoros, ut rationem reipublicæ gestæ reddas. *Demochares* autem homo valens & eminens statim, obuoluens collum pallio traxit illum. Alijs ex compo-

to impellentibus à tergo, & opitulante Agidi in solitudine nemine, coniiciunt eum in carcerem. Mox adfuit *Leonidas* cum magnâ mercenariorum militum manu, quibus carcerem foris circumfudit. Ephori ad Agim ingressi, senibus qui eiusdem erant consilij accitis, tanquam cum eo acturi iudicio, iusserunt eum actionum suarum causam dicere. Ridente illo simulantiam istorum, Amphares haud impunè ait laturum, poenasque daturum temeritatis. Hic alius Ephorus, tanquam lenior in Agim, & culpe effugium ostendens, requisivit, patrasset nè ea *Lylandri*, & *Agefilai* coactu. Vbi respondit Agis coactum à nemine, sed amulatione, & exemplo *Lygurei* eadem persecutum se instituta: iterum idem rogauit, Ecquid eum poeniteret factorum: negante iuvene, quamuis extrema pericula antè oculos cerneret, poenitere optimorum consiliorum: damnauerunt eum rei capitalis, imperaueruntque licitoribus, vt in Decadem, quam appellant, eum auferrent. Is locus in carcere est in quo iudicatos strangulant. Cernens autem ministros *Demochares* dubitantes attingere Agim, itemque mercenarios, qui assistebant, auertentes se, & fugientes facinus, vt nefarium & insolens, vt corpori Regis quis adiuuaret manus: comminatus ijs, & cœuitatus, rapuit Agim ipse in illam cameram. Iam enim senserant multi comprehensum, tumultusque ad fores erat & crebra lumina. Aderant etiam Agidis mater, & auia vociferantes, obsecrantesque vt Rex Spartiatarum audiretur, causamque diceret ad populum; vnde potissimum necem maturauerunt, veriti ne si superuenissent plures, nocte eriperetur. Igitur progrediens ad locum supplicij Agis, vt conspexit quendam ex ministris flentem, & ingemiscentem, Mitte tu me (inquit) deslere, etenim ego qui ita nefariè, & violenter pereo, praestantior sum interfectis. Ita factus, collum vltro obtulit laqueo. *Amphares* ad ianuam progressus, & *Agefilatam* ad genua sua ex familiaritate, & amicitia prouolutam excitans, nihil, inquit, grauius in Agim, vel atrocius consuleretur. Iussit etiam illam si videretur ad solum ingredi. Illâ matrem quoque admitti secum precante, nihil, inquit, verat, *Amphares*. Ambas cum admisisset,

set,

set, & iterum claudi præcepisset ostium carceris, priorem *Archidamiam*, iam admodum anum, quæ in summâ inter ciues dignitate consenuerat, ad mortem tradidit. Eâ interfectâ, *Agessistratam* iussit introire. Quæ ingressa, vt filium spectauit humi iacentem, & exanimem ex resti pendentem matrem: ipsa ministros addiuit in eâ detrahendâ, collocatumque iuxta *Agim*, corpus eius cooperuit, & velauit. In filium ruens, & faciem eius osculata, *Nimia tua*, tua te (inquit) fili, modestia, lenitas, & humanitas nobiscum perdidit. Ibi *Amphares*, qui ex ianuâ speculabatur quid ageretur, & voces excipiebat, irrupit, frendensque *Agissistratæ* dixit, ergo si filij facta probasti, eadem quoque ratione in te consuletur. *Agessistrata* autem ad laqueum exurgens, Tantùm sint hæc, inquit, ex vsu reipublicæ *Spartanæ*. Eo facinore inter Ciues enunciato, tribusque elatis cadaueribus, non fuit metus tantus, quin præferrent ciues grauius istis *Angi*, *Leonidamque*, & *Ampharem* detestari, nihil atrocius, vel scelestius, ex quo *Peloponnesum* incoluissent *Dorij*, admissum *Spartæ* existimantes. Quippè Regem *Lacedæmoniorum* nè hostes quidem temerè, cum occurreret eis in acie, attingebant: sed desectebant, verentes, venerantesque eius maiestatem. Hactenus *Plutarch*.

A N N O M. 3765.

MATHO, & SPENDIUS Mercenariorum Duces Carthaginem obsident, sed *Amilcar* eos vicissim omni com-
meatu prohibet: quapropter obsidio soluitur, *Amilcar* verò
ipsis insistens, damna quantum potest ipsis infert, captos seris
obiicit, & in valle deprehensos obsidet, & eò cogit, vt fam-
coacti primùm captiuos, deinde etiam seruos deuorarent; idè
Duces se se dedunt inscijs miliubus, qui Ducibus destituti tru-
cidantur, numero ad quadraginta millia. Indè *Africas* vrbes
recipit, & *Tunetum*, vbi *Matho* alter Dux erat, obsidet. Hic
plurima damna eruptione ex *Tuneto* *Amilcarem* facit, qu-
propter *Amilcar Spendium*, & alios Duces Mercenariorum in-
cracem agit. *Matho* in omnem occasionem intentus, in Han-

nibalis alterius Carthagenensium Ducis castra impetum facit, ipsum ducem cum multis nobilibus capit, & cruci vicissim affigit, & reliquos trucidat: tandem Amilcar, supplemento accepto, Mathonem prælio vincit, & capit cum multis alijs, atque ita hoc crudelissimum bellum finitum est, cum durasset annos tres, menses quatuor. *Polyd. l. 1.*

Post decem annos *Orisso* Hispaniarum Rex, qui amicus Amilcaris fuerat, dum hic Hellicen urbem in Hispania obsidet, ille mutato animo, obsessis auxilium fert, Amilcarem in fugam auertit, persequitur, & in flumine excussus ab equo, demergit. Succedit Amilcari *Asdrubal* gener. *Diod. Oros.*

A N N O M. 377.

ARCHIDAMVS Agidis frater, in exilio apud Messenios vitam ducens, reuocatur à Cleomene III. Spartanorum Rege. Verum ubi senserunt id qui Agin antè interfecerant, formidantes ne reuerso ab exilio Archidamo luerent poenas, acceperunt illum quidem in ciuitatem clam ingressum, & reditum eius adiuuerunt: sed illicò interemerunt eum, siue inuito Cleomene, ut opinio est Phylarchi, siue expugnato, & condonante, illis Archidamum. Post hæc *Lyfiades* Megapolitanus, qui postea tyrannide, & libertate popularibus redditâ, ciuitatem suam associauerat Achæis, contra Cleomenem pugnat, qui immisit in eum Tarentinos, & Cretenses, à quibus *Lyfiades* fortiter dimicans interfectus est. Indè erecti *Lacedæmonij*, clamore sublato, impressionem dederunt in Achæos; quorum vniuersum profligauerunt exercitum. Cæso ingenti numero, reliquos Cleomenes datis inducijs reddidit. *Lyfiadis* corpus ad se præcepit afferri: quod purpura exornatum, iniectâ coronâ, ad portas Megalopolitanorum remisit. *Plutarch. in Cleom.*

A N N O M. 378.

SELEVCVS CALLINICVS IV. Rex Syriæ, filius Antiochi Thei, & Laodices, postquam Pater eius à Laodice uxore veneno extinctus fuit, regnum occupauit, atque in initio regni

gni *Berenicen* nouercham filiam *Ptolomæi Philadelphi*, & *Ptol.*
Euergetis, III. *Ægypti* Regis sororem, instinctu matris *Laodices*,
 contrâ fidem datam interfecit. Quo immani parricidio, atque
 scelere, ingens malum, & sibi, & regno attraxit, semperque
 postea infelix extitit. Nam *Ptolomæo* *Euergeti* bellum,
 inferens, ab eo victus in *Antiochiam* confugit. Indè ad *Antiochum*
 fratrem scripsit, eius auxilium implorans, oblatâ ei *Asiâ*,
 inter fines *Tauri montis*, in præmium latæ opis. *Antiochus* autem
 cum esset annos 14. natus, suprà ætatem regni audus, occasionem
 non tam pio animo, quàm offerebatur, arripuit. Sed latronis more,
 totum fratri eripere cupiens, puer sceleratam, virilemque sumit
 audaciam. Vndè *Hierax* est cognominatus, qui non hominis, sed
 accipitris ritu, in alienis eripiendis vitam sectaretur. Intereâ
Ptolomæus cum audisset Regem *Antiochum* in auxilium *Seleuco*
 venire, nè cum duobus vno tempore dimicaret, in annos decem
 cum *Seleuco* pacem facit: sed pace ab hoste datâ, interpellatur à
 fratre; qui conducto Gallorum mercenario exercitu, pro auxilio
 bellum, pro fratre hostem se imploratus exhibuit. In eo prælio
 virtute Gallorum victor quidem *Antiochus* fuit: sed Galli
 arbitantes *Seleucum* in prælio cecidisse, in ipsum *Antiochum*
 arma vertunt, liberius depopulaturi *Asiam*, si omnem stirpem
 regiam extinxissent. Quod ubi sensit *Antiochus*, velut à
 prædonibus auro se redimit, societatemque cum mercenarijs
 suis iungit. Intereâ Rex *Bithyniæ Eumenes*, sparsis, consumptisque
 fratribus, bello intestinæ discordiæ, quasi vagantem *Asiæ*
 possessionem inuasurus, victorem *Antiochum*, Gallosque
 aggreditur: nec difficilè saucios adhuc ex superiore congressione
 inter, ipse viribus superat. Eâ namque tempestate omnia bella
 in exitum *Asiæ* gerebantur, vti quisque fortior fuisset, *Asiam*
 velut prædam occupabat. *Seleucus*, & *Antiochus* fratres
 bellum propter *Asiam* gerebant. *Ptolomæus* Rex *Ægypti*, sub
 specie sororiæ vltionis *Asiæ* inhiabat. Hinc *Bithynius Eumenes*,
 indè Galli *Asiam* depopulabantur, cum intereâ nemo defensor
Asiæ inter tot prædones inueniebatur. Victo *Antiocho* cum
Eumenes maiorem partem *Asiæ* occupasset, ne

tunc quidem fratres perduto præmio, propter quod bellum gerebant, concordare potuerunt, sed omissio externo hoste, in mutuum exitium bellum reparant. In eo Antiochus denuo victus, multorum dierum fugâ fatigatus, tandem ad socerum suum Artamenem, Regem Cappadociæ, prouehitur: A quo cum primum benignè susceptus esset, interiectis diebus, cognito quod sibi insidiæ pararentur, salutem fugâ quæsiuit. Igitur cum profugonum squam locus tutus esset, ad Ptolemæum hostem, cuius fidem tutiorem, quàm fratris existimabat, decurrit: memor vel quæ facturus fratri esset, vel quæ meruisset à fratre. Sed Ptolemæus non tam amicus ei deditus, quàm hostis factus, seruari eum arctissimâ custodiâ iubet. Hinc quoque Antiochus operâ cuiusdam meretricis adiutus, quam familiariùs agnouerat, deceptis custodibus elabatur, fugiensque à latronibus interficitur. Seleucus quoque iisdem ferme diebus, amisso regno, equo præcipitatus, moritur. Ita fratres, qui simul de regno decertarunt, neuter rectè possederat, quasi germanis casibus, exules ambo, post regna scelerum suorum poenas luerunt. *Iustin. lib. 27.*

GALLI in Heturiam irruentes, Prætorem Romanum fugant, sex millibus de eius exercitu trucidatis. Æmilius Consul, ut Vrbi præsidio esset, auxilio Prætori aduenit, & comineatu hostes prohibet, ita ut Galli reditum appararent, cum alter Consul Atilius exercitum reportat, & Gallis redeuntibus sit obuiam circa Telamonem Heturix. Alter Consul verò Gallus subsequitur, ibi Consul Atilius dum inconsultius pugnat, occiditur. Alter verò nihilominus prælium vrgens, tandem vincit. Periêre Gallorum ad quadraginta millia, & simul Rex Gallorum *Concolitanus*. Alter Rex *Aneroestus* paucis comitantibus in quendam locum fugâ se recepit, & ex desperatione iugulum sibi præcidit. *Polyb. lib. 2.*

A N N O M. 3781.

GALLI multis cladibus affecti, de pace legatos Romanis mittunt, cum illa intricatior videretur. Consules conscripto milite, in Galliam abeunt, ubi Romani Acerras obsident

dent. Indè Gallorum Rex *Viridomarus*, decem millibus militum assumptis, regionem circumspadanam vastauit. Quòd ybi perlatum ad Marcellum Consulem est, collega ad Aceras cum peditatu, vniuersâque graui armaturâ, & tertiâ parte equitum relicto, reliquum equitatum secum trahens, & ex peditibus expeditissimos quoque ad sexcentos, nec die, nec nocte, raptim agmine facto, remisit iter, dum ad hostes peruenit iuxtà Clastidium vicum Galliæ, qui non multò antè in ditionem Romanorum venerat. Nec spatium reficiendi milites, vel quietis dandæ habuit. Confestim enim senserunt aduentum eius barbari qui iam aderant, contempseruntque eum, quòd paucos admodum pedites secum haberet. Equitatus verò Galli, cum optimi sibi equites sint, eâque re plurimum videantur præstare, & in præsentia quidem superarent numero quoque Marcellum, nullam rationem duxere. Ergo protinus ruunt, velut eum concutaturi, magno impetu, & sæua minantes. Ante signa versabatur Rex. Hic Marcellus, quia pauci sui erant, nè circumdarentur, circumfunderenturque ab hostibus, alas equitum promouit, atque equo circumuectus extenuauit, produxitque cornu, dum propè hostem venit. Ibi dum aciem in hostes dirigit, equus eius vlulatis illorum expauesfactus, retrocedit, vique Marcellum auertit. Ille veritus ne ea res permoueret in omen versa milites, equum properè in sinistram flectit, & ad hostes conuertit, Solemque ipse adorat, vt si non casu, sed eius rei causâ circumegisset equum. Solemne est enim Romanis cum adorant deos, in orbem se conuertere. Cum iam ad manus ventum esset, fertur præstantissima hostium arma, Ioui Feretrio vouisse. Ibi Gallorum Rex conspicit Marcellum, & ab insignibus conijciens Ducem esse, longè ante aciem prouectus est, simulque altâ voce, lacesans eum, & hastam vibrans, admittit infestus in eum equum, proceritate inter Gallos exuperans, armisque ex auro, & argento fabrefactis, & variâ picturatis tinturâ, instar fulguris insignis radiantis. Quæ arma lustranti oculis aciem Marcello, vt visa sunt præcellentissima, eaque votis se sacrasse dijs existimans, in Regem impetum dedit, thoracemque eius hastâ trans-

fixit, tum libramento equi premens in terram præcipitavit eum, alterum deinde, ac tertium repetens ictum occidit. Mox desiliit ex equo, iniecitque mortui armis manu, suspiciens in cælum ita fatur, *Arbiter insignium factorum ducum, & actuum imperatorem in bello, atque prælijs, Iupiter Feretrie, te teste dux ducem, Consul Regem manu mea tertius ego hunc confossum interfeci: tibi consecro prima, & præstantissima ex spolijs: Tu ad reliquias belli pergentibus: eundem tribue fortunæ cursum*. Hinc concurrunt equites non cum solis seorsum equitibus, sed cum inferentibus se simul peditibus quoque confligunt, referuntque singularem victoriam, & insuper *Mediolanum* capiunt. *Plutarch. Polyb. & Oros.*

A N N O M. 3732.

PTOLOMÆVS III. Rex Ægypti, cognomento dictus *Euergetes* à maximis suis in subditos meritis. Eius Pater fuit *Ptolomæus Philadelphus*; Mater verò *Arfinoe*, quæ Ptolemæi Philadelphi soror, & vxor fuit. Ex hisce parentibus *Euergetes* natus est, qui postquam annos 25. regnasset à filio suo Ptolemæo Philopatore veneno sublatus fuit.

ASDRVBAL Carthaginensium Dux occiditur in Hispaniâ à quodam seruo Hispano, ob iram interfecti Domini sui ab *Asdrubale*: inde deprehensus, lætitiâ perpetratæ rei superante omnes dolores, tormenta fortissimè, etiam ridentis specie, sustinuit: succedit *Asdrubali Hanibal* filius *Amilcaris* 25. annos natus. *Liuius, & Polyb.*

SELEVCVS CERAVNVVS V. Rex Syriæ filius Seleuci Callinici, qui nouercam suam *Laodicen*, filiam Ptolemæi Philadelphi, & sororem Ptolemæi Euergetis Ægypti Regum, nefariè occiderat. *Ceraunus* dictus est, hoc est *Fulmineus*, quòd auidaci, & feroci ingenio præditus, videretur esse quasi fulmen. Frater eius fuit *Antiochus* cognomento *Magnus*. Hic Seleucus Ceraunus, cum pater ipsius Seleucus Callinicus de equo præcipitatus, & mortuus esset, ei statim in regnò successit. Verum cum *Attalus* Rex Pergami, Asiam vniuersam occuparet, Seleucus Ceraunus exercitum comparat contra eum, & Taurum montem

cum

cum Achæo cognato transcendit contra Attalum, vbi Seleucus dolo Gallorum occiditur: *Acchæus* verò hosce parricidas trucidare iubet, & fratrem Seleuci *Antiochum* Regem creat, qui regnat annis 36. cum Seleucus vixtribus annis præfuisset. *Polybius lib.2.*

BASSANVS Francorum Rex euanesceat, vt aiunt, vel potius à diabolo ablatus est, cum annis 36. Francis, vel Sicambribus præfuisset. Succedit filius *Clodomirus* annis 18. qui statim Gallos in initio regni quod Mosam fluiuium transgressi essent, magno prælio ex insidijs vincit. *Trith. in compend.*

A N N O M. 3783.

MOLO Præfectus Mediæ, superiore anno ab Antiocho post mortem Seleuci defecerat. Ideò *Antiochus* suis præfectis, vt eum bello persequerentur, auxilia miserat, sed *Xenatas* Dux cum Molonem vicisset, victoriam non persequitur, sed conuiuia agitatur, ideò à Molone nocte intempestâ, trucidatur cum omnibus suis. Post hæc Antiochus ipse contra Molonem exercitum ducit, eumque vincit. Molo verò suorum transfugia animaduertens, cum propè iam vndique cingeretur, animo reputans cruciatus, ac tormenta sibi parata si viuus in hostium potestatem veniret, manus sibi ipsi intulit: pariterque omnes, qui participes coniurationis fuerant, domum suam quisque concedunt, ibique similem exitum faciunt. *Neolas* quoque vbi pugna euasit, & in Persidem ad Alexandrum Molonis fratrem peruenit, matrem, & Molonis liberos obtruncat: deinde super mortuorum cadaueribus ipse se iugulat, postquam Alexandro persuasisset, vt ipse quoque idem faceret. *Antiochus* verò direptis hostium castris, Molonis corpus loco totius Mediæ maximè conspicuo iussit in crucem tolli, ac sine morâ, quibus id negotium datum, rem sunt exsecuti, delatum namque cadauer in Chalonitidem regionem, eo loci in adscensu Zagri montis, cruci affixerunt. *Polyb. l.5.*

ANNO M. 3789.

PHILIPPVS Rex Macedoniæ Demetrii II. filius in Poloponnesum à Messenijs accitus, cùm seditione laboraret, ytri-que parti faces addit, efficitque vt vulgus Senatum, & Principes aliarum ciuitatum ducentos trucidaret. *Aratus* senior Prætor in Achaiâ acerbè in Regem inuectus est, propter hoc atrox facinus, quem Rex non multò post operâ vsus Faurionis, qui res illius in Peloponneso administrabat, veneno sustulit. Ac principio quidem ignota cæteris res fuit: neque enim ea vis erat pharmaci, vt in ipso statim articulo necaret: sed morâ temporis corporis valetudinem afficiebat; ipsum verò *Aratum* non latebat malum, quod hoc modo palam est factum. Is omnes alios rem celans, apud vnum è famulis Cephalonem, quia familiaritèr eo utebatur, linguam non tenuit, sed cùm ægrotanti sibi ille adesset, assiduam, & diligentem operam nauans, atque ij vnum è sputis, quibus paries erat consputus, sanguine mixtum esse obseruasset, Hæc ne præmia, o Cephalo, inquit *Aratus*, amicitix nostræ ergà Philippum retulimus. Adeò magna, & præclara res est, animi moderatio: vt eum qui acceperat iniuriam potius quàm auctorem iniuriæ, facti puderet: quòd post tantarumque rerum consilia cum Philippo consociata, & magno quidem eius bono, hoc ipse demum beneuolentiæ suæ præmium ferret. *Polyb. l. 8.*

HIERONYMVS Hieronis nepos, nouus Syracusanorum Rex, à suis interficitur, de quo sic *T. Liuius* scribit: *Hieronimus* legatos Carthaginem mittit, ad foedus ex societate cum Annibale faciendum. Pacto conuenit, vt cùm Romanos Siciliâ expulissent (id autem breui fore, si naues, atque exercitum misissent) Himera amnis, qui fermè insulam diuidit, finis regni Syracusani, ac Punici imperij esset. Aliam deindè inflatus as-
sentationibus eorum, qui cum non Hieronis tantum, sed Pyrrî etiam Regis materni aui iuebant meminisse, legationem misit: quia æquum censebat Siciliam sibi omnem cedi: Italiæ imperium proprium quæri Carthaginensi populo. Hanc leuitatem,

&

& iactationem animi neque mirabantur in iuvene furioso, neque arguebant; dummodò auerterent eum à Romanis. Sed omnia in eo præcipitia ad exitum fuerunt. Nam cum præmissis Hippocrate, atque Epycide cum binis militibus armatorum ad tentandas vrbes, quæ præsidij tenebantur Romanis, & ipse in Leontinos cum cætero omni exercitu (erant autem ad quindecim millia peditum equitumque) profectus esset; liberæ ædes coniurati (& omnes fortè militabant) imminentes viæ angustæ, quâ descendere ad forum Rex solebat, sumpserunt: ibi, cum instructi, armatique cæteri transitum expectantes, starent, vni ex his (Dinomeni fuit nomen) quia custos corporis erat, partes datæ sunt, vt cum appropinquaret ianua Rex, per causam aliquam in angustijs sustineret ab tergo agmen. Ita, vt conuenerat, factum est, tamquam laxaret elatum pedem ab stricto nodo, moratus turbam Dinomenes, tantum interualli fecit, vt cum in prætereuntem sinè armis Regem impetus fieret, confoderetur aliquot prius vulneribus quàm succurri posset. Clamore, & tumultu audito, in Dinomenem iam haud dubiè obstantem relati coniiciuntur: per quæ tamen duobus acceptis vulneribus euasit. Fuga satellitum vt iacentem vidère Regem facta est: intersectorum pars in forum ad multitudinem latam libertate, pars Syracusas pergunt ad præoccupanda Andranodori, regionumque aliorum consilia. Hactenus *Liuius*.

A N N O M. 3790.

ACHÆVS Andromachi filius, fratris Laodiceæ, quæ Seleuco nupsit: vxorem Laodicen Mithridatis Regis filiam duxit, vniuersamque eis Taurum Asiam imperio suo rexit. Post captas Sardes arci inclusus, nullam rationem euadendi videt, quapropter ex Ægypto à Rege Ptolemæo ipsi mittitur *Bolis* quidam Cretensis, qui eum quidam ex arce deducit, sed eundem Antiocho prodit, cumque ipsius copiarum, & hostiles in munitissimo orbis terrarum loco ipsum versari existimarent, vinculis oneratus humi sedebat in manu inimicorum positus: nemine præter facti auctores quod erat factum re sciente. Primâ luce conuenien-

nientibus, vt fit; in Prætorium Regis amicis, ante omnium oculos posito hocce spectaculo, idem alijs quoque ac Regis vsuueniebat. Ea namque cunctos incessit admiratio, vt quæ fuismet oculis cernebant, satis vera non crederent. Postquam in Concilio procures sederunt, variæ de supplicio illius diætæ fuerunt sententiæ, demum placuit, primum vt extremis membris *Acheus* mutilaretur; deinde vt post caput amputatum atque vtri asinino insutum, truncus in crucem tolleretur. Quo facto, vbi rem exercitus rescivit, adeò castra vniuersa fanaticus quidam furor, & animorum consternatio incessit, vt *Laodice* in arce, cui hoc dumtaxat innotuerat, maritum exiisse, casum illius è tumultu ac motu castrensi conijceret: mox venit caduceator ad *Laodice*, eorum quæ *Achæo* acciderant, nuntius, simul iubens, vt curâ rerum se abdicaret, atque arce traderet; tum verò qui in arce erant, pro responso ciulatum primò & lamenta vix fidem inuentura edere incipiunt: non adeò quòd tantoperè *Achæo* factum nollent: sed quòd noua, atque admirabilis planèque, inopinata ea res cunâis accidebat; deinde autem consilij inopes magnâ difficultate qui arcem tenebant, afficiebantur. At Rex post sublatum de medio *Achæum*, ad perniciem inclusorum in arce intentus, nihil dubitare quin ab illis ipsis maximè autem per milites, aliqua rei benè gerendæ occasio sibi daretur, quòd & tandem accidit: quippè ortâ inter ipsos seditione, scissi sunt in partes; alijs cum *Ariobazo*, alijs cum *Laodice* sentientibus. Quam ob causam dum sibi inuicem diffidunt, celeritèr vtraque factio, & se & arces fidei Regis, permiserunt. Ita *Achæus* cum nihil eorum prætermisisset quæ ratio recta suadebat, illorum perfidiâ victus quibus fidem habuerat, diem supremum cum cruciatu obiit: exemplum posteris, duobus modis vtile: primum vt nemini temerè esse credendum discamus; deinde ne rebus latis spiritum attollamus, sed vt homines humani nihil alienum à nobis putemus. *Polyb. lib. 8.*

A N N O M. 3795.

MACHANIDAS Lacedæmoniorum Tyrannus reuertens ad Mantineam, à *Philopæmene* occiditur, de quo hæc refert *Polyb.* Machanidas ab infectatione fugientium reuertens, suos conspicatus in fugam auersos, errore animaduerso, quod longius esset progressus, eamque ob rem spe vniuersæ victoriæ depulsus; peregrinis quos secum habebat in cuneum statim coactis, per medios hostes qui solutis ordinibus fugientes persequabantur, manu factâ euadere est conatus: atque hoc consilium, nonnulli intelligentes, cum ipso primum manserunt, eâ spe salutis freti, qui vt propiùs ventum ad pontem fossæ impositum, conspectis Achæis, qui illum seruabant, animum omnes despondere, Machanidâ relicto dilabi, & suæ quisque saluti priuatim consulere cœperunt. Eo tempore tyrannus desperato per pontem transitu, fossam obequitans, commodum ad transeundum locum magno quærebat opere. *Philopæmen* vbi à paludamento purpureo, & equi ornatu Machanidam agnouit, Anaxidamo ad pontis custodiam relicto, eoque multis monito, vt commissam stationem diligenter tueretur, neque vlli mercenariorum parceret, quando horum semper ope, & præsidio Tyranni Lacedæmone rerum summam obtinerent: ipse cum *Polyeno* *Cyparissensi*, & *Simiâ*, quibus tunc familiariter utebatur, in aduersam prorumpens ripam, tyrannum in alterâ ripâ è regione obequitantem arcere, & indè expellere insistit, & simul eius comites, duo autem fuère, qui se illi coniunxerant, *Anzidamus*, & *Mercenariorum* aliquis. Statim vt *Machanidas* locum nactus facilem, ad transeundum fossam, calcaribus admotis equû magnâ vi impulit, conuersus in eum *Philopæmen*, & traiicientem pugnam aggressus, post illatum mucrone hastæ vulnus, mox eadem versâ ictum cuspide repetens, in ipso discrimine tyrannum incremit.

A N N O M. 3799.

PTOLEMÆVS PHILOPATOR filius Ptolemæi Euergetis IV. Regis Ægypti, & Cleopatrz, cuius frater fuit Maga. Dictus est *Philopator* per ironiam vel antiphrasin, quia patrem suum *Ptolemaum Euergetem* veneno sustulit, matrem *Cleopatram*, & germanum suum *Magam*, vnâ cum alijs fratribus, dissuadente Sosibio, trucidauit. Ab horum cæde regnum auspicatus est. Vndè quale fuit regni eius initium, talis quoque progressus, & egressus fuit. Incestuosus, voluptuosus, atque otiosus extitit. Nam *Arfinoen*, vel *Euridicen* (vti *Iustinus* eam nominat) sororem suam duxit vxorem, cumque eâ in incestu vixit. Bellum gessit cum *Antiocho Magno VI.* Rege Syriæ, eumque vicit. Ideò tantâ victoriâ de Antiocho reportatâ elatus, voluptati, & crudelitati se mancipauit, vxoremque suam *Auridicen* occidit propter scortum *Agathocleam*, cui imperium reliquit. Verum illa à populo tumultuante occiditur: ipse verò voluptatibus exhaustus, mortuus est cùm annos septemdecim regnasset, non sine veneni suspicione. Succedit *Ptolemaus Epiphanes*, qui regnat annis 24. relinquens post se duos filios, nempe *Ptolemaum Philometorem*, & *Ptolemaum Physconem*, de quibus infra.

A N N O M. 3800.

SYPHAX Numidiæ Rex opulentissimus fuit, quem secundo Punico bello Scipio deuicit, & in triumphum duxit. Fuit autem in Numidiâ tantæ potentiz, vt eius amicitiam, & societatem Romani pariter & Carthaginenses summo studio conquisierint, vt in eo bello maximum ad victoriam momentum esse videretur, quibus ille se adiunxisset. Itaque tantum eius maiestati duo potentissimi in terris populi tribuerunt, Romanus, & Carthaginensis, vt vno tempore, & Scipio Imperator ad amicitiam eius petendam, relictâ prouinciâ Hispanicâ, exercituque, cum duabus quinquiremibus in Africam traiecerit, & *Hasdrubal* Pœnorum Dux non ipse modo ad eum venerit, sed filiam quoque ei nuptum dederit; quibus nuptijs à Romanâ societate de-

defecit, & Carthaginensium arma secutus, breui tempore à Lælio, & Masinissa captus ad Scipionem catenatus ductus est, quem Scipio deuictis Carthaginensibus postea duxit in triumphum. Vnde Iuuenalis in Satyra 6. dicit:

*Tolle tuum precor, Annibalem, victumque Syphacem
In castris, & cum tota Carthagine migræ.*

Hunc igitur Syphacem à Scipione victum, & captiuium Romanum missum, Tyburi in custodiâ habendum Senatu, curauit, ibique mortuum, publico, & regio funere efferendum censuit. Oluarius.

A N N O M. 3810.

NABIS Lacedæmoniorum tyrannus crudelissimus, machinam quandam ad tollendos homines adinuenit, quam sic describit Polyb. Simulacrum muliebre erat pretiosis vestibus adornatum; formæ similitudine Nabidis vxorem arte eximiâ referens. Quoties ciuium aliquos tyrannus ad se vocabat, vt pecunijs eos emungeret, principio longâ oratione, eâque perbenignâ ipsos compellebat; periculum, quod regioni, & vrbi etiam ab Achæis imminabat, ipsis ob oculos ponebat, quantum stipendiariorum numerum salutis ipsorum causa aleret, significabat, quantos in sacris procurandis, aut publicis negotijs sumptus faceret. Eiusmodi sermonibus si qui audiebant commouerentur, ad designata exequenda hoc illi satis erat; sin aliqui essent, qui pecunias pendere recusantes, iussa capeffere detrectarent, in hæc tum verba tyrannus erumpebat: Equidem fortasse, quod cupio persuadere tibi non valco: A pegam verò hanc (id nomen Nabidis coniux habebat) puto tibi persuasuram. Simul hæc ille dicebat, & statim aderat simulacrum, de quo sumus locuti: tum autem tyrannus ubi è sede suâ mulierem excitasset, per speciem comitatis dexteram prehensens, utrâque manu collocutorem amplectebatur, ac paulatim ad pectus admouebat (erant autem illi cubiti, & brachia ferreis clauis plena, quos vestis occultabat, similiter etiam in mammis infixos habuit clauos) Quando igitur brachia imprefferat in dorso mulieris, mox organis quibus-

busdam attractum intendebat, & paulatim ad mammas adducens, eum qui premebatur omnis generis vocis cogebat edere. Atque hoc modo multos eorum sustulit, qui pecunias dare recusabant. Tandem & ipse tyrannus ad *Ætolis* interfectus est. *Polyb. & Liu.*

A N N O M. 3814.

ANTIOCHVS III. Rex Syriæ, à rerum gestarum magnitudine, cognomento *Magnus*, filius Seleuci Callinici, cum graui tributo pacis à Romanis premeretur; & victus oneratusque esset, seu inopiâ pecuniæ compulsus, seu auaritiæ sollicitatus, quâ sperabat se sub specie tributariæ necessitatis excusatiùs sacrilegia commissurum, adhibito exercitu, nocte templum Dodonæi Iouis aggreditur. Quâ re proditâ, concursu incolarum, cum omni militiâ interficitur, cum annos 36. regnasset. Habuit tres filios, nempe *Seleucum Philopatorem*, *Antiochû Epiphanem*, & *Demetrium*. Succedit in regno *Seleucus*, qui regnat annis 12. *Iust. Polyb. Strabo, Appian. de bellis Syr.*

A N N O M. 3817.

PHILOPOEMENES Achæorum Imperator capitur, dum inter Messenios, & Achæos de principatu contentio, & bellum ortum esset: non quia pugnando vitæ parceret, sed dum suos in prælium reuocat, in transitum fossæ equo præcipitatus, à multitudine hostium oppressus est. Quem iacentem Messenij, seu metu virtutis, vel verecundiâ dignitatis, interficere ausi non fuerunt. Itaque velut in illo omne bellum confecerant, captiuû per vniuersam ciuitatem, in modum triumphî circumduxerunt, effuso obuiam populo, ac si suus, non hostium Imperator aduentaret: nec victorem Achæi auidius vidissent, quàm victum hostem viderunt. Igitur eundem in theatrum duci iusserunt, ut omnes contuerentur, quem potuisse capi incredibile singulis videbatur. Deindè in carcerem deducto, verecundiâ magnitudinis eius, venenum ei dederunt: quod ille lætus ac si vicisset accepit, quæsito prius an *Lycortas* præfectus Achæorum, quem

secundum à se esse scientiâ rei militaris sciebat, incolumis effugisset : Quem vt accepit euasisse, non in totum dicens consultum malè Achæis, expirauit . Nec multo post, reparato bello, Melfenij vincuntur , pœnaque interfecti Philopœmenis perpenderunt. *Iustin. Liu. Plutarch.*

EVMENES Rex Asiæ bellum gerit cum Prusiâ Bythinię Regē, qui cū terrestri bello ab Eumene victus esset, præliumque in mare transtulisset, *Annibal* nouo stratagemate bellico auctor victorię contrâ Eumenem fuit . Nam omnium serpentium genus in fictiles lagenas conijci iussit, medioque prælio in naues hostium mittit . Id primum Ponticis ridiculum visum, fictilibus dimicare, qui ferro nequeant . Sed vbi serpentes replere naues cœpère, ancipiti periculo circumuenti, hosti victoriam cessère . Quæ vbi Romæ nunciata sunt, missi à Senatu sunt legati, qui vtrumque Regem in pacem cogerent, Annibalemque deposcerent . Sed *Annibal* re cognitâ, sumpto veneno, legationem morte præuenit . Insignis hic annus fuit (inquit *Iustin.*) trium toto orbe maximorum Imperatorum mortibus, *Annibalis, Philopœmenis, & Scipionis Africanis.*

A N N O M. 3812.

DEMETRIVS filius Philippi Regis Macedoniæ, à Perseo fratre eius fictis litteris suspectus redditur apud patrem, quasi ipse regnum affectaret; Ideoque à patre irato Demetrius insons iussus est interfici . Verùm pater paulò post innocentia eius cognitâ, tantum animo dolorem concepit, vt morbo ex animi ægitudine contracto miserè periret ; Græciæ turbator , regni Macedonici euersor , & suæ stirpis extinctor . Succedit *Perseus* eius filius nothus. *Liuius.*

A N N O M. 3816.

SELEVCVS PHILOPATOR VII. Rex Syriæ filius primogenitus Antiochi Magni, nihil Rege dignum gessit, sed exactionibus, & expilationibus miseros subditos exhaustit . *Heliodorum* Quæstorem suum ad rapiendos templi thesauros, Ierosolymam

lymam cum potestate ablegauit. Quæ res pessimè cessit tum Quæstori, tum ipsi Regi. Cum enim Heliodorus in urbem sacram agmine stipatus militari veniret, vt thesauros templi in gazophylacio depositos auferret, à Deo mirabili terretur visione. Visus est enim Eques armatus prioribus in eum pedibus insilire, iuxta quem bini erant Satellites robusti, & veste splendidâ fulgentes, eum verberibus continuis ad terram strauerunt, vt lecticâ è templo efferretur semiuuius. Hunc Quæstorem *Onias* summus Sacerdos cognomento *Pius* precibus suis seruauit, ne qua doli, aut fraudis suspicio Regi oboriretur. Monitus ab iisdem iuuenibus est *Heliodorus*, qui illum verberibus mulctarant, vt gloriam Dei passim prædicaret, quod ille votis nuncupatis fecit, & quæ sibi contigerant, hostibus Regis est imprecatus. II. *Macc.* 3. Post hæc *Seleucus*, veneno ex insidijs ei ab *Heliodoro* propinato in gratiam *Antiochi Epiphanis*, interijt.

A N N O M. 3833.

PERSEVS Philippi II. penultimi Macedonia Regis filius naturalis, fraude ad regnum peruenit, & quod scelere acquisierat, sceleratè quoque varijs vitijs coopertus administravit. Cū enim familiarum illustrium, & insontium cæde delectaretur, & ambitione atque elatione animi turgidus omnes contēneret, accedente quoque auaritiâ, crudelis, & præceps, in omnes nece in sanum, nec prudens postea quisquam fuit. Senatus Romanus huic Perseo regnū initio confirmauit, cum legatos Romā mitteret, per quos regni confirmationem petijt: sed cū Romanis se opponeret, illi Consulem *Paulum Aemilium* Ducem belli creant, qui Macedones vicit, & Perseum cum filijs, *Alexandro*, & *Philippo* in pugnâ ad Pidnam captum, Romam ad triumphum duxit. Hac pugnâ regnum Macedonia translatum est ad Romanos. Post triumphum in teterrimo carcere detentus fuit, hoc consilio, vt mortem conscisceret. Indè admonitus Senatus, vt in mitiorem carcerem deduceretur, ibi biennio detētus fuit, donec carceris custodes offendisset, qui ipsum somno prohibuerunt, indè post aliquot dies miserabiliter periijt. Certa fama est inediâ mortuum.

tuum. *Plutarchus* ait illud etiam vulgatum fuisse, à militibus custodibus in somnia necatum. Quod & *Sallustius* scripsit in *Hist. orat. Mithridatis*: *Persen deinde Philippi filium, post multa, & varia certamina apud Samothracas Deos acceptum in fidem, calidi repertoires perfidia, quia pacto vitam dederant in somnia occidere*. Regnavit annos 11. & cum eo regnum Macedonicum finitum est. *Liu. Plutarch. Diod. Sic. Val. Max.*

ANNO M. 3839.

ANTIOCHVS EPIPHANES VIII. Rex Syriæ, Antiochi M. filius, & Seleuci Philopatoris frater fuit, cui etiam ex insidijs per *Heliodorum* Quæstorem interfecto, in regno successit. Hic mandauerat *Lysia*, ut *Iudæos* debellaret, omnes eos sub hastâ venderet, & novos colonos in *Iudæam* traderet: Ideo *Lysias* mittit exercitum quadraginta millium contra *Iudam Maccabæum* sub tribus Ducibus, ex quibus *Gorgias Maccabæi* castra noctu inuadere conatur, sed re per exploratores cognitâ, *Iudas* eorum conatus retorquet, & sub diluculo hostium castra, cum pars exercitus abesset, inuadit, capit, & hostes fugat; quo viso *Gorgias* etiam in tutiora loca se recipit, & *Maccabæus* multis spolijs potitur. *Lysias* post cladem acceptam, exercitum reparat, maiorique conatu rem aggreditur, mittitque exercitum sexaginta millium. *Iudas* verò & sui ad bellum se parant, maximè operibus pœnitentiæ, & oratione ad Deum, qui exaudiuit eos dans illis victoriam; idè collectis decem millibus militum, fortiter hostium exercitum aggreditur, & quinque millia ex eis trucidat. Eodem tempore *Antiochus* inhonestè reuertebatur de *Perside*, & dum *Iudæos* ad internecionem perdere meditabatur, *Ierosolymam*que urbem facturum, commune totius gentis sepulcrum minabatur, in itinere curru excussus morbo foedissimo afflictus est, vermibus tanto fetore è corpore erumpentibus, ut nemo seruorum eum ferre posset. Simulatam agens pœnitentiam multa *Iudæis* incredibilia promittit, & tanto cruciatu animi atque corporis consumitur, ut nihil cogitari, atque dici possit erumnosius. *I. & II. Macc.*

AN-

A N N O M. 3842.

ANTIOCHVSEVPATOR, mortuo Patre Antiocho Epiphane, operâ *Lysia* tutoris, & educatoris sui, ad regnum Syriæ peruenit. Accepto regno, bellum Iudeis infert, tantis viribus, quantis antè hac nemo Regum Syriæ fecerat. Nam numerus exercitus eius erat 10000. peditum. & 20000. equitum, & elephanti 32. docti ad prælium, cum hoc exercitu profectus est per Idumæam, & obsidione cinxit Bethsuram 1. *Mach. 6.* Cumque ex *Lysia* Duce suo cognouisset, *Menelaum* Apostatam omnium barbarum, & totius belli authorem esse, eum secum abduxit Beream in Syriam, ibique eum interfecit, cum iam decennio Sacerdotio functus fuisset. *II. Macc. 13.* Denique ad *Demetrium Soterem*, & exercitus, & Principes in Syriâ concedunt, qui *Lysiam* cum Eupatore captos ipsi tradunt, quos iussit, priusquam in conspectum venirent, occidi, atque ita planè regno potitur. *Demetrius.*

A N N O M. 3843.

NICANOR *Demetrii* Regis Dux, contra *Iudam* Maccabæum mittitur, prælio cum ipso congreditur, vincitur, & occiditur. *Ioseph. lib. 12.*

A N N O M. 3851.

DEMETRIVS SOTER X. Rex Syriæ, *Seleuci Philopatoris VII.* Regis Syriæ filius, partim per astutiam, partim per violentiam regnum occupauit. Instinctu *Alcimi* transfugæ, & proditoris, bellum contra Iudeos gessit, primò per *Nicanorem* quem cum cognouisset cæsum à *Iudâ* Maccabæo, misit *Bacchidem*, & *Alcimum* cum selectissimo exercitu, qui cum *Iudâ* congrediuntur, in quo conflictu *Iudas* fortiter pugnans occubuit. *I. Macc. 9.* Post hæc *Alexander* *Antiochi Nobilis* filius, pro *Antiocho* Epiphanis filio se se venditans, *Ptolémaidem* Phœniciæ urbem occupauit, contractoque exercitu & auxilijs à vicinis Regibus, cum *Demetrio* pugnat; eumque magno prælio vincit. *De-*
me-

metrius cùm fortiter pugnaret, vi hostium in cœnum quoddam profundum, & limosum secessit, vbi prolapso equo iaculis eminus ab hostibus confixus est, cùm regnasset annos decem. Succedit *Alexander*, qui ducit vxorem Cleopatram Ptolomæi Philometoris Regis Aegypti filiam.

A N N O M. 3855.

PRYSIAS Rex Bithyniæ, consilium capit interficiendi Nicomedis filium, dum consulere studet minoribus filijs quos ex Nouercâ eius susceperat, & Romæ habebat. Sed res adolescenti ab his, qui facinus susceperant, proditur: hortatique sunt, vt crudelitate patris prouocatus, occupet insidias, & in authorem retorqueat scelus; nec difficilis persuasio fuit. Igitur cùm accitus in patris regnum venisset, statim Rex appellatur. Prusias regno spoliatus à filio, priuatusque redditur, & etiam à seruis deseritur: & cùm in latebris ageret, non minori scelere, quàm filium occidi iusserat, à filio interficitur. *Iustin.*

A N N O M. 3856.

CLODIVS Sicamborum, suæ Francorum Rex, cùm vndecim annos regnasset, occiditur in prælio à Gallis, qui in *Mosam* transierant; succedit filius *Antenor* qui annis 16. regnauit, & prohibuit humanas victimas fieri, Sicambrosque erudiuit ad humanitatem. *Trith.*

A N N O M. 3857.

CRITOLAVS Achæorum Dux, victus à Metello, qui ex Macedonia in Græciam venerat, vt motus Lacedæmoniorum & Achæorum compesceret, rebus desperatis mortem sibi consciscit. Eo mortuo, Achæi *Dicæum* Prætorem faciunt, qui vocatis seruis ad Pileum, & contractis vndique copijs, equites sexcentum tantum conficit, peditum quatuordecim, aususque pugnare vincitur, & fugiens, Megalopolim vxorem & liberos interficit, & ipse venenum haurit. *Mammius* verò Consul Corinthum ingressus, urbem spoliât, & incendit. Viros omnes ibi

N

tru-

nudat, foeminas, & pueros vendit, reliquas vrbes manibus nudat, & ciuibus arma adimit. Diruta autem est Corinthus, cum stetisset annis nongentis nonaginta quinque. *Epit. Liu.*

A N N O M. 3858.

PTOLEMÆVS Philometor VI. Rex Aegypti, filius Ptolemæi Epiphanis, cui mortuo in regno successit. Mater eius fuit Cleopatra Antiochi Magni Régis Syriæ filia. Dictus est hic Ptolemæus cognomento *Philometor*, quia matrem suam Cleopatram in uxorem duxit, ex qua suscepit filiam *Cleopatram*: illa *Maiores*, hæc verò *Minor* Cleopatra est appellata, quam *Alexandro Balæ* Régis Syriæ VI. uxorem dedit. Anno 31. regni eius Ptolemæus copiosissimum congregauit exercitum ex Aegypto in Syriam veniens per speciem iuuandi Alexandrum generum suum, reverà autem ut Alexandri regnum obtineret, suoque adderet. Cumque Alexandri iussu exceperent eum ciuitates omnes pacificè, eo quòd socer suus esset, præsidarios milites specie auxilij in vnaquaque ciuitate collocauit, pessimè etiam de Alexandro cogitans. Iratus ex quibusdam insidijs generis sui, filiam suam Cleopatram ipsi adimit, & aduocat Demetrium Demetrii filium, ipsique Cleopatram collocat, indè pugna congressum Alexandrum vincit, & profligat, qui in Arabiam fugiens à Zabdiele Arabo occisus est. Ptolemæus verò equo excussus, ab hostibus adeò vulneratus est, ut toto quadriduo loqueretur, & tandem inter curandum expirauit, cum annos 35. regnasset. Antequam tamen expiraret, allatum ipsi est caput *Alexandri* hostis, quo non mediocriter gaudens est. Alexandro succedit Demetrius Demetrii Soteri filius exiguo tempore. In Aegypto verò succedit Philometoris frater, qui Cirænis regnabat, homo impurus & crudelis. *Ptolem. in Can.*

A N N O M. 3862.

ANTIOCHVS ENTHEVS XIII. Rex Syriæ filius Alexandri Balæ XI. Régis Syriæ. Hic in aula Régis Arabiæ educatus, ad recuperandam sedem paternam à Tryphone tutore suo

suo animatur, cuius operâ captâ Antiochiâ, & elephantis regijs, ex Arabiâ in Syriæ regnum, Demetrio fugato reducitur, Tryphone potestatem exercente. 1. *Mac. 11.* Tryphon, de clade Demetrii in superiori Asiâ certior factus, de Antiocho puero interficiendo consilia agit, sed timet *Jonathan*, ne is necem Regis vlciscatur; ideò ipsi insidias struit, & tandem cum Ptolemaide capit, & collecto exercitu contra Iudæos proficiscitur, vt eos sub iugum reducat. Sed *Simeon* qui electus erat Dux Iudæorum, ipsi commeatum intercludit, ideò vbique impeditus, cum nec in arcem Sionis commeatum perferre posset, propterea quod nix profunda cecidisset; simulat se *Jonathan* dimissurum, si trecenta sibi talenta argenti, & filij *Ionathæ* obsides dentur: sed acceptâ pecuniâ, *Jonathan* cum filijs occidit. 1. *Maccab. 13.* Interfecto *Ionathâ*, Antiochus anno regni secundo, ætatis decimo, à Tryphone tutore, & Duce suo necatur. Corripit enim quosdam medicos qui eum calculi dolore ad populum consumi mentiebantur, & dum illum secant, occidunt. Indè persuasis militibus *Tryphon* proclamatur Rex, & regnum obtinet vsque in tertium annum. *Ioseph. l. 13. cap. 12.*

A N N O M. 3853.

VIRIATVS in Hispaniâ ex pastore venator, ex venatore latro, mox iusti exercitus Dux, cum quatuordecim annos Romanos Duces, & exercitus protriuisset, à proditoribus quibusdam à Cœpione Consule corruptis interemptus est. Vir certè & Dux maximus, referente *Orosio*, Senatus Romanus factum Cœpionis improbavit, & proditoribus illis præmium petentibus responderi iussit: Romanis non placere, Imperatorem à militibus interfici.

A N N O M. 3864.

TMANLIVS TORQVATVS Consul, præter egregia multa raræ dignitatis, iuris quoque Ciuilis, & sacrorum Pontificalium peritissimus extitit. Nam vt *Val. Max.* refert, cum ad Senatum Macedonia de filio eius *Inio Silano*, qui eam

N 2

pro-

prouinciã obtinuerat, quærelas per legatos detulisset; à Patri-
bus conscriptis petijt, ne quid ante de eã re statuerent, quàm
ipse Macedonum, filijque sui causam inspexisset: Summo dein-
dè cum amplissimi ordinis, tum etiam eorum qui questum ve-
nerant consensu cognitione susceptã domi consedit, solusque
vtrique parti per totum biduum vacauit, ac tertio plenissimè die
diligentissimèque auditis testibus, ita pronunciauit: Cùm Sila-
num filium meum pecunias à focijs accepisse mihi probatum sit,
& Republicã eum, & domo meã indignum iudico, protinusque
è conspectu meo abire iubeo. Tam tristi patris sententia per-
cussus Silanus lucem vltteriùs intueri non sustinuit, suspensio-
que se proximã nocte consumpsit. Pergerat iam Torquatus
seueri & religiosi iudicis partes, satisfactum erat reipublicæ, ha-
bebat vltionem Macedonia, potuit tam verecundo obitu filij
patris inflecti rigor, at ille neque adolescentis exequijs interfuit,
& cùm maximè funus eius duceretur, consulere se volentibus,
vacuas aures accomodauit. *Val. Max.*

A N N O M. 385.

MATIENVS Consul duumuir nautalis creatur, cuius ad
Gallicum sinum prouincia erat: accusatus apud tribunos
plebis, quòd exercitum in Hispaniã deseruisset, damnatusque
sub furcã, diu virgis cæsus est, & sestertio nummo venit. *Li-
uius.*

A N N O M. 386.

TRYPHON, alio nomine *Diodotus*, olim Dux militiæ apud
Alexandrum Balam XI. Syriæ Regem fuit: Postea verò
Rex Syriæ XIV. factus est. Hic Tryphon fuit Apamiensis, in
Casiano Castello natus, vti *Strabo* scribit. Ex Antiochi Enthei
Regis Syriæ, tutore, regni raptor extitit, & dominandi libidine
flagrans, Antiochum adolescentem è medio sustulit. Indè Rex
proclamatus, regiãque dignitate ornatus, magnam in subditos
atque milites crudelitatem exercuit, semper sui similis blanda-
loquens, scelerata perpetrans, nulli fidus, nisi suæ utilitatis gra-
tiã.

tiâ. Tandem ab *Antiocho Sideto* in castro Doræ munitissimo obsessus, rebus desperatis aufugit, atque Apameam venit, ubi vrbe vi captâ, interfectus est, triennio postquàm regnum vsurpauerat. 1. *Maccab. 15. Ioseph. lib. 13. cap. 12.*

A N N O M. 3867.

ATTALVS vltimus Rex Pergami, qui Eumeni patruo, vel Attalo vt alij habent, cùm annos 21. regnasset, succedit, regnum annis quinque ita administrauit, vt id cædibus amicorum, & cognatorum supplicijs cœdaret, nunc matrem anum, nunc Berenicem sponfam, maleficijs eorum necatas confingens. Post hanc scelestam violentiæ rabiem, squalidam vestem sumit, barbam, capillumque in modum reorum summittit: non in publicum prodire, non populo se ostendere, non domi latiora conuiuia inire, aut aliquod signum sani hominis habere, prorsus vt poenas pendere manibus interfectorum videretur. Ommissa deindè regni administratione, hortos fodiebat, gramina seminabat, & noxia innoxijs permiscebat, eaque omnia veneni suco infecta, velut peculiare munus amicis mittebat. Ab hoc studio ærarie artis fabricæ se tradidit, cæterisque fingendis, & ære fundendo, procudendoque oblectatur. Matri deindè sepulchrum facere instituit: cui operi intentus, morbum ex solis ardore contraxit, & septima die decessit. *Iustin.*

A N N O M. 3781.

SIMON ETNARCHES summus Sacerdos, & Iudæorum Princeps, cùm annos octo principatum, & summum Sacerdotium administrasset, dolo generi sui Ptolomæi, cùm filijs duobus Iudâ, & Matathiâ occiditur. *Hyrchanus* Rex euadit, qui statim collectis copijs arcem Dagon obsidet, vt matrem, quæ captiua tenebatur à Ptolomæo, liberaret, at ille parricida, quando Hyrcanus oppugnationem instituerat, statim productam matrem tormentis excruciabat. Quapropter filius pietate victus, tandem oppugnationem omisit. *Ioseph. lib. 13. cap. 15.*

A N N O M. 3870.

EVNVS Syrus à Siculis coniuratis, & latrocinij affuefactis, Rex Siciliae creatur. Illi cum Hypsæum prætorem vicissent, eorum numerus auctus est adeò vt essent ad ducenta milia. At *Rupilius* Consul in Sicilia Tauromeniam, & Aetnam, firmissima fugitiuorum receptacula, bello recipit, vbi multa milia seruorum trucidata, Aetnam proditione capit, Eunum Regem, qui se Antiochum nominauerat, in prærupta loca fugientem, & in spelunca delitescentem, extraxit, & in vincula compexit, vbi mortuus est. Reliqui serui fugitiui re desperatâ, se ipsos inter se trucidarunt. Indè insulam ab omnibus latrocinij repurgauit *Diod.Sic.*

A N N O M. 3871.

CRASSVS MVCIANVS Consul, cum Pontifex maximus esset, primus Pontificum extra Italiam contra *Aristonicum* cum exercitu mittitur, qui cum plurima à Regibus Asiae accepisset auxilia, tamen ab Aristonico vincitur, & in fugâ capitur: captus vt ignominiam effugeret, virgam, quâ regnum regebat oculis Thracij militis, à quo victus trahebatur, inflixit, eumque exoculauit. Quare iratus Crassum occidit. *Iustín.*

A N N O M. 3872.

ANTIOCHVS SIDETES PIVS, vel SOTER Rex Syriae XV. Demetrii primi Soteris filius, & Demetrii II. cognomento *Nicanoris*, apud Parthos captiui, frater. In regni administratione homo perfidus, & foedifragus fuit. Cum audisset Parthorum Regem, Syriae regnum affectare, occupandum bellum ratus, exercitum, quem multis finitimorum bellis indurauerat, aduersus Parthos ducit. Sed luxuriæ, vt *Iustín.* refert, non minus apparatus, quàm militiæ fuit. Quippè octingenta millia armatorum sequuta sunt trecenta millia lixarum: ex quibus coquorum, pistorum, scenicorumque maior numerus fuit. Argentum certè, aurique tantum, vt etiam gregarij milites caligas auro fin-

fingerent; proculcarentque materiam, cuius amore populi ferro dimicant. Culinarum quoque argentea instrumenta fuere, prorsus quasi ad epulas, non ad bella pergerent. Aduenienti Antiocho multi orientales Reges occurrere, tradentes se, regnaque sua cum execratione superbiae Parthicae. Nec mora congressioni fuit. Antiochus tribus praelijs victor Babyloniam cum occupasset, magnus haberi coepit. Itaque omnibus ad eum deficientibus populis, nihil Parthis relictum praeter patrios fines fuit. Tunc *Phraartes* Parthorum Rex Demetrium fratrem Antiochi, quem captiuum tenebat, in Syriam ad occupandum regnum cum Parthico praesidio mittit, ut eo pacto Antiochus ad sua tuenda à Parthiâ reuocaretur. Interim quoniam viribus non poterat, insidijs Antiochum ubique tentabat. Propter multitudinem hominum omnem exercitum suum Antiochus per ciuitates in hyberna diuiserat: quæ res exitij causa fuit. Nam cum grauari se copiarum praebitione, & iniurijs militum, ciuitates viderent, ad Parthos deficiunt, & die statuta omnes apud se diuisum exercitum per insidias, ne inuicem ferre auxilia possent, aggrediuntur. Quæ cum nunciata Antiocho essent, auxilium proximis laturus, cum eâ manu, quæ secum hyemabat, progreditur. In itinere obuium Regem Parthorum habuit, aduersus quem fortius quàm exercitus eius dimicauit. Ad postremum tamen cum virtute hostes vincerent, metu suorum desertus, occiditur, cui *Phraartes* exequias regio more fecit, filiamque Demetrii, quam secum Antiochus adduxerat, captus amore virginis, vxorem duxit. Poenitere deinde dimissi Demetrii coepit: ad quem retrahendû cum turmas equitum festinanter misisset, Demetrium hoc ipsum metuentem iam in regno missi inuenerunt, frustra que omnia conati, ad Regem suum reuersi sunt. *Iustin. Oros. Appian. de bellis Syr.*

A N N O M. 3873.

PTOLOMÆVS PHYSCON, vel Euergetes VII. Rex Ægypti, filius Ptolomæi Epiphanis V. Regis Ægypti. Mater eius fuit Cleopatra, Antiochi Magni Regis Syriæ filia. Frater

ter eius erat Ptolomæus Philometor VI. Rex Aegypti, cui mortuo in regno successit. Dicitur fuit cognomento 1. *Physcon* à deformitate corporis, siue à saginâ ventris ad instar farciminis. 2. *Euergetes* dictus per antiphrasim, quia non beneficus, sed homo maleficus, & crudelissimus fuit; ob nimiam enim crudelitatem omnibus inuisus, cum populus regiam accendisset, metuens insidias, clam in Cyprum profugit; repudiauerat hic sororem Cleopatram, quam vxorem duxerat, & eius filiam, suam priuignam prius à se stupratam in thalamum assumpserat. Cum verò intelligeret repudiatæ vxoris suæ regnum à populo deferri, suum, quem ex sorore genuerat filium *Memphitem* occidi iussit. Tandem interfecti caput, manus, & pedes amputatos, & cistæ inclusos, matri epulanti pro munere natalitio misit, eique bellum denunciauit. Postremò reconciliatâ gratiâ cum Cleopatrá sorore, & vxore, in regnum redijt, regnauitque annos 29. & mortuus est. Reliquit duos filios ex Cleopatrá, nempe Ptolomæum Lathurum, & Ptolomæum Alexandrum. *Iustin. Epit. Liu. & Ioseph.*

A N N O M. 3875.

DEMETRIVS NICANOR XVI. Rex Syriæ frater Antiochi Sidetis. Hic antea fuit Rex Syriæ XII. sed regno pulsus, à Græcis contra Mithridatem Parthorum Regem, qui tum medis atque Persis imperabat, accersitus est, eumque aliquoties vicit. Postea cum Antiochus Sideres eius frater, Parthorum regnum infeliciter inuasisset, dimissus in Syriam redijt, auxilijs, & copijs Parthorum instructus regnum amissum recepit. Recuperato paterno regno, vitijs adolescentiæ corruptus, in segnitiam labitur: tantumque contemptum apud omnes ex inertia, quantum odium ex superbiâ Pater habuerat, contraxit. Ideò anno à reditu in regnum suo quarto, odia Syrorum adeò aduersus eum creuerunt, vt coacti sint legatos mittere ad Ptolomæum Physconem VII. Regem Ægypti, vt aliquem è Seleuci genere daret ijs, quem possent sibi Regem constituere. Cumque is misisset *Alexandrum Zebennam, vel Zebinam*, is pro Re-

ge

ge à Syris receptus est, & commissio prælio aduersus Demetrium, à suis derelictum, facile eum vicit, fugauitque. Demetrius igitur victus, cum vndique circumstantibus malis premeretur, ab omnibus deseritur, ab vxore etiam & liberis, qui portas ipsi claudunt. Cumque nusquam locum inueniret ubi consisteret, Tyrum fugit in templum, loci religione se defensurus, sed extractus inde, & misere vexatus, tandem interficitur. *Ioseph lib. 13. cap. 17.*

A N N O M. 3876.

CÆso Demetrio Syriæ Rege XVI. Seleucus filius sumit sibi diadema, & pro parente regnat; mater Cleopatra irata ipsi, quod se insciente Rex factus esset, sagittâ suâ manu emissâ, confixit. Indè frater *Antiochus*, cui propter nasci magnitudinem *Grypo* cognomen fuit, Rex à matre hæcenus constituitur, ut nomen Regis penes filium, ius autem omnis imperij penes matrem esset. Hic collecto exercitu contra *Alexandrum Zebinam*, ut parentis mortem vlciscatur, progreditur. *Ioseph lib. 13. eodem capite.*

A N N O M. 3877.

ALEXANDER ZEBENNA, vel ZEBINA XVII. Rex Syriæ, Ægyptius, Protarchi negotiatoris filius. Hic occupato Syriæ regno, tumens successu rerum, spernere iam ipsum Ptolomæum, à quo fuerat subrogatus in regnum, superbâ insolentiâ cœpit. Itaque Ptolomæus reconciliatâ sororis gratiâ, destruere Alexandri regnum, quod odio Demetrii, viribus suis acquisierat, summis opibus instituit. Mittit ingentia Grypo auxilia, & filiam Tryphenam Grypo nupturam, ut populos in auxilium nepotis, non societate tantum belli, verum & affinitate suâ sollicitaret. Nec res frustra fuit: nam cum omnes Grypum instructum Ægyptij viribus viderent, paulatim ab Alexandro deficere cœpère. Fit denique inter Reges prælium, quo victus Alexander, Antiochiam profugit: ibi inops pecuniæ, cum stipendia militibus deessent, templo Iouis solidum ex auro victoriæ signum

gnum tolli iubet, facietis iocis sacrilegium circumscribens : nam *victoriam commodatam sibi à Ioue esse*, dicebat . Interiectis deinde diebus, cum ipsius Iouis aureum simulacrum infiniti ponderis tacite euelli iussisset, deprehensusque in sacrilegio, concursu multitudinis esset in fugam versus, magnâ vi tempestatis oppressus, ac desertus à suis, à latronibus capitur, perductusque ad Grypum, interficitur. *Iustindib. 39.*

A N N O M. 3880.

C GRACCHVS tribunus plebis inter ceteras leges Agrariam quoque tulit, ob quam frater Tiberius occisus fuerat . Sed Lucius Opimius in consulatu suo pluribus Gracchi legibus derogauit, renitentibus Graccho, & amico eius tunc Consule Marco Fulvio : Hinc ortâ seditione, Fuluius Auentinum occupat, quem Gracchus sequitur tristis, & paruo dumtaxat gladio accinctus : vndè iuniorem filium Fuluij cum caduceo ad Senatum, & Consulem de concordia misit : qui retulit Consulem decreuisse, si concordiam peterent, Auentinum desererent : quo audito voluit Gracchus ad Senatum proficisci sed ceteris id non probantibus, filius remissus in carcerem coniectus est à Consule audio pugnae . Nam statim cum magnâ manu in Auentinum irrumpit : aduersarios in fugam vertit, vndè Fuluius se in quoddam balneum coniecit, ac paulò post cum maiore filio deprehensus occiditur . Gracchus in ædem Dianæ profugit : vbi cum sibi vim inferre vellet, à Licinio, & Pomponio fidelissimis familiaribus prohibitus, cum aufugere vellet, ab aduersarijs in ponte ligneo deprehensus fuisset, nisi familiares illi se pro illo morti opposuissent . Quibus cadentibus in sacrum Dearum nemus profugit, ibique à Philocrate seruo, qui cum illo aufugerat, id expostulans, occisus est, qui occiso Domino superuiuere nolens, se quoque interemit. *Plut. Salust.*

A N N O M. 3883.

B ITVITVS Aruernorum Rex, cum ingentē exercitum contraxisset hominum centum & octoginta millium, pugnaturus

turus cum Q. Fabio Maximo proconsule, qui paucos milites habebat, dixit; *Exercitum Romanum vis ad escam canibus suis esse*, sed confertâ pugnâ vincitur, & ad centum, & viginti millia hominum ammittit; & cum ipse ad satisfaciendum senatui Romam profectus esset, Albæ custodiendus datus est, quia contrâ pacem videbatur, ut in Galliam remitteretur. Decretum quoque est, ut *Congentiatus* filius eius, comprehensus Romam mitteretur. *Epit. Liu.*

ANN O M. 3888.

MICIPSA Numidarum Rex moriens, regnum tribus filijs reliquit, nempe *Adherbali*, *Hiempsali*, & *Iugurthæ* fratris filio, quem in filium adoptavit. *Iugurthæ* in Numidia, ut solus regno potiretur, fratribus insidias struit, & *Hiempsalem* fratrem insidijs petit, & occidit. Fama tanti facinoris per omnem Africam breui diuulgatur; *Adherbalem* verò alium fratrem bello petit, & victum regno expellit. Tum *Iugurthæ* postquàm omni Numidiâ potiebatur, in otio facinus suum cum animo reputans, timere populum Romanum, neque aduersus iram eius usquam, nisi in avaritiâ nobilitatis, & pecuniâ suâ, spem habere. Itaque paucis diebus, cum auro, argentoque multo legatos Romam mittit, quibus præcipit, uti primùm veteres amicos muneribus expleant: deindè nouos acquirant: postremò quemcumque possint largiundo parare nè cunctentur. Sed ubi Româ legati venêre, & ex præcepto Regis hospitibus, alijsque quorum eâ tempestate in senatu auctoritas pollebat, magna munera misère: tanta commutatio incessit, ut ex maximâ inuidiâ in gratiam, & fauorem nobilitatis *Iugurthæ* veniret. Ideò *Adherbal* iussus est regnum cum *Iugurthâ* diuidere, præsentibus legatis Romanis, quorum princeps fuit L. Opimius, qui muneribus corrupti *Iugurthæ* potissimam regni partem dederunt. *Salust.*

Iugurthæ diuiso regno, certum ratus quod ex amicis apud Numantiam acceperat, omnia Romæ venalia esse; simul & illorum pollicitationibus accensus, quos paulò ante muneribus expleuerat, in regnum *Adherbalis* animum intendit. Ipse acer,

bellicosus: at is, quem petebat, quietus, imbellis, placido ingenio, opportunus iniurię, metuens magis, quàm metuendus. Igitur ex improviso fines eius cum magnâ manu inuadit: multos homines, atque aliâ prædâ capit: ædificia incendit: pleraque hostiliter loca cum equitatu accedit. Adherbalem fuscum, fugatumque in Cirthâ vrbe obsidet, legatos Romanos de soluendâ obsidione eludit, & Cirthâ potitus, Adherbalem tormentis singularibus necat: deindè omnes puberes Numidas, atque negotiatores promiscue, vti quisque armatus obuius fuerat, interfecit. *Salust.*

ANNO

M. 3828.

IVGVRTHA occisis duobus fratribus Hyempsale, & Adherbale, Numidiæ diadema solus gerit, sed à *Mario* Consule expugnatus, cum duobus filiis in triumphum ductus est, teste *Plutarcho*: atque Iugurtha in carcerem post triumphum tractus, nudusque in baratrum conditus est, ibique sex dierum fame contabuit, suspensum semper spe vitæ spiritum trahens. *Salust.*

HYRCANVS Dux Iudæorum, & Pontifex, elapso anno 31. principatus sui moritur; succedit ipsi filius natus maximus *Aristobolus*, qui principatum, & ethnarchiam in regni formam vertens, diadema sibi primus, post captiuitatem Babylo-nicam imponit. Tres fratres minores in carcerem conijcit cum matre, quam inediâ suffocat, Antigonum verò quartum fratrem participem regni facit. *Ioseph. lib. 13.*

ANNO M. 3899.

LVSIVS tribunus militum, nepos Marij Consulis, pudicitiam Trebonij militis tentat, & vim ipsi asferre conatur, ob quam rem à Trebonio interficitur: Re delatâ ad Marium, non solum cædem approbavit, sed insuper Trebonium coronauit, quòd pulcherrimum facinus tempore illo periculoso edidisset, hocque factum *Mario* tertium consulatum peperit. *Plutarch.*

ARISTOBLVS Iudæorum Rex audiens Antiochum fratrem se in bello præclarè geri, & Ituræos, vt ritus Iudæi-

cos

ces assumerent, coegisse; inuidiâ accensus, & à calumniatoribus instigatus, fratrem in festo Scenopégias occidit: Postea poenitens facti, cum sanguinem vomeret, & sensisset puerum, qui sanguinem efferebat, eo ipso in loco, ubi Antigonus interfectus erat, cecidisse, statim animam efflauit, cum annum tantum vnum regnasset. Succedit ipsi frater *Alexander*, qui ad annum vigesimum vsque regnavit. *Ioseph.*

A N N O M. 3900.

QUAE FABIVS MAXIMVS Eburnus Consul, filium suum adolescentem ruri per seruos manu mittit, nè tormentis subijci possent, sed accusatus à C. Pompeio damnatur. *Oros.*

A N N O M. 3901.

ATHENIO Rex Siciliae occiditur à *Manlio Aquillio* Consule, qui insigni prælio in Sicilia omnes partim vi, partim deditione in potestatem redigit. Hi Romam deducti, bestiis obiecti sunt, qui tamen cum bestiis decertare noluerunt, sed ipsos inter se confecerunt, & Dux ultimo loco sibi manus intulit. *Aquillius* postea triumphauit. *Diod. Sic. lib. 26.*

A N N O M. 3903.

LVCIVS APPVLEIVS SATVRNINVS, Tribunus plebis seditiosus, *Aulum Nonium* competitorem suum interfecit. Idem *Memmium* virum acrem & integrum, fieri Consulem timens, in campo Martio necandum curauit, & *Glauciam* Consulem facere conatur. Fremente pro tantis reipublicae malis Senatu, populoque Romano, *Marius* Consul armatus, turbatores pacis *Glauciam*, & *Saturninum* bello persequitur, & in Capitolium fugat, ubi in maximo æstu incisis aquarum fistulis, cum potu carerent, ad deditionem eos cogit, ubi quidem omnia conatus est, ut cædi eriperentur, sed populo id persuadere non potuit, qui *Glauciae* ceruicem frangi iussit: *Appuleius* verò cum in *Curiam* fugisset, lapidibus, & tegulis desuper interfectus est.

Caput eius *Rabirius* quidam Senator per conuiuia in ludibrium circumtulit. *Orof. Aurel.*

A N N O M. 3907.

ANTIOCHVS GRYPVS, sic à nati magnitudine dictus, Syriæ Rex XVIII. filius Demetrii Nicanoris, & Cleopatraz Ptolemæi Philometoris VI. Regis Ægypti filię. Hęc Cleopatra ambitiosa, & tyrannica fœmina fuit, quæ à patre suo initio elocata Alexandro Balæ XI. Regi Syriæ; postea eidem rursus erepta, Demetrio Nicanori matrimonio iuncta fuit. Grypus recuperato patrio regno, externisque periculis liberatus, insidijs matris appetitur. Quę cum cupiditate dominationis, prodito marito Demetrio, & altero filio interfecto, huius quoque victoriâ inferiorem dignitatem suam factam doleret, venienti ab exercitatione poculum veneni obtulit. Sed Grypus prædictis sibi iam ante insidijs, veluti pietate cum matre certaret, bibere ipsam iubet, abnuenti instat. Postremo prolato indice eam arguit, *solam defensionem sceleris superesse* affirmans, *si bibat quod filio obtulit*. Sic victa Regina scelere in se verso, veneno quod alij parauerat, extinguitur. Partâ igitur regni securitate, Grypus octo annis quietem & ipse habuit, & regno præstitit. Natus deinde illi est æmulus regni, frater ipsius Cyzicenus, eadem matre genitus, sed ex Antiocho patruo susceptus, quem cum veneno tollere voluisset, vt maturiùs armis cum eo de regno contenderet, excitauit. *Antiochus Cyzicenus* Cleopatram Ptolemæi Physconis Ægypti Regis demortui viduam, in vxorem duxerat; à quâ egregio exercitu instructus, cum fratre Grypo prælio congregitur, & vincitur, Antiochiamque venit. Tunc Antiochiam Grypus, in qua erat Cyziceni vxor Cleopatra, obsidere coepit: quâ captâ, *Tryphena* vxor Grypi nihil antiquiùs, quàm sororem Cleopatram requiri iussit: non vt captiuz opem ferret, sed nè effugere captiuitatis mala posset, quæ sui æmulatione in hoc potissimum regnum inuaserit, hostique sororis nubendo hostem se eius effecerit. Captâ Cleopatraz, Tryphenæ iussu à militibus atrocissimè interficitur in templo, quo confu-

gerat, Grypo multum repugnante. Nec multò post repetitâ prælii congressione, victor Cyzicenus vxorem Grypi Tryphenam, quæ paulò ante sororem interfecerat, capit, & supplicio eius vicissim suæ vxori parentat. Tandem *Antiochus Grypus* Heracleonis insidijs trucidatur anno ætatis 45. regni verò 29. Ex vxore Tryphenâ quatuor ei filij fuère, nempè *Seleucus, Philippus, Antiochus, & Demetrius*. Succedit *Seleucus*, qui cum Antiocho Cyziceno bellum continuat. *Iustin. Ioseph.*

A N N O M. 3908.

ANTIOCHVS Cyzicenus filius Antiochi Sidetis, & Cleopatram Ptolemæi Philometoris VI. Regis Ægypti filiam; frater vterinus Antiochi Grypi: occiso ab Heracleone Grypo, filium eius nomine *Seleucum* bello aggressus est, sed infelici successu. Nam prælio captus, trucidatusque, ambitionis suæ poenas luit. Cui succedit filius eius *Antiochus* cognomento *Eusebes*. *Ioseph. lib. 13.*

A N N O M. 3909.

ANTIOCHVS EVSEBES, Antiochi Cyziceni filius, mortem patris vindicaturus, *Seleucum* patruelem suum, primum Grypi filium bello inuadit, & vno prælio victum è totâ Syriâ expellit. Illâ fugâ delatus in Ciliciam, & à Mopseatis receptus, cum tributa exigeret, ab iisdem cum Regiâ, & amicis viuis crematus est. *Ioseph. lib. 13. cap. 22.*

A N N O M. 3910.

ANTIOCHVS frater Seleuci, Antiochum Cyziceni filium, ut fratrem vlsceretur, bello inuadit; sed victus, & vitam, & exercitum simul amittit, post quem *Philippus* tertius frater, assumpto diademate in parte Syriæ regnat. *Ioseph.*

A N N O M. 3912.

DEMETRIVS VI. Seleuci frater à Ptolemæo Lathuro Ægypti Rege ad Damascum constituitur Rex, qui cum fra-

fratre Philippo iunctus Antiochum Cyziceni filium acriter persequuntur, sed is fortiter resistit, regnumque defendit annis nouem, donec cum Parthis bellum gerens trucidaretur. *Ioseph.*

MARCVS LIVIVS DRVSVS genere & eloquentiâ magnus, sed ambitiosus, & superbus. Primò in Asiâ Quæstor, deindè plebis Tribunus efficitur. Nimia liberalitatis fuit: ipse etiam professus, nemini se ad largiendum præter cælum, & cœnum reliquisse: ideòque cum pecunia egeret, multa contrà dignitatem fecit. *Magulſam* Mauritanie Principem ob Regis similitudinem profugum, acceptâ pecuniâ Boccho Mauritanie Regi prodidit: quem in elephanto obiecit. *Adherbalem* filium Regis Numidarum obsidem domi suæ suppressit, redemptionem eius occultam à patre sperans. Cœpionem inimicum actionibus suis resistentem, ait se de saxo Tarpeio præcipitaturum. *Philippo* Consuli legibus Agrarijs resistenti, ita collum in comitio obtorſit, vt multus sanguis eflueret è naribus. Tandem *Drusus* in Senatu accusatus, cum domum se reciperet, circa vesperam multitudinem emitteret, subito se percussum esse conclamauit, vixque finito clamore in terram decidit, repertus deindè sutoris gladius femori eius infixus, eoque modo & ipse occisus est. *Cicer. lib. 1. & 3. de orat. Aurel. Viſt. Appian. Tit. Liu.*

A N N O M. 3913.

SERVILIUS Prætor, & *Fonſteius* legatus, ab *Aſculanis* occiduntur. *Appian.*

CLEOPATRA Regina Aegypti cum occultis insidijs Alexandro filio suo exitium machinaretur, occupata ab eodem interficitur, spiritumque non facto, sed parricidio dedit: digna prorsus hac mortis infamiâ, quæ etiam matrem thoro expulſit, & duas filias viduas alterno fratrum matrimonio fecit, & filio alteri in exilium acto bellum intulit, alteri erepto regno exitium per insidias machinata est. Aegyptij verò cum sensissent, Cleopatram ab Alexandro filio interfectam, cum in exilium pellunt, & Ptolemæum Lathurum, qui hætenus in Cypro exulauerat, reuocant. *Iuſſin.*

AN-

A N N O M. 3914.

CATO Consul, rebus prosperè gestis aduersus Marfos, dum castra eorum oppugnat, cadit, & ita hostibus victoriam concedit. *Liv.*

A N N O M. 3915.

LCORNELIVSSVLLA Consul, vir qui neque ad finem victoriæ satis laudari, neque post victoriam abundè vituperari potest: Hic natus familiâ nobili, sextus à Cornelio Rufino, qui bello Pyrrhi inter celeberrimos fuerat Duces, cùm familiæ eius claritudo intermissa esset, diu ita se gessit, vt nullam petendi consulatum cogitationem habere videretur; deindè post præturam illustratus bello Italico, & ante in Gallicâ legatione sub Mario, quâ vt *Velleius* loquitur, eminentissimos duces hostium fuderat, ex successu animum sumpsit; petensque consulatum, pene omnium ciuium suffragijs nactus est. Interim *Sulpitius* Tribunus plebis, autore *Mario* perniciosas leges fert, vt exules renocentur, & vt Marius aduersus Mithridatem Regem Ponticum, Dux creetur, & aduersantibus Consulibus vim affert, Pompeique alterius Consulis filium, Sullæ generum occidit. Tum Sulla contracto exercitu ad urbem redijt, eamque armis occupauit: duodecim auctores nouarum, pessimarumque rerum, inter quos Marium cum filio, & Sulpicio Tribuno, vrbe exturbauit, ac lege latâ exules fecit. Sulpitium etiam affecuti equites, in Laurentinis paludibus iugulanère: caputque eius erectum, & ostentatum pro Rostris velut omen imminentis proscriptionis fuit. Marius post sextum Consulatum, annoque ætatis septuagesimo, nudus, ac limo obrutus, oculis tantummodo, ac naribus eminentibus, extractus arundineto, circa paludem Maricæ, in quâ se, fugiens confectantes Sullæ equites, abiderant, iniecito in collum loro in carcere Minturnensium iussu duumvirali perductus est, ad quem interficiendum Gallus quidam cum gladio mittitur. Fertur hominem per tenebras ad eius lectulum accedentem expauisse, quasi splendore ignis emi-

cante ex eius oculis : vt verò ipse assurgens exclamauit : *Tu ne audes occidere Marium?* Gallus effusè fugit è cubiculo similis infano , vociferans , & negans se posse inferre necem Mario . Hinc Minturnenses rati diuinitus Gallum perterritum, continuò Marium extrà oppidum in loca tutiora deducunt. *Vellei. Appian. Plutarch.*

A N N O M. 3916.

CINNA Consul, absente *Sulla*, vt sibi potentiam adstrueret, Italiæ Cines in omnes Tribus dispertit, quâ ratione Italicis plus potestatis dabat in Comitijs, quam Romanis . Ideò ab *Ostauio* Consule Româ pellitur, & Consulatus ei abrogatur. Paulò post commisso prælio Cinna urbem intrat , Mariumque reuocat ab exilio . Ibi Consul *Ostauius* iussu Cinnae occiditur. *Merula* alter Consul Magistratu se abdicauerat, sed iussus mori, incisis venis, superfuso altaribus sanguine, multâ cum execratione Cinnae, spiritum exhalat . *M. Antonius* Orator trucidatur. *Q. Catulus*, qui cum Mario de Cimbris triumphauerat , in domum nuper incrustatam se includit, ibi cùm calcis euaporationem, igne, fumoque adauxisset, suffocatus est . Multa præterea scuitiæ exempla Cinna exhibuit, hostisque ipsi erat, qui paululum esset locupletior. *Vellei.*

A N N O M. 3917.

ANTIOCHVS cognomento *Dionysius* Rex Damasci , *Alexandrum* Regem Iudæorum inuadit : at hic munitionibus se tenens ijs eijcitur, & vincitur. *Antiochus* verò in Arabiâ præliatus, cùm iam suam victoriam esse videret, & alterum aciei cornu, quod laborabat, vellet in integrum restituere , trucidatur. *Ioseph. lib. 13. cap. 23.*

A N N O M. 3918.

VALERIVS FLACCVS Consul collega *Cinna* missus vt *Sulla* succederet, propter auaritiam inuisus exercitui suo, ab *C. Fimbria* legato ipsius ultimæ audaciæ homine , occisus est

est : & imperium ad Fimbriam translatum . *Epit. Liu.*

A N N O M. 3919.

CINNA Consul, ab exercitu suo, quem inuitum coge-
bat naues conscendere, & aduersus *Sullam* proficisci, inter-
reptus est. *Epit. Liu.*

A N N O M. 3920.

CFIMBRIA Consul, desertus ab exercitu, qui ad *Sullam*
transierat, & ingressus templum Aesculapij, traiecit se
gladio, & quia vulnus lethale non erat, impetrauit à seruo suo,
præbens ceruicem vt se interficeret, qui primò dominum, mox
se ipsum interfecit. *Epit. Liu. Appian.*

A N N O M. 3921.

DAMASIPPVS Prætor, Domitium, Scæuolam etiam pon-
tificem maximum, & diuini (vt ait *Velleius*) humanique
iuris auctorem celeberrimum, & *C. Carbonem* prætorium, Con-
sulis fratrem, & Antistium edilicium, aliosque nobilissimos vi-
ros, velut fauentibus *Sullæ* partibus, in curiâ hostiliâ trucidauit.
Calpurnia verò *Antistij*, sentiens virum iugulatum, gladio
se ipsam transfixit. *Vellei.*

SVLLA, recuperatâ Republicâ, pulcherrimam victoriam
crudelitate, quanta in nullo hominum fuit, inquinauit.
Octo millia deditorum in villâ publicâ, (qui locus secundum
August. de Ciuit. lib. 3. cap. 28. fuit in campo Martio) trucidauit: ta-
bulam proscriptionis posuit: urbem, ac totam Italiam cædibus
repleuit, inter quas omnes Prænestinos inermes concidi iussit:
Marium Senatorij ordinis virum, eruribus, brachijsque fractis,
& oculis effossis necauit. *C. Marius* Prænesti obsessus à *Lucretio*
Ofella, Sullanarum partium viro, cum per cuniculos, qui miro
ordine fabricati in diuersas agrorū partes ferunt, conatus erum-
pere, septus ab exercitu, interfectus est: sunt qui suâ manu, sunt
qui concurrentem mutuis ictibus cum minore fratre *Telesino*,
vnâ obsesso, & erumpente, occubuisse prodiderint, vt cumque
cecidit. *Epit. Liu. Vellei.*

CN. POMPEIVS Pompei filius in Siciliâ cum imperio à Senatu missus, *Cn. Carbonem* Consulem captum, & mulieritèr mortem deprecantem, interfecit. Item anno ætatis vigesimo quinto Africam provinciam sortitur, eamque subigit, & *Cn. Domitium* proscriptum, & *Hiarbam* Regem Numidiæ, bellum molientes, victos interemit. Indè aliquot dies venationibus in capiendis leonibus, & elephantis dedit, & in fine anni, adhuc eques Romanus, quod nulli contigerat, ex Africâ triumphavit. *Epit. Liu. Vellei. Cic.*

A N N O M. 3924.

SVLLA spontè dictaturâ abijt, qui vltra centum millia hominum occiderat, *Senatores* nonaginta, *Consules* quindecim, equestris ordinis duo millia, & sexcentos. Indè Cumas se contulit, vbi priuatus vixit, venationibus deditus. *Plutarch.*

A N N O M. 3928.

CAVRELIVS Consul, cui triumphus decretus erat, moritur antè diem triumphi, cum cicatrix vulneris, quod in prælio acceperat rescissa esset. *Ascon.*

A N N O M. 3932.

SERTORIVS magnus Dux, & aduersus duos Imperatores *Pompeium*, & *Metellum* sæpè par, & frequentius victor; ad vltimum tamen deseritur & proditur, & cum multos Romanos, qui in suo exercitu erant, proditionis suspectos occidisset, à *M. Antonio*, *M. Perperna*, & alijs coniuratis, in conuiuio interfectus est, octauo sui Ducatus anno. Indè à proscriptis imperium ad *Marcum* transfertur, quem *Pompeius* victum, captumque interemit. *Epit. Liu.*

A N N O M. 3940.

MITHRIDATES Rex Ponti, focer *Tigranis* Regis Armeniæ, & Syriæ: Homo crudelis, & sanguinarius, matris, fratrique interfector, & trium filiorum, ac filiarum totidem.

Ap-

Appian. Romanis magnam classem intulit, totamque Asiam occupauit, & 80000. ciuium Romanorum in Asiâ occidit. Cùmque ad Meotim, & Bosphorum peruenisset, totam illam regionem suam fecit. Erat tum dominus illorum locorum *Machares* Mithridatis huius filius, Romanorum rebus studens: eum ita, territum, vt nè sub aspectum quidem patris venire auderet, per eius familiares, securitate, & pecunijs missis ad facinus impulsos interfecit. Aduersus illum à Senatu Romano missus est *Lucullus* cum exercitu, qui vbique contra eum feliciter pugnaui, occisis 60000. hominum. Indè *Mithridates* ad Tigranem in Armeniam confugit. *Laodice* Mithridatis Regis soror atque vxor, tam impiè in adulterij amore exarsit, vt redeunti ex longâ militiâ viro, quasi illum festis epulis, latoque conuiuio exciperet, venenum miscuerit, à quo ex consuetudine noti antidoti vix euasit. Dum *Pempeius* in Syriâ res gerit; *Mithridates* noua consilia agit, & per Scythiam, circumeundo Pontum Euxinum, ad Istrum transire, & indè in Italiam irrumperere conatur. In hoc rerum statu *Pharnaces*, filiorum charissimus, & sæpè regni hæres designatus ab eo, siue quòd periculosa sibi videretur talis expeditio, speranti etiam tum à Romanis veniam, quæ omninò nulla contingere poterat, si pater vexaret Italiam, siue ob alias causas, cupiditate sue, patri struxit insidias. Cùmque ad defectionem, exercitum Mithridatis sollicitasset, se ipsum Regem appellari iussit. Tunc quidam membranam chartaceam longam, latamque è templo depromptam, vice diadematis circumdedit eius capiti. Id conspicatus pater è superiore porticu, alios post alios mittebat ad Pharnacem, qui tutum abitum peterent: sed cùm nemo rediret, veritus nè Romanis dederetur, satellites, & amicos qui adhuc apud eum permanebant, laudatos misit ad nouum Regem, quorum aliquot in viâ præter opinionem occidit exercitus. Ipse exempto ex inuolucro veneno quo semper accingebatur, vnâ cum gladio, id miscebat: duæ verò filiæ virgines, quæ apud eum educabantur, Mithridatis, & Hyssa *Ægypti*, Cyprique desponsæ Regibus enixè rogabant, vt antè illum potionem venenatam sumerent, verabantque bibere, donec ipsæ hau-

hauserunt. Et has quidem veneni vis penetrauit continuò : in Mithridatem quamuis datâ operâ ambulanti concitatiùs nihil agebat propter quotidianam pharmacorum consuetudinem, quibus se contra veneficos præmunire solebat, quæ nunc quoque vocantur *Mithridatica*: cùm conspicatus Ducem quendam Gallorum Bituitum, *Multum*, inquit, *tua dextera mihi profuit in prælijs, sed hoc erit meritum maximum, si nunc me interemeris periclitantem, nè in triumphum abstrabar, qui tanto tempore tam amplo regno præfui, & nunc veneno necari nequeo, contra quod stultus me præmuniui remedijs: nec enim præuideram tristissimum, & domesticum Regibus omnibus pharmacum, liberorum, amicorum, & exercitus perfidiam, cùm omnia, quæ ad victum pertinent præcauerim*. His permotus Bituitus Regi officium præstitit necessarium. Et sic spontè interijt Mithridates anno ætatis suæ sexagesimo nono, & regni quinquagesimo septimo. *Dio. Appian. Epit. Liu.*

A N N O M. 3941.

LVCIVS CATILINA nobili genere natus ex *Sergiorum* familiâ, cuius antiquitatem, & præstantiam ex *Sergesto Troiano*, *Æneæ* comite originem duxisse creditur. Quemadmodum testatur *Virgil. 5. Aeneid.*

*Sergestusque domus, tenet à quo Sergia nomen,
Centauro inuehitur magna.*

Fuit *Catilina* magnâ vi, & animi, & corporis: sed ingenio malo, prauoque. Huic ab adolescentiâ bella intestina, cædes, rapinæ, discordia ciuilis grata fuere, ibique iuuentutem suam exercuit. Vefano amore *Aureliæ Orestillæ* correptus, cùm vnum impedimentum videret, quo minus nuptijs inter se iungerentur, filium suum, quem, & solum, & ætate iam puberem habebat, veneno sustulit: protinusque ex rogo eius maritalem facem, vt verbis *Valer. Max.* utar, accendit. Et non aliter in patriam impius fuerat, quam in filium, quippe quam sceleratâ coniuratione perdere moliebatur, quâ detectâ Senatus consultum facit, vt viderent Consules, nè Respublica quid detrimenti caperet. In comi-

mitijs porrò Consul *Cicero* lorica indutus fuit, & stipatus multis amicis, & *Catilina* in petitione Consulatus repulsam tulit. Conueniunt ergo coniurati noctu, & decernunt, vt *Cicero* per duos equites interficeretur, & vrbs describitur ad incendia. Commisso demùm prælio, Duce *Petreio*, *Catilina* in agro *Pistoriensis* cum exercitu cæsus est. Postquam enim, inquit *Sallustius*, fustas copias, seque cum paucis relictum videt *Catilina*, memor generis, atque pristinae dignitatis suæ, in confertissimos hostes incurrit, ibique pugnans confoditur. *Salust. Vellei. Epit. Liu. Val. Max.*

A N N O M. 3950.

M LICINIUS CRASSVS Consul, coniurationis *Catiline* conscius, bellum Parthis illaturus, Euphratem fluuium transijt, victusque prælio, in quo & filius eius cecidit, cùm reliquias exercitus in collem recepisset, euocatus in colloquium ab hostibus, velut de pace acturis, quorum Dux erat *Surenas*, comprehensus, & nè quid viuis pateretur, repugnans interfectus est. *Epit. Liu. Vellei.*

P CLODIUS Tribunus plebis, cuius quo nemo perniciosior Reipublicæ, neque bonis inimiciore vixerat, à *Milone* candidato consulatus, contractâ ex occurſu rixâ vulneratur, & occiditur; cuius corpus à suis Romam deportatus in curiâ Hostiliâ plebe tumultuante, & volente, vnâ cum curiâ crematur. *Diod. Vellei. Epit. Liu.*

VERCINGETORIX summus Gallorum Dux, qui exercitu Cæsarem concluderat, vincitur, ope præsertim Germanorum, quos Cæsar euocarat, & Gallorum exercitum, qui aduenerat obsidionem soluturus, magno prælio vincit: ceciderunt ad trecenta Gallorum millia, Vercingetorigen se se dedentem, in vinculis habet, & postea in triumpho ducit, & occidit. *Diod.*

O SACES Parthorum Dux, à *Cassio* in Syriâ occiditur, eiusque exercitus fugatur, & Syriâ ab immani eorum impetu liberatur. *Cic.*

A N N O M. 3954.

ARISTOBVLVS Alexandri Iamnei filius, vir magnificus, & magnanimus, postquam regno, & Pontificatu Iudeorum potitus est annis tribus cum dimidio: bis Romę in vinculis habitus tandem à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus est. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudeam remissum mandauit reponi in Regum conditorijs. *Scipio* verò iussu Pompeij securi percussit *Alexandrum* Aristobuli filium, eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat. *Ioseph.*

A N N O M. 3955.

CN. POMPEIVS magnus Agamemnon, & Rex Regum appellatus, cui totius terrarum orbis imperium à S. C. delatum est, annos tres & viginti natus: nondum Senator contra legem triumphat: sepius victor, nunquam victus, nisi à *Cæsare*, qui cum suę copię fame conflictarentur, in Thessaliam abit, quem insecutus est *Pompeius*, & in aciem educit imprudenter, cum vel sedendo bellum conficere potuisset, vbi *Pompeius* magnâ clade vincitur, & mutatâ veste conscendit equum, quatuor amicis comitantibus, & nullo loco cursum intermittit, donec Larissam venisset, vbi cum non perpenderet, sibi adhuc maximas copias esse ad Dyrrachium, in Africâ, & in Hispaniâ etiam; item, quod classe totum mare obtineret, planè desperauit, & in Ægyptum fugit, memor beneficiorum, quę in patrem eius Ptolemæi, qui tum puero, quàm iuueni propior regnabat Alexandria, contulerat. Sed quis in aduersis beneficiorum seruat memoriam? exclamat *Vellei*. Aut quis vllam calamitosi debere putat gratiam? Aut quando fortuna non mutat fidem? Missi itaque à Rege, qui venientem Cn. Pompeium (is iam à Mitilenis Corneliam uxorem receptam in nauem, fugę comitem habere cœperat) consilio Theodoti, & Achillæ exciperent, hortarenturque vt ex onerariâ in eam nauem, quę obuiam præcesserat, transcenderet; quòd cum fecisset, princeps Romani nominis, imperio arbitrioque

que Aegyptij mancipij, sub oculis vxoris suæ, liberorumque trucidatur, pridie natalis sui die, duodesexagesimum annum, agens, post tres Consulatus, & totidem triumphos, domitumque terrarum orbem, in id equestus super quod ascendi non potest; in tantum in illo viro à se discordante fortuna, vt cui modo ad victoriam terra defuerat, deesset ad sepulturam. *Vellei. Plutarch. & Diod.* Hæc ipsa autem Cato de Pompeio iam mortuo apud Lucan 9.

... inuasit ferrum, sed ponere norat.

Prætulit arma toga, sed pacem armatus amavit.

Iuuit sumpta ducem, iuuit dimissa potestas.

Ipsi caput ab Achilla Ptolemæi satellite, Aegypto velamine inuolutum, cum anulo Cæsari præsentatum est: Qui non continens lacrymas, illud plurimis, & pretiosissimis odoribus cremandum curauit, de quo Lucanus cecinit:

... Vos condite busto

Tanti colla ducis, sed non vt crimina tantum

Vestra tegat tellus: iusto date thura sepulchro,

Et placate caput, cineresque in littore fusos

Colligite, atque vnâ sparsi date manibus urnam.

Alter sequens Elogium scripsit:

HIC EST POMPEIUS MAGNVS

Nomen venerationi gentium

Memoria temporum

Tua, quisquis ista legis, disciplina

Sacrum:

Cuius immensas cogitationes non capit orbis,

Illum acta Niliaca

Rudi & tumultuario cespite

Concludit.

Ita conditur, qui Romanis orbem viciis.

Quod nemini hominum contigerat

Nulla pars orbis fuit,

Q

De

De qua non triumpharet.

POMPEIVS.

Verè & merito è consensu.

MAGNVS.

O rerum Dices!

Cuius virtute Roma caput exulcrat super populos.

Illius caput non hostis, non amicus,

Non moles, non vir;

Sed castratum Regis pueri mancipium

Ipseque Rex mancipij mancipium

Cervice reuellunt.

Casari donum,

Sibi piaculum,

Generi humano abominationem

Per vltimum scelus meditantes.

Tales Aegyptus suo patrono,

Filius paterno amico & servatori

Gratiam rependunt.

Ita qui Romanas vires in immensum auxerat,

Romanis armis in cladem;

Qui Aegyptium totam suis beneficijs pignerauerat,

Aegyptio scelere in exilium detruditur.

Nusquam infelix aut intuitus, nisi

Inter amicos, & clientes, & generos.

Cecidit autem

Non sibi magis quàm auctoribus

Infauito exitu.

Manebit enim gloria terrarum, stupor populorum,

Veriusque fortuna, utrobique memorabile miraculum

POMPEIVS.

At verò iam iam vigilat

Vlterius Providentia oculus

In sceleratorum capita

Qua paulò post sanguine madebunt.

Age, Caesar.

Vindica generi manes tantisper in Aegyptum;

Cade, tre, Casta,

Melius vteris gaudio in perfidos,

Quàm in ciues.

Quorum sanguinem paulò post tua lues,

Cum idem des, quòd POMPEIUS.

A N N O M. 396.

IVBA Rex Numidiae cum suo exercitu fugatus à *Cesare*, in tantum terrorem metumque peruenit, ut neque congregi prelio, neque custodire castra curaret. Itaque fugâ domum properatò cum peruenisset, & à nemine suorum reciperetur, cum Pétreio Pompeij legato, qui ipse quoque veniē nullam spem habebat, singulari certamine congressus, cum eo vita functus est. Scipio ex pugna profugus, nauim nactus, eâ conscensâ in Hispaniâ cursum instituit: sed electus in Mauritaniâ, *Sittium* metuens, necem sibi manu propriâ intulit. *Cato* demùm cum resistere *Cesari* non posset, nè dedere quidem se ei statuit: non quòd periculum aliquod metueret, sed quia libertatis vehemēti amore tenebatur, neque cuiquam quicquam concedere volebat, misericordiamque *Cesaris* morte sibi longè grauiorem existimabat esse. Itaque ciuibus suis, qui Uticâ aderant, conuocatis, percontatus, quorsum vnusquisque eorum iter instituisset, viatico singulos instructos dimisit: filium ad *Cæsarem* proficisci iussit: eique, cur non ipse idem hoc faceret, interroganti, ita respondit: Ego quidem in libertate vita, dicendique educatus, non possum nunc, immutata vita ratione, senex seruituti me adsuāfacere: te verò, qui in huiusmodi rerum statu, & natus es, & edu-

catus, eam fortunam, quæ sibi obtrigit, amplecti decet. His actis, rationes Vticensibus suæ administrationis exhibuit, reliquoque pecuniæ eorum, quod apud se habebat, restituit: moriendum sibi ante Cæsaris aduentum decreuit. Cùmque aduersperasset, pugione furtim sub puluinari reposito, Platonis librum de animo (cui Phædoni titulus est) poposcit, siue eo consilio, vt præsentēs quàm longissimè à suspitione inferendæ sibi mortis abduceret, ac quàm minimè ab eis obseruaretur: siue vt eius libri lectione nonnihil consolationis ad mortem obeundam quæreret. Libro lecto, mediâ iam nocte, pugione arrepto vulnus sibi in vtero ingessit: ex eoque ictu exanguis factus, animam st atim egisset, nisi è grabato delapsus, strepitu edito, eos, qui ante in claue dormiebant excitasset. Tum intrò se conijcientes filius, cæterique, repositis in ventrem intestinis, medicinâque adhibita, sublato pugione, ianuas clausurunt, vt somnum Cato caperet; neque enim ex hoc vulnere decessurum putabant. Sed Cato, iniectis vulneri manibus, disruptisque futuris expirauit. Dio.

A N N O M. 3958.

CN. POMPEIUS Magni filius adolescens impetus ad bellum maximi, ingentem ac terribilem conflauerat exercitum, vndique ad eum adhuc paterni nominis magnitudinem sequentium, ex toto orbe terrarum auxilijs confluentibus. Sua Cæsarem in Hispaniam comitata fortuna est; sed nullum vnquam atrocius, periculosiusque ab eo initum prælium, adeòt plusquam dubio Marte, descenderet equo, consistensque ante recedentem suorum aciem increpitâ prius fortunâ, quod se in eum seruasset exitum, deuinciaret militibus, vestigio se non recessurum: proindè viderent quem, & quo loco. Imperatorem deserturi forent, verecundiâ magis, quàm virtute acies restitutæ sunt à Duce quam à milite fortius. Cn. Pompeius, grauis vulnere inuentus, cùm claudicaret ex intorto talo, inter solitudines auias interemptus est. Cæsar omnium victor regressus in urbem, quod humanam excedat fidem, omnibus, qui contra se arma tulerant, ignouit; magnificentissimisque gladiatorij muneris,

nau-

naumachia, & equitum, peditumque, simul elephantorum certaminis spectaculis, epulique per multos dies dati celebratione repleuit eam. *Vellei.*

SEXTVS CÆSAR Præfes Syriæ, per insidias interficitur à *Cecilio Basso* vno è Pompeianis, qui postea occupauit Pro- uinciam cum legionibus. Quo factò magnum bellum exortum est circa Apamiam, Cæsarianis Ducibus contra eum venientibus cum equestribus, ac pedestribus copijs: ad quos & Antipa- ter misit auxilia cum filijs, memor beneficiorum acceptorum à Cæsare, ideòque repetendas pœnas ab eius interfectore iustum existimans. *Ioseph.*

A N N O M. 3959.

CAIVS IVLIVS CÆSAR filius Caij Iulij Cæsaris Præto- rij, & Aureliæ C. Aurelij Cottæ filiz nobilis mulieris Ro- manæ; veneratione rerum gestarum *Diuis* nuncupatus. Dicta- tor in perpetuum factus à Senatu, & à pugnâ Pharsalicâ, & mor- te Pompeij Imperator dictus anno ætatis 52. Primus Imperator Romanus fuit, à quo omnes eius successores Imperatores dicti sunt in hodiernum vsque diem. Heroicus bellator fuit, qui quinquagies bis confertâ manu cum hostibus confixit, quibus in prælijs circiter vndecies centena, & nonaginta duo millia ho- minum perijsse scribuntur. Post tot claras ab hostibus reporta- tas victorias, quinquies Romæ triumphauit mense Iulio. Initio modestus erat, sed ad dignitates summas euectus, superbus est factus, iuxta adagium illud vulgatum: *Honores mutant mores, sed raro in meliores*. Nam non modò in Consulatu, sed etiam in dictaturâ Senatus consilio nunquam utebatur; Ac nè Senatu quidem vniuerso (constabat enim mille circiter Senatoribus) ad se venienti adsurgebat; & cum aliquando assurgere vellet à *Cor- nelio Balbo* adulate, consiliorumque omnium particeps, quo minus id faceret, prohibitus est. Tanta in eo regnandi libido fuit, vt semper in ore haberet versum Euripidis in Phœnissis vt *Cic. lib. 3. Offic.* refert.

Εἰς πῶς ἂν ἀδικῇς Χρὲ, τυρανίδος πύρι
Ἐλπίστον ἀδικεῖν, Τόλμα δ' εὐσεβὲν ἔχεις.

Nam

Nam si violandum est ius, imperij gratia violandum est; alijs rebus pietatem colas.

Sed magnum solœcismum politicum commisit *Cæsar*, ut qui Principatûm quæsitum, & occupatum armis habuit, ne monitus quidem, armis retinere voluit, & cûm insidiæ vndiquè imminere viderentur, atque admoneretur, ut sibi caueret, & stipatoribus se cingeret, non sustinuit, sed respondit hoc symbolo, quo semper vsus est: *Satiùs est subire semel, quàm semper cauere*; significans eum non viuere, qui in perpetuo mortis metu viveret: Mortem enim semper metuere, non semel est, sed semper mori. Conspirauerunt autem in eum amplius sexaginta, Principesque coniurationis fuere, *M. Brutus*, *C. Trebonius*, *Cassius*, & *Decius Brutus*, quibus serè omnibus *Cæsar* vitam ex gratiâ donauerat, eosque ad summos dignitatum, & honorum gradus euexerat. Hi primùm cunctati, an illum in campo per comitia tribus ad suffragia vocantem, partibus diuisis, è ponte deicerent, atque exceptum trucidarent, an in sacrâ viâ, vel in aditu theatri adorirentur, postquàm Senatus idibus Martij in Pompeij curiam edictus est, facîle tempus & locum prætulere. Eius eadem ita *Suetonius*, §. 82. describit. Assidentem conspirati specie officij circumsteterunt: Illic *Cimber Tullius*, qui primas partes susceperat, quasi aliquid rogaturus propius accessit, renuentique, & gestu in aliud tempus differenti ab utroque humero togam apprehendit. Deinde clamantem, ista quidem vis est: alter *Cassius* aduersum, vulnerat paulò infra iugulum: *Cæsar* *Cassij* brachiûm abreptum graphio traiecit, conatusque prosilire, alio vulnere tardatus est, utque animaduertit, vndiquè se strictis pugionibus peti, togâ caput inuoluit, simul, simul sinistrâ manu sinum ad ima crura deduxit, quò honestius cadêret, etiam interiøre corporis parte velatâ, atque ita tribus, & viginti vulneribus confossus est, vñ tantum ad primum ætum gemitu sine voce edito. Quidam etiâ tradiderunt, *M. Bruto* eum irruenti, dixisse: *Fateor tunc. Et tu Fili mi.* Exanimis diffugientibus cunctis, aliquandiu iacuit, donec lætica impositum, dependente brachio, tres seruuli domum retulerunt. Anno ætatis sue 56. De eo sic *Ausonius*.

Impe-

Imperium, binis fuerat solemnne quod olim

Consulibus, Cæsar Iulius obtinuit.

Sed breueius regni, sola trieteride gestum,

Perculit armata factio saua toga.

A N N O M. 3950.

C TREBONIVS vnus ex interfectoribus Cæsaris à *Publ. Dolabella* Tribuno plebis, Smyrnæ, verberibus, & tormentis quæstione habitâ, trucidatur. Indè *Cassius* Dolabella Laodiceæ obsedit, & cum nullus fugæ locus esset, eum ad mortem coegit. *Epir. Liu. Diod.*

M ARCVS TVLLIVS CICERO, genere Arpinas, patre Equite Romano natus. *Eusebius in Chroniciis, & Plutarch. in vita Cicer.* genus ad Volscorum Regem retulere. Quæstor factus Siciliam habuit, quo tempore inquit *Plutarch.* quia regnabat auaritia, Duces, & præsides, qui in provincias mittebantur, quasi furari res esset probrosa, ad capiendum se conuertebant, non capere dicebatur turpe, sed qui mediocriter caperet, laudabatur, clarè ostendit *Cicero* contemnere se pecuniam, multaq. argumenta dedit humanitatis, & facilitatis. Prætor Ciliciam latrocinij liberauit. Consul coniuratos capite puniuit. Et cum Triumuiros se fecissent, Octavianus, Cæsar, Lepidus, Antoniusque, concordia non aliter visa est inter eos iungi posse, nisi *Tullius* necaretur: qui immissis ab *Antonio* percussoribus, cum fortè in villâ Caietanâ quiesceret, imminens exitum corui auspicio didicit; Coruus enim in conspectu eius horologii ferrum loco motum excussit, & protinus ad ipsum terendit, ac laciniam togæ eousque morsu tenuit, donec seruus ad eum occidendum milites venisse nuntiaret; & fugiens occisus est à *Popilio* Centurione, quem in causâ capitis olim *Cicero* defenderat, & conseruauerat. Huic *Popilio*, iugulum eius poscenti, cum barbani dexterâ prius diuulsisset, fortis, & intrepidus porrexit. *Iuuenalis* tamen dicit non caput solum, sed etiam manum abscissam fuisse *Ciceroni*. Dicit enim in Satyra

Ingenio manus est, & ceruix Cæsa, nec vnquam

San-

Sanguine caufidici maduerunt rostra pufilli

Eaque farcinâ tanquam opimis fpolijs, alacer in urbem reuerfus eft. Neque ei fceleftum portanti onus fuccurrît (inquit *Valer. Max.*) illud fe caput ferre, quod pro capite eius quondam perorauerat. Inualidum ad hoc monftrum fugillandum literæ; quoniam qui talis Ciceronis cafum fatis dignè deplorare poffit, alius Cicero non extat. *Antonius* pro nauatâ operâ dedit *Popilio* feftertium hoc eft 44. aureorum millia. Vixit Cicero annos 63. menses 11. dies 5. *Quintus Cicero* frater paucis diebus antea, à feruis proditus, vnâ cum filio interfectus eft. *Diod. Ap-
pian Valer. Max. Plutar. Aurel. Viâ.*

Euphorbus Scholafticus tale Epitaphium pofuit.

Hic iacet Arpinas manibus tumulatus amicis,

Qui fuit Orator fummus, & eximius.

Quem nece crudeli maffauit ciuis, & hoftis?

Nil agis, Antoni, fcripta diferta manent.

Vulnere nempe vno Ciceronem conficis: at te

Tullius aternis vulneribus lacerat.

ANTIPATER Procurator Iudææ imprudens feruauit *Malichum* vt fe perderet. Hic vir callidus, & infidiosus tum maximè timens Antipatrum, decreuit è medio tollere, corruptoque pincernâ Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem, & affumptâ armatorum manu fufcepit ciuitatis gubernacula. Cæterum poftquam Herodi, ac Phafaelo innotuerunt ftructæ in parentem infidiæ, indignantibus illis *Malichus* strenuè pernegauit omnia: atque hic fuit finis Antipatri, viri iufti, ac pij, & patriæ amantiffimi. Ex filijs autem alter *Herodes* confectum volebat patris mortem vlcifci; & cum exercitu aggredi *Malichum*: fed *Phafael*, grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere; itaque acceptâ *Malichi* fatisfactione fimulauit fe credere, non effe illum paternæ necis confcium: feque vertit ad excolendum monumentum quod patri ftruxerat. At tamen *Herodes* de patris obitu *Caffio* fignificauit per litteras: & ille qui non ignorabat mores *Malichi*, refcripfit vt vlcifceretur parentis iniuriam: clam-

etiam

etiam mandauit Tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cùmque captâ à Cassio Laodiceâ, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum; at ille circa Tyrum Phœnices suspicione conceptâ, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in eâ vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illum in Iudæam abducere; & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitatâ, sibi ipsi principatum eius acquirere. Sed consilijs eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, præmissis famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem verâ ad Tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. Illi verò egressi, & nacti, eum propè urbem in litore confoderunt hominem, quo factò Hyrcanus adèò est attonitus, vt obmutuerit; tandem ægrè ad se reuersus percontabatur Herodem quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum, & audito factum esse iussu Cassij, laudauit facinus, malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ, atque ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. *Ioseph.*

A N N O M. 3961.

CASSIVS LONGINVS, vnus ex interfectorebus Cæsaris. Quæstor Crassi in Syriâ factus, post eius cædem, collectis reliquijs in Syriam redijt. Victus ab Antonio, cùm videret Brutum reuertentem, & hostes victores esse putaret, eodem se pugione, quo Cæsarem percusserat, transfixit. *Dio.*

MARCVS BRVTVS post veniam à Cæsare acceptâ, cum alijs coniuratis in curiâ Cæsarem occidit: Cùmque notu solus in conclau moraretur, apparuit ei prægrandi viri horrenda imago: interrogante Bruto, Quis esset! Quidue sibi vellet! Respondit: Tuus sum, inquit, Brute malus genius, in Philippis me videbis, ad quæ Brutus animo præstanti, videbo ergo: & simul imago ista euauit. In prælio deindè aduersus Augustum, & Antonium ad Philippas gesto, victis, fugatisque suis copijs, impetrauit à Stratone Ægeate familiari suo, vt manum

morituro commodaret sibi: reiectoque laevo super caput brachio, cum mucronem gladij eius dexterâ tenens, sinistrâ admo-
uisset mammillâ, ad eum ipsum locum, quâ cor emicat, impel-
lens se in vulnus, vno ictu transfixus expirauit, annum agens
trigesimum septimum. *Dio. Sext. Aurel. Vellei.* Coniux eius, cum
ardentem carbonem deglutijssêt, periit. Nec multò post *Decius
Brutus* consiliarius coniurationis in Cæsarem ab Antonianis iu-
gulatur. Et sic Percussorum Iulij Cæsaris exitus tragicus fuit,
de quibus *Suetonius* scribit: Percussorum ferè neque triennio
quisquam amplius vixit, neque suâ morte defunctus est: dam-
nati omnes, alius alio casu periit, pars naufragio, pars prælio,
nonnulli semet eodem pugione, quo Cæsarem violauerant, in-
teremerunt. Hæc *Sueton. in Cæsar.*

ANNO M. 3962.

PARTHI postquàm apud Hierosolymam prædâ potiti sunt,
ad hoc iniuriæ processerunt, vt omnem terram illam bello
implacato replerent: Marisâ quoque Ciuitate vastatâ: nec so-
lum *Antigonum* Regem constituerent, verùm etiam *Phasaelum*,
Antipatri filium, & *Hyrceanum* vinctos ei traderent verberandos.
At *Antigonus Hyrcani* quidem auriculas dentibus truncat, vt
nè solutus quidem mutatis rebus vnquàm Pontificatum reci-
piat: *Phasaeli* verò virtute præuentus est *Antigonus*. Qui cum
nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxum fracto
capite interiit. Fertur tamen, quòd ex illâ quidem plagâ resi-
puerit, sed veluti curandi eius causâ, missus ab *Antigono* medi-
cus, venenis malis vulnus expleuerit, eoque illum pacto pere-
merit. *Ioseph.*

ANNO M. 3965.

TEDIVS Afer Consul designatus, vt sufficeretur *Claudio*,
minis Augusti territus, priusquam Magistratum iniret, se
de saxo precipitauit. *Suet.*

PACORVS Rex Parthorum Iudæâ potitus, à *P. Ventidio*,
funditoribus egregijs instructo vincitur, & interficitur hoc
stra-

stratagemate: Cùm *Pub. Ventidius*, Pacorum exercitum colligere, & in Syriam proficisci, audisset; in metum peruenit, cùm neque vrbes essent adhuc constitutæ, & exercitus in hybernis etiamnùm dispersus: utque & moram Pacoro iniiceret, & tarditati suarum copiarũ mederetur vocauit Regulũ quendam *Chaunaum* notum quidem sibi familiaritèr, sed quem certò sciebat Parthis magis cupere, cùm alioquin tanquàm fidissimum sibi in honore habuit, tum consilium quoque nonnullis in rebus ab eo petijt, ita vt citrà suum tamen detrimentum hanc ei de se opinionem præberet, quasi conscium eum suorum arcanissimorum consiliorum faceret: eo re deductâ, simulauit se metuere, ne barbari, consueto suo Euphratis transitu, qui est apud Urbem Zeugma, omisso, aliã viã infrà eum locum flumen transirent, quòd hic campi Parthis, ibi verò collēs sibi commodi essent: idque persuasit *Chaunao*, & per eum etiam Pacorum decepit, ita vt Campestri itinere (quo *Vintidius* finxerat se eum nolle venire) prolixiori delecto, spatium copias suas cogendi Ventidio daret. Porro *Ventidius* ita paratus, Pacorum in Syriã Cyrrhestica prælio vicit. *Diod. Cornel. Tacit.*

A N N O M. 3966.

ANTIGONVS Aristobuli filius, expugnatis à Sosis, & Herode Hierosolymis, mandante *Antonio* apud Antiochiam securi percutitur. *Herodes* verò quadraginta quinque *Primates* ex factione Antigoni interfecit, apposis ad portas custodibus, qui etiam cadauera scrutabantur, ne quis eorum efferretur pro mortuo. Atque ita Assamonæi principatus desijt post annum centesimum vigesimum sextum: quæ domus, inquit, *Iosephus* illustris fuit, & celebrata propter continuatum in eâ gente honorem sacerdotij, facinoræque maiorum egregia, quibus propugnauerunt Iudeorum rempublicam. Verùm hæc familia intestinis seditionibus agitata amisit imperium. Administratio autem rerum peruenit ad *Herodem* Antipatri filium, plebeio natum genere, & subiecto Regibus. *Ioseph.*

A N N O M. 3968.

C Aptâ Hierosolymâ, cauens HÆRODES, ne quis illustrium crearetur Pontifex, accito Babylone obscuri generis Sacerdote, iam dudum sibi noto familiariter, ex genere quidem Pontificio, sed ex Iudæis olim vltrâ Euphratem traductis oriundo, Ananelo, siue Hananeele dicto; summum ei Sacerdotium donauit. In festo autem Tabernaculorum *Aristobulus* nepos Hyrcani ex filiâ, ab Herode vxoris impulsu, nouus Pontifex creatur, 17. annos natus; ideò ad Altare, Pontificali ornatu, sacris iuxtâ legem operaturus accessit. Sed cùm is populo acceptissimus esset, coepit Herodes sibi ab eo timere, ideò eum euocatum Hiericuntem ad conuiuium, & ad lusus, vt animi causâ in piscinis nataret, per eos qui subornati fuerant, in aquâ suffocauit: Cuius mors non tantum Regiam, sed ciuitatem, tum mulieres maximè turbauit. *Herodes* verò modis omnibus curabat fidem facere, se inscio casum hunc contigisse, non luctum solum fingens, sed & lacrymas, & mæstitiam veræ simillimam. Et quo maius miseris mulieribus afferret solatium, magnificentissimo funeris apparatu cadauer extulit: nihil sibi ad summam liberalitatem faciens reliquum, tam in exornando conditorio, quàm in congerendis aromatibus, alijsque rebus pretiosissimis. *Ioseph.*

A N N O M. 3969.

SEXTVS POMPEIVS Pompei Magni filius, in Hispaniâ apud Mundam victus, amisso fratre, reliquis exercitus collectis Siciliam petijt: vbi ruptis ergastulis mare obsedit. Verùm desperatâ à mari salute, apparatu grauiori in naues coniecto, ijsque accensis, in mediterranea contendit: quem insculti *Ti-tius*, ac *Furnius*, Midaij (Phrygiæ oppidum est) deprehenderunt, circumdatumque, in suam potestatem viuum redegerunt. *Antonius* certior de eâ re factus, irâ permotus, confestim cis per litteras mandauit, vt interficerent Pempeium: paulò post pœnitentiâ captus, salute eum donari iussit. Atqui cùm priorem Ta-bel-

bellarium posterior prænenuisset, Titio posteriores ei litterę sunt redditę, quibus necarę Pompeium iubebatur, easque vel scriptas omninō posteriũs esse ratus, vel cognitã quidem rei veritate, fidem tamen habere nolens; ordinem litterarum, vt sibi redditę erant, non sensum secutus est. Ita *Sextus Pompeius* occisus est. *Diod. Sext. Aurel Viſt.*

A N N O M. 3971.

BOGVD Rex Mauritanij, in Hispaniam, siue Antonij iussu, siue suapte voluntate, nauigauit, eique & dedit multum mali, & vicissim accepit: Interimque deficientibus ab eo Tingitanis, ex Hispaniã recessit, neque suum regnum recepit. Quippe qui in Hispaniã Cæsari fauebant, ij Bocchi auxilio Bogudem vicerunt. *Bogud* ad Antonium se contulit, *Bocchus* regnum eius occupauit; idque Cæsar ei confirmauit. Tandem *Agrippa* Mæthonomam in Africe expugnat, occiditque Bogudem. *Dio.*

HYRCANVS Alexandri Iannæi filius, ad Arabes suasu filij Alexandrę, inquietissimę mulieris, fugere conatur; ideo iratus Herodes eum occidit, ætatis anno octuagesimo, quadragesimo verò quarto, postquã mortuo parente Pontifex factus esset. *Ioseph.*

A N N O M. 3973.

CLEOPATRA Ptolemæi Regis Ægyptiorum filia, blandiendi magistra, à fratre suo Ptolemæo eodemque marito, quem fraudare regno voluerat pulsa, ad *Cæsarem* bello ciuili in Alexandriam venit: ab eo specie suã & concubitu, regnum Ptolemæi & necem impetrauit. Hęc tantę libidinis fuit, vt sæpè se prostituerit: tantę pulchritudinis, vt multi noctem illius morte emerint. Postea infano amore *Antonio* iuncta, eo inscio multa Augusto munera mittit; Augustus contra ipsi, si Antonium interficiat regnum promittit. Augustus in Ægyptum veniens, Pelusium proditione Cleopatrę cepit: *Antonius* verò Alexandriam tendens, equitatu Augustum propè Alexandriam vincit. Indè calendis sextilibus Augustus vicissim equitatu vincit.

cit. Eodem die cum classis contra Augustum instrueretur, tota classis ad Augustum transijt. Cum nihil procederet, in Hispaniam transire parat; sed & cum hoc frustra tentasset, Cleopatra primum, quasi mortis sibi consciscendæ causa, in monumentum insiluit, quod verè putans *Antonius*, sibi ipsi vim infert, & in sinu Cleopatræ mori voluit: quod Cleopatra ad Augustum nunciauit, sed & regnum deditit, & cum metueret, nè in triumpho duceretur, aspidis morsu periit. *Di. Aur. Vict.* Hoc Cleopatræ Antonijque miserabile spectaculum, sic graphicè describit. *Plutarch. in M. Ant.* Peditatu fuso, recepit se *Antonius* in vrbe, proditum se à Cleopatrâ vociferans ijs in quos illius causâ sumplerat arma. Quæ cum iram eius & desperationem formidaret, confugit ad monumentum, cataractasque dimisit claustris, & repagulis firmatas, ac misit ad Antonium nunciatum defunctam se esse. Id credens ille, & secum loquutus, Quid vlti moraris Antoni? vnicam fortuna, & reliquam eripuit tibi trahendi spiritus causam: cubiculum ingreditur, laxansque, & aperiens loricam, *Non crucior*, inquit, *Cleopatra; quia te sum orbatus (mox enim istuc adero) sed quod tantus Imperator superari animi celsitudine deprehensus sim à fœmina.* Erat seruus ei fidus *Eros* nomine. Hunc iam pridem orauerat, si res postularet vt interficeret ipsum. Tunc exegit promissa. Ille districtum enses extulit, quasi illum icturus: verum auerso vultu interemit semetipsum. Quo ad pedes suos collapsò: *Antonius*, *Mactæ Eros*, inquit, qui, quod non sustinuisti mihi id facere, quid faciendum sit doces. Ita ventrem fodit, atque in lectulum dimittit se. Ictus non fuit is, qui maturaret mortem. Vndè cursu sanguinis, postquam decubuit, inhibito, resocillatus, orauit assistentes vt se confoderent: illi eiecerunt se ex cubiculo, vociferante, & discruciante se Antonio, dum *Diomedes* scriba venit ad Cleopatram, iussus eum in monumentum ad illam deportare. Quam vt cognouit viuere, seruis imperauit ardentè, vt tollerent se, ac manibus ad ianuam ædificij est gestatus. Non referauit Cleopatra fores, sed ex fenestris spectans restes & funiculos demisit: his annexum Antonium traxit in altum ipsa, & dux

duæ mulieres, quas in monumentum solas secum duxerat. Nil aiunt fuisse illo spectaculo, qui adfuere lamentabilis. Quippè sanguine oppletus, & animam agens trahebatur, manusque versus illam porrigebat, & annitebatur sustollere se. Neque enim id mulieribus factu proclive erat; sed magno labore Cleopatra manibus incumbens, & pronâ facie, apprehendit vinculum, excitantibus eam, qui infra stabant, & vicem eius anxij. Ut eum hoc modo accepit, & deposuit in lectum, pep̃lâ eum lamentans dilaceravit, pectusque suum percutiens, & lanians manibus, cruoremque facie abstergens, Dominum, Virum, Imperatorem appellavit, ac suorum penè malorum est illius miseratione oblita. Lenito Antonij eius dolore, vini haustum poposcit: vel quod sitiret, vel quòd celerius ita expiraturum se speraret. Postquam bibit, monuit eam ut rerum suarum, si absque turpitudine liceret, consuleret incolumitati, ac præcipuè inter amicos Cæsaris fidem adiungeret Proculeio; se verò ob nouissimarum rerum conuersionem nè lamentaretur: sed gratularetur ob bona, quæ fuerat consequutus, quòd omnium hominum fuisset clarissimus, & plurimum potuisset, atque eo tempore non ignauitè esset Romanus à Romano superatus. Iam efflabat animam, cùm à Cæsare adfuit Proculeius. Cùm enim semetipsum Antonij percussisset, & ferretur ad Cleopatram, Dercetus quidam eius satelles rapto Antonij pugione reconditoque, subdixit se, currensque ad Cæsarem exitum Antonij primus nuntiauit ei, atque ensẽ ostendit cruentum. Et hic fuit Tragicus finis *M. Antonij*, postquam vixisset annos quinquaginta sex.

Cleopatra verò cùm Cæsarem orasset, ut sibi inferias dare permitteret Antonio, annuit ille, & ubi ad monumentum est perlata, incumbens cum familiaribus mulieribus in tumulum, *Nuper te, inquit, liberis adhuc manibus, charè Antoni, funeraui; nunc parento captiua, & custodita, ne planctibus, & lamentationibus suggillem seruire hoc corpus, quod ad triumphum de te seruat. Alios honores vel iusta nè expectaueris, verum hæc tibi à Cleopatra, quæ abducitur, sunt nouissima. Vivos nos nihil distraxit, nunc verò morte videmur commutari loca: tu ut Romanus hic iaceas, inse-*
lix

lix ego hic in Italia, hætenus modò patria particeps tua. At si quid istic Numina valent, & possunt (nam nostrates nos dii prodidere) noli deferere viuam tuam coniugem, neque in me permittere triumphum duci de te, sed hic me tecum abde, & conde; nam mihi ex infinitis malis nihil tam graue, vel acerbum est, quàm breue hoc tempus, quod te sine vixi. His editis lamentatis, postquam coronas, & oicula tulit, præcepit sibi parari balneum. Lota accubuit, & splendide est epulata. Tum cistam quidam rure veniens attulit. Percurrentibus quid ferret satellitibus, aperiens, & auferens folia cophinum plenum ficorum ostendit. Mirantes speciem, & magnitudinem, arridens, inuitauit vt fumerent. Illi nihil suspicati, iusserunt ficos eum intrò ferre. Sub prandium tabulas, quas scriptas, & consignatas habebat, misit Cleopatra ad Cæsarem; tum omnibus ciectis reliquis præter duas illas foeminas obdidit fores. Solutis tabulis Cæsar vt obsecrationes, & questus legit precantis, vt apud Antonium conderetur: intellexit illicò quid gestum esset. Ac primùm institit illuc ipse accurrere, deindè spectatum properè misit, quid rei esset; verùm momento transactum cum illa fuerat. Nam cursu illuc profecti, & stationem nihil offendentes sensisse, reseratâ ianuâ defunctam inuenerunt, & in aureo iacentem lecto, regio cultu exornatam. Ex mulieribus eius, *Iras* nomine ad pedes eius expirauerat, *Charmium* iam lapsa bunda, & capite grauata componebat diadema, quo redimitum erat caput eius. Ibi cùm quidam fremens dixisset, *Hæcine pulchra Charmium? Pulcherrima sanè*, inquit *decentiaque Regum propaginem tam multorum*. Nihil amplius loquuta iuxta lectum ibi concidit. Perhibent aspidem, inter ficos illas illatam folijsque fuisse intectam. Ita enim iussisse Cleopatram, vt ignorantis corpus bestia inuaderet: vt tollens de ficis conspexit eam, dixisse Cleopatram, nempe hic illa est, brachiumque nudatum morsui præbuisse. Alij inclusam hydriæ aspidem, atque ita fuisse autumant asseruatam, fusoque aureo ipsam laceffentis, & stimulantis arripuisse Cleopatrx brachium. Sed veritatem nouit nemo: quando venenum quoque gestasse proditum est eam in nouaculâ cauâ, eamque recondisse comâ suâ.

sua. Verum nec macula in corpore exstitit, neque aliud veneni vestigium. Neque verò bestia illa intus comparuit. Tractus aliquot eius tantum iuxta mare, quod cubiculum spectabat, & fenestræ erant, aiunt deprehensos. Nonnullis brachium quoque Cleopatrar notas duas ex punctione visum est habere tenues & exiles: quibus credidisse Cæsar videtur. Siquidem in triumpho eius imago translata est ipsius Cleopatrar, & aspidis mordicus brachio affixæ. Hæc eo modo feruntur gesta. Excessit Cleopatra annos nata vndequadraginta, quorum duos & viginti regnavit, imperavit cum Antonio amplius quatuordecim. *Haftenus Plutarch. in M. Antonio.*

A N N O M. 3974.

DELDO Bastarnarum Rex vincitur, & interficitur à *Crasso* in Macedoniam contrà Dacos & Bastarnas misso. Cum enim *Crassus* victis Misijs aduersum Bastarnas quoque iret, missis legatis, ne se insequeretur interdixerunt, neque enim se ullam Romanis iniuriam fecisse. *Crassus* legatos retentos, tanquam postridiè responsurus humaniter tractavit, vinoque inebriavit (quod immodicè scythica omnis natio ingurgitare solet, facileque eo repletur) hacque arte omnia eorum consilia expiscatus est. Interim in sylvam de nocte progressus, speculatoribus antè eam constitutis, exercitum quiete refecit. Bastarnæ speculatores conspiciant, cum solos eos esse putarent, impetum in eos fecere: ipsque in loca arboribus consita se recipientibus instantes magna, & ibi, & rursus fugientes, clade affecti sunt; nam & à tergo currus ipsorum obiecti fugam impediabant, & vxores simul, liberosque eripere cupientes, unà peribant, Regemque ipsorum *Deldonem* ipse *Crassus* interfecit. Reliqui aut in Sylvam confugientes, cum eâ cremati sunt: aut in oppidum euadentes expugnatione capti: aut in Istrum incidentes, vel per regionem hinc inde dispersi, perierunt. *Diod.*

A N N O M. 3975.

ANTHARIVS Sicambrorum Rex, cum Galli in Germaniã irruerent, magno exercitu ipsis restitit, sed infelicitè pugnans prelio victus est & cæsus, cum viginti suorum millibus, anno trigesimo quinto regni sui, succedit ipsi filius *Francus*, qui regnat annis 28. *Trith.*

CORNELIVS Gallus præpositus Aegypti, hoc anno Thebas Aegypti diripit, & Pyramidibus, quas refecerat, nomen suum inscribit, quo nomine apud Augustum delatus, se ipsum tandem interficit. *Pollion. Cic. Tibul. & Virgil.*

MARIAMNES coniux Herodis, falso de veneno Herodis offerendo delata, apud ipsum suspecta redditur, & adeo animus inter amorē & odiū ambigebat, vt cū sæpè cuperet punire mulieris superbiā, intercedente amore vetaretur: eęque suspiciones paulatim crescentes durauerunt integrū annū post Herodis à Cæsare reditū, tandē diu præmeditatū odiū in hunc modum erupit. Cū meridiano tempore quietis causā in cubiculū se Rex contulisset, pro coniugali affectu Mariamnē accersit: hæc autem introgressa quidem est, sed vnā cubare noluit, rogantē cōtemnens, & insuper patris, ac fratris sui necem opprobrans: quo indignē ferente, & vix ab inferendis mulieri manibūs temperāte, postquā ex strepitu commotiōrē eum sensit soror, submittit iamdudum subornatum pincernam, qui indicaret sollicitatam se esse à Mariamnē vt ei operam commodaret in propinando Regi amatorio poculo: & si amplius sciscitaretur quale nam id esset, diceret pharmacū penēs ipsam esse, à se requisitum tantū ministeriū: quod si Rex mentione amatorij nihil moueretur, tū & ipse fileret, nihil enim illi fore periculi. Hæc prædoctum illo ipso temporis articulo inpromittit ad eum alloquendū, atque is composito vultu ingreditur, & quasi rem valde seriā afferens, ait se largitione à Mariamnē sollicitatum, vt amatorium Regi misceret: quo audito cū ille perturbaretur, ait pharmacū quoddam sibi oblatum, cuius ipse vim ignoret, ideoque id renunciare, quod hoc & Regi & sibi tutius existimet. Ad hæc verba Herodes iam antè satis commotus, cū magis etiam exasperatus esset, Eunuchum Mariamnēs fidissimum tormentis examinauit, sciens, quod sine illo nihil nec magnum, nec paruum tentatum sit: qui cruciatus non ferens, ad interrogata quidē nihil respondit, hoc tantū prodidit, offensam esse mulierē propter ea quæ Sohemus indicauerat. Adhuc eo loquente exclamat Rex, Sohemus & sibi ante hac & regno fidissimum non fuisse hæc proditurum, nisi aliquid cōmercij secretioris inter ipsos intercessisset; moxque Sohemum comprehen-

hensum imperat interfici, vxorem verò causam suam iubet agere aduocato intimatorum amicorum consilio, accusationem accuratam exorsus, & consilium veneficij intentans. Erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij postulat: quo factum est, vt cum eum ita velle viderent, omnium qui aderant suffragijs damnata sit, quâ sententiâ prolata, visum tamen est tã ipsi, quàm alijs quibusdã præsentibus, non esse eius supplicium præcipitandum, sed includendam in aliquam Regiæ carcerem. At *Salome* cum suâ factione modis omnibus dedit operam vt mulier sine morâ necaretur: quò tanto facilius Regē perpulerunt, quòd dicerent timendum esse aliquem motum in populo, si sciretur viuat asseruare in carcere atque ita *Mariamnes* ducta est ad supplicium. Eâ peremptâ impotentius etiam flagrare cœpit Rex, iã ante miserè affectus; neque enim vulgari coniugum more amabat, sed cum penè ad insaniam vsque indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit, ne in dies magis, ac magis eam diligeret. Tùm verò maximè sibi visus est irato Deo necasse *Mariamnes*: sæpè inuocabat eius nomen, sæpè etiam indecorè lamentabatur; excogitabat autem oblectamenta quæcumque poterat, apparandis conuiuijs, ac comportionibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit, adeòque dolori succubuit, vt sæpè ministros iuberet vocare *Mariamnes*, quasi illa adhuc viueret. *Ioseph.*

A N N O M. 3977.

HERODES ob desiderium *Mariamnes* in grauē morbū incidit. Is erat inflammatio, & dolor ceruicis, mente etiam motâ nonnihil, nec remedia quidquam proderant, sed cum exacerbare potius malum viderentur, res nimium à desperatione abfuit. Ipsi *Alexandra* mater *Mariamnes* insidiatur, & munitiones quosdam sibi tradi postulat. Herodes eū interfici iubet, Occidit præterea alios, qui ex familiâ Antigonis quosdam cum Hierosolima caperetur, occulta uerant, & postea fouerant. *Ioseph.*

A N N O M. 3983.

TIBERIVS mittitur ab Augusto in maiore Armeniâ, vt *Tigranè* ibi Regē cōstitueret, & *Artabazè* eius fratrem regno pelleret; sed ante eius aduentū ab Armenis occiditur *Artabazes*, *Tigranes*q; Rex efficitur. *Diod.*

HERODES Antipatri filius, expugnatâ Hierosolymâ, omnia repleuit cædibus. Non ætati, non sexui, nō dignitati nulli pepercit rabidi milites, adeo ut Herodis atrocē animū subigeret tantarum aspectus miseriarum, rogaretque Sossā, *an solitudinis se regē facturi essent Romani*. Nec finis rapinarum, & cædium fuit, quod ipse Herodes suo sumptu vltiorem vexationē redimeret. Atque ita regno potitus est Iudaico, omniumque primus extranei, & plebei generis illum apicem acquisiuit. Nouem vxores habuit, sed ex numerosâ prole miserior, quàm beator: duos à Mariamne procreatos, *Alexandrum*, & *Aristobolum* filios, fortunæ regiæ, in quam alebantur, capaces, cum calumnijs sororis *Salomes*, & maximi natu Antipatri, patulas præbuisset aures, post inueteratum odium occidit, quibus tamen ipse postea designatum iam successorem, velut inferias misit Antipatrum, compertâ eius insigni malitiâ. Atque hoc pacto socerum *Hyrcanum*, *Alexandram* socrum, Reginam *Mariamnem*, tresque iussu præcipuos filiorum, crudelis Rex, crudelior gener, crudelissimus pater, & maritus iugulauit. Ideò *Augustus* fertur dixisse, *Præstare Herodis porcum esse, quàm filium*. Post quatuor annos, nempe anno Mundi 4002. Christi. 2. (iuxta nostram Chronologiam in calce *Bibliotheca Latino-Hebraica* exhibitam, quâ probabiliter statuitur Natale Christi anno Mundi 4000) cū eius morbus ingrauesceret, deferitur ad Iordanem in thermas, quæ ipsi tamen salubres non fuerunt: ideò Hiericuntē redit, vbi ex toto regno, omnes qui vel autoritate, vel opibus excellerent, seuerissimo mandato sub capitis poenâ euocat, & post mortem suam occidi iubet, vt subditi etiam nolentes lugerent. Indè occidit filium *Antipatrum*, & post quinque dies moritur: anno postquam à Senatu Rex declaratus fuerat quadragesimo, vel secundum alios trigesimo septimo: succedit Hierosolymis *Archelaus*. Regnum enim in tetrarchias ab Augusto diuisum fuit, ita vt Herodes Antipas, & Philippus singulas acciperent. *Archelaus* verò binas. *Ioseph. Dio. &c.*

Finis primæ partis.

INDEX

INDEX PRIMÆ PARTIS

Numerus indicat paginam.

A

A Bimelech pagina 1.
 Absalom pag. 9.
 Achæus. 85. 87.
 Achitophel. 9.
 Adherbalis filius Micipsæ Numi-
 darum Regis. 107.
 Adonias filius Dauid. 9.
 Adramelech. 17.
 Ægeus Rex Atheniensium. 4.
 Ægisthus. 7. 8.
 Æneas. 7.
 Agamemnon. ibid.
 Agathocles Sicilia Tyrannus. 67.
 69. 71. Agesistrata. 79.
 Agis Rex Lacedæmoniorum. 77.
 Agrippa filius Tyberini. 10.
 Alcamenes filius Telecli. 14.
 Alcibiades Atheniensium Dux. 38.
 Alexander Antiochi Nobilis fi-
 lius. 96.
 Alexander Cassandri filius. 70.
 Alexander Epiri Rex. 58.
 Alexander Magnus. 59.
 Alexander Pheræus. 51.
 Alexander Zebenna XVII. Rex
 Syriæ. 105.
 Alladius Rex Latinorum. 13.

Aman. 31.
 Amasias Rex Iudæ. 14.
 Amasias Rex Ægypti. 28.
 Amestris Regina Persarum. 34.
 Amestris uxor Artaxerxis. 50.
 Amnon primogenitus Dauidis. 9.
 Amon filius Manassis. 20.
 Amphares. 78.
 Amyntas Ægypti Tyrannus. 58.
 Androgeos. 5.
 Antharius Sicambrorū Rex. 137.
 Antigonus Aristobuli filius. 131.
 Antiochus II. Rex Syriæ. 76.
 Antigonus filius nothus Philippi
 Regis Macedoniæ. 69.
 Antiochus III. Rex Syriæ. 92.
 Antiochus Cizicenus 111.
 Antiochus Dionysius Rex Dama-
 sci. 114.
 Antiochus Enthaus XIII. Rex
 Syriæ. 98.
 Antiochus Epiphanes VIII. Rex
 Syriæ. 95.
 Antiochus Eupator IX. Rex Sy-
 riæ. 96.
 Antiochus Eusebes 111.
 Antiochus frater Seleuci. ibid.
 Antiochus Grippus XVIII. Rex
 Syriæ. 110.
 Antiochus Sidetes XV. Rex Sy-
 riæ.

ria. 101.
Antipater Procurator Iudaeae.
 pag. 128.
Antistius Aedilicius 115.
Antonius maritus Cleopatrae. 135.
Apries Rex Aegypti. 23.
Arbaces Praefectus Medorum.
 pag. 11.
Archelaus Rex Macedoniae. 39.
Archidamus. 80.
Archidamus Spartanorum Rex.
 pag. 55.
Argiui. 46.
Arideus Macedoniae Rex. 64.
Aristobulus Iudaeorum Rex. 108.
Aristobulus Alexandri Iannaei
lius. 120.
Aristodemus. 16.
Aristotimus Tyrannus. 75.
Artabazes. 139.
Artaxerxes Rex Persarum. 36.
Artaxerxes Mnemon. 48. 49.
Artabanus. 35.
Artaynta. 34.
Asarchaddon. 17.
Ascanius filius Mezentyj. 7.
Asdrubal Carthaginensium Dux.
 pag. 84.
Astyages Rex Medorum. 27.
Athalia mater Ochoziae. 10.
Athenio Rex Siciliae. 109.
Atossa uxor Artaxerxis. 50.
Atreus. 6.
Attalus Rex Pergami. 84. 101.
Auentinus Rex Latinorum. 13.

Azarias Rex Iudae. 14.

B

B *Agoas Eunuchus*. 55.
Balthassar Rex. 27.
Bassanus Francorum Rex. 77.
 85.
Belofus Babyloniorum Praefectus.
 pag. 12.
Bessus. 57.
Bituitus Aruernorum Rex. 106.
Bogud Rex Mauritanij. 133.
Bomilcar Poenorum Dux. 68.
Brutus. 26.

C

C *Aius Iulius Caesar primus*
Romanorum Imperator.
 pag. 125.
C. Aurelius. 116.
C. Carbonis Praetor. 115.
C. Cassius Longinus. 129.
C. Fimbria Consul. 115.
C. Gracchus Tribunus plebis.
 pag. 106.
C. Trebonius. 127.
Calanus Philosophus. 60.
Callicrates Spartanorum Nouar-
chus. 38.
Callistenes Alexandri Regis ne-
pos. 56.
Calpurnia uxor Antistij aedilicij.
 pag. 115.

Cam-

Cambyſes Medorum Rex. 28.
Candaules Myrſilus Rex Lydo-
rum. 19.
Caris. 49.
Caffander Antipatri filius, Ty-
rannus, & Regicida. 65. 70.
Cato Conſul. 113.
Ceninenses. 15.
Chabrias Dux Athenienſium.
pag. 42. 53.
Chedorlaomer Rex. 2.
Cinna Conſul. 114. 115.
Clearchus Heracleæ Tyrannus.
pag. 54.
Cleombrotus Spartanorum Rex.
pag. 32.
Cleopatra Alexandri M. ſoror.
pag. 67.
Cleopatra mater Antiochi Grypi
Regis Syriæ. 110.
Cleopatra Regina Ægypti. 112.
Cleopatra Ptolomei Regis Ægyp-
tiorum filia. 133.
Clodius Francorum Rex. 97.
Clytemneſtra. 7. 8.
Cn. Pompeius Pompei filius. 115.
120. 124.
Cocalus Rex Sicaniæ. 6.
Codrus Rex Athenienſium. 8.
Concolitanus Gallorum Rex. 82.
Cornelius Gallus Præpoſitus Ægyp-
ti. 138.
Craffus Mucianus Conſul. 102.
Craterus. 62.
Critolaus Achæorum Dux. 97.

Cyaxares. 21.
Cyrus Rex Perſarum. 27.
Cyrus iunior. 48.

D

D *Amafſippus Prætor.* 115.
Darius Codomannus, ulti-
mus Perſarum Monarcha.
pag. 57.
Darius Nothus Perſarum Rex.
pag. 48.
Debra. 4.
Deldo Baſtarnarum Rex. 137.
Demadas Orator Græcus. 64.
Demetrius filius Philippi Regis
Macedoniæ. 93.
Demetrius Soter X. Rex Syriæ. 96
Demetrius Nicanor. XVI. Rex
Syriæ. 104.
Demetrius VI. Seleuci frater.
pag. 111.
Demochares. 78.
Demofthenes. 63.
Diodotus. 100.
Dion Syracuſanus. 54.
Dinyſus Harmocoratis filius. 37.
Dotabella Tribunus plebis. 127.

E

E *La Rex Iſrael.* 9.
Epaminondas Thebanorum
Imperator. 44.
Epiſtales. 32. 36.

Eua-

Euagoras Rex Cypri. 44.
Euergetes. 84.
Eulmerodachus Nabuchodonoso-
ris filius. 24.
Eumenes Rex Asiæ. 93.
Eunus Rex Siciliae. 102.
Euphaes Rex Messeniorum. 16.
Euphron Lacedamoniorum Dux.
pag. 46.
Euridyces uxor Aridæi. 65.

F

F *Onteius Legatus.* 112.

G

G *Alli.* 82. & seqq.
Gedeon. 4.
Goas Dux. 43.
Godolias. 22.

Gorgopas Spartanorum Dux. 42.
Gyges filius Candaulis. 19.

H

H *Amilcar.* 42.
Hannibal Dux Carthagi-
nenfis. 76.
Harmocrates. 37.
Hasdrubal. 76.
Helenus Francorum in Germania
Rex. 73.
Hercules Alexandri M. filius.
pag. 65.

Herodes Antipatri filius. 140.
Hezarhunim. 5.
Hiarba Rex Numidie. 116.
Hiero Rex Syracusanus. 76.
Hieronymus Syracusanorum Rex.
pag. 86.
Hipparchus Tyrannus Athenien-
sis. 31.
Holephernes. 20.
Hyppias filius Pisistrati. 31.
Hyempsalis filius Micipsæ Nu-
midarum Regis. 107.
Hyperides. 63.
Hyppomenes. 16.
Hyppipyle. 6.
Hyrcanus Alexandri Ianni fi-
lius. 130. 133.
Hyrcanus Dux Iudeorum, &
Pontifex. 108.

I

I *Afon Pherçus Tyrannus.* 45.
Iehoram filius Iosaphat. 10.
Iephth Galaadites. 7.
Inarus Rex Aegyptiorum. 35.
Ioab. 9.
Ioas Rex Iudæ. 10. 14.
Ioram Rex Israel. 10.
Iosaphat Rex. Ibid.
Isbofeth Rex. 8.
Iuba Rex Numidiæ. 123.
Iugurtha Numidarum Rex. 107.
108.

L Aborosoarchus Rex. 26.
 Lacedæmonij. 16.
 Laomedon Troianorum Rex. 6.
 Lausus filius Mezentij. 7.
 Leana concubina Harmodij. 31.
 Leonides Spartanorum Rex. 32.
 Leonnatus Dux Phrygiæ. 62.
 Lucius Appuleius Saturninus Tri-
 bunus plebis. 109.
 Lucius Catilina. 118.
 L. Cornelius Sulla Consul. 113.
 Lusius Tribunus militum. 108.
 Lysander Lacedæmoniorum Dux.
 pag. 39.
 Lysicles Atheniensium Dux. 55.
 Lysimachus Agathoclis filius. 72.

M

M Achanidas Lacedæmonio-
 rum Tyrannus. 89.
 Machæus Carthagenensium Dux.
 pag. 40.
 Magulsa Mauritanie Princeps.
 pag. 112.
 Manasses filius Ezechie. 19.
 Manlius Aquillius Consul. 109.
 M. Antonius Orator. 114.
 Marcus Brutus. 129.
 M. Licinius Crassus Consul. 119.
 Marcus Livius Drusus. 112.
 Marcus Tullius Cicero. 127.

Mardonius Dux Persarum. 32.
 Mariamnes coniux Herodis. 138.
 Marius Consul. 108.
 Mathe Mercenariorum Dux.
 pag. 79.
 Matienus Consul. 100.
 Menachem filius Gadi. 15.
 Messenij. 16.
 Metius Fufetius Dux Albanorum.
 pag. 19.
 Mezentius Tyrrhenus. 7.
 Micipsa Numidarum Rex. 107.
 Minos Rex in Creta. 6.
 Mithridates Mysie Rex. 49. 69.
 Mithridates Rex Ponti. 116.
 Molo Prefectus Medie. 85.
 Mutius Scauola. 31.

N

N Abis Lacedæmoniorum Ty-
 rannus. 91.
 Nabuchodonosor I. Rex Babylonis
 pag. 22.
 Nabuchodonosor II. 23.
 Nabuzardan. 22.
 Nemrodus primus in Orbe Mo-
 narcha. 7.
 Neoptolemus. 52.
 Nephtherites. 43.
 Nicanor Demetrii Regis Dux.
 pag. 96.
 Nileus filius Codri. 8.
 Numa Pompilius Rex Romano-
 rum. 18.

Ochus VIII. Rex Persarum. 55.
 Octavius Consul. 114.
 Olympias Alexandri M. mater. pag. 64.
 Ophellus Rex Cyrenarum. 67.
 Orestes filius Agamemnonis. 8.
 Orestes Thessalorum Rex. 36.
 Oribus Rex. 5.
 Orisso Hispaniarum Rex. 80.
 Orus Rex Diospolitanorum. 3.
 Osaces Parthorum Dux. 119.
 Osce filius Ela. 16.

P

Pacorus Rex Parthorum. pag. 130.
 Pandion Rex Atheniensium 4.
 Parthi. 130.
 Pausanias Macedonum Rex. 40.
 Pausanias Rex Spartanorum. 33.
 Pelopidas Thebanorum Legatus. pag. 47.
 Perdiccas Aridai Regis administrator. 63.
 Perdiccas Rex Macedoniae. 51.
 Perseus nepos Aerisii Regis Arginorum. 3.
 Perseus Rex Macedoniae. 94.
 Phacee Rex Israel. 16.
 Phaebida. 44.

Pharao Rex Aegypti. 3.
 Philippus Macedonum Rex. 56.
 86.
 Philistus Dionysi Dux. 53.
 Philomelus Phocensium Dux. ibid.
 Philopæmones Achæorum Imperator. 92.
 Phraartes Parthorum Rex. 103.
 Plistonaestes Spartanorum Rex. pag. 37.
 Polyperchon. 51.
 Polycrates Samiorum Tyrannus. pag. 29.
 Polyphron Pheraus Tessalorum Princeps. 46.
 Porfena Rex Clusinarum. 31.
 Prexaspes. 29.
 Prusias Rex Bithynia. 97.
 Psammetichus. 19.
 Ptolomaus Amyntæ Regis filius. pag. 46.
 Ptolomaus Lagi filius. 65.
 Ptolomæus Aegypti Rex. 66.
 Ptolomæus Ceraunus Aegypti Rex. pag. 73.
 Ptolomaus Macedoniae Rex. 47.
 Ptolomaus III. Rex Aegypti. 84.
 Ptolomaus Philometor VI. Rex Aegypti. 98.
 Ptolomaus Philopator Rex Aegypti. 90.
 Ptolomaus-Physcon, vel Euergetes VII. Rex Aegypti. 103.
 P. Clodius Tribunus plebis. 119.
 Pyrrhus Epirotarum Rex. 73.

Pyrrhus Priami filius. 8.

Q

Q *Fabius Maximus Fbur-*
nus Consul. 109.

R

R *Emus.* 18.
Romulus. 15. 18.

S

S *Abbacon Ætiops.* 16.
Sabini. 15.

Sallum filius Iabeshi. ibid.

Samson. 8.

Sarassar. 17.

Sardanapallus Rex Assyriorum.
pag. 11.

Seleucus Callinicus IV. Rex Syriæ.
pag. 80.

Seleucus Ceraunus Rex Syriæ. 84.

Seleucus Philopator VII. Rex Sy-
riæ. 93.

Seleucus filius Demetrii. 105.

Semiramis Regina. 1.

Sennacherib Rex Assyriorum. 17.

Sertorius Dux. 116.

Serullius Prator. 112.

Seruius Tullius Rex Romanorum
pag. 24.

Sextus Cæsar Præses Syriæ. 125.

Sextus Pompeius Pompei Magni
filius. 132.

Sextus Tarchinius. 26.
Sicambri. 62.

Simon Etnarches summus Sacer-
dos & Iudeorū Princeps. 101.

Sisara princeps militia Regis Ia-
bin. 4.

Smerdes Cyri filius. 30.

Spendius Mercenariorum Dux.
pag. 79.

Statira uxor Artaxerxis. 50.

Steneleus Rex Argiuorum. 4.

Sulla Consul. 113. 115. 116.

Syphax Numidiæ Rex. 90.

T

T *Achos Rex Aegypti.* 48.

Tamos Ionia Præfectus. 39.

Tandarides Syracusæ Tyrannus.
pag. 36.

Tatius Rex. 15.

Tarchinius Præses. 21.

T. Manlius Torquatus Consul.
pag. 99.

Tedius Afer Consul. 130.

Telectus Rex Spartanorum. 14.

Teletias Dux. 43.

Thessalonica Regina uxor Cas-
sandri. 70.

Thyestes. 6.

Tiberius. 137.

Timoleon Corinthius. 47.

Tonosconcleros Rex Assyriorum.
pag. 11.

Tryphena uxor Grypi Regis Sy-
riæ. 110. Tra-

Tryphon XIV. Rex Syrię. 100.
Tullus Hostilius Rex Romano-
rum. 20.

Tyberinus Rex Latinorum. 10.

V

V *Alerius Flaccus Consul.*
pag. 114.

Vercingetorix Gallorum Dux.
pag. 119.

Vesores Rex Aegypti. 7.

Viriatus Dux. 99.

T

X

X *Antippos. 29.*

Xerxes Rex Persarum. 34.

Z

Z *Acharias Rex Israel. 15.*

Zambri. 9.

Zebim. 5.

Zibus Rex. ibid.

DE

CHRONICON TRAGICVM

S I V E

DE EVENTIBVS TRAGICIS

Principum, Tyrannorum, Virorumque
fama, vel nobilitate illustrium.

P A R S I I.

CHRONICON TRAGIOMON

1777

DE EVENTIBVS TRAGIOMON

Per Johannem P. Schöner, Venerabilem
Magist. et Librarium

PARS II

DE EVENTIBVS TRAGICIS

PARS SECVNDA

A CHRISTO nato vsque ad XVII. Sæculum.

ANNO MVNDI 4000. CHRISTI I.

PACE per Cæsarem Augustum ab Oriente ad Occasum firmatâ felicissimus Princeps pacis IESVS CHRISTVS verus, & consubstantialis æterni Patris Filius, ante sæcula genitus, à Prophetis prænuntiatus, desideratus à cunctis Gentibus, impolluto B. Mariæ semper Virginis utero, Bethlehem nascitur, vt homines Deos faceret, factus Homo.

ANNO CHR. 14.

FABIVS MAXIMVS Consularis, Cæsari Augusti amicus, cum iam senem eum sæpius quærentem audiret de solitudine suæ domus, & cum Augustus inquireret in mores Agrippæ nepotis legati, non adeò improbi, vt relatum erat, de eo reuocando cogitauit, cuius rei nemo conscius fuit nisi *Fabius*, qui hæc effutijt vxori suæ *Martia*: ea statim id detulit ad *Liuiam* coniugem Augusti, quæ cum Augusto acerbè de hac re exposulauit. Vndè iratus Augustus *Fabium* iussit mori, vt habet

Tacit. 1. Annal. cap. 5. Est hic *Maximus* quem *Naso* coluit, & ad quem *Elegia* non vna. Sed & vxor *Nasonis* est propinqua *Maximi*, seu coniugis eius *Martia*, vt ex his versibus *Eleg. 6. lib. 4. de Ponto* colligitur.

Ille ego de vestra cui data nupta domo est.

Hanc probat, & primis dilectam semper ab annis.

Est inter comites Martia censa suas.

Tangit hanc de *Fabio* tragœdiam etiam *Plinius*.

A N N O C H R. 15.

OCTAVIANVS CÆSAR AVGVSTVS Secundus Romanorum Imperator, filius *Octauij* equestris, & Senatorij ordinis viri, Nolam Campaniæ oppidum ingressus, morbo captus, ex alui profuuiio in osculis *Liuiæ*, in eodem cubiculo, in quo pater eius vitam cum morte commutauerat, placidâ morte, iuxta votum suum, quo sæpè *Δεσποζω* optauit, obiit non sine suspitione veneni ab eadem *Liuiâ* propinati, anno ætatis suæ septuagesimo sexto, siue septimo, cùm regnasset 56. annos, menses 6. diebus decem, ex quibus aliquot cum *Antonio* annos Imperiũ tenuit. Vir de quo *Suetonius* scribit: *Vtinam aut non nasceretur, aut non moreretur*. Urbem Romam ita exornauit, vt gloriatus sit se latericiam inuenisse, fecisse autem marmoream. Dominum se nec à liberis seris iocoue appellari passus est. Patris patriæ cognomento celebratus est. *Maximus* quoque Pontifex longè ante obitum à Senatu nominatus fuit. Vnde & *Plutarchus* ait, *Augustus Cæsar* eò vsque sacrorum Pontificibus subditus fuit, donec & ipse, ne cui subesset, Vestalis pontifex creatus est. Pari ex causâ tribunitiam potestatem suscepit: Sic hic felicissimus in mundo, vt de eo longè post diceretur, *Nec felicior Octauiano, nec Traiano melior*. Nec tamen vir tantus vitij caruit, libidini summoperè indulsit, persæpè enim in magnis viris magna mixtura est virtutum, & vitiiorum. Nam scitum est *Platonis dictum*: αἱ μὲν ἀρεταὶ καὶ οἱ κακοὶ ἐκ τῆς αὐτῆς φύσεως ἔκβηται h. e. *Magnæ naturæ vt magnis virtutibus inclarescunt, ita non leuioribus vitijs sunt obnoxie*. Et sicut in *Ægypto* nascuntur optima simul reme-

remedia, ac nocentissima venena : ita' & magna bona, & magna mala reipublicæ à magnis istis viris impendent . Hinc rectè *Lucanus* ait :

... Plerumque mitissima fors est
Regnorum sub Rege nouo .

Eius laudes sic perstrinxit *Ausonius*:

Vltor, successorque dehinc *Octavius*, idem

Caesar : ac *Augusti* nomine nobilior .

Longæua, & nunquam dubijs violata potestas ,

In terris positum credidit esse Deum .

Panealbus sequenti Inscriptione argutiarum elegantijs plenà *Augustum* laudauit .

OCTAVIANVS CAESAR

Patris virtutem contraxit Filius, Patre maior :

Corporis forma Imperium promissit ,

Animus dedit .

Privatus Imperatori similis fuit ,

Imperator Privato .

Doluit Patria, cùm Principem fecit ;

Gauisa, cùm habuit .

Timebat carnificem, medicum experta .

Ad bellum natus, bellum fugauit .

Motus est Urbis illo moto, quieuit quicquo .

Breuis pugna pacem peperit longam .

Abortum fecit fortuna ,

Iani Templum solus clausit ,

Musarum solus aperuit .

Quibusdam non caruit vitijs .

Vitiorum seuerus vltor .

Qua admittere pudebat, committere non puduit .

Hoc tantùm se hominem probans ,

Quòd

Quod in humana incidit.
 Qui Deus habebatur inter homines
 Cæpit homo haberi inter Deos.
 Demum Nole, volente fato,
 Inuictus Viris, victus à Fœmina.
 Obijt Sol Patriæ;
 Oriens ploratus, ploratus cadens.
 Disce Lector.

Quo præsentē expiratūrum te putas,
 Suspirabis, si absit.

ANNO G. H. R. 1500

GERMANICVS Caligulae Imperatoris Pater, ex Ægypto rediens, omnia à Pisone immutata videt, idē cum ex Proninciā excedere iubet. Ipse verō à Pisone veneno petitus moritur Antiochiæ, cūm adstantes amicos in hunc modum alloquitus fuisset. Si fato concederem, iustus mihi dolor etiam aduersus Deos esset, quod me parentibus, liberis, patriæ, iuxta iuuentam præmaturo exitu raperent, nunc scelere Pisonis, & Plancinæ interceptus, ultimas preces pectoribus vestris relinquo, referatis patri, ac fratri, quibus acerbitatibus dilaceratus, quibus insidijs circumuentus, miserrimam vitam pessima morte finierim. Si quos spes mea, si quos propinquus sanguis, etiam quos inuidia erga viuētem monebat, iulacrum habuit quondam florentem & tot bellorum supersitem muliebri fraude cecidisse; Erit vobis locus querendi apud Senatum, inuocandi leges. Non hoc præcipuum amicorum munus est, prosequi defunctum ignauo questu: sed quæ voluerit meminisse, quæ mandauerit exequi; flebunt Germanicum etiam ignotis vindicabitis vos, si me potius quàm fortunam meam fouebatis. Ostendite Populo Romano Diui Augusti neptem, eandemque coniugem meam: numerate sex liberos. Misericordia cum accusantibus erit, fingentibusque scelestā mandata, aut non credent homines, aut non
 igno-

ignoscent. Iurauere amici, dexteram morientis contingentes, spiritum antequam ultionem amissuros. Tum ad vxorem versus, per memoriam sui, per communes liberos orauit, exueret ferociam, fleuienti fortunæ submitteret animum, neu regressa in urbem æmulatione potentia, validiores irritaret. Hæc palam & alia secretò, per quæ ostendere credebatur metum ex Tiberio. Neque multò post extinguitur ingenti luctu Prouinciæ, & circumiacentium populorum. Indoluere exteræ nationes, Regesque, tanta illi comitas in socios, mansuetudo in hostes: visuque & auditu iuxta venerabilis, cum magnitudinem, & grauitatem summâ fortunâ retineret, inuidiam, & arrogantiam effugerat. Hactenus *Tacit.* Germanici cineres ab Agrippinâ coniuge, mediâ hyeme reportantur, magno Populi luctu excipiuntur, plurimumque defletur, cum Tiberius, & coniux interim à publico abstinent. *Piso* verò, cum ad Urbem venisset, accusatur paricidij binis diebus, defendit se ternis, & tandem à Senatu magno conatu damnatus, mortem ipse consciscit. *Plancia* vxor potissima causa mortis Germanici, intercessione *Liuiæ* morti eripitur, non sine indignatione plebis. *Tacit.*

Apud *Pithæum* sequens *Germanici* Epitaphium legitur :

Parce, Hospes, tumulo, Cæsar Germanicus hic sum ;

Sæpe etiam ignotis ipse dedi requiem .

Quòd si quem tumuli nihil huius gratia tangit ,

Admoneat patriæ fraude quòd hic iaceo .

Sed iaceo, quamuis non vitæ, at plenus honoris :

Hoc vno ingratus, quod genui, patriæ :

Testata est mores lacrymis plebesque, Patresque :

Hæc sunt sinceri iudicia ingenij .

A N N O C H R. 20.

ARMINIVS Dux Germanorum pulso Maroboduo & alijs, regnum affectat, ideò populares aduersos habuit variaque fortunâ cum ijs certauit, tandem dolo propinquorum cadit. Liberator haud dubiè Germaniæ fuit, qui florentissimum iam imperium Romanum laceffuit; prælijs ambiguus, bello non

victus. Septem, & triginta annos vitæ, duodecim potentia expleuit. *Tacit.*

A N N O C H R. 23.

DRVSVS Tiberij filius, veneno tollitur à *Seiano*, qui altiora spirans de euertendâ domo Cæsarum consilia agit: & quia vi tot simul corripere intutum, dolus interualla scelerum poscebat; placuit tamen occultior via, & à Druso incipere, in quem recenti irâ ferebatur. Nam Drusus impatiens æmuli, & animo commotior, orto fortè iurgio intenderat *Seiano* manus, & contra tendentis os verberauerat. Igitur cuncta tentanti promptissimum visum ad vxorem eius *Liuiam* conuertere: quæ soror Germanici, formæ initio ætatis indecoræ, mox pulchritudine præcellebat. Hanc, vt amorē incensus adulterio pellexit, & postquam primi flagitij potitus est, neque foemina amissâ pudicitia alia abnuerit: ad coniugij spem, consortium regni, & necem mariti impulit. Igitur *Seianus* maturandum ratus, diligit venenum, quo paulatim irrepente, fortuitus morbus adsimularetur. Id Druso datum per *Lygdum Spadonem*, vt octo post annos cognitum est, & sic *Drusus* extinguitur. At Romæ, quasi recenter cognitis *Liuiæ* flagitijs, ac non pridem etiam punitis, atroces sententiæ dicebantur, in effigies quoque ac memoriam eius; & bona *Seiani* ablato ærario, vt in fiscum cogerentur Coss. retulere. Nec multò post *Considius Proculus* apud Cæsarem cuiusdam criminis accusatus, damnatus, necatusque est. Etiam in *Pompeiam Macrinam* exilium statuitur, cuius maritum *Argolicum*, socerum *Læonem* è primoribus Achæorum, Cæsar afflixerat. Pater quoque illustris eques Romanus, ac frater Prætorius, cum damnatio instaret, seipsi interfecere. Post quos *Sex. Varius* Hispaniarum ditissimus, cum formosam filiam aliquo ablegasset, ne Tiberius eam pollueret, incesti cum eâ commissi accusatus est, ac cum filiâ periit. Ob huiuscemodi flagitia turpitudinis, & crudelitatis inculpabatur Tiberius: irritatusque supplicijs cunctos qui carcere attinebantur accusati societatis *Seiano* necari iubet. *Seianus* ita occisus scelerum suorum subitas poenas de-

dit,

dit, in Gemonias proiectus est, & cadauer eius triduo ludibrio habitum. Liberi etiam ipsius necati, & virguncula, quæ insuper à carnifice stuprata est, cum iam laqueum in collo haberet, & statim suffocata. Perierunt cum eo multi eius amici iubente Tiberio. Ideò iacuit immensa strages: omnis sexus, omnis ætas, illustres, ignobiles. *Tacit. Dio.*

A N N O C H R. 35.

PISO Prætor in Hispaniâ ex insidijs trucidatur ab Hispano quodam qui tormenta constantissimè tulit, nec consciorum quemquam prodidit. *Tacit.*

A N N O C H R. 33.

DRVSVS filius Germanici inediâ conficitur, cum se miscrandis alimentis mandendo è cubiculi tomento, nonum ad diem detinuisset: quem mortuum Tiberium crudeliter accusauit. *Tacit.*

AGRIPPINA Germanici coniux inediâ extinguitur die 18. Octobris, quem diem inter nefastos Tiberius haberi iubet, accusatque eam adulterij, cum pudicissima esset. *Tacit.*

COCCEIVS NERVA Comes Tiberij in Campaniam, & Prætor designatus, spontè vitâ abit, metuens futura, cum Tiberius ita grassaretur. *Tacit.*

PLANCINA vxor Pisonis, æmula Agrippinæ Germanici, huiusque mortis potissima causa, trucidatur: dudum erat destinata neci à Tiberio, sed ne Agrippina lætaretur eius morte, dilatum id erat. *Dio.*

A N N O C H R. 34.

HERIMERVS Francorum Rex, contra Lentulum Getulicum nimium feruenter in cuneos inuolans, occiditur. Succedit ipsi *Marcomirus* frater, qui in omnem partem, vltimæ necis fraternæ causâ, se extendit, regnatque annos 18. *Trith.*

Multi insignes viri hoc anno occisi sunt. *Pomponius La-beo* per abruptas venas sanguinem cum anima effudit, quem secuta est coniux. Sic *Mamercus Scaurus* cum vxore, & alij: Eligebatur hoc genus mortis, quòd ita mors festinaretur; & deindè quòd metueretur carnifex, à quo occisi non sepeliebantur, & insuper bonis omnibus exuebantur. Qui verò spontè moriebantur, sepulturæ tradebantur, & hæredes fruebantur bonis. *Tacit.*

A N N O C H R. 36.

Purimi illustrium virorum Romæ damnantur, & inter cæteros, *Granius Martianus* Senator à C. Graccho maiestatis postulatus, vim vitæ suæ attulit: *Tatiusque Gratianus* præturâ functus, lege eadem extremum ad supplicium damnatus. Nec dispare *Trebellieni Ruffi*, & *Sextij Paconiani* exitus. Nam *Trebellienus*, ille qui præturâ functus, tutor à Senatu liberis *Coty* s *Thraciæ* Regis datus fuit, suâ manu cecidit; *Paconianus* in carcere, ob carmina in Principem factitata, illic strangulatus est. Eo tempore *Tiberius* in vicinia vrbis semper fuit, vt quasi per domos vndantem sanguinem aspiceret. *Vibulenus Agrippa* eques Romanus, cùm perorassent accusatores, in ipsâ curiâ depromptum sinu venenum ausit: prolapsusque, ac moribundus, festinatis licitorum manibus in carcerem raptus est, faucesque iam exanimis laqueo vexatæ. Nec *Tigranes* quidem olim Rex *Armeniæ* reus constitutus, nomine regio supplicia ciuium effugit. At C. *Galba* consularis, & duo *Blæsij* voluntario exitu cecidère. *Galba* tristibus Cæsaris literis prouinciam fortiri prohibitus: *Blæsij*s Sacerdotia integrâ eorum domo destinata, conuulsâ distulerat: tunc vt vacua contulit in alios, quod signum mortis intellexère, & executi sunt. *Aemylia Lepida* iuueni *Dru-fa* nupta, crebris criminibus insecuta, quamquam intestabilis, tamen impunita agebat, dum superfuit Pater *lepidus*; post à delatoribus corripitur, ob seruum adulterum, nec dubitabatur de flagitio: ergo omiſſâ defensione finem vitæ sibi posuit. *Tacit. Dio.*

CLAUDIUS TIBERIVS NERO III. Romanorum Imperator, Liviæ filius, Augusti prinignus, filius adoptivus, atque gener, cuius mentio pluries suprâ ; Imperium occupavit simulatione eum recusandi, de quo *Suetonius* §. 24. ita scribit: Principatum diu recusavit impudentissimo animo ; Nunc adhortantes amicos increpans, ut ignaros, quanta bellua esset imperium ; nunc precantem Senatum, & procumbentem sibi ad genua ambiguis responsis, & callidâ cunctatione suspendens, ut quidam patientiam, atque vnus in tumultu proclamaret : *Aut agat, aut desistat*. Alter coram exprobarer, *ceteros quod polliciti sunt, tardè præstare : sed ipsum quod præstet, tardè polliceri*. Tandem quasi coactus, & quærens miseram, & onerosam iniungi sibi servitutem, recepit imperium : nec tamen aliter, quàm ut depositurum se quandoque, spem faceret. Ipsius verba hæc sunt : *Dum veniam ad id tempus, quo vobis æquum possit videri, dare vos aliquam senectuti meæ requiem*. *Suet. in Tiber.* Ecce quam euidenter constat, simulatores, & dissimulatores pessimi ingenij esse homines: *Nam turpe est aliud loqui, aliud sentire*, inquit *Seneca* epist. 24. Similiter *Homerus* *Iliad.* graphicè loquitur, quando ait :

Ἐχθρὸς γὰρ μοι κείνῳ θυμὸς αἰδᾷς πύλῃσιν

ὅς κ' ἑτέρον μὲν κἀβὼν ἐντορσὶν ἄλλο δὲ βέλτε.

Odi illos ceu claustra Erebi, quicumque loquuntur,

Ore aliud, tacitoque aliud sub pectore condunt.

Vndè qui hoc vitio laborant, dicuntur dissimulare ea, quæ maximè cupiunt. Tandem *Tiberius* firmatâ potentiâ ingenium nudavit, & vitia diù dissimulata proruperunt. Primum facinus noui principatus fuit, *Posthumi Agrippæ* cædes: quem ignarum, inermemque per Centurionem interfecit. Sic *Iulia* filia Augusti inopiâ & tæbe perimitur, iussu *Tiberij*, vnâque *Sempronius Gracchus* adulter eius. *Tacit.* Cùmque *Druso* filio naturali, & *Germanico* adoptiuo orbatus fuisset, *Capreas* in insulam se contulit. Ibi Reipublicæ curam planè abiecit, & dies, noctesque epulando, potandoque consumsit. Vndè ob nimiam vini auiditatem

tatem pro Tiberio Claudio Nerone, *Tiberius Caldus Nero*, pro ioco dictus est. Ebrietatis fuit indiuidua comes libido, & voluptas; nam secessu Capreenſi portentosa libidinis exempla inuexit. Hinc propter lasciuia & libidines, per lepidam ad nomen Insulae allusionem, vulgò *Caprinaus* dictus est. Quo nomine Hircus vitulus appellatus est. Sexto Claudio libidinoso, & prodigo feni, olim ab Augusto ignominia notato, & à se antè paucos dies apud Senatum obiurgato, cœnam eâ conditione condixit, ne quid ex consuetudine mutaret, aut demeret, vtque nudis puellis ministrantibus cœnaretur; iuxta vulgatum versiculum.

Et Venus in vinis, ignis in igne furit.

Ausonius tali Epigrammate cum perstrinxit:

Prænomen Tiberi nactus Nero, prima iuuenta

Tempora laudato gessit in imperio.

Frustra dehinc solo Caprearum clausis in antro

Quæ prodit vitij, credit operta locis.

Ebrietati & libidini coniuncta fuit tyrannis, crudelitas, & sanguinolentia, vt ex innumeris pene cædibus supra demonstrauimus: vnde hic versus ignominiosus in eum scriptus est:

Fastidit vinum, quia iam sitit iste cruorem:

Tam bibit hunc auidè, quàm bibit antè merum.

Tandem anno ætatis septuagesimo octauo, regni vigesimi tertij, iter instituit versus Roman; sed cum Appia viâ vsque ad septimum lapidem iam processisset, mutatâ subito sententiâ retrò abiit. Rediens in languorem incidit, quem tamen yti & agritudinem subsecutam, sedulò dissimulare studuit, & Capreas insulam suam repetere. Sed frustra. Nam licet sustentaret aliquandiu, Misenum vsque deuectus, nihilque ex ordine vitæ quotidiano prætermitteret, ne conuiuia quidem, ac cæteras voluptates; tamen accedentibus ad morbum offensis alijs, animam exiit in Campania, in villa Lucullana. Nonnulli existimant, venenum ei à *Caio Caligula*, qui in imperio successit, datum lentum, atque tabificum. Aliqui in remissione fortuitæ febris cibum desideranti negatum. Aliqui etiam scribunt, puluinum ei iniectum, cum extractum sibi deficienti annulum mox ad se rediens

diens requisivisset, de quâ re sic refert *Seneca* apud *Suetonium*:
Tiberius intellectâ defectione exemptum annulum quasi alicui
traditurus, parumper tenuit, deindè rursus digito aptavit, &
compressâ sinistrâ manu iacuit diù immobilis, subitoque voca-
tis ministris, ac nemine respondente, consurrexit, nec procul à
lectulo deficientibus viribus concidit. Populus morte eius ita
lætatus est, vt in Tiberim proijcere se se velle corpus clamore
magno ostenderit, quo Tiberis Tiberium absumeret; nihilomi-
nus tamen corpus eius à Miseno Romam per milites deporta-
tum, ibique publico funere crematum est: cùm plèrique Deos
Manes orassent, nè mortuo sedem vllam, nisi inter impios da-
rent. *Suet. Tacit. Dion. Aurel. Viè.*

A N N O C H R. 41.

CAIUS CALIGVLA IV. Romanorum Imperator, Germa-
nici, & Agrippinæ filius: quia natus in exercitu fuerat, co-
gnomentum calceamenti militaris, idest *Caligula* fortitus est:
Vndè hi versus de eo vulgati statim sub imperium eius:

*In castris genitus, patrijs nutritus in armis,
Iam designati Principis omen erat.*

Aufonius:

*Post hunc castrensis Caligæ cognomine Caesar
Successit, seuo sauior ingenio
Cadibus, incestisque dehinc maculosus, & omni
Crimine pollutum, qui superavit avum.*

Ad summum imperij culmen euectus, inter eos, qui Christo iam
innotescenti, repugnarunt, primus exitit. Tantæ fuit prodiga-
litas, vt cùm vicies ter millies sestertium, hoc est vltà centum
milliones in thesauris acciperet, nulla eius pars superfuerit in-
tertio eius imperij anno, ita vt secundo anno statim egere inci-
peret. Itaque exhaustus, atque egens ad rapinas conuertit ani-
mum, vario & exquisitissimo calumniarum & auctiorum, &
vestigalium genere, inter quæ, & lenonius quæstus fuit. In ipso
enim palatio foëminarum, mariumque lupanar condidit, vt ex
eo meritricium quæstum faceret: circumque forum & Basilicas
mi-

misit nomenclatores, ad inuitandos ad libidinem iuuenes, senesque. Edixit etiam strenas se ineunte anno recepturum, superque eas toto corpore aliquandiu volutatus est. Matrimonia, contraxerit turpius, an dimiserit, an tenuerit non est facile discernere, scribit *Suetonius*. Adulterijs fuit inquinatissimus. *Lolliam Paulinam* Memmij Reguli vxorem eripuit, illumque coegit eam sibi despondere, nè eam quæ desponsata non esset, contrarius fasque duceret. Verùm paulò post eam repudiabat, & cum comminatione mortis ei mandabat, nè ad priorem maritum rediret, alijue nuberet, compluresque alias nuptas, iamque cum maritis habitantes abduxit, easque tamen odio postea habuit: haud vllâ illustriori foeminâ abstinuit, omnesque sorores suas stuprauit. Omnis generis libidinis monstrum, pudicitiae neque suæ, neque alienæ pepercit, inquit *Suetonius* M. Lepidum, Mesterem pantomimũ, & quosdam obsides dilexisse fertur, commercio mutui stupri. Valerius Catullus consulari familiâ iuuenis stupratum à se, ac latera sibi contubernio eius defessa, etiam vociferatus est. Immensum est si velim singula referre, exclamat *Seneca*.

De huius viri omnium mortalium tristissimi vitijs nescio an plura deceat memoriæ prodi, nisi fortè, vt inquit *Aurel. Victor*, improbi saltem famæ metu talia declinent. Immanitate ingenij tanta fuit, vt in proprias sæuiret necessitudines, humanumque sanguinem haud maioris faceret, quàm aquam. *Tiberium* nepotem quem adoptauerat inopinantem, repentè immisso Tribuno, interemit. *Silanum* principem Senatus socerum suum molestum ei propter virtutem, & affinitatem, ad secandas nouaculâ fauces compulit. Viginti sex equites ex Senatorio ordine vnâ vice trucidauit. Multos honesti ordinis deformatos prius stigmatum notis ad metalla, & munitiones viarum, aut ad bestias condemnauit, aut bestiarum more quadrupedes caucâ coercuit, aut medios ferrâ diffecuit. Parentes supplicijs filiorum interesse cogebat, quorum vni valetudinem excusanti leticam misit: alterum rogantem an oculos claudere liceret, ipsum quoque mactari iussit. Immò tantæ crudelitatis erat, vt non

tantum supplicia hominum cupidissime spectaret, sed etiam reos crebris, & minutis ictibus lacerari iuberet, subindè carnificem, interpellans: *Ita feri, ut se mori sentiant.* Et aliquando cum decissent, qui ad belluas damnati erant, iussit ex promiscuâ plebe comprehendere quosdam, & belluis proijci, quibus omnibus prius linguam præcidit, ne de crudelitate eius conquererentur: & huiusmodi spectaculis satiari non potuit. Tragicum illud subindè iactabat, *Oderint dum metuant;* Item *Optare se, ut Populus Romanus unam tantum ceruicem haberet, quod ictu uno omnes conficerentur.* Tantum fuit eius fastigium cum impietate, & omnium scelerum genere coniunctum, ut pro Deo adorari voluit, dixitque se Iouem esse, congregi se cum Lunâ, siue Dianâ, fieri interdum Iunonem; Templum sibi ædificauit, equumque suum fecit sibi Sacerdotem, & alia infanæ documenta dedit. Insuper etiam quos voluit, absque omni causâ occidit. Cumque insaniret Caligula omnibus in rebus, *Cassius Cherea, & Cornelius Sabinus* militum prætorianorum Tribuni contrâ eum coniurauerunt, fuereque multi conscij huius coniurationis; in quorum numero fuit *Calistus & Eparchus*: sed illi percussores fuerunt. Erat *Cherea* vir antiquæ virtutis, morumque, qui cum nollet esse minister cædium, & tormentorum in innocentes, & sibi etiam metueret, cum alijs de interficiendo Caligula consilia communicat, & rem perfecit die 24. Ianuarij, horâ vnâ ante solis occasum, hoc modo: Caligula dies festos agebat in palatio, & spectaculum edebat, cumque ipse comederet, & epulum alijs daret, *Pomponius secundus* Consul ad pedes eius cibum capiebat, eosque frequenter osculabatur. Post ubi *Caius* saltare, & tragoedias agere voluit, *Cherea* nihil cunctandum ratus, ut eum animaduertit excurrentem à theatro, inspicendorum puerorum causa, quos ex Græciâ, atque Ioniâ nobilissimos acciuerat, ad canticum de suis laudibus canendum, conclusum in paruum & angustum locum interfecit, quo facto nemo eorum qui aderant præsentem manus ab illo abstinuit, sed mortuum triginta vulnerebus confecerunt. Et ita re ipsa magnæque suo malo se hominem non Deum esse, expertus est. Confossa est & vxor *Cæsonia*,

à quâ potionatus amatorio medicamento ; sed quod eum verterrat in furorem, creditur : Filia infans parieti allisa , Vixit annis 29 imperauit triennio, & decem mensibus . Interfecto Caligulâ, & cæde eius vulgatâ, non statim creditum est : Cum suspicio esset, ab ipso Caligulâ famam cædis simulatam, & emissâ, vt eo pacto erga se hominum mentes deprehenderet. Sed cum Prætorianæ Cohortes tumultuarentur, ac quærerent : *Quis Caium occidisset ?* Hac eas ratione sedauit *Valerius Asiaticus* vir consularis, quodd in locum vndè conspici posset, progressus exclamauit : *Vtinam ego eum interfecissem ?* Quâ voce territi milites barbarum finem fecerunt . *Claudius Tiberium* successorem habuit . *Dio. Ioseph. Suet. Senec.*

CHÆREVS quodd res mali exempli esset, principem suum occidere, gladio plectitur vnâ cum *Lupo*, alijsque pluribus coniurationis conscijs . Fertur Chæreum magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam *Lupo* exprobrantem lacrymas ; cumque is detractâ veste quereretur de frigore, ille cauillatus est *Lupum* nunquam offendi frigore . Et inspectante coronâ eorum, qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus esset ad cædes, & num acutum haberet gladium : postulauitque eum quo ipse Caium interfecerat ; denique vno ictu periit . *Lupus* autem deiecto animo, parum fortiter ceruicem præbens, pluribus ictibus demùm confectus est . *Sabinus* autem non solum absolutus à *Claudio*, verum etiam permissus eandem quam ante præfecturam gerere, iniquum ratus, si à fide coniuratis datâ descisceret, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu opratum quasiuit interitum . *Ioseph. Dio.*

PILATVS multis diuexatus calamitatibus sibi ipsi vim infert . *Euseb. Eutrop.*

A N N O C H R . 44.

AGRIPPA Rex, cum Cæsareæ ludos exhibuisset, & diuinos honores, qui sibi à populo offerebantur, non recusasset, diuinitus percutitur, & quinto die moritur, de quo sic refert *Ioseph.*

seph. lib. 7. cap. ult. Iamque tertium Iudææ totius regni annum exegerat, cum peruenit in urbem Cæsaream, quæ prius Stratonis turris dicta est: Vbi solemnes ludos celebrauit pro salute Cæsaris: ad quam festiuitatem magna multitudo nobilium, ac procerum conuenerat ex totâ Prouinciâ, eius celebratis die secundâ processit mane in theatrum amictus veste totâ ex argento mirabili opere contextâ, quæ radijs exorientis solis percussa, & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incuriebat spectantibus; moxque adultores perniciosi aliunde acclamantes, Deum consalutabant, rogâtes vt fauere propitius: hætenus enim vt hominem reueritos, nunc agnosce-re, & fateri in eo quiddam mortali naturâ excellentius. Hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit: paulòque post suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem, mox vt sensit hunc esse calamitatis nuncium, qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordijs indoluit; secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia, conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestrâ appellatione Deus vitam relinquere iubeor: fatali necessitate coarguente vestrum mendacium, & quem immortalem salutastis, ad mortem raptor: sed ferenda est voluntas coelestis numinis; neque enim malè viximus, immò tantâ felicitate, vt omnes me beatum prædicent. Hæc loquutus, crescente dolore discruciabatur; prope-rè igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum; quamobrem confestim omnis populus vnâ cum vxoribus, atque liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute Regis, omnia miscens lamentis, & ciuitibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis, cruciatu deindè per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finijt, annum natus quartum suprâ quinquagesimum, postquam regnasset per septennium.

VALERIVS ASIATICVS Consul accusatur maiestatis, & cum nullus testis idoneus esset, parum abfuit, quia euaderet. Inficias enim ibat, neque se quemquam horum, qui contra ipsum producti essent testes, agnoscere dicebat, tum miles qui se consilij eius interfuisse perhibebat, iussus Asiaticum demonstrare, caluum quendam forte adstantem indicauit: eâ re in risum versâ multum, Claudioque iam de absolueno Asiatico cogitante, Vitellius à Messalinâ prouocatus Claudio nunciavit, Valerium petere, vt sibi mortis consciscendæ potestas fieret, ita demum Claudius existimans eum conscientiam victum se ipsum morte damnassee, hominem interfecit. *Dio. Tacit.*

PHARASMANES Iberiæ Rex fratrem suum *Mithridatem* Armeniæ Regem, dolo per filium circumuenit, & occidit, Armeniamque occupat. Parthi sibi Armeniam asserere conantur, sed com meatu destituti recedunt, quapropter Armenij ipsi Pharasmanis filium pellunt, qui fugiens vxorem grauidam, quæ fugientem sequi non poterat, interfecit, & in Euphratem abiecit. Pastores quidam casu aduentantes, eam adhuc spirantem extrahunt aquis, & ad Parthos deducunt, vbi honestè habitata est. *Tacit.*

IONATHAN summus Pontifex sæpè admonuit Felicem Iudeæ præsidem de administrandis melius rebus Iudaicis: Quâ de causâ Felix amicum Ionathæ fidissimum Doram Hierosolymitam genere induxit promissâ pecuniâ, vt sicarios ipsi Pontifici immitteret: quod ille in gratiam præsidis perficit his artibus. Quidam quasi religionis ergo in urbem ascenderunt sicis clam succinti sub vestibus, qui permixti Ionathæ famulicis, Pontificem ita interemerunt, vt auctor cædis planè ignoraretur: cuius facinoris quia nemo ultor exitit, inuitati hac licentiâ sicarij per singula festa ventitantes, & tela celantes pari modo immixti

*image
not
available*

quoque filiam Drusi, Tiberio nati, quæ vxor Neronis, Germanici filij fuerat, æmulatione ducta, sicut & alteram Iuliam Germanici filiam, interfecit. Tunc etiam eques quidam, insidiarum Claudio factarum insinuat, de rupe Tarpeiâ per Consules, & tribunos plebis deiectus est. Interim Messalina amore *Mnestris* saltatoris capta, cum ei persuadere non posset, vt secum coiret, petiuit à Claudio viro suo, vt illum sibi obsequi inberet, tanquam ipsi in quibusdam alijs rebus opera eius necessaria foret. Is postquam ei Claudius præcepit, vt omniaque Messalina imperaret, libenter faceret, cum illâ rem habuit, tanquam id sibi quoque imperatum fuisset. Id enim Messalina sæpè in multis alijs fecit. Nam quasi Claudio conscio siuenteque ei petulanter viuere, mœchabatur. Gladiatorum spectaculis magnopere delectabatur Claudius, indè assuefactus etiam cædibus Messalina vxor, & Narcissus multos ita apud eum accusabant, & mortis tradebant: Inter cæteros *Silanius* virum præstantissimum, & *Vinicianum*, quod recusassent coitum cum Messalinâ muliere impudicissimâ. Indè cum Senatores viderent sibi omnibus perniciem impendere, coniurant quidem de alio eligendo Imperatore, deferiturque imperium ad *Camillum Scribonianum* qui tum cum imperio erat in Mesiâ: sed is deseritur à militibus, idè se ipsum interficit. Claudius militibus ijs præmia distribuit, & ita coniuratio illa euauit. Tandem eo insolentia processit Messalina, vt viuo Claudio, absente tamen ad ostiam publicè nuberet *Silia*, & cum eo nuptias celebraret: harumque nuptiarum conuiuium magnificum, & sumptuosum fecit, eique regiam domum donauit, in quâ conegessit omnes Claudij Thesauros pretiosissimos: eumque ad extremum Consulem designauit; adeò contemnebat maritum Imperatorem. Verùm id produit Claudio primùm pellices, & seuerè exaggerat id factum *Narcissus* libertus, metumque Imperatori inijcit, ex defectione coniugis, & ad vindictam instigat vni cum alijs; nihilominus tamen ignouisset adulterem, nisi *Narcissus* astu præuenisset, & eam occidisset. Idè & *Silius*, & *Mnester*, & alij adulteri occiduntur. Deindè Claudius vxorem ducit *Agrippinam* fratris sui Germanici filiam,

Domitij Neronis matrem; & nè videretur propinquitate sanguinis incestum committere, per Senatum, & populum hoc matrimonium comprobatur; quamvis hoc Senatus Consultum postea à Nerua Imperatore est abrogatum, qui seuerè talia matrimonia iustâ de causâ prohibuit. Postremò *Claudius* cùm videret se iam senio confectum, testamentum scripsit ac signis omnium magistratuum consignauit. Quo facto priusquam prospiceret, ab *Agrippina* vxore præuentus est. Metuebat enim nè *Britannicus*, *Claudij* ex *Messalinâ* filius, imperio præficeretur: vnde veneno ab eâ dicitur interemptus *Claudius*. *Dio* ita hanc tragoediam describit: *Lucistam* mulierem veneficam, eamque celeberrimam *Agrippinâ* accersiri, ac per eam venenum, cui remedium adhiberi non poterat, in boleto parari iussit. Quo facto, *Agrippina* cœpit ex cæteris boletis comedere: illum verò in quo venenum erat, maximum atque pulcherrimum, vt *Claudius* comederet perfecit. Ita ille ex insidijs captus, ex conuiuio, quasi vino confectus, exportatus est: id quod antea crebrò factum fuerat. Noctu autem postquam obmutuisset, mortuus est 13. Octobris. Vixit annos 63. regnauit annos 13. menses 8. & dies 20. de quo cecinit *Ausonius*.

Claudius irrisa priuato in tempore vite,

In regno specimen prodidit ingenij.

Libertina tamen, nuptiarum, & crimina passus,

Non faciendo nocens, sed patiendofuit.

Mors eius celata est, donec circâ successorem omnia ordinant hi, qui cum *Agrippinâ* sentiebant; nam *Cæsare* expirante, *Agrippina* Principem militiæ misit, & cum eo Tribunum, qui filium suum *Neronem* ad castra prætoriana deducerent, vt ipsum more aliorum principum adorarent, atque in eius verba iurarent. Ideò succedit ipsi astu matris *Agrippinæ* *L. Domitius Ahenobarbus*, quem *Claudius* Imperator adoptatum *Neronem Claudium*, *Drusum* appellauit, & filio suo naturali *Britannico* præposuit. *Suet. Dio. Tacit.*

IVNIVS SILVANVS Proconsul Asiæ. dolo Agrippinæ veneno tollitur, & Narcissus Claudij libertus, ob diuitias: possidebat enim plusquam septendecim milliones; & quem Reges colebant, ad mortem adigitur *Tacit. Dio.*

A N N O C H R. 56.

BRITANNICVS filius naturalis Claudij Imperatoris veneno inter pocula dato vehementissimo necatur à *Domitio Nerone*. In causâ fuit *Agrippina*, quæ contrâ Neronem irata, deuehendo Britannico, & ad imperium admouendo consilia agitaui. *Tacit.*

A N N O C H R. 57.

ANTENOR Sicamborum Rex, cum bellum Gallis inferret, ponte super Mosam fluium constructo, pons multitudine equitum rumpitur, cum iam magna pars exercitus transisset. *Antenor* ab hostibus pulsus flumini se committit, & demergitur, cum annis quatuor regnasset; succedit *Ratherius* filius, qui præest annis 23. *Trith.*

A N N O C H R. 58.

OCTAVIVS SAGITTA Tribunus plebis, *Pontiam* alteri nuptam, & detrectantem Octauij matrimonium ferro transadigit. Libertus eius suum id facinus esse profitetur, quod ultus esset Domini iniurias, sed confutatus ab ancillâ, *Octauius* lege de Sicarijs damnatur; *Tacit.*

A N N O C H R. 59.

AGRIPPINA Neronis mater, dicta, factique filij seuerius corrigens, & metuens ne *Poppæa Sabina* Neroni nuberet (valde enim eam amare coeperat) facinus nefarium est ausa. Nam quasi non esset satis graue dictu, quod *Claudium* patrum præstigijs quibusdam, & libidinolis aspectibus atque osculis in amorem suum illexisset, tentauit eodem modo Neronem sub suam potestatem subicere: quod an verè factum sit, an propter mores

res eius confictum , pro certo non habemus , communis tamen fama est , meretricem quandam Agrippinæ similem ob hanc ipsam causam maxime ab eo amantem fuisse ; ad quam alludens ; atque rem alijs aperiens , dicebat se cum matre consuetudinem habere . Hac re cognita Sabina , persuasit Neroni , Agrippinam de medio tollere , qui ab eâ diceret insidias ei parari . Suasu igitur Senecæ se à matre abiungit . Indè de eâ interficiendâ consilia agit . Cùmque veneno tentasset , sentiretque antidotis , præmunitam , lacunaria , quæ noctu super dormientem , laxatâ machinâ deciderent , parauit . Hoc consilio per conscios parum celato , solubilem nauem , cuius vel naufragio , vel cameræ ruina periret , commentus est : Sed Agrippina in mare delapsa , periculo vitato , & vnico vulnere tantum accepto , inuadit ; eius vindictam Nero metuens , *Anicato* Centurioni eadem matris mandat , qui assumptis ad iussam promptissimis , villam , in qua delata erat Agrippina , statione circumdat , refractâque ianua , cum percussoribus in cubiculum irruit , qui cùm lectum circumfisterent , illa distringenti ferrum Centurioni protendens vterum , ventrem feriri exclamat , rogans ministrum , vt vtero dirum enses condere , adijcens : *Hic hic est fodiendus ferro , monstrum qui tale tulit* . Post hanc vocem cum supremo mixtam gemitu , tristem animam tandem post fera vulnera reddidit . Nero postquam accepit eam esse mortuam non credidit : nimirum propter magnitudinem temerarij facinoris diffidebat . Itaque cupiuit eam videre , & denudatam penitus conspexit , tum vulnera eius contemplatus , nefarium sermonem habuit plusquam cædis fuisset : *Nesciebam* , inquit , *me tam pulchram matrem habere* . Dio . Tacit . Ioseph .

A N N O C H R . 61 .

PÆDANIUS SECUNDVS Vrbis Romanæ Præfectus ab ipsius seruo interficitur : seu negatâ libertate , cui pretium pepigerat , siue amore exoleti infensus , & dominum æmulum non tolerans . Igitur vetere ex more ad supplicium rapitur tota eius familia , quicumque sub eodè tecto fuerunt , serui verò quadringenti præter alia mancipia . *Tacit.* D AN-

ANNO CHR. 61.

RVBELLIVS PLAVTVS ob cuius nobilitatem per matrem ex Iuliâ familiâ, nemo rectius Neroni succedere potuisset, ablegatus in Asiam, unâ cum *Sulla Tigellini* suâsu, & Neronis iussu trucidatur. *Ostauia* etiam coniux matrimonio exturbatur, & adulter ipsi emitur, à quo coarguta adulterij, sed non convicta; ipsa occiditur, & *Poppæa* in Talamum Neronis recipitur, cum hactenus fuisset pellex. *Tasit.*

ANNO CHR. 65.

CALPVRNIVS Piso coniurat contra Neronem adiuvantibus Lucano Poetâ, & Plautio Laterano, qui Consul in mensem Iulium designatus erat, & multis alijs. Ea detegitur per Melichum libertum Sceuini, qui sicam ad trucidandum Neronem ferebat. Interficiuntur coniurati, & inter eos innocens *Seneca*, quasi peremptâ matre non superesset in quem sciret, ni etiam educatorem suam ac præceptorem occidisset, iubens ut aut mortem sibi ipsi conscisceret, aut mortis genus mandatum subiret; quamvis sæpè iurasset moriturum se potius, quàm nociturum. Anxius igitur, ac trementibus adstantibus, ipse vnus impavidus, & constans erat. Deindè vxorem amplexatus, multum precatur ne se cruciaret, sed moderatè casum ferret. Tum illa, *Opus exhortatione non est, migrare tecum, & uita penitus statui.* Hinc concertatio dulcis orta, cum illa virili animo perseveraret, nec adduci ut viueret, à viro prece vllâ, aut ratione posset: contrâ verbis omnibus *Seneca* illam flectere & vitam ei persuadere niteretur. Illa pertinaci animo perseverat, percussorem postulat. His demùm, atque talibus verbis vterque brachium, cruraque ferienda præbuit, ut tepidus sanguis efflueret; tum persuasit vxorem deferri in proximum cubiculum: ipse venenum quod damnatis apud Athenienses dari solebât, frustra hausit ad maturandam mortem; frigidus enim erat artus, & clausum corpus aduersus vim veneni. Postremùm in balneum deferitur, vbi sermo eius ad amicos de animæ immor-

talitate, ac morte contemnendâ habitus est: nec mora longior, spiritum tandem Seneca efflauit. Tale autem sibi ipsi Epitaphium concinnauit:

Cura, labor, meritum, sumpti pro munere honores

Ite alias posthac sollicitate animas.

Me Deus à vobis procul euocat, ilicet actis

Rebus terrenis, hospita terra vale.

Corpus auara tamen, solemnibus accipe saxis,

Namque animam cælo reddimus, ossa tibi.

Vxor Senecæ spe vitæ, ligato vulnere conualuit, parum tamen, vixit.

Flavius Tribunus particeps coniurationis Neroni dixit: *Fidelissimus tibi fui, sed odisse cæpi, postquam parricidia matris, & uxoris, auriga, bistrio, & incendiarius exististi.* Tacit. Dio. Ioseph. Suet.

POPPÆA vxor Neronis mortem obit, fortuitâ mariti iracundiâ, ictu calcis afflicta, cum grauida esset. Nero iterum multos clarissimos viros occidit, & in his *Silanum*, itē *L. Venerem* cum focru, & filia *Tacit.* Post hæc Nero ducit vxorem *Satiliam Messalinam* cuius virum *Vestinum* Consulem hoc anno trucidauerat. Suet.

A N N O C H R. 67.

CORBULO vir præstantissimus, cum Armeniam occupasset, & pro Nerone multas præclaras res gessisset: quibus auærat imperium Romanum, eidemque oblatum fuisset à militibus imperium, vt Neronem deijceret: Quod tamen accipere, noluerat, vt in fide Neronis perstaret: Sine causâ post tantas res gestas à Nerone interfectus est: neque dignum laboribus, & fide suâ præmium à Tyranno accepit. Moriens nihil aliud dixit, quàm *dignus.* Quâ voce se reprehendit, & quòd tantis occasionibus oblati à Nerone non defecerit, & quòd inermis ad Tyrannum accessisset. Dio.

CLAVDIVS DOMITIVS NERO VI. Romanorum Imperator, filius *Cn. Domitij Ænobarbi*, & Agrippinæ. Hominem, feram, monstrum ne dicam? ignoro. Oris imperium per quinquennium secundum *Suetonium* erat valdè modestus, vndè hominem dici potuisset, nisi postea, & feram, & monstrum euassisset. Ita *Caligula* auunculi sui vestigia supergressus, vt turpe sit dicere, ad quam malignitatem peruenerit. Plurimam enim Senatorum partem interfecit, equestrem ordinem penè destituit, bonis omnibus hostis fuit. Libidinibus porrò ita agitatus, vt ne à matre quidem & sorore vllæ consanguinitatis reuerentiâ abstineret. Neque his contentus, proh nefas? etiam masculorum concubitor extitit. *Xiphilinus*. Parricidia innumera commisit, matre, fratre, sorore, vxore, præceptore interfectis. Epulas à meridie in mediam noctem protrahabat. Cantabat nonnunquam inter scortorum ministeria in publico totius vrbis. In vllâ re tam sumptuosior, quàm in ædificando; nam quasi offensâ deformitate veterum ædificiorum, incendit urbem, quàm per sex dies & noctes ardentem è turri prospectans, & in suo scenico habitu incendio Troiæ decantans, lætari se flammæ ait pulchritudine, & cùm ei incendium adscriberet, ipse (vt ait *Cornel. Tacit.*) abolendo rumori falsos testes subornauit, qui id factum in Christianos deriuarent, de quibus *Tertullianus* inquit: Si Tiberis ascendit, si Nilus non ascendit, si Cælum stetit, si terra mouit, si fames, si lues, statim Christianos ad leones clamatur, vndè tot capti, & interfecti sunt, vt ex eorum cadaveribus, per aliquot noctes lumina continuata dicantur. Illa autem inflammatio fiebat hoc modo: Illi miseri, sed felices, quia pro Christo talia patiebantur, tedâ, papyro, & cerâ superuestiebantur, indè stantibus ad palum gutturi vñcus suffigebatur, ne motatione capitis picem effunderent, aut ignem declinarent. Postea in laminâ ardente pix aut vnguen in caput liquefiebat, ita vt toti arderent, noctuque luminis loco essent. Tantus autem Christianorum numerus ita combustus est, vt riui pingue-
di-

dinis humanæ per arenam amphitheatrj sulcum facerent, vt Poetæ testantur. Dicebantur hi comburendi *Cerei*, item *Sarmen-
tarij*.

Interim cùm pro sacrilegio fidem, pro parricidio pietatem, pro incestu pudicitiam violaret, ipsamque potestatem Romani imperij, vel officia, vel negotia improbissimis libertorum committeret, & cùm nulli fidem seruaret, omnibus suspectus, à Senatu hostis iudicatus, desertus ab omnibus etiam suis, fugit nocte ab vrbe quatuor tantùm comitantibus, nudo pede, cooper-
to capite, & ante faciem sudario obtenso. Cùmque se occul-
tasset, perlato a cursore nuncio, hostem se à Senatu iudicatum,
& quæri ad mortem, audiens comites appropinquare ad capien-
dum viuum, ictu gladij se percutere voluit, sed trepidante ma-
nu, perficere non valuit: & cùm ex præsentibus nullum inueni-
ret à quo feriretur, exclamauit dicens: *Ita ne nec amicum habeo,
nec inimicum habere possum!* Videns hoc vnus adiuuit manum
tremementem, & ita periit, anno vitæ suæ trigésimo secundo, Im-
perij decimoquarto. Extincto *Nerone*, defecit *Iulij*, & *Augusti*
Cæsarum progenies, & Imperij successio ad alias familias est
translata, succedente *Sergio Galba*. Hinc *Ausonius* de eo scrip-
sit:

Æneadum generis qui sextus, & ultimus hæres,

Polluit, & claudit Iulia sacra Nero.

Nomina quot pietas, tot habet quoque crimina vitæ:

Disce ex Tranquillo, me meminisse piget.

Tantum autem gaudium in morte eius fuit, vt plebs pileata, quod signum est lætitiæ, per totam urbem discurreret. *Suet. Tacit.
Dio. Ioseph.*

ANNO CHR. 70.

SERGIUS GALBA VII. Romanorum Imperator ex nobili
Sulpitiorum familiâ natus, ac per omnes dignitatis gradus
ad proconsulatum Hispaniæ euectus: iam grandis natu, impe-
rium septimestrè maiore hominum ab initio fauore, quàm læto
successu tenuit. Auaritia, seuitia, libido in eo principe tanta
fuit,

fuit, vt *Nerone* deterius fuisset, si amplius imperasset: ex quo inui-
sus cunctis, cum *Pisonem* in conflata inuidiæ remedium adopta-
set, *Othonem* imperij affectatorem magis contra se incitauit, qui
furore percitus cum Prætorianis coniurauit contra *Galbam*,
qui falso rumore deceptus (quasi *Otho* in castris à militibus esset
cæsus) è palatio in urbem descendens à coniuratis circumdatus,
nemine (*Sempronio* centurione excepto) repugnante, impetitur
in lecticâ, & repetitis ictibus interficitur ad lacum *Curtij* anno
ætatis suæ septuagesimo. Caput *Galbæ* à gregario milite est
amputatum. Et quoniam illud præ caluitiâ arripere non pote-
rat, in gremium abdidit. Mox inserto per os pollice ad *Otho-
nem* detulit. Ille laxis calonibus donauit, qui hastâ suffixum,
non sine ludibrio circum castra portarunt, acclamantes identi-
dem: *Galba, cupidè fruaris ætate tua?* Sueton. Plutarch. Tacit.
Et *Aufonius* sic effatus est:

Spem frustrate senex, priuatus sceptrâ meruit

Visus; at imperio proditus inferior:

Fama tibi melior iuueni: sed iustior ordo est,

Complacuisse debinc, displicuisse prius.

TIGELLINVS SOFRONIVS præfectus prætorij cohorti-
bus, qui tot scelera apud Neronem commiserat, trucidatur. Tacit.

MARCVS SALVIVS OTHO VIII. Romanorum Impera-
tor, ex Principibus Hetruriæ ortum ducens, magnâ im-
perij cupiditate accensus, *Galbam* vitâ priuauit; verum non
impunè tulit. Nam conscientie stimulis grauiter exagitatus
est, etiam portentis non obscuris territus, adeo vt pœuiteret
eum, scelere, fraudeque trucidato *Galba*, viam sibi ad imperium
aperuisse. Ac sub idem tempus Germaniciani exercitus in *Vi-
tellij* verba iurauerant. Expeditionem in eum impigrè, atque
etiam præpropere inchoauit, cumque trahi bellum oppoteret,
quamprimum ipse decertaturus venit, siue ardori militum im-
par, siue sollicitudini. Et tribus quidem verum mediocribus
prælijs apud Alpes, circaque *Placentiam*, & ad adem *Castoris*
per Duces suos vicit, cum ipse quidem pugne non adesset. No-
uif-

uissimè autem maximo prælio apud *Bebriacum*, vicinum Cremonæ opidulum, fraude superati sunt Duces eius, cùm spe colloqui factâ, quasi ad conditiones pacis militibus eductis, ex improviso dimicaretur. Cùm enim videret imperium aut sibi deponendum, aut magnâ ciuium suorum strage tuendum esse, spontè mori statuit. Itaque amicis, militibusque hortantibus, nè tam citò de belli euentu desperaret, negauit se imperium, vitamque suam tanti facere, vè in periculum tales, tamque benemeritos conijcere, aut belli ciuilis occasionem vllam præbere vellet, hoc symbolo vsus: *Vnus pro multis*. Sensus est: *Melius, & honestius est, unum pro multis, quàm pro uno multos mori*. *Talia* loquutus in pugionem erectum, & utrâque manu suffultum incubuit. semelque tantùm ad dolorem vulneris ingemuit: adèò militibus charus, vt multi ad eius exemplum, ante mortui pedes semet interfecerint. Vixit annos 37. imperauit dies 95. *Suet. Tacit.*

Eius laudes sic satyricè describit *Ausonius*.

Æmula polluto gesturus sceptrâ Neroni,

Obruitur celeri raptus Otho exitio.

Fine tamen laudandus erit: qui morte decora

Hoc solum fecit nobile, quòd perijt.

AVLVS VITELLIVS IX. Romanorũ Imperator filius *L. Vitellij* Præfeti Syriæ, & *Sextiliæ* probatissimæ, & nobilissimæ feminæ, cùm exercitũ erga *Galbam Imperatorẽ* malè affectũ largitionibus, comitate, ac nimia familiaritate ad suas partes pertraxisset: Ecce mense vix dum exacto, subito à militibus, cùm cibi, vini, que plenus esset, è cubiculo raptus, ita vt erat in veste domesticâ, Imperator est consalutatus, perque celebrimos vicos circumlatus. Vt Romam venit, cœpit omnia suo arbitratu gerere: explere libidinem suam, inferuire voluptatibus, nullamque curam habere diuinarum, humanarumque rerum. Nimirum à principio talis erat quippè popinas frequentauerat, & ludos aleatorios, saltatorumq; & aurigarum studiosus fuerat, consumpleratque in eos infinitam pecuniam, atque eius rei causâ magnum æs alienum contraxerat. Imperator factus nemini quicquam sol-

solvere voluit, satis magnum beneficium eos habere dicens, quodd non interficerentur. Itaque tunc tantam potentiam consequutus, coepit multa grauiora facere: magnam dici, noctisque partem consumere in comessationibus, crebroque euomere omnia, vt solo transitu ciborum nutriretur. Cui quidem rei ipse sufficere poterat, quamuis caeteri, qui cum eo coenabant, omnes miserè interirent. Septem mensium spatio in coenas absumpsit nonies millies sextertium, ferè quadraginta milliones, cum vna aliquando cibi patina constiterit vltra quadraginta florenorum millia, vt *Xiphilinus* habet. Vnde omne tempus principatus Vitellij nil aliud fuit, quam ebrietas, & comessationes. Prodigalitati, luxuriæ, & crapulae comes erat crudelitas; multos enim nobiles viros, condiscipulos, & equales suos vario fraudis genere occidit, etiam vnum, venenum manu sua porrectum, in aqua frigida potione, quam is affectus febre poposcebat; aliaque innumera crudelitatis exempla dedit. Tandem octauo imperij mense desciiuerunt ab eo exercitus *Mesiarum*, atque *Pannonia*, ac pars in absentis, pars in praesentis *Vespasiani* verba iurarunt. A quibus è latebris extractus *Vitellius*, & religatis post terga manibus, iniecto ceruicibus laqueo, veste discissâ seminudus in forum pertractus est, inter magna rerum verborumque ludibria, per totum viae sacrae spatium reductâ comâ à capite, ceu noxij solent, atque etiam mento mucrone gladij subiecto, vt visendam praerberet faciem, neuè submitteret quibusdam stercore, & coeno incessentibus, alijs incendiarium, & patinarium vociferantibus. Tandem apud *Gemonias* minutissimis ictibus excarnificatus, atque confectus, & postea vnco tractus est in Tiberim. Sic intra biennium tres Imperium degustarunt potius, quam perceperunt. Perijt cum fratre, & filio, anno ætatis 57. de quo *Ausonius*.

Vite sors, mors fœdæ tibi, nec dignè Vitelli

Qui fieres Caesar, sic tibi fata placent.

Vmbra tamen brevis imperij: qui præmia regni

Sepè indignus adit, non nisi dignus habet.

Hinc *Flavius Vespasianus* Imperator salutatus, imperauit an-

nos nouem , menses vndecim , & dies quatuordecim . Succedit
ipli *Titus Vespasianus* , de quo suo loco .

A N N O C H R . 71.

IVLIVS SABINVS, Imperium antequam Cerealis adueniret;
in Germaniâ sumpserat , sed à Cereali vincitur aliquoties .
Vt igitur tutus esset , rus abiit , & in sepulchrum quoddam, quod
incensum fuerat ingreditur , ibi nouem annis cum vxore deli-
tuit , duosque filios ex eâ genuit : nihilominus tamen cùm puta-
ret se iam gratiam Imperatoris adipisci posse , cum vxore occi-
sus est . *Xiphil.*

FONTEIVS AGRIPPA legatus consularis occiditur à Sar-
matis , qui Istrum transgrediuntur , & Mæsiam populan-
tur . *Tacit.*

A N N O C H R . 77.

ALIENVS, & MARCELLVS, viri Consulares Romæ co-
niurant de interficiendo Vespasiano, quo patefacto, *Alie-
nus* iussu Titi trucidatur . *Marcellus* verò nouaculâ sibi guttur
præcidit . *Xiphil.*

A N N O C H R . 81.

TITVS VESPASIANVS XI. Romanorum Imperator, *Fla-
uij Vespasiani* , & *Flauia Domicilla* filius, in imperium suc-
cessit patri, quod benè , & laudabiliter administrauit , omnibus
fauorabilis se exhibens, aded vt *Amor*, & *delicia generis humani*
appellaretur, de quo *Ausonius* .

Felix imperio, felix breuitate regendi,

Expers ciuili sanguinis, orbis amor.

Sæpè repetebat, *non oportere quemquam à conspectu Principis tri-
stem discedere* . Atque etiam recordatus quondam super cœ-
nam, quod nihil cuiquam toto die præstitisset , memorabilem
illam, meritoque laudatam vocem edidit : *Amici diem perdiidi* .
Clementiam vsque eò produxit, vt amplissimi ordinis duo, cùm
aduersus eum coniurassent, neque abnuere cogitatum scelus qui-

E

rent,

rent, monuerit primò : post deductos in spectaculū secum, vtrunque assidere iusserit ; petitoque ex industriâ Mirmillorum , quorum pugna viscebantur, gladio, quasi ad explorandum aciem, vni atque alteri commiserit, quibus perculsis, & constantiam mirantibus diceret : *Videtis nè potestates fato dari, frustraquerentari facinus potiundi spe, vel amittendi metu ?* Tandem Hierosolymâ captâ, absolutisque spectaculis, vbi vltimo die vberrimē fleuerat, Sabinos petit aliquantum tristior, quòd sacrificanti hostia aufugerat, & cœlo sereno tonuerat . Correptus igitur febris transfertur in villam, vbi pater mortuus erat, ibique non sine suspitione veneni à fratre Domitiano præstiti, antequam moreretur, inquit, *Nullum extare suum factum pœnitendum, excepto dumtaxat uno* . Id autem quale fuerit, nec ipse prodidit, nec qui squam coniectare potuit; de quo *Aufonius* scribit :

Vnum dixisti moriens te crimen habere ,

Sed nulli de te, nos tibi credidimus .

Decidit cùm imperasset annos duos, menses duos, & dies vigin-
ti . Succedit *Domitianus* frater, qui imperat annos 15. *Xiphil.*

A N N O C H R. 83.

FLAUIVS SABINVS Consul, & Domitiani patruelis, iussu eiusdem Domitiani occiditur, quòd errore præconis proclamatus fuisset non Consul, sed Imperator. *Suet.*

A N N O C H R. 96.

FLAUIVS DOMITIANVS XII. Romanorum Imperator, *Flauij Vespasiani*, & *Flauia Domicilla* filius, nec non *Titi Vespasiani* frater, sed tam patri, fratrique dissimilis, vt *Caligula*, atque *Neroni* similior esset, cuius pubertas, & adolescentia probrosa, virilis ætas effera, vitæque exitus fuit tragicus, & memoria remansit execrabilis . Hinc politicorum monitum, non esse satis bonorum, vel nobilium esse filiam vel fratrem, & consanguineum, sed te esse bonum conuenit ; vndè in iactabundos nobiles eleganter cecinit quidam Poeta .

Sis licet ingenuis clarisque parentibus ortus

Esse

Esse tamen vel sic bestia magna potes.

Adde decus patriæ, & claros tibi sume propinquos,

Esse tamen vel sic bestia magna potes.

Sint tibi diuitiæ, sit larga, & munda suppellex,

Esse tamen vel sic bestia magna potes.

Denique quidquid eris nisi sit prudentia tecum,

Magna quidem dico, bestia semper eris.

Patre defuncto nunquam cessauit *Domitianus* insidias struere fratri clam, palam: quo ad correptum graui valetudine, priusquam planè efflaret animam pro mortuo deferri iussit. Initio principatus quotidie secretum sibi horarium sumpsit, nec quicquam amplius quàm muscas stilo confixit: vt cuidam interroganti, *esset nè quis intus cum Cesare*, non absurdè responsum sit à *Vibio Crispo*: *Nè musca quidem*. Eratque tam doctus sagittarum, vt inter patentes digitos extentæ manus vel pueri, vel viri procul positi iaculo transuolaret. Crudelitatem ex quotidiano illo exercitio didicit. Etenim stolidus primò muscas, deindè homines persequitur, crudelitati addebat hypocrisin, & calliditatem. Nam securos, hilaresque à se dimittebat, & spe gratiæ plenos, quos mox interfectorus erat, & quo contemptiùs hominum potentiâ vteretur, nunquam tristiore sententiam finè præfatione clementiæ pronunciauit, vt non aliud iam certius atrocis exitus signum esset; quàm Principis lenitas. Hypocrisin quoque suam, atque adeò stupendam dementiam hoc ipso ostendit, quod Senatoribus conuocatis præbuerit cœnam in hunc modum: Apparauit ædes nigerrimas ex omnibus partibus; erant enim atra laquearia, parietes ac pauimentum, in eoque sedes andæ eodem modo collocatæ erant. Quibus paratis rebus, eos solos de nocte introduci iubet absque comitibus: ac primum omniâ iuxta vnumquemque columinam collocat, instar earum, quæ sepulchris adhibentur, in quâ nomen eius continebatur; pendeatque lychnuchus paruus, qualis in monumentis suspenditur: tum elegantes pueri nudi, atramentoque oblitæ, tanquam spectra quædam ingrediuntur, ipsosque horribili saltatione circumeunt; eoque facto ante pedes eorum con-

sistunt : ad extremum omnia, quæ in exequiis mortuorum adhiberi solent , in vasis eodem modo eis apposita fuerunt . Quas ob res quisque reformidare cœpit , & perhorrescere ; quodd iam expectarent interfectum iri , præsertim quodd cæteris magnum silentium erat, quasi iam mortui essent : paulò post venit ipse Imperator , habetque orationem de morte , vt ita certius miseri putarent sibi moriendum esse . Cùm eos satis diù detinisset, dimisit eos, sed additis peregrinis comitibus , paulò post sequuntur munera Imperatoris cum pueris iam benè lotis, qui donabantur simul Senatoribus. *Xiphil.*

Alio quoque tempore crudelitè grassatur in Senatores , multosque occidit, aut in exilium eiecit. Deindè eo vesaniæ procedit, vt se Deum iusserit appellari . Ita enim edictis suis præscribit iussit . *Dominus, & Deus noster sic fieri iubet.* Sic Poeta *Martialis*, qui eius tempore floruit , lib.8. in fin. inquit. *Edictum Domini Dei nostri.* Et *Statius* lib.4. *En hic est Deus , hunc iubet beatis pro se Iupiter imperare terris.*

Interim *Domitianus* nomina eorum , quos suspectos trucidare volebat, in tabulis quibusdam ediderat . Eas sumit puer inscius harum rerum, & incidit in *Domitiani* coniugem , quem & ipsa in numero erat trucidandorum . Ideò rem cum alijs communicat, & *Neruum* Imperatorem eligit, & alios ad occidendum *Domitianum* instruit . *Domitianus* præcedenti die ominatus cædem, dixit, se metuere ne luna in acquario se cruentaret , circa horam quintam sequentis diei . Sed sequenti die ipsi de horis inquirenti, sexta pro quinta annunciata est : & paulò post occisus est adhuc ante meridiem in cubiculo , primò inguinâ suffossus à *Stephano* Augustæ procuratore, qui secretum eius colloquium petens, breuemque gladiolum sinistro brachio occultans, manum tamquàm fractam multis fascijs , lanisque per aliquot dies ad auertendam suspicionem circumligauerat ; eique libellum legendum tradiderat . Hic cùm saucius repugnaret ac colluctaretur, septem vulneribus à libertis cæteris accurrentibus trucidatus est . Factum die 18. Septembris, anno ætatis 45. Imperij 15. Mortem eius grauissimè tulerunt milites , quos
verò

verò authores cædis fuisse putarunt, vnum genitalibus amputatis, & in os coniectis: alios duos vno ictu iugularunt. Contrà Senatus eius morte adeò lætatus est, vt repletâ certatim curiâ non sibi temperaret, quin mortuum contumeliosissimo, atque acerbissimo acclamationum genere lacerarent, omniumque imaginum, titulorum, & memoriæ eius abolitionem decernerent. *Sueton.* *Aufonius* vero de eo sic effatur:

Hactenus edideras dominos gens Flauia iustos.

Cur duo quæ dederant, tertius eripuit?

Vix tanti est habuisse illos: quia dona bonorum

Sunt breuia: æternum, quæ nocuere, dolent.

Successores eius fuisse *Nerua*, *Cocceius*, *Vlpus Traianus*, *Aelius Adrianus*, *Antoninus Pius*.

A N N O CHR. 105.

DECEBALVS Rex Dacorum cum *Traiano* decertans, postquam regiam, regionemque suam omnem captam esse cognouit, imminereque periculum, nè ipse quoque caperetur, manus sibi attulit. Eius caput Romam perlatum est, & Dacia in potestatem Populi Romani venit, in eamque *Traianus* coloniam deduxit. *Traianus* thesauris etiam *Decebali* potitur, in flumine *Sargetiâ* defossis, quos per captiuos quosdam ibi absconderat, captiuus istis postea interfectis *Xiphil.*

A N N O CHR. 118.

HADRIANI iussu occiduntur præstantissimi viri, vt *Palam*, qui bis Consul fuerat, *Celsus Nigrinum*, & alios, & nè propterea *Hadrianus* in odium veniret, iuravit apud populum, suo iussu eos interfectos non fuisse *Xiphil.*

A N N O CHR. 136.

SEVERIANVS sororis *Hadriani* maritus, senex nonagenarius vnâ cum nepote *Fusco* octodecim annorum adolescente occiditur iussu *Hadriani*, eò quòd molestè ferrent *Hadrianum* successorem nominasse *L. Aelium Verum*. *Seuerianus* antequam occi-

occideretur, ignem poposcit, incensoque thure, *Vos*, inquit, *Deos obtestor, me nihil mali commississe*. *Hadriano tantum imprecor, ut cum mori cupiet, non possit*. Xiphil. De facto hoc accidit; cum enim Hadrianus magicis artibus aquam inter cutem eduxisset, & eâdem iterum repleteretur, & morbo aucto, & remedijs adhibitjs in dies deficeret, mori decreuit. Sæpè enim venenum aut gladium sibi postulauit, sed frustra, cum nemo ea porrigere vellet. Ideò tandem, contemptâ dietâ, cibo, & potu vsus minus idoneo, mortem accelerauit. Mortuus est die decimâ Iulij cum imperasset annos 21. vixisset annos 63. Succedit ipsi *Antoninus Pius*.

A N N O C H R. 161.

SERVIANVS Dux in Armeniâ, occiditur à *Vologeso* Parthorum Rege, qui etiam magnâ clade Romanum afficit Imperium.

A N N O C H R. 180.

MARCVS AVRELIVS ANTONIVS XVII. Romanorum Imperator filius *Annij Veri*, & *Domitiae Clauillae*. Ipse ob maximas ingenij dotes, datus ab Hadriano est Antonino Pio adoptandus. Initio principatus, statim socium, & participem imperij cepit *Lucium Verum* Lucij Commodi filium, eò quòd, ut *Dio* refert, ipse erat imbecillis, deditusque studijs litterarum. Ferunt enim non erubuisse eum, cum esset Imperator, nec puduisse vnquam ad ades magistri se conferre, sed adiussè crebrò *Sextum Beotum* Philosophum, & ad audiendas *Hermogenis* dissertationes rhetoricas haud segniter venisse, verum in primis Stoicorum præcepta sequutum esse. Ob excellentem, igitur litterarum, & Philosophiæ scientiam, quæ magnum illi adiumentum attulit ad felicem Imperij administrationem, cognomen *Philosophi* sortitus est. *Lucius* verò robustus, & adolescens erat, tum etiam ad rem militarem aptior. Huic Marcus *Lucillam* filiam suam in matrimonium dedit, generumque factum ad bellum cum Parthis gerendum mitit, sed aliquanto tem-

tempore post, Marco socero suo insidias parasse dicitur, ideò veneno sublatus est, antequam negotium conficeret.

Vxorem habuit *Faustinam* Antonini Imperatoris filiam, eamque adulterij infamem in radicibus montis Tauri subito amisit morbo. Sed *Marcus Antonius* eam laudauit, dissimulatâ eius impudiciâ. Monitus olim vt repudiaret eam, si nollet occidere, dixisse fertur: *uxorem dimittimus, reddamus & dotem*. Dotis nomine signans imperium, quod ille à socero adoptatus acceperat. Multis igitur virtutibus præditus fuit *Marcus Antonius*, clementiâ præcipuè, benignitate, & liberalitate, vt iure merito inter cæteros qui vnquam principatum tenuerunt, optimus dici potest, de quo scribit *Aufonius*.

Post Marco tutela datur, qui scita Platonis

Flexit ad imperium, patre Pio melior.

Successore suo moriens, sed principe prauo,

Hoc solo patriæ, quod genuit, nocuit.

Tandem cum annos 19. regnasset, & 59. vixisset, in morbum incidit, & à medicis, qui *Commodo* filio gratificabantur, occiditur die 16. Martij. Id parricidium autem adeò dissimulauit, vt filium suum *Commodum* ipse militibus commendaret, (nolebat enim videri, vt mors sibi ab illo afferretur) tribunoque militum tesseram postulanti respondit: *Abi ad Orientem. Ego enim iam ad occasum pergo*. Mortuus cum alijs magnis honoribus afficitur, & incredibile est dictu, quantum ex obitu eius dolorem ceperint omnes. *Eutrop. Dio. Sext. Aurel. Viç. Capitol.* Successit igitur optimo Imperatori degener filius *M. Aurelius Commodus Antoninus*.

A N N O C H R. 191.

A VRELIVS COMMODVS XVIII. Romanorum Imperator ex adulterio *Faustine* natus, filius *M. Aurelij Antonini* putabatur. *Commodus* per antiphrasin dictus, h. e. nominè, sed non omine, & re, quia nullis commodus, quin potius cunctis incommodus extitit. Quidquid pater eius constituerat, non multò post conturbauit, pessimis artibus, crudelitati, auaritiæ, superbiæ, libidini, & id genus tyrannicis criminibus prorsus

deditus. Duodecim annos natus, quod tepidus lotus esset, balneatorem in fornacem conijci iussit: in Senatores Romanos graffatus crudelitèr est, occidit *Seruium Iulianum & Paternum*, à quibus facillimè imperio excuti potuisset, cum magnis exercitiis præessent; *Quintilios* insuper, qui doctrinâ, auctoritate, & diuitijs plurimum pollebant. *Sex. Condiianus*, cum esset in Syriâ, & sciret se condemnatum iri, sanguinem leporinum bibit, inde domum allatus delituit: tum aries pro eius corpore in arcam coniectus, combustus est. Ipse verò ex eo tempore vario semper habitu, mutatâque veste huc, & illuc vagare coepit, sed proditus famâ tandem interficitur. Et sic *Commodus* magnum numerum virorum, & mulierum partim palam interfecit, partim clâm veneno sustulit. Ideò insidiæ sæpius à multis paratæ sunt, cumque vxorem duxisset *Crispinam* (quam non multò post è medio sustulit) *Lucilla* Commodi soror, & filia Marci Imper. domo exacta est, quæ proptereâ fratri infensa de eo trucidando consilia init cum adolescente nobili *Quadrato*. Sed stultus dum pugionem nudat, dicit: *Hunc tibi Senatus mittit*, nec facinus subito perpetrat, ideò comprehensus pœnas amentix dedit, & *Lucilla* pariter occisa est, quæstionem exercente *Perenne*. Alio quoque tempore *Perennis* prætorio præfectus, & ipse conspirat contra Commodum, quæ insidiæ patefactæ sunt in ipsis ludis Capitolinis ab homine ignoto, cui fides habita non est, sed statim igne crematus. Cum verò postea *Perennis* nummos cuderet, illi publicas insidias patefecerunt, & *Perennis* cum filio interfectus est. *Herod. Dio.*

Libidines porrò eius, & flagitia inhonestissima, honestè nominari, nec referri possunt. Hac enim in parte *Caligulas*, *Nerones*, & quidquid nequissimorum hominum, ac perditissimorum est, facile æquauit, imò superauit. Nam *Lampridius* de eo scribit, quod trecentas concubinas è matronis ac meretricibus delectas, trecentos item alios puberes exoletos è plebe æquè ac nobilitate habuerit, stupra item sororibus omnibus intulerit, templa libidinibus fœdarit, vt denique mulierculæ istæ in illius conspectu violarentur, mandauerit. Libidini comitabatur su-

perbia & ambitio, quæ ex eius titulis apparet. Quando enim ad Senatum scribebāt vltimis suis temporibus, hoc utebatur titulo: *Imperator Cesar Lucius, Aelius Aurelius, Commodus, Antoninus, Augustus, Pius, Felix, Sarmaticus, Germanicus, Maximus, Britanicus Pacator orbis terrarum inuictus, Romanus Hercules Pontifex Maximus, Tribunitia potestatis XVIII. Imperator, VIII. Consul, VII. Pater patriæ &c.* Sed tantæ vesanix & impudentiæ erat, vt muliebri veste indutus publicè in Senatu sedens sæpissimè biberit. Gladiandi arte valdè sibi placebat. Vndè refert *Lampridius*, Commodum in arenam descendisse, gladiatorumque certamen subiisse, & nomina eorum recepisse eo gaudio, quasi accepisset triumphalia. Ludum semper ingressum esse, & quoties ingrederetur, publicis monumentis indixisse. Pugnas se autem septingenties tricies quinquies tantumque palmarum gladiatoriarum confecisse, vel victis retiarijs, vel occisis, vt mille contingeret. Ferarum autem diuersarum manu suâ occidisse multa millia, itaut elephantos comprimeret. Et hæc spectante sæpè populo Romano. Gladiatoris quoque nobilissimi vitæ functi nomen adoptrauit: vt est ab *Herodiano* traditum. Cùmque Calendis Ianuarij habitu athletico, deducente gladiatorum agmine, non ex Imperatorijs ædibus, sed ex ipso gladiatorio ludo purpurâ Imperatoriâ amictus in conspectum populi Romani prodire, & pugnare conatur, Principis & Reipublicæ dignitate postpositâ ab impudenti hoc facinore dehortari multis lacrymis *Marcia concubina* vellet, vti etiam *Letus* exercituum præfectus, & *Fleflus* cubiculi custos: Commodus hisce iratus, eosque fideliter recteque monentes ferre non potuit; vndè & *Marcia*, & illorum, & plurimorum Senatorum nomina in libello conscribit, vt trucidarentur. In eandem schedulam incidit *Marcia*, quæ re deliberatâ cum reliquis venenûm Commodum propinquit, quod satis efficax non fuit, cùm Commodus se vino ingurgitasset, idè conatus est id euomere: veriti illi, ne veneno omni ciecto colligeret se se, atque vnâ omnes interfici manderet, iuueni cuidam, nomine *Narcisso* strenuo ac robusto, percellerunt, vt ad Commodum ingrederetur, eumque strangularet,

ret, magna præmia se daturos polliciti. Hic irrumpens illum, & veneno & crapulâ languentem, constricto gutture interficit. Hunc exitum Commodus habuit, cum imperasset annos duodecim, & octomenses ætatis suæ anno 37. de quo *Ausonius*.

Commodus insequitur, pugnis maculisque arene,

T brecidico Princeps bella mouens gladiô.

Eliso tandem persoluens gutture pœnas;

Criminibus fassus matris adulterium.

Post eius mortem, cadauer vncò trahi, & in Tyberim præcipitari, flagitauit Senatus Populusque Romanus ingenti gaudio. Honores quos indebitos sibi rapuerat, aut extorserat, eidem detrahi. Voces eorum è *Maximo Mario* historiarum conditòre, cum aliæ, tum hæc memorabiles sunt, & inimiciæ in eum indices: Hosti patriæ honores detrahantur: parricida trahatur. Hostis patriæ, parricida, gladiator, in spoliario lanietur: Hostis Deorum, parricida Senatus, Hostis Deorum, hostis Senatus. Denique vncum ei efflagitare, quòd sibi & Imperatori, & militibus prætorianis, cæteris item, adeòque toti Reipublicæ inimicissimus fuisset, non destiterunt. Impuri gladiatoris memoriæ aboleatur, gladiatorem in Spoliario. Exaudi Cæsar. Carnifex vncò trahatur. Scæuor *Domitiano*, impurior *Nerone*, sic fecit, sic patiat. Memoriæ innocentium seruentur: honores innocentium restituas &c. Vide *Lampridium* in *Commodo* §.6.

Succedit ipsi ineuntibus Calendis Ianuarij. *P. Heluius Pertinax*, qui imperat diebus 87.

A N N O C H R. 193.

PVBLIVS ÆLIVS, siue *Heluius Pertinax* XIX. Romanorum Imperator, natione Ligur, origine ortus sordidâ. Pater enim *Succensus* lignariam, siue cõsiliariam exercuerat, siue ligna cocta, & arida *ænea* vendidit. Ipse in initio studia coluit, & postea strenuis factis emerfit, & Imperatoribus carus fuit. Itaque propter industriam militarem primò Consul, postea Præfectus cohortis in Siciâ electus est. Indè in Mysiâ alam, & in Germaniâ classem rexit, tandem præfecturam Urbis Ro-

mæ promeruit, ex quâ Imperator effectus est inuitus & coactus, indeque cognomentum *Pertinacis* sortitus est; cùmque Senatus instaret, vt & vxorem Augustam appellaret, *satis sibi esse*, dixit, quòd ipse inuitus imperaret. Vir bonus & optimus fuit *Pertinax*, sed principatum tenuit paruo tempore. Cùm enim militibus prætorianis donatium mediocre dedisset, irati sunt, quam occasionem arripuit *Latus* prætorij præfectus, homo auaritiæ instabilis, & lubricæ fidei; hinc seditionem mouet contra *Pertinacem*, cui tamen antea imperium detulerat, & *Falcanonem* Consulem ad imperium euocauit. Sed *Pertinax* ipsius conatibus obuiam iuit, & seditionem sedauit, non tamen *Falcanonē*, vt Senatus voluerat, occidit. Postea idem *Latus* prætorianos mittit ad *Pertinacem* occidendum, qui cubiculo egressus, ac milites prætorianos in se irruere conspicatus, ita ad eos orationem habuit: *Me quidem, ò milites, si occiditis, neque ipsi rem magnam facitis, neque mihi sanè grauem, homini videlicet huius ætatis & gloriæ. Siquidem humana vitæ finis certè est aliquis necessarius. At coaiurati orationem eius vilipendentes impetu in palatium facto, principem neque fugere, neque occultare se dignantem, oratione etiam graui, & conspectu suo gladios eorum morantem tandem obtruncarunt, cùm imperasset menses duos, dies viginti quinq̃ue, & vixisset annos 67. & aliquot menses. Tullius* quidam Tungroꝝ vnus, facinus illud auspicatus scribitur, & hastam in pectus *Pertinacis* primum iecisse. Illum verò Iouem ultorem precatum, togâ caput operuisse, atque à cæteris confossum esse. *Julius Capitol.* §. 4. Perijt cum illo *Electus*. Is enim solus fugere non sustinuit è numero. Aulicorum. Præstò potius ei fuit, & multos militum vulnerauit, duos confodit: itaque opem Imperatori suo, quo ad potuit, tulit. Huius caput totâ vrbe circumuectum est. Hoc exitu obiit vir ad humanæ conuersationis exemplum per laboris genera vniuersa assumptus, prouectusque eò, vt *Fortunæ* vocaretur *Pila Aurel. Viç. Dio. & alij.* *Usonius* eum sic commendat.

Helui, iudicio & consulto lecte Senatus,

Princeps decretis prædite, non studys

Quòd doluit malefida cohors; errore probato,

Curia quòd castris cesserat imperio.

DIDIVS IVLIANVS XX. Romanorum Imperator, filius *Petronij Didij Seueri*, & *Clara Æmilie*, homo pecuniosissimus, & profusæ luxuriæ, ac nouarum rerum cupidus, quibus etiam de causis Mediolanum in patriam à *Commodo* relegatus fuerat, vt primùm cædem *Pertinacis* intellexit, properè ad exercitum contendit. Cùmque ad portas muri venisset, petere coepit à militibus Romanum imperium. Hic res vrbi turpissima, atquè indignissima populo Romano accidit. Roma enim, vnâ cum toto suo imperio, quasi in foro aut mercatu venalis proposita est: eamque vendebant ij, qui Imperatorem suum occiderant. Emebant autem *Sulpicianus*, & *Iulianus*, factis contrà se mutuis licitationibus; sed *Iulianus* ingenti pecuniâ militibus promissâ, Imperator salutatus est, & è castris in forum atquè Senatum deducitur, magno prætorianorum numero stipatus. Eius symbolum fuit, *In pretio, pretium*. Nam pecuniæ omnia obedire, & in pretio pretium esse dixit: quod in numerato non habet, in pretio non est. Huc pertinet illud *Nafonis*.

Aurea nunc verè sunt secula: plurimus auro

Venit bonos: auro conciliatur amor.

Populus Romanus Iuliano inensus, ad *Pescennium Nigrum* mittit, qui se liberet à dominatione Iuliani. Idèò imperium assumit circà calendas Maii, imperatque annum vnum, & ferè sex menses. *Septimius Seuerus*, cùm esset in Pannoniâ, & reliquis vicinior Italiæ, appellatur ab exercitu suo Augustus ferè inuitus, die 15. Maij. Is, cùm etiam *Clodius Albinus*, qui Britanniam, & Germaniam cum fortissimo exercitu obtineret, Imperator à suo exercitu salutatus esset, nè & cum *Nigro*, & *Albino* pugnare coereretur, *Albino* persuadet, vt quiescat, & dignitatem Cæsaream accipiat, indè Romam versus mouet. Iulianus sibi metuens offert Seueri societatem imperij, sed nihil obtinet: Idèò petit à Senatu, vt Virgines Vestales, & Senatus obuiam Seueri procedant, & eum placent: sed respondent eum indignum esse imperio, qui se armis defendere non posset. Prætoriani sibi metuen-

tes,

res, etiam pacem petunt à Seuero, sed coguntur eos tradere, qui *Pertinacem* occiderant. Indè *Seuerus* in Urbem venit, & *Iulianum*, abrogato ei imperio, capitis damnavit, & trucidari iussit, nec quicquam percussoribus dixit, nisi: *Quid ego admisi? Quem occidi?* Et tamen nonnullos ciuium interreccerat, etiam pueros complures necauerat, magicarum diuinationum gratiâ. *Marciam* item & *Letum* necis *Commodianæ* auctores. Regnavit dies 66. vti *Dio* testatur. Eius Epitaphium ab *Ausonio* erectum sic se habet:

Dij bene, quod spolijs Didius non gaudet opimis:

Et citò periuro præmia adempta seni.

Tuque Severe pater, titulum nè horresce nouantis

Non rapit Imperium vis tua, sed recipit.

A N N O C H R. 194.

SEVERVS compositis vrbis rebus, aduersus *Nigrum* imperij ænulum proficiscitur. *Niger* vt erat belli studijs admodum exercitus, quæ necessaria erant comparat, Orientis auxilia postulat, Byzantion occupat in Europâ. Quod, vt accepit *Seuerus* ad *Cyzicum* contendit, vbi cum *Nigri* Ducibus feliciter pugnauit. *Syri* moti victorijs *Seueri* à *Nigro* deficiunt, quibus ille insensus *Mauros* mittit, qui aliquot vrbes ceperunt, homines trucidauerunt, & vrbes cremauerunt, vt *Laodiceana*, *Tyrum* etiam, & alias vrbes. Interim cum ingrueret hyems tempestatibus & inundationibus ruptæ sunt illæ munitiones ad *Taurum* montem: igitur *Seuerus* tandem cum *Nigro* concurrit ad ipsum montem, vbi quondam *Alexander* cum *Dario* congressus fuerat: *Niger* victus fugit *Antiochiam*, vbi non receptus in *Suburbio* trucidatus est. *Herod.* Atque is fuit *Nigri* exitus, boni Imperatoris, si fides *Oraculo* habetur, quo responsam fertur:

Optimus est Fuscus, bonus Apher, pessimus Albus.

A N N O C H R. 198.

ALBINVS Imperator à suo exercitu salutatus; à *Seuero* dissentire incipit, cum *Seuerus* *Albino* *Cæsaream* dignitatem non

non daret, & Albinus insuper Augustus dici vellet. Ideò vtrinq̃ præparantur exercitus. Seuerus in Gallijs ad Lugdunum, cum Albino prælio concurrit, & primo die Dux eius vincitur: altero die, cum ipse in dextero cornu vinceret, dum fugientes hostes persequitur, exercitus eius in foveas fraude factas delabitur, & fortuna prælij ferè conuersa fuisse, nisi ipse suâ manu milites in prælium reduxisset, & fugientes occidisset: Quin & Seuerus ipse de equo decedit, sic vt extinctus putaretur. Tandem vincit magnâ clade, in quâ etiam *Albinus* occisus, eiusque caput abscissum, & ad Seuerum allatum est, qui Romam ad misit, vt victorem se declararet: & vt exemplum illius necessarij caperent, quid ipsis patiendum foret, publicè id patibulo affigi iussit. Cumque Romam venisset *Seuerus*, Orationem habuit in Senatu, in quâ Syllæ Martij, item Commodi crudelitatem laudauit, lenitatem autem Cæsaris tanquam intutam vituperauit, itaut totus Senatus sibi metueret; attamen triginta quinque Senatores reos amicitiae cum Albino absoluit, sed contra alios viginti novem Senatores morte damnauit, & in his focerum *Pertinacis Sulpitiani*. *Dio.*

A N N O C H R. 205.

PLAUTIANVS Afer, ex tenui loco euectus est ad summam potentiam, & maximas opes à *Seuero*, adeoque carus ei fuit, & præfectus vrbis efficitur, huiusque filia *Plautilla* cum *Antonino Caracalla* nuptias celebrat, cui pater tantum dedit, quantum Reginis quinquaginta satis fuisset: ditissimus enim erat *Plautianus*, ita vt de eo diceret populus, cum plus possidere, quam tres viros, hoc est quàm *Seuerus* cum duobus filijs. *Dio* de *Plautiano* ita scribit: *Omnia concupiscebat, omnia petebat, omnia accipiebat: nec gentem, nec urbem ullam relinquebat non spoliata, sed omnia & undecumque rapiebat.* Refert præterea *Herodianus*, *Plautianum* præcipue authoritatis, post *Seuerum*, & filios eius Cæsares, superbiam ita redditum trucem & horribilem, cum supremæ dignitatis insignibus dum incederet: vt non modò non adiretur à quoquam: sed etiam qui fortuito occurrebant, ab eodem

dem verterent oculos. Quin & antambulones aliquot, quacumque iter faceret, denunciabant: Nè quis in proximo consistere, neuè illum contueri auderet, sed auerterent vniuersi oculos, terramque despectarent. Cætera magis tetra omitto. Talis cum esset, non potuit diuturna eius esse felicitas. Sed primum hoc furore punitus est, ut vitæ *Seueri*, & *Bassiani* insidias strueret quibus deprehensis, *Plautianus* à *Seuero* in Palatium vocatus, ibi interfectus est: Et cadauer monstratum *Iulie*, ut lætaretur, & *filie Plautiani*, ut dolore afficeretur. Hic fuit exitus hominis aulici, qui potentie suæ fiduciâ nimiam licentiam sibi sumperat, oblitus huius præcepti:

Fortunam reuerentèr habe, quicumque repente

Diues ab exili progredièrè loco.

Huc videtur respexisse *Claudianus* cum cecinit:

Asperius nihil est humili, cum surgit in altum:

Cuncta ferit, dum cuncta timet: desinit in omnes,

Vt se posse putet; nec bellua tetrior ulla est,

Quàm serui rabies, in libera colla furentis.

A N N O C H R. 211.

SEPTIMIUS SEVERUS PERTINAX XXI. Romanorum Imperator, filius *Marci Getæ* equitis Romani, & *Fulviæ Piæ*. Ab illâ *Africâ* olim imperij Romani æmulâ genitus fuit *Seuerus*, ipse, & non alius Romanorum Imperator ex *Africâ* oriundus legitur, de quo *Ypsonius*:

Punica origo illi, sed qui virtute probaret,

Non ob stare locum, cum valet ingenium.

Hic primum fisci aduocatus, mox militaris Tribunus, per multa deindè ac varia officia atque honores vsque ad administrationem totius reipublicæ peruenit. *Pertinacem* se appellari voluit, in honorem eius *Pertinacis*, qui à *Iuliano* fuit occisus. Parcus admodum fuit, naturâ seuus, bella multa & feliciter gessit. *Pescennium Nigrum*, qui in *Ægypto* & *Syriâ* rebellauerat, apud *Cyzicum* interfecit. *Parthos* vicit, & *Arabes* interiores, & *Adyabenos*. *Arabas* quoque superauit, ut etiâ prouinciam ibi faceret.

ceret. Idcirco *Parthicus*, *Arabicus*, & *Adyabenicus* dictus est. Multa toto orbe Romano reparauit. Arcus adhuc Romæ victoriæ monumentum titulis magnificentissimis visitur. Britannos tumultuantes conpescuit, vallo per 32. passuum millia à mari ad mare ducto. Cumque à Britannia rediret, non solum victor, sed etiam in æternum pace fundatâ: Scurra quidam obuiam factus, futura illi hunc in modum vaticinatus est: *Fuisti Cæsar, totum vicisti, iam Deus esto victor*. Cuius diuinatio licet iocus esse videbatur, constat nihilominus tamen Cæsarem paulo post perisse. Eius mortis genus narrat *Aurelius victor*, Seuerum cum membrorum omnium, maximè pedum, dolorem pati non posset, veneni vice, quod ei denegabatur, cibum grauis ac plurimæ carnis auidius infarsisse, quem cum conficere non posset, crudelitate oppressum expirasse. Moriturus deplorans humanas miseras dixit: *πάντα ἔσθωμεν καὶ ἑδὴ ἡμεῖς λυσσεύμεν*, h. e. *Omnia fui, & nihil mihi prodest*. Vixit annos 65. menses octo. imperauit annos 17. menses septem, dies tres. Succedunt ipsi filij ambo, *Antoninus Caracalla*, & *Septimius Geta*, qui simul imperarunt annum, & dies 22. *Spart. Dio. Aurel. Vict. Eutrop.*

A N N O C H R. 212.

ANTONINVS BASSIANVS CARACALLA XXII. Romanorum Imperator vnâ cum fratre *Geta* filius *Septimij Seueri*, & *Martia*, quam Seuerus duxit tempore Antonini. Imperat, cum adhuc priuatus esset. *Caracalla* ita dictus est à veste, quam militibus distribuerat. Post mortem Seueri totum imperium obtinuit, nam & si dicebat id sibi esse cum fratre commune, tamen reuera solus imperare cœpit, idè perpetuò dissensiones inter ipsos ortæ sunt. *Caracalla* statim occidit medicos aulicos, quod noluisent accelerare mortem parentis, & insidiatus est *Getæ*; cumque Imperatores fratres ita inter se dissentirent, Imperij Procures de ijs separandis consilium proponunt, vt alter *Antiochiæ*, vel *Alexandriæ* resideret, & partes imperij in Oriente administraret: alter Romæ esset, & Occidentem haberet. Cum autem nihilominus in dies odium, ac discordiæ gli-

sc-

scerent : Nam siuè Duces , ac Magistratus aliqui eligerentur ; vterque amico suo potissimum suffragabatur : siuè ius dicerent , semper diuersa sentiebant , magno interdum illorum periculo , quorum res agebatur . Ideòque tandem impatiens *Antoninus* ac Imperij totius cupidine instigatus *Getam* fratrem suum interficit . Ita enim de eo scribit *Herodianus* S. 2. *Bassianus* in fratris cubiculum irrumpens , nihil eum tale expectantem , supra matris pectus , multo sanguine vndantem obtruncauit , cùm ille quidem de collo matris pendens , clamaret : *Mater opemfer mihi , interficior* . Ac mater non tantùm sanguine filij resperfa est , sed etiam vulnus in manu accepit ; nec tamen dolere ei licuit , sed lætari ac ridere coacta est . Accidit cædes die 25. Februarij . *Geta* vixerat annos 22. & menses nouem . Prohibuit nè postea nomen *Getae* Romæ vsurparetur , etiam nec in Comædijs . Inter cæteros occisus est etiam *Papinianus* , quòd noluisset excusare parricidium compositâ oratione . *Spart.* Omnes , quos sciuit fauisse *Getae* fratri , interfecit ad viginti millia . *Cilonem* etiam , quem nominabat patrem & educatorem suum occidere voluit per milites : sed hi eum captum , & crudeliter tractatum trahunt per plateas , populus autem misertus *Cilonis* , tumultuari incipit , ideò *Caracalla* etiam commotus illum eripuit cædi , & conseruauit , & milites illos contrà occidit , specie quidem quòd *Ciloni* fecissent iniuriam , reuera autem , quòd eum non statim occidissent . *Dio.*

Crudelissimus igitur extitit *Caracalla* , qui in Gallias profiscens proconsulem ibi occidit . Quatuor etiam virgines Vestales occidi iussit , sed innocentes ferè , quarum vnâ *Clodiam* ipse stuprare conatus fuerat , sed non poterat , vi venerat destitutus . Romæ non nouercam , sed suam ipsius matrem stuprauit , vt testatur *Oppianus* Poetâ , qui tum vixit , & *Herodianus* . Cùm enim pulcherrima illa esset , & quasi per negligentiam se maximâ parte corporis nudasset , dixit *Bassianus* : *Vellem , si liceret* : respondisse illa fertur : *Si libet , licet : An nescis te Imperatorem esse , & leges dare , non accipere ?* Quo audito publicè eam duxit , & vxoris loco habuit . O impudentissimæ mulieris vox , quæ *Caracallam* ad tam detestabile facinus pertraxit ! In Orientem profe-

fectus, euocat *Augurum* Osroenorum Regem pacificè, sed contra datā fidem eum in vinculis habet. Itē Regē Armeniorū, sed is exemplo *Auguri* edoctus, venire noluit, sed arma potius parauit. Nuptias filiae *Artabani* Regis Parthorum ambit, sed cūm *Parthus* intelligeret, non suam filiam peti, sed potius regnum Parthorum, idē bellum parat. Cūmque in somnijs terreretur, dedit operam magicis artibus, & Magos vndique accersit. Defunctorum animas sepe euocauit, sed nulla ipsi aliquid respondit, præter quam *Commodi*, quæ à *Dione* fertur dixisse hæc verba *οὐχὶ σὺν αἰσῶνι* *Perge ocus ad supplicium*. Cūmque vates quidam prædixisset *Macrinum* præfectum prætorio in Africā regnaturum, hoc peruulgatum fuit, & Romæ præscriptum ad *Caracallam*. *Macrinus* certior de hac re factus, cūm videret sibi mortem instare, præuenire voluit. Nam *Martialem Centurionem* vnum ē custodibus corporis *Antonini* (quem ipse magnā contumeliā affecerat) magnis promissis adduxit, vt vindictam in se susciperet. Cūmque *Caracalla* Parthis iterum bellum illaturus in medio itinere inter Carras, & Edessam esset, à Centurione Martiali, dum ventris oneri leuandi intentus, subligacula deduxisset, pugione per auersum est traiectus anno ætatis 43. cūm imperasset post patrem annis 6. mensis duobus. *Herod. Dio.* Eius corpus igni traditum, reliquiaque in urnam coniectas, matris, eidemque vxori *Iulie*, quæ tunc Antiochiæ morabatur in Syriā remittit *Macrinus*, *Iulia* iacens super urnam, mortem sibi ipsi consciuit. Hic tragicus incestæ consuetudinis fuit exitus. Nam mater animi ægritudine obruta, vt misera esse desinat, æternæ miseræ porticum ingressa, filium subsequitur. *Ausonius* *Caracallæ* tale Epitaphium concinnauit.

Dissimilis virtute patri, & multò magis illi,

Cuius adoptiuo nomine te perhibes

Fratris morte nocens, punitus sine cruento

Irrisus populi tu Caracalla magis.

A N N O C H R. 218.

O PILIVS MACRINVS XXIII. Romanorum Imperator, homo vilis, ignobilis, & libertinus, ex Mauritanā oriundus.

duſ. Parentes eius qui fuerint, propter generis obſcuritatem, ignorantur. Erat perſona deformis & corpore & mente, horrendus, impudens, perfidus, & ſanguinarius. Creatus ab *Antioſino* Præfectus prætorio, per fraudulentiam & violentiam ad imperium peruenit. Nam dominum ſuum *Antoninum* Imperatorem occidit, & tantâ aſtutiâ procurauit ei necem, vt non videretur ab eo conſilium cædis profeſtum. Itaque quarto die, poſt, imperium accepit. Tum cœpit viuere delicatius, licentiufque vtî datâ poteſtate, ratus ſe hoc modo contegere ignobilitatem generis; atque ob hanc cauſam eos, quos moleſtè ferre ſuſpicabatur, aut ignobilitatem eius, aut inopinatam adeptiõnem imperij, tractabat iniquius, eoſque de medio tollebat, licet oportuiſſet eum contra facere, conſcium ſibi, quo loco natus eſſet, & qualis fuiſſet antea, neque efferre ſe inſolenter, ſed potius beneficio, & ſpecimine virtutis omnes ſibi pariter deuinci-
re. Tandem homines præoccupati lætitiâ ex cæde tyranni, nihil potuère de humilitate Macrini cogitare per otium, ſed ei promptis animis principatû detulerunt, non tamen animaduertentes, cui ſe in ſeruitutem traderent, quàm quo tyranno liberati eſſent: rati videlicet, vel quemcumque hominem illo potiorem fore. Poſtquam autem ſe Antiochiam tranſtuliffet, ac luxuriæ operam daret, nec præberet militibus, quantum *Baſſianus* præter conſuetudinem indulſerat, corrupti *Maſa* promiſſionibus milites (ea Iuliæ ſoror erat, vxoris ſeueri, expulſa ex domo au-
daciâ per Macrini ſuperbiam) ad nepotem eius *Baſſianum Va-*
rium, qui poſteâ & Antoninus & Eliogabalus eſt appellatus, deſciuerunt. Macrinus audaciam miratus muliebrem, ſimul etiam contemnens, Iulianum præfectum ad eos obſidendos cum legionibus miſit. Quibus cùm Antoninus oſtenderetur, Baſſi-
ni filius creditus miro amore ſui omnes impleuit, occiſoque Iu-
liano, ad eum omnes tranſierunt. Commiſſo deindè prælio Macrinus ipſe vincitur proditiõne militum, qui in Bithyniam fugiens, & in ſuburbio latitans, à militibus interfectus eſt, anno ætatis ſuæ 54. Et qui regnum affectauit id temporis, quo nè Se-
natoris quidem nomen habebat, idem & celerrimè pariter, &

non sine grauissimis ærumnis amisit. Anno etenim dumtaxat vno, & duobus mensibus Imperio præfuit. Cumque *Macrinum* occidissent, quidam *Diadumenum* eius filium seruare voluerunt: sed extitit cubicularius, qui literas a *Diadumeno* ad patrem, & matrem crudelitatis plenas scriptas coram militibus legit: quæ extant apud *Lamp. in Diadum. S. 3. & 4.* Atque ita *Diadumenum* quoque interfecerunt, postquam simul cum patre regnasset annum vnum, & menses duos. *Ausonius* sequentibus versibus *Macrinum* describit:

*Principis hic custos, sumptumque pro Casare ferrum
Vertit in Authorem cæde Macrinus iners.
Mox cum prole ruit: grauib. pulsare querelis
Cesset, perfidiam: Quæ patitur, meruit.*

Senatus auditâ *Macrini* cæde, *Heliogabalo* omnia, quæ ad imperium pertinebant concedit, & ipsum ex calendis Iulij, cum Eutychiano liberto, qui iam Præfectus prætorio erat, Consulem facit, vt *Dio* habet.

A N N O C H R. 222.

MARCVS ANTONINVS BASSIANVS VARIVS HELIOGABALVS XXIV. Romanorum Imperator, filius *Bassiani Caracallæ*. Eius mater secundum quosdam fuit *Iulia*, vxor *Seueri*, postea priuigni sui *Caracallæ*. Et ex eâ suscepit *Caracalla Heliogabalum*. Secundum alios fuit *Soamis*, vel *Somæa* concubina *Caracallæ*. Si mater statuitur prior, fuit ex incestu concubitu natus. Si posterior, fuit spurius, sicut eum nominat *Iulius Capitolinus in Macrino S. 3.* Hinc ex malis parentibus mali nascuntur liberi, de quibus cecinit quidam Poeta.

*Sæpè patris mores imitatur filius infans,
Qualis erat mater, filia talis erit.
Casta refert casta genitricis filia mores:
Lasciu, nunquam filia casta fuit.*

Heliogabalus cum Syrus esset gente, de Syriaci idoli nomine, nomen accepit: adorabant autem Syri, sicut pleræque gentes Orientales præcipuè Solem, Erat staturâ, ac pulchritudine con-

spicius, cunctorumque eius ætatis formosissimus, sed mente deformis, atque ad omnia vitia & flagitia proclivius, ab ineunte ætate luxu, superstitione, pessimis artibus à matre corruptus, cum quâ etiam meretricio more spurcissimè vivebat. Cumque vxores duceret & repudiaret, muliebria pateretur, & alia faceret, quæ nec dici quidè, vel audiri sine maximo pudore possunt, mater & auia, quæ sibi metuebant, persuadent ipsi, vt consobrinum suum Bassianum adoptaret, & Cæsarem faceret, quod & fecit, eumque *Alexandrum* nominavit, cuius mater erat *Mamma*. Adeo nequissimus & turpissimus fuit, vt stupri cupiditatem, quam assequi naturæ defectu non poterat, in se conuertens muliebri nomine *Bassianam* se *Bassiano* appellari iussit, vrbe totâ obscenissimos inquirens, qui cum eo libidines exercerent. Cum enim Heliogabalus tot, tantaque scelera, atque flagitia commisisset, semper anxius, pavidusque fuit, & trepidantem conscientiam habuit. Cumque prædictum ei esset à Sacerdotibus Syris, violentâ morte periturum, sericos sibi laqueos, gladios aureos, turrim substratis aureis, gemmatisque tabulis paravit, dicens etiam mortem suam pretiosam esse debere, & ad speciem luxuriæ, vt diceretur, nemo sic perijsse. Nec quisquam facile sic perijs, nemo turpius scilicet. Neque profecto inter artes tyrannicas vlla solertior videtur, quàm vt maturè provideant Tyranni, vt mortem in potestatem habeant, si quid immineat gravius, vt expectari potest. Sepè enim illis supremum illud auxilium ereptum est, cum maximè eo egent: sicut *Neroni* contigit, qui nec amicum, nec inimicum habuit, cuius manu periret. Cum igitur *Heliogabalus Alexandro* consobрино suo, quem instinctu matris consortem Imperij fecerat, necem machinaretur, milites factâ conspiratione, primùm conscios eius vario genere mortis, alios vitalibus exemptis necant, alios ab imâ parte perfodiunt, vt mors esset vitæ consentiens: post hoc in eum faciunt impetum, atque in latrinâ ad quam fugerat, occidunt. Tractus deindè per publicum, annexoque pondere, nè fluitaret, in Tiberim proiectus est, nè vnquam sepelli posset. Vixit annos 18. Imperavit annos tres, menses 9. dies 4. Mater quoque eius mulier

hier flagitiosa, atque tali filio digna, itemque libidinum ministri, qui à partibus Heliogabali steterant, simul à militibus è medio sunt sublati. *Ælius Lamprid.* Nomen *Antonini* ex publicis monumentis, Senatu iubente, erasum est. Et hic ultimus *Antoninorum* fuit, de quo *Ausonius*:

*Tuen etiam Augusta sedis penetralia sedas
Antoninorum nomina falsa gerens?*

A N N O C H R. 235.

AVRELIVS ALEXANDER SEVERVS XXV. Romanorum Imperator, filius *Varij Marcelli*, viri genere nobilissimi, & *Iulie Mammææ*. Post mortem *Heliogabali*, cuius consobrinus erat, à militibus Prætorianis Imperator appellatus est, & à Senatu confirmatus, vno die honores omnes accepit, nempe Augusti, ut & patris patriæ nomen, & ius proconsulare, & tribunitiam potestatem, & ius quinque relationis, qui alijs, non nisi ex intervallo temporum attributi fuerant. Cuius rei hanc causam fuisse prodidit *Lampridius*, quod citò innotescere Senatus voluit, Alexandrum imperio dignum iudicatum esse, nè militum audaciâ alius fortè diligeretur Imperator. Alexander mox ut imperium agere cœpisset, remouit iudices omnes à Republicâ, atque à muneribus, quos *Heliogabalus* ex genere omnium turpissimo prouexerat. Deindè Senatum, & equestrium ordinem lustravit, ad aurum erat intentus, ad seruandum cautus, ad inueniendum sollicitus, sine tamen cuiusquam excidio. Seueritatis autem tantæ fuit, ut sæpè legiones integras exauthoraue rit, nec exercitum vnquam timuit propter vitæ suæ integritatem, quæ nequaquam reprobari poterat, nam si quis miles in expeditionibus de viâ in possessionem deflexisset grassabundus: aut fustibus, aut virgis in conspectu eius cœdebatur, inquentis, ac præcones inclamare iubentis: *Quod tibi fieri vis, & alteri facias.* Fuit præterea illi consuetudo, ut si de iure, ac negocijs decerneret, solos doctos ac disertos adhiberet. Si verò de re militari, emeritos milites & senes, omnesque litteratos, & maxime eos, qui historias norunt, requirens quid in tali re veteres Impe-

Imperatores fecissent. Cumque *Mammaea* mater eius, cuius consilij utebatur, ac vxor reprehendissent nimiam eius ciuilitatem dicentes: *Viliorem nec non contemptibilem imperij reddidisti potestatem*. Humaniter ille respondit. *Attamen securior, diuturniorque facta est*. Talis ergo cum esset domi & foris, iussit Parthicam expeditionem, tantâ disciplinâ, tantâ sui reuerentiâ, vt non milites, sed Senatores transire dicerentur. Vicitque potentissimum Persarum Regem *Artaxersem*, elefantos ducentum septingentos, ex quibus trecentos cepit, ducentos interfecit. E mille & octingentis falcatis curribus, ducentos in potestatem redegit. Centum & octoginta millia equitum fudit, vnde Parthicum, Persicumque agnomen meruit. *Thrasybulus* Mathematicus illi amicissimus fuit, qui cum ei dixisset, oportere eum gladio barbarico interire, primò lætatus est, quòd mortem bellicam sibi crederet imminere: deindè disputauit, ostenditque optimos quosque violentâ morte consumptos, cum diceret *Alexandrum Magnum, Pompeium, Casarem, Demosthenem, Tullium, & cæteros insignes viros*, non quietâ morte oppetiisse, tantumque animum habuit, vt putaret se dijs æquandum, si in bello periret. Sed res eum fefellit, nam in Galliâ apud Moguntia n latrocinantes quidam milites sui, & hi præcipue, qui Heliogabli præmijs effloruerant, eum, cum *Seuerum* principem pati non possent, conscio (vt multi volunt) Maximino, vnâ cum matre *Mammaea* occiderunt. Verùm mortem eius milites, etiam qui exhauratorati ab eo quondam fuerant, grauissimè tulerunt, atque authores cædis trucidarunt. Populus verò Romanus, Senatusque omnis, cum prouincialibus cunctis, neque tristius vnquam, neque asperius quidquam acceperunt, eumque magnis optatibus in deos retulerunt. Omnibus enim carissimus fuit propter eximias, & propè inusitatas virtutes, in illâ præfertim ætate. Imperauit annis 13. diebus 9. vixit annis 29. mensibus 11. diebus 7. *Herod. Lamprid.*

ANNO CHR. 237.

IVLIVS MAXIMINVS THRAX XXVI. Romanorum Imperator, de vico Thraciæ vicino, barbaro etiam patre, & matre oriundus, quorum alter è Gothiâ, alter ex Alanis genitus esse perhibetur. Patri nomen *Micea*, Mater *Ababa* fuisse dicitur, vt *Capitolinus* testatur. Occiso *Alexandro Seuero*, succedit ipsi militari consensu absque Senatus autoritate. In iuuentute bubulcus fuerat, ingentis staturæ vir factus, adeò vt octo pedes excederet alios; vndè postea prouerbium dictatum est de hominibus insulsis, & immodicæ proceritatis *Maximini caligam requirit*. Filium habuit *Maximinum iuniorem* appellatum, quem imperij consortem fecit. Deindè Germaniam ingressus, omnia cæde, & igne vastauit, prædas magnas à barbaris sustulit, & usque ad vltima Germaniæ penetrauit: pacatâque Germaniâ, Sarmatis bellum inferre statuit, contra quos multis in prælijs victor semper euasit, sed inter has bellicas virtutes, quibus meritò commendandus videbatur, tam crudelis, & inhumanus cœpit fieri, vt bellicam gloriam crudelitate fœdaret. Erat enim illi persuasum, quòd nisi crudelitate, imperium sibi firmare non posset: simul & verebatur, nè propter humilitatem generis contemneretur; nam & ignobilitatis contegendæ causâ, omnes consocios sui generis interemit. Circa se nullum ex nobilibus passus est, quare omnes Alexandri ministros varijs occidit supplicijs; deindè citrà rationem consulares viros, & duces varijs mortibus sustulit: amicos, qui sibi paupertatis tempore profuerant, sustulit, nihilque omisit, quod ad crudelitatem videretur operari. Nam in cruce quosdam actos occidit, alios intra animalia nouiter occisa inclusos, viuos à vermibus consumi iussit, alios feris laniandos obiecit, sextamque à Nerone persecutionem Christianorum excitauit. Propter hanc crudelitatem alij *Cyclopem*, alij *Busiridem*, alij *Scironem*, nonnulli *Phalarim*, multi *Typhonem*, vel *Gygem* eum vocarunt. Scribit præterea *Capitolinus*, quòd crudelius animal non fuerit in terris: omnia sic in viribus suis ponens, quasi non posset occidi. Denique cum immortalē

sem se propè crederet, ob magnitudinem corporis sui, virtutifque munus, quidam in theatro illo præfente, dicitur versus græcos recitasse, quorum hæc erat latina sententia.

Et qui ab uno non potest occidi, à multis occiditur.

Elephas grandis est, & occiditur.

Leo fortis est, & occiditur.

Tigris fortis est, & occiditur.

Caue multos, si singulos non times.

Legiones in Africâ, odio *Maximini*, & metu nè in Sarmatiam transferrentur seditionem mouent, & procuratorem filci hominem nefarium occidunt, & *M. Antonium Gordianum*, qui bis Consul fuerat, & iam Proconsul esset, Africæ Imperatorem faciunt: & quod Scipiones cognatione attingeret, Africanum appellant. Is statim filium *Gordianum* Consularem Augustum declarat. Hoc cum Romam nunciatum esset literis Gordianorum, die 27. Maij, statim ambos Augustos proclamant, & nepotem eius sexdecim annorum adolescentem Prætorem faciunt, & Cæsarem declarant, & Vitianum contra Præfectum prætorio, aliosque *Maximini* ministros interficiunt. Sed in Africam post mensem & sex dies, *Capelianus* Mauritanie præses *Maximino* fidelis, in Africam irruit, & *Gordianum iuniorem* prælio vicit, & trucidauit; Senior vero *Gordianus* cum videret nihil virium in exercitu suo esse, laqueo vitam finiuit, cum octuagesimum annum ageret. Senatus Romanus hac re auditâ, cum ita defecissent à *Maximino*, in angustijs constitutus in Capitolio conuenit, & ex corpore suo eligit duos Imperatores, *D. Cælium Balbinum*, & *M. Clodium Pupienum Maximum*, quorum hic sæpè exercitus duxerat, & Senatus in omnes prouincias mittit legationes, quibus sollicitabantur, vt fideles essent Senatui Romano, & à *Maximino* deficerent. Cumque *Maximinus* obsidio vrbs Aquileie parum feliciter tentaretur, culpam confert in milites. Milites contra, cum vxores & liberos Romæ haberent, nec scire possent vijs omnibus interclusis, quid Romæ ageretur, putarentque totam Italiam in armis esse, nè contrâ patriam pugnare viderentur, *Maximinum* in tentorio quiescentem cum filio, & Præ-

fecto prætorio obtruncant, & cadauera canibus dilanianda proijciunt, conclamantibus cunctis militari ioco: *Ex pessimo genere nò catulum quidem habendum*. Maximinus pater anno ætatis 63. imperij 3. Filius vero anno ætatis 21. periit. *Maximus* qui *Ra-uennæ* erat, auditâ cæde *Aquileiæ* venit, ciues ob constantiam laudat, & vrbi virtutis ergò nomen datum, vt *Romana Ciuitas* diceretur. *Capitol.*

A N N O C H R. 238.

MAXIMVS PVPIENVS XXVIII. Romanorum. Imperator vnâ cum *Clodio Balbino*, interemptis *Maximino* XXVI. & *Gordiano* XXVII. imperium suscepit. Prætoriani verò milites, & alij eos oderant, quòd autoritatè Senatus ad imperium euecti essent, cum id suum ius esse putarent. Nec dissimulari poterat mæror, quia apparebat in frontibus singulorum, & iam quidem nec verbis abstinebatur: quamuis *Maximus* & apud milites sæpè dixisset, obliuionem præteritorum esse debere, & stipendia magna donasset, & auxilia in ea loca, quæ delegerant admisisset. Sed animi militum semel imbuti odio, refrènnari nequeunt. Denique cum audissent Senatus acclamationes, quæ milites tangerent, acriores contrà *Maximum* & *Balbinum* extiterunt, secum quotidie cogitantes quos Imperatores facere deberent. Ingredienti verò urbem *Maximo*, *Balbinus*, & *Gordianus*, & Senatus, populusque Romanus obuiam processerunt, acclamationes primùm publicæ fuerunt, quæ milites contingebant: indè in Senatum itum est: vbi dictum: *Sapienter electi Principes, sic agunt; per imperitos electi Principes, sic pereunt*; Cum constaret à militibus factum esse *Maximinum*, *Balbinum* autem & *Maximum* à Senatoribus. His auditis, milites grauius sauire cœperunt in Senatum, præcipuè qui sibi triumphare de militibus videbatur. Et *Balbinus* quidem cum *Maximo* urbem cum magnâ moderatione, gaudente Senatu & populo Romano regabant, Senatui plurimum deferebant, leges optimas condebant, moderatè causas audiebant, res bellicas pulcherrimè disponebant. Et cum iam paratum esset, vt contrà Parthos *Maximus* proficisceretur, *Balbinus* contrà Germanos, puer autem *Gordia-*

nus Romæ remaneret, milites occasionem quærentes occidendorum Principum, cum primò inuenire vix possent, quia Germani stipabant *Maximum* atque *Balbinum*, quotidie ingrauescebant. Et erant quidem discordiæ inter *Balbinum* & *Maximum*, sed tantæ, & quæ intelligerentur potius, quàm viderentur: cum *Balbinus Maximum* quasi ignobilem contemneret, *Maximum Balbinum* quasi debilem calcareret. Quare occasio militibus data est, intelligentibus faciliè discordes Imperatores posse interfici. Ludis denique scenicis cum multi & milites & aulici occupati essent, & in Palatio soli cum Germanis Principes remansissent, impetum in eos fecerunt. Turbantibus igitur militibus, cum primum nunciatum esset *Maximo*, turbam illam tempestatemque vix euadi posse nisi ad Germanos mitteretur, & fortè in aliâ parte Palatii Germani cum *Balbino* essent, mittit ad *Balbinum Maximum*, petens vt ei præsidium mitteret. Sed ille suspicatus quòd contra se eos peteret, quem putabat Monarchiam velle: primum frustratus est, deindè vsque ad litem peruentum est. In hac tamen seditione illis contendentibus milites superuenerunt, atque ambos eos nudatos vestibus regalibus, de Palatio cum iniurijs produxerunt, & per mediam ciuitatem ad castra raptare voluerunt, magnâ ex parte laniatos. Sed vbi compererunt Germanos ad defensionem illorum superuenire, ambos occiderunt, & in itinere medio relinquerunt cum annum vnum imperassent. Inter hæc *Gordianus* Cæsar sublatu8 à militibus, Imperator est appellatus, idest Augustus, quia non erat alius in præsentì, insultantibus militibus Senatui & populo, qui se statim in castra receperunt. Eligunt igitur *Gordianum* puerum ferè adhuc, annos sexdecim natum, & eum Consulem declarant, sed indicium fuit non diu imperaturi *Gordiani*, quòd eclipsis Solis facta est tanta, vt nox crederetur, neque sine luminibus accensis quicquam agi posset. *Iul. Capit.*

A N N O C H R. 244.

M ANTONIVS GORDIANVS TERTIVS XXIX. Romanorum Imperator, Aui8 fuit *Gordianus* I. aliàs senior,

nior, & Pater *Gordianus* II. aliàs iunior dictus. Occisus *Maximo*, ac *Balbino*, *Gordianus* adolescens qui Cæsar fuerat à militibus, populo & Senatu, ingenti amore, studio & gratiâ Augustus est appellatus. Amabatur autem merito aui, & auunculi, qui ambo in Africâ pro Republicâ perierunt, vt suprâ diximus. Fuit autem iuuenis lætus, pulcher, gratus omnibus, & literis pro ætate doctissimus, & cum paulò ante tanta seditio inter milites & populum exorta fuisset, vt ad bellum intestinum veniretur, eo interueniente, pax est roborata. Cum autem in vrbe regnaret pacificè, quidam in Africâ eius contemnentes ætatem, duce *Sabiniano* missi sunt ei auferre imperium, quem statim *Gordianus* per Mauritaniæ præsidem obsessum, ad mortem coegit: quâ coniuratione compressâ, *Gordianus* filiam *Misitheï* viri clarissimi duxit vxorem. Erat hic *Misitheus* vir doctissimus, eloquentiâ clarus, prudentiâ conspicuus; hunc mox *Gordianus* præfectum Prætorij instituit, & sic non puerile factum est imperium, optimis sociari sultum consilijs. Vndè postquàm optimi viri *Misitheï* verbis cœpit acquiescere *Gordianus*, omnia publica & priuata in melius fuerunt mutata. *Miser est enim Imperator* (pro vt ipse *Gordianus* ad *Misitheum* scripsit) *apud quem vera reticentur: qui cum ipse publicè ambulare non possit, necesse est vt audiat, & vel audita, vel à plurimis roborata confirmet.* Inter hæc iam potens consilijs, Persis ac Parthis bellum indixit, magnisque apparatibus in Orientem profectus est, primoque tractu, seu confictu inter Traciam, & Mesiam habito, quidquid ibi hostium fuit, deleuit, fugauit, submouitque. Indè nauigio in Syriam venit, atque Antiochiam, quæ à Parthis erat occupata, obsedit, in quâ *Sapor* Regem Persarum frequentibus prælijs, qui ad obsidionem soluendam cum innumerabilibus copijs venerat, victum fugauit. Nec multò post Antiochiâ captâ, transiuit Euphratem, vbi Parthos inuasit: eorum munitionibus expugnatis, cum *Artaxerse* eorum Rege difficillimo bello confixit, eumque vicit ac fugauit. Verùm inopinata *Misitheï* mors omnia turbauit, hisque felicitatibus finem imposuit; nam in eius locum assumitur præfectus prætorio *Pbilippus Arabs*, qui ad tantam dignitatem euectus ingra-

ingratissimum se exhibuit, & statim Gordianum inuisum militibus reddidit, imperijque cupiditate incensus, non tantum Gordianum optimum Imperatorem eò redigit, vt ipse eius collega in imperio assumeretur, sed etiã ipsum collegam Gordianum trucidat in finibus Persidis. Attigit Gordianus annum ætatis 22. imperauit solus annis 6. Verè de eo versus vsurpari possunt, quos senex Gordianus de filio Gordiano recitasse fertur, vt habet Iulius Capitolinus in Gordianis.

*Ostendent terris hunc tantum fata, neque ultra
Esse sinent, nimum urbis Romana propago
Visa potens superi, propria hac si dona fuissent.*

A N N O C H R. 250.

M IVLIVS PHILIPPVS ARABS Trachonites XXX. Romanorum Imperator, obscuris parentibus, patre videlicet latronum Duce ortus, ad tantos honores à Gordiano euectus, succedit in imperium, vnãque cum filio suo *Caio Iulio Saturnino Philippo* regnauit annis septem. Isti omnium imperatorum primi, Christiani effecti sunt, & in die Paschæ cum diuinis interesse voluissent, & communicare, à *Fabiano* Episcopo vrbis non prius sunt permisi, nisi confiterentur peccata sua & inter poenitentes starent, quòd illi libentissimè suscipientes, diuinum sibi metum, & Christianitatis plenissimam fidem, rebus, & operibus comprobabant. Hi ambo cum disposuissent multa bona facere pro Christianis, violentà morte præuenti sunt, sed ipsis imperantibus non est illata persecutio Christianis. Quòd autem *Philippus* dolosè egit cum Gordiano, procurando mortem eius, de quâ suprâ, hoc & ipse post poenitentiam recepit à suo Duce *Decio*, qui eum dolosè occidit Veronæ, capite medio supra ordines dentium præciso: deindè vsurpans sibi imperium, ad urbem veniens, vt videretur zelo deorum Romanorum occidisse dominum suum, qui Christianus erat, simul occidit & filium, *Philippi*, cum esset annorum duodecim. *Euseb.*

DECIVS XXXI. Romanorum Imperator è Pannoniâ inferiori Bubaliæ claris parentibus natus, militiæ gradu ad imperium conspirauerat, lætiorque hostium nece, filium *Etruscum* nomine Cæsarem facit, & imperij consortem, qui admirandam erga patrem reuerentiam ostendit, de quâ ita scribit *Val. Max.* Decius Imperator cum Decium filium suum imperiali diademate proponeret insigniri, renuit filius dicens: vereor, nè si fiam Imperator, dediscam esse filius. Malo non esse Imperator, sed humilis filius, quam imperator, & filius indenuotus. Imperet pater meus, meum imperium sit, parere humiliter imperanti. Nam parentum affectum exiit, qui mole superpositâ filium extinguit. Prius enim alendi & nutriendi sunt pueri: & cum præcesserint quos præcedere debent, inuitè ascendant. Hactenus *Val. Max.* Fuit *Decius* horrendus Christianorum persecutor. Nam ita *S. Cyprianus* contra *Demetrianum* habet: *Christiani sub Decio domibus priuabantur, patrimonio spoliabantur, catenis præmebantur, carceribus includebantur, bestijs obijciebantur, ignibus puniebantur.* Quibus tormentorum generibus, *Eusebius* ex *Dionysio Alexandrino* præterea addit *Picem feruentem, lapidationem, calamos acutos in faciem, & oculos impulsos, tractiones per strata viarum, illisiones ad lapides, verbera, flagellationes, exustiones, transuerberationem viscerum, per sudes, gladium, membrorum fractionem, è sublimi præcipationem.* Gothis omnia instantibus, *Decius* vnâ cum filio ad liberandas Thracias profectus est, & vbi victor in primis congressibus hostes in angustias locorum, quæ in *Dardanijs* sunt, compulit, & obsedit: expugnassetque fame, ni proditus à suis fuisset. Cumque *Trebonianum Gallum* Ducem limitis *Mœsiæ* ad obsidendos aditus nè fugerent, cum bonâ copiarum parte misisset. *Gallus* Imperatoris consilium barbaris patefaciens eos monuit, vt diuiso exercitu suo alios sisterent in insidijs propè paludes: Barbari, non nihil addentes consilio *Galli*, rem peragunt. Cum in pugnam descenderent, *Decius* miratus est, quod qui modo perculsi erant metu, iam arma posce-

poscerent, ignarus proditiōis, & victoriæ certus copias educit. Hostis statim terga dedit. Insequitur *Decius*. Cū ventum est ad insidias atrocissima pugna, ac cædes maximæ vtrinq; factæ sunt. Quo in prælio cū filius Imperatoris fortiter quidem dimicaret, in primâ acie interfectus est. Quod cū nunciarent patri milites, & pluribus verbis eum solari vellent, animosè dixit: *Vnius militis sibi videri exiguam iacturam*. Pater verò vt cædem filij vlcisceretur, vel vt morte suâ finem dolori inueniret, quò, cū impigrè decertaret, longiùs prouheretur, fortè equo sedens, nè in hostium manus aut viuus aut mortuus perueniret, equo incitato in paludem se intulit, in quâ perijsse putatur. Nam cadauer, quamquàm cum summâ diligentia quæsitum, nusquàm repertum est. Peruicaci tamen animo ipse sibi interitum conciliauisse scribitur, cū hostes prorsus perditos veller, neque vllâ conditione discedere eos trans Istrum pateretur. Occubuit quinquagenarius, Imperij biennio nondum elapso, vt *Pomponius Latens* scribit. *Trebonianus Gallus*, cuius fraude *Decius* in acie ceciderat, succedit impietati, imperio, & exitio.

A N N O C H R. 254.

TREBONIANVS GALLVS XXXII. Romanorum Imperator, Patricius, vel è *Patriciorum* familiâ oriundus fuit. Per fraudulentiam ad imperium euectus, à militibus Imperator appellatus, & à Senatu confirmatus est. Postea Romam rediens filium suum *Volusianum* imperij consortem fecit. Indè cū Scythas vincere non posset, pacem cum ijs fecit, & primus Imperatorum stipendiarius Barbarorum factus est: illis promisit ducenta dragmarum millia, attamen Barbari hoc tributo non contenti, depopulantur Dardaniam, Thessaliam, Thraciam, & Macedoniam. Gallo & *Volusiano* imperantibus, tanta in Christiani nominis vltionem pestis exorta est, vt paucae domus, nedum Ciuitates & Prouinciæ extiterint, quæ tantam non senserint calamitatem. Adeò enim sæuijt, vt ad quinque millia Romæ in Libitinæ rationes singulis diebus venirent, vt *Eusebius* & alij testantur. Interim cū Scythæ Græciam adeò vastarent, Gallus

Æmi-

Æmilianum contrà eos mittit, qui rem strenuè gerit, & cum Scythis congressus eos vincit, & imperij finibus eiecit, pecuniamque illis à Gallo promissam, inter milites distribuit, quarè tantam inijt gratiam, vt Imperator proclamaretur, & exercitum retrò in Italiam duceret. Postquàm verò Gallus comperisset *Æmilianum* à militibus Imperatorem esse appellatum, vnâ cum filio aduersus eum profectus est. Milites qui cum Gallo erant, amplitudine copiarum ipsum longè inferiorem esse videntes, simulque ad hominis ignauiam, negligentiamque respicientes, cum cum filio necarunt, cùm vixisset annos quatuor minus quinquaginta, imperium verò cum filio duobus tantum annis obtinuisset. *Pomponius latus.*

ÆMILIANVS genere Maurus obscurissimè natus, obscurius imperauit. Nam Gallo eiusq; filio occiso, ad Senatum scripsit, se Imperatorem electum esse, promissitque se liberaturum Thracias, & Mesopotamiam, & Armenias recuperaturum, hostesque nominis Romani vndique depulsurum. Priusquàm verò tale opus aggredieretur, milites qui in Alpibus fuère, *Valerianum* Imperatorem fecerunt. Illi igitur, qui sub *Æmiliano* erant, his cognitis, nè ciuili bello, & cognatorum sanguine se inuicem inficerent, contemplantes præterea humilitatem generis *Æmiliani*, & nobilitatem *Valeriani*, simul & laudatissimos mœurs: necato *Æmiliano* cùm vixisset annos 40. & tres menses imperasset, *Valeriano* se tradiderunt. *Zosim. Eutrop.*

A N N O CHR. 259.

PVBLIVS LICINIVS VALERIANVS XXXIII. Romanorum Imperator, filius *Valerij Flacci* ex nobili *Corneliorum* familiâ oriundus. Ad supremum illud honorum ac potentie fastigium ascendit, teste *Pollione* non (vt solet) tumultuario Populi concursu, non militum strepitu, sed iure meritum, & quasi ex totius orbis vnâ sententiâ. Principio omnibus gratissimus, eâ Christianos benignitate complectebatur, tametsi ipse Christianus non esset, vt tota illius aula referta esset Christianis. Verùm deprauatus à principe quodam Magorum *Ægyptio*, &

ærarij præfecto *Macriano*, cœpit impuras obire cæremonias: profanas exercere præstigias, nefanda mysteria exequi, tenera infantium dissecare viscera, Christianos varijs exagitare supplicijs, octauus post Neronem persecutor, *Domitiani*, *Maximini*, *Decij* impietatis emulatur. *Gallienum* filium imperij socium sumpsit, tradens illi Occidentem. Ipse tandem in Orientem proficiscitur contrà Persas, vbi proditione *Macriani* ducis, clade ingenti afficitur, postea siue nimium credulus, siue aliàs proditus à Persis capitur, vbi infinitis contumelijs affectus fuit: *Sapori* Persarum Regi incuruatâ ceruice loco scabelli in ascendendo equo fuit quandiù vixit, nec vllis precibus aut pretio adduci potuit, vt Romanis suum principem restitueret, Armeniorum, Cadusiarumque Regibus moderatè fortunâ vtendum, frustrâ eum monentibus. Ad extremum excoriatus, & sale conspersus, miserimè vitam finivit. Hic *Valerianus* humanæ fragilitatis, & calamitatis speculum fuit. Nam vt vllum Principem vnquam fauore orbis accepit, quàm *Valerianus*: sic nullus eo calamitosior Romano imperio præfuit. *Trebell. Poll. Aurel. Vict.*

A N N O C H R. 268.

P LICINIVS GALLIENVS XXXIV. Romanorum Imperator, *Valeriani* Imp. filius. Cùm adolefcens factus esset Augustus, imperium primùm feliciter, mox commodè, ad vltimum pernitiôsè gessit. Benè in iuuentute à patre educatus, & studijs egregiè excultus fuit. Sed ea non decet eruditio Principem, quæ à iustitiæ, grauitatis, fortitudinis, & vigilantix studio seiuncta est. Quid enim turpius, quàm si audias, bonus poeta, malus Princeps! Nam aliud in Imperatore quæritur, aliud in Oratore, vel poeta flagituratur. De clade à Persis illatâ, & patre capto, non admodum doluit Gallienus: immò ferè gauisus fuit, quòd liberatus esset præceptore & admonitore acerbiorè; idè se iocis & voluptatibus dedit. Ab ijs, qui circum eum erant requirebat: *Et quid habemus in prandio? Et quæ voluptates paratæ sunt? Et qualis cras erit cœna? Quales circenses?* Sic confecto itinere celebratisque hecatombis, ad domum regiam redijt:

conuiujsque & epulis depulsis, alios dies voluptatibus publicis deputabat. *Hecatembe* autem tale sacrificium est: centum aræ vno in loco cespitiæ extruuntur, & ad eas centum sues, centum oves maſtantur. Nam ſi imperatorium ſacrificium ſit, centum leones, centum Aquilæ, & cætera huiusmodi animalia centena feriuntur. Quod quidem etiam Græci quondam feciſſe dicuntur, cùm peſtilentiâ laborarent: & à multis Imperatoribus id celebratum conſtat referente *Iul. Capitol. in Maximo, & Balbino*. Prouinciarum defectionem, quaſi leuiſſimarum rerum iacturam, ioco ſolitus eludere. Cùm enim nunciatum eſſet Ægyptum deſciuiſſe: *Quid? ſine lino Ægyptio eſſe non poſſumus?* Perditâ Galliâ, arriſit, duxitque: *Num ſine trabeatis ſagis Reſpublica, tuta non eſt?* Peſſimi principis voces, cui quicquam potius eſt Republicâ. *Trebell. Poll.* Cùmque *Claudius* ſucceſſor eius videret, quòd nullam Reipublicæ curam haberet, omneſque fines à barbaris vaſtari, ipſum hortatus eſt, vt tandem ſocordiam excuteret, & contrâ hoſtes moueret, ideò in Gallias proficiſcitur, vbi *Macrianus* & *Heraclianus* Duces conſpirant, de interficiendo *Gallieno*, cùm aliàs à Republicâ remoueri non poſſet. Factis igitur inſidijs ipſum interficiunt cum fratre *Valeriano*, & filio *Gallieno* apud *Mediolanum* di 21. Martij, anno ætatis quinquageſimo cùm ferè quindecim annos imperaſſet, ſed ſeptem annis cum patre. Ferunt ſuâ ſententiâ *Claudium* Imperatorem electum eſſe, cui regia indumenta iuſſit mitti. Senatus grauiter hoc facinus tulit, ſed tamen vindictam de parricidis ſumere non potuit inuito *Claudio*. *Aurel. Viſtor. Poll.*

Valeriani & *Gallieni* temporibus triginta propè tyranni, occupato *Valeriano* magnis belli Perſici neceſſitatibus, extiterũt, cùmque *Gallienum* non tantum viri, ſed etiam mulieres contemptui haberent, vt ſuis locis probabitur, fatigue publici fuit, vt *Gallieni* tempore quicumque potuit, ad imperium proſiliret. Horum primus fuit *Cyriades*, quo inſtigante, Perſæ in ſolum Romanum irruerant, captiſque *Antiochiâ*, & *Cæſareâ*, *Cyriadem* dixerant Imperatorem, hominem perſugio, tyrannide, luxuriâ, tandemque dignâ ſceleribus ſuis morte clarum. Cùm enim *Vale-*
ria-

rianus iam ad bellum Persicum veniret, per suorum insidias *Cyriades* occisus est. *Trebell. Poll.*

II. POSTHVMVS, hic vir in bello fortissimus, in pace constantissimus, in omni vitâ grauis, usque adeò, vt *Saloninum* filium suum eidem *Gallienus* in Galliâ positum crederet, quasi custodi vitæ, & morum & actuum imperialium institutori. Sed quantum plerique affirmant (quòd eius non conuenit moribus) postea fidem fregit, & occiso *Salonino* sumpsit imperium; vt autem verius plerique tradiderunt, cum Galli vehementissimè *Gallienum* odissent, puerum autem apud se imperare ferre non possent, eum qui commissum regebat imperium, Imperatorem appellarunt, missisque militibus adolescentem interfecerunt. Quo interfecto ab omni exercitu & ab omnibus Gallis *Posthumus* grantèr acceptus, talem se præbuit per annos septem, vt Gallias instaurauerit, cum *Gallienus* luxuriæ & propinis vacaret, & amore barbaræ mulieris consenesceret. Gædum est tamen à *Gallieno* contrà hunc bellum, in quo sagittâ *Gallienus* est vulneratus; siquidem nimis amor ergà *Posthumum* omnium erat in Gallicâ gente populorum, quòd submotis omnibus Germanicis gentibus, Romanum in pristinam securitatem reuocasset imperium; Sed cum se grauissimè regeret, more illo quo Galli nouarum rerum semper sunt cupidi, *Lolliano* agente interemptum est. *Poll.*

III. POSTHVMVS IVNIOR, hic à patre appellatus Cæsar, ac deinceps in eius honore Augustus, cum patre dicitur interfectus, cum *Lollianus* in locum *Posthumi* subrogatus, delatum sibi à Gallis sumpsisset imperium.

IV. LOLLIANVS cuius rebellionem in Galliâ *Posthumus* vir fortissimus, interemptus est, cum iam nutante *Gallieni* luxuriâ, in veterem statum Romanum reformasset imperium. Fuit quidem etiam fortissimus: sed rebellionis intuitu, minorem apud Gallos de suis viribus tenuit. Interemptus autem est à *Victorino*, *Victorinæ*, vel *Victoriæ* filio, quæ postea *Mater castrorum* appellata est, cum ipsa per se fugiens tanti ponderis molem, primum in *Marium*, deindè in *Tetricum*, atque eius filium contulisset imperia.

V. VICTORINVS in societatem imperij à *Posthumus* seniore vocatus, cum eodem contra *Gallienum* conflavit. Cumque adhibitis ingentibus Germanorum auxilijs, diù bella traxissent, victi sunt. Tunc interfecto etiam *Lolliano*, solus *Victorinus* in proprio remansit: qui & ipse quod matrimonijs militum & militarium corruumpendis operam daret, à quodam actuario, cuius uxorem stuprauerat, compositâ factione *Agrippinæ* percussus est. Egregias animi dotes habuit *Victorinus*, sed omnia, libido & cupiditas mulierariæ voluptatis sic perdidit, ut nemo audeat virtutes eius in litteras mittere, quem constat omnium iudicio meruisse puniri. *Iulius Aterianus*.

VI. VICTORINVS IVNIOR *Victorini* filius, & *Victoriæ* nepos, à patre & ab aviâ sub eadem horâ, quâ *Victorinus* interemptus, Cæsar nuncupatus est, ac statim à militibus ita occisus. Extant denique sepulcra circâ *Agrippinam* inscripta: *Hic duo Victorini tyranni siti sunt*.

VII. MARIVS magnis viribus præditus, ex fabro ferrario, Imperator appellatus, triduo tantum imperavit. Hunc insigniorem brevissimum fecit imperium. Nam ut Consul, qui sex pomeridianis horis consulatum suffectum tenuit, à *M. Tullio* tali aspersus est ioco, *Consulem habuimus tam severum, tamque censorium, ut in eius magistratu, nemo pranderit, nemo cœnauerit, nemo dormierit*. De hoc etiam dici posse videtur, qui unâ die factus est Imperator, aliâ die visus est imperare, tertiâ interemptus est. Occisus à quodam milite, qui cum eius quondam operarius in fabrilis officinâ fuisset, contemptus est ab eodem, addidisse hæc verba dicitur interemptor. *Hic est gladius, quem ipse fecisti*. Huius concionem primam talem fuisse scribit *Pollio*: Scio, commilitones, posse mihi obijci artem pristinâ, cuius mihi omnes testes estis. Sed dicat quisque quod vult, utinam semper ferrum exerceam. Non vino, non floribus, non mulierculis, non popinis, ut facit *Gallienus*, indignus patre suo, & sui generis nobilitate depeream. Ars mihi obijciatur. ferraria dum me & exteræ gentes ferrum atrectasse suis cladibus recognoscant in Italia: denique ut omnis *Alemania*, omnisque *Germania*, cum cæteris quæ adjacent gentibus.

Romanum populum ferratam putant gentem, ut specialiter in nobis ferrum timeant. Vos tamen cogitetis velim fecisse vos principem, qui nunquam quidquam scierit tractare, nisi ferrum. Quid idcirco dico, quia scio mihi à luxuriosissima illa peste nihil opponi posse, nisi quòd gladiatorum armorumque artifex fuerim.

VIII. INGENUVS Pannonias regens, cum Gallienus vino & popinis vacaret, cumque se lenonibus, mimis, & meretricibus dederet, à Mœsiacis legionibus Imperator est dictus, cæteris Pannoniarum volentibus: neque in quoquam melius consultum à militibus videbatur, quàm quòd instantibus Sarmatis creatus est Imperator, qui fessis rebus mederi suâ virtute potuisset. Causa autem ipsi arripiendi tunc imperij fuit, ne suspectus esset Imperatoribus, quòd erat fortissimus, ac Reipublice necessarius, & militibus (quod imperantes vehementer mouet) acceptissimus. Sed Gallienus, ut erat nequam & perditus, ita etiam, ubi necessitas coegisset, velox, fortis, vehemens, crudelis; denique Ingenuum conflictu habito vicit, eoque occiso, in omnes Mœsiacos tam milites, quàm ciues asperrimè sæuij: nec quemquam suæ crudelitatis exortem reliquit: vsque adeò asper & truculentus, ut plerasque ciuitates vacuas à virili sexu relinqueret. Fertur sanè idem Ingenuus ciuitate captâ intrasse domum, in qua se pugione transfodit atque ita vitam finisse, nè in tyranni crudelis potestatem veniret. *Pollio.*

IX. REGILIANVS vir in militari re semper probatus, & Gallieno iam antè suspectus, quòd dignus videretur imperio, dum in Illyrico ducatum gerit, Imperator est factus, auctoribus imperij Mœsijs, qui cum Ingenuo fuerant ante superati: in quorum parentes Gallienus grauiter seuijerat. Hic tamen multa fortiter contra Sarmatas gessit: sed auctoribus Roxolanis, consentientibus militibus, & timore prouincialium nè iterum Gallienus grauiora faceret, interemptus est. Mirabile fortasse videatur, si quæ origo Imperij eius fuerit, declaretur. Militari enim ioco regna promeruit. Nam cum milites cum eo quidam coenarent astitit Valerianus tribunus cum diceret. *Regiliani nomen undè credimus dictum? Alius continuò, Credimus quòd à Regno.*

gno. Tum is qui aderat scholaſticus, cœpit quaſi grāmatically declinare, & dicere, *Rex, regis, regi, Regillianus*. Milites, vel vť hominum genus prouum ad ea quę cogitant, dixerunt, *Ergo poteſt Rex eſſe?* Item alius, *Ergo poteſt nos regere?* Item alius, *Deus tibi Regis nomen impoſuit*. Quid multa? His dictis, cum aliā die mane proceſſiſſet, à principibus Imperator eſt ſalutatus. Itē quòd alijs, vel audacia, vel iudicium detulit, huic iocularis aſtutia. *Poll.*

X. AVREOLVS Illyricianos exercitus regens, in contemptum *Gallieni*, coactus à militibus imperium ſumpſit. *Gallienus* cūm fruſtrā tentaffet virum fortem expugnare, pacem cum *Aureolo* in Pannoniā facit, vt *Poſthumum* in Gallijs opprimeret. Tandem hunc eundem *Aureolum*, *Claudius* interfecto iam *Gallieno*, conſictu habito, apud eum pontem interemit, qui nunc *Pons Aureoli* nuncupatur, atque illic, vt tyrannum, ſepulcro humiliorē donauit. Extat etiam Epigramma Græcum in hanc formam à quodam Grammatico translatum, & à *Pollione* fideliffimē reſcriptum:

*Dona ſepulcrorum victor poſt multa tyranni
Prælia, iam felix Claudius Aureolum
Munere proſequitur mortali, & iure ſuperſtes
Viuerē quem vellet, ſi pateretur amor
Militis egregij, vitam qui iure negauit
Omnibus indignis: & magis Aureolo.
Ille tamen clemens, qui corporis vltima ſeruans,
Et pontem Aureoli dedicat & tumulum.*

MACRIANVS XI. MACRIANVS IVNIOR XII. QVINTVS XIII. capto *Valeriano*, cuiusque filio *Gallieno* contempto, quærebant milites aliquem principem, & quidem optimum, nē quiſpiam tyrannus exiſteret, vſurpante *Aureolo* imperium. Factus eſt igitur *Macrianus* cum *Macriano* & *Quieto* duobus filijs, cunctis militibus volentibus, Imperator; ac ſtatim contrā *Gallienum* venire cœpit, vtcumque rebus in Oriente dereliſtis. Sed cūm quadraginta quinque millia militum ſecum duceret, in illyrico, vel in Thraciarum extremis congreſſus cum *Aureolo*, victus

victus & cum *Macriano* filio interemptus est. Triginta denique millia militum in *Aureoli* potestate concessere. Sed ubi comperit *Odenatus* Palmyrenorum Rex, ab *Aureolo* Macrianum patrem, Quietum, & eius fratrem Macrianum victos, milites in eius potestatem concessisse, quasi *Gallieni* partes vindicaret, *Quietum* adolescentem cum *Balista* præfecto dudum interemit. Idem quoque adolescens dignissimus Romano Imperio fuit, ut verè *Macriani* filius, & *Macrianus* etiam frater: qui duo afflictis rebus potuerunt Rempublicam gerere. *Poll.*

XIV. ODENATVS, & HERODES XV. eius filius, Palmyrenorum principatu obtento, *Odenatus* totius Orientis imperium tenuit. Quare assumpto nomine primùm regali, cum uxore *Zenobia* & filio maiore, cui erat nomen *Herodes*, minoribus *Heremiano*, & *Timolao*, collecto exercitu contrà Persas profectus est. Nisibin primùm, & Orientis pleraque cum omni Mesopotamiâ in potestatem recepit: deindè ipsum Regem victum fugere coegit: postremò *Ctesiphonta* usque, *Saporem* & eius liberos persecutus, captis concubinis, captâ etiam magnâ prædâ, ad Orientem vertit, sperans quòd *Macrianum*, qui imperare contrà *Gallienum* cœperat, posset opprimere. Composito igitur magnâ ex parte orientis statu, à consobрино suo *Mæonio*, qui & ipse imperium sumpserat, interemptus est cum filio suo *Herode*, qui & ipse post reditum de Perside cum patre Imperator est appellatus. *Poll.*

XVI. MÆONIVS Odenato eius consobрино occiso, Imperator appellatus, sed breui à militibus pro suæ luxuriæ meritis interemptus est.

XVII. BALISTA, vir insignis, eruditus, ad gerendam Rempublicam in consilijs vehemens, in expeditionibus clarus, in prouisione annonariâ singularis. Vtrum imperauerit, Scriptores inter se ambigunt. Multi enim dicunt, *Quieto* per Odenatum occiso, *Balista* veniam datam; tamen eum imperasse, quòd nec *Gallieno*, nec *Aureolo*, nec *Odenato* se crederet. Alij asserunt, priuatum eum in agro suo, quem apud *Daphnen* sibi comparauerat, interemptum. Multi & sumpsisse illum purpuram, &

more Romano inperasse, exercitum duxisse, & de se plura promississe dixerunt: occisum autem per hos quos *Aureolus* miserat ad comprehendendum *Quietum* Macriani filium: quem prædam suam esse dicebat. *Poll.*

XVIII. VALENS Proconsul Achaïæ, quem *Macrianus* vehementer reformidans, simul quòd in omni genere vitæ satis clarum norat, simul quòd inimicum sibi esse inuidiâ virtutum, sciebat, misso *Pisone* nobilissimæ tunc & consularis familiæ viro, interfici præcepit. Valens diligentissimè cauens & prouidens, neque aliter sibi posse subueniri existimans, sumpsit imperium, & breui à militibus interemptus est.

XIX. PISO, vir summæ probitatis, & temporibus suis *Frugi* dictus, qui ex illâ *Pisonum* familiâ ducere originem dicebatur, cui se *Cicero* nobilitandi causâ sociauerat. A *Macriano* ad interficiendum *Valentem* missus, vbi eum prouidum futurorum, imperare cognouit, Thessaliâ concessit: atque illic paucis sibi consentientibus, *Thessalicusque* appellatus, interemptus est.

XX. AEMILIANVS cùm sciret sibi vndecumque pereundum, ex multitudine ad eius domum collectâ, quæ eum omni seditionum instrumento, & furore persequabatur, sumpsit imperium. Consenserunt ei *Ægyptiacus* exercitus, maximè in *Gallieni* odium: nec eius ad regendam Rempublicam vigor defuit. Nam *Thebaidem* totamque *Ægyptum* peragravit, & quatenus potuit, barbarorum gentes forti auctoritate submouit. Denique *Alexander*, vel *Alexandrinus* virtutum merito vocatus est. Et cùm contra *Indos* pararet expeditionem, misso *Theodoto* Duce, *Gallieno* iubente, dedit pœnas: siquidem strangulatus in carcere, captiuorum veterum more perhibetur. *Poll.*

XXI. SATVRNINVS, vir prudentiæ singularis, granitatis insignis, vitæ amabilis, victoriarum barbararum vbique notarum, cùm dissolutionem *Gallieni* pernoctantis in publico ferro non posset, & milites non exemplo Imperatoris sui, sed suo regeret, ab exercitibus sumpsit imperium, Eâ vero die, quâ à militibus est amictus peplo imperatorio, concione adhibitâ, dixisse fertur, *Comilitones bonum Ducem perdidistis, & malum prin-*

cipem fecistis. Denique cū multa strenuè in imperio fecisset, quòd esset seuerior, & grauior militibus, ab iisdem ipsis à quibus factus fuerat, interemptus est. *Poll.*

TETRICVS SENIOR XXII. & TETRICVS IUNIOR XXIII. Victoria siue Victorina, cū *Mater castrorum* ab exercitu nuncupata esset, *Tetricum* Seniore *Augustum* appellari fecit, eiusque filium *Cæsarem* nuncupauit. Et cū multa Tetricus feliciter egisset, diuque imperasset, ab *Aureliano* victus, cū militum suorum impudentiam, & procacitatem ferre non posset, volens se grauisimo principi & seuerissimo dedit, quem per triumphum vnā cum filio duxit eodem tempore, quo & *Zenobiam Odenati* uxorem cum filiis minoribus *Odenati*, *Herenniano*, & *Timolao*. *Poll.*

XXIV. TREBELLIANVS factus in Isauriā princeps, ipsis Isauris sibi Duce[m] quærentibus, cū alij archipiratam vocassent, ipse se Imperatorem appellauit. Sed per Gallieni Ducem *Causi-soleum* natione *Ægyptium*, fratrem *Theodoti*, qui *Aemilianum* ceperat, ad campum deductus, est victus & occisus.

HERENNIANVS XXV. & TIMOLAVS XXVI. Filij *Odenati* *Palmyrenorum* Regis, & *Zenobiæ*, quæ vsurpato sibi imperio, diutiùs quàm fœminam decuit, Rempubicam obtinuit, paruulos hosce Romani Imperatoris habitu præferens purpuratos, eosdemque adhibens concionibus, quas illa viriliter frequentauit. Sed de eorum exitu incertum est. Multi enim dicunt eos ab *Aureliano* interemptos, multi morte suā esse consumptos. *Poll.*

XXVII. CELSVS auctore *Vibio Passieno* proconsule *Africæ*, & *Fabio Pomponiano* Duce limitis *Libyci*, Imperator est appellatus, peploque dæ cœlestis ornatus. Hic priuatus ex *Tribunis* in *Africā* positus, in agris suis viuebat: Sed eā iustitiā, & corporis magnitudine, vt dignus videretur imperio. Quare creatus per quandam mulierem, *Gallienam* nomine, consobrinam *Gallieni*, septimo die interemptus est, atque adeò etiam inter obscuros principes vix relatus. Corpus eius à canibus consumptum est, *Siccensibus*, qui *Gallieno* fidem seruauerant perur-

gentibus : & nono iniuriæ genere imago in crucem sublata, persultante vulgo, quasi patibulo ipse *Celsus* videretur affixus. *Poll.*

XXVIII. ZENOBLIA bellicosissima mulier, quæ se de Cleopatrarum Ptolomæorumque gente iactabat, post *Odenatum* maritum, imperiali sagulo per humeros induta, diademate etiam ornata, loco filiorum suorum vt *Semiramis* imperabat: adorata est more Regum Persarum, ad conciones galeata processit cum limbo purpureo, gemmis pendentibus per ultimam simbriam, mediâ etiam ciclade, veluti fibulâ muliebri adstrictâ, brachio sæpè nudo. Fuit vultu subaquilo, fusci coloris, oculis supra modum vigentibus nigris, venustatis incredibilis: tantum candor in dentibus, vt margaritas eam plerique putarent habere, non dentes. Vox clara & virilis, animus castus. Eam in triumpho duxit *Aurelianus*, vt infra dicemus. *Poll.*

XXIX. VICTORIA, siue VICTORINA, vbi filios ac nepotem à militibus vidit occisos, *Posthumum*, deinde *Lollianum*, *Marium* etiam, quem Principem milites nuncuparunt interemptos, *Tetricum*, de quo superius dictum est, ad imperium hortata est, vt virile semper facinus auderet. Insignita est præterea hoc titulo, vt *Castorum* se diceret matrem. Sed *Tetrico* imperante, vt plerique loquuntur, occisa: vel, vt alij asserunt, fatali necessitate consumpta. *Poll.*

XXX. CENSORINVS Tyrannus, vir vt *Pollio* refert, planè militaris, & antiquæ in curiâ dignitatis, bis consul, bis præfectus prætorij, ter præfectus vrbis, quarto proconsul, tertio consularis, legatus prætorius secundo, quarto ædilitius, tertio quæstorius, extrâ ordinem quoque legatione Persicâ functus, etiâ Sarmaticâ. Post omnes tamen honores, cum in agro suo degeret senex atque vno pede claudicans, vulnere quod bello Persico *Valeriani* temporibus acceperat, factus est Imperator, & scurrarum loco *Claudius* appellatus est: Cumque se grauissimè gereret, neque à militibus ob disciplinam censoriam ferri posset, ab his ipsis, à quibus factus fuerat, interemptus est. Habemus igitur ad *Gallieni* ludibrium in triginta tyrannorum numero duas foeminas, quæ potius imperatricum, quam tyrannorum nomen

meruere. Siquidem omni consumpto pudore, fatigatâque Republicâ, consueque peruentum est, ut *Gallieno* nequissimo agente, optimè etiam mulieres imperarent, quo nihil prodigiosius vnquam passa est Respublica Romana.

A N N O C H R. 270.

MARCUS AVRELIUS CLAUDIVS XXXV. Romanorum Imperator è Dalmatis oriundus, ex *Gallieni* mortis sententiâ Imperator designatus, à militibus electus, & à Senatu appellatus est Augustus. Morum grauitate, vitâque singulari insignis, vini parcus, ad cibum promptus, staturâ procerus, oculis ardentibus, lato & pleno vultu, digitis vsque adeò fortibus, ut sæpè equis & mulis ictu pugni dentes excusserit. Fecerat hoc etiam adolescens in militiâ, cum ludibrio *Martiali* in campo luctamen inter fortissimos quoque monstraret. Nam iratus ei, qui non balteum, sed genitalia sibi contorserat, omnes dentes vno pugno excussit. Hic Gothos, Illyricum, Macedoniamque vastantes, ingenti prælio vicit. Aduersus ducenta millia Alemanorum haud procul à lacu Benaco in Syluâ, quæ *Lugana* dicitur, dimicans, tantam multitudinem fudit, ut agrè pars dimidia superfuerit. Infensissimus Christianorum hostis fuit, & multos procul dubio interfecisset, nisi tot hostibus circumuallatus fuisset. Scribit enim ipse ad Senatum, trecenta & viginti millia Barbarorum in Romanum solum venisse, & conqueritur quòd nec arma, nec milites, nec sagittarios habeat. Tandem ex graui & contagioso morbo moritur *Syrmij* in Pannoniâ; cum imperasset annum vnum & menses nouem. *Trebell. Eutrop. Lamp. Aurel. Vict.*

Post *Claudij* obitum frater eius *Quintillus* vir moderatione, virtute, innocentia Claudio fratri non inferior, delatum sibi omnium iudicio suscepit imperium, non hereditarium, sed meritis virtutum. Augustum eum Senatus appellauit. Sed cum *Aureliani* viribus, quem milites Imperatorem fecerant, se imparē videret, qui ad urbem aduentare nunciabatur, venas soluit, atque die 18. imperij decessit. Alij, ut *Pollio, Eutropius, & Cassiodorus*.

dorus scribunt, quodd se grauem & ferium militibus ostendisset, ac verum Principem praeferret, eo mortis genere, quo *Galba*, & *Pertinax* periêre, interemptum esse.

A N N O C H R. 275.

VALERIVS AVRELIANVS XXIX. Romanorum Imperator, Syrmij, aut in Daciâ Ripensi obscuris ortus parentibus, à primâ ætate nullum diem prætermisit, quo se non armorum exerceret officijs. Fuit decorus, & gratiâ viriliter speciosus: staturâ procerior, nervis validissimis, vini & cibi paulò cupidior, libidinis raræ, seueritatis immensæ, disciplinæ singularis. Adultâ ætate per gradus ad militares dignitates euectus propter insignem virtutem bellicam, hinc virtutis viâ ad imperij fastigium ascendit. Nam *Claudius* Imperator bellum contrâ Gothos ipsi potissimum credidit, in quo secundis prælijs vsus Rempublicam in integrum restituit. Vndè *Claudius* ipsum, successorem imperij elegit, & ipse statim consensu omnium regionum factus est Imperator. Initio autem imperij, omnes nationes Aquilonares contrâ Romanum imperium coniurantes, incredibilem multitudinem per eam partem Italiæ, quæ Alemanniam respicit, Italiam intrant, igne, cæde, rapinis omnia vastantes. Quibus occurrens *Aurelianus* magnâ cæde suorum in fugam versus est, ex eo quodd in densissimis syluis barbari se continentes, Romanos à dorso persequentes interimunt. Ipse tum Imperator fugiens, vix cum paucis euasit, ex quâ calamitate ita trepidata est vrbs, vt multi relictis mœnibus fugere tentauerint, sed congregato milite victus *Aurelianus*, barbaris rursum pugnaturus occurrit, illosque tribus licet difficillimis bellis vicit, vño non longè à Placentiâ, altero iuxta amnem Metaurum, tertio Ticinensibus campis: quò vltimo prælio tantam stragem barbarorum fecit, vt præ multitudine occisorum, victores victos insequi impedirentur; adeò vt vsque ad internicionem deleti sunt, vt ex sexcentis armatorum millibus, vix sexta pars superfuert. Finito hoc bello, *Aurelianus* irarum plenus Romam petit, vindictæ cupidus, quam seditionum asperitas suggerebat, qua-

quarum authoribus interemptis in nonnullos Senatores cruentius sæuijt, cùm his leue quiddam, & quod contemni à mitior principe potuiffet, vel vnus, vel leuis, vel vilis obijceret.

Canabam, siue *Canabandem* Regem Gothorum nouos vtrâ Danubium motus parantem, cum quinque millibus interfecit: quo in prælio captæ sunt decem mulieres virili habitu pugnautes, quas ab Amazonibus ortas esse dicebant. His potius victorijs, *Zenobiam* in Oriente imperantem aggreditur, cùmque illam cepisset, atque in conspectum suum sic appellasset: *Quid à Zenobia ausa es insultare Romanis Imperatoribus?* illa dixisse fertur: *Imperatorem te esse cognosco qui vincis; Gallienum, & Aureolum, & ceteros, Principes non putavi.* Igitur deuictis hostibus, de Oriente, & Occidente triumphauit. Duxit in triumpho currus regios tres, argento, auro, gemmisque distinctos. Ipse infidens curru triumphali trahebatur quatuor ceruis. Triumphati sunt *Tetricus* & *Zenobia*, quæ per triumphum ducebatur eâ specie, vt nihil pompabilius Populo Romano videretur. Iam primum ornata gemmis ingentibus, ita vt ornamentorum onere laboraret, fertur enim mulier fortissima sæpissimè restitisse, cùm diceret se gemmarum onera ferre non posse. Vincti erant præterea pedes auro, manus etiam catenis aureis; nec collo aureum vinculum deerat, quod scurra Persicus præferebat. Huic ab *Aureliano* viuere concessum est. Ferturque vixisse cum liberis, matronæ iam more Romanæ, datâ sibi possessione in Tiburi, quæ hodieque *Zenobia* dicitur non longè ab *Adriani* palatio, atque ab eo loco cui nomen est *Conche*; *Tetricus* autem *Lucaniæ* præfectus factus est, filio eius in Senatu manente.

His gestis ad Gallias profectus, *Vindelicos* obsidione barbaricâ liberauit; deindè ad *Illyricum* redijt, paratoque magno potius quàm ingenti exercitu, *Persis* quos eo quoque tempore quo *Zenobiam* superauit, gloriosissimè iam vicerat, bellum indixit. Sed cùm iter faceret, apud *Cænophrurium*, mansionem quæ est inter *Heracliam* & *Byzantium* malitiâ notarij sui, & manu *Mucaporis* interemptus est. Causam occidendi, & quemadmodum fuerit occisus, *Flavius Vopiscus* ita refert: *Aurelianus*, quòd.

quòd negari non potest seuerus, truculentus, sanguinarius fuit princeps. Hic cum vsque adeò seueritatem tetendisset, vt & filiam sororis occideret, non in magnâ, neque satis idoneâ causâ, iam primùm in odium suorum venit. Incidit autem, (vt scres fatalitèr agunt) vt *Mnestem* quendam, quem pro notario secretorum habuerat, libertum (vt quidam dicunt) suum, infensorem sibi minando redderet, quòd nescio quid de quodam suspicatus esset, *Mnestes*, qui sciret *Aurelianus* neque frustra minari solere, neque, si minaretur ignoscere, breue nomen, conscripsit, mixtis ijs quibus *Aurelianus* verè irascebatur, cum, ijs de quibus nihil asperum cogitabat, addito etiam suo nomine, quo magis fidem faceret ingestæ sollicitudinis: ac breue legit singulis quorum nomina continebat, addens disposuisse *Aurelianus* eos omnes occidere, illos verò debere suæ vitæ, si viri sunt subuenire. Hi cum exarsissent timore qui merebantur offensam, dolorem miscentes qui beneficijs atque officijs quibus *Aurelianus* videbatur ingratus, in supradicto loco iter facientem principem subito adorti, interemerunt. Hic finis *Aureliano* fuit, principi necessario magis, quàm bono. Sed *Mnestes* postea ligatus ad stipitem, bestiis obiectus est. Imperauit annis 6. minus paucis diebus *Vaspisc. Eutrop. Aurel. Vict.*

A N N O C H R. 276.

M CLAVDIUS TACITVS XXXVII. Romanorum Imperator, vir nobilis Romanus, qui Romæ Senatoris, & postea Consulis functus erat officio. Occiso seuerissimo principe *Aureliano*, exercitus retulit ad Senatum de Imperatore deligendo: idcirco quòd nullum de his faciendum putabant, qui tam bonum principem occiderant. Verùm Senatus electionem in exercitum refudit, sciens non libenter iam milites, accipere Imperatores, quos Senatus elegerat. Denique id tertio factum est, vt ita per sex menses Imperatorem Romanus Orbis non haberet. Tandem eligitur *M. Claudius Tacitus*, cui prima cura fuit, vt omnes qui *Aurelianus* occiderant, interimeret, bonos malosue; cum iam ille vindicatus esset, eos qui à Meotide eru-

perant,

perant, barbaros consilio, atque viribus compressit. At isti viro magnificum fuit, quod tantâ gloriâ suscepit imperium. Gessit tamen propter breuitatem temporum nihil, interemptus apud Pontum insidijs militaribus sexto mense imperij sui. *Vopisc.*

FLORIANVS Taciti frater arripuit imperium, non Senatus auctoritate, sed suo motu, quasi hereditarium esset imperium, cum sciret adiuratum esse in Senatu *Tacitum*, ut cum mori cœpisset non liberos suos, sed optimum aliquem principem faceret. Denique vix duobus mensibus imperium tenuit, nam occisus est Tarsi à militibus suis, qui æstimabant neminem posse dignius imperare, quàm *Probum*, quem ab omni exercitu intellegebant electum. *Vopisc.*

A N N O C H R. 281.

BONOSVS Dux militum egregius, quem *Aurelianus* Imperator frequenter in aulâ habuit. Hic bibit, quantum hominum nemo, de quo *Aurelianus* dixerat, *non eum natum esse ut uiuat, sed ut bibat*. Si quando legati Barbarorum ad *Bonosum* venissent, ipsis propinabat ut eos inebriaret; & ab his per vinum, omnia cognosceret, & extorqueret veritatem: is quoque sumpsit imperium, sed facîle victus est. Postea cum à *Probo* superatus laqueo vitam clausisset, emanauit iocus, *Amphoram* pendere non hominem. *Vopisc.*

A N N O C H R. 281.

MAVRELIVS PROBVS XXXVIII. Romanorum Imperator, è Pannoniâ Ciuitate Sirmienti nobiliore matre, quàm patre oriundus; hic enim ex hortulano dux militum factus fuit. *Tacito* fataliter absumpso, cum Tribuni manipulatim milites alloquerentur, dicentes, requirendū esse principem aliquem fortem, sanctum, verecundum, clementem, probum, quasi diuino nutu ab omnibus acclamatum est: *Probe Auguste Dii te seruent*? Oneratus igitur imperio inuitus & retractans, & sæpè dicens: *Non enim & vobis expedit milites: non mecum bene agitis*.
Ego

Ego enim vobis blandiri non possum. Cùm tamen depõnere rem inuidiosissimam, vt ipse dicebat, non liceret, egit personam à milite impositam. In *Aureliani* & *Taciti* insidiatores animaduertit. *Floriani* socijs pepercit, quòd non Tyrannum aliquem videbantur sequuti, sed sui principis fratrem. Gallias à Barbaris occupatas ingenti præliorum felicitate restituit. Quosdam imperium vsurpare conatos, scilicet *Saturninum* in Oriente, *Proculum* & *Bonofum* Agrippinæ certaminibus oppressit. Quid? Si *Probum* cum alijs Imperatoribus aut principibus, qui fortes, qui clementes, qui prudentes, qui mirabiles extiterunt, conferas, intelligitur hic princeps, aut par fuisse, aut melior. Quinquennio enim imperij sui tot bella gessit, multaue manu suâ fecit. Ille verò conscius sui, non barbaros timuit, non tyrannos: vir sanè probus, vir Aureliano, Traiano, Adriano, Antoninis, Claudioque præferendus, quia in illis varia, in hoc omnia præcipua tunc fuere: qui omnium iudicio bonorum factus est Imperator, orbem terrarum pacatissimum fecit, de quo dictum est, quòd *Probus* diceretur, etiam si *Probus* nomine non fuisset. Verùm cùm probitate omnes anteiret, militemque suum nunquam otiosum esse perpeffus, dicens, *annonam gratuitam militem comedere non debere*; ac proindè militari manu Galliam Pannoniasque & Mœsorum colles vinetis repleuerat. Hic cùm Syrmium venisset, ac solum patrium fœcundari cuperet, multa millia militum ad faciendam fossam posuit, cùmque multo labore onerarentur, illius pertæsi, aliqui tumultuantes, seditionem aduersus *Probum* mouerunt, illumque confugientem in turrin ferratam (quam speculæ causâ editissimam exædificauerat) interfecerunt, anno imperij sui quinto, seu vt alij volunt sexto. Eius autem mortem Senatus grauiissimè tulit, eique sepulchrum fecit huiusmodi titulo marmori inciso. *Hic Probus Imperator, & verè Probus situs est. Victor omnium gentium Barbararum: Victor etiam Tyrannorum.* Aurel. Viêt. Vopisc. Eutrop.

A N N O C H R . 184.

MAVRELIVS CARVS XXXIX. Romanor. Imperator, seu Romæ, seu Narbonæ seu in Illyrico genitus (nihil enim certi constat) militibus charus, à *Probo* præfectus prætorij factus, eo interfecto Augustum habitum sumpsit, *Carinum*, *Numerianumque filios Cæsares* appellauit. Destinato ad Gallias tuendas *Carino*, fluxis prauisque moribus iuvene, *Numerianum* lectissimum disertissimumque adolescentem, secum in Persicum bellum, quod *Probus* apparauerat, duxit. Verum antequam ad Parthos veniret, Sarmatas *Probi* morte feroces, adeò vt non solum Illyricum, sed etiam Italiam inuasuros timeret, vno prælio contudit, quadraginta millibus ex illis occisis, & pluribus captis: deinde Persas fortiter strauit, notissimasque eorum vrbes cepit. Verum gloriæ audius, supra Tigridem fluuium castra ponens, ictu fulminis periit anno imperij secundo. *Aurel. Vict. Vopise.*

Caro mortuo, *Numerianus* eius filius ab omnibus Imperator appellatus est: quamuis enim *Carinus* frater eius maior esset, hic tamen virtuosus ac maximæ eloquentiæ erat; is nunciato sibi Persarum tumultu, eos repressit. Deinde victor cum ad Urbem exercitum reduceret, cœpit oculorum dolore grauari, ita vt in lecticâ vndique clausâ portaretur, nè à sole, vel pulvere læderetur. Eum sic afflictum *Aper Arrius* socer suus, qui inuadere conabatur imperium, per insidias occidi procurauit. Cumque interrogaretur *Aper* de statu eius, respondēbat benè valere. Sed post aliquot dies ex fœtore cadaueris re proditâ, *Aper* cuius dolo putabatur occisus, captus, & ante signa legionum manu *Diocletiani* occisus est.

Supererat autem *Carinus* maior natu filiorum *Cari* in Galliâ degens. Hic cum Cæsar à patre decretis sibi Galliâ, Italiâ, Illyrico, Hispanijs, Britannijs, ac Africâ relictus esset, sed eâ lege, vt omnia faceret, quæ Augusti faciunt, ipse se omnibus vitijs, ac fœditatibus maculauit, amicos optimos quosque relegauit, pessimum quemque elegit, superbas ad Senatum litteras dedit, vxores nouem duxit, pulsas plerumque prægnantibus, mi-

mis, meretricibus, cantoribus atque lenonibus palatium impleuit; denique huic lasciuiſſe, libidinari, in ſuos ſauire, & *Caligulam* quendam aut *Neronem* agere, vita erat. Habuit gemmas in calceis, balteum gemmatum, hominibus improbis multum detulit, ac à nullo ſe vicio temperauit. Itaque & *Carus*, eius ſceleribus cognitis, exclamaſſe fertur: *Non eſt meus*, ſtatueratque *Constantium*, qui poſteà *Cæſar* eſt factus, tunc autem *Præſidem* *Dalmatiæ*, in locum eius ſubrogare, illum verò occidere. Hic ubi fratrem à ſocero interemptum, *Diocletianum* *Auguſtum* appellatum comperit, maiora vitia & ſcelera edidit, quaſi iam liberà frenis domeſticæ pietatis, nec ei tamen deſuit vigor mentis; nam contra *Diocletianum* multis prælijs conflavit, ultimo in *Dalmatiâ* victus eſt, & occiſus à ſuo *Tribuno*, cuius dicebatur coniugem polluiſſe. *Aurel. Viſt. Vopiſ. Eutrop. Oroſ.*

A N N O C H R. 292.

CARAVSIUS cùm *Galliâ* pulſus eſſet, & *Britanniâ* ſeptem annos contra *Diocletianum* obtinuſſet, occiditur per *Alectum* familiarem ſuum, qui ab hoc anno in triennium ſerè *Britanniâ* poſſedit. *Eutrop.*

A N N O C H R. 304.

VALERIUS DIOCLETIANVS XL. Romanorum Imperator ex *Dalmatiâ* oriundus, vir obſcuriſſimè natus, ad eò ut à plerique *Scribæ* filius, à nonnullis *Amilini* Senatoris libertinus fuiſſe credatur. Ante imperium dictus fuit *Diocles* à matre *Dioclea*; ubi verò orbis Romani potentiam accepit, *Gratum* nomen in Romanum morem conuertit, & ſe *Diocletianum* appellauit. Corpore fuit robuſtus & formoſus. Ab ineunte ætate artibus bellicis deditus, & induſtriâ ſuâ ad varios dignitatum gradus aſcendit. Primò autem imperij ſui anno, *Amandus* quidam, & *Helinandus* in *Galliâ*, collectâ ruſticorum, quos *Bagandæ* vocabant, multitudine, pernicioſos tumultus excitarunt. *Diocletianus* propterea *Maximianum Herculeum* quendam comilitonem ſuum *Cæſarem* fecit, & in *Gallias* miſit, quos ille

fa-

facile deuicit . Hi duo Augusti *Diocletianus* , & *Maximianus* , inter se concordantes rursus duos Cæsares, quos sibi adiunxere, fecerunt : Ille quidem *Galerium Maximinum* ; hic *Constantium Chlorum* . *Diocletianus* initio clemens & modestus fuit . Tandem tamen prospero secundarum rerum cursu , eò usque insolentiae processit, vt mortalitatis oblitus, se tanquam Deum adorari uoluerit, velut in ipso esset coelestis maiestatis ; idè fratrem solis & lunæ se nuncupauit . Projicere se quoque homines humi uenerabundos, atque osculum pedibus figere pati cœpit : & gemmas calceis vestibisque inseruit : cùm ante ipsum omnes Imperatores consulari tantùm salutatione contenti fuissent : & solam Chlamidem purpuream priuato habitui adiecissent . Quodd maius est inæstimabili furore cœpit in Christianos seuire, eosque acruatim collectos, alios gladio obtruncari, alios ignibus comburi iussit . Tandem post omnem tyrannicam rabiem , posteaquam singularem Christianorū in morte constantiam perspexisset , de imperio deponendo cepit consilium, anno vigesimo Principatus exacto . Quamuis uero *Maximianus* initio *Diocletiani* consilium approbare noluerit, tandem tamen *Diocletianus* insententiam suam collegam pertraxit . Itaque sub vnâ die *Diocletianus* apud Nicomediam, *Maximianus* uerò apud Mediolanum deposuerunt imperium ; *Constantio* atque *Galerio* administrationem reipublicæ relinquentes . Postea ipsi quoque amicis confessi sunt, se id ex desperatione fecisse, quòd Christianos delere, eorumque Religionem extinguere non potuissent . Tandem cùm *Diocletianus* nouem annos post imperium priuatam vitam duxisset, suspectans mortem indecorosam, uenenum haussisse dicitur anno Christi 313. ætatis 78. *Eutrop. Niceph. Histeb.*

ANNO CHR. 399.

VALERIUS MAXIMIANVS HERCVLEVS XLI. Romanorum Imperator, genere Pannoninus apud Syrmium ortus, incivilis ingenij, ferus, seuerus, luxuriosus, & acerrimus Christianorum persecutor . A *Dioclesiano* vt diximus, Cæsar

creatus, & ab eodem Augustus appellatus est. Cum imperasset annos 18. suasu *Diocletiani* imperium deposuit, sed postea eum poenituit, quod collegæ assenserat; ideo Treuiris consilia iterum inquit de imperio inuadendo, & Constantino amouendo, militescque pecuniâ tentat. Indè tumultus ortus, quod milites indignarentur, hæc ab illo tentari. Eum tumultum tamen ipse suppressit, cum diceret se hoc figmento experiri voluisse, an milites *Maxentium* filium suum amarent. Indè profectus ad *Constantinum* generum suum in Gallias, illi insidias struxit. Sed res aperta est viro per *Fausam* vxorem (ea enim salutem mariti tueri, quàm patris scelus tegere maluit) *Maximianum* igitur *Constantinus* persequitur, captumque Massiliæ strangulari iussit. Cadauer eius Mediolani sepultum est. *Aurel. Vict. Zosim.*

A N N O C H R. 312.

MAVRELIVS MAXENTIVS Tyrannus, *Valerij Maximiani* filius, cuius soror *Fauska* nupta erat *Constantino* Imperatori, dedignatus habere socium Constantinum in imperio, de ipso inuadendo consilia agit. Hic referente *Zosimo*, intra muros inclusus dijs victimas offerebat, & aruspices de belli euentu consulebat, ipsis quoque Sibyllinis oraculis peruestigatis; cumque reperisset oraculum, quo significaretur in fatis esse, ut qui ad perniciem Populi Romani spectantia designaret, miserabili morte periret: de semetipso id, accipiebat, qui quasi Romam adortos, eamque capere cogitantes propulsaret. *Eusebius* verò narrat quòd cum *Maxentius* machinis præstigiarum, magis quàm subiectorum beneuolentiâ confideret, & nullo modo extrà portas ciuitatis egredi ausus esset, & omnem locum, agrum, & ciuitatem etiam, quæ ipsius subijciebatur imperio, ingenti armatorum multitudine, & infinitis copijs munivisset: Imperator *Constantinus* Dei auxilio nixus, primam, secundam, & tertiam Tyranni aciem adortus, & omnibus primo impetu perfacile subactis, vniuersam propè Italicam peragrat regionem, adeò ut iam quamproximè Romam aduentaret. (Hæc ipse) Igitur cum *Constantinus* in Italiâ sibi subiecisset Segusium, Ver-

cel-

cellas, Brixiam, Veronam, Aquileiam, Placentiam, Mutinam, & alias, urbem Romam petit, cum exercitu nonaginta millium peditum, octoginta millia equitum: cui obuiam progreditur *Maxentius* portâ flumentanâ, & ad pontem Miluium Tiberim trajicit, cum exercitu centum & septuaginta millium peditum, octodecim millium equitum. Cum prælio congredierentur, & *Maxentius* videret suos equites victos, nè vrbe excluderetur, per pontem in urbem redire maturauit, quem secutus est totus exercitus, cuius pondere pons fractus, omnes in flumen præcipientes egit, & *Maxentius* pondere thoracis demersus vix inueniri potuit. Accidit pugna die 24. Septembris ultimo die natalis sui, imperij expleto sexennio, antequam septennium inchoaret. Vbi autem de Tyranno in Tiberim prolapso atque extincto nuncium ad *Constantinum* perlatum est; mox eius corpus ab vrinatoribus quæri iubet: quo reperto sectum caput summæ hastæ affigendum curauit, Romamque deferri. *Prudentius* aduersus *Symachum*, scribens de victoriâ in *Maxentium* virtute Crucis obtentâ, hos versus cecinit:

*Testis Christicolæ Ducis aduentantis ad Urbem
Miluius exceptum Tiberina in stagna tyrannum
Præcipitans, quam victricia viderit arma
Maiestate regi, quod signum dextera vindex
Prætulit, qualia radiarunt stemmate pila.*

Hæc & alia plura ille.

A N N O C H R. 313.

MAXIMINVS IVNIOR, Galerij Maximini è sorore nepos, acerrimus Christianorum persecutor fuit, & si non truculentior, tamen non inferior *Maximino* auunculo suo. Bellum gessit contra *Licinium*, qui contractis copijs, primùm clade quidem afficitur, post tamen *Naximinum* Thraciâ expellit, vbi *Maximinus* copias colligit, sed maiori clade victus, abiectis insignibus imperij fugit, seque in Ciliciâ Tarso includit, vbi furore accensus, multos suorum, quòd bellum suassissent, occidit, & ipse ne viuus caperetur, se ipsum Tarfi strangulasse *Pomponius*

nus *Latus* refert, cùm quadriennio *Cæsar*, & triennio *Augustus* imperasset.

A N N O C H R. 314.

VALENS à *LICINIO* Imperatore *Cæsar* factus, vt socium belli contrà *Constantinum* haberet, desperatâ victoriâ, factâque pace *Constantinus* *Dalmatiam*, *Macedoniam*, *Moesiam*, & *Daciam* retinuit. *Licinius* autem *Thraciam* cum *Asia*, *Ægypto*, & *Orientè* accepit, & *Valens* *Cæsar* occisus est. *Zosim.*

A N N O C H R. 319.

CLOGIVS Rex Francorum, in prælio contrà Gallos cadit, cùm vix biennium regnasset. Succedit frater *Clodovirus*, qui regnat annis 18. *Irith.*

A N N O C H R. 321.

RAVSIMVNDVS Rex Sarmatarum prælio cum *Constantino* congressus, victus, fugatus, & interfectus est. *Zosim.*

A N N O C H R. 324.

CVALERIVS *LICINIUS*, vir ignobilis, ex agricolis parentibus in *Dacia* ortus, à *Galerio Maximino*, *Augustus* appellatus, *Mediolanum* cum *Constantino Magno* progressus, *Constantia* *Constantini* Sororis nuptias celebravit. Bellum cum *Maximino*, quem gloriosè vicit, gessit, omnesque eius regiones sibi sumpsit. *Constantinus* id iniquum esse dicens, portionem æquam petijt. Cùm hoc negaret *Licinius*, dissidium ortum, bello cum aggressus est, & tribus prælijs vicit; ideò perditis omnibus victori se permisit. Scribunt quidam, ante deditionem uxorem *Constantiam* concessisse ad fratrem, eamque orasse pro mariti imperio; deindè pro titulo tantùm: & non impetrasse. Cùm pro salute precaretur, flexisse animum fratris. Ita iussum esse *Licinium* sine purpurâ & insignibus ad *Constantinum* venire: missumque esse *Thessalonicam*, vt illic priuatus cum uxore vitam degeret. Sed ibi quiescere non potuit, idcirco de recuperando impe-

rio consilia egit, militesque conscripsit. *Constantinus* his cognitis, eum occidi iussit. *Licinius* itaque Thessalonicae à militibus interemptus est, cum vixisset annis 70. imperasset annis ferè 15. *Aurel. Vict.*

CRISPVS Constantini Magni filius ex *Minervina* susceptus, quem pater vehementer dilexit ob raras eius virtutes, eumque Cæsaris titulo ornauit. Verita autem *Fausta* (sed reuera insaulta) posterior eiusdem Constantini vxor, ne priuignus *Crispus* peritiâ, & fortitudine suâ filio suo obesset, finxit illa, se eius amore captam, ideòque eum sæpius ad libidinem prouocasse. Renuentem verò, & detestantem incæstum ad maritum detulisse, quasi pudicitia suæ vim inferre voluerit. Quare *Constantinus* pater, iræ nimium indulgens, & nullâ ratione iuris naturalis habitâ, filium *Crispum* Pola in oppido Istriæ interfici iussit, sicut & factum est. Cumque *Constantini* mater *Helena* tantam calamitatem ægro ferret animo, & intolerabilem ex cæde iuuenis dolorem perciperet, atque veritatem facti, & delationem falsam demonstraret: quasi consolans eam *Constantinus*, malum malo maiori, sed iusto sanauit. Nam cum balneum accendi suprâ modum iussisset, eique *Faustam* inclusisset, ex nimio vapore, atque calore suffocatam, mortuamque extraxit. *Zosim.*

Suscepit *Constantinus Magnus* ex *Fausta* tres filios, nempe *Constantinum* II, *Constantem* & *Constantium*. Et duas filias, *Constantiam* & *Helenam*. *Constantinus* morti proximus, Testamentum condidit, quo filios suos tres pronunciauit Augustos. Diuiserat *Constantinus* imperium in duas partes, Occidentalem scilicet, & Orientalem. *Occidentis* iterum duas partes fecerat: Galliam, & Italiam. Gallia comprehendit ipsam Galliam, Hispaniam, Britanniam, & Germaniam. Habuitque Gallia prouincias septendecim, Hispania septem, Britannia quinque. Italia comprehendit ipsam Italiam, Africam, & partem Illyrici. Habuitque Italia prouincias septendecim, Africa quinque, pars Illyrici sex. *Orientis* iterum duas partes fecerat: Asiam scilicet, & Thraciam. Thracia habuit prouincias duas, Macedoniam, & Daciam; Asia verò Asiam ipsam, Ægyptum, & Pontum. Asiæ Prouinciæ vi-
gin-

gintiquinque; Ponti decem fuerunt. Hinc *Aquila* Imperij Romani pingitur biceps. Quò pertinet venustum distichon:

Picta biceps Aquila, hinc occasum, hinc aspicit ortum:

Alter (ait) nostri est Caesaris, alter erit.

Filij *Constantini Magni* post eius mortem successerunt patri. Ac *Constantinus* quidem ex testamento patris Hispaniam, Galliam, Alpes, & Britanniam: *Constans* Italiam, Africam, Græciam, & Illyricum. *Constantinus* minimus natu Thraciam, Asiam, Ægyptum, & Orientem regendum suscepit.

A N N O CHR. 335.

CALOCÆRVS in Cypro sumit imperium, contrà quem *Dalmatius* mittitur anno trigesimo *Constantini*, qui eū captum Tarsum in Ciliciam adducit, & viuum comburit. *Hieron.*

A N N O CHR. 340.

CONSTANTINVS II. siue iunior XLIV. Romanorum Imperator, *Constantini Magni*, & *Fauſtæ* filius, cū superior & inquietior esset cæteris, non contentus prouincijs à patre traditis, posthabita pietate erga parentem mortuum, & fratres, confusus opibus Gallicanis, & equitibus Hispanis, & Alpino peditatu, contrà fas & ius bellum fratri *Constanti* intulit, vt imperio eum deijceret: & primū inuasit propinquas regiones, & Aquileiam vsque peruenit. *Constans* ipsi exercitum opponit, à quo vincitur, & cū in fugâ vltimus esset, & sine diademate, vt ignotus occiditur propè Aquileiam, & in flumen Alſam projicitur anno ætatis 25. imperij triennio nondum finito. *Eutrop. Pompon. Lat. Socr. Ced.*

A N N O CHR. 350.

CONSTANS secundus *Constantini Magni* filius cū anno ætatis suæ 20. fratrem suum bello superasset, solus imperium tenuit Occidentis. Fuit autem initio iustus & strenuus, sed postea siue debilitate naturæ, siue amicis suadentibus, animum ad delicias flexit; & cū ex Pannoniâ in Gallias abiisset, vena-

venationibus, voluptatibus, & fœdis libidinibus se dedit, omni imperij curâ omisâ; quapropter in odium venit, & exortâ contra eum inter Centuriones conspiratione, in vrbe Germaniæ Rheticâ clandestinis consciolorum consilijs factus est Imperator *Magnentius*, qui tunc beneficio *Constantis* præerat Rethiæ, & quem *Constans* paulò ante in Illyriâ, in tumultu militari obiecto paludamento texerat, atque seruauerat, cùm milites eum occidere vellent. Igitur *Magnentius* dolo Imperator factus, percussores misit, qui seruatori suo mortem inferrent. Hi *Constantem* ex venatione fessum, in tentorio quiescentem, nihilque tale cogitantem, trucidarunt, anno imperij 13. ætatis 30. *Eutrop. Pompon. Lat. Egnat.*

Nepotianus Constantini ex Sorore nepos, qui ante annos quatuordecim Consul fuerat, in hisce turbis imperium sibi sumit die 3. Iunij. Sed ab exercitu *Magnenti* victus, vitam & imperium amittit Calendis Iulij. *Fasti Sic.*

A N N O C H R. 353.

MAGNENTIUS Pseudo-Imperator, & Tyrannus, *Constante* eius insidijs occiso, *Constantis* nomine sub illius signo scripsit, qui vel cohortibus præerant, vel vrbibus, eosque statim venire ad Imperatorem misit, quos omnes in itinere cædi iussit, vt non essent qui motum facerent. *Constantius* tunc in Oriente aduersam fortunam in bello Persico experiebatur. Itaque *Magnentius* ingenti exercitu Italiam petijt, & Mediolani aliquandiu commoratus, fratres duos *Decentium* & *Desiderium* Cæsares fecit, & cum exercitu ad Hispaniam occupandâ, & vt Gallias tuerentur, dimisit. *Constantius* in tanto imperij discrimine cædem fratris vlturus, ingenti exercitu aduersus *Magnentium* comparato, ingenti illum prælio & memorabili, ad Murtiam fudit: quo Romani vires imperij penè concidere, 53. millibus vtrimque desideratis. Mox cùm *Magnentius* bellum reparasset, & ad Lugdunum iterum victus esset, gladio sibi latus aperuit: sed & *Decentius* frater, qui Cæsar ab eo dictus fuerat, laqueo vitam finiuit. *Zosim. Egnat.*

ANN O CHR. 354.

GALLVS Cæſar frater *Iuliani Apoſtata*, quem *Conſtantiuſ*, in Oriente reliquerat, vt imperium contrà Perſas defenderet, cùm in dies ſuſpectior fieret, blandè euocatur vnâ cum vxore *Conſtantiniana* ſore ſore *Conſtantij*, Mediolanum, vt deliberaret de imperio rectè adminiſtrando. Sed *Conſtantiniana* febre correpta in Bithyniâ moritur. *Galluſ* verò cùm *Conſtantinopolim* veniſſet, ludos edit. Indè cùm Iſtriam verſuſ adhuc in hyeme proficiſceretur, à præſidiarijſ *Conſtantij* accipitur, & *Polam* Iſtriæ deducitur, vbi cùm rationem gubernationis & tyrannidis dare non poſſet, capite truncatur, quod ad *Conſtantium* deferitur, qui adeò hoc factò intumuit, vt ſe *Dominum Mundi* vocari vellet. Multoſ ex *Galli* aulâ Conſiliariioſ etiam adduci iuſſit, quorum pleroſque *Aquileiæ* trucidauit. *Ammian.*

ANN O CHR. 355.

SYLVANVS Dux præſtantiſſimuſ, Germaniſ Galliam vaſtantibuſ, in Galliam à *Conſtancio* miſſuſ benè rem gerit. Indè in inuidiam vocatuſ ab illiſ inſimulatur de inuadendo imperio; *Sylvanuſ*, qui ianocentiuſ erat, cùm noſſet *Conſtantij* in huiuſmodi crimine inexorabilem ſæuitiam, vt ſe defenderet, reuera ſumit imperium, contrà quem mittitur *Vrſcinuſ* Dux, qui admiſſuſ perſuaſit militibuſ, vt *Sylvanuſ* occiderent. *Ammian.*

ANN O CHR. 359.

ARBETIO, vir claruſ, & olim Conſul, vxoriſ literiſ, quaſ inconfideratiuſ ſcripſerat, in ſuſpicionem affectati imperij ductuſ, interficitur. *Ammian.*

ANN O CHR. 360.

THEODOMIRVS, Francoruſ Rex, cùm decem anniſ præſuiſſet, cadit in prælio contrà *Iulianuſ*, ſuccedit *Clogio*, qui regnat annis. 18. *Triſt.*

ANNO CHR. 363.

IULIANVS APOSTATA XLV. Romanorum Imperator, filius *Constantij* fratris *Constantini M.* & *Basiline*, quæ cum Constantinopoli genuit vnâ cum fratre *Gallo*. In pueritiâ *Eusebio* Nicomediensi Episcopo educandus & enutriendus traditus fuit, à quo in verâ Religione informatus, quam etiam prompto spiritu amplexus & professus est. Cùmque ingenio valeret, eloquentiæ laude clarus esset, citò *Lectoris* officium in Ecclesiâ Nicomediensi ipsi assignatum fuit. Quòd si ingenium, indolemque egregiam ad veram pietatem, quam puer imbiberat, conuertisset, inter egregios principes adnumerari potuit. Sed cùm priuatim *Libanium* (qui Christianorum acerrimus hostis erat, & tunc Nicomediæ rethor) in religione consuleret, eumque prælegentem audiret: item *Iamblicum*, *Maximum*, *Byzantium*, & alios Philosophos Ethnicos, ab his prauis præceptoribus deprauatus, eorumque blanditijs deceptus, à mente sanâ & verâ Religione abductus, Ethnicanâ religione imbutus & infectus est. Vxor eius fuit *Helena* Constantini M. filia, quam ipsi *Constantius* Imperator, cùm ab eo Cæsar crearetur, in matrimonio iunxit. Hanc autem *Constantij* coniux *Eusebia* in odio habuit, proptereâ quòd sterilis esset. Poculum igitur toxicatum ei porrexit, & persuasit, si illo vteretur, ipsam grauidam & foecundam redditum iri, quòd & factum est: Euentus tamen fuit infelix. Nam quoties grauida facta, toties abortum peperit. Tandem cùm Maritus eius *Iulianus* contrâ *Constantium* exercitum educeret in Thraciâ, ex angustiâ partus discessit. Sic de maligno semine eius nemo qui imperium capefferet, superfuit, cùm ipse post amissam coniugem, egregiâ castitatis laude venereum nihil attingeret, iuuantæ parsimoniâ ciborum & somni, quibus domi, forisque tenacius utebatur. Initio principatus spem boni Principis de se præbuit, sed postea vitijs, atque flagitijs scdissimis multiplices gloriæ cursus obnubilauit. Fuit autem *Iulianus* collega *Constantij* sexennio: quo mortuo solus imperiũ administravit annum vnum, & menses septem. Simulatâ per aliquod tẽpus in Christianos sœuitiâ, postea

se aperuit, ac hostem Christianorum acerbissimum præstitit, os in Cœlum posuit, & Altissimo maledixit. In bellum contrâ Persas profecturus, interminatus erat se *Galilaos* (ita *Christianos* nominabat) post victoriam de Persis relatam funditus euerfurum. Sed ante victoriam triumphum cecinit incautus, quia

*Partem ad utramque volat dubijs victoria pennis. Ouid. Vel
Ancipiti quondam bello turbatur utrinque.*

Etenim leuissimus sæpè atque inopinatus casus ex victo victorem, & ex victore victum exercitum reddit: Et nunquam minus, quàm in hoc euentus respondet. Incerta est fortuna pugnantium, priusquàm ad summum perueniatur, sicut in ipso *Iuliano* accidit, qui cum exercitu sexaginta quinque millium die 5. Martij Antiochiâ discessit, & aduersus Persas profectus, initio habuit felices successus, occisoque magno hostium numero, urbem Persiæ primariam, Ctesiphonta obsedit. Petenti pacem Regi Persarum, *Iulianus* dare recusauit. Persæ verò commeatum intercluserunt, idè in castris *Iuliani* magna fuit penuria, eiusque exercitus fame & siti pressus est. Tandem hostes accesserunt, & pugnatum est acritèr die 18. Iunij (vti duo Historici scriptores *Eutropius* & *Ammianus*, qui huic expeditioni interfuere scribunt.) Iterum autem congressi sunt die 26. Iunij, vbi *Iulianus* hastâ vel iaculo vulneratus est. Sed nemo in hunc vsque diem certi aliquid scire potest, an *Iulianus* à Persâ aliquo, an verò à suo milite, an ab Angelo, vel Dæmone occisus sit: Multum enim Ecclesiastici Scriptores hac in parte discrepant; vulnere autem illo mox extinctus est anno ætatis 32. cùm solus annum vnum & menses septem post *Constantij* mortem imperasset. Moriturus fertur manum sanguine suo impleuisse, illumque in aerem proiecis- se, & Christum debellatorem suum, rabiosè allatrasse hoc scommate *Vicisti Galilæe vicisti*. Galileæos enim per contumeliam Christianos nominabat, ipsumque Christum Galileum, ita simul & victoriam confessus est, & blasphemiam euomuit: sed cùm Christum & Christianos illusisset, illusio reddita est in sinum ipsius. Quòd in pulcherrimo hoc emblemate ostenditur:

Cernis, ut is calum fædo qui conspuat ore:

Non

*Non solum : imò suos conspuat ipse senus ?
Et tu qui cælum Domini contemnīs, in illum
Non quot verba iacis, tot tibi probra vemis ?*

A N N O C H R. 364.

IOVINIANVS, vel IOVIANVS XLVI. Romanorum Imperator, filius *Varreniani* Pannonici & viri præclari. Post *Iuliani* necem, milites omisā omni dilatione, alterā die *Iouiniano* infulas imperiales imponunt. Erat vir fortis & nobilis, ac illo tempore millenarius, quo *Iulianus* electionem proposuit, vt aut sacrificarent, aut militiā carerent : cingulum magis elegit amittere, quā sacrificare; hunc tamen necessitate constrictum retinuit *Iulianus*, qui cū violentè à militibus traheretur ad imperium, clamabat, *non se velle paganis imperare, cū ipse Christianus esset*, cūque vox omnium respondisset, *se quoque Christianos*, suscepit imperium. Mox ipse sollicitus quo pacto exercitum, vtpotè hostibus conclusum, educeret, repentè pio principi suam providentiam ostendit Deus. Nam Persarum Rex, misā legatione petiuit pacem: deindè cibaria militibus destinavit, & forum venaliū eis in deserto preparari præcepit, celebratisque fœderibus, exercitum reduxit incolumem : quæ pacta, quantum ad gloriam, Romanis turpia, sed tempori congruebant. Postquam pacem cum Rege Persarum fecisset, Constantinopolim cum exercitu properavit apud oppidū *Dadastana* inter Galatiam, & Bithyniam, læsus hyberno frigore, cū in cubiculum recens calce illitum venisset, & caleferi id ex prunis iussisset, siue odore noxio, siue calefactione subitā, ac nimia, nocte suffocatus, mortuus inuentus est die 17. Februarij, cū imperasset menses 7. dies 22. vixisset annos 23. vel vt alij voluit 33. vel vt quidam 40. *Eutrop. Oros. Sozom.*

A N N O C H R. 365.

PROCOPIVS cognatus *Iuliani*, quem *Iulianus* etiam voluerat successorem, Calend. Nouembr. sumit imperium, latuerat hic diū in Cappadociā, & extremā inopiā coactus Chal-

cedone tandem amicos inuenit , quibus fretus Constantinopolim properat , & pellectâ in societatem suam multitudine , dum cognationem sobolis *Constantini* iactat , Regiam occupat. *Valens* Imperator turbatus *Procopij* astu , quod & Constantinopoli positus esset vnâ cum Regiâ , & deindè Scytharum auxilia decem millia accersiuisset , quibus tot regiones occupasset , in animo habuit ad conditiones pacis descendere , quod & fecisset , nisi à Ducibus prohibitus fuisset. Idèd Nicomediam occupat , & Chalcedonem obsidet , sed probris exagitatus , obsidionem soluit . Indè accipit noua auxilia ex Germaniâ , & prælio cum *Procopio* congregiens militibus tesseram dat : quo facto *Procopij* exercitus signa ad Valentem detulit , & *Procopius* fugit in syluas , sed eum luna vespertino ortu eum proderet , captus & trucidatus est. Ita refert *Ammianus* , qui huic bello interfuit .

ANNO CHR. 366.

SAPORES Rex Persarum , liberatus bello Romano Armeniam inuadit , & Regem ex insidijs captum exoculat , & postea interficit , munitiones etiam quasdam intercipit ; & cum *Valens* mitteret , qui interim Armeniæ præesset , is etiam à Sapore eijcitur. *Ammian.*

ANNO CHR. 373.

QVADI & MARCOMANNI , ad quorum fines præsidaria castra iussu *Valentiniani* extruebantur , tumultuantur : quapropter *Gabinus* præfectus præsidiorum Regem eorum insidijs circumuentum trucidat , quâ iniuriâ irritati Danubium transeunt , & tempore messis incurfionem faciunt , parumque absuit , quin *Constantia* filia , quæ *Gratiano* nuptum adducebatur , capta esset , nisi carpento abrepta celeriter Sirmium abducta fuisset : vincunt præterea duas legiones Romanas , & vltius progressi essent , nisi *Theodosius Iunior* à tergo ipsos inuassisset & strauisset , quâ vi fracti domum redeunt. *Ammian.*

VALENTINIANVS I. vel MAGNVS XLVII. Romano-
rum Imperator, oriundus fuit ex oppido Pannoniæ Ciba-
lâ, quod non procul fuit à Tauraro, quod nunc est Belgradum.
Pater ei erat *Gratianus*, humili apud Cibalas Illyrias stirpe or-
tus, cui venalitium funem portanti quinque milites extorquere
nequiuertant, atque ex eo corporis robur ad militiam, militia
ad prætorianam dignitatem aditum aperuerat. Cum *Iulianus*
sacrificare cogeret idolis milites, maluit Tribunatu suo excidere
Valentinianus, quàm fide, colaphumque impegit Sacerdoti, vt
erat animi vehementior, lustrales ei aquas aspergenti, seque in-
dè non expiatum, sed turpi labe pollutum dicens. Quod fa-
ctum *Iulianus* conspicatus, *Valentinianum* ad Castellum in soli-
tudine situm relegarit, ibique vitam degere iussit. At *Valenti-
nianus* anno & paucis mensibus interiectis, imperium tanquam
mercedem suæ pietatis & confessionis obtinuit. Mortuo enim
Iuliano, ab Imperatore *Ioviniano* ab exilio reuocatus, & iterum
Tribunus militum factus est. Post hunc in Niceâ Bithyniæ
exercitus *Valentinianum* ordinauit Imperatorem, vt potè virum
optimum, & imperio dignissimum. Cum autem imperium su-
scipisset, & exercitus tentasset alium ei associare consortem,
ille respondit: *Vestrum*, inquit, o milites, fuit mihi dare iugum
imperij, meum ideo, & non vestrum est cogitare de bonis cõmunibus.
Cuius verba mirati milites eius secuti sunt voluntatem, at ille
fratrem de Pannoniâ vocatum *Valentem*, in consortium regni
assumpsit: & sibi occiduas partes retinens, fratri Orientales re-
gendas concessit. *Valentinianus* cum iam tertium ageret annum
cum fratre *Valente*, *Gratianum* filium suum, necdum plenè pu-
berem, hortatu vxoris suæ Seueræ Augustum creauit. Genera-
uit autem & alium filium *Valentinianum* de aliâ vxore Iustinâ,
quam viuente Seuerâ, nec tamen repudiatâ, duxisse probatur.
Hæc adèò dilecta *Seuera* fuit, vt eius pulchritudine *Seuera* cap-
ta, diceret aliquando Imperatori, *Iustinam tantæ venustatis esse.*
vt digna sit Imperatori nubere. Paulò post *Valentinianus* Iusti-
nam

nam ducere statuit, legem proponens publicam, quòd impunè quisque bina matrimonia suscipere posset, multiplicandę sobolis causâ. Lege latâ, *Iustinam* duxit vxorem, nec tamen *Seueram* abiecit. Sed exemplum Imperatoris nemo imitatus est. Demùm *Valentinianus* imperijsui anno 11. cùm gens Sarmatarum se per Pannonias diffudisset, bellum contrâ eos parauit; sed teriti *Valentiniani* aduentu, pacem petiuerunt. Ibi cùm legatione Quadorum (apud Brigionem oppidum, quod Brega Silesiæ esse existimatur) responderet, qui latrocinia excusabant, irâ vehementi percussus & inter exordia respondendi tumidior, increpabat verborum obiurgatorio sono nationem omnem, vt beneficiorum immemorem & ingratam, paulatimque lenitus & ad molliora propensior, tanquam ictus telo vitalia, voceque simul obstrictâ, suffectus igneo lumine cernebatur: & repente cohibito sanguine letali sudore perfusus, ne laberetur spectantibus exulibus, concursus ministrorum vitę secretioris, ad conclauem ductus est intimum. Vbi locatus in lecto, exiguas spiritus reliquias trahens, animum denique diù colluctatum efflauit, anno quinquagesimo quinto, imperij duodecimo nondum completo. Moriturus vnâ se tantum gloriari victoriâ dixit. Rogatus, qua? respondit: *Inimicorum nequissimum deuici carnem meam*. Sed gloriosius vicisset, si primâ vxore adhuc viuente, secundam non duxisset. *Ammian. Pompon. Lat. Aurel. Vict. Socrat. Niceph.*

A N N O C H R. 378.

VALENS post fratris *Valentiniani* discessum, cum *Gratiano*, & *Valentiniano Iuniore* imperauit quatuor annis. Tum liber effrenatâ audaciâ legem dedit, vt Monachi & Clerici diuinis deputati, ad militiam secularem cogentur. A blandimentis *Domitię*, vel *Dominicę* vxoris suę callidę & astutę fœminę persuasus, vt à verâ religione deficeret, Arianismum, amplexus est: sic imperium vt Tyrannus administrauit. Sciscitatus à *Necromantico*, quis post se regnaturus esset? quatuor litteras demonstrauit *Θ. Ε. Ο. Δ.* dicens: Hoc nomen imperij culmen post

post *Valentem* suscipere (indicabat *Dæmon Theodosium. M.* Imperatorem.) Quare Valens omnes qui *Theodori*, vel *Theodosii*, vel *Theoduli* vocabantur, occidi iussit, sed non potuit *Theodosium. M.* successorem occidere. Inter quos etiam *Theodosius* vir fortis, nobilis, & Dux præstantissimus ex Hispaniâ genus ducens, est occisus, qui tamen paulò post *Firmum* quendam tyrannidem affectantem, Africam, & Mauritaniam sibi subijcientem, iussu Valentis multis prælijs oppressum, ad voluntariam mortem coegerat, & sic Africam recuperauerat. De quo *Theodosio*, qui fuit pater *Theodosii. M.* fertur, quòd cùm iussus esset à Valente interfici, baptizare se fecisse, & mox iugulum percussori præbuisse. Difficilia bella gessit *Valens* cum Gothis, cum, quibus sæpè dubio Marte pugnatum est. Tandem, ut *Socrates habet* Constantinopolim venit die 30. Maij, ubi à plebe probris laceffitur, quòd Gothos in Thraciam recepisset, qui etiam iam suburbia Constantinopolis vastassent, cui iratus Valens ab urbe discessit die 11. Iunij. Gothi sibi metuentes, Episcopum de pace ad Valentem mittunt, sed nihil impetrant; imò vindictæ cupidus, etiam *Gratiani* exercitum, qui propè aderat, expectare noluit, sed die 9. Augusti pugnat, ubi, cùm Gothi ex insidijs equitatum vicissent, pedites in angustias cogunt, eosque trucidant, quanquam non cadant inulti. Præstantissimi viri in hac clade desiderati sunt, & vix tertia pars exercitus effugit. *Valens* desertus à suis armigeris, neminem habet, qui se tueatur, idèò sagittâ vulneratus, in casam quandam munitam deportatur, quæ obfessa, cùm qui intus essent, validè se defenderent, tandem allatis virgultis incenditur, & Imperator crematur, hostibus ignorantibus, quis intus esset. Qui ex incendio fugientes capti sunt, hæc hostibus nunciarunt. Extinctus est, cùm imperasset annos 14. menses 4. dies 9.

A N N O C H R. 383.

EUGENIVS Scotorum Rex in Britannîâ, cùm annis 21. regnasset, cadit in prælio contrà *Maximum*, & Scoti ita victi à Maximo Britannîâ pelluntur, abeuntque in Scandiam, ubi exulant annis 27. *Buch.*

N

FLA-

FLAUIVS GRATIANVS XLVIII. Romanorum Imperator filius *Valentiniani I. & Seueræ*, cum nondum pubertatis annos egressus esset, à patre insignibus imperij ornatus fuit. Igitur patre, ac patruo mortuo ad imperium assumptus, *Valentinianum II.* fratrem consanguineum, quem exercitus puerum adhuc vix quadrimum Imperatorem salutauerat, ab imperij societate non repulit; sed omnia ei communia fecit, & imperium cum eo diuisit. In imperij administratione, laudatissimus, pius, religiosissimus, humanus, & liberalis semper extitit. Tandem cum *Maximus* quidam Dux exercitus Romani, qui in Britannia tyrannidem arripuerat, Gallis ex improuiso adoriretur, *Gratianus* contra eundem pugnaturus legiones ab eo defecerunt, à quibus exceptus *Maximus*, eiusmodi dolo Imperatorem circumuenit. *Andragathius* Præfectus Classis, & socius *Maximi* lecticâ gestatus, occurrere *Gratiano* iussus est. Interim rumor est sparsus, aduentare vxorem Gratiani, quæ Lugduni Galliarum maritum expectaret. Hunc rumorem *Gratianus* verum esse ratus, nequē insidias metuens ad vehiculum vtrò accurrit, ex quo *Andragathius* armatus profliciens *Gratianum* nihil tale timentem occidit die 25. Augusti, cum vixisset annos 29. (secundum Marcellinum 24.) imperasset annos 16. dies 6. cum patre *Valentiniano* ann. 8. & paucos menses: cum patruo *Valente*, & fratre *Valentiniano* iuniore annos tres: cum *Theodosio* annos 4. & menses fere septem *Socrat. Aurel. Vict. Cris.*

A N N O C H R. 388.

MAXIMVS occiso *Gratiano*, facile totam Galliam occupat, deindè occupatis Gallijs, ad totius orbis aspirans imperium, cum incredibili bellico apparatu contra *Valeptinianum* ad Italiam transire disponit. *Theodosius* interea iustis de causis ac necessarijs, ad bellum ciuile permotus, cum duobus Augustis, vnus interfecti vltionem, alterius restitutionem pararet, aduersus *Maximum* tyrannum, solâ fide maior, sed longè minor vniuersi apparatus bellici comparatione, prorupit: ab Oriente siquidem digressus, cum orientalibus copijs Romam venit. Aqui-

Aquileiæ tunc *Maximus* confederat. *Andragathius* autem Dux summam belli administrabat, qui astuto consilio omnes alpium, ac fluminum aditus communiens, dum nauali expeditione incautum hostem præuenire, & obruere parat, spontè eadem, quæ obstruxerat claustra, deseruit, atque marino itinere ire obuiam *Theodosio* parat. Sed *Theodosius* terrestri itinere festinans, nemine sentiente, vacuas alpes intrauit, atque Aquileiam, vbi *Maximus* cum paruis copijs erat, hostem illum trucem, & ab immanissimis quoque Germanorum gentibus tributa, atque stipendia solo terrore exigentem, sine dolo ac controuersâ clausit, capit & occidit. Milites enim sui, terrore Maiestatis *Theodosii* vinctum tradunt, & sic occiditur. *Andragathius* autem comes, qui nauali expeditione incautum hostem præuenire parauerat, cognitâ *Maximi* nece, ac de cætero *Theodosio* resistere desperans, præcipitem se in undas dedit, ne acerbior afficeretur supplicio. Sicque submersus vitam finiuit, & ambo tyranni, & parricidæ iustas luerunt poenas. *Zonar. Ammian. Victor* etiam filius *Maximi* ab exercitu *Valentiniani* vincitur, comprehenditur, & interficitur. *Theodosius* verò *Valentiniano* reddit omnia, quæ *Maximus* obtinuerat, monetque vt relictis Arianis Orthodoxam fidem sequatur, & ab Orthodoxorum persecutione absteat. *Sigon.*

ANNO CHR. 392.

VALENTINIANVS II. VALENTINIANI II. Imperatoris, & *Iustina* filius, quem *Theodosius* Reipublicæ propagator, atque defensor acerrimus, in occidente collegam habuit, puerum adhuc, gerendoque imperio ineptum. Igitur pro eo *Iustina* mater ejus, corporis multo pulchrioris, quàm animi fœmina, Arianâ tabe infecta, imperium moderabatur. Hæc viuente marito, qui orthodoxus erat, non ausa fuit profiteri, quòd Ariano dogmati esset adicta. Ipso autem mortuo, quia filius adolescens erat, palam id professâ, & Catholicos quos potuit, sedibus suis eiecit. *Valentinianus*, cum in Gallijs transisset, ibique tranquillè rempublicam ageret, apud Viennam dolo *Arbo-*

gastis comitis sui strangulatus, atque vt vltimam voluntariam sibi consciuiffe mortem putaretur, laqueo suspensus est, quo extincto *Arbogastes* noluit sibi imperium vsurpare, sed tyrannum creauit *Eugenium*, eligens hominem, cui titulum Imperatoris imponeret, ipse acturus imperium. Vir barbarus, animo, consilio, manu, audaciâ, potentiâque nimius contraxit vndique innumeras, inuictasque copias, vel Romanorum præsidij, vel auxilijs Barbarorum. Alijs potestate, alijs cognatione subnixus. Denique extabat genere Francus cultorque sordidissimus idolorum. Igitur *Eugenius* atque *Arbogastes* cùm instructâ acie alpium transitus tentarent, *Theodosius* expers cibi ac somni orationi incumbens, totam noctem peruigil exegit, cùm tamen se esse destitutum à suis sciret, ab hostibus circumseptum nesciret, fiducialiter arma corripiciens, signoque crucis signum prælio dedit, ac se in bellum, etiam si nemo sequeretur, victor futurus immisit. Nam consultus *Ioannes Anachoreta* eum victorem sponderat. Quem cùm *Arbitio* hostilium partium comes ignarum circumpositis excerpisset insidijs, conuersus mox ad reuerentiam Augusti, eum non solum periculo liberauit, verum etiam auxilio instruxit. Cùmque ad congressionem ventum esset, vehemens turbo ventorum à parte *Theodossi* in ora hostium ruit, qui ab eius parte spiculâ missâ valentèr hosti infigeret, & hostili manu missâ repelleret. Nec morâ parua suorum datâ strage victori se *Theodosio* hostilis exercitus prostrauit. *Eugenius* captus, atque interfectus est, *Arbogastes* suâ se manu percussit, præmiserat namque prius *Theodosius* decem millia armatorum Gothorum, quæ ab *Arbogaste* comite funditus deleta sunt. Quos utique *Theodosio* perdidisse magis lucrum, quàm detrimentum fuit. Ad cuius laudem ob insignem victoriam, *Claudianus* Poeta eximius, sed infidelis, inter cætera hos versus cecinit.

O nimum dilecte Deo, cui fundit ab antris

Æolus armatas hyemes: cui militat æther,

Et coniurati veniunt ad classica venti.

Post Valentinianum imperarunt *Theodosius Magnus*, *Arcadius*, *Honorius*, & *Theodosius II.* de quo infra.

ANNO CHR. 398.

GILDO in Africâ ante hac imperio fidus, impedit ne frumenta Roman mittantur, contrâ hunc se offert *Mazeſceles* frater Gildonis; Gildo cùm hæc comperiſſet, fratris liberos iugulat, & ſcelus ſcelere cumulat. Indè *Honorius* Imperator *Mazeſcelem* mittit in Africam contrâ Gildonem, ſeptuaginta millium militum exercitu inſtructum. *Mazeſceles* primò milites Romanos ad ſe traducit, indè Barbaros fugat, *Gildo* victus arreptâ nauï fugit, ſed vento in Africam repeſſitur, vbi capitur & ſtrangulatur, & vrbs Roma ſtatim difficultate annonæ ſubleuata eſt. *Zoſim.*

ANNO CHR. 399.

EVTROPIVS, cuius quidem ſumma apud *Archadium* Imperatorem potentia fuit, & primus ex Eunuchis dignitatem conſularem ab Imperatore obtinuit, ſed *Rufino* cui ſucceſſit nihilo melior fuit. Erat *Rufinus* homo improbus, à quo *Arcadius* totus pendebat, ſed eiſdem *Arcadij* iuſſu à militibus mille vulneribus conſoſſus in fruſta conciſus fuit. De quo *Claudianus* lib. 1. in *Rufin.* cecinit.

Sapè mihi dubiam traxit ſententia mentem,
Curarent ſuperi terras, an nullus ineſſet
Reſtor, & incerto fluerent mortalia caſu.
Nam cùm diſpoſiti quiſſem ſœdera mundi,
Præſcriptosque maris fines, annique meatus,
Et lucis noctiſque vices: tunc omnia rebar
Conſilio firmata Dei, qui lege moueri
Sidera, qui fruges diuerſo tempore naſci,
Qui variam Phœben alieno iuſſerit igne
Compleri, ſolemque ſuo: porrexerit undis
Littora: tellurem medio libraueris axe.
Sed cùm res hominum tanta caligini volui
Adſpicerem, latoſque diuſtorere nocentes,
Vexarique pios: rursus labefacta cadebat

Rel.

*Religio, causaque viam non spontè sequebar
 Alterius, vacuo quæ currere semina motu
 Affirmat, magnumque nouas per inane figuras
 Fortuna, non arte, regi: quæ Numina sensu
 Ambiguo vel nulla putat, vel nescia nostri.
 Abstulit hunc tandem Rufini pœna tumultum.*

Eutropius igitur Magistratum vendidit: prouincias, quibus vellet, eripuit: honoratissimos quosque calumniatus est, eosque in exilium egit. *Stiliconem* etiam in Occidente hostem imperij publicè declarari iussit: insuper *Gildonem* comitem, de quo supra, in Africâ ad suas partes traduxit, & vt Africam occuparet, eamque tanquam iussu *Arcadij* obtineret, decreuit. Et hîc notandum ipsum sedulò operam dedisse, vt lex ab Imperatoribus promulgaretur, ne quisquam ad Ecclesias, tanquam ad asylum profugeret: sed vt hî qui profugerant, inde abriperentur, grauioreque pœnas luerent. Quâ lege confestim ille ipse pœnas dedit. Nam cum illius fallacia deprehensa, quòd Imperatori perfidus esset, Imperiumque affectaret, Imperator ipsum è medio tollere sibi proposuit. Quòd cum *Eutropius* animaduerneret, ad Ecclesiam vbi securus esse putabat, confugit. Verùm secundum legem latam ex templo extractus est, illique caput præscindi *Arcadius* iussit. *Socr. Zosim.*

A N N O C H R. 400.

GAINA comes & Dux *Arcadij*, *Arcadium* ex imperio excussurus, astu Constantinopolim Gothorum auxilio occupare conatur, sed re proditâ Gothi, qui in ipsam urbem ducti erant, trucidantur; idèò ad Hellespontum properat, cum hostis ab Imperatore declaratus esset. Contrâ *Gainam* ab *Arcadio* mittitur *Frauita*, qui maris Præfectus erat: hic cum *Gainæ* copix transire conantur, vincit, demergit, & victor ad Imperatorem redit. Propterea Consul in sequentem annum designatur. *Gaina* victus trans Istrum cum suis properat, vbi *Huldes* Hunnorum princeps, vt *Arcadio* rem gratam faceret, sæpius prælio cum *Gaina* congregitur, eum vincit tandem, & obruncat,

cat, caputque eius die 3. Ianuarij sequentis anni, vt *Marcellinus* habet, Constantinopolim mittit. *Zosim.*

A N N O C H R. 405.

RADAGAVSIUS Rex Gothorum, 700000. militum, in Italiam duxit, in Venetam regionem, Æmiliam & in Hetruriam transijt. *Stilico* se hosti nulli obijcit, quod eæ regiones essent patentioribus campis, in quibus paruis suis copijs ab immensâ illâ multitudine timebat. *Radagysius* verò diuinitus conterritus. Nam cùm Florentiam iam obsidione præmeret, Fesulanum montis iugo urgente vndique timore concluditur, agmina que, quibus angusta dudum videbatur Italia, latenti spe in vnum, ac paruum verticem truduntur. Vbi cùm fame & siti conficerentur, *Stilico* ipsum aggreditur, & saluis suis omnibus ad centum millia hominum trucidat. Rex *Radagysius* solus spem fugæ arripiens, in fugâ captus à Romanis in vincula coniicitur, ac paulisper retentus, vitâ priuatur. Tanta verò multitudo captiuorum Gothorum fuisse fertur, vt vilissimum pecudum modo singulis aureis passim greges hominum venderentur. *Zosim. Paul. Diac. Oros.*

A N N O C H R. 407.

IN Britannia. *Milites* tumultuantur, & nouum Imperatorem per tumultum eligunt *Marcum* quendam; mox eo occiso eligunt *Gratianum*, & hoc quoque occiso eligunt *Constantinum* ex infimâ militiâ hominem, tantummodò propter nomen, sine merito virtutis, qui impetum in Gallias facit, & milites Romanos ad se traducit. *Zosim. Bed.*

A N N O C H R. 408.

STILICO Honorij imperatoris focer, Wandalorum perfidiæ, & dolosæ gentis genere editus, cùm tutor constitutus esset imperij Occidentis à *Theodosio M.* immemor beneficiorum à *Theodosio* in se collatorum, immemor etiam affinitatis cum *Honorio*, regnum *Encherio* filio affectans, ingentia reipublice mala intulit. Igi-

Igitur Romanæ irruptionis gentes copijs, viribusque tolerabiles, hoc est Alemannorum, Sueuorū, Wandalorum, Burgundionum, vtrò in arma suscitauit, easque pulsare Gallias voluit, vt sub hac necessitate à genero in filium extorquere posset imperium. Tandem vbi Imperatori *Honorio*, exercituique Romano hæc tam ingentia damna patefacta sunt, commoto iustissimè exercitu occisus est *Stilico*, qui vt vnum puerum purpurâ indueret, totius humani generis sanguinem dedit. *Eucherius* tum fugâ in Picenum euasit, paulò post tamen retractus, iugulatus est. *Zosim. Paul. Diac.*

A N N O C H R. 411.

GERONTIVS Dux Honorij Imperatoris contrâ *Constantinū* tyrannum in Gallias mouet, & filium *Constantem* Viennæ concludit, capit, & trucidat, patremque *Constantinum* Arelati obsidet. Interim *Honorius* etiam *Constantium* Ducem in Gallias mittit ad euertendum *Constantinum*, qui iam Francos, & Alemannos in auxilium euocauerat; sed *Constantius* dispositis Francorum insidijs ducem capit, & exercitum eius trucidat, *Constantinum*que, qui iam deposuerat purpuram, capit, & *Honorio* mittit, à quo occisus est.

A N N O C H R. 413.

HERACLIANVS Africæ comes, qui Honorij partes hætenus fortiter defenderat, superbiâ elatus ab *Honorio* desciiuit, & imperium sumpsit, cum immensa satis, incredibilique classe nauium Romam contenderet, & littora Italiæ crudeliūmè vastaret, à *Marino* duce Honorij victus est, & amisso exercitu, arreptâ naui solus Carthaginem redijt, vbi à militibus occisus est. *Oros.*

A N N O C H R. 415.

ATHAULPHVS Alarici Regis Gothorum affinis, hoc mortuo, Gothi Athaulphum Regem constituentes, Romanū redeunt: si quid residuum fuit more locustarum eradunt, aufer-

ren-

rentes deindè *Gallam Placidiam*, sororem Honorij, quam sibi Athaulphus apud forum Cornelij connubio copulauit. Eam diuino iudicio velut obsidem ac pignus Roma huic barbaro Regi tradidit. Nam ad hoc mariti animum acerrimo ingenio, subtilibusque blandimentis eum inflexit, vt vltro à Romanis pacem expeteret, qui ad Gallias proficiscens, apud Barcinonem quando equos suos in stabulo contemplari vellet, à *Dobbio* seruo suo, cuius dominum interfecerat, trucidatus est. Post quem *Genfericus* regnum capiens, dum pacem Romanis seruare disponit, & ipse à suis peremptus est. Deinde *Walìa* regnandi iura suscipit, ad hoc electus à Gothis, vt pacem infringeret. Hoc cognitu non indignum est, quòd cum *Honorio* nuaciatum esset *Romam* perditam, miratus est illā subitò perijsse, quam paulò ante festiuissimè ludentem viderat. Intelligebat hoc de *Gallina* quadam pugnaci, cui nomen *Romæ* indiderat, doluitque se frustra turbatum fuisse. *Agath. Paul. Diac.* Huic *Athaulpho* Pithæus sequens Epitaphium posuit.

Bellipotens valida natus de gente Gothorum,

Hic cum sex natis Rex Athaulphe iaces.

Ausus es Hispanas primus descendere in oras,

Quem comitabantur millia multa vrum.

Gens tua tunc natos & te inuidiosa peremit,

Quem post amplexa est Barcino multa gemens.

A N N O C H R. 418.

PLINTHA comes quidam imperium in Palestinâ inuadens, à Ducibus *Theodosij* victus & occisus est. *Marcell.*

A N N O C H R. 419.

GVNDERICVS vandalorum Rex cum annis 16. regnasset, & crudeliter in Catholicos grassatus esset, à Dæmone correptus interiit. Succedit *Geisericus*, qui regnat totis annis nonaginta octo. *Isidor.*

ANN O CHR. 422.

MAXIMVS & IOVINVS, qui sibi imperium in Hispaniâ sumptserant, vincti Romæ abducti, & interfecti sunt. *Sebastianus* tyrannus Iouini frater, continuò creatus, occisus est. *Tertullus* Consul, qui se principem in Senatu futurum gloriatus est, pari nihilominus exitu periit. Hinc *Honorius* deuictis Gothis Romæ triumphauit. *Attalus* verò à Gothis Imperator factus, postmodum à *Constantio* captus, missusque Honorio, truncatâ dexterâ manu, Liparam relegatus est. *Paul. Diac.*

ANN O CHR. 425.

IOANNES, qui scriba fuerat, cùm fortunam suam ferre non posset, defuncto *Honorio* absque liberis, inuadit imperium, iungit sibi Duces, *Cassinum* & *Aetium*, & cùm sensisset id Theodosio non placere, & bellum sibi metuendum esse, *Aetium* ad Hunnos mittit, qui contrahat milites. Interim cùm *Ardaburius* esset Rauennæ in captiuitate, socios sibi fidos adiungit, & ad *Asparem* filium, quid faciendum sit perscribit, qui assumpto equitatu celeriter & improviso Rauennam venit, & pastore quodam Duce per paludem portis patentibus Rauennæ recipitur, vbi *Ioannem* cùm decimum octauum imperij mensem compleuisset, capit, & ad *Placidia* mittit, cuius iussu primùm manibus, post capite truncatur. *Aetius* verò, qui Hunnos adducebat, cùm audiret Ioannem captum, paciscitur cum *Aspare*, vt in gratiam recipiatur, & vt Hunnis munera dentur, quibus acceptis ad suos spontè redierunt. *Socr.*

ANN O CHR. 444.

SATVRNINVS Comes mittitur à Theodosio Imperatore ad occidendum *Seuerum* Presbyterum, & *Ioannem* Diaconum, qui *Eudocia* Augusta erant à concionibus. *Eudocia* irata protinus *Saturninum* trucidat, hinc iratus *Theodosius* spoliat coniugem regis ministris, & apud Aeliam vsque ad mortem custodiri iussit. *Marcell.*

AN-

A N N O C H R. 445.

ATTILA ab externo bello otiosus, rabiem in fratrem *Bledam* conuertit, & vt solus imperio potiretur eum interficit, & omnes sibi obedire iussit. *Marcell.*

A N N O C H R. 450.

THEODOSIUS II. siue IVNIOR LI. Romanorum Imperator, *Arcadij & Eudoxia* filius, qui adhuc in cunis vagiens à patre suo Augustus est appellatus, & cum esset moriturus cum testamento heredem imperij scripsit, & tutorem ei adiunxit, non fratrem *Honorium*, sed *Isidigerdem* Regem Persarum, cum quo foedus inierat. Cum in Oriente imperaret, auditâ *Honorij* patruum morte, *Valentiniano* Constantij, & *Placidia* filio imperij insignia dedit. Mansuetissimum ac lenissimum Principem ferunt fuisse Theodosium, minimèque omnium cruentum, lectioni sacrarum literarum, & pietati impensè addictum. Tandem accidit, vt cum venatione se exerceret, equo delapsus, vertebam dorsi luxauit, & mortuus est die 29. Augusti, cum imperasset post patrem annos 42. menses ferè tres. Succedit ipsi *Marcianus*.

A N N O C H R. 451.

THEVDERICVS Gothorum Rex peremptus est in praelio contra *Attilam*. Ceciderunt ad centum octuaginta millia ex vtrâque acie, præter nonaginta millia Gepidarum & Francorum, qui mutuis vulneribus ceciderunt, *Tornand. Sigebert.* Imperauerat autem *Theudericus* annis 23. cui succedit *Thorismundus* eius filius.

A N N O C H R. 453.

ATTILA Mundzucci filius, fortissimarum gentium dominus, qui solus primusque Scythica & Germanica regna obtinuit, atque vtrumque imperium captis vrbibus terruit: se Regem scripsit Hunnorum, Medorum, Gothorum, Danorum, metum Orbis, Deique flagellum. Cumque ad Urbem Romanam,

cui minimè parcendum putauit, properaret, *Valentinianus* tunc Imperator, legatum Pontificem *Leonem* ad eum vt Vrbi parceret misit, adiectis mandatis, vt quacumque conditione posset, *Attilam* non solum à progressionē auerteret, sed etiam ad Italiam primo quoque tempore relinquendam impelleret. Haud respuit in tantâ rerum asperitate laborem vllum egregius, ac S. Pontifex, sed comitatu honestissimo sumpto, quam maximâ potuit, ad eum celeritate contendit; nactusque ipsum ad Mincium, vt proximè confidentem, ac sœua adhuc secum de petendâ Româ consilia volutantem, se venisse à *Valentiniano* legatum ostendit. Non potuit homo non minus moribus, quàm genere barbarus, tam sancti, tamque venerandi antistitis aspectu non grauitè commoueri, itaque benignè, atque honorificè illum excepit, & liberè, quæ peteret, expromere iussit. Quo factò, omnia quæcumque voluit, impetrauit: hominemque illum ferum, atque ab omni religione auersum, graui diuinæ iustitiæ commemoratione adeò permulsi, vt ipsum adhuc quibusdam quasi facibus inflâmatum ad cupiditatem scelerati facinoris obeundam, promissò annuo tributo, ab eiusmodi consilio reuocarit. Additur res auditu mirabilis, *Attilam* non tam grauissimâ Leonis oratione placatum, quàm aspectu Viri à tergo *Leonis* assistentis, atque ipsi gladium, ni obedientem se gereret, intentantis, fuisse perculsum, quòd ipse postea disertè confessus est; nam cum à suis reprehenderetur, quòd tam faciliè Pontificis Romani nutui, auctoritatique cessisset, respondit, non se illum fuisse reueritum, sed alterum prope illum in habitu Sacerdotali astantem, formâ augustâ, & canitie venerabili præditum, districtoque gladio sibi mortem, ni dicto audiens esset, acerrimè minitantem: illum autem *Petrum* principem Apostolorum fuisse nostri merito crediderunt. Vulgo etiam inter Hunnos sermo crebuit, *Attilæ* ferociam à duabus tandem feris fuisse perdomitam, *Lupo* in Galliâ, & *Leone* in Italiâ, cum *Lupum* Tricasinum Episcopum, & Pontificem significare *Leonem* vellent. Ita motis à *Mincio* castris, Noricum versus iter suscepit, ne per loca ruinis strata, agrosque recenti adhuc igne fumantes, atque ab omni genere alimentorum inopes exercitum

præciosâ potius , quàm necessaria prædâ onustum reduceret , atque indè transmissio Danubio in Scythiam suam peruenit , famâ sæui prædatoris potius , quàm constantis bellatoris relatâ . Post hæc *Honorio* *Valentiniani* Imperatoris soror , libidine inflâmata , eunuchum legatum ad *Attilam* misit , coniugium & regnum ei offerens . Misit igitur *Attila* legatos ad *Valentinianum* , qui suasionibus minas addiacentes *Honoriam* petebant : sed prius quàm legati Romam reuerterentur , *Attila* (qui alioquin etiam more gentis plures habebat coniuges) puellæ cuiusdam eximix , cui *Hildico* nomen fuit , nuptias cum eâ celebrauit , in quibus cum vino & Veneri nimium indulisset , iamque supinus obdormiuisset , ferociter sternens , nocte eâ extinctus est , sanguine copioso per os , atque per nares erumpente . Indè silentio noctis cadauer sepulturæ mandatum , idque auro , argento , ferroque munitum est ; scilicet , vt ferro gentes edomitas , auro , argentoque spoliaturum imperium indicarent : addidèrunt indè arma hostibus adempta , cæteraque pretiosa fortibus viris erepta insignia . *Marcellinus* Actij impulsu *Attilam* à muliere confossum hoc anno notauit , alij in priorem retulerunt . *Sigon.* *Iornand.* *Antonius Vulpinus* *Nouocomensis* , *Attila* hoc Epitaphium conscripsit .

Quid tot conspiciens , viator , altum
Erecta ad tumulum trophæa , totque
Victorum exuuias Ducum , urbiumque
Tot cadauera , totque de subactis
Triumphos populis , stupes anhelus ?
Rex ille Attila , Numinum flagellum ,
Tu nostri reliqua : hic iacet ; viator
Cerne ut nunc etiam cinis superbus
Spiret imperium , minas , furorem ;
Hunc casus nisi narium soluta
Vena , dum thalamis nouæque nuptæ
Indulget nimis , abstulisset ; orbis
Euersus , titulos , decusque , monstro
Fatali cumularet , & trophæa .

ANNO CHR. 454.

THORISMVNDVS Gothorum in Galliâ Rex, quòd *Actius* sibi nulla auxilia contrà *Attilam* tulisset, imperij prouincias inuadit, & *Arelatem* obsidet, nec vi ab *Aetio* depelli potuit; quapropter de pace agitur, & *Actius* *Thorismundo* orbiculum aureum gemmis ornatum, pendentem libras quingentas offert, qui in thesauris Gothorum conseruatur. Sed cùm *Thorismundus* post victoriam, & pacem factam insolentius gereret in odium venit, & cùm fortè agrotaret, à fratribus suis trucidatur, hac fraude: cùm se curandi gratiâ sanguinem mitteret, à cliente inimicos falso adesse nunciante, armis subtraçtis, occisus est; ita tamen vt scalpello arrepto, antequam opprimeretur, nonnullos ex insidiatoribus strauerit: regnauit autem annos tres: succedit ipsi *Theodericus* frater, qui regnat annis 13. *Iorand. Ithac. Sigon.*

AETIVS patricius Romanus vir bellicosissimus, & fidelissimus Dux *Valentiniani* Imperatoris, qui *Attilam* in campis Catalaunicis fugarat, eique terror fuerat, ab ipso *Valentino* peremptus est: *Maximus* (qui postea *Valentiniana* occiso imperium rapuit) vxorem habebat formosissimam, de quâ infrâ, cuius pudicitie *Valentinianus* insano amore incensus, vim intulit. Quod nefarium facinus cùm vindicare *Maximus* cuperet, & cùm se *Valentiniano* vitam eripere sine certo periculo non posse, viuente *Aetio* animaduerneret, ipsum ante de medio sibi tollendum existimauit. Itaque reuè aggressus, eunuchos regij corporis custodes spe, præmijque corruptos induxit, vt *Valentino* persuaderent, *Aetium* rebus gestis inflatum, nouas res in Galliâ meditari. Quòd cùm princeps credidisset, continuò cogitare de illius delendi ratione instituit; cùm autem in hanc curam animum intendisset, fortè ex amico quodam quæsiuit, num *Aetij* mortem utilem fore reipublice iudicaret: cui ille, *Minimè verò* inquit *immò si illum sistuleris, tu quidem dexteram manu altera defecabis*. Quâ voce haudquaquam deterritus, *Aetium* Romam acciuit, & satellitibus in palatio collocatis, vbi accessit per eos incautum vnâ cum *Boetio* amico fedissimè trucidauit. Quo ex-

tin-

tincto, simul omne Occidentalis Imperij præsidium concidit: tanta fuerat in eo virtutis indoles, tanta auctoritas, atque ad omnes res consulendas, atque agendas consilij promptitudo, animique alacritas. *Sigon. Procop. in Vandal. Pau. Diac.*

A N N O C H R. 455.

VALENTINIANVS TERTIVS LII. Romanor. Imperator, *Constantij* Patricij Romani, & *Placidie* filius, cùm puer sex annorum esset, Cæsar creatus est à *Theodosio* II. Cùm verò feliciter rem gereret, acclamatione totius Italiæ Augustus ab Augusto *Theodosio* appellatus est: Corpore, membris, & facie, egregia atque spectabilis fuit persona, sed animi dotibus, quæ ad imperium requirebantur, caruit. Quia pater immaturâ morte obierat, & mater educationem neglexerat, adeò vt otio atque voluptati deditus, omnis generis vitia, atque flagitia perpetraret. Vndè occidentale imperium sub eo, & cum eo ruinam est passum; Ipse namque, postremus Imperatorum in Occidente vsque ad *Carolus* Magnus fuit. Cùmque *Valentiniani* ab instantibus curis laxatus esset animus, res duas omnium, maximè improbatas, ac reipublicæ, sibi que demùm perniciosissimas est aggressus, quarum vna fuit turpioris libidinis, altera, stolidæ cuiusdam temeritatis; violator enim pudicitie vxoris *Petronij*, & *Actij* interfector extitit. Vxorem ille *Petronij Maximi* perditè deperibat; erat autem *Maximus* Senator, idemque patricius, nepos illius *Maximi*, quem *Theodosius* Gratiani vlciscendi causâ sustulerat. Hanc igitur formâ excellentem, cùm miserè amare cœpisset, blanditijs primùm ad sui obsequium allicere nixus est; vbi verò pectus eius munitum pudicitia reperit, ad artem se contulit, quippe *Maximum* ad se accersuit, & de industria ludere cum eo talis instituit, certoque auro proposito, annulo eius ludi victor potitus est, quem statim *Maximi* nomine clam ad illius coniugem misit, eamque iussu mariti signo accepto, properare in Palatium ad salutandam *Eudoxiam* Augustam præcepit. Mulier annulo mariti conspecto, nullâ de re suspicans adiit, ac statim in gynæceum à paratis ad id mulie-

bus deducta est. Neque ita multò post *Valentinianus*, *Maximo* relicto, libidine ardens accessit, atque amorem textatus, castissimæ mulieri stuprum nefarium intulit, *Sextum Tarquinium* imitatus, qui violatione *Lucretiæ* regnum ex vrbe deiecit. Dimissa indè mulier, vt iniuriam violatæ pudicitix vindicaret, viro rem prodidit, ipsumque, vt qui tanto probro occasionem aperuisset, prope detestabunda increpuit, ac mox rei indignitate per se satis accensum quibusdam quasi furiarum facibus ad tantam persequendam contumeliam incitauit. *Maximus*, vt iniuriam vxori illatam vleisceretur, & cùm ad perimendum *Valentinianum* animo iam esset erectus, *Osfilam* & *Transilam* fidos quondam Aetij satellites, indignitate Domini necis iniectâ, ac muneribus & pecuniâ in præmium periculi ostentatâ, impulit, vt *Valentiniano* parum ab eis cauenti manus afferrent. Nec consilium fefellit euentus, die 17. Martij conuenerunt, atque hominem inermem, neque de eiusmodi insidijs cogitantem, in campo Martio pro tribunali concionantem nacti circumsteterunt, & per *Ocillam* Aetij bucellarium ex aduerso venientem gladio confoderunt, ac vitâ exuerunt. In eo tumultu *Heraclius* eunuchus cecidit; cùm pro domini salute suum caput offerret, fidemque in extremo etiam casu præstare contenderet. Totâ indè non solùm regiâ, sed etiam vrbe tanti facinoris magnitudine consternatâ, nemo extitit, qui se *Maximi* conatibus aduersarium exhibuerit. Obijt *Valentinianus* anno imperij sui trigesimo, ætatis verò trigesimo quinto. Mortem eius occasus imperij in Occidente secutus est. Nam Roma primò à Tyrannis, postea ab ipsis Barbaris agitata est, Franci Galliam, Scoti, Picti, & post eos Saxones Britanniam, Hunni Europam, Wandalis Africam, alij alias prouincias Occuparunt ac vastarunt, donec nomen & maiestas imperij in occidente concidit. *Sigon.*

Maximus, occiso *Valentiniano*, statim palatium cum satellitibus ingressus est, & imperium nemine obstante arripuit, statim autem poenituit eum arrepti imperij, propter negotiorum molem quotidie sustinendâ. Imperij nihilominus administratio fuit tyrannica. Nam occupato imperio, statim *Eudoxiam* *Valentinia-*

tiniani vxorem vi compressam, sibi matrimonio sociavit, vxore suâ paulò ante amissâ, quo facto, parati ad id, promissis muneribus, milites ipsum Imperatorem leuarunt. Tumultuantibus autem Francis & Gothis in Italiâ, *Auitum* magistrum militiæ fecit, & Galliæ consulere iussit. Dum hæc autem aguntur, *Maximus* nouo alio, & magis tetro scelere est appetitus, quod non ipsi solum, sed vrbi etiam Romanæ præsens, ac memorabile exitium attulit. Is primâ nocte cum *Eudoxiâ* cubans, illud in sermone imprudenter iniecerat, se nimio illius amore incensum viro eius *Valentiniano* insidias retendisse: eaque vox altius, quàm opus fuisset, in pectus *Eudoxiæ* penetrarat, itaque mulier, siue propriæ contumeliæ impotens, statim animum ad perniciem *Maximi* appulit, ac mox, alijs auxilijs desperatis, occultè nuncium ad *Genfericum* Regem in Africam cum literis, ac muneribus amplissimis misit, magnoperè obtestans, vt ad se, ciuitatemque Romanâ infestâ *Maximi* tyrannide liberandâ, ac simul ad *Valentiniani* mariti necem iniustissimam vindicandam accederet; id enim ipsum fœderi, amicitiaeque debere, quo nuper se cum eo per *Honorium* filium obsidem astrinxisset. His literis acceptis *Genfericus* erectus, optatam potius, quàm speratam occasionem vltro oblatam arripuit, ac subito spe ingentis, atque opimæ prædæ illectus, classem ad expeditionem Romanam instruxit, ac trecentis millibus *Wandalorum*, *Maurorum*que impositis, cursum Romam versus prope fatalem intendit, vt quòd *Alaricus* summis votis expetitur, ac maximis viribus tentatum vix extorsit, id ipse vltro quasi à fortunâ porrectum acciperet, idest, vt Romam à principio originis suæ ab hostili clade prope intactam secundâ irruptione affligeret, ac *Wandalicæ* feritatis vestigia ad omnem posteritatis memoriam in ipso quoque imperij domicilio impressa relinqueret. Itaque dum *Maximus* aulam, atque imperium inter læuos militum, popularium, fœderatorumque tumultus nihil ex Africâ aduersi metuens regit, ecce de improviso pridie Idus Iunias, nec opinantibus omnibus, *Genfericus* classem valido milite, atque omni bellico apparatu refertam ad littora Romana appellit, nec non

exercitum ad omnem vrbs oppugnationem instructissimum repentè exponit, atque explicatis ordinibus ducere ad mœnia eius instituit. Quâ re cognitâ, tantus è vestigio ciuitatem pa-
 uor inuasit, vt eodem momento vrbs capta omnibus videretur. Itaque populares iuxta, ac nobiles de suâ salute solliciti vrbe se tumultuosè proripuerunt, atque in montes, syluasque, vt tutiores futuri, latebris profugerunt. Quâ trepidatione animaduersâ *Maximus* & ipse formidine anxius, ac propè ab omnibus auxilijs destitutus, ex vrbe excessit, seque cæteris non tam fœdæ, quàm periculosæ fugæ socium præbuit. Fugientem autem ac solum vbi Senatores quidam inimici eius viderunt, veteres subito offensionum acerbitates animo reuocarunt, atque iracundiâ incitati per occasionem lapidibus inceserunt, ac mox tractum, laceratumque per *Vrsu*m Romanum militem in Tiberim proiecerunt. Quæ postquam *Genfericus* accepit, post triduum vrbem necessario præsidio vacuam, nemine resistente ingressus, à *Leone* quidem Pontifice, & *Eudoxia* flexus, ne vr-
 bem incendat, eam tamen totam per quatuordecim dies diripuit: & non solum priuatas ciuium domos spoliauit, sed etiam aurea vasa è Templo Hierosolymitano à *Tito* allata rapuit, ea-
 quæ vnâ cum *Eudoxia*, & duabus filijs *Placidia*, & *Galla*, multisque millibus captiuorum, secum in Africâ asportauit. *Procop. Zonar. Iornand. Sigon.*

Auitus, qui eo tempore apud *Theodoricu*m Gothorum Regem legationem obibat, decernitur Imperator, si ipse imperium recipere velit, quod maxime suadet Rex *Theodoricus*, & milites promptâ voluntate ipsum Imperatorem coronant. In Italiam regressus, dimissoque Gothico auxilio, cum ob *Maximu*m, & dignitatem imperatoriam à *Marciano* Imperatore, & populo in odio haberetur, *Recimer* Sueuus militiæ magister cum iussu *Marciani* Imperatoris Româ pepulit, comprehensumque coegit imperio se abdicare: ne igitur contemptus viueret, *Placentiæ* Episcopus factus est, cum tantum decem menses & quindecim dies Imperator in occidente fuisset. Verum cum Senatus non contentus hac degradatione, mortis pœnam illi
 irro-

irrogaret, in Gallias fugit, ubi mærore animi mortuus est.
Sigon.

A N N O C H R. 456.

RECTIARIVS Sueuorum Rex, cum exercitu obuiam veniens *Theodorico* Gothorum Regi, ab ipso ad Urbicum fluuium fugatus & captus, cum fugâ euadere non posset, occisus est, atque ita regno Sueuorum potitus *Theodoricus*, ipsis præfecit *Aclulphum*, qui statim rebellauit *Theodorico*, atque ob id statim poenas dedit; quapropter Sueuis permittitur, ut sibi Regem ex suis creent, qui regnum deferunt ad *Masdrum*, qui id obtinet annis quatuor. *Vasæus.*

A N N O C H R. 460.

MASDRAS Sueuorum in Hispaniâ Rex, cum annos ferè quatuor regnasset, occiditur mense Maio: succedit ipsi *Frumarius*, qui similiter annos quatuor regnat. *Isidor.*

A N N O C H R. 461.

MAIORANVS, militiæ Magister à *Leone primo* creatus, & ad imperium Occidentale occupandum missus, cum in Italiam venisset, propè Rauennam, sexto ab vrbe lapide in loco, qui ad Columellas dicebatur, Imperator exercitu approbante, leuatus, atque Augusti nomine insignitus est. Inde in Urbem ingressus *Recimere* Patricio in consiliorum, rerumque omnium societatem accepto, rebus consulere necessarijs coepit. Non multò post Gallicâ clade permotus *Maioranus* Augustus, asperâ adhuc hyeme, magno labore cum exercitu Alpes transcendit, ut Galliam armis pacaret primum, deindè afflictam beneficijs recrearet. Itaque acri inito bello, Gothos ex omnibus, quæ occupauerant oppidis expulit, ac pace datâ, provinciam perlustrauit. Quo factò, *Sidonius* qui tum pangendis carminibus excellebat, ipsum victoriâ ouantem nobili Panegyrico salutauit, in quo præsidium rebus Galliæ afflictis, atque in primis Lugdunensi poposcit, inquit:

Et quia laxatis nimium spes unica rebus
 Venisti, nostris petimus, succurre ruinis,
 Lugdunumque tuam, dum præteris aspice victor.
 Ocia post nimios poscit te fracta labores.
 Qui pacem das, redde animum: boue, fruge, colono,
 Ciuibus exhausta est. Stantes fortuna latebat.
 Dum capitur, vae quanta fuit post gaudia princeps
 Delectat meminisse mali, popularibus, igni
 Et si concidimus veniens tamen omnia tecum
 Restituis, fuimus vestri quia causa triumpho,
 Ipsa ruina placet.

Igitur cum rebus Galliæ disponendis intentus abest, *Recimer* & *Seuerus*, ambo Patricij, conspiratione initâ, inter se pepigerunt, vt *Recimer Maiorano* vitam adimeret, *Seuerus* imperij fastigium vsurparet. Interim *Maioranus*, ne otiosus in Galliâ versaretur, *Alanos* indè pellere, vt qui infirmioribus opibus essent, quàm aut *Burgundiones*, aut *Franci*, contendit: cuius impetum cum illi sustinere non possent, *Italiam* se petere, eamque vastare velle ostenderunt, atque ita illum ex Galliâ ad tuendam *Italiam* redire coegerunt. Ea res *Recimeri* destinati facinoris perpetrandi occasionem aperuit. Cum enim *Maioranus* *Derthonam* oppidum peruenisset, *Recimer* siue vtrò profectus, siue ab illo accersitus, cum exercitu propius accessit die 2. Augusti ipsum nihil aduersi suspicantem per dispositos satellites comprehendit, atque imperio abdicare coactum, protinus die 7. Augusti ad fluium *Hiram* occidit, cum imperasset annos quatuor & menses quatuor. Secutum est interregnum vsque ad diem 19. Nouemb. quo Imperator declaratus est *Seuerus*, qui imperauit annos 3. menses 9. *Itach. Sigon.*

EADICVS frater Theoderici Regis Gothorum cum Francis pugnans, occiditur iuxta Ligerim Galliæ *Gelticæ* fluium. *Vasaus.*

ANNO CHR. 464.

BEORGOR Rex Alanorum in Galliâ, siue à Theodorico Rege Gothorum latè regnum in Galliâ extendere cupiente adactus, siue cœcâ prædandi libidine stimulatus, summâ hyeme, quâ *Rusticus*, & *Olymbrius* consulatum gesserunt, exercitum ex Galliâ eduxit, ac superatis Alpibus, in campos subiectos degressus, Liguriam latè populari, atque effusè vastare more barbarico institit. Quâ re cognitâ, *Seuerus* tunc Augustus *Recimerem* cum firmissimo delectu ei iussit occurrere. Nihil felicius illâ expeditione per multos ante annos contigit Romanis; nam *Recimer* Alanum sæuientem ad Bergomum nactus 8. Idus Februarias ad prælium sic adduxit, vt non solum exercitum profligarit, sed Regem etiam congressum acie interemerit. *Sigon. Cassiod.*

ANNO CHR. 465.

SEVERVS, occiso *Maiorano*, Augustus Ricimeris ope declaratus est. *Recimer* autem ex victoriâ de Alanorum Rege obtentâ elatus, magnificos indè adeò spiritus sumpsit, vt *Seuerum* etiam ipsum contemnere cœpit, & venenum occultè administrarit. Hinc *Seuerus* Imperator cum annos tres & menses nouem imperasset, moritur die 15. Augusti fraude *Recimeris* interfectus. Senatus Romanus cum tot hostes essent imperij, petijt à Leone, vt mitteret Imperatorem, si videatur, sed in hac consultatione, & hunc, & sequentem annum consumpsit. Interregnum igitur fuit anni vnus & mensium ferè 8. *Sigon.*

ANNO CHR. 466.

THEODORICVS Gothorum Rex, cum annis ferè tredecim regnasset, ab *Euarico* fratre Tolosæ occiditur, & ipse regnat annis sexdecim. *Vasius.*

ARVANDVS præfectus Galliæ, onere alieni æris oppressus, metu creditorum successurus sibi optimates æmulabatur, omnium colloquia deridebat, consilia explorabat, officia contemnebat, donec odio publico flagrans, & prius cinctus custodiâ, quàm potestate discinctus, capi ab Imperatore, & Romam duci est iussus: quò ubi peruenit, apud *Fl. Asellium* hospitem, Comitem sacrarum largitionum in Capitolio custodiendus est datus. Intereâ legati prouinciæ Galliæ *Tonantius Ferreolus Præfectorius Afranij Sagrij* consulis è filia nepos, *Thaumasus*, & *Petronius* homines summæ prudentiæ atque eloquentiæ opinionem habentes, atque Aruernorum primores Aruandum publico nomine accusaturi sequuntur. Hi inter cætera, quæ sibi prouinciales agenda mandauerant, interceptam epistolam deferebant, quam Aruandi scriba exceptus dominum dictasse profitebatur. Hæc ad Regem Gothorum epistola mittebatur, pacem cum Leone Imperatore dissuadens, Britannos super Ligerim sitos oppugnari oportere demonstrans, cum Burgundionibus iure gentium Gallias diuidi debere confirmans, & ad hunc fermè modum plurima insana complectens, quæ iram Regi feroci, miti pudorem accenderent. Hanc epistolam ad læsæ maiestatis crimen pertinere iurisconsulti dixerunt. Hoc ei intendi periculum *Aruandus* ab Sidonio, Auxanioque admonitus respondit, se conscientiam suam munitum vix aduocatos in repetundarum defendendo crimine admissurum. Interim reus Aream Capitolinam albatu percurrebat, ac fictis salutationibus, atque occurrentium adulationibus studebat, ac serica, gemmas, & pretiosa quæque inuolucra, quasi mercaturus, explicari iubebat: & inter agendum præcipuè de legibus, temporibus, Senatu, & principe querebatur. Post paucos dies Senatus in tractatorium frequens conuenit. Eò reus, accusatoresque citati intromittuntur, ac suis quisque locis pro dignitate sedere iubentur: cum patres consurrexissent, legati post Prouinciale mandatum epistolam protulerunt, quæ cum sensim recitaretur *Aruandus*

uandus ultro se distasse imminentis periculi ignarus asseruit, idque bis, terque post repetitâ confessione rogatus respondit. Itaque statim à iudicibus, atque accusatoribus acclamatur, reum eum læsæ maiestatis teneri. Quo consensu perspecto *Aruandus* examinatus expalluit, serò intelligens posse reum maiestatis etiam pronunciari eum, qui non affectasset habitum purpuratorum. Subitò igitur iure geminæ præfecturæ, quam per quinquennium repetitis fascibus gesserat, spoliatus, & plebeæ familiæ redditus, publico carceri adiudicatus est. Indè iudicio comperendinato capite mulctatus in insulam est coniectus, vbi vsque ad inimicorum dolorem deformatus ex Senatus consulto Tiberiano triginta dierum vitam post sententiam traxit, vncum, & gemonias, & laqueum carnificis in horas expectans. Hæc de iudicio *Aruandi* scripsit *Sidonius*.

A N N O CHR. 469.

DINZIO *Attilæ* filius cum expeditâ Hunnorum manu occurrit Regibus Ostrogothis, qui *Satagas* in mediâ Pannoniâ inuasere; atque ad *Bassianam* progressus, agros effusâ populatione diripuit. Quâ re cognitâ Ostrogothi *Satagis* omisissis, in illum se tanto impetu retulerunt, vt fuso exercitu, interfecerint, ac recisum caput Constantinopolim miserint, atque ab illo die Gothorum arma Hunni exhorruerunt. *Sigon. Marcell.*

A N N O CHR. 472.

ANTHEMIVS à Leone Imperatore mittitur, vt Occidentale imperium regeret. *Recimer* verò Dux, ex cuius nutu imperium pendebat, filiam suam Imperatori despondet, vt ita gener illius fieret, ipsumque in potestate haberet. Verùm *Recimer* cum sibi satis potentia habere videretur, nec alterius opibus indigere, noluit alieno imperio subesse. Insidias igitur struit socero: Quæ cum patefactæ essent Mediolanum fugit, & bellum Imperatori minitatur: sed pax conciliatur per *Epiphanium* Episcopum Ticinensem virum doctum & pium. *Recimer* nondum quiescere potuit, sed sequenti anno, quo cum *Anthemio*

nio erat reconciliatus, bello eum persecutus est, & cum magno, eoque infesto exercitu Romam perrexit, atque obsidendæ urbis causâ apud Anienis pontem castra fecit. Quâ re perspectâ Romani in magnas rerum angustias rursus adducti, alij *Anthemio*, alij *Recimeri* se adiunxerunt, & ciuitatem intestino dissidio dixerunt. Cum autem in longum obsidio traheretur, grauius fame laborare, & post famem premi pestilentia incoeperunt: spes vna erat in auxilijs Gothorum ex Galliâ accersitis, quæ & ipsa repente præcisa est; nam *Blimerem* cum firmâ manu ad urbem profectum *Recimer* aggressus, inito ad pontem Hadriani certamine, non solum vicit, sed etiam interemit. Quo successu erectior, atque audacior factus 5. Idus Iulias urbem, toto urgente exercitu, magnâ mole inuasit, ac demum repulsis defensoribus, in potestatem redegit; atque ingressus eandem, quam *Alaricus*, & *Genfericus* ante attulerant, trepidationem, ac tumultum inuenit; nam & *Anthemium* captum morte affecit, anno imperij 5. mense 3. nullâ neque soceri pietate, neque Imperatoris reuerentiâ ductus, & urbem, quæ flammis ac pestilentie acerbitate afflicta erat, militibus miserè populandam, diripiendamque permisit. Itaque præter duas regiones in quibus ipse cum suis confederat, omnia immani sunt prædatorum libidine lacerata. *Recimer* tamen hoc scelere perpetrato, non diu lætatus est. Nam die 34. post generi cædem, morbo repentino correptus, extinctus est. Succedit *Anthemio* *Anicius Olybrius*, qui imperat menses tres, & dies 23. moriturque 23. Octob. sequitur interregnum mensium quatuor. *Sigon.*

A N N O C H R. 474.

PEROZES Persarum Rex, cum annos sexdecim regnasset, ab Hunnis interficitur cum toto exercitu, cum profundam foueam fecissent, & insidijs quorundam in eam protraxissent. Potiti sunt tum temporis *Hunni* insigni vnione, quem postea *Iustinianus* Imper. centum auri libris redimere voluit. *Cedren.*

ANNO CHR. 476.

ORESTES Gothus Comes à *Nepote* Imperator creatus, & contrà Francos & Gothos in Galliam missus, hostium securus, filium suum *Momyllum* Augustum, siue Imperatorem creauit, qui postea, quòd exiguæ staturæ esset, *Augustulus* appellatus est vulgò. Firmatâ ab Oreste cum Genserico, atque alijs pace, improvise adest *Odoacer* Herculorum & Turcilingorum Rex, qui Danubium transgressus in Italiam Veronam peruenit, & persecutus Orestem, qui inferior viribus erat, Ticinum includit, & urbem tandem capit, militibus diripiendam præbet, & die 23. Augusti proclamatur Rex Italiæ. Placentiam indè profectus, *Orestem* die 28. Augusti occidit exercitu inspectante, indè Rauennam venit, quam urbem in potestatem accipit, & *Momyllum* Augustulum, qui se abdicauerat, in Muculanum Campaniæ castrum in exilium eiecit, atque ita finis factus est imperio Occidentali, quod steterat post victum Pompeium, incipiendo à Iulio Cæsare annos 522. *Procop.*

ANNO CHR. 477.

ODOACER ad constituendum regnum animum adiciens, sibi Gothos adiunxit, & tertiam partem agrorum ipsis in Italiâ attribuit, quòd & *Orestes* ipsis promiserat. Consulum dignitatem ad contundendam eorum superbiam abstulit, & sedem regni Rauennæ constituit, regnatque in Italiâ annos 16. Verùm ut terrorem Romanis iniiceret, sibi que authoritatem pararet, occidit *Frautim* Comitem Rauennæ die 11. Iulij. *Chron. Vet.*

BASILISCVS frater socrus Imperatoris *Zenonis* exercitu instructus, *Zenonem* Constantinopoli eiecit. Cùm autem *Zenon* ad eadem quæreretur, in Isauriam fugit, neminique cognitus vitam cum coniuge interdum herbis, & radicibus tolerauit. *Basiliscus* improvise potitus imperio Orthodoxos eiecit, & Eutychianos exules reuocauit, & Concilium Chalcedonense abrogare præcepit. Sed cùm mensibus viginti exulasset *Zenon*, im-

Q

imperium recuperavit. *Armatus* enim magister militiæ à *Basiliſco* Zenoni oppositus, exercitum Zenoni tradidit. Ipse *Basiliſcus* in templum fugit, sed inde abstractus cum coniuge & liberis in exilium missus, frigore & inediâ periit, cum prohibitum esset, ne ipsi quicquam suppeditaretur. *Procop.*

A N N O C H R. 480.

IVLIVS NEPOS olim Imperator occiditur ex insidijs à suis comitibus die 9. Maij. *Chron. Vet.*

A N N O C H R. 481.

VORTIMERVS Britannorum Rex, à suis in turrin compellitur, & crematur. *Annal. Britann.*

A N N O C H R. 484.

GVNDEBALDVS Gundenici Regis Francorum filius maximus natus, *Gundemari*, *Chilperici*q. fratrum armis impius petebatur: qui ipsi ætate medij, *Gundebaldum*, *Odisellum*que, hunc stirpis minimum pellere domo, ac vniuersum regnum occupare contendebant, adolescentiâ feroces, ac Transrhenarum gentium subniti auxilijs. In Heduarum finibus victus *Gundebaldus*, depositis insignibus regijs, se ad tam certos amicos, in tam fidam, tutasque latebras contulit, vt cum nulla fugæ indicia extarent, cæsus in acie creditus sit. Proinde cum velut confecto bello Transrhenana auxilia se domum recepissent, tunc *Gundebaldus* in lucem redijt. Ad eum velut miraculo restitutum, qui interemptus ferebatur, cum concursus vndique fieret, Viennam Burgundiæ tunc contributam urbem, fratresque qui victoriâ fratri illuc vsque progressi erant, in eâ obsidet. Oppidani haud ægrè cessere. *Gundebaldus* primo tumultu comprehensum *Chilpericum* securi percussit. *Gundemarum* in extremâ spe è turri se defendentem, subiecto igne, exustisque foribus, concremauit. *Crotildem* coniugem *Chilperici*, ligato ad collum saxo aquis immerſit. *Paul. Aemil. Siegeb.*

A N N O C H R. 485.

HONORICVS Rex wandalorum, & Alanorum, ab Arianis
 eò deducitur, vt Catholicos damnaret, & die 24. Febr.
 edictum promulgaret, quo omnia supplicia ijs, qui ad Arianos
 non transiissent, constiteret; quo pacto infinita hominum mul-
 tudo, dimissis per Africam tortoribus: aut fustibus, aut suspen-
 dio, aut ferro, aut igne necati sunt; præcipuè autem conuertere
 oculos nobiles matronæ nudatæ atque inspectante populo tortæ,
 virique nonnulli, quorum alios cernere erat sine manibus, alios
 sine pedibus, quosdam oculis erutis, quosdam linguis euulsis,
 partim naribus, auribusque defectis, partim spatulis nimio sus-
 pendio vulsis, caput quod eminere solebat, in medio scapula-
 rum habere demersum, dum in altis ædibus suspendio, cruciati,
 agitatibus funibus, per aerem errantes inanem penderent, ex qui-
 bus nonnulli disruptis funibus, ex illâ altitudine procidentes, aut
 cerebrum cum oculis affligerunt, aut confractis ossibus, vel su-
 bitò, vel post paululum expirarunt. Singulorum nomina apud
Victorem extant descripta. Eorum aliquot se vidisse *Constanti-*
nopoli refert *Procopius* post præcisas linguas pristino eloquio
 restitutos. Nec multis post diebus *Honoricus* pessimus Tyran-
 nus iudicio Dei percussus, dum acerbitate odij sui inauditâ ad-
 uersus Catholicos crudelitate inflammat, computruit, & a ver-
 mibus viuus consumptus est, cum imperasset annos septem, &
 menses decem. *Gregor. Turon. lib. 2. cap. 3.* inquit: Tunc Sol teter
 apparuit, ita vt vix ab eo, vel tertia pars eluceret; credo nam-
 que pro tantis sceleribus, & sanguine innocenti. *Honericus*
 etiam proprijs se manibus laniabat, & magno cruciatu vitam
 iustâ morte finiuit. Regnum *Gundamundo* Genzonis fratris fi-
 lio tradidit, qui teste *Procopio* Catholicos asperioribus porrò ve-
 xare supplicijs institit. *Sigon.*

A N N O C H R. 491.

ZENON ISAVRICVS LV. Romanorum Imperator, vir
 obscurissimi sanguinis & tum facie deformis, tum mori-
 bus

bus planè tyrannicis. Hic *Theodoricum* Ostrogothorum Regem, cum vnicè diligeret, in Italiam aduersus *Odoacrem* misit, consulem priùs à se factum. Pulsus verò à *Basilisco*, factione vxoris, cum in Isauriam concessisset, non multò post reuersus, & *Basiliscum* expulit (quem & inediâ mori coegit) & annos 17. tyrannum veriùs, quàm principem egit. Tandem comitali morbo, quo frequenter corripiebatur, extinctus putabatur, atque ideò sepelitur; sed in sepulchro ad vitam redijt, & miserè sub saxo lamentabatur: sed nemo ipsum liberabat, cum *Ariadna* coniux seuerè id prohibuisset: ideò fame tandem mortuus est, cum ipse suos lacertos deuorasset. Succedit *Anastasius* ab *Ariadnâ* ascitus, qui imperauit annos 27. & menses 3. *Zon. Cedren.*

ANNO CHR. 493.

ODOACER Rex omnium, quos Italia, & Roma pertulit, barbarorum mitissimus, post multas, sed inanes eruptiones, ac certamina edita, cum consumptis rebus ferè omnibus, quæ mandi poterant, extremâ vrgeretur inopiâ, silentio noctis, auxilio à virtute petito, vniuersum aduersus *Theodoricum* eduxit exercitum. Quòd vbi ille sensit, & ipse suos in aciem promouit. Cæterum commisso prælio, tantâ vi *Odoacer* pugnavit, vt *Theodoricum* cum suis præcipiti fugâ se referre coegerit. Cui castra ineunti mater in portâ obuiâ, *Quo tendis, inquit, fili! neque enim locus superest, quo te fugiens recipere possis, nisi ego vestem tollam, & eò te, unde in lucem prodixisti, recipiam.* Quibus verbis irritatus, ac pudore succensus iuuenis egregius, collectâ suorum, quos nancisci potuit, exiguâ quidem, sed validâ manu, inuectus in hostes, qui securi victoriæ latè iacebant in campo, reuertit, ac magnâ eorum strage factâ, *Odoacrem* in urbem iterum se condere compulit. Crescebat indè cibariorum omnium generis in dies intus inopia, foris autem Gothi diuturnæ ad vnam urbem mansionis tædio languescebant, itaque fessis vtrinque corporibus, animisque aut grauatè legati vltro, citroque missi audiri de pace sunt cœpti. Neque enim *Ioannes* Episcopus

Odo-

Odoacrem ad pacem accipiendam hortari, si honestæ, ac tolerabiles ferrentur conditiones, desinebat: nec præsentem vrbs cladem, & ciuium seruitutem proponere desistebat. Itaque, cum *Theodoricus* petiisset, vt æquo cum *Odoacre* imperio *Rauennam*, & Regnum *Italicum* obtineret; *Odoacer* assensus est. Ita, iſto in hanc conditionem fœdere, *Theodoricus* 3. Kal. *Martias* obsidionem laxauit, ac primum classem oppidum iniit, deinde 3. Nonas, Episcopo cum Clero, & Sanctorum reliquias obuiam prodeunte, *Rauennam* à suis Rex acclamatus, intrauit, ac secum *Odoacren*: in Palatio, quod *Hilautum* appellabatur, amicè, ac familiariter habuit: Post aliquot inde dies, vt appareret, quam infida omnis regni esset societas, eundem, partem *Italiæ* ex fœdere pacto sibi ab eo paratas criminatus, ibi ipsū cum filio, ac primoribus eius per dispositos sicarios interfecit. Hinc *Theodoricus* occupato *Italiæ* regno, id obtinet annis 33. & mensibus 6. *Sigon. Cassiod.*

A N N O C H R. 497.

ATHENODORVS Princeps captus, finem imposuit bello *Isaurico*, quod hætenus gestum fuit, cuius caput *Tharsum* in *Ciliciam* allatum est, vbi contabuit. *Marcell.*

A N N O C H R. 498.

LONGINVS frater *Zenonis* quondam Imperatoris, qui *Anastasio* in *Isauriâ* bellum fecerat, tandem capitur, & *Constantinopoli* in Theatro circumducitur, inde *Nicææ* varijs cruciatibus interficitur. *Marcell.*

A N N O C H R. 499.

CLODOVÆVS I. Rex Francorum, anno decimoquinto regni sui, arma *Alemanis* trans *Rhenum* habitantibus inferens cum lectissimo Francorum robore aduersus eos ire contendit, quâ re præreptâ, *Alemanis* egregiè instructi, & ipsi circa *Ripas Rheni* se obiecerunt. Ità commisso ad *Tolbiacum* oppidum prælio, acriter à *Francis*, *Alemanisque* pugnatum est: ab illis,

illis, ne auxitæ illi gloriæ, ab his, ne patriæ libertatis possessio-
nem amitterent. Cum autem flagrante certamine, ac multis
vtrinque cadentibus, Clodouæus suam inclinare aciem cer-
neret, neque eius sustinendæ humanam vllam rationem
iniret, tum oculis in cœlum sublati, lacrymabundus, *Christe
potens bellorum*, inquit, *polliceor, me sacra tua, qua adhuc respui,*
cum meo populo suscepturum, ac tibi ex animo seruiturum, si tuo be-
neficio, victoriam de hostibus Alemanis retulero. Quâ oratione
completâ, repente Alemanni infesto quodam quasi fulmine tacti
Francis terga dare coeperunt, & victoriam quam iam propè ha-
bebant in manibus, tradiderunt, mox cum *Regem suum* in acie,
cecidisse animaduertent, pacem ab illo quoque supplices pe-
tierunt. Igitur Clodouæus insigni, & miraculosâ victoriâ poti-
tus, à *Kedasto*, qui post factus est Episcopus Attrebatensis in ca-
pitibus doctrinæ pietatis instituitur, & Rhemos ad *S. Remigium*
proficiscitur, vbi cum tribus millibus hominum baptizatur. *Si-*
gon. Pau. Aem. Greg. Tur.

A N N O C H R. 504.

PETZA Theodorici Italiæ Regis Dux, contra Bulgaros cum
expedito exercitu missus, bellum tam magnâ dexteritate
gessit, vt Gepidarum, & Bulgarorum Regem trucidauerit. *Sig.*
GODIGISILVS frater Gundobadi Burgundiorû Regis, Vien-
næ à proprio fratre obsessus, vbi interclusus in urbem com-
meatibus famem imminere ingentem vidit, inopes, atque ege-
nos omnes emisit: quo facto simul etiam Architectus quidam, cui
aquæductus cura mandata erat, egressus est, qui iratus quod
urbem posset, ostendit, atque acceptis idoneis militibus, per
spiraculum aquæductus ingressus, lapidem magnum, quo ille
obsepiebatur, ferreis vectibus minuit, atque ita aditu patefacto,
in urbem milites introduxit, qui defensoribus ex moenibus de-
turbatis, signo dato obsessores in urbem vocarunt, atque ita &
populum interceptum strauerunt, & *Gadigisilum* incolumitatis
causa ad Ecclesiam profectum, ibi cum Episcopo occiderunt.
Sigon.

A N N O C H R. 507.

ALARICVS, filius Eurici apud Tolosensem urbem princeps Gothorum efficitur, eosque rexit annis 32. Qui cum à pueritiâ vitam in otio, & conuiuio peregisset, tandem prouocatus à Francis, in regione Pictauensis vrbis prælio inito, extinguitur, eoque interfecto Regnum Tolosanum occupantibus Francis destruitur. *Isid.*

A N N O C H R. 508.

NAZALEOD Rex Britannorum opponens se Saxonibus in vuest Saxoniâ occiditur in prælio à *Certico* fortiter ipsi resistente, & cum eo quinque millia Britannorum. *Huntin.*

A N N O C H R. 511.

GISALARICVS, qui in Hispaniâ regnum Gothorum occupauerat, & iam 4. annis administrarat, à *Theoderico* Veronensi, qui illud regnum nepoti suo ex filiâ, & *Alarico* asserere conabatur, regno pellitur: *Gisalaricus* verò in Africam fugit, auxilia Wandalorum adducturus: cùm verò nihil impetraret, occultè in Galliam redit, vbi tandem occiditur, & *Theodericus* regnum illud Gothorum tutorio nomine annis 15. ferè administravit, cùm iam Italiam post occisum *Odoacrem* octodecim annis obtinuisset. *Isid.*

A N N O C H R. 516.

CLOCHILIACVS Danorum Rex, qui classe Belgium vastabat, à *Theodoberto* Francorum Rege apud Antuërpiam cum toto exercitu ceditur, & Marchionatum eius vrbis, *Ethiloni* Bauariæ Duci permittitur. *Annal. Fris.*

A N N O C H R. 517.

BALDERICVS frater Herminfridi Regis Herulorum vincitur, & trucidatur à *Theoderico* Francorum Rege, operâ eiusdem fratris Herminfridi, qui eum in auxilium euocauerat, cùm.

cùm iam antea fratrem alterum *Bertharium* nomine vitâ expulisset. Verùm cùm Theodorico promissam acquisitę regionis portionem minimè concessisset, capitules inter eos exarserunt inimicitię. *Sigon.*

A N N O C H R. 513.

A NASTASIVS DICORVS LVI. Romanorum Imperator ex Macedoniâ oriundus, *Zenone* miserabiliter mortuo, *Ariadna*, ipsum de sententiâ senatus, & legionum, *Vrbicio* eunucho, cuius magna erat autoritas, suffragato, ad imperium euexit *Dicori* porrò nomen ex eo habuit, quòd pupillis oculorum fuit dissimilibus, alterâ nigriore, alterâ magis ad glaucum colorem declinante. Antequam coronaretur, fidei confessionem scriptam, quam polliceretur, se in dogmatibus Ecclesiasticis nihil esse nouaturum, ab eo exegi Patriarcha *Euphemius Anastasio* autem imperatorio habitu in circo sedenti, populis vno ore acclamauit; *sicut vixisti, ita etiam impera.* Quippè nondum sumpto imperio, ante galli cantu templum adire solebat, ibique dum concio dimitteretur, adstabat Deum placans, frequenter ieiunabat, & eleemosinam pauperibus, ac mendicis erogabat. Initio sui imperij fuit probus, pacificus, iustus, & beneficus, & rempublicam benè administrauit, sed postea degenerauit. Nam paulò ante obitum, cùm multos de insidijs suspectos haberet, eos in carcerem coniecit, vt supplicio eos afficeret, inter quos etiam *Iustinus*, & *Iustinianus*, qui postea rerum potiti sunt, fuerunt: sed deterritus est somnio; nam apparuit ei in somnio species quædam terribilis: *Tibi quidem, Imperator, inquit, permissum est reliquos insidiatores tollere: Iustino autem, & Iustiniano nè quid mali feceris: nam uterque suo tempore Deo inseruiet.* Illos igitur *Anastasius* dimisit, & à criminibus læsę Maiestatis eos absoluit. Eutychianę hærési infectus, longè, latèque ea pestis in Ecclesia grassata est, ipseque varijs modis contrà Ecclesiam peccauit. Interim *Hormisdas* Pontifex de nouâ hærési a *Seuero* illatâ sollicitus, vt *Anastassium* ad Catholicos traheret, iterum legatos ad eum misit *Euodium* Episcopum

Ticinensem, & *Peregrinum* Messanensem, litterasque Catholicam fidem asserentes, & libellum poenitentiae addidit. *Anastasius* verò non solum salutaribus legatorum verbis, monitisque non paruit, verum etiam eos corrumpere conatus, ubi frustra se laborare animaduertit, extemplo vrbe, ne mandatis obediret, eiecit, atque in fragilem depositos nauim dimisit, adiectis custodibus, ne oppidum Graeciae vllum attingerent. Legati tamen tantâ solertiâ fuerunt, vt ope Monachorum epistolas in omnibus ciuitatibus diuulgarint, quas Episcopi ciuitatum metu Imperatoris misere Constantinopolim: quibus rebus *Anastasius* inflammatus, eò indignatione prouectus est, vt literis ad Pontificem datis, ausus sit dicere, *se velle imperare non imperari*: cuius vt impiae vocis meritas breui post poenas perfoluit. Nam apparuit ei in somnis species terribilis hominis codicem manu tenentis, qui illo aperto, & nomine ipsius inuento, ei dixit: *Ecce propter peruersitatem fidei tua annos de vita tua quatuordecim deleo*, simulque eos expunxit. Excusso autem somno confusus *Anastasius* somnium illud *Amantio* cubiculi praefecto narrauit, qui se quoque alterum vidisse eodem pertinens addidit, nempe se coram illo adstantem à porco dilaniari, quæ somnia *Proculus* coniectur adhibitus ita interpretatus est, vt mortem vtrique impendere responderit. *Anastasius* verò cum ab Oraculo didicisset, sibi igne pereundum esse, vt fortis necessitatem eluderet, cisternam in palatio fabrefecit, quò in ipso, si contingeret incendij periculo se reciperet. Verum ea res frustra fuit; nam 6. idus Iulij subortâ seuâ coeli tempestate, repente fulmine ictus interiit, cum vixisset annos 27. menses 3. *Zonar. Cedr.* Succedit *Iustinus*, natione Thrax, appellatus Augustus à Prætorianis militibus, quibus praefectus erat.

A N N O C H R. 523.

ZELIOBES Rex Hunnorum, cum exercitu viginti millium, ad *Cabadem* Regem Persarum venit, offerensque auxilia, contrâ Imperatorem Romanum, sed à Cabade vnâ cum exercitu

R

tu

tu trucidatur, quòd suspectus esset de prodicione, cum tam à Persis, quàm à Romanis munera accepisset. *Sigeb.*

Huic *Cabadi*, propter legem, quâ vxores iusserat esse communes, regnum ademptum, ipseque vinctus in carcerem, qui *adn* 1. c. *Obliuio* dicitur, coniectus, atque eius loco, *Baldus* frater Rex creatus fuerat. Cum autem eius coniux aditum ad eum peteret, tandem custos carceris eâ conditione promisit se aditum concessurum esse, si secum concuberet. Illa marito hæc significat, qui spe liberationis iubet vxorem voluntati custodis parere. Quòd cum faceret, mulier postea familiariter intromissa, virum tandem liberauit, indutum muliebri veste: qui cum euassisset, adiutus ab amicis regnum recuperauit, & fratrem, qui biennio regnauerat, interfecit.

A N N O C H R. 526.

CROTHILDIS Regum Francorum mater, memor parentes suos à *Gundobado* patruo Burgundiorū Rege interemptos, *Clodomirum*, & reliquos filios alloquuta rogauit, vt domesticam iniuriam vindicantes *Sigismundum*, & *Godomarum* *Gundobadi* iam mortui filios armis inuaderent, quòd illi pietati maternæ obsequuti, summo animi studio susceperunt, atque exercitu ad eos adducto exercitum eorum fuderunt: ex Regibus *Godomarus* est elapsus. *Sigismundus*, cum ad saltus Agaunos fugâ raperetur, vnâ cum vxore, & filijs captus, Aurelijs in custodiam datus est. Francis indè domum abeuntibus, *Godomarus* receptis viribus, & recollectis Burgundionibus regnum recuperauit, contrà quem *Clodomirus* ire contendens, *Sigismundum* necari cum vxore, & filijs iussit, corporaque eorum in puteum iecit, atque *Theodorico* fratre ad opem ferendam accito, Burgundiam petijt, & coniunctis copijs, in agro Viennensi acie cum *Godomaro* decertauit. Verùm fugientem insequens, incautus in medios hostes delapsus, occiditur: cuius caput cum Burgundiones conto præfixum sustulissent, eius rei ferre dolorem Franci non potuerunt, atque irâ elati facto impetu in fugam *Godomarum* coniecerunt, & pulsīs Burgundionibus, regionem sui iuris fecerunt, quæ postea à *Godomaro* est recepta. *Sigon.*

AN-

A N N O C H R. 527.

HERMINFRIDVS Rex Herulorum, qui *Baldericum*, & *Bertharium* eius fratres, iam ante vitâ expulit, vt supra innuimus, à *Theodorico* Francorum Rege bello petitus, vincitur, & occiditur, totamque Thuringiam *Theodoricus* sibi vindicauit: praelium factum ad Vnstrutum fluuium, qui cadaueribus adedò repletus fuit, vt Francis transitum per cadauera daret. *Theodoricus* autem auxiliaribus Saxonibus dedit partem Thuringiæ versus septentrionem, ad Hercyniam syluam, ad Vnstrutum, & Helmam fluuios, vbi hodie eius rei vestigia sunt *Saxaburgum* & alia loca. *Greg. Turon. Sigeb.*

A N N O C H R. 531.

REGES Franciæ fratres & patruels tandem mouent in Hispaniâ contrâ *Almaricum* affinem, qui nullo apparatu militum instructus fugere conatur, sed quòd pretiosissima quæque oblitus esset, reuertitur in aulam, indè ab exercitu Francorum concluditur, & ipse fugiens ad templum occiditur, cùm vltra annos quinque regnasset. *Isidor.*

A N N O C H R. 534.

AMALASVENTA Athalarici Regis Gothorum in Italiâ mater, videns se in odio esse apud Gothos, post filij obitum, regnum ad *Theodahatum* transtulit, cùm nemo præter eum ex Theodorici genere superesset, literasque ad Senatû Romanum misit, in quibus regnum ad *Theodahatum* transtulisse significauit, virum non tam generis splendore fulgentem, quàm virtutis, & doctrinæ laude præstantem. *Theodahatus* verò, veteribus similitudinibus animo repetitis, omne suum studium ad vlciendam ipsam, cui omnia debebat, *Amalefuentam* conuertit. Itaque propinquos inimicorum eius reduxisse ab exilio non contentus, necessarios etiam morte affecit, atque ipsam demùm per causam conseruandæ inter Gothos concordiæ in lacum Vulsiniensis insulam relegauit, ibique firmo custodiri præsidio iussit, cùm non-

dum legati ad *Iustinianum* missi in Græciam peruenissent; veritus autem, ne eam rem *Iustinianus* iniquo animo ferret, *Liberium*, & *Opilionem* Senatores summisit, qui se nihil durius eam consuluisse, licet grauissimè prouocatum, docerent, atque *Amalasuentam* in eandem, quam ipse sententiam scribere, compulit. *Petro* legato proficiscenti *Iustinianus* mandauerat, vt palam cum *Amalasuentâ* de causâ Lilybei tractaret; secreto autem de ratione Italiæ prodendæ cum ipsâ, & *Theodahato* conficeret. *Petrus* autem cùm in Græciam accessisset, obuius oratoribus *Amalasuenta* factus de *Theodahati* prouectione, indè, cùm *Appolloniam* peruenisset, legatis *Theodahati* de *Amalasuentæ* religione cognouit, quibus rebus *Iustiniano* nunciatis, ibi donec noua mandata acciperet, sibi subsistendum putauit. *Iustinianus*, his acceptis, *Petro* mandauit, vt *Amalasuentam* ad fugam in Græciam capeffendam impelleret; *Theodahato* verò, & *Gothis* vt iustam suam aduersus eos iracundiam aperiret. Ex legatis *Theodahati* vnus *Liberius* sincerè, ac verè omnia, vt acta erant in *Amalasuentam*, exposuit; alter verò *Opilio* *Theodahatum* crimine frustra nifus est liberare. Interim *Gothi* *Amalasuentæ* inimici *Theodahato* persuaferunt, præsens vitæ eius periculum imminere, nisi *Amalasuentæ* vitam eripuisset, itaque permissu eius, ad insulam in quâ erat, venerunt, atque eam nece strauerunt: quæ res maximum Italis, *Gothisque* mærorem intulit, erat enim fœmina, omnibus virtutibus ad alliciendos, & retinendos hominum animos ad miraculum exornata. *Petrus* in Italiam profectus, cùm *Amalasuentæ* necem audisset, *Theodahato*, & *Gothis* apertè denunciavit, *Iustinianum* nullam fœderis cum eo isti rationem in posterum habiturum, & necem *Amalasuentæ* armis prosequuturum. *Theodahatus* autem tantâ vâcordiâ fuit, vt cùm interfectores eius in honore haberet, tamen id eos iniussu suo fecisse concunderet. Quibus de rebus omnibus *Iustinianus* vbi certior fuit factus, bellum aduersus eum parauit, quo deindè *Gothorum* in Italiâ imperium concidit; atque ipsa Italia omnis atrocissimarum calamitatum exempla persensit.

Sigon.

AN-

ANN O CHR. 536.

THEODAHATVS Gothorum in Italiâ Rex, cùm nuncios accepisset à Neapolitanis, vt ipsis primo quoque tempore subueniret (erant enim à Bellisario obsecrati) ille siue propter insitam ingenij tarditatem, siue propter victoriæ desperationem, quam ex aduersis rerum futurarum signis, conceperat, omisit. His rebus cognitis, Gothi qui circa Romam erant, mirati primum, quod *Theodahatus* adeò ignauia obtorpuisset, vt nullo modo tantis Neapolitanorum malis occurreret; deindè suspicanti ne is Italiam *Bellisario* prodere cogitaret, consilio capto, in locum non longè à *Circeijs* se contulerunt, ibique conuocati, omnibus probris in *Theodahatum* congestis, *Vitigem* Regem sibi depoposcerunt, virum non summo loco natum, sed rebus militiæ bene gestis spectatum; quâ re audita *Theodahatus* animatus repente Româ *Rauennam* se contulit. *Vitiges* autem extemplo *Optarum* Gothum priuatâ *Theodahato* similitudine infensum cum paratâ satellitum manu immisit, qui illum aut viuum ad se adduceret, aut morte afficeret. Is profectus; atque illum in itinere in solo resupinatum adeptus, tanquam victimam interfecit, cùm regnasset tribus annis. *Vitiges* autem regnavit annis quatuor. *Sigon. Procop.*

MVNDVS Dux militiæ in Dalmatiâ sub *Iustiniano* Imperatore vnâ cum *Mauritio* eius filio contra Gothorum Duces prælio ambiguo decertauit, in quò *Mauritius* cecidit. Pater *Mundus* cladem vlturus, dum fugientes hostes, cupidius insequitur, etiam ipse trucidatur. *Procop.*

ANN O CHR. 540.

SALOMON præfectus Africæ desertus à militibus interficitur ab hostibus Mauris, cui succedit iussu *Iustiniani* *Sergius* patrucelis. *Procop.*

A N N O C H R. 541.

ILDOBALDVS à Gothis Regi *Vitigi* suffectus fuit, sed anno primo regni, inimicitiae inter ipsum, & *Vraiam* ex sorore *Vitigis* genitum, ortae sunt. Vxor *Vraiae* balneum ingressa, vxorem *Ildobaldi* non tanquam Reginam coluerat, quòd se ipsa minus culta, & ornata erat; itaque *Ildobaldus* ab vxore sollicitatus, *Vraiam* de maiestate coarguit, ac comprehendi iussum, ultione supplicio affecit, atque ex eâ re in odium Gothorum incurrit, indignantium, quòd *Vraias* nimis leui de causâ esset extinctus. Accessit inde, quòd *Ildobaldus* *Vraiae* vxorem Gotho cuidam coniugio copulauit, ac *Bessam* grauiter offendit; itaque *Bessas*, quod mulierem deperiret, in sui factum contumeliam ratus, iracundiâ, ac dolore eò processit, vt gratum se facturum Gothis existimans, *Ildobaldum* inter epulas adortus necauit. *Sigon.*

A N N O C H R. 542.

ALARICVS in Gothorum regno *Ildobaldo* successit, sed eodem anno à Gothis per dolum extinctus, regnum ad *Totilam* *Ildobaldi* nepotem translatum est. *Sigon. Zonar. Eutrop.*

A N N O C H R. 547.

CVNIMVNDVS Gepidarum Rex, inito praelio cum *Alboino* Longobardorum Rege, in quo ex utrâque parte ceciderunt ad sexaginta millia, etiam ipse occisus fuit, ex cuius caluariâ sibi poculum fieri fecit *Alboin*, filiamque eius *Rosmundam* duxit vxorem; Hunni verò Gepidarum sedem occuparunt. *Sigebert.*

A N N O C H R. 548.

THEVDIVS Rex Gothorum in Hispaniâ, quamuis haereticus, pacem tamen concessit Ecclesiae Dei. Iste Francorum Reges quinque Cæsaraugustam obsidentes, omnemque ferè Tarraconensem Prouinciâ bello depopulantes, misso du-

ce Theodifclo fortiter debellauit, atque à regno suo non pace, sed armis exire coegit. Vulneratur autem à quodam in palatio, qui iamdiu dementis speciem, vt Regem deciperet, simulauerat. Finxit enim arte insaniam, & quasi furore repletus perfodit principem, quo vulnere prostratus occubuit, & vi gladij indignantem animam exhalauit. Fertur autem inter effusionem sanguinis coniurasse homines suos, ne quis interficeret percussorem suum, dicens recepisse se dignam vicissitudinem, quòd & ipse priuatim ducem suum sollicitatum occiderat. Succedit ipsi *Theodifclus* anno vno, & paucis mensibus. Hic pari coniuratorum manu inter epulas coenæ, gladio confossus, extinguitur. *Isid. Vaseus.*

A N N O C H R. 549.

CORON præfectus Romæ à suis præsidarijs militibus obtruncatus fuit, huiusque facti veniam habere voluerunt, aut ad *Totilam* se defecturos, minati sunt. Imperator ipsis immunitatem concessit. *Procop.*

A N N O C H R. 551.

THEODEBERTVS Francorm Rex, dum Vrum conficere conatur, latitat post arborem. Vrus contra ipsum Regem interfectorus, tanto impetu in arborem fertur, vt ramus ingens defringeretur, vt eo ipso die moreretur, postquam annos 22. regnasset. Succedit ipsi filius *Theodobaldus* adhuc ferè puer, qui regnat annis septem. *Agath.*

A N N O C H R. 553.

TOTILA Gothorum in Italiâ Rex, conscripto vndique exercitu totam Italiam inuadit, & Romam recuperauit. Capitolium incendit, præcipua ædificia diruit, & mœnium tertiam partem euertit: incolis etiam aliò translatis urbem deformatam ac vacuam reliquit. Cùm autem *Iustinianus* intellexisset Gothos rursus superiores esse in Italiâ, *Belisarium* secundo in Italiam misit, qui Romam recepit, ciues hinc indè dispersos, reuoca-

cavit, & moenia distructa reparare, & refarcire cœpit. *Totila* triennio post rursus Romam cepit, eamque aliquâ ex parte restauravit, & quantum antea studij in eâ desolandâ, tantum nunc in eâ reparandâ adhibuit, & ostendit, vt insaniam quam superior desolatio ipsi pepererat, nouo beneficio mansuetudine, atque clementiâ aboleret. Quotquot etiam ad sacras ædes confugerant, inuiolatos esse iussit. In illâ expeditione autem Romanorum nonnulli elapsi, Constantinopolim properant, & Romam iterum à *Totila* captam *Iustiniano* exponunt, qui statim *Narfeten* eunuchum suum, & egregium bellatorem cum manu validâ misit, vt afflictis subueniret. Is ingressus Italiam magno cum Gothis prælio conflixit: quibus ad internecionem penè consumptis, *Totila* lethali vulnere affectus, stadijs octoginta quatuor confectis, cum ad Capras venisset, mense Augusto ex vulnere moritur, anno tyrannidis decimo: quemadmodum Sanctissimus *Benedictus* Abbas prædixerat. Hic *Totila* exitus fuit, qui vt repente à fortunâ elatus fuerat, sic inopinato quoque ab eâ ictu depressus est. *Sigon. Procop. Antonius Franciscus Rainerius* sub *Totilæ* effigie hæc posuit carmina:

Hæc Totilæ effigies, quo iuncta leguntur in uno

Et decor, & robur, & pudor, & pietas.

Miscetur decori robur, pudor emicat armis

Quàm forti apparet pectore, tam pius est.

Vrbem terrarum dominam capit, attamen urbis

Seruat captiuæ templa, Deosque colit.

Semiuir ast illum valido domat agmine Narses.

Infractum bellis omnibus ante virum.

Flebilior sors nulla fuit, nam contigit illi

(Hæu) prope fæminea procubuisse manu.

A N N O C H R. 554.

TEIAS vltimus Gothorum Rex in Italiâ, à Gothis qui è *Totila* prælio euaserunt, Pado traiecto, cum ijs, qui in Pice-no erant, Rex declaratus. Hic ipso anno, quo *Totilas* victus, cū *Narfete* strenuè, ac fortiter dimicauit, & victus atque fugiens occi-

ditur, cuius caput nonnulli statim præcidunt, atque hastæ præfixum exercitibus vtrisque ostendunt, vt Romanis animum adderent, Gothis autem timorem inferrent, qui tamen ne hæc quidem iacturâ territi vsque ad noctem pugnarunt: prælio dirempto, vtrique in reparandâ in diem pugnâ eam noctem egere, vbi illuxit, in certamen eodem modo reuersi vsque ad vesperam dimicarunt, nec tamen alteri eorum cesserunt, licet magna vtriusque clades esset accepta, sed crudeliùs efferati institerunt, Gothis optimè scientibus, vltimum id esse cum Romanis certamen, Romanis fœdum existimantibus, si non partâ victoriâ discessissent. Demùm Gothi se victos confessi, primores ad *Narfetem* miserunt, affirmantes se non dubitare, sibi cum Deo certamen esse, atque imposterum inter se malle, quàm cum Romanis, confingere, hisque conditionibus pacem petere, vt liberis cum cæteris Gothis viuerent, & liberè suas terras tegerent, tributaque Romanorum Imperatori dependerent. Finitum itaque est bellum Gothicum, quod octodecim annos durauerat, & Gothorum in Italiâ imperium concidit, quod à principio *Odoacris* durauerat annis 77. à regno *Theodorici Veronensis* vsque ad mortem *Teia* annos ferè 68. *Iustinianus* debellatis Gothis, Italiam tantquam occidentalis imperij prouinciam *Narfeti* ordinandam, ac gubernandam permisit, qui tamquam *Proconsul* sexdecim annos Italiam rexit. Deindè *Longobardi*, & *Exarchi* lacerauerunt eam, donec *Caroli Magni* virtute & felicitate Italiæ pax vtcumque restituta est *Sigon*.

GVBazes Rex Laziorum, ab exercitu *Iustiniani* indictâ causâ interficitur, ideò Persæ in Laziorum terram irrumpunt contrâ *Iustiniani* exercitum. Persarum tantum tria millia, erant, & Romanorum exercitus quinquaginta millium, & tamen Romani turpiter vincuntur. Quapropter *Iustinianus* contra Duces suos, qui *Gubazen* trucidarant, capitis damnavit *Agath*.

ANNO CHR. 555.

AGILA, extincto *Theodisclo*, Gothorum Rex creatur, regnans annis quinque. Cuius tertio anno *Athanasildus* tyrannidem regnandi cupiditate arripuit. Gothi autem apud Emeritam, fide sacramenti oblitâ, *Agilam* interimunt, & *Athanasildo* se tradunt. *Isid.*

ANNO CHR. 556.

PERSÆ in Laziorum finibus Phasida urbem obsident, quam Romani duces strenuè defendunt, & Persarum ad duodecim millia occidunt, & ita obsidio soluta est, cum vix ducenti Romanorum cecidissent. Persarum dux collectis reliquijs in Iberiam concedit, ubi hybernat. *Cosroes* verò pertæsus belli Ducem suum, qui ad Phasida urbem malè rem gesserat, viuum excoriari iussit, & cum Iustiniano pacem fecit hac conditione, ut vterque, quod occupasset, haberet. *Agath.*

ANNO CHR. 557.

SINDVALDVS Brebtorum Rex, qui adhuc de Herulorum stirpe remanserat, quem secum in Italiam veniens, simul *Odoacer* adduxerat, certamen cum Narsete habuit. Huic Narses fideliter sibi primùm adhærenti, multa beneficia contulit, sed nouissimè superbè rebellantem, & regnare cupientem, bello superatum & captum celsa de trabe suspendit. Eo quoque tempore Narses patricius, per Dagistenum magistrum militum, virum bellicosum, & fortem, vniuersos Italiæ fines obtinuit. Hic *Narses* prius quidem chartularius fuit, deindè propter virtutum merita patriciatus honorem promeruit. Erat autem vir piissimus, in religione Catholicus, in pauperes munificus, in reparandis Basilicis satis studiosus, vigilijs, & orationibus in tantum studens, ut plus supplicationibus ad Deum profusis, quàm armis bellicis victoriam obtineret. *Isid. Sigon.*

ANN O CHR. 563.

CONOBALDVS Aquitaniæ Rex, ad societatem belli ascitus à *Chramno*, qui patri *Clothario* bellum inferebat, vincitur, & cum ulterius effugere non posset, in Sacellum D. Martini se recepit, ex quo, cum pollicitationibus educi non posset, vnâ cum Sacello viuus crematus est. *Clotharius* tamen id Templum magnificentius restituit. *Marc.*

ANN O CHR. 564.

CLOTHARIVS Rex Franciæ, filium suum *Chramnum* in Britanniam vsque persequitur; ibi cum *Chonobrus* Britonum Dux *Chramnum* bello contra patrem defenderet, prælio inuito *Chonobrum* vincit, & in prælio trucidat. *Chramnus* verò mari fugere conatus, dum vxorem & filias properare iubet, capitur, & cum vxore, & filiabus in tuguriolo conclusus viuus crematur. *Gregor.* Sequenti anno *Clotharius* omnium suorum fratrum hæres factus, moritur anno regni quinquagesimo primo. Succedunt ipsi filij quatuor, qui iterum regnum in partes quatuor diuidunt: *Charibertus*, qui natu maximus, Parisijs regnat annis nouem; *Chilpericus*, qui regnat Sueffione: *Guntramnus*, qui regnat annis 33. moritur absque liberis: *Sigebertus*, qui & *Aribertus*, regnat annis 15. Eius coniux fuit *Brunechildis* Regis *Athanasagildis* Visigothorum in Hispaniâ, filia.

ANN O CHR. 567.

IVSTINVS prudentiâ militari celebris, cognatus *Iustini* Imperatoris, suspectus apud ipsum, quasi imperium affectasset, blandè reuocatur, & vinculis constrictus Alexandriam mittitur, vbi consilio Angustæ occiditur cum alijs de hac re suspectis. *Euag.*

ANN O CHR. 574.

ALBOIN Longobardorum Rex, staturâ procerus, & ad bella peragenda coaptatus. Hic victo & occiso *Cunimund*

do Gepidarum Rege, ex eius cranio auro superinducto, poculum fecit, filiamque eius *Rosmundam* duxit uxorem. Cum in conuiuio, ultra quam oportuerat apud Veronam lætus resideret, cum poculo, quod de capite Cunimundi Regis sui soceri fecerat, Reginæ ad bibendum vinum dari præcepit, atque eam, ut cum patre suo lætanter biberet, inuitauit: *Rosmunda* ubi rem animaduertit, altum concipiens in corde dolorem, quem compescere non valens, mox in mariti necem, patris funus vindicatura, exarsit. Consiliumque mox cum *Helmichis*, qui Regis Schilpor, hoc est armiger, & collactaneus erat, ut Regem interficeret, iniit. Qui Reginæ persuasit, ut ipsa *Peredeo*, qui erat vir fortissimus, in hoc consilium adsciret. *Peredeo* cum Reginæ suadenti tanti nefas consensum adhibere nolleret, illa se noctu in lectulo suæ Vestiarix, cum quâ *Peredeo* stupri consuetudinem habebat, supposuit, ubi *Peredeo* rem nescius veniens cum Reginâ concubuit. Cumque illa patrato iam scelere, ab eo quæreretur, quam se esse existimaret, & ipse nomen suæ amicæ, quam esse putabat nominasset, Regina subiunxit: *Nequam ut putas, sed ego Rosmunda sum*, inquit. *Certè nunc talem rem Peredeo perpetrata habes, ut aut tu Alboin interficias, aut ipse te suo gladio extinguat*. Tunc ille intellexit malum quod fecit, & qui sponte noluerat, tali modo in Regis necem coactus assensit. Tunc *Rosmunda*, dum se *Alboin* in eridie sopori dedisset, magnum in palatio silentium fieri præcipiens, omnia alia arma subtrahens, spatham illius ad lectuli caput, ne tolli, aut euaginari posset, fortiter colligauit, & iuxta *Helmichis* consilium *Peredeo* interfectorem, omni bestiâ crudelior introduxit, *Alboin* subito de sopore expergefactus, malum quod imminebat intelligens, manum citius ad spatham porrexit, quam strictius religatam extrahere non valens, apprehenso tamen scabello suppedaneo, se cum eo per aliquod spatium defendit. Sed vir bellicosissimus, & summæ audaciæ, nihil contra hostem præualens, quasi vnus de inermibus interfectus est, vniussque mulierculæ consilio periit, qui per tot hostium strages bello famosissimus extitit. Cuius corpus cum maximo Longobardorum fletu & lamentis, sub cuius-

dam scalcæ adscensu , quæ palatio erat contigua, sepultum est . Hoc parricidio vulgato, ipsa cum adultero ad poenam à Longobardis quæsitâ, assumptis thesauris, alijsq. rebus pretiosissimis ad *Longinum* Exarchum *Rauennæ* fugit , vbi suâsu *Longini* etiam adultero suo ex balneis exeunti venenum bibendum porrexit, cuius partem cum hauisset , & sensisset , quidquid reliquum erat *Rosmundam* bibere coegit , atque vterque eodem veneno perijt. *Isid.Diac.*

ANNO CHR. 575.

CLEPVVS quidam vir nobilissimus, extincto *Alboin*, à Longobardis apud Italiam , in vrbe *Ticinensium*, Longobardorum Rex statuitur . Hic multos Romanorum viros potentes, alios gladio extinxit, alios ab Italiâ exturbauit . Tandem cum annum vnum & sex menses , cum *Massana* suâ coniuge , regnum obtinuisset , à puero de suo obsequio gladio iugulatus est. Factum septem annis post aduentum Longobardorum in Italiam . Longobardi comitijs habitis triginta Duces pari imperio creant : quæ Aristocratia durauit decennium, sed Duces hi cum intemperantiùs se gererent, in odium venerunt. *Isid.Diac.*

ANNO CHR. 579.

SIGEBERTVS Francorum Rex , obtentis ciuitatibus illis , quæ citra *Parisi*os sunt positæ, vsque *Rothomagensem* urbem accessit, volens easdem vrbes hostibus cedere . Quod nefaceret à suis prohibitus est, regressus inde , *Parisi*os est ingressus : ibique ad eum *Brunishildis* cum filiis venit . Tunc Franci, qui quondam ad *Childebertum* aspexerant seniore, ad *Sigebertum* legationem mittunt, vt ad eos veniens , derelicto *Chilperico*, super se ipsum Regem stabilirent. Ille verò hæc audiens, misit qui fratrem suum in supra memoratâ ciuitate obsiderent , ipse illuc properare deliberans . Igitur *Sigebertus* fratri suo *Chilperico* pugnâ congreditur , ibique *Theodebertus* filius *Chilperici* perimitur . Veniente autem *Sigeberto* ad villam , cui nomen est *Victoriacum*, collectus est ad eum omnis exercitus , & super-

rimposito clypeo sibi Regem statuunt. Tunc duo pueri cum cultris validis, quos vulgò Scramasaxos vocant, infecti veneno, maleficiati à *Fredegunde* Reginâ Chilperici vxore, cum aliam causam se gerere simularent, vtraque ei latera feriunt. At ille vociferans, atque corruens, non post multo spatio emisit spiritum: ibique & *Charegisilus* cubicularius eius corruit: ibi & *Sygi-la*, qui quondam ex Gothiâ venerat, multum laceratus est; & postea à *Chilperico* Rege comprehensus, incensus cum cauterijs candentibus omnibus iuncturis, ac membratim separatus, crudeliter vitam finiuit. Fuit autem *Charegisilus* ille tam levis opere, quàm grauis cupiditate: de minimis consurgens, magnus per adulationes cum Rege effectus est: competitor rerum alienarum, testamentorumque effractor: cui talis fuit vitæ exitus, vt non mereretur voluntatem propriam morte imminente, complere, qui aliorum voluntates sæpè destruxerat. Obijt *Sigebertus* quartodecimo regni sui anno. *Brunechildis* Regina, interempto *Sigeberto*, cum filijs Childeberti regnum gubernans, propter insolentiam morum, adeò intolerabilis erat Francis, vt meritò videretur Sybillam de ea vaticinatam esse. *Veniet* (ait) *Bruma de partibus Hispania*, ante cuius conspectum gentes, vel gentium Reges peribunt, ipsa verò calcibus equorum disrupta, peribit. Quæ quamuis ita esset insolens, Dei Ecclesias honorabat. *Sigeb. Gregor. Tur.*

A N N O C H R 580.

M ACLIAVVS, & *Bodiceus* Britannorum Comites, sacramentum inter se dederant, vt qui ex eis superuiveret, filios partis alterius tanquam proprios defensaret. Mortuus autem *Bodiceus* reliquit filium *Theodoricum* nomine. Quo *Macli-
lianus* oblitus sacramenti, expulso à patriâ, regnum patris eius accepit. Hic verò multo tempore profugus vagusque fuit, qui tandem miserante Deo, collectis secum à Britannia viris, se super *Macliuum* obiecit, eumque cum filio eius *Iacob* gladio interemit, partemque regni, quam quondam pater eius tenuerat in suâ potestate restituit: partem verò aliam *Vuarochus* Macli-

cliaui filius vindicauit. *Gregor. Tur.*

A N N O C H R. 581.

MEROVEVS Chilperici Regis Francorum filius, cum exercitu Pictauos à patre dirigitur; at ille relicta ordinatione patris; Turonos venit, ibique & dies sanctos Paschæ tenuit: multum enim regionem illam exercitus eius vastauit. Ipse verò simulans ad matrem suam ire velle, Rothomagum petijt, & ibi *Brunechildi* Reginæ coniungitur, eamque sibi in matrimonio sociauit. Hæc audiens *Chilpericus*, quòd scilicet contra fas, legemque canonicam vxorem patruï accepisset, valde amarus, dicto citius ad supra memoratum oppidum dirigit. At illi cum hæc cognouissent, quòd eosdem separare decerneret, ad Basilicam S. Martini, quæ super muros ciuitatis ligneis tabulis fabricata est, confugium faciunt. Rex vero adueniens; cum in multis ingenijs eos exindè auferre niteretur, & illi dolosè eum putantes facere non crederent, iurauit eis dicens: *Si inquit, voluntas Dei foret, ipse hos separare non conaretur.* Hæc illi sacramenta accipientes, de Basilicâ egressi sunt, exosculati- que, & dignanter acceptis epulauit cum eis. Non multò post, cum in custodiâ à patre retineretur, tonsuratus est, mutatâque veste quâ clericis vti mos est, presbyter ordinatur, & ad Monasterium Cœnomannicum, quod vocatur *Aninsula*, dirigitur, vt ibi sacerdotali erudiretur regulâ. Sed indè effugiens patri bellum fecit. Verùm cum *Meroueus* in Remensi campaniâ latitaret, nec palam se Austrasijs crederet, à Tarabannensibus circumuentus est, dicentibus, quòd relicto patre eius *Chilperico*, ei se subiugarent, si ad eos accederet. Qui velociter adsumptis secum viris fortissimis, ad eos venit. Hi præparatos detegentes dolos, in villam eum quandam concludunt, & circumseptum cum armatis, nuncios patri dirigunt. Quòd ille audiens, illuc properare destinat. Sed hic cum in hospitali quodam retineretur, timens ne ad vindictam inimicorum multas lueret pœnas, vocato ad se Gaileno familiari suo, ait, *Vna nobis usque nunc, & anima, & consilium fuit: rogo ne patiaris me manibus ini-*
mi-

micorum tradi: sed accepto gladio irruas in me: quòd ille nec dubitans, cum cultro confodit. Adueniente autem Rege, mortuus est repertus. Extiterunt tunc qui assererent verba Merouei, quæ superius diximus, à Reginâ fuisse conficta. Merouicum verò eius fuisse iussu clam interemptum. Gailenum verò apprehensum, abscissis manibus, & pedibus, auribus, & narium summitatibus, & alijs multis cruciatibus affectum infelicitè necarunt. Grindionem quoque intextum rotæ in sublime sustulerunt: Guicilionem, qui quondam comes palatij Sigeberti Regis fuerat, abscisso capite interfecerunt. Sed alios multos, qui cum eodem venerant, crudeli nece, diuersis mortibus affecere. Greg. Turon.

DACCO Dagarici quondam filius, relicto Rege *Chilperico*, cum huc illucque vagaretur, à *Draccoleno* duce, qui dicebatur *Industrius* fraudolenter apprehensus est: quem vinctum ad *Chilpericum* Regem, Bramacum deduxit, dato ei sacramento, quòd vitam illius cum Rege obtineret. Sed oblitus sacramenti, egit cum principe, nefarias res asserens vt moreretur. Ille quoque cum vinctus detineretur, & cerneret se penitus non euasurum, à presbytero Rege nesciente poenitentiam petijt. Quà acceptâ interfectus est. Cum autem idem *Draccolenus* velociter reuerteretur in patriam, his diebus *Guntheramnus* Boso filias suas à Pictauo auferre conabatur. Quòd audiens *Draccolenus*, se super eum obiecit. Sed illi sicut erant parati resistentes, se defendere nitebantur. *Guntheramnus* verò misit vnum de amicis suis ad eum dicens: *Vade, & dic ei, scis enim quod fœdus inter nos initum habemus: rogo vt te de meis remouens insidijs. Quantum vis de rebus tollere, non prohibeo: tantum mihi, & si nudo liceat cum filiabus meis accedere, quo voluero.* At ille vt erat vanus ac leuis; *Ecce inquit funiculum in quo alij culpabiles ligati, ad Regem me ducente directi sunt, in quo, & hic hodie ligandus illuc deducitur vinctus.* Et hæc cum dixisset, calcaneorum ictibus vrgens equum, ad illum veloci cursu dirigit: & crasso eum verberans ictu, hastili diuiso ensis ad terram ruit. *Guntheramnus* verò cum super se mortem cerneret imminere, inuocato nomine Domini, & virtute magnâ B. Martini, eleuatoque conto,

Drac-

Draccolenum arctat in faucibus: suspensumque de equo sursum, vnus de amicis suis cum lanceâ latere verberatum finiuit: fugatisque socijs, ipsoque spoliato, *Guntheramnus* cum filiabus liber abscessit. Post hæc *Seuerus* focer eius à filijs apud Regem grauitur accusatur. Hæc ille audiens, cum magnis muneribus ad Regem petit, qui in viâ apprehensus & spoliatus, atque in exilium deductus morte pessimâ vitam finiuit. Sed & dum filij eius *Bursoleus*, & *Dodo* ob crimen Maiestatis læsæ iudicio mortis suscepto, ab exercitu vi oppressus est: alius in fugâ apprehensus, truncatus manibus & pedibus interiit: resque omnes tam eorum, quàm patris, Fisco collatæ sunt, erant enim eis magni thesauri *Gregor. Tur.*

A N N O C H R. 584.

MVMVLVS Dux Guntheramni Regis Aureliæ, qui magnas res contrâ Longobardos gesserat, rebellionis conuictus, iussu *Guntheramni* interficitur, & eius thesauri ipse, & *Childebertus* diuidunt. *Aimon.*

A N N O C H R. 588.

CHILPERICVS Francorum Rex, Nero sui temporis, & Herodes, ad villam Calensem, quæ distat ab vrbe Parisiâ quasi centum stadijs, accedit, ibique venationes exercet. Quadam verò die regressus de venatione, iam sub obscurâ nocte, dum de equo susciperetur, & vnâ manum super scapulam pueri retineret, adueniens quidam, eum cultro percutit sub ascellam, iteratoque istu ventrem eius perforat. Statimque profluente copiâ sanguinis, tam per os, quàm per aditum vulneris, iniquum fudit spiritum. Regiones plurimas sæpius deuastauit, atque succendit, de quibus nihil doloris, sed lætitiæ magis habebat, sicut quondam *Nero* cum inter incendia palatij tragœdias decantaret. Persæpè homines pro facultatibus eorum iniuste puniuit: in cuius tempore pauci quodammodo Episcopatum Clerici meruerunt; erat enim gulæ deditus, cuius Deus venter fuit: nullumque se asserbat esse prudentiorem:

confecitque duos libros, quasi Sedulium meditatus, quorum versiculi debiles nullis pedibus subsistere possunt: in quibus dum non intelligebat, pro longis syllabas breues posuit; & pro breuib; longas statuebat, & alia opuscula, vel hymnos, siue missas, quæ nullâ ratione suscipi possunt. Causas pauperum exosas habebat, sacerdotes Domini assiduè blasphemabat: nec aliundè magis dum secretus esset, exercebat ridicula, vel iocos, quàm de Ecclesiarum Episcopis: illum ferebat leuem, alium superbum: illum abundantem, istum luxuriosum: illum asserebat elatum, hunc timidum, nullam rem plus odio habens, quàm Ecclesias; aiebat enim plerumque; *Ecce pauper remansit fiscus noster, ecce diuitiæ nostræ ad Ecclesias sunt translatae: Nulli penitus, nisi soli Episcopi regnant: perijt honor noster, & translatus est ad Episcopos Ciuitatum*. Hæc agens assiduè, testamenta, quæ in Ecclesijs conscripta erant, plerumque dirupit, ipsasque patris sui præceptiones, putans quòd non remaneret, qui voluntatem eius seruaret, sæpè calcauit. Iam de libidine, atque luxuriâ non potest reperiri in cogitatione, quòd non perpetrasset in opere. Nouaque semper ad lædendum populum ingenia perquirebat, nam si quos eo tempore culpabiles reperisset, oculos eis iubebat erui, & in præceptionibus quas ad iudices pro suis vtilitatibus dirigebat, hæc addebat: *Si quis præcepta nostra contempserit, oculorum auulsione multetur*. Nullum vnquam purè dilexit, à nullo dilectus est: ideò cùm spiritum exhalasset, omnes eum reliquerunt sui. *Gregor. Turon.*

A N N O C H R. 591.

HORMISDA Persarum Rex ægrè ferens suos exercitus; eorum Duces fugatos, & occisos esse à *Comentiolo Thrace*, Duci, cuius culpâ clades accepta erat, vestem muliebrem ignominiaë causâ mittit, eumque in ordinem redigit. Dux verò confectis literis milites incitat in Regem effecitque vt Hormisdæ regnum abrogent. Ipse assumptis alijs Regem solio deturbat, ignominiosè tractat, & in carcerem conijcit, & filium eius *Cosroen* Regem facit, filius patrem benignè habet, sed pater ira-

iratus filio, cum calumniatur, ideò pater tandem trucidatur.
Euagr.

ANTHARIT vel *Autharis* Rex Longobardorum, cum à *Childeberto* Francorum Rege quotannis ferè bello provocaretur, mittit ad *Guntheramnum* legatos, petitque vt intercessor esse velit apud patruelem *Childebertum*, vt cognati inter se populi Longobardi & Franci in pace viuere possint. Interim Rex apud Ticinum nonas Septembris veneno, vt tradunt, accepto moritur, postquam sex regnauerat annos. Statimque à Longobardis legatio ad *Childebertum* Regem Francorum missa est, quæ *Antharit* Regis mortem eidem nunciaret, & pacem ab eo expeteret. Quòd ille audiens, legatos quidem suscepit, pacem verò in posterum se daturum promisit. Qui tamen præfatos legatos post paucos dies promissâ pace absoluit. Regnam verò *Theudelindam*, quæ satis placebat Longobardis, permiserunt in regiâ consistere dignitate, suadentes ei, vt sibi quem voluisset ex omnibus Longobardis virum eligeret, talem scilicet, qui regnum regere vtiliter posset. Illa verò consilium cum prudentibus habens, *Agilulfum* Ducem Taurinatium, & sibi virum, & Longobardorum genti Regem elegit. Erat enim isdem vir strenuus & bellicosus, & tam formâ, quàm animo ad regni gubernacula coaptatus. Quem statim Regina ad se venire mandauit, ipsaque ei obuiam ad Lanmellum oppidum prope-
 rauit. Qui cum ad eam venisset, ipsa sibi post aliquot verba vinum propinari fecit. Quæ cum prior bibisset, residuum *Agilulfo* ad bibendum tribuit. Is cum Regina accepto poculo manum honorabiliter osculatus esset, Regina cum rubore subridens, non debere sibi manum osculari ait, quem osculum sibi ad os iungere oporteret. Moxque cum ad suum basium erigens, ei de suis nuptijs, deque regni dignitate aperuit. Quid plura? Celebrantur cum magnâ lætitiâ nuptiæ, suscepit *Agilulfus*, qui erat cognatus Regis *Antharit* inchoante iam mense Nouembris regiam dignitatem. Sed tamen congregatis in vnum Longobardis, postea mense Maio, ab omnibus in regnum apud Mediolanum leuatus est. *Paul. Vuarnefrid.*

ANN O CHR. 595.

CHAGANVS Rex Auarum, Venetiarum fines inuadit, & *Gisulphum* cum exercitu trucidat, coniugemque eius *Romildam* in castro Foroiuliano obsidione cingit. *Romilda* videns *Chaganum* esse virum vegetæ ætatis, amore eius incensa & patita coniugium, castrum prodit, atque ita Foroiulianum castrum igne consumptum, & incolæ in captiuitatem abducti. *Romilda* verò proditiōis mercedem dignam accepit, dum palo perforatur, & in campo erigitur. *Diacon.*

ANN O CHR. 600.

CHILDEBERTVS Francorum Rex, anno regni Burgundix quarto, paterni verò 23. veneno, vt putabatur, extinguitur. Succedunt ipsi filij, *Theodobertus* qui Austriam obtinet, & *Theodoricus*, qui regnum Guntheramni accipit, regnatque annis 18. *Aimoin.*

ANN O CHR. 602.

MAVRITIVS CAPPADOX LXI. Romanorum Imperator, à puero in studijs, omnibusque exercitijs equestribus diligenter se exercuerat, in aulam ascitus, & à *Iustino II.* Imperatore secretarius est constitutus. Postea propter eximias virtutes & industriam consilio *Sophia* Augustæ factus est *Comes praetorianorum*. Deindè *Tiberius* cum prefecit exercitui misso contra Persas. Cum autem *Mauritius* à Persis victor Constantinopolim reuersus esset, à *Tiberio* Augustus est appellatus. *Tiberio* verò defuncto, indutus purpurâ, redimitus diademate, ad Curiam processit, & applausu, acclamationibusque populi, primus ex Græcorum genere in imperio confirmatus est. Ingressus *Mauritij* fuit felix & gloriosus, sed exitus tragicus & calamitosus, quem multa præcesserunt prodigia, & somnia. Anno nempe imperij decimo nono, postquam varijs affecisset *B. Gregorium* iniurijs *Mauritius*, apparuit ei vir quidam monastico indutus habitu in foro Constantinopolitano, spatham manu tenens,

nens, per forum discurrens, Imperatorem gladio periturum, omnibus pronunciauit. Quod *Mauritius* audiens, à tyrannide Gregorio inferendâ se se continuit: & iudicium diuinum tanto magis timuit, quanto Gregorium non credidit posse mentiri, qui aliquando per epistolas similia comminatus fuerat. Compositasque scripto preces eidem Gregorio, & ad omnes Patriarcharum sedes, ad omnes ciuitates, & monasteria, cum cereis & pecunijs transmisit, & vt pro peccatis suis intercederent, supplicauit, hoc potissimum deprecans, vt hic, & non in futuro, quæ meruit, reciperet. Cùmque hoc vehementius per multa postulasset tempora, quadam nocte dormiens, vidit apud æneam palatij portam se coram populo imagini Saluatoris assistere, & vocem terribilem ex eadem audire, dicentem: *Date Mauritium*: & capientes eum iudiciorum ministri, statuerunt ante imaginem Saluatoris. Cui eadem vox: *Vbi vis reddam tibi mala quæ fecisti, hic ne, an in futuro?* At ille respondit: *Amator hominum Domine, & iudex iuste, hic mihi potius, quàm in futuro tribue.* Et iussit diuina vox tradi *Mauritium, & Constantinam* vxorem eius, & filios, omnemque cognationem, *Phoca* militi. Euigilans ergo *Mauritius*, vocauit ad se generum suum *Philippicum*, quem dudum de affectatione regni habebat suspectum. *Philippicus* timens, vxori propterea *Gordia* valedicens: sciebat enim se Imperatori suspectum, cummunione in super sacramenti suscepta, ad palatium ingreditur, & ad pedes Imperatoris prouoluitur. Cui assurgens Imperator, ad pedes generis corruit dicens: *Ignosce mihi propter Deum, quia peccaui in te, nunc enim certissimè noui, quia nihil peccaueris in me; si quem verò scis in agminibus nostris Phocam, dicito mihi.* *Philippicus* secum cogitans dixit: *Vnum Phocam cognosco, qui nuper ab exercitu procurator constitutus, tuo contradicebat imperio; est autem iuuenis temerarius, attamen timidus.* Tunc *Mauritius* ait, *Si est timidus, tunc homicida est:* & narrauit illi somniū. Porro Imperator poenitentiam quidem tenuit, sed à cupiditatibus vsque ad eò non recessit, vt exercitum in periculosis locis hyemare, & victum ab extraneis iuberet cum periculo quærere apud Sclauos, ne alimenta publica manducarent.

Quòd

Quòd cùm exercitus intelligeret, dixisse fertur, *Imperatori non obedire scuum est: obedire autem seuissimum*. Moxque ad seditionem conuertitur, Phocamque super clypeum exaltatum, proclamant Exarchum; deinde fugato *Theodosio* filio Imperatoris, & *Germano* socero, commoto deindè graui tumultu Constantino-
poli, *Mauritius* mutatâ veste cum vxore, & filijs noctu Dromo-
nem conscendit fugiens.

Cùm inter *Prasinos*, & *Venetos* de stationibus controuersia orta esset. *Phocas* satellites quosdam misit, qui turbam compe-
scent; quorum vnus cùm Tribunum Venetum per contume-
liam pepulisset, Veneti indignati clamarunt: *Abi, cognosce statum rerum, disce ordinem: Mauritius nondum est mortuus*. His auditis, *Phocas* in eadem *Mauritij* incitatus, missis militibus Chalcedonem (quo ægrotus cùm coniuge, & paruis filijs, & filiabus fugerat) eum ex fugâ retraxit. Suntque ibidem in portu Eutro-
pij, *Phoca* spectante, primum filij eius necati: ex quibus cùm infans quæreretur, dixit *Mauritius* eum esse apud nutricem. Missum est ad illam, vt afferretur infans. Nutrix misericordiâ mota erga Imperatoris filium, ipsum abdidit in loco, & suū filiū pro eo mactandum carnifici tradere voluit. Pater agnouit suū non esse, nec voluit infantem alium pro suo interfici. Dixit igitur ad *Phocam*: *Iste non est meus: parcas alieno innocenti sanguini, & iubeas afferri meum*. Coacta est igitur nutrix adducere Imperatoris infantem, qui adductus, patre etiam intuente, est transfossus: & quidam referunt, quòd eo occiso, lac cum cruore effluerit, sic vt spectatores omnes lamentarentur. Deindè tres filia, post has mater *Constantina*, boni Principis Tiberij filia (quamquam alij referunt, quòd *Constantina* prius post *Mauritij* mortem cum tribus filiabus sit occisa) Spectauerat *Mauritius* filiorum, & filiarum neces mirando silentio; sed cùm videret suam coniugem etiam feriri, hanc edidit confessionem suorum delictorum. *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum*. Tandem & ipse securi cervice subiecit, & mortem subiit, repetito iterum illo versiculo: *Iustus es &c.* Anno ætatis suæ 63. imperij 20. Cadauera in litora abiecta sunt, & ex edicto *Phocæ*, multis die-

diebus in campo iacuerunt, donec foeterent; deindè autem ab eunucho quodam in templo sepulta sunt. *Zonaras* refert, quod vxor *Mauritij Constantina* post mortè mariti cū tribus filiabus sit occisa, & in æde diui Mamantis vicina mœnibus sepulta, atque eius sepulchro hoc Epitaphium inscriptum ab Eunuchos, siue cubiculario *Iustiniani* Pharasmane, qui sepulturam curauit:

*Hic sita sum Regum (dolor heu!) miserranda duorum
Vxor Mauritij, filia Tiberij.*

*Quæ partu monstrante meo, fecunda probaui
Multorum esse etiam posse bonum Imperium.*

Militis huc furor, & populi leuis ira, maritum

Me, sobolemque meam sanguinolenta tulit.

Heu mihi, quid gemitis Nioben? Ego mortua spiro,

Aspera continuis saxa rigo lacrymis.

Cladibus haud Hecube certent Iocostaque nostris,

Nam leuior dolor est: casus uterque parens.

Sæue, quid infantes perimis, vitiique, dolique

Ignaros? Ætas quid dedit illi mali?

Non tibi Roma meis iam præbeo frondibus umbras,

Turbine Threicio stirpitus interij.

THEODOSIUS Mauritij filius à patre ad *Cosroem* Regem Persarum præmissus erat, auxilia contrà *Phocam* petiturus. Hunc quoque ex fugâ retractum *Phocas* trucidari iussit. Is ante mortem hanc precationem sonuit: *Domine Iesu Christe, tu scis, me nullum hominem iniuria affecisse: nunc ergo mihi eueniat, ut iubet tua potentia.* Cæsi quoque sunt *Mauritij* amici, & Duces: *Petrus Mauritij* frater, *Germanus* socer *Theodosij*, & filia eius *Theodosij* coniux, *Commentiolus*, & alij. Hæc referunt *Onuphr. Zonar. Ced. Ioan. Diac. Miscell.*

A N N O CHR. 603.

LIVBA Hispaniæ Rex, cū anno vno & mensibus sex regnasset, à *Viterico* Gotho, præcisâ dexterâ, anno ætatis 20. trucidatur, & *Vitericus* regnum occupat annis 7. *Vasens.*

ANNO CHR. 605.

NARSES Dux, quòd malè pugnasset, metuit sibi à *Phoca* & Edessam occupat, & nuncium ad *Cosrhoem* mittit, indè reputans melius esse, cum *Phoca* redire in gratiam, à *Domentio* fidem accipit securitatis, & *Phocas* iuramentum interponit. At verò cùm Constantinopolim venisset, contrà fidem datam viuus exuritur à *Phoca*, id quod maximo dolori fuit exercitui, Persis verò gaudio, qui sibi à *Narfete* adeò metuebant, vt liberos nomine *Narfetis* terrerent. *Cedr. Antonius Franciscus Rainerius* sub effigie *Narfetis* tale Elogium scripsit.

*Non non hac tabula semiuirum hunc fingere paruula
Fas est, marmoribus quem decuit scalpier, arduo
Aut ossa, aut Rhodope, aut acrio Caucaseo in iugo,
Si spectes animum belligeri, factaque fortia.
Hic Narses, regio quempeperit Persidis inclyta
Byzantique aluit, quem domus olim aurea Caesaris
Eductum muliebri imperio, & mollibus in iocis,
Acutos fuerant secta cui pondera forcipe.
Hic ille est valido consilio qui quatit agmina
Gothorum, & madidum sanguine Regem Totilam Italo,
Francorumque acies, barbariemque Ausonia expulit.
Salue, ò matre animo semiuir, & clarior omnibus
Veris Marte viris. Nunc utinam Magne resurgeres.*

ANNO CHR. 609.

VICTERICVS Gothorum Rex in Hispaniâ vir quidem strenuus in armorum arte, sed tamen expertus victoriæ. Namque aduersus Romanum militem bella sæpè molitus, nil satis gloriæ gessit, præter quòd Saguntiam ciuitatem Romanis ademit, & regno Gothorum adiecit. Hic in vitâ plurima illicita fecit, in morte autem, quia gladio operatus fuerat, gladio perijt. Mors quippè innocentis inulta in illo non fuit; inter epulas enim prandij coniuratione suorum est interfectus. *Isid.*

AN-

ANNO CHR. 610.

PHOCAS LXII. Romanorum Imperator, ex obscurâ familiâ in Thraciâ oriundus, cuius parentes ignorantur, foedo nomine, atque omine *Phocas* appellatus fuit. Nam *φῶκος*, *Phoca*, est bellua marina, valdè vorax, corio, & pilis tecta, per somnium mugiens: Vndè & *Vitulus marinus* appellatur. Coit canum more, paritque in terrâ animalium ritu. Huc pertinet illud *Virg. l. Georg.*

.... Et turpes pascit sub gurgite *Phocas*.

Staturâ fuit mediocri; deformis, terribilis aspectu, rubente capillo, supercilijs coeuntibus, mente raso, cicatrice in mala notatus, quæ ipso irascente denigrabatur: vinosus, mulierosus, sanguinarius, rigidus, in dicendo ferox, à miseratione alienus, moribus feris, hæreticus. Vxor eius *Leontia* isdem fuit moribus prædita. Imperij initio bonam de se spem præbuit subditis, expectantibus per ipsum Romani imperij restaurationem, quia vir militaris erat, & sæpè victoriam ab hoste reportarat. Sed ille, postquam imperatoriam dignitatem consecutus fuerat, totum se vitijs dedit, & Rempublicam minimè curavit. Cum eò ventum esset, ut aut nomen imperij deleteretur, aut *Phocas* occumberet: misit Senatus, & ipse Dux *Priscus* eius gener, legatos ad *Heraclianum*, eius *Heractij* patrem, qui post imperio potitus est, Africæ, & Lybiæ præfectum, orantes, ut se à tyrannide *Phocæ* vindicaret. *Heracrianus* igitur mittit filium suum *Heraclium* cum magnâ & armatâ classe, secum ferens etiam Seruatoris nostri imaginem, nullo manus ministerio factam. In portu Sophiæ naturali prælio commisso inter *Heraclium*, & *Phocam*, flagitiosus *Phocas* superatus in Regiam confugit. Tum *Photinus* quidam, cuius vxori *Phocas* stuprum intulerat, in Regiam cum militibus irrupit, *Phocam* ignominiosè folio deiecit, imperatoriâ veste spoliât, nigrâque circumdatum veste, & numellis inclusum contemptim ad *Heraclium* deducit. Qui ut primùm conspexit *Phocam*: *Miser*, inquit, *ita ne Rempublicam gubernasti?* At deploratus *Phocas* ex desperatione respondit: *Tuum est rectius eam gerere.*

Illicò autem *Heraclius* iubet manus & pedes, mox humeros & pudenda amputari, tandem & caput. Atque ita tyrannus imperium malè partum, malèque administratum, malè amisit, cum per octennium imperio insultasset. Infelix tyranni cadauer, quod eius reliquum fuit, in Boue (est loci nomen) crematum est, vbi caminus fuisse perhibetur æreus, formâ bouis, Pergamo translatus fuit. *Cedr. Zonar. Sigeb.*

ARNO CHR. 615.

IOANNES Exarchus in Italiâ, quòd insolentius se gereret, post quintum annum administrationis à *Ioanne* præfecto occiditur, & ipse *Ioannes* imperium sibi sumit. Sed *Heraclius* misit septimum Exarchum *Eleutherium*, qui *Ioannem* illum, & alios, qui cædis rei erant, occidit, & Rempublicam administravit annis quatuor. *Diacon.*

EAN Rex Scotorum cum omnibus penè suis in bello extinguitur ab *Edilfredo* Rege Nordanimbrorum. Hæc calamitas Scotis contigit secundum vaticinium D. Augustini Anglorum Archiepiscopi, qui interminatus Scotos ab Anglis fore perimendos, qui Anglos ad vitam æternam conuerti ægrè ferebant: in Monachos quoque Scotorum irâ Dei sæuiente, qui cum Rege suo ad bellum hoc ex more exeuntes, vt Rege armis pugnante, ipsi orando pro eo pugnarent, perempti sunt ab Anglis, mille ducenti, tantum quinquaginta per fugam elapsis. *Sigeb.*

THEODORICVS Francorum Rex suasu auis Brunichildi, fratri *Theodeberto*, quem furtiuo concubitu natum affirmabat, bellum infert: concurrunt iuxta Tulbiacense castrum, vbi tandem victus est *Theodebertus*, qui Coloniam Agrippinam perfugiens, prælium instaurat; sed iterum vincitur, & iussu Brunichildis trucidatur. Sequenti anno *Theodoricus* liberos *Theodeberti* ad Brunichildem mittit, quos omnes occidit, sed *Theodoricus* filiam *Theodeberti* pulcherrimam virginem sibi retinuit, ducturus eam vxorem, cum *Theodebertum* non crederet suum fratrem fuisse. Id verò impedit *Brunichildis*, hinc dissidium ortum, & *Brunichildis* nepoti *Theodorico* ex balneis egredienti ve-

nenum offert, quo perijt anno regni decimo septimo , atque ita hæc familia, quæ ad quinquagesimum primum annum regnauerat, extincta est: succedit patruelis *Clotarius*, qui integrâ Monarchiâ Franciæ potitur anno ætatis trigesimo. *Aimoin.*

A N N O C H R. 616.

EDELFRIDVS Rex Northumbriæ in Angliâ cadit in prælio, cum annos 21. regnasset, succedit ipsi filius *Eudinus*, pacis amantissimus, per annos septendecim. *Beda.*

A N N O C H R. 617.

BRVNICHILDIS olim Francorum Regina, cum conspectui *Clotarij* præsentaretur, & odium contrâ ipsam nimium haberet, reputans ei quòd decem Reges Francorum per ipsam interfecti fuissent, idest *Sigebertus*, *Meroueus*, & genitor suus *Chilpericus*, *Theodebertus*, & filius suus *Clotarius*, *Theodoricus*, eiusdemque tres, qui ad præsens extincti fuerant, pettriduum eam diuersis tormentis afflictam iubet prius camelo per omnem exercitû sedentem perducere, post hæc comam capitis vno pede, & brachio ad ferocissimi equi caudam ligare, à quo calcibus, & velocitate cursus membratim dirumpitur. *Greg. Tur. Vualaf. Strab.*

ELEVETHERIVS Exarchus in Italiâ, cum videret Imperatorem, & à Persis, & Auaribus, & Hispanis oppugnari, nec cuiquam resistere posse, & ipse arripit imperium, qui cum Romam properaret, vt eam præsidijs muniret, interficitur à militibus, & caput eius mittitur Constantinopolim. *Anastasius.*

A N N O C H R. 628.

COSRHOES Persarum Rex, pluries ab Heraclio Imperatore victus, Seleuciæ cum nihil procederet, in dysenteriam incidit, metuens igitur vitæ suæ, cum plures haberet filios, reiecto *Syroë* natu maximo, alteri nomine *Medarses* regnum tradere conatus est. Quòd cum cognouisset *Syroes*, conciliatis sibi quibusdam satrapis, parentem *Cosroem* inuasit, ferreis compedibus

cum alligauit, & magnis ponderibus circa collum grauatum in tenebricosum locum, vbi thesauros deponere *Cosrhoes* volebat, detrussit, parumque panis & aquæ ei porrigi iussit, & hoc modo fame illum cruciauit, dicens: *Comedas aurum, quod incassum collegisti, propter quod etiam multos fame necasti, & Romanos contra Persas concitasti, ac cadibus mutuis, cladibusque grassari coegisti.* Deindè *Medarsen* cui regnum ille destinarat, ceterosque liberos in conspectu illius trucidari mandauit. Postremò *Cosrhoem* post decimum quintum diem, iam fame maceratum carcere eduxit, ipsumque metæ loco collocatum, & telis Ducum Persicorum confossum sustulit, cum annos regnasset 35. Sic inter spicula nequissimam animam reddidit, qui conuiciorum, ac blasphemiarum tela in Christum Crucifixum ei aculatus fuerat, & arma impia ei intulerat. *Cedr. Zonar. Diac.*

A N N O C H R. 629.

SYROES Persarum Rex, cum ferè anno vno regnasset, moritur primo vere; succedit ipsi filius *Adhesr*, qui regnat tantum menses septem, occisus à *Sarbara* Duce militiæ, qui bimestri spatio præest, occisus circa mensem Octobris. Succedit ipsi *Barone* *Cosrhois* filia, quæ regnat menses septem. *Miscell.*

A N N O C H R. 630.

BEROALDVS Rex Frisiæ, à Clothario patre Dagoberti, qui auxilio aduenit filio, obtruncatur, adeoque *Clotharius* atrociter persecutus est victoriam, vt triduum totum ex hostibus, quicumque mensuram gladij sui excederent, trucidaret. Regnauerat autem *Beroaldus* annis sexaginta, cui succedit *Adgillus*, beneficio *Clotharij*, qui regnat annis 49. *Annal. Fris.*

A N N O C H R. 631.

EVDINVS Rex Northumbrorum in Angliâ, cum regnasset annis septendecim, à Britonibus seditiosis, qui *Pendam*, Regem Merciorum in auxilium euocauerant, in prælio occiditur, cum magnâ clade exercitus. Succedunt ipsi *Eanfridus* & *Oris-*

Orischius, qui regnum diuidunt, & hac ratione imbecilliores facti, sequenti anno à *Carduella* Britonum Duce interficiuntur. *Beda.*

IEZDEGIRDVS Rex Persarum, filius Syrois ad oppidum *Merga* vincitur, & occiditur à Saracenis. Dux Saracenorum fuit *Othman*, qui postea videtur regnum Persarum occupasse, cuius memorie ergo *Æram* instituerunt, quam *Iezdegirdicam*, appellarunt à Rege cæso, & adhuc eà hodie vtuntur. *Miscell.*

A N N O C H R. 633.

CARDVELLA Britonum Dux, pugnans cum *Osualdo* Rege Northumbriæ qui successit *Eanfrido*, & *Orischio* fratribus, vincitur, & interficitur, atque ita pacatis rebus, tranquille regno præfuit *Osualdus*. *Beda.*

AIO Dux Beneuentanus vastatur à Sclauis, qui classe aduenientes maritimâ deprædabantur, quos cohibere *Aio* conatus, in foueam à Sclauis factam ex insidijs præcipitatus, trucidatur, cum annum vnum & quinque menses regnasset. Succedit *Radoaldus* Dux, qui *Aionis* mortem ultus, Sclauos vincit, & finibus pellit. *Diac.*

A N N O C H R. 641.

CONSTANTINVS Tertius LXIV. Romanorum Imperator, filius *Heraclij*, & *Fabiæ Eudoxiæ*, adhuc vnus anni coronatus est, patre *Heraclio* sic volente. Quod Imperator idè fecisse videtur, quia bello graui & periculoso contrà Persas occupatus erat. Voluit igitur sibi successorem constituere, ne ex dissidijs in eligendo Imperatore Respublica Romana quaereretur. Defuncto *Heraclio* cum imperasset annos 30. mense decem, succedit filius *Constantinus*, qui cum coronaretur, coronam, quæ cum patre sepulta fuerat, effodi, & sibi imponi iussit. Verùm cum *Martina* nouerca filium *Heracleonam* Imperatorem facere cuperet, veneno sustulit *Constantinum*, quarto mense postquam patri *Heraclio* successerat, & filium suum *Heracleonam* substituit. *Cedr.Zonar.*

AN-

ANNO CHR. 642.

HERACLEONAS LXV. Romanorum Imperator, ex incestu natus est. Nam secunda *Heracli* vxor *Martina* fuit fratris eius filia, ex quâ *Heracleonas* genitus. Vix decennis erat cum ad Imperium per fraudolentiam, & violentiam peruenisset, idedque cum *Heracleonas* cum *Martina* matre malè imperium administraret, in omnium odium incurrit. Senatus igitur iussu capti, & primùm *Martina* lingua præcisa est, ne oratione, quâ plurimum valebat, populum commoueret. Puerum verò *Heracleonam* naso mutilarunt, ne decor, aut gràtia in vultu ad commiserationem populum flecteret: deindè ambo in Capadociam relegati, cum imperium sex menses tenuissent, ibi in carcere mortui sunt. *Cedren. Zonar. Diac. Egnat.* Constans Constantini filius imperio præficitur.

OSVVALDVS Rex Northumbrorum in Angliâ, cum regnasset annis octo commisso prælio cum *Penda* pagano Rege Merciorum, trucidatur vnâ cum exercitu. Succedit frater ipsius *Osinus*, qui regnavit annis 28. & assidua bella cum *Penda* gessit. *Beda.*

ANNO CHR. 643.

MAVRITIVS Chartularius in Italiâ, qui exercitum ducebat sub *Isaacio* Patricio Exarcho, sibi iuramentum ab exercitibus dici iubet, & imperium sibi sumit: sed ab *Isaacio* Exarcho captus Romæ, propè Rauennam ductus decollatur. *Miscell.*

ANNO CHR. 644.

OMAR Saracenorum Rex, cum annis decem regnasset, à Persâ quodam seruo suo, dum in templo adorat, gladio transfigitur, succedit ipsi *Osmen* cognatus, qui regnavit annis 12. *Zacuth.*

A N N O C H R. 654.

SIGEBERTVS Rex Angliæ, Monachus factus, in prælio contra *Pendam* Merciorum Regem fratri *Egrico* auxilia adducens, vnâ cum fratre occiditur, exercitusque eius ferè omnis, paucis tantum fugâ elapsis. *Beda.*

A N N O C H R. 655.

PENDA Merciorum Rex, dimicans contra *Osinum* Northumbriæ in Galliâ Regem, vincitur, & trucidatur, regnumque Merciorum occupat *Osinus*. Donauit tamen eius partem australem cognato suo *Panda*, qui sequenti Paschate occisus est, atque ita solus obtinet regnum Merciorum annis tribus. *Beda.*

OTMEN Rex Arabum, cum annos regnasset duodecim, interficitur; succedit *Hali*, qui regnat annos quatuor. *Zacutbi.*

A N N O C H R. 657.

RODOALDVS Rex Longobardorum, cum vxorem cuiusdam Longobardi stuprasset, ab eodem trucidatur, cum regnasset annos quatuor; successit *Aripertus* filius Gundibaldi fratris Theudelindæ, qui regnat annis quinque. *Pau. Vuarnef. Diac.*

A N N O C H R. 658.

ANSEGINVS gener *Pipini* senioris, eodem hoc anno, quo *Hildericus* Rex Austrasiorum factus est, sceleratè interficitur à Gunduino. *Annal. Fris.*

A N N O C H R. 662.

ARIPERTVS Longobardorum Rex, postquam per annos nouem Longobardos apud Ticinum rexerat, moriens, regnum duobus filiis suis adhuc adolescentibus, *Bertarido*, & *Godeberto* regendum reliquit. Et *Godebertus* quidem Ticini sedem

dem regni habuit, *Bertaridus* verò in ciuitate Mediolanensi. Inter quos fratres, agentibus malignis hominibus, discordiæ, & odium fomes surrexit in tantum vt alter alterius regnum inuadere conaretur. Quâ de re *Godebertus Garibaldum Taurinatum* Ducem ad *Grimoaldum* Beneuentanorum strenuum tunc ductorem direxit, inuitans eum, vt quantocius veniret, & sibi aduersus germanum suum *Bertaridum* auxilium ferret, Regisque filiam suam germanam ei se daturum promittens. Sed legatus ipse fraudolenter contra suum Dominum agens, *Grimoaldum* exhortatus est, vt veniret, & Longobardorum regnum, quod adulescentes germani dissipabant, ipse arriperet, qui ætate maturus consilio prouidus, & viribus fortis existeret. *Grimoaldus* hæc audiens, mox animum ad regnum Longobardorum obtinendum erexit. Ordinatoque apud Beneuentum *Romualdo* filio suo duce, ipse cum electâ manu Ticinum profecturus iter arripuit, ac per omnes ciuitates, quas obuiam habuit, sibi amicos, & adiutores ad regnum percipiendum asciuit. *Trafemundum* verò comitem Capuanum per Spoletum, & Tusciam direxit, vt per eas regiones Longobardos suo consortio coaptaret. Qui imperata sibi strenuè perficiens, & cum multis adiutoribus, apud Æmiliam in itinere occurrit. Igitur *Grimoaldus* cum propè Placentiam cum robustâ virorum multitudine aduenisset, *Garibaldum*, qui legatus ad eum missus à *Godoberto* fuerat, Ticinum præmisit, vt eidem *Godeberto* de suo aduentu nunciaret. Qui ad *Godebertum* veniens, *Grimoaldum* citius aduentare dixit. Cumque *Godebertum* ab eo quæreretur, quo in loco eidem *Grimoaldo* hospitium preparare deberet, *Garibaldus* ita respondit, quod dignum esset vt *Grimoaldus*, qui pro eius causâ venerat, eiusque sororem accepturus esset, hospitium intra palatium haberet. Quoddam ita quoque factum est. Nam adueniens *Grimoaldus*, intra palatij hospitium accepit: Isdem verò *Garibaldus*, totius nequitiae seminator, *Godoberto* persuasit, vt non aliter quam lorica sub veste indutus, cum *Grimoaldo* locuturus veniret; asserens quia *Grimoaldus* eum occidere vellet. Rursus isdem fallendi artifex, ad *Grimoaldum* veniens, dixit, quod nisi

se fortiter præpararet, eum Godebertus suo gladio perimeret, asseuerans Godebertum quando cum eo ad colloquendum veniret, loricam sub veste gestare. Quid plura? Cum ad colloquium die crastino venissent, & Godebertum post salutationem Grimoaldus amplexatus esset, statim sensit quòd loricam sub veste gestaret. Nec mora, euaginato gladio eum vitâ priuauit, regnumque eius, & omnem potentiam inuadens, suæ subdidit dictioni. Habebat autem tunc Godebertus iam filium paruulum nomine *Reginbertum*, qui à Godeberti fidelibus sublatus, & occultè nutritus est. Nec eum Grimoaldus persequi curauit, quippè qui adhuc infantulus esset. Quo audito *Bertaridus*, qui apud Mediolanum regnabat, quòd eius germanus esset extinctus, quantâ potuit velocitate fugam arripuit, atque ad Regem Auarum *Cacanum* peruenit, uxorem *Rodelindam* & paruulum, filium nomine *Cunibertum* relinquens, quos Grimoaldus Beneuentum in exilium direxit. His itaque gestis Garibaldus, cuius instigatione, & certamine ista patrata sunt, & non solum hæc egerat, sed & fraudem in legatione suâ fecerat, dum munera, quæ deferre Beneuentum debuerat, non integra deportasset; italium ergo operum patrator, non diù lætatus est. Erat quidam paruulus homunculus ex propriâ familiâ Godeberti oriundus, in ciuitate Taurinatum. Is cum Garibaldum ducem ipso sacratissimo Paschali die ad orationem in Beati Ioannis Basilicam venturum sciret, super sacrum baptisterij fontem conscendens, læuâque manu se ad collum ellam tugurij continens, vnde Garibaldus transiturus erat, euaginatam enses sub amictu tenens, cum iuxta eum *Garibaldus* venisset, & pertransiret, ipse eleuato ense, annisi eundem in ceruicem percussit, caputque protinus amputauit. Super quem qui cum Garibaldo venerant irruentes, multis eum ictuum vulneribus occiderunt. Qui licet occuberit, tamen *Godeberti* sui domini iniuriam insigniter vltus est.

Pau. Vuarnef. Diac.

CONSTANS SECVNDVS LXVI. Romanorum Imperator, *Constantini iunioris & Gregoriz* filius, sed patri dissimillimus fuit, quia omnis generis vitij se dedit. Pulsus in exilium *Heracleona* cum matre, à Senatu sine suffragijs militum Imperator electus est. Adeò libidinosus fuit, vt subditorum vxores & virgines ad stupra raperet. Nec libidini defuit crudelitas; nam fratrem *Theodosium*, quem Imperij consortem ferre noluit, Ecclesiæ mancipauerat, & Diaconum effecerat, tandem interfecit. Interfectus ipsi Constanti crebrò per quietem visus est habitu Diaconi, poculum sanguine plenum porrigens, atque dicens: *Bibe frater*. Ac si diceret: *inebriare fraterno sanguine, quem fudisti*. Quare quasi alter *Gain* cogitauit *Constans* fugere. Loca igitur frequenter mutauit, & alias, atque alias Imperij vrbes adiit. Tandem omnibus inuisus propter sæuitiam, & auaritiam, cùm *Siraculis* in balneo libidini vacaret, per insidias inter lauandum occisus est, situlâ quâ calida aqua profundì solebat, grauitèr ipsius capiti compactâ, ab *Andrea Trocili* filio, cùm imperasset annos 27. Exercitus verò ne sine Imperatore essent, eligunt Armenium quendam, nomine *Mizizium*, quem alij *Mezenzium* vocant, virum audacem, & proceritate, ac pulchritudine insignem, adeò vt formâ nec pictâ, fictiâque imagini cederet. Sed res audacter magis, quàm feliciter mora est. A *Constantino* enim Imperatore Constantis filio, classe victus, & oppressus est, socij huius facinoris in vincula coniecti, & vnâ cum capite Tyranni Constantinopolim deportati sunt. *Constantinus* igitur sumpto secum parentis cadauere Constantinopolim redit, vbi quoddam imberbis Constantinopoli abisset, & paulò post barbatus redisset, *Pogonatus* dictus est. Cùm Constantinopoli esset, populus clamare cœpit, tres debere esse Imperatores: hoc clamore ita motus est, vt *Tiberium*, & *Heraclium* fratres naso mutilaret, ne vnquam ad imperium adspirare auderent. *Zonar. Cedren. Diac.*

ANNO CHR. 673.

GRIMOALDVS Longobardorum Rex, corpore præualidus, audaciâ primus, caluo capite, barbâ prominenti, non minus consilio, quàm viribus decoratus, de quo supra in *Ariperto*. Cum nono die post venę sectionem in suo palatio constitutus accepto arcu columbam sagittâ percutere nifus esset, eius brachij vena disrupta est. Cui, vt ferunt, medici venenata medicamina supponentes, eum hac funditus priuauerunt luce, cum regnasset annos nouem. *Bertaridus* ergo, cuius regnum *Grimoaldus* arripuerat, in Italiam reuersus, regnum paternum, tertio mense post *Grimoaldi* obitum recepit, regnauitque annos ferè 18. *Diac. Pau. Vuanesfr.*

ANNO CHR. 679.

HILDERICVS Rex Franciæ à Bodilone Franco, quem ligatum ad stipitem cædi præceperat, in venatione exceptus, vnâ cum *Blitilde* vxore eius prægnante interfectus est, cum annos octo regnasset; ideò *Theodoricus* ex Cœnobio ad regnum reuocatus est, regnauitque annos quatuordecim. *Sigeb.*

ANNO CHR. 680.

LEVDESIVS à Theodorico Franciæ Rege Maiordomus constitutus, ab *Ebroino* vincitur, & trucidatur. *Aimoin. Sigeb.*

ANNO CHR. 685.

EGFRIDVS Northumbrorum Rex in Angliâ, bellum Pictorum provinciæ infert, vbi fugam simulantibus hostibus, ipse in angustias defertur, & maximâ parte suorum cæsis, ipse etiam cadit die 20. Maij, anno regni sui 15. succedit *Alisfridus* frater, qui regnat annis 18. *Beda.*

ANNO CHR. 688.

EBROINVS Maiordomus Neustriæ, insolentiâ suâ Francos acerbius præmens, à quodam *Ermenfrido* interficitur. In locum *Ebroini*, *Vuaratho* succedit. *Sigeb.*

ANNO CHR. 690.

BERTHARIUS Maiordomus Theodorici Regis Franciæ, à *Pipino* vnâ cum Rege victus, à suis occiditur, & *Pipinus* eius locum succedit, fitque Maiordomus per. vniuersam Franciam. *Sigeb.*

ANNO CHR. 694.

ALACHIS Dux Tridentinus, bellum facit *Cuniberto* Longobardorum Regi, quem Clericis nimium addictum arguit, & cum optaret se occidere *Cunibertum*, *Zenonem* Diaconum regiâ loricâ indutum interfecit. Quem vt cognouit, furibundus iurauit, vt si ipsi Deus iterum victoriam dederit, se putrum quendam testiculis Clericorum oppleturum. *Cunibertus* contra petijt ab eo, vt subditorum sanguini parceret, & secum potius monomachiâ congrèderetur. Id verò obtinere non valens, binis congrediuntur prælijs. Tandem crudelis Tyrannus *Alachis* interiit, & *Cunibertus* adiuuante Domino victoriam cepit. Exercitus quoque *Alachis* compertâ eius morte, fugæ subsidium arripuit, è quibus quem mucro non perculit, Addua fluuius interemit: Caputque *Alachis* detruncatum, cruraque eius succisa sunt, informeque tantum, truncumque cadauer remansit. Igitur *Alachis* hoc modo defuncto, *Cunibertus* cum omni exultatione, & triumpho victoriæ, Ticinum reuersus est. *Diac. Pau. Vuarnef.*

ANNO CHR. 697.

FAVILA Dux Cantabriæ, pater Pelagij, qui postea ab Hispanis contra Saracenos Rex creatus fuit, à *Vitiza* Egicæ Regis Hispaniarum regni consorte trucidatur, postquam eius

uxorem adulterio cognouisset. *Vaseus*.

A N N O C H R. 698.

ABDERACHMAN morâ seditione in Perside, regnum in eâ *Chagano* ciecto obtinuit. *Moamedus* cum Arabum copijs bellum Abderachmani facit; cùmque ingressus Persidem, esset cum *Chagano* se coniungit, quo in prælio *Abderachman* cadit, & regnum *Chagano* restituitur. *Cedr*.

A N N O C H R. 700.

IUSTINIANVS SECVNDVS LXVIII. Romanorum Imperator, filius *Constantini Pogonati*, & *Anastasia*, post obitum patris, anno ætatis 16. Imperator electus, & à Patriarchâ *Callinico* coronatus est. Cùm iam annos decem imperasset, ab imperio fuit depositus, & postea rursus ad imperium peruenit. Tempore quo exulauit, *Leontius*, & post eum *Tiberius Appsimarus* imperij gubernacula tenuerunt, de quibus infra. Igitur *Iustinianus* patri *Constantino* dissimillimus, boni Principis filius pessimus, imperium malè administrauit, & in subditos crudeliter seuijt. Cùmque *Iustinianus* exercitum fortissimum Sclauorum contra Saracenos eduxisset, hi non parati ad bellum, per omnia sacra bellum deprecari sunt, sed nihil impetrarunt, & insuper primo prælio succubuerunt: idè ad fraudem conuersicū Sclauis egerunt, vt acceptâ pecuniâ, quantam Imperator numerabat, domum rediret, & ita 20000. auerterunt, & Imperatorem turbatum hac re vicerunt. Imperator turpi fugâ, cum paucis conseruatus, cùm ad *Leucaden* peruenisset, defectione Sclauorum irritatus, etiam reliquos Sclauos, qui remanserant, occidi, & cadauera in mari projici iussit. Post hæc iratus *Constantinopolitanis*, *Stephano* Præfecto vrbs mandauit, vt sumptâ occasione omnes ciues *Constantinopolitanos* vnâ nocte trucidari per milites curaret, factò initio à *Callinico* Patriarchâ. Habuit autem tum in carcere *Leontium* patritium, quem eodem tempore carcere liberauit, eique præfecturam Græciæ mandauit. Nunc dum in portu, nauigandi tempus expectat, hortantur amici, vt occa-

occasionem vlciscendi iniuriæ elabi non sinat: astu igitur Prætorium occupat, & qui in carcere erant, liberat, & per eisdem *Iustinianum* imperio deijcit, cum annos nouem vel decem regnasset, eum captum naso truncat, & in *Chersonesum* relegat. *Cedren. Zen. Diac. Sigeb.* Eius tragicus finis habebitur infra post *Leontium*, & *Tiberium*.

LEONTIVS LXIX. Romanorum Imperator, pulso vt diximus, *Iustiniano*, ad imperium per violentiam, peruenit, quo occupato, duo Sycophantas aulicos *Theodosium*, & *Stephanum*, comprehensos, funibus ad pedes alligatis per urbem trahit, & postea in foro comburi iussit. Eo imperante, Arabes Romanas Prouincias incurfantes multos captiuos abduxerunt, tandem Africam quoque subegerunt. Quo cognito Imperator *Ioannem* patricium virum strenuum cum totâ classe mittit, ad Africam Romano Imperio recuperandam. Is Arabes, qui ibi erant bello superatos expulit, atque illic hyemauit, rebus suis gestis ad Imperatorem perscriptis, expectans quid porro de illius sententiâ faciendum esset. Cæterum Agarenorum summus Consul (sic enim suos Principes appellabant) statu Africano cognito, iacturamque iniquo ferens animo, classem ingentem exornat ad prouinciam recipiendum: cui cum Patricius *Ioannes* impar esset, portu relicto ad Imperatorem se conferebat, vt maiores copias postulare. Sed cum Romana clâssis Cretam peruenisset, populi principes partim turpe rati Africâ omisâ, & hostibus concessâ reuerti, partim iracundiam Imperatoris veriti: classarijs defectionis auctores fiunt, ac *Leontij* insectandi, & *Apfimarum* Cobyrrhæitarum *Drungarij*, quem statim etiam *Tiberium* nominarunt, Imperatoris saluandi. Is igitur cum classe Byzantium peruectus, in Sycis appulit. Etsi autem *Leontius* urbis custodiam diligenter curarat, tamen quidam prouinciales magistratus, per murum *Blachemium*, cuius custodiam sortiti erant, clauibus portæ cum sanctissimo iureiurando acceptis, *Apfimarum* introduxerunt. Ita classarij ingressi, ciuium ædes diripuerunt, *Apfimarum* *Leontium* naso præciso, custodiæ tradidit. Principes, qui ab illo stabant, verberibus affectos, & bonis spoliatos, rele-

gavit. Imperavit *Leontius* triennium, annos verò septem postquam *Leontius* ab *Apſimaro* pulſus, *Iuſtinianus* reſtitutus eſt, qui *Leontium* è Monafterio traxit, vinctum in pompâ per urbem duxit, eiufque cervicem pedibus calcavit, indè capite eum truncari iuſſit. *Ced. Diac. Zon.*

TIBERIVS TERTIVS. LXX. Romanorum Imperator, cognomento *Apſimarus*, per ſeditionem ab exercitu Romano Imperator proclamatus, improvise Conſtantinopolim occupavit. Imperio occupato, mox fratrem ſuum *Heracium* equeſtri & pedeſtri exercitu inſtructum contra Saracenos, qui Syriam, & vicinas aliquot regiones occuparant, miſit. Hic Syriam ingreſſus animoſè & feliciter, Samoſatam uſque progreſſus, cum hoſtibus conſixit, ad ducenta millia Saracenorum occidit, atque amplius ſpolijs hoſtium ditatus victor ex Syriâ redijt. Armeniam quoque recepit; quam *Mahometus* tamen, qui tum Saracenorum Dux erat, iterum ſibi parere coegit; ac Principes Armeniorum propter defectionem vivos cremavit. Tandem *Tiberius à Iuſtiniano* cum is imperium denuò recepiſſet, occiſus eſt, cum imperaſſet annos ſeptem, de quo tale Epigramma concinnavit *Mycillus*.

Clauſus Auguſtum creat hunc Exercitus, armis

Dum Leo vi raptum continet Imperium.

Ergo, & regnantem capit, atque in carcere ſervat,

Dum rediens exul Caſar utrumque necat.

Iuſtinianus cum ab imperio deiectus eſſet, penes Cherſonam exulabat, & interim de recuperando imperio conſilia agitabat. Cherſonenſes autem incolæ, propter ipſius crudelitatem, quam cum adhuc in imperio eſſet, exercuerat, de ipſo vel interficiendo, vel certè capiendo conſultabant. Sentiens hoc *Iuſtinianus*, inde ad *Chaganum* Chazarorum Regem, aufugit. Hunc ut ſibi firmiori vinculo ſociaret, eius ſororem *Theodoram* vxorem duxit. Cum autem *Apſimarus* Imperator *Chaganum*, multis muneribus ſollicitaret, ut *Iuſtinianum* vel captivum ipſi mitteret, vel interficeret, animaduertit *Iuſtinianus* ſoceri *Chagani* inſidias, itaque ad *Trebellium* Bulgarorum Ducem confugit,

git, & *Theodoram* Chagano remittit. *Iustinianus* cùm ad *Trebellium* confugisset, ipsius filiam in vxorem sibi petit, & amplissimis muneribus promissis copias militares ab eo impetrat, cum quibus Thraciam inuadit, & Imperium recuperaturus Constantinopolim obsidet, vbi multis conuicijs à ciuibz proscinditur: sed tertio die per aquæductum noctu ingressus urbem, eâ potitur. Reassumpto imperio, eiectis, occisisque Tyrannis, nihil de suâ crudelitate mutauit, sed crudelissimè in aduersarios sæuijt. *Heraclium* Apfimari fratrem cum pluribus circa mœnia suspendit, *Callinicum* Patriarcham Constantinopolitanum, qui in Leontij partibus fuerat, deposuit, & excæcatum Romam relegauit. Scuitiæ eius argumentum hoc traditur, quòd quoties truncas nares emungeret, aut guttam rehumatis defluentem manu detegeret, toties vnum ex eis, qui Leontio fauerant, ad supplicium trahi iusserit. Insuper fuit tantæ ingratitudinis, vt *Trebellium* Regem, cuius ope in regnum restitutus erat, cum Thracibus contendente, improvisè adortus sit, quem tamen *Trebellius* virilitè repulisse fertur. Recordatus, quòd *Chersonenses* ciues olim, cùm apud eos exularet, de eo vel tradendo, vel occidendo cogitassent, igitur prorsus eos delere apud se constituit, Duces cum exercitu misit, mandans, vt quosuis trucidarent, masculos, & fœminas, adultos & infantes. Hi captis Chersonensium Castellis, crudelissimè grassati sunt, adultos mactarunt, paruulis verò pepercerunt, quos *Iustinianus* Constantinopoli voluit occidi. *Tudunum*, Chersonæ Principem, *Zelum*, aliosque quadraginta viros ex primatibus, vnâ cum familijs suis, vinctos ad Imperatorem miserunt. Alios verò septem præstantes viros verubus ligneis affixos ad ignem assarunt: alios in profundum maris demerferunt. Qui his malis superferunt Chersonenses, eos ad se mitti iussit Imperator, haud dubiè crudelissimis supplicijs excarnificaturus. Sed eos Dominus tolerabiliore mortis genere tyrannidi *Iustiniani* subtraxit: obortâ enim tempestate, circiter hominum septuaginta millia naufragio perierunt. *Iustiniani* furore in Chersonenses nondum expleto, nouum exercitum in Chersonam misit, mandans, vt omnes

nes infantes occiderentur, & vt omnia ad solum vsque euert-
rentur. Chersonenses igitur, qui reliqui adhuc erant, *Chaga-*
no Rege auxilium petiuerunt, à quo adiuti, classem *Iustinia-*
ni represserunt, & vicerunt: quæ cùm sciret *Iustinianum* cru-
delissimum esse, & supplicijs exatiari non posse, ad hostes de-
fecit, & *Philippicum* Imperatorem salutarunt. *Philippicus* igitur
auctus exercitu & classe, Constantinopolim nauigat, urbem ca-
pit, & filiū *Iustiniani Tiberium* puerum interfecturus gulā eius
in conspectu auæ paternæ *Anastasia* discindit, *Iustinianum* ipsum
capite truncat, anno Christi 711. cùm imperasset ante deposi-
tionem annos decem, post reditum verò annos 6. Atque demum
in hoc *Iustiniano* iuniore defecit *Heraclij* progenies, clapsis ab
Heraclij principio annis centum *Cedr. Diac. Zonar.*

A N N O C H R. 712.

ARIPERTVS Rex Longobardorum, confirmato regno, *Si-*
gibrandum Ansprandi filium oculis priuauit, omnesque
qui ei consanguinitate iuncti fuerant, diuersis modis afflixit.
Minorem quoque Ansprandi filium *Luitphrandum* in custodiā
tenuit, quem quia despicabilem personam, & adhuc adolescen-
tulum esse perspexit, non solum in eius corpore vindictam ali-
quam minimè ingessit, sed eum vt ad patrem suum pergeret,
abire permisit. Quòd Dei omni potentis nutu factum fuisse, qui
eum ad regni gubernacula præparabat, dubium non est. Igitur
Luitphrandus ad patrem suum in Boioariam profectus, ei de suo
aduentu inestimabile gaudium fecit. Vxorem verò Ansprandi
Theuderadam nomine, Rex *Aripertus* comprehendi fecit. Quæ
cùm se voluntate foeminea Reginam futuram esse iactaret, naso,
atque auribus abscissis, decore suæ faciei deturpata est. Pari
etiam modo, & germana *Luitphrandi*, nomine *Aurona*, deformis
effecta est. Igitur postquam *Ansprandus* apud Boioariam, iam
nouem expletis annis exulasset, promotus tandem *Theudeberto*
decimo anno Boioariorum ductor exercitū venit Italiam, pu-
gnauit cum *Ariperto*, & facta est ex vtrâque parte multa popu-
lorum strages. Sed quamuis ad extremum nox prælium dire-
mis-

misses, certum tamen est, Boioarios terga præbuisse, & Aripertum exercitum victorem ad castra remeasse. Sed dum *Aripertus* in castris manere nolisset, sed potius Ticinum Ciuitatem introisset, & suis hoc facto desperationem; & aduersarijs audaciam præbuit. Qui postquam in Ciuitatem ingressus est, & sensisset, qui hoc facto suum exercitum offensum haberet, mox arrepto consilio ut in Franciam fugeret, quantum sibi utile duxit, è Palatio aurum sustulit. Qui dum trans fluuium Ticinum grauatus auro natare voluisset, ibi corruens suffocatus aquis extinctus est. Cuius in crastinum diem corpus inuentum, in Palatio ornatum, ac deinde ad Basilicam Domini Saluatoris, quam antiquitus *Aripertus* construxerat perlatum, ibique sepultum est. Hic in diebus, quibus regnum tenuit, noctu egrediens, & hac, illacque pergens, quid de eo à singulis ciuitatibus diceretur, per semetipsum explorabat, ac diligenter qualem iustitiam singuli iudices populo suo facerent, inuestigabat. Hic aduenientibus ad se exterarum gentium legatis, vilibus coram eis vestibus, siue pelliceis utebatur, utque minus Italiæ insidiarentur, nunquam eis pretiosa vina vel cæterarum rerum delicias ministrabat. Regnavit autem cum patre *Ragunberto*, siue solus, usque ad annum duodecimum. *Paul. Vuarnef.*

IOANNES Rauennæ Exarchus, cum crudeliter in quosuis grassaretur, à ciuibus Rauennæ trucidatur. *Anastaf.*

ANNO CHR. 713.

GRIMOALDVS Pipini filius, Maiordomus Leodij in templo adorans, à satellite *Rabdoni* soceri sui Regis Frisonum occiditur, quod coniugis filiam *Rabdoni* negligentius haberet, & parui faceret. *Pipinus* re compertâ Theodoaldum nepotem suum, filium Drogonis, Maiorem domus facit. *Sigeb.*

PHILIPPICVS BARDANES LXXI. Romanorum Imperator per seditionem ad imperij fastigium euectus, postquam in imperiali dignitate confirmatus est, *Cyrum* de Episcopatu ciectum, ad gubernandum monasterium suum, Pontum redire præcepit. Eius gubernatio infelix fuit, licet enim in di-

cendo disertissimus, & in inueniendo prudens fuerit: tamen ad res gerendas omnium ineptissimus, & ingenio planè sinistra: vnde *Aurelius Victor* hominem vocat, in quo multum eloquentiæ, sapientiæ parum fuerit. Hic *Philippicus* Constantino Papæ litteras prauī dogmatis direxit, quas ille cum Apostolicæ sedis consilio respuit: Et huius rei causa fecit picturas in porticu S. Petri, quæ gesta sex sanctarum Synodorum vniuersalium retinent. Nam & huiusmodi picturas, cum haberentur in vrbe Regiâ, *Philippicus* iusserat auferri, statuitque Populus Romanus, ne hæretici Imperatoris nomen, aut chartas, aut figuram solidi susciperent. Vndè nec eius effigies in Ecclesiâ introducta est, nec nomen ad Missarum solemnia prolatum. Hic cum annum vnum, & sex menses regnum gessisset, contrà eum *Anastasius*, qui & *Artemius* dictus est, insurgens, eum regno expulit, oculisque priuauit, nec tamen occidit, sed in carcere coniectus tandem periit. *Paul. Varnes. Cedr. Zon. Diac.*

A N N O C H R. 719.

ANASTASIUS ARTEMIVS LXXII. Romanorum Imperator, reiecto *Philippico* creatus est. Is erat homo doctissimus: Equestribus copijs præfecit *Leonem Isauricum*. Porro *Artemius* cum intellexisset Saracenos lignorum secandorum causâ classem in Phœniciam adduxisse: classem & ipse emisit, quæ lingua ista combureret. Verùm ea cum Rhodum attigisset, classiarij seditione coortâ imperium *Artemio* abrogant, *Ioannem* ducem suum ferro trucidant, rectaque Byzantium versus nauigant. *Adramyttum* verò delati, inueniunt ibi *Theodosium* quendam procuratorem pium hominem, & à rebus gerendis alienum, eū Imperatorem creant. *Artemius* certior hac de re factus, vrbe munitâ, Nicæam profugit. Per sex menses inter classem Constantinopolitanam, & Theodosianam certamen fuit: corruptisque murorum ad Blachernas custodibus in eam intrat. Classiarij eam diripuerunt, neminique parcentes ingentem prædam abstulerunt. *Germanum* deindè Patricium, & præfectos *Artemij* comprehensos ad Nicæam adduxerunt: quo viso, *Artemius* se-

caritate promissâ monachi habitum induit, & Thessalonicam est deportatus, cùm imperasset annum vnum, & menses tres. Persuâsus autem *Artemius* post annos aliquot sub *Leone III.* à Magistro Militiæ *Nicata*, rerum nouarum studioſo, ad Bulgaros se contulit, *Iustiniani* exemplo, si fortè auxilio horum imperio restitui posset. Magnis igitur cum copijs Bulgarorum Constantinopolim venit, sperans se à populo benignè suscepturum iri. Sed cùm res hæc ex sententiâ non successisset, Bulgari pecuniâ à *Leone* corrupti, *Artemium* ei tradiderunt: à quo occisus est, omnes quoque *Nicata* facultates (postquam & ipse iussu Leonis esset interfectus) quæ magnæ fuerunt, publicatæ sunt. Quot quot etiam *Artemij* coniurati inquiri potuerunt, *Leo* è medio tolli curauit, inter quos & summus Thessalonicæ Sacerdos neci traditus est. Ita *Artemius*, qui ab imperio deturbatus priuatam vitam delegerat, dum ambitionis stimulo correptus, denudò se fluctibus ac procellis imperij immergere studuit, insperato periit. *Cedren. Diac. Egnat. Hist. Miscell.*

A N N O C H R. 730.

TIBERIVS quidam inuadit imperium in Italiâ, cui sacramentum dicunt Mantuani, Lucenses, & alij. *Exarchus* verò hunc bello persequitur, & trucidat, caputque Constantinopolim mittit. *Anastaf.*

A N N O C H R. 736.

EDILBERTVS Cantuariorum in Angliâ Rex, cùm annos vndecim regnasset, fortuito incendio periit. Succedit frater *Edbertus*, qui regnat annos 24. *Malmesb.*

A N N O C H R. 749.

MARVVAN Dux Saracenorum, cùm Sacerdotem Abrahamum superiori anno occidisset, regno pulsus erat, & in Ægypto exulabat, vbi in templo deprehensus, capitur, & occiditur. Indè imperium Saracenorum in tres partes diuiditur: quarum primam *Abubalas* in Persiâ obtinuit annis quatuor; *Sa-*
lim

lim verò Ægypto præfuit: & *Habdalla* Syriæ: qui verò *Maruan* adhæferant, abierunt in Hispaniam. *Zacuth. Miscell.*

A N N O C H R. 750.

PIPINVS fratri *Griphoni* in Neustriâ aliquot comitatus offert, sed *Gripho* hisce contentus esse non potuit, & in Aquitaniam se contulit, vbi sequenti anno trucidatur *Annal. Fuld.*

VENDA Craciducis Poloniæ filia, principatum Polonorum hætenus post patrem defunctum administrarat, cum verò appeteretur in coniugium à *Ritigero* principe Germano, id respuit, & procum principem bello repellit, quâ victoriâ læta, ne aduersus casus aliquis felicitatem contaminaret, se in Vestulam amnem præcipitem dedit. *Hist. Pol.*

A N N O C H R. 756.

AISTVLPHVS Longobardorum Rex, siue fulmine ictus, vel aliàs equo delapsus, subitò moritur, absque liberis, cum annos 6. regnasset. *Anast.*

EDELVVALDVS Merciorū Rex in Angliâ, cum regnasset annos 40. trucidatur à *Beornredo*, qui paucis mensibus regnum administrat, ab eoque pellitur ab *Offa*, qui regno Merciorum præfuit annis triginta nouem. *Ingulp.*

A N N O C H R. 759.

OSVVALDVS Rex Northumbriæ, cum anno vno præfuisset, crudeliter trucidatur; succedit ipsi *Edeluualdus*, qui regnat annos sex. *Rog.*

A N N O C H R. 760.

CHILPINGVS Aruernensis, & *Ammingus* Pictauiensis, Comites Gallix, se se *Pipino* opponunt, & *Vaiferi* Aquitanix Ducis causam præferunt, sed prælio victi trucidantur. *Sigeb.*

ANNO CHR. 761.

ETVVINVS Scotorum Rex, infert *Edelbaldo* Northumbriæ Regi in Angliâ bellum. Prælium accidit die 7. Augusti, propè Cladunum, vbi *Etuvinus* in prælio cadit, & *Edelbaldus* insigni victoriâ potitur. Regnarat *Etuvinus* annis 31. Succedit ipsi *Eugenius VIII.* qui regnat annos tres. *Bucchan.*

ANNO CHR. 763.

TELESIS Bulgarorum Rex, magno exercitu occurrit *Constantino* Imperatori, & prælio decertat. Sed Bulgari vincuntur, cum pugnassent horis ferè octo; ideò Bulgari Regem suum, quòd videbatur cum *Constantino* conspirasse, aut alias infelicitates pugnasse, trucidant. *Constantinus* Constantinopolim rediens, triumphat. *Miscell.*

ANNO CHR. 766.

Quidam *Principes* accusati Maiestatis apud *Constantinum* Imperatorem, die 15. Augusti in ludis Circensibus trucidantur, vel in exilium eiciuntur, *Miscell.*

ANNO CHR. 768.

VAIFREDVS Aquitaniæ Dux, cum tot malorum, quæ bello illata fuerant, & sibi & subditis, ipse solus causa esset, à suis capitur, & in gratiam *Pipini* occiditur, & *Pipinus* totam Aquitaniam sibi subijcit. *Sigeb.*

TO TO Dux Nepefinus, à Duce Spoletino occiditur. *Anast.*

FROIOLA, cum Rex Legionum, & Asturiæ in Hispaniâ fuisset annis vndecim, & mensibus sex, occiditur ab *Aurelio* fratre, qui colluserat cum Saracenis, & *Silo* principi Saracenorum sororem suam coniugem dederat. *Idelphonsus.*

A N N O C H R. 775.

ROEGAUVS Dux Foroliuij, dum Carolus in Franciâ est, regnum Longobardorum inuadit, idque occupat. Sed *Carolus* summâ festinatione in Italiam properans, non tantum eum ex regno Longobardorum eiicit, sed etiam in acie trucidat. Indè Foroiulium, & Taurisium occupat, præsidij munit, & Pascha ibi celebrat. *Regin.*

A N N O C H R. 788.

ADELBALDVS Northumbriæ Rex in Angliâ, cum decimum annum regnaret, trucidatur die 23. Septembris. *Osfredus* ipsi succedit. *Roger.*

A N N O C H R. 795.

WITZANVS Dux Abodritorum, ad *Carolum Magnum* proficiscens, à Saxonibus interficitur, ob id bello à Carolo petiti, latrones & rebelles dedunt. *Annal. Fuld.*

A N N O C H R. 797.

CONSTANTINVS SEXTVS LXXVII. Romanorum Imperator, cuius ortus fuit tranquillus, in quo *Irene*, marito suo *Leone IV.* defuncto, cum filio decem annis regnauit. Anno imperij nono, Imperatrix pacto cum Francis rescisso, ex Armeniâ ab Amneâ puellam nomine *Marinam* duxit, filiaque suo *Constantino*, licet inuito, copulauit, & nuptias confecit. Post hæc persuasa *Irene* sibi deberi, non filio, imperium, comprehendit amicos eius omnes, eosque affectos plagis, aut contumelijs in Siciliam, vel aliorum relegat. Filium iam vigesimum agentem annum verberibus excipit, ac domi tenet, legiones adigit sacramento, ne se viuâ, *Constantino* pareant. Verum Armeniaci exercitus, cum constanter adhærerent *Constantino*, traxerunt exemplo reliquos, vt violatâ iurisiurandi religione redirent ad filij obsequium, qui seposito *Stauratio*, per se egit potestatem, ac matrem *Eleuteriano* in palatio, quod ipsa

ipsa construxerat, regaliter haberi iussit, alteroque anno cū tentasset Bulgaricam expeditionem, & Arabicam, restituit dignitati. Irene admotā iterum gubernaculis, id egit omni modo, vt filium supplicijs cognatorum, & familiarium, ad diuortia vxoris Marinæ, inuisum redderet subditis. Quibus rebus occasionem suppeditauit infelix in Bulgariâ expeditio, vbi inferior prælio Imperator, optimatum iacturam fecit grandem, quam secutæ suspensiones de *Nicephoro*, *Christophoro*, & *Niceta* patruis, quibus velut affectatæ tyrannidis reis oculos eruit instinctu matris, eaque atrocitate vehementer Armenios offendit, deindè abdicatâ coniuge, tanquam veneno eius esset petitus; ac profugatis Saracenis elatior, *Theodotam* matris suæ cubiculariam, illicitis sibi nuptijs copulans, coronauit. Deindè iterum in Bulgaros profectus, insolentèr efflagitans tributum, vt comperit natum sibi filium, properè contendit in urbem, relictâ apud exercitum Irene. Quæ filij absentiam occasionem rata suam, corruptis aureo, aut delinitis blandimento muliebri, Doctoribus persuadet, vt sibi reddant potestatem, vsâ fidei ad id operâ *Stauratij*, aliorumque amicorum veterum. Illi auocatum à Saracenicis bello Imperatorem, dum comprehendere student, detectâ fraude, in fugam propellunt. Ac parum aberat, vt ipsi insidiatore concursu interiissent populi. Verùm Imperatrix gnaua esse apud filium coniurationis conscios, scribit eis, nisi maturent factum, omnes suo iudicio perituros. Quare ab eis reductus in urbem incautus Imperator, effosis crudeliter oculis excrucietur, quinto post anno, eodemque die, quo patruis illè suis idem intulerat supplicium. Exindè mors consecuta confestim eum extinxit, *Irene* filij sanguine recuperatum solium denuò insedit, ipso sole septemdecim dierum tenebris, tam tetrum auersante scelus. Cūque fratres mariti eius *Nicephorum*, & *Christophorum* seditionem mouerent ab eâ sunt Athenas relegati: ibique cū de occupando regno consilia agitent, ab incolis sunt interfecti, sicque Copronymi genus extinctum est. *Cedren.*

EDELBERTVS Rex Cantuariorum, à *Cenulpho* Merciorum in Angliâ Rege capitur, qui oculos illi eruit, & manus præscindit, regnumque suo adiecit imperio. Regnauerat *Edelbertus* biennium: succedit *Cutredus*, qui subditus fuit Merciorum Regi, regnatque annos octo. *Malmesb.*

A N N O C H R. 799.

ERICUS Dux Foroiulienfis à subditis suis ex insidijs trucidatur, & *Geroldus* Bauariæ Dux ab Hunnis circumuentus, cadit. *Annal. Fuld.*

A N N O C H R. 803.

NICETA, qui potissimus fuerat in promouendo *Nicephoro* ad Imperium, veneno tollitur vltimo Aprilis. *Misc.*

A N N O C H R. 809.

THRASCO Dux Obetritorum Wandalorum, cum subditionem suam qui à se ad *Danorum* Regem defecerant, reduceret, trucidatur dolo *Godefridi*. *Annal. Fuld.*

A N N O C H R. 810.

GODEFRIDVS Daniæ Rex vastat Frisiam, & exercitu domat, & suo regno subijcit. *Carolus* ingenti exercitu congregato aduersus eum mouet; interim *Godefridus* à satellite suo interficitur, & classis Danorum desperatâ victoriâ domum redit. *Annal. Fuld.*

A N N O C H R. 811.

NICEPHORVS Græcorum in Oriente Imperator, cum *Irenem* Imperatricem imperio deposuisset, illud vicissim arripuit, ad eamque à satellibus custoditam venit, sequē dixit inuitum ad id dignitatis fastigium euectum esse, quod sibi cordi non sit, eamque bono animo esse iussit, vt quæ nihil non impetratura esset, quod dominæ à seruo præstari oporteret, & vt Imperatorij thesauri omnes sibi monstrarentur, petijt. Illa

Z

autem

autem prudenti animo, cum qui heri periurius servus fuerat, hodie tyrannidem gerebat, sic affata est: *Heus tu, Deum ego agnosco fuisse, qui me ad imperium hoc euexerit; me verò meis delictis meruisse, ut eo exciderem: in his omnibus laus sit diuino nomini. Neque verò tu nescis, delata ad me fuisse de tuis insidijs indicia, quibus si credidissem, nemine vetante interficere te poteram: sed partim iuramentis tuis fidem adhibens, partim tibi parcens, ista omnia neglexi, Deo te relinquens, quo auctore Reges regnant, & principes dominantur. Nunc etiam tibi, ut pio, & Deo ad imperium euecto Imperatori supplico, petens ut mea imbecillitatis rationem habens, patiaris me inhabitare domum Eleutherianam à me conditam, quo incomparabilem meam consoler calamitatem. Ad hæc Nicephorus respondit: Quando ita cupiat, se per omnia ei liberalissimè gratificaturum: iuraret modò, nullum se thesaurum, celaturam: iuravit Irenes, & magnas ei opes commonstrauit. Sed Nicephorus optatis potitus, statim eam in Monasterium relegauit, quòd in Principis appellatâ insulâ ipsa condiderat. Cernens deindè instabilem suam auaritiam omnibus proceribus molestam esse, in metum venit, ne populus aliquando Irenem, memoriâ acceptorum beneficiorum ab eâ, motus, ad Imperium reuocaret: idcirco eam absque omni miseratione Mitylenem relegauit, grauissimâ imminente tempestate. Atque ibi illa in Lesbò insulâ, ex animi ægritudine decessit nono Augusti die. Fuit enim Nicephorus pecuniæ auarissimus, auaritiâ inexplebili, summâque perfidiâ, & (ut ita dicam) omnis improbitatis diuersorium, ac ne ad exiguum quidem tempus benè ignitatem erga subditos simulare potuit, sed statim iniurijs impleuit omnia: ac ne ijs quidem pepercit, quorum operâ ad imperium peruenerat. Nam Triphyllium veneno sustulit, Bardanem Patricium, & Ducem, cognomento Turcum, ab orientalibus legionibus siue volentem, siue nolentem, Imperatorem salutatum, accersiuit, promissâque impunitate, factum Monachum in Insulam Protam transuectum, ubi monasterium struxerat, luce priuauit, satellitibus clam missis, ut ipso inuito id factum esse videretur, mæroremque præferens, iureiurando negauit, se illius facinoris esse*

conscium . Tandem cùm bellum aduersus Bulgaros suscipere decreuisset, & quidam ex eius intimis suassisset, vt subditos clementer tractaret . Nam omnes , inquit, *contra nos vociferantur: & si quid aduersi nobis acciderit, omnes casu nostro letabuntur.* Respondit ille: *Deus cor meum quemadmodum Pharaonis indurauit . Ne quid igitur à me bonum ijs euenturum expectato, qui in manu mea sunt .* Accersitis igitur undique legionibus , in Bulgariam, profectus; *Crumo* genti imperante, principis secundâ fortunâ vsus est, vt & aulam illius caperet (sic enim Bulgari sui Principis habitationem appellabant) & conclauius vt suis, sigilla imprimerent, & multos suorum, ob spoliolum rapinam mulctaret . *Crumo* autem fractis animis supplicante, vt genti parceret, & quibus ipse vellet conditionibus pacem daret, successu elatus nullas condiciones admisit. *Crumus* igitur desperatis rebus, sibi iam de ipsâ vitâ dimicandum ratus, coactis suis copijs, easque cohortatus, castra Romanorum noctu inuadit, omnibus sine excubijs dormientibus (neque enim in tantâ desperatione vnquam ausuros secum barbaros congregi putabant) statim in tabernaculum Imperatoris facto impetu, *Nicephorus* occisus est: quo autem pacto, ignoratur . Fertur enim à suis ex odio per insidias interfectus, siue cædem hominis pestilentis auspicatis, siue à Barbaris inchoatam executis . Est & *Stauratius* eius filius inter humerum dexterum, & ingulum vulneratus, cæsiq; sunt multi viri excellentes, multi magistratibus præditi, multi Duces, & dignitatibus illustres, gregarij verò milites, Imperatorij Comites, alijque ministri innumerabiles . Caput *Nicephori* præcisum, crucique affixum spectaculo, & despiciatui fuit, deindè os cranij nudatum argento, inclussit, iussitque principes Bulgarorum ex eo bibere, atque insultare *Nicephoro*, vt inexatiabili, & pacem detrectanti . Romanorum interitu, & Imperatoris cæde Byzantij nunciata, luctus vbique magnus fuit, cæsorū necessarijs ciuiantibus . Calamitatem autem leuabat Imperatoris interitus, quo omnes letabantur. Regnavit homo pessimus annos nouem. *Stauratius* filius acceptis multis vulneribus euadit, & Hadriano-polim peruenit, & succedit in imperio: verum cùm ineptus esset

ad res gerendas, *Michael Curopalates*, qui gener erat *Nicephori*, eligitur Imperator die 5. Octobris, & imperat anno vno, & mensibus ferè decem. *Zonar. Cedr. Miscell.*

ANNO CHR. 812.

HEMMINGO Danorum Rege defuncto, *Sigifridus* nepos *Godefridi*, & *Anulo* de successione acie decernunt, pereunt ad duodecim millia Danorū, & vterque in prælio cadit, Succedunt itaque fratres duo *Herioldus*, & *Raginfredus*. *Annal. Fuld.*

ANNO CHR. 813.

IMIN Amiras Saracenorum, qui luxui deditus fuerat, & iam annos quinque imperarat, trucidatur à fratre suo *Hegiræ* 198. Succedit ipsi in Babilone *Maimon* annos natos 28. scientiarum, doctorumque hominum studiosissimus, qui multos libros ex Græco sermone in Arabicum conuerti curauit, & imperauit annis 26. *Abrah. Zac.*

ANNO CHR. 820.

LEO ARMENVS ex Orientis Duce Byzantinus Imperator paulò ante excessum *Caroli Magni* factus est, *Michaelæ Curopalate* cœnobij claustra ingressò. *Crumum* Bulgarorum Principem, tot Imperatorum ferocientem cladibus, magno prælio deuicit, sagittâque ictū penè interfecit. Verū cū *Michael Balbus*, Dux bonus in militiâ, imprudentiùs sæpius locutus de Imperatore *Leone*, in periculo vitæ multoties fuisset, tandem cū aliquibus de tollendo Leone Imperatore, sed proditâ re capitur, vespera Natiuitatis Christi, quæ Leo eâ ipsâ vespere, se inspectâ viuū comburendum decernit, sed intercedit coniux Augusta, vt supplicium differatur; in compedes igitur compingitur, quarum clauēs Imperator ipse sibi sumit. *Michael* petit sibi Sacerdotem adiungi, per quem socios coniurationis monet, vt pergant, aut se omnes prodituros: qui anxie consultauerunt, quomodo & suam, & *Michaelis* iam in extremo de vitâ suâ periculo versantes salutem conseruarent. Tandem consilium componitur, quod

&

& ipsos incolumes reddidit, & Michaeli cum vitâ imperium paravit. Coniurati igitur se permiscentes ijs qui circa tertiam noctis vigiliam in templum psalendi causâ progrediebantur, pugionibus subter alas occultatis, vnâ intrabant, abditi que in obscuro templi loco tesseram expectabant. Hymno absoluto, venit etiam Imperator, ac pro more suo voce grandiore intonauit carmen.

Spreueri summi cuncta amore principis :

Tum coniurati confertim impetum dederunt, qui eos initio per errorem in cleri Magistrum tulit, siue quòd is corpore Imperatori similis erat, siue quòd caput simili veste velauerat; erat enim eo tempore magnum gelu, ideòque quiuis caput suum densiore pileo tectum non denudabat. Sed is quidem pileo capiti detracto, offensâ caluitie, periculo se subtraxit. Imperator insidias sentiens, in penetrale altaris se subduxit, dereptâque thuribuli catenâ, aut (vt alij perhibent) diuâ cruce, ictus percussorum excepit. Verùm ij non singuli, sed facto cuneo irruentes, alius capiti, ventri alius, alius alij corporis parti plagas intentabant. *Leo* aliquandiu cruce se defendit, ictibus gladiatorum repulsis, donec feræ instar vndeque impetitus succubuit. Tandem quendam immani corpore gigantis similem inferre ictum, cernens, obsecratus est, vt sibi parceret. Fuit nobilis iste Crambronitarum stirpe oriundus, ac dicens non iuramentorum esse, hoc, sed cædis tempus, graui ictu manum *Leonis* clauiculâ abscidit, simulque cornu crucis: tandem vulneribus victo, & ad terram subsidenti, quidam caput amputauit. Hunc finem vitæ fortitus est *Leo* mense Decembri, horâ noctis propè decimâ, cum imperium annos septem, menses quinque gessisset: & maiori quàm vllus antecessorum crudelitate, atque impietate vsus, diligentiam in republicâ procurandâ, inque rebus bellicis fortitudinem suam obscurasset. Aiunt vocem quoque cœlitus statim editam, quæ lætum de eius morte nuncium multis patefecerit: ac nauicularios quosdam, qui eam audiuisent notato tempore, & nocte eâ, ratiocinando eam veracem deprehendisse. Interfecti *Leonis* cadauer percussores crudeliter per spolia in Circū tra-

xerunt, omnis metus vacui, quòd suis armis regiam vndequa-
que cinxissent. Aulâ quoque Augustam eiecerunt, cum qua-
tuor filijs eius: *Sabbatio*, qui Imperator designatus *Constantini*
nomen susceperat, *Basilio*, *Gregorio*, & *Theodosio*: quos omnes in
leinbum impositos, in Protam ipsulam auexerunt, ibi omnes ca-
strati sunt, & *Theodosius* vitâ defunctus vnâ cum patre est sepul-
tus. At *Michael* custodiâ liberatus, ita vt pedes adhuc in fer-
reis habebat compedibus inclusos (earum enim clauēs in sinu
Leonis asseruabantur) Imperatorio solio consedit, estque ab
omnibus, qui tum in palatio aderant Imperator salutatus, atque
adoratus. Sub meridiem verò famâ iam vndequaque dissipatâ,
malleo per vim diffisis compedibus, neque manibus ablutis, ne-
que Dei metu in animum suum inducto, neque vllâ aliâ re, quam
decebat fieri peractâ, ad magnum sanctæ Sapientię templum
prodiit, cupiens manu Patriarchæ coronari, & ab vniuerso po-
pulo Imperator salutari, solis fidens coniurationis socijs, & *Leo-
nis* percussoribus. Vtriusque hic miretur aliquis peruersitatem:
Leonis quòd adeò nullum habuit sui defensorem de tot, tantis-
que assentatoribus, qui tum omnes reptantium bestiarum in mo-
rem in foramina se sua abdiderant: *Michaelis* verò impuden-
tiam, qui in ædem intraret, non vt homicida aliquis, aut carni-
fex sanguine pollutis manibus, sed veluti victor, ac qui palmam
meruisset, eo facinore superbiens cum quidem ciuilem sangui-
nem non quouis loco sudisset, sed ad sacram aram, vbi quotidie
Dominicus sanguis pro peccatis nostris expiandis funditur.

Cedr.

A N N O C H R. 821.

THOMAS quidam seruus, olim sub *Irene* ob scelera profu-
gus, ad Saracenos profugerat; vbi mentitus nobilita-
tem, & Muhamedicam religionem amplexus, ad magnas digni-
tates peruenit, & hac eadem ætate Armeniam, & Asiam vasta-
uerat, & omnes ferè redditus Imperatoris interceperat. Is hoc au-
tumno instructus classè Constantinopolim terrâ, marique obsi-
det, vsque in Decembrem, vbi frigoribus coactus obsidionem
sol-

soluit. Sequenti anno iterum obsidet, & totâ æstate vrget. Bulgarorum autem Rex, vt ostenderet se pacem cum Imperatore, verè colere, ipse auxilia adducit Imperatori, & cum Thomâ pugnat, vincitque, & magnâ prædâ potitus, ad sua redit. Imperator victum Thomam fugat, & fugientem insecutus, Hadrianopoli includit, quam obsidet, & tandem mense Octobri deductum capit, vnâ cum eius filio *Anastasio*, quos truncatis pedibus, manibusque lentis supplicijs enecat. *Cedr.*

A N N O C H R. 823.

POPIELVS Principes Polonorum patruos suos veneno per fraudem interimit, eosque post insepultos, vt insidiatores vitæ suæ, proijcit. Sed ex cadaueribus mures enati sunt, qui *Popielum*, & ambos eius filios, quos habebat, cum vxore deuorarent. *Hist. Pol.*

A N N O C H R. 832.

SANCTIVS Suprarbiensis Rex in Hispaniâ, à Mauris ingenti clade vincitur, & trucidatur, nullo relicto hærede. *Hist. Arnag.*

A N N O C H R. 833.

ALPINVS Scotiæ Rex, cum annos tres regnasset, à Pictis in prælio capitur, & occiditur. Succedit *Kennesbus* huius nominis secundus, qui regnat annos 24. *Buchan.*

A N N O C H R. 841.

ALBERTVS Comes, author dissidiorum inter filios *Ludouici Pij* Imperatoris, ingenti prælio vincitur, & interficitur die 13. Maij. *Annal. Franc.*

A N N O C H R. 843.

LVDOVICVS Rex Germaniæ, Obodritos Wandalos rebellantes vincit, Regem nouum occidit, & totam regionem sibi subijcit. *Annal. Fuld.*

A N N O C H R. 861.

METVCHAL Amiras in Baldach, cùm annis sexdecim regnasset, à seruo Turcâ anno Hegiræ 247. interficitur, succedit ipsi filius *Mutnazar* anno vno. *Zacut*.

A N N O C H R. 866.

BARDAS, qui totum imperium Orientis moderabatur, initio anni Cæsar creatus fuerat, quâ dignitate non parum se efferebat, & expeditionem instituebat in Cretam insulam, quæ dudum à Saracenis occupata fuerat, vt eâ pellerentur, & Imperatorem *Michaelem* secum ducebat. Cùm verò in Phrygiam venissent, vbi Mæander fluuius se in mare exonerat, *Bardas* iubet castra fieri, suumque tabernaculum in colle erigi, Imperatoris verò, in valle subiectâ. Hoc facto, ij qui *Michaelem* contrâ *Bardam* concitare solebant, vt optimo casu oblatam commoditatem arripièntes, calumniabantur, & consilia contrâ eum inita, vt exequeretur Imperator, instigabant. Cæsaris tamen, pôtentia ingens inimicos turbabat, & ad audendum facinus se-gniores reddebat. Quippè & filius eius domestici scholarum, gerens munus *Antigenus*, reliquos exercituum duces sibi obsequentes habebat: & *Symbatius* dromi Logotheta *Bardæ* gener, haud dubiè ab ipsius stare partibus credebatur, nam ignorabant eum à *Michaele Bardæ* furtim sublatum, adeò socero mortem moliri, vt nemini alteri quàm ipsi tessera facinoris sit credita. Proindè *Symbatius* simul & acta retulit, & faciem suam cruce signans, inferendæ Bardæ cædis signum dedit. Cùm autem coniurationis socij cunctarentur, quia sectatores Bardæ coram ad-stare videbant. *Michael* metuens ne illis tergiuersantibus re-detectâ, in se gladij stringerentur, missis suorum fidelium quodam, pollicitationibus eos confirmavit. Nihilominus tamen euasisset Cæsar, adeò coniuratos metus deterruerat à facinore, nisi *Basilius* Imperatoris, cui successit deindè, cubicularius ad id peragendum se proripuisset, suosque cohortatus esset, vt abiecto metu propositum exequerentur. *Bardas* cùm eos strictis gla-dijs

dijſ in ſe ruere cerneret, mortemque ſibi impendere, ad Imperatoris pedes ſe abijcit, vnde abſtractum ij membratim concidunt, & genitalia eius conto præfixa per ludibrium oſtendant. Ortum ex eo tumultum ingentem, qui ipſum quoque Imperatorem in periculum conijciebat: *Conſtantine* vigilæ drungarius ſubito magnâ cum manu ſuperueniens, compeſcuit: Imperatoremque fauſtis acclamationibus proſecutus, iure interfectum, *Bardam* affirmavit. Hoc pacto *Barda* ſublato, Imperator omiſſâ Cretenſi expeditione Byzantium redijt. Cæterum *Michael* Imperator, cùm reipublicæ gerendæ imperitus eſſet, nec etiam liberos haberet, *Baſilium* Macedonem ſocium Imperij delegit, eumque Cæſarem creat, die 26. Maij in ipſo feſto Pentecoſtes. Hic *Baſilius* honeſtatis ſtudioſiſſimus erat, & *Michaelem* Imperatorem à rebus ſcurrilibus, quibus admodum addiſtus erat quantum poterat abducebat; ſed moleſtè id ferebant ſcurræ, ideò ſocietas hæc imperij diu ſtare non potuit. *Ced.*

A N N O C H R. 867.

MICHAEL TERTIVS Imperator Orientis, *Theophili* filius, puer cum *Theodora* matre imperat feliciter, quâ detrufâ in Monaſterium, ipſe in ſcurrilitates, & flagitia irruit: quapropter *Baſilium* Cæſarem oderat, propter liberiores admonitiones. Ideò ſcurram quendam regalibus veſtibus induit, & in ſenatum inducit, vultque vt eum Cæſarem faciant, & *Baſilio* imperium abrogent, ſed res impeditur. Conducit igitur quendam, qui *Baſilium* lanceâ traiciat, ſed & hic aberravit. *Baſilius* igitur, cùm videret ſe viuentem *Michaele* viuere non poſſe, præuenire potius voluit, quàm præueniri, & *Michaelem* per ſuos die 24. Septembris horâ noctis tertiâ, ebrium occidit, cùm regnaſſet cum matre annos quatuordecim, ſolus verò duodecim. *Cedr.*

DANI, qui hyemarant in Angliâ, Eboracenſem ditionem vaſtant, & Northumbri hanc cladem vlturi, magnâ clade vincuntur, occiſo Rege, & nouus ipſi conſtituitur Rex *Egbertus* die 21. Martij. *Reger.*

NORDMANNI in Gallias irrumpunt, quibus obuiani veniunt *Robertus* Andix Dux & Marchio; item *Ranulphus* Aquitanix Dux, eosque repellunt, & in templo conclusos obsident. Obsidentes propter æstum arma ferè deposuerant, dum Nordmanni eruptione pugnant, & Duces ambos interficiunt, quo facto Franci recedunt, & Nordmanni cum prædâ abeunt. *Regin.*

A N N O C H R. 869.

ELMVSTEIN à Turcomannis occiditur anno Hegiræ 255. cui succedit *Mutadi* filius, qui regnat tantum annum vnum. Eodem anno Turcomanni Regem Ægypti, & omnis Syriæ faciunt *Tolonem*, qui regnavit annis 15. *Zacut.*

A N N O C H R. 870.

EDMUNDVS Orientalium Anglorum Rex, cum Danis Angliam vastantibus prælio congregi ausus, vincitur, & ex templo, quo confugerat extrahitur, ad arborem ligatur, & iaculis configitur, die 20. Nouembris. *Westm.*

A N N O C H R. 874.

CONSTANTINVS Scotiæ Rex, collecto exercitu pulsus Danos, vincit eos quidem, sed cum eos iniquo loco coactos pellere conaretur, ipsi ex desperatione pugnantes Regem trucidant, cum annos sexdecim regnasset. Succedit ipsi frater *Ethus*, qui tantum regnat anno vno. *Buch.*

A N N O C H R. 877.

CAROLVS CALVVS V. Germanorum Imperator, filius *Ludouici Pij*, & *Iudithæ*, violenter, & dolosè imperium occupauit: *Ludouico* enim secundo sine masculino herede defuncto, quam primùm de Imperatoris fratris sui Germanici obitu cognouisset, exercitu comparato transijt in Italiam, vt imperium Germanis ereptum transferret ad Francos. Quâ re animaduersâ, *Ludouicus* Germanicus, ne sibi quoque defuisse videretur,

tur, *Carolus* postea *Crassum* dictum, & *Carolomanum*, filios suos magno cum exercitu misit, ut Italiam aditu cum prohiberent, quibus *Carolus Calvus* obuiam profectus humaniter eos excepit, plurimos thesauros ipsis obtulit, promisitque se nihil amplius tentaturum, sed omnia *Ludouici* iudicio permissurum: atque ita filios *Ludouici* Regis Germaniam elusit, qui ad patrem redierunt. *Carolus Calvus* ergo Italiam populos in sua verba iurare fecit, Romanamque progressus mense Decembri in Natalitij Christi Imperator proclamatus est. Nihil memoratu dignum tum in regno, tum in imperio gessit. Ac avarus, crudelis & ambitiosus, superbus & minax potius, quam fortis fuisse dicitur. Plurima bella gessit contra Britannos, contra *Pipinum*, & *Carolus* Reges Aquitaniam, contra Nordmannos, & præcipue contra patruelis infelicitè pugnauit. Cum igitur post cladem acceptam ad colloquium Pontificis, Ticini habitum, venisset, *Carolomanus* patruelis ductis in Italiam copijs, illud perturbauit. Et *Carolus* haud confidens Italis, cum per Alpes regredi vellet in Galliam, repentina febris illum inuasit. Quam re permotus *Sedechiam* Iudæum, medicum (quem mirè diligebat, cuique nimium fidei habuit) sibi adhibuit, atque ex eius sententiâ, præsentis remedij gratiâ puluerem quendam veneno infectum hausit, & inde Cynisium montem ascendere cœpit. Vbi verò ad locum, qui Brios dicitur, venit, ingrauescente morbi magnitudine, & veneni sæuitie conflictatus, coniugem *Richildem*, quæ ad Mauriennam erat, acciuit, atque in eius complexu post vndecimum diem, quo venenum hauserat, die 6. Octobris animam efflauit, cum post parentem regnasset annis 37. imperasset annos duos. Exemplum daturus posteris, quam tuto, ac prudenter Christiani valetudinem suam Christi hostibus committant curandam. *Sigon. Onuphr. Marian. Regin.*

A N N O C H R, 879.

LUDOVICVS BALBUS VI. Germanorum Imperator, filius *Caroli Calui*, & *Hermintrudis*, patris morte auditâ, Compendij cum *Richilde* Nouercâ, pridie Kalend. Decembris

conuenit, atque ab eâ tabulas patris accepit, quibus ille regnum sibi Franciæ tradebat, & ense S. Petri, per quem se Regem instituebat, & regiam vestem, & coronam, & sceptrum auro, gemmisque pretiosis distinctum, atque ita magno Episcoporum procerumque consensu sexto Idus Decembris Rex ab *Hincmaro* Remensi Archiepiscopo consecratus, & coronatus est. Sed cum imperasset annum vnum, & menses sex, in morbum lethalem incidit, quo sæuiente (nam veneno infectum dicebatur) per fidos homines *Odonem* Episcopum, & *Albuinum* comitem, coronam, ense, & reliquum ornamentum regium ad *Ludouicum* filium misit, atque eum Regem consecrari Franciæ iussit; neque ita multò post, quarto Idus Aprilis, in Parasceue mortem oppetit. *Sigon. P. Æmil.*

ANNO CHR. 881.

LUDOVICVS, & CAROLOMANNVS *Balbi* filij, post multas Procerum dissensiones, variosque tumultus, Reges Galliæ ab Episcopis consecrati sunt, regnumque administrarunt annos sex: Qui & *Bosonem* adspirantem ad regnum represserunt, & Nordmannos ad Ligerim fluuium magno prælio vicerunt: sed neuter diu superstes fuit. Nam *Ludouicus* in venatione se oblectaturus, casu vulneratus est. Dum enim aprum interficere tentat, à satellite, qui auxilium ferre volebat, in tibia vulneratur, ex quo vulnere die septimo moritur, cum ferè annos quatuor regnasset. *Carolomannus* in equo ludibundus dum fugientem domum puellam insequitur, impetu equi intra humile ostium illatus, corporis compagem soluit, anno Christi 886. Succedit ipsi filius *Ludouicus*, qui, quòd nihil ageret, nomen *Ignau*i accepit, abduxit tamen hic Monialem ex cœnobio, sibi que connubio iunxit. Supererat tamen adhuc frater *Caroli-manni*, *Carolus simplex*, puer sex annorum, qui suam portionem regni habebat, cuius tutor à Proceribus regni constituitur *Otto* Comes Andegauensis Saxoniciæ nationis. *P. Æmil. Aimon. Sigon.*

A N N O C H R. 886.

BASILIVS MACEDO, Græcorum Augustus, natione Armenius, sed redactus cum parentibus ad extremam inopiam cum Bulgari Hadrianopolim diriperent. Cum igitur adulesceret, parentibus relictis, solus Constantinopolim iuit: ubi ministerijs, & industriâ suâ effecit, ut in aulâ reciperetur, in quâ fortitudine, & rerum agendarum dexteritate tantum promeruit, ut Cæsar à *Michaele* adoptaretur, & sic cum ipso imperavit annum unum, & menses quatuor, solus verò postmodum annos nouendecim. Quibus transactis, in venatione ingentem percussurus ceruum, zonam mirabili casu ramis cornuum eius implicat, itaque raptatus confestim periisset, nisi aliquis Comitum dissectâ ense zonâ exemisset eum periculo. Qui ob id facinus, ut qui gladium strinxisset in Imperatorem, cui salutem attulerat, capite truncatus pernitiem pro præmio tulit. Mox verò *Basilius* inuersis ex vulnere intestinis, cum cruciatu interijt. *Cedr. Zonar.* Succedit ipsi filius *Leo*, qui imperavit annos 25. & menses tres.

A N N O C H R. 889.

ZVENDEBOLDVS Rex Lotharingiæ, filius nothus *Arnulphi* Imp. qui hætenus Galliam yndique vastarat, & subditos crudelissime habuerat, deseritur à subditis, sese ad Ludouicum conferentibus, & paulò post, die 13. Augusti in prælio contra subditos trucidatur. *Regin.*

A N N O C H R. 905.

CONRADVS Comes Franciæ, filium suum in Galliam mittit, ut ibi tumultuantes compescat, ipse Episcopum Vurzburgensem defensurus, contrà *Albertum* Bambergensem mouet; sed hic occasione sumptâ *Conradum* improvisò obruit, & trucidat die 27. Februarij. *Ludouicus* Imperator cognatus *Conradi*, iratus *Alberto*, eum citat mense Iulio, ut rationem reddat de tot commissis facinoribus: cumque comparere nolle, eum in suâ

suâ arce obsidet, sed cùm vi nihil efficere posset, per *Hattonem* Archiepiscopum Moguntinum, hominem versutum, in fraudem illectum *Albertum* capit, & capite plectit, die 9. Septembris, & facultates eius in Fiscum rediguntur. *Regin.*

A N N O C H R. 910.

LAMBERTVS Rex Italiae, à Concilio Rauennati reuersus, venationis causâ Marincum in nemus se contulit. Ibi cùm per aliquot dies assiduis venationibus intentus agitaret, *Adelbertum Bardonem* Lucae marchionem montem cum diuersis, & infirmis aduersus se copijs superare cognouit. Itaque vt erat prompti in omni re expediendâ consilij, ne tempus in acciando maiore domo exercitu tereret, strenuos centum, quos secum in armishabebat, milites sumpsit ac properè aduersus hostem eduxit. Illi ex monte in campos ad Burgum S. Domnini digressi, nullo *Lamberti* ante explorato consilio, nullis munimentis ante castris firmatis, cibo, ac potui largius indulserunt, ac quieti indè, ac somno se, quasi per summum ocium, tradiderunt. Quòd vbi *Lambertus* Placentiam profectus percepit, confestim silentio noctis vrbe excessit, ac raptim agmine acto alios immobiles, alios semisomnos, plerosque ad arma trepidantes oppressit. *Hildebrando* fugâ elapso, *Adelbertus* in praesepio, cùm ibi fortè latitaret, est captus. Cui cùm ad se deductus esset, *Lambertus* dixit: *Ni mirum Berta uxor tua diuino tum afflata spiritu fuit, cùm se scientia sua teipsum aut Regem, aut asinum effecturum promissit; nam quia Regem non potuit, asinum ne mentiretur effecit, dum te ad praesepe confugere compulit.* Atque his dictis eum cum nonnullis alijs Papiam in custodiam misit, atque indè Marincum repetijt, vt de captiuis secreto à congresso hominum loco statueret. Erat præter ceteros cum eo *Hugo* Mangifredi filius, quem post patris necem ipse omnibus honoribus colligendæ beneuolentiæ causâ erat complexus. Fortè autem accidit, vt inter venandum ceteris in diuersas syluæ partes effusè, vt sit, equorum cursu perlati *Hugo* cum *Lamberto* remanserit, qui paternæ iniuriæ recordatus consilium vlciscendæ cepit, occasionem nactus, quòd Rex
ad

ad quasdam angustias, per quas aper impellendus erat, constit-
terat, atque labore, & expectatione diutinâ fatigatus paululum
quieturus semetipſi custodiendum commiserat. Itaque somno
stratum gladio percutere veritus, ne sanguinis effusio patrato-
rem facinoris proderet, ceruici fustem infixit, atque ipsum effu-
sè currentem equo præcipitasse, collumque fregisse disseminauit.
Sigon.

EDVARDVS Angliæ Rex, occiso Rege *Erico* Orientalium,
Saxonum, illud etiam regnum sibi subiecit, & paulò post
etiam regnum Merciorum, atque ita tota Anglia sub vnus di-
tionem peruenit, nisi quòd Dani adhuc Northumbriam habe-
rent. *Polyd. Virg.*

ANNO CHR. 922.

CAROLVS SIMPLEX Rex Francorum, cùm regeretur to-
tus consilijs *Haganonis*, hominis non adeò nobilis, à prin-
cipibus deseritur, qui eligunt Regem nouum *Robertum* Comi-
tem Parisiorum, qui à Remensi Episcopo *Heriuco* Rex inungitur
die 2. Iulij. Verùm sequenti anno *Carolus*, aduocato Nordman-
norum auxilio, ruptis inducijs, *Robertum* creatum Regem impa-
ratum obruit, & occidit die 15. Iulij. Filius Roberti, cæde pa-
rentis irritatus, exhortatur suos, & victoriam *Carolo* extorquet.
& paulò post *Herbertus* Comes Viromandensis Regem *Carolum*
ad se inuitat, & inopinantem in vinculis habet. *Aimoin.*

ANNO CHR. 924.

BERENGARIVS Italiæ Rex, à Veronensibus, qui adhuc
semper fidem ergà illum constantiâ summâ coluerant, no-
uo accensis odio, insidiatur, authore tanti sceleris *Flamberto*
quodam, cuius filium *Berengarius* è sacro fonte susceperat. Cu-
ius rei cùm in suspicionem *Berengarius* incidisset, homo, & na-
turâ, & ætate iam exactâ mitis *Flambertum* ad se vocauit, atque
ita appellauit: Si mihi tecum non & multa, & iusta amoris causæ
intercederent, haud difficile credidissem, quod vulgi sermone audio
celebratûr, te meæ vitæ insidias comparare. Nunc ut eis fidem non
ha-

habeo, sic meminisse te volo, quantacumque accessiones & fortuna, & dignitates tibi fuerunt, eas te non potuisse, nisi meo beneficio, consequi. Quare eo animo in me esse debes, ut vita mea in amore, & fide conquiescat tua. Quod si à te mihi fidem præstitam esse intellexero, faciam, ut in referenda gratia beneuolentiam experiaris meam. Atque his dictis aurum magni ponderis poculum ei porrexit, & addidit: Amoris, salutisque meæ causa, quod continetur, haurito; quod continet, tibi habeto. Flambertus responso, quod facile liberare Regem suspicione posset, in speciem dato, ab illo abiit, ac statim socios, qui secum proximâ nocte illum conficerent, conuocauit. Berengarius propè templum, ut solitus erat, in amœno potius, quàm firmo diuersorio cubuit, neque custodes, ut ab omnibus tutus insidijs, vllis apposuit. Sub lucem autem, cum precandi causâ templum iuisset, Flambertus cum armato iuuenum globo irruit. Quorum ubi tumultum sensit Berengarius, procedens ad eos, Flambertum eminus vocat, & quid hoc tandem turbæ sit, quærit. Iubet ille bono animo Regem esse, non enim hoc contrà illum, sed pro illo stare, ac sensim armatos in medios iam progressum corripuit, ac romphæa à tergo percussus prosternit. Innocentia eius ex eo apparuit, quòd lapis sanguine eius infectus nullâ vnquam ablutione purgari potuit. Berengario mortuo, Milo vrbis comes spectatæ virtutis iuuenis, quem sibi Rex à puero educarat, cum defendere vitam Domini sui, quia non affuerat, nequiuisset, mortem saltem vlcisci cupiens tertio post eius necem die Flambertum, sociosque eius per vim cepit, ac statim suspensio interemit. Berengarius præcipuam tulit laudem iustitiæ, clementiæ, & pietatis; odio tamen populorum, ac perfidiâ fatigatus, ut ipse nunquam quieuit, sic alijs quotidianam mouendarum seditionum materiam præbuit: varijs rerum secundarum, aduersarumque inuicem succedentium casibus rarum inter mortales insultantis fortunæ ludibrium Sigon.

FROIOLA Rex Hispaniæ, homo libidinosus & crudelis, occiditur postquam regnasset tantum mensibus quatuordecim. Succedit Alphonsus filius Ordonij, qui regnavit annos 6. mens 6. Marian.

A N N O C H R. 926.

ABARCA Rex Nauarræ & Vasconum, cum annis viginti regnasset, trucidatur in pugna contra Constellanos; successit *Garzias Sanctius*, qui regnavit annis quadraginta. *Marian.*

A N N O C H R. 941.

EBERHARDVS Palatinus, & *Gisbertus* prædas agunt prope castra Imperatoris, & re bene gestâ epulantur, sed prodi à spoliatis agricolis, viginti tantum equites Imperatoris in illos irruunt, *Eberhardum* trucidant, & *Gisbertus* fugiens in Rheno submergitur. Rex Galliæ poenitens facti, pacem ab Othone petit, & mentionem inijcit ducendæ viduæ *Gilberti*, quæ soror erat Imperatoris, idque perficitur paucis post mensibus. *Widich.*

A N N O C H R. 944.

LVDOVICVS Galliæ Rex asperius se gerit contra Principes suos, ideò in odium venit. *Herbertum* enim Comitem, qui patrem Regis *Carolum simplicem* captivum habuerat, suspendit, & *Wilhelmum* Rollonis filium, Nordmanniæ Ducem, ex insidijs hoc anno occidit. *Malmesb.*

A N N O C H R. 945.

CONSTANTINVS filius *Romani* Imperatoris Constantinopolim in Samothraciam relegatus, cum sæpius effugere vellet, occisus est. *Cedr.*

A N N O C H R. 946.

EDMUNDVS Angliæ Rex in conuiuio per insidias trucidatur, cum regnasset annos 6. Succedit ipsi frater *Edredus*, qui regnat annos 9. & menses 6. *Rog.*

A N N O C H R. 947.

HAROLDVS Danorum Rex arcem Slesciensem euertit, & Marchionem cum omnibus suis trucidat; hinc bellum Danicum sequenti anno exoritur. *Crantz.*

A N N O C H R. 950.

LOTHARIVS Rex Italiæ, veneno petitus in phrenesim incidit, & moritur anno regni quarto. Vidua *Adelheidis* metuens *Berengarium II.* concedit ad *Axonem* comitem in arcem Canusinam, quæ munitissima erat. *Berengarius* ibi eam obsidet, & tyrannidem exercet in totâ Italiâ. *Luitp.*

A N N O C H R. 954.

LVDOVICVS Rex Galliæ, cum annos octodecim regnasset, dum forte lupum insectaretur, equo excussus, moritur. Succedit *Lotharius* quintus Rex Galliæ, ex *Gerberga* sorore Imperatoris, qui regnat annos 31. *Chron. Belg.*

A N N O C H R. 955.

CONRADVS gener Othonis Imperatoris, *Burchardus* gener Henrici Ducis Bauariæ, item Dux Sueuiæ, cadunt in prælio contra Hungaros. *Witich.*

A N N O C H R. 960.

CONSTANTINVS Orientis Imperator, filius *Leonis*, & *Zoe*, religiosus erga Deum, & studijs literarum deditus fuit. In regno autem administrando fuit segnior, iracundus & feruus in delinquentes: in pœnijs sumendis inexorabilis: vini audivior. In conferendis magistratibus, non dignos præturis, alijsque muneribus præficiebat, sed minus bonos, ac potius improbos, & quos vel Imperatrix, vel cubicularius *Basilius* commendabant, qui magistratus venales habebant. Ita fiebat, ut imperium non in omnibus benè administraretur. Imperatori autem structæ sunt insidiæ, primùm à cubiculario *Theophane*: qui mul-

multos habebat confcios, & Romanum è Protâ insulâ. Deinde ab alijs, qui *Stephanum* Lesbo in Regiam reducere conabantur. Sed Imperator utrasque deprehendit, ac insidiatoribus supplicio affectis: Imperij cupidis diligentiore custodiam adhibuit. Interim *Romanus* eius filius, ex imberbi iam vir factus, potestatis ad se pertrahendæ cupiditate, vitæ patris, adiuuante, vxore, insidiatur, medicamento purganti, quod Imperator haustus erat, toxico clam admixto. Sed eo, cùm illi offerendum esset, siue diuinitus, siue fortuito, maximâ ex parte effuso, & exiguo, quod superfuerat hausto: doloribus quidem, & terroribus periculorum non paruis est conflictatus, vitæ tamen discrimen, quanquam ægrè, euasit. Anno autem imperij decimoquinto in Olympi montem egressus est, per speciem se se precibus monachorum contra Agarenos armandi, cùm reuera id ageret (vt referunt) vt *Theodorum Cyzicenum* conueniret, cum eoque deliberaret, quomodo *Polyeuctum* Ecclesiâ pelleret. Indè malè affectus in Regiam redijt, nec multò post est defunctus, siue ex intemperîâ corporis, siue quòd probabilius est insidijs filij repetitis. Vixit annos 54. menses 2. *Zonar.*

A N N O C H R. 967.

SANCTIVS Legionum Rex, pomo medicato gustato inficitur veneno, atque ita moritur, cùm regnasset annos duodecim. Succedit ipsi *Ranimirus* tertius puer quinque annorum, qui obtinet regnum annis quindecim. *Mariana.*

A N N O C H R. 968.

NICEPHORVS PHOCAS cogitur Orientis imperium inuadere, abdicatis *Romani* liberis; quo factò nuptias cum *Theophanone* celebrauit post annos quinque, quamuis *Theophanone* prius vehementer deperisset, post, eius congressu abstinuit, siue ex satietate, siue ex continentia. Nam vel in adolescentia parum procliuis ad libidinem fuerat. At illa Maritum, vel ob alienationem exosa, vel de filiis sollicita (quidam enim murmurabant, velle *Nicephorum* regijs pueris castratis, imperium

rium in fratrem *Leonem* transferre) clam cum *Ioanne Zimisce* colloquitur, siue amore eius capta (nam formæ excellentiâ, & venustate, hominum oculos in se conuertebat) siue eum parem Nicephoro aduersarium rata. Quidam etiam tradunt, eam consueuisse cum illo, & homine contrâ *Nicephorum* instigato, plaustrum per se nutans, vt prouerbio dicitur, opportunè perculit. Nam *Ioannes* alioqui succensebat Imperatori, cui ex fratris inuidiâ, & calumniis suspectus, à militari potestate ad ciuilem translatus fuerat, & Dromi Logotheta designatus, quam ipse non potestatem, sed graue supplicium iudicabat. Accesserat malis, quòd cum in Themate habitaret, domi manere iussus erat. Ob hæc *Ioannes* iratus, cum etiam à meretrice illâ irritaretur, quæ reditum ei iussu Imperatoris confecerat: regnum affectauit, illâ adiutrice: eodemque tempore suis necessarijs arcenum aperuit, & facinus aggressus, intempestâ nocte cum ijs lembo conscenso, ad regiam peruenit, quâ mari austrino alluitur. Quòd cum ventum esset, sportam demissam videt, in eâque cum suis à Theophanonis ancillis attrahitur. Habebat autem secum *Michaellem Burzem*, Imperatori, ob inconsideratam illam iram, infensum, & *Leonem Abalantem*, & *Theodorum Nigrum*, quem ob colorem nigriorem *Azypothedorum* vocabant, & alios duos. Igitur cubiculum Imperatoris sine strepitu ingressi (Nam id quoque *Theophano* confecerat) *Nicephorum* humi dormientem, quidam calcibus per contumeliam insultans somno excutit, expersæctum seque attollentem lethaliter in capite vulnerat, quo ictu & corpus eius & animus grauiter est concussus. Ad *Zimisce* qui regio lecto confederat, adductus, iam collabens, & vtrinque suffultus; cum rogaretur quibus de causis ab eo vexatus esset? nihil respondit, sed illum dumtaxat, *Iuua Domine*, clamauit. Iubet igitur *Zimisces* coniuratos maxillas eius capulis gladiorum pulsando confringere, aut dentes elidere. Deinde quidam in tergum eius hastam ita intorquet, vt per pectus elaberetur. Tumultu ab excubitoribus excitato (iam enim insidias animaduenterant) caput modò defuncti, amputatum, per fenestram ostendunt, itaque illorum impetum comprimunt. Fer-

tur *Nicephorus* paucis antè diebus tabellas in suo cubiculo inuenisse infidiarum indices. *Leo* frater Imperatoris nece illius cognitâ cum filio suo *Nicephoro* in magnam Ecclesiam confugit. Fuit hic Imperator cùm caderetur, natus annos quinquaginta septem, quorum sex cum totidem mensibus regnavit. *Zimiscès* in Natiuitate Christi, cum non suâ manu, sed per alios *Nicephorum* Imperatorem demonstrasset occisum, Imperator coronatur, & *Nicephori* vxor in coenobium relegatur. *Zonar.*

A N N O C H R. 975.

IOANNES ZIMISCES Orientis Imperator, cùm in multis prouincijs prædia frequentia, & fertilissima videret: rogauit cuius ea essent? Cùm *Basilij* Cubicularij esse cognouisset, partim à *Nicephoro Phoca*, partim à se dum legionum domesticus esset, partim ab alijs adiecta imperio, illique donata esse: indoluit, & iniquum esse dixit publicis possessionibus multorum præstantium virorum sudoribus, & sanguine partis vnum spadonem perfrui. Ea verba per quendam nunciata, *Basilium* ad comparandas Imperatori insidias impulerunt, ac veneno temperato, non illo quidem efficaci & celeri, sed lento & tabifico, largitionibus pincernam Imperatorium corruptit, vt id calici Imperatoris infunderet, quo ille hausto, paulatim habitudine corporis prostratâ, tandem interijt. Imperij hæredibus relicto *Basilio*, & *Constantino* Romani filijs, cùm annos sex, totidemque menses regnasset. *Zonar. Cedr.*

A N N O C H R. 979.

EDVARDVS Rex Angliæ, cùm annos tres, & menses octo regnasset, mense Aprili post Pascha, cùm venatum exiisset, & non procul à Nouercæ suæ castro abesset, eò solus venit, vt sitim leuaret: illa sitienti statim venenum præbuit, & misit adhuc qui ipsum trucidarent. Succedit ipsi frater *Edelredus*, qui regnat annis 73. & à Danis vndique bello affligitur. Hic in Baptismo alter *Constantinus* aquam excrementis suis inquinauerat. *Malmesb.*

A N N O . C H R . 980.

HARALDVS Danorum Rex, à filio suo *Sueno*, vel *Suuein-bello* petitur bello, qui diutius viuere videretur, quàm par erat. Abnegauerat autem *Suenus* Christianam Religionem, & se dediderat Ethnicorum superstitioni, quorum plurimi adhuc erant in regno, atque ille eos sibi socios belli fecit, & in pugnâ parentem vincit qui etiam vulneratus est periculosissimè, & paucis post diebus in festo omnium Sanctorum, mortuus est, cum regnasset annos 50. Sed hoc patricidium Deus ita ultus est, vt filius paucos post annos regno eijceretur, & totis annis quatuordecim exularet. *Adam.*

A N N O . C H R . 953.

OTHO II. Occidentis Imperator XIII. filius *Othonis I.* cognomento *Magni*, & *Adheleida* à *Lothario*, Italiae Rege viduæ relictæ, Patre defuncto, Rex iterum à Principibus, & Populis acclamatus, imperium indè quod cum patre gesserat, solus exercuit, ac populis, & principibus exposcentibus patris confirmare beneficia instituit: & quemadmodum patri in imperio successit, sic etiam paternæ virtutis æmulus fuit. Nam imperium summâ cum laude administravit, & Ecclesiæ, Reipublicæque salutem summo studio quæsiuit. Vndè *Sabinus* de eo tecinit.

Non fuit inferior Primò virtute secundus;

Multa domi gessit praelia, multa foris.

Hoc solum inaudite crudelitatis exemplum de eo narratur, quòd cum *Romanos Principes*, & alios in Italiâ proditiōis suspectos, è medio tollere vellet Imperator, consilium crudele magis, quàm laudabile iniuit. Quippè magnifico, ac splendido parato in Vaticano conuiuio Principes, ac legatos ciuitatum omnes, qui celebrandi eius aduentus gratiâ Romam de more conuenerant, ac iussi ab eo aderant, inuitauerat. Vbi autem cuncti accubuerunt, præconis voce, ne quis ad ea, quæ audiret, videretque, aut vocem emisisset, aut sedem suam mouisset vellet, poenâ capitis indictâ, denunciatum est: Ac statim conuiuæ omnes, in-

tro-

tromissis armatorum cateruis ex composito circumuenti, trepidantibus ad tale spectaculum singulis, deinceps nomina eorum, qui seditionem mouerant, aut prodicionis conscij erant, recitata: ac tristibus de illis pronunciatis sententijs, inspectantibus cæteris, vltimum supplicium sumptum est. In reliquis conuiuium mirâ comitate, ac liberalitate confectum est. Ex eo indè *Othonis* cognomen *sanguinarij* inditum. Intereâ magnæ ex Franciâ, Germaniâ, Tusciâ, Lombardiâque copix accitæ aduenerant. Quibus ad Romanas legiones adinnectis, vrbe egressus, Neapolim, & Beneuentum accessit, atque ibi firmâ aliâ Beneuentanorum, Capuanorum, Neapolitanorum, & Salernitanorum manu assumptâ graue cum Græcis, & Saracenis in Apuliâ bellum inuit, ac multas res prosperè gessit. Sequenti verò anno Tarento digressus ad quod 17. Kalend. Aprilis castra habuit, ad oppidum Calabriae processit nomine Basentellum. Ibi ardentibus pugnandi cupiditate militum animis, Idibus Iulijs cum occurrentibus Græcis, & Saracenis atrox prælium est commissum. Romani, & Beneuentani, vbi certamen de summâ rerum imminere viderunt, statim hominis crudelitatis memores à signis recesserunt, atque *Othonem* valido præsidio nec opinantem nudarunt. Ita exercitus eius ancipiti terrore percussus instantibus hostibus facillè non solum fusus, fugatusque, sed etiam foedissima strage concisus est. *Landolphus* & *Atenulphus* Capuæ Principes (nam *Pandolphus* pater veniente in Campania *Othone* perierat) *Otho* Dux, *Enricus* Augustanus Episcopus, & *Vernerus* Abbas Fuldenfis cum alijs Principibus, Episcopis, & Abbatibus plurimis in acie ceciderunt. *Otho* ex prælio trepidus vix incolumis ad mare profugit, cuius equus valdè vulneratus erat: sed non agnitus cum abiectis ornamentis Imperatorijs, & lorica, pro mercatore se gereret, persoluto lytro, & beneficio Græcæ linguæ, quam didicerat, euasit. Igitur Imperator in tanto vitæ periculo seruatus celeritè copias, quantas potuit, comparauit, & renouato bello, Saracenos tantâ victoriâ vicit, vt *Pallida mors Saracenorum*, diceretur: attamen ipse Imperator in hac pugna sagittâ venenatâ vulneratus fuit, quo vulnere non diu post obiit, relicto filio

lio Othone imperij successore, postquam imperasset annos decem, & menses ferè sex, sepelliturque Romæ in atrio Templi D. Petri. *Sigon. Fabrit.*

A N N O C H R. 987.

LVDOVICVS Gallix Rex, cum ferè biennium regnasset, circa finem huius anni, veneno à coniuge sua *Blancha* præbito, moritur adhuc iuuenis. Succedere huic voluit *Carolus* Dux Lotharingix, sed cum esset ex Germanorum principibus, reijcitur à plerisque, qui *Hugonem Capetum* eligunt, inde bellum civile ortum. *Chron. Belg.*

A N N O C H R. 993.

ARNVLPVVS Hollandix Dux, cum Frisus primo Octobris die decertat, à quibus fugatur, & in fugâ trucidatur, cum annis quinque præfuisset. Succedit filius *Theodoricus III.* qui præest Comitatus annis 46. *Beka.*

A N N O C H R. 1002.

OTHO III. Germanorum Imperator XIV. filius *Othonis II.* & *Theophaniae*, licet puer cum ad imperium eucheretur, tamen progressu temporis sapientiâ ita crevit, vt propter admirandam sapientiam, quæ ætatem superabat, & res præclare in imperio gestas, ipsi honoris causâ hoc cognomen adderetur, vt *Mirabilia mundi* diceretur: Anno ætatis suæ trigésimo, & imperij decimo nono, cum Romæ tumultus varij excitati essent, ad eos sedandos Romam profectus est, sed ibi à coniuratis in Capitolio circumfessus in discrimen capitis venit, ac tandem egregiâ Hugonis Brandenburgici, (quem Imp. Hetruriæ, & Thuscix præfecerat) & Henrici Ducis Bauariæ industriâ, conditionibus simulatis euasit. Imperator igitur iter in Germaniam apparauit, nouum exercitum collecturus, vt atrocitatem tanti facinoris vindicaret. Verum vidua *Crescentij* (quem Imperator rebellem suspendi curauerat) cum quâ Otho familiariter conuersari solebat, quæque se Imperatricem futuram sperabat, quod Imperatore

tore in Germaniam reditum parante, videret, se spe coniugii excidisse, ipsi chirothecas affabrè factas, sed veneno tinctas, simulatæ amicitiaë munus, misit. Imperator cum hæc chirothecas veneno infectas accepisset, illarum usu, & contactu, a deo est infectus, ut pustulæ liuidæ toto corpore pullularent, quibus tandem extinctus est die 28. Ianuarij ad Paternum in Italiâ. Corpus in Germaniam delatum, & intestina in templo Afræ, Augustæ Windelicorum condita sunt, quorum sepulchrum insigni marmoreo monumento ornauit *Fridericus* tertius Elector Saxonie, cum hoc Epitaphio.

Romani Imperij decus amplum tertius Otho,

Ossa in Aquis-Grani hic viscera clausa tenet.

Succedit ipsi *Henricus Sanctus*, vel *Claudus*, qui imperauit annos 22. menses quinque. *Sigon. Frising. Ditmar.*

A N N O C H R. 1003.

ERHARDVS, Marchio Saxonie, qui arcem Ekhardibergensem condiderat, magnæque authoritatis Princeps erat, ambit imperium, idque vi ad se rapere contendit. Sed dum omnia vi agit, à statibus imperij deseritur, & proscribitur, interficiturque die 30. Aprilis. *Fab.*

A N N O C H R. 1014.

BERINGERVS Comes Ballenstadius rapit *Reinbildin Beichlingiam* orbam, sed commendatam; in ipso raptu grauissimè vulneratur, & eâ de causâ moritur. Imperator deliberat de poenâ in corpore sumendâ, sed concluditur tandem, cum probari non posset, eam inuitam raptam, ut honestè sepeliatur. *Fab.*

A N N O C H R. 1015.

ERNESTVS Dux Sueuiæ, feriâ secundâ Pentecostes, die 30. Maij venatum abijt, & casu infauito ab *Alberone* Comite in feram telum torquente traiecitur, cum vulnus lethale esset, uxorem iubet saluari, & Alberoni ignosci. Ipse cum Sa-

cerdos non adesset, suos aduocauit, & præsentibus omnibus confessionem peccatorum suorum edit, cum mallet coram multis erubescere, quàm coram Deo reus apparere. *Annal. Sueu.*

ANNO CHR. 1017.

IOANNES Bulgariæ Dux, licentiam consecutus à *Basilio* Imperatore, ad oppugnandum Dyrrachium barbarico cum fastu proficiscitur: & inito prælio sternitur, & trucidatur, incertum à quo: cum imperasset Bulgariis annos duos, menses quinque. Reliqui hoc casu consternati se dedunt, & Græciâ excedunt: *Basilius* ita in Bulgariam venit, vniuersa potitur, thesauris etiam Regum, quos militibus distribuit, & hunc, ac sequentem annum in eâ ordinandâ consumit. *Cedr.*

ANNO CHR. 1026.

OLAVS Rex Noruegianorum, à suis ob simplicitatem repudiatur, qui *Cnutum* Daniæ & Angliæ Regem sibi exposcunt. Hic cum quinquaginta nauibus adueniens, *Olaum* regno eijcit, & ita Noruegiæ etiam regnum occupat: *Olaus* paulò post cum regnum recuperare conaretur, à suis occiditur. *Rog.*

ANNO CHR. 1027.

ALPHONSVS Rex Legionum in Hispaniâ, cum annos 28. regnasset, dum bellum infert Saracenis in Portugalliâ, sagittâ vulneratur, & moritur die 7. Maij, æræ Hisp. 1065. Succedit filius *Veremundus*, qui regnat annos decem. *Marian.*

ANNO CHR. 1029.

GARSIAS Castellæ Comes Iunior in ipsis nuptijs die 13. Maij trucidatur, cui succedit *Sanctius* Rex Vasconū & Nauaræ. Huius Sanctij filius postea fit hæres regni Legionis, & ita regna Hispaniæ ferè ad hunc vnum relata sunt. *Marian.*

A N N O C H R. 1030.

ERNESTVS Dux Alemanix, dum Imperator in Hungaria esset, Ducatu pulsus, vastam Imperatoris *Manegold* cladem vlturus se se *Ernesto* opponit, sed in velitatione vterque cecidit, factum die 19. Augusti. *Wipp.*

A N N O C H R. 1034.

ROMANVS ARGYRVS Orientis Imperator, Constantini gener, cum *Constantinus* ægrotaret oblata ei fuit hæc conditio, vt vel vxorem suam dimitteret, & filiam Imperatoris vxorem duceret, & Cæsar fieret, aut oculos sibi erui pateretur, ne rebellaret si alius hanc conditionem acciperet. Hæsitante eò, vxor marito metuens, vtrò comam posuit, ac sæculo renunciauit: viroque, & oculos seruauit, & imperium parauit. Mortuo Constantino, *Romanus* præter omnem spem, atque expectationem oculorum amittendorum periculo euitato, Imperator cum *Zoe* Augustâ filiâ *Constantini* factus, initio imperij bonis ac laudabilibus oris subditos demeritus est, regnavitque annos quinque, & menses sex, post quos morbo lento correptus est, capitis & barbe pilis defluentibus: veneno, vt aiunt, ei ab *Ioanne* propinato, qui deindè pupillorum alumnus factus fuit. Is *Ioannes*, cum etiam antequam Imperator fieret, *Romano* inseruisset, rerum eo potito plurimum nactus fuerat potentie. Erant ei fratres, *Michael*, *Niceta* *Constantinus*, & *Georgius*. *Ioannes*, *Constantinus*, ac *Georgius* Spadones erant, & circulatoriam exercebant artem. *Niceta* integro, iam prima succrescebat lanugo. *Michael* virilem attigerat etatem formosissimus homo: vterque argentariam faciebant, & argentum adulterabant. Hi omnes in familiaritatem Imperatoris, operâ *Ioannis* peruenerant: eoque fortuna, vt de imperio, quod in ipsos erat translatura præmoneret, ad magnam euexerat potentiam, nam & reliqui diuersos gesere magistratus, & *Michaelem* Imperator *Pántheo* præfecit. Huius *Michaelis* diro, atque infano amore correpta *Zoe*, arcanis colloquijs in adulterij cum eo consuetudinem peruene-

rat: vtque hunc *Romanum* absque vllâ flagitij suspitione amolita, Imperatorem crearet, maritum venenis, non ijs celerem adferentibus interitum, sed lentissimis, ita confecit, vt is durissimis excarnificatus morbis miserandam toleraret, atque traheret vitam, decumbens in lecto, nihilque aliud quàm mortem optaret. Durauit vsque ad diem 15. Aprilis, quo die sanctæ magnæ quidem feriæ erat solemnitas. Ibi *Romanus* cùm Senatoribus dona (rogam vocant) distribuisset, & se lauandi causâ in magnum Palatij balneum contulisset, miserè suffocatus est in folio balnei à *Michael*, & socijs eius. Eâdem nocte cùm sacra Passio caneretur, Patriarcha *Alexius* quasi iubente *Romano*, in palatium vocatur, quo cùm venisset, mortuum *Romanum* inuenit, & *Zoe* aureo triclinio exornato in suggesto sedens, *Michael* producit, & à Patriarchâ contendit, vt hunc sibi maritum sacrâ comprecatione copulet. Attonito, & voce oppressâ hærenti, *Ioannes* ac *Zoe* quinquaginta auri libras, toridemque Clero largiuntur, ita Patriarchæ persuasum, vt matrimonium hoc consecraret. Hoc modo interfectus *Romanus*, in monasterio spectatissimo à se condito sepelitur, ipso magno Parasceues die. Verùm hoc imperium vtrique malè cessit. Nam *Michael* animo ita motus fuit, vt pro imperio nihil agere posset; fratres enim habuit binos, *Ioannem*, qui Imperatoris partes egit, & *Zoam* Imperatricem planè à gubernatione remouit, & *Ioannem* alterum, qui hoc anno Antiochiam cum exercitu mittitur, vbi cùm ad nutum receptus esset, centenos viros primarios vr̃bis contrà iurandum crudeliter occidit. *Cedr.*

ANNO CHR. 1035.

SANCTIVS Maior Castellæ Rex, cùm annos 34. regnasset, trucidatur die 19. Octobris. Diuiserat autem regnum Hispaniæ suis filijs quatuor equaliter, at hi æmuli magnitudinis paternæ, dum quisque alterius ditiones ambit, infinitis malis regnum inuoluunt. Regnavit autem *Ferdinandus* annos 30. *Garcias* annos 18. *Ranimirus* in Aragoniâ 32. *Marian.*

AN-

A N N O C H R. 1037.

ODO Rex Burgundiæ, cùm Lotharingiam vastaret *Gozelo* Lotharingius Imperatori fidelis collecto exercitu eum reprimat, & conferto prælio apud Barum interficit. *Wippo.*

A N N O C H R. 1038.

VEREMVNDVS Rex Legionis, superiori anno bellum intulit *Ferdinando* Castellæ Regi, & trucidatus fuit. *Ferdinandus* igitur totum Legionis regnum cum vrbe occupat, & inauguratur Rex, regnavitque indè annis 28. mensibus 6. *Marian.*

A N N O C H R. 1042.

MICHAEL CALAPHATES à *Zoe* adoptatus, fit Imperator Orientis, æquis tamen conditionibus intercedentibus, nempe vt eam ad mortem vsque pro Dominâ, & matre agnosceret, & pro suâ voluntate, quæ fieri vellet, aut iuberet, sineret. Hoc pacto illa adoptivum filium diademate imperatorio redimiuit: prius tamen summoto *Orphanotropho*, & in monasterium Monabatarum relegato. Verùm eâdem horâ, quâ diademate est ornatus, obortâ vertigine, & tenebris, parum absuit quin concideret, vixque est resectus vnguentis aromatibus, alijsque rebus odoratis. In imperio firmatus, à promissis *Zoe* subito corruit. Nam literis *Orphanotrophæ*, & domesticorum consilij corruptus, hortantium ipsum, ne Augustæ nimium fideret sed caueret ne auunculi *Michaelis* Imperatoris, & *Romani* modo tractaretur, quos illa veneficij sustulisset, suadentiumque, vt eam quacumque ratione in medio tolleret, daretque operam ne anteuenteret ipsa: continuis eorum de hac re exhortationibus eò tandem adactus est, vt insidias matri *Zoe* pararet. Statuit primò civium animos tentare, vt si eos sibi favere intelligeret, ac constanter in se esse propensos, rem aggredieretur: si secus eveniret, ommitteret consilium.

lium . Ergo ad diem qui à Paschate proximus est Dominicus, populo publicum processum in Apostolorum eodem imperat, hoc modo ciuium in se animos exploraturus . Venit ergo coronatus cum Senatu omnibus vrbis ad id spectaculum accurrentibus : & ijs qui ad viam regiam habitabant , auream , & argenteam suppellectilem ex ædibus demittentibus , ac peplos & auro intextas vestes , inque faustis acclamationibus certatim ipsum etiam animorum suorum sensum effundere cupientibus . Iis miser iste inescatus, atque omnia à summâ proficisci beneuolentiâ putans , vt primum in magnum est reuersus palatium , Patriarcham in Monasterium ipsius, quod erat in Steno , abire iubet , seque ibi in crastinum expectare ; donatum auri libras quatuor, quod nimirum ei breui esset successorem constituturus . Noctu Augustam folio deturbat, & in Principum relegat : ijs qui abducebant mandato, vt eam raderent, atque ipsi crines afferrent . Die factâ relationem perscripsit, eamque vrbis præfecto publicè populo recitandam in Constantini Magni foro mandauit . Scripta fuit in hanc sententiam . *Zoeni quam meo imperio malignam esse deprehenderam relegavi . lexium cum ea sentientem, Ecclesia amoui . Vos autem subditi mei, si in beneuolentia erga me perstiteritis, magnos honores, atque beneficia consequemini, vitamque tutam & placidam degetis .* Cum audiente populo recitasset hæc præfectus, vox quædam extitit incerto auctore : *Nolumus Stauropatam Calaphatam Imperatorem habere, sed parere Zoe, cui à maioribus imperium debetur iure hereditario, matri nostra .* Statim quasi vnâ voce acclamatum est, effodiantur ossa Calaphatæ, & arreptis, vt cuique fors offerebat lapidibus, subsecijs, atque lignis, præfectum vrbis (erat hic *Anastasius patricius*, quondam *Zoe* patris minister) interfecissent, nisi is fugâ sibi salutem parauisset . *Zoe* verò rursus imperium adepta, de sorore *Theodora* summouendâ cum cogitaret, multitudinis voluntati concessit, quæ hanc imperij consortem volebat esse . Itaque etiam *Theodora* à magno Templo in palatium venit . Senatu etiam conuocato, *Zoe* pro concione ad Senatum primum, deinde ad populum quoque loco conspicuo locuta, gratias, vt

par erat, eis egit pro suâ in ipsam beneuolentiâ, ac benè est præcata: tum quid de Imperatore fieri vellent, percontata est; ibi verò omnes vnâ voce exclamare, *Tollatur scelerosus, auferatur è medio flagitiosus, in palum suffigatur, in crucem agatur, excæcetur.* Ideò ipsi Imperatori oculos eruunt, & in cœnobium detrudunt die 24. Aprilis, vbi moritur, cùm imperasset menses quatuor. Succedit in imperio assumptus in matrimonium Zoes *Constantinus Monomachus*, die vndecimo Iunij, & postridie coronatur, imperatque annos duodecim. *Cedr.*

ANNO CHR. 1043.

MANIACES, *Michael* Imperatore mortuo, & *Calaphata* eius successore exturbato, missus in Italiam, quanquam non esset satis iustis copijs instructus, artibus tamen Imperatorijs tantum confecit, vt & Francos Italiâ pelleret apud Capuam, Beneuentum, ac Neapolim, & res mediocri in quiete, ac securitate constitueret. Habebat hic *Maniaces* in prouincijs orientalibus possessiones, & vicinum *Romanum Durum*, cum quo exercuerat inimicitias, & eum aliquoties, nisi fugâ sibi cauisset, interfecturus fuerat. Postquam verò imperio Romano potitus est *Monomachus*, *Durus* quoque ad summam euectus fortunam (nam ab Imperatore, qui sorore eius pro pellice utebatur, magister protostrator factus fuerat) iniuriarum *Maniacis* memor, abusus suâ potentiâ, & *Maniacis* absentia, ditioni eius multa intulit damna, & thalamum eius polluit. De quibus *Maniaces* in Italiâ factus certior, magnas animo molestias irasque agitabat. Cùmque opera *Romani* insuper factum esset, vt magistratus ipsi abrogaretur, deploratis prorsus rebus (intelligebat enim reditum in urbem non benè sibi cessurum) concitatis, atque corruptis Italicis copijs, cùm iam desiderio in patriam redeundi milites arderent, arma contrâ Imperatorem mouet. Missum ergo sibi successorem *Pardum* protospatharium hominem Byzantinum, neque vllam ob præstantiam, sed quia notus erat Imperatori, tantæ prouinciæ præfectum interfecit. Ipse diademate, & reliquis imperij sumptis insignibus Imperator salutatur: exer-

cituque in naues imposito, in Bulgariam trajicit. Imperator postquam de hoc rescivit, non leuiter perturbatus, litteras ad eum mittit, in quibus ipsi, & quos secum habebat impunitatem & multa beneficia pollicetur; cum à proposito ille non diuoueretur, ipse quoque suas copias contrahit, & eas Duce *Stephano Sebastophoro* (idest Augustifero) qui ipsi ad Damocraneam lætum delati imperij nuncium attulerat, contrà perduellem mittit. Concurrerunt aduersi exercitus apud Ostrobium in Marmario; fusæque Stephani copię sunt, ipso Maniace primos ducente, & hostium ordines disiciente. Iamque vniuersi eum Imperatorem faustis ominibus salutabant, cum subitò equo delapsus, expirat, non extante vulneris authore, quod in pectore lethale acceperat. Quòd simul atque innotuit Imperatorijs, caput Maniaci amputatur: & qui ab ipsius partibus steterant, amisso duce, abiectis armis deditionem fecerunt. Confestim ad Imperatorem nuncius victoriæ mittitur. Aliquot diebus post *Stephanus* in urbem redit, afferens caput *Maniacis*, & bello victos, quos in triumpho duxit per mediam plateam, asinis insidentes, prælato in hastâ capite *Maniacis*: & ipse albo equo vehens, pompam est subsequutus. *Cedr.*

A N N O C H R. 1046.

PETRVS Hungarorum Rex à suis in venatione capitur, excæcatur, & à regno deponitur. Post hæc alium sibi eligunt Regem, *Andream* nomine, & omnes, quos studuisse sciebant *Petro*, interficiunt, ita trucidati sunt Episcopi, & Clerici. *Andreas* verò sibi metuens ab Imperatore, Legatos mittit in Italiam, qui Imperatori hæc turbas significant, & suam obedientiam ipsi promittant; Legati iubentur ire in Germaniam, & eius expectare aduentum. *Spang.*

A N N O C H R. 1048.

THEODORICVS Comes Hollandiæ vocatus Leodium ad hastiludium, cum multis suorum venit, & casu interficit fratrem Episcopi Coloniensis, qui vt eadem vlcisceretur, as-

tum.

sumptis auxilijs Brabantiam vastat, & Dordracum occupat. Comes urbem noctu recuperat, hostes expellit, & fugat, sed dum incautiùs obambulat, vulneratur ab hostibus, qui adhuc latebant in domo quadam, ex quo vulnere mortuus est die 15. Maij, cum præfuisset annis nouem. Succedit frater *Florentinus*, qui eundem gubernat annis 13. *Chron. Belg.*

GODEFRIDVS Lotharingæ Dux, bellum gerit cum Imperatore, & *Albertum*, quem Imperator Mosellanorum Ducem fecerat, occidit. Sed Imperator Alberto substituit *Gerardum* Elsatensem, & Lotharingæ Ducatum dat Friderico Lutzelburgenfi. *Annal. Fland.*

A N N O C H R. 1053.

GARSIAS Rex Vasconum in Hispaniâ infert fratri suo *Ferdinando* bellum, in quo vincitur, & trucidatur. *Marian.*

A N N O C H R. 1056.

HENRICVS TERTIVS, cognomento *Niger*, XVII. Germanorum Imperator, filius *Conradi II.* & *Gisela*, iustitiæ feuerus administrator extitit, & inter cæteras virtutes *Henrici*, pietas, liberalitas, clementia, heroica fortitudo, & in rebus gerendis industria, seu solertia, maximè commendatur. Verùm, anno ætatis 39. imperij 17. cum exercitum contra Sclauos *Lutitanos* misisset, magnâ clade affectus, & totus ferè cum Ducibus periit. Quam iacturam cum grauiter tulisset, non ita multò post ægritudine correptus *Burduldix* Saxonix oppido diem suum obiit, bucellâ panis grandiore, vt nonnulli tradunt, suffocatus die 5. Octobris. Corpus eius *Spiram* Nemetum translatum, ibique magnâ cum solemnitate sepultum die SS. Simonis, & Iudæ, quo etiam natus fuerat. *Chron. Spangenh.*

A N N O C H R. 1057.

SAXONES sub *Henrico III.* arctiùs vixerant, cupiunt ergo suâ libertate frui: ideò Marchionem *Othonem*, qui hætenus apud Boemos fuerat, & iam fratris sui ditionem occupauerat,

cupiunt esse Imperatorem . Cum hæc omnium rumoribus perferrentur, Imperatrix Comitia edicit Mersburgi vbi conuenirent, & qui *Henricum* defenderent, eos oppugnarent . Duces Bransuicenses *Bruno*, & *Egbertus*, equitatu instructo eò proficiscuntur, quibus occurrit propè Mersburgum *Otho* ille, vbi prælio congressi, *Bruno*, & *Otho* ambo simul cadunt: *Egbertus* victoriam obtinet, atque ita prima rebellio extincta fuit, qui enim eius participes fuerant, iam extincto Duce mustitabant. *Schafnab.*

A N N O C H R. 1051.

FLORENTINVS Comes Hollandiæ, vt necem fratris sui Theodorici in Colonienfibus vindicaret, mouet contra eos, vincitque, & hostes fugat: post victoriam fessus dum dormit, ab hostibus fugâ elapsis solus inuentus, trucidatur die 20. Iunii, cum annos 13. Comitatum rexisset . Succedit ipsi filius *Theodoricus* Domicellus, sub tutelâ *Roberti* Comitis Flandriæ . *Annal. Hol.*

ANDREAS Hungariæ Rex à fratre *Bela*, qui Hungaros ad se traduxerat inuaditur: ideò mittit vxorem, & filium *Salomonem* in Germaniam ad Imperatorem, petitque auxilia . Imperator mittit ea Ducibus Marchione Thuringiæ *Wilhelmo*, & Episcopo Cirenfi . Marchio acer in primo prælio Hungaros vincit: Sed Hungari collectis omnibus copijs Marchionem obsident . Ideò eruptione, cum comiteatu interclusus esset, erat pugnandum, vbi *Andreas* Rex ungulis equorum conteritur, Episcopus trucidatur cum toto exercitu, Marchio in tumultu se se fortissimè defendens, tandem se dedit, & ob virtutem saluus ab Hungaris dimittitur, & legatus pro pace ab Imperatore impetranda, missus est. *Mechouius.*

A N N O C H R. 1065.

FRIDERICVS Palatinus Saxonix, frater Episcopi Bremensis, Weissenburgi propè Friburgum habitabat: Is proditione coniugis suæ illectus, à *Landgrauio Ludouico*, qui in ditione Friderici venabatur, interficitur mense Ianuario, & post triennium

ni um Friderici coniux nubit Ludouico, ex quo etiam liberos habuit, sed Episcopus Bremensis defert hoc facinus ad Imperatorem, qui Ludouico diem dicit, quo tamen noluit comparere, idè alijs artibus capitur, & in turri biennium detinetur, ex quâ tamen in Salam præcipitem se dimittit, & saluus euadit. Indè absolutionem petit à Pontifice Romano, & templum Hulderici Sangerhusiæ ædificat; post secundò ac tertio ab Imperatore captus, semper mirabiliter euadit, & tandem fit Monachus. *Fab. & Spang.*

A N N O C H R. 1066.

HARALDVS Noruegiæ Rex, bellator egregius, sed paganus, cum mille nauibus in Angliam irruit mense Sept. eam crudelissimè vastauit, & vltra mille Sacerdotes occidit; sed *Haraldus* Rex Angliæ ipsi obuiam profectus, cum pugnâ vincit, & occidit. *Roger.*

HARALDVS Rex Angliæ, à wilhelmo Duce Normanniæ in pugnâ occiditur die 14. Octobris, cum per totam æstatem disputasset de iure suo ad regnum Angliæ, & nihil obtineret. Indè *Wilhelmus* Rex coronatur sequentibus Natalitijs Christi ab Episcopo Eboracensi. *Roger.*

A N N O C H R. 1067.

RINIMIRVS Aragoniæ Rex, cum annis 32. regnasset, infert Sanctio Castellæ Regi bellum, & in pugnâ trucidatur; succedit filius *Sanctius*, annos natus 18. & regnat annis 27. *Anal. Aragon.*

A N N O C H R. 1071.

ROMANVS DIOGENES Orientis Imperator, quem *Eudoxia* Augusta *Constantini* quondam Imp. vidua, tori imperijque consortem adsciuit, affectati iam imperij damnatum. Is spe elusâ *Eudoxiæ*, quæ ei marito imperitare cupiebat, in Asiam transiuit, Sultanumque, & Turcas in fugam actos, prædâ, quam Neo-Cæsareâ expugnatâ luculentam ceperant, lucu-

lenter exiit . Hinc in Syriam progressus , Halepum capit , & Hierapolim . Turcas ingenti cum suo suorumque periculo clam adortus , fugam coegit arripere . Alterâ deindè expeditione procedit in Cappadociam , varioque cum Barbarijs Marte præliatur . Turcæ Iconium desolarunt, sed ab Armenijs omni prædâ spoliati sunt. *Diogenes* vt erat ingenio acer , quamquam ambiguis certaminibus maximam copiarum partem amiserat , tamen prælij subire aleam cum *Azane* Sultano , quàm pacis amplecti conditiones maluit . Et perculit sanè audaci impressione Turcas , quodque serum dici esset, in castra se recipere voluit. Id fugam interpretatus *Andronicus* Constantini Ducæ frater , properanter abducit suos, proditoque , & deserto Imperatori , necessitatem imponit extremi periculi faciendi . In quo certè non defecit animo *Diogenes* , sed obtruncatis Turcarum quamplurimis ad vltimum captus , & præmente primùm collum eius , mox verò fortunâ miserante Sultano , gratis recepit dignitatem , quam masculè esset tutatus . Sed durius à suis , quàm ab hostibus Imperator , priuignorum conspiratione amisit potestatem . Illi *Michaeli Pselli* vsi consilijs , obsessum Adanæ allectant ad deditionem , ijs conditionibus , vt imperio deposito rasâque comâ priuatam vitam ageret . Nam primarij Sacerdotes ab Imperatore missi , iureiurando confirmarant , nihil eum molesti passurum esse . Quibus fretus , pullâ veste indutus , *Andronici* fidei se permittit . Is eo accepto , vbi Cotyaium peruenit , expectauit , dum mandaretur quid sibi faciendum esset , ægrotante Diogene ex veneno per insidias , vt putabatur , propinato . Ibi igitur Imperatoriq; edicto , insonti statim sunt effossi oculi , primarijs quoque Sacerdotibus præsentibus , & hominis calamitatem grauiter ferentibus . Verùm nemo eos curabat . Ita luminibus crudelissimè orbat , iustâ curatione non adhibitâ , caput intumuit , & è vulneribus vermes scaturierunt , addeut ex putrefactione illâ , aer circâ ipsum teterrimo fœtore repleteretur . In tantâ calamitate in Protam insulam perducitur : in cuius editiore loco monasterium ædificarat . Vbi non diù superstes , corpus terræ reddidit , ab Imperatrice Endoxiâ funere eius splen-

splendidissimè curato, cùm triennium, & menses octo imperasset. *Zonar.*

A N N O C H R. 1072.

SANCTIVS Rex potentissimus in Hispaniâ, cùm etiam fororibus suis eripere conaretur, quæ ad ipsas pertinerent, & obsideret Zamoram, ex insidijs trucidatur, cùm septennium ferè regnasset; succedit ipsi frater *Alphonfus* ex cœnobio dimissus, qui *Garziam* fratrem in vinculis detinet, & obtinet regnum adhuc annos 36. *Marian.*

A N N O C H R. 1075.

ERNESTVS Dux Austriæ cecidit in prælio contrà Saxones ad Vnstrutum, cùm præfuisset annis 19. Succedit ipsi filius *Leopoldus Pulcher*, qui præest annis 21. *Cusps.*

A N N O C H R. 1080.

RVDOLPHVS Sueuorum Dux in locum *Henrici IV.* Imperatoris Ecclesiæ rebellis, Imperator electus, & coronatus, ab eodem *Henrico* profligatus est ad Elystrum fluvium Idibus Octobris, eique à *Godefrido Bilonao* circa ilia lethale vulnus inflictum, alijs etiam accurrentibus dextera manus abscissa est. At *Henricum* post victorias infeliciter consecutas (nihil enim infelicius felicitate peccantium) ultio diuina prostravit. Qui enim patrem contempsit *Gregorium* Papam, à filijs suis ipse despectus, atque regno pulsus, in exilio mori est coactus infelix, priuatusque regno decessit, quem Apostolicæ Sedis sententia regni abrogatione multauit: vt impleri Deus omninò voluerit, quòd Petri sublime tribunal immobile permanens in impium statuisset, & perspicuè apparuit, quem Petri successor pari potestate ligasset in terris, ex præscripto diuinæ promissionis Deum in cœlis pariter alligasse. *Baron.*

ANNO CHR. 1087.

HERMANNVS Dux Luzelburgensis, occiso, vt diximus *Rudolpho* Imperatore, Saxones & alij Principes illum imperio subrogarunt. At reliqui principes ne intestino bello Germania conficiaretur, electioni resisterunt; nihilominus tamen Saxones perrexerunt, & suum nouum Imperatorem per Episcopum Moguntinum coronarunt die 26. Decembris. Hic *Hermannus* statim Franciam Orientalem diripuit, & sedem aulæ instituit Islebiæ. Tandem inito prælio cum Henrico, cum se recepisset in Saxoniam instauraturus bellum, desertus est à socijs. Is tandem in oppugnatione, vel lapide è muro præcipitato, vel vt alij malunt, ruinâ portæ cum multis alijs oppressus, miserabiliter interiijt. *Chron. Spangen.*

WILHELMVS Angliæ Rex, cum Galliæ arma inferret, saltu equi disruptis intestinis moritur, cum annis 21. Regno Angliæ præfuisset, & Comitatum Normanniæ annis 52. rexisset. Succedit ipsi *Wilhelmus* filius, qui coronatur Rex Angliæ die 26. Septembris. *Malmesb.*

ANNO CHR. 1090.

ECBERTVS Marchio Saxonie, vrgens obsidionem Hildesheimensem, profectus erat cum nouis copijs, quas conscribi iusserat; eas acceptas præmittit, ipseque sequitur, diuertens cum paucis in Molendino in syluulâ propè Numburgum. Cæsariani equites, qui itinera explorabant, è molitorē audiunt, *Ecbertum* ibi esse, & velociter eum obruunt, & fortissimè dimicantem trucidant. Imperator hoc hoste sublato Misniam dat *Tbimoni* Marchioni, cuius posteritas hoc ipso tempore rerum potitur feliciter. *Tbimo* tamen hic, cum Imperatori suam probare vellet opinionem, in oppugnatione arcis cuiusdam, cadit, & eius filij ad possessionem prouinciâ admissi non sunt, nisi post annos 36. cum *Lotharius* imperaret. *Annal. Sax.*

A N N O C H R. 1093.

MILCOLVMBVS Scotiæ Rex in Angliam irruit & Northumbriam vastat. Causa belli fuit, quòd *Wilhelmus* Angliæ Rex castellum quoddam ipsi eripuerat, quod recuperare conabatur: sed eruptione hostium ibi trucidatur circà mensem Nouembris, cùm annos 36. regnasset; succedit quamquam cum magnâ difficultate, post sex menses filius *Dunstanus*. Buch.

A N N O C H R. 1094.

DVNSTANVS Rex Scotiæ, à subditis trucidatur, qui alium *Eadgarum* filium Milcolumbi sibi præficiunt, regnatque ferè annis vndecim. *Rog.*

SANCTIVS Aragoniæ Comes, cùm multa Mauris eripuisset, & præfuisset annis 27. dum obsidet Oscam urbem, trucidatur die 4. Iunij. Succedit ipsi *Petrus* filius, qui obsidionem continuat, & postea Rex appellatur. Hic cùm Mauri obsidionem soluere vellent, maximo, & difficillimo prælio cum eis congressus est, vicitque, occisis quadraginta millibus hostium. *Marian.*

A N N O C H R. 1095.

PETRVS primus Rex Aragoniæ hoc anno occidit in vno prælio ad Oscam quatuor nigrorum Arabum Reges; quorum capita Aragoniæ Reges in insignis vsurpant, & paulò post Oscæ vrbs ipsi dedita est. *Annal. Arag.*

A N N O C H R. 1097.

SVENO Danus, filius Regis, qui etiam expeditionem sacram suscepërat, cùm Niceam transisset, à *Solymano* inuaditur, & cum omnibus suis trucidatur. *Wilhel. Tyr.*

WILHELMVS RVFVS Rex Anglię , à *Waltero Gallo* in venatione improuiso ictu, qui in ceruum directus fuerat, per pectus traicitur: in arbore enim ictus sagittę reflexus in Regem delatus fuerat die 2. Augusti feriã quintã, cùm regnasset annos tredecim: cadauer eius in plauastro carbonatio domum reuehitur, & fracto plauastro in lutum reuoluitur; succedit ipsi in regno *Henricus* frater iunior, qui adhuc in peregrinatione aberat, qui regnavit annis 35. *Malmesb.* *Baldricus Wilhelmo* sequens Epitaphium concinnauit .

Qui legis hunc titulum subtus agnosce sepultum

Anglorum Regem, nunc modicum cinerem .

Hic Wilhelme iaces, Wilhelmi filius, Anglos,

Qui ferus ense sero belliger edomuit.

Dum sequeris ceruos, alter quoque destinat ictum :

Ceruo directã passus es ipse necem .

HENRICVS Comes Louaniensis, cùm annis vndecim præfuisset, in hastiludio Tornaci perit; succedit ipsi frater *Godefridus*, qui dictus est cum Barba, & post septem annos acquisiuit sibi Ducatum Lotharingię. *Chron. Belg.*

BRETISLAVS Dux Bohemię, dum redit à venatione, à latrone occiditur die 22. Decembris. Latro dum festinat, suo ipsius gladio vulneratur, & interijt, cùm equus simul laberetur. Succedit frater *Borinui*, quem sequenti anno *Vdalricus* expulsurus Germanos adducit, sed re infectã cogitur recedere. *Cosm.*

HVGO Comes Tiberiadis, Tyrijs insensus, & à *Balduino* iussus, eorum agros assidue vastat, & tandem castrum quoddam, quo sui se defenderent, si à Tyrijs vrgerentur, non longè ab vrbe construit, ex quo dum magis magisque Tyrijs nocere conatur, tandem sagittę ictu cadit. *Tyr.*

A N N O C H R. 1110.

ALPHONSVS Aragoniæ, & Castellæ Rex, tandem vltimum Maurorum Regem occidit, die 24. Martij. *Annal. Arag.*

A N N O C H R. 1111.

ROBERTVS Flandriæ Dux suffosso equo oppressus, moritur die 4. Decembris, cum annis 18. præfuiſſet. Succedit *Balduinus* cognomento *Securus*, qui præſt annis 8. *Annal. Fland.*

A N N O C H R. 1119.

BALDVINVS Comes Flandriæ, qui octo annis præfuerat, in bello, quod Ludouicus Gallus cum Anglo gerebat, vulneratus moritur, die 17. Iunij. In testamento hæredem fecit, cum careret liberis, *Carolus Amitinum* Regis Danorum filium: indè bellum intestinum exortum, *Carolus* autem annis ferè septem præfuit. *Annal. Flandr.*

ROGERIVS Princeps Antiochiæ in Syriâ, magnâ clade à Turcis vincitur, & in ipsâ pugnâ cadit. *Balduinus* Rex exercitum adducit, & die 14. Augusti Turcas magnâ strage vincit, etsi haberet paucos milites. Indè *Balduinus* Antiochiam, ingrediens eum Principatum regno Hierosolymitano subiicit. *Tyr.*

A N N O C H R. 1120.

WILHELMVS Henrici Regis Angliæ filius, in Normanniam profectus, *Ludouico* Gallorum Regi præstitit iuramentum, & fit Normanniæ Dux. Hic cum in Angliam rediret, incuriâ nautarum scopulis allisus, nocte, quæ secuta est diem 25. Nouembris periit cum fratre, & alijs nobilibus 140. præter nautas. *Roger.*

A N N O C H R. 1124.

BALDAC Turcarum Rex ad Hierapolim fortiter pugnans, trucidatur. Quo eodem anno captus est Tyrus, terrâ, marique obsessa. *Tyr.*

A N N O C H R. 1126.

OTHO Moraviæ Dux putabat Ducatum Boemiæ ad se pertinere, atque ideò ad Imperatorem *Lotharium* veniebat, petebatque se Ducem Boemiæ creari, & in Ducatum cum exercitu deduci: quòd & impetrat, sed *Sobeslaus* Dux arboribus cæsis omnes vias impediuerat, quas cum Imperator purgare vellet, obruitur à Boemis, & non exiguâ clade afficitur, cecidit in prælio Moraviæ Dux, & multi alij; pax tamen tandem conficitur cum *Sobeslaus* Dux promitteret *Lothario* auxilia contrâ Duces Sueviæ. *Trith.*

A N N O C H R. 1127.

CAROLVS Comes Flandriæ à quibusdam suis nobilibus perfidè Brugis in templo D. Donatiani inter orandum, trucidatur die primâ Martij, cum rexisset Comitatum annis fere 8. Succedit ipsi, Ludouici Francorum Regis ope, *Wilhelmus* Normannus, Normanniâ pulsus. *Annal. Fland.* Eodem die, Burgundi etiam *Wilhelmum* Ducem suum interficiunt, qui liberos non habuerat. Ideò Imperator *Lotharius* eum Ducatum donat *Conrado* Comiti Zeringensi. *Gemblac.*

A N N O C H R. 1128.

WILHELMVS Comes Flandriæ, pugnans cum *Theodorico* Elatio, eum vincit, sed ipse leuiter in pugna vulneratus, ex eo moritur die 16. Augusti, cum vix annuo spatio præfuisset. Succedit *Theodoricus*, qui præest Comitatu annis quadraginta. *Annal. Fland.*

A N N O C H R. 1131.

PHILIPPVS III. Iunior Francorum Rex, *Ludouici* Regis filius, tertio Idus Octobris in Lutetiæ suburbij delapsus ex equo, quem euerterat scrofa, moritur. *P. Æmil.*

BOAMVNDVS Antiochiæ Princeps in Siciliam profectus, à Saracenis inuaditur, & trucidatur. *Tyr.*

PONTIUS Comes Tripolitanus, Damascenis bellum infert, sed infelicitè pugna vincitur, & ceditur; succedit ipsi filius *Raymundus*, qui collecto exercitu Turcas in Libano, qui patri cauta cædis fuerant, persequitur, & profigat. *Tyr.*

A N N O C H R. 1134.

HALBERSTETES Rex Daniæ, cum *Magno* eius filio in tutelam recipitur à *Lothario*, sed idem Rex paulò post in festo Pentecostes à subditis trucidatur. *Trith.*

ALPHONSVS Rex Aragoniæ & Vasconum, die 7. Septembris, cum regnasset annis 30. in velitariâ pugna à Mauris interficitur. Tricies hic cum Mauris præcipuè collatis signis pugnauerat, vnde *Pugnacis* nomen obtinuerat. Succedit ipsi filius *Ramirus* Monachus, cuius initia non satis feliciter successerunt. Nam *Alphonfus* Castellæ Rex *Alphonfi* demortui puiignus, ipsi aliquot vrbes eripuit, & inter alias etiam Cæsar-Augustam, quam tamen recipit; regnavit tantum annos quatuor. *Annal. Arag.*

A N N O C H R. 1140.

WELPHO Dux Bauariæ, à *Friderico* Duce Sueviæ in pugna vincitur, & trucidatur. In hac pugna scribitur *Welforum*, & *Gigelinorum* cognomina orta. *Trith.*

A N N O C H R. 1141.

FVLCO Rex Hierosolymis, dum leporem incautiùs propè Ptolemaidem insequitur, cum equo corruit, & capite ad faxum afflicto, moritur die 13. Nouembris. Succedit ipsi filius

Baldunus, puer annorum tredecim, qui coronatur die 25. Decembris, regnavitque annis 20. *Tyr.*

A N N O C H R. 1143.

CALO IOANNES Imperator Orientis, *Alexij Comneni* filius, patre spiritum extremum ducente, Rempublicam administrare coepit. Anno Imperij primo necdum exacto concitata fuit aduersus Imperatorem seditio, cuius erant Principes *Bryennius*, & *Anna Cæsarissa*. Verùm ea maturè sopita est, Imperatore seditiosos humaniter castigante. Post hæc *Turcis* in *Phrygiâ* victis, *Laodiceam* recuperatam munijs, alterâque susceptâ expeditione, solerter pellectis ad insidiarum loca præfidiarijs, & ab vrbe interclusis, *Sozopolim* cepit, cum alijs multis oppidis, locisque munitis, quæ *Turcæ Romanis* ademerant. *Scythas* etiam quos *Patzinacas* vocant, ingenti prælio vicit, itemque *Triballos*, sic *Seruios*, quos in potestatem redactos magnâ ex parte in *Nicomediensem Asiæ* provinciam transtulit. Filios habuit quatuor, *Alexium*, *Andronicum*, *Isaacium*, *Manuelem*. *Alexium* post coronationem videre per quietum visus est insidentem leoni, quem auribus habenarum vice moderaretur: cum alioqui nihil haberet ad domandam belluam accommodatum. Hoc viso significabatur, eum titulo tenus absque re potiturus imperio, quod etiam mox amissurus esset, vti deinceps accidit. Gessit etiam feliciter aduersus *Hunos* bellum *Ioannes*, qui fines *Romanorum* inuaserant, prætextâ causâ spoliatorum mercatorum suorum: cum occulta, & verior esset, in *Almuzen Stephani* Regis *Hunorum* fratrem profugum declarata humanitas. In hac expeditione multum ab eo fines imperij versus Occidentem propagati sunt. Victis hinc *Perrarmenijs*, & occupatâ *Castamone*, cum triumpho *Constantinopolim* pedibus est ingressus, quadrigâ triumphali nequaquam conscensâ, sed imagine *Deiparæ* in illam collocatâ, cui velut imperij collegæ viatorias acceptas ferebat. Mox reuersus in Orientem, *Castamonem à Tanismania* receptam, *Gangram*, *Adanam*, *Tarsum*, *Bacam* munitissimum Castellum, *Anabarzam* vi expugnat: & *Cælesi-*

Iesiriam ingressus, Antiochię quàm honorificè à Raymundo principe suscipitur, ac fœdus tam cum Raymundo, quàm Tripolitano Comite ferit. Indè penetrans ad Euphratem, Pizam, aliasque nonnullas munitiones occupat. Nec multò post *Alexium* primogenitum, quem ad imperij societatem admiserat, & *Andronicum* ab eo proximum mors abstulit: Eis non diù superstes fuit, læsus in venatione per sagittam suam veneno infectam, qua n, è pharetrâ solitarius aper excusserat. Quo pacto autem vitam finierit, enarrare videtur operæ pretium.

Ad venationem egresso, obuius fuit aper ingentis magnitudinis, quales in Ciliciâ multi, & montibus Tauricis, aduenientem, vt fert fama, telo, quod manu tenebat excipit: contrà ille mucrone in pectus adacto, ex plagâ furibundus vehementius instat, adeò vt indè manus Imperatoris, quæ dum fortiùs obniti tur, à recto deflexa, in pharetram sagittis plenam quam ex humero suspensam gerebat, impegit, quarum cuspidibus vulnerata, perstrictaque est pars carpò proxima. Ex eo vulneru cruentâ sanie effluente, tenuis membrana, quam vulgo *Ecderam* vocant, adducitur, quæ diuisam cogeret carnem, & cicatricem contraheret, sed hæc fuit postea inflammationis causa: nam venenum quo telum infectum erat, ipsâ adstrictione arctiùs inclusum, in reliquum transfusum est corpus. Ita primùm, cùm nec dum ullus adesset dolor, paratur ipsi mensa, eique velut pransurus accumbit. Inter prandendum, qui circumstant medicorum filij, vt appositum emplastrum conspexere, cicatricis causam sciscitanti, & edocti, reinouendum illud à manu, & à mensa abstinendum censuere. Contrà ille hoc medicamento solidari vulnus contendebat, nec quidquam tumoris indè, aut inflammationis metuendum. Post prandium somno dedit, statimque acutissimi dolores suborti, totaque manus intumuit. Conuenit illicò vniuersa medicorum turba, quidque factò opus varijs inuicem disputauere sententijs. Quidam enim censebant refecandum tumorem, alij nondum maturum, proindeque emolliendum prius instabant. Sed faciendum fuit, vt pluribus placuit, vicitque eorum sententia qui refecandum statuerant. Pe-

ra&ta ſe&ione , augeri repente tumor , & vehementer excandeſcere , & irritari manus cœpit: Imperatoris verò mortis iam imminētis metu non modicè concutitur animus : tum maximè quòd iam ante conceptam animo in Palæſtinam peregrinationem non confeciſſet, cuius gratiâ lucernam viginti talentorum, ex auro conflata, loci templo offerendam parauerat. Moribundus Imperator, oratione ad ſuos habitâ, *Manuelem* ex filijs natu minimum, qui tum fortè aderat, Iſacio maiori prætulit, & Imperatorem designauit. Quo conſilio cunctorum ſuffragijs approbato, vitam hanc reliquit, cùm totos vigintiquinque annos, meſesque ſeptem Romanis imperaſſet, octauo die meſis, quem Xanthicum Græci, Romani Aprilem vocant. *Annal. Glyc. Hiſt. Ioann. Cinnam.*

A N N O C H R. 1145.

SANGVINVS Turcarum Princeps, cùm violentiæ non faceret modum, trucidatur: cui ſuccedit *Noradinus* filius, patre longè deterior. *Tyr.*

A N N O C H R. 1149.

RAYMVNDVS Princeps Antiochiæ, cum *Noradino* Turcarum Principe, qui Antiochiam inuaſerat, pugnans, ab ipſo vincitur, & trucidatur die 29. Iunij. *Noradinus* perſequitur victoriam, omniaque circâ Antiochiam vaſtat. Cùm igitur Antiochenis nulla à *Noradino* quies eſſet, euocant *Iſcelinum*, ſed & hic in itinere poſitis à *Noradino* inſidijs intercipitur, & in vincula abducitur. *Tyr.*

A N N O C H R. 1150.

GARSIAS Vaſconum Rex, equi caſu in venatione afflictus, ad rupem moritur, cùm regnaſſet annos ferè 44. *Marian.*

CONRADVS TERTIVS XXI. Germanorum Imperator, filius *Friderici* Ducis Sueviæ, & *Agnetis*, quæ fuit filia *Henrici IV.* & soror *Henrici V.* Lothario mortuo, imperium, certò sibi desponderat *Henricus Superbus* Dux Bauariæ eius gener, confusus studijs & fauore Saxonum, propter socerum Lotharium, & magnitudine potentia. Saxoniam enim Bauariæ connubio copularat. Eâ opinione insignia imperij, quæ à socero acceperat, apud se vi retinuerat, & ostenderat se non passurum, vt his præter ipsum ornaretur. Quòd ergo, & factum, & insolentiam eius odissent cæteri, & formidarent potentiam, ac indicarent superbiam potentiâ instructam non esse publicâ autoritate armandam; Comitij, quæ indicta fuerant Moguntia, Confluentiam translatis, ibi omnium Procerum Germaniæ consensu imperij dignitas ad *Conradum* Ducem Sueviæ delata, qui Imperator coronatus est Anno Chr. 1138. circa mediam Quadragesimam. Summâ cum laude Imperium administravit, eximique virtutes in eo excelluerunt, ex quibus maximè prudentia eius commendatur. Verùm anno imperij 14. cum novos exercitus collegisset ad pacandam Italiam domesticis insidijs liberarum ciuitatum turbatam, quæ inter se armis de libertate decertabant, morte præreptus expeditionem non absoluit. Nam repentino morbo oppressus, non sine veneni suspitione, per medicos Italos præbiti, quos accersiuerat authore *Rogério* Siciliæ Rege, qui sibi à *Conrado* metuebant; cum paulò antè fratris filio *Friderico* insignia Imperij tradidisset, & filium paruulum ei commendasset. Quòd & factum est, & *Fridericus Barbarossa* à ruffa barba electus est die 4. Martij. Huic & voluntas egregia fuit ad rempublicam suscipiendam, neque exiguæ opes ad defendendam, fortuna vna defuit, quâ humano iudicio bellicæ actiones præcipuè administrari reputantur; id quod apertè in Asiaticâ expeditione apparuit. Non videtur illud silentio hoc loco prætereundum, nempe primis annis, magnos ad omnium literarum laudem progressus factos. Nam Barbaris in Italiâ irrum-

pentibus studia non solum, quæ à Græcis accepta erant, Philosophiæ, & Medicinæ, sed etiam quæ ipsi Romani tradiderant, iuris ciuilis ita abiecta, atque prostrata fuerant, vt vix vestigium vllum eorum extaret. Hoc autem tempore vniuersè vno quasi impetu lacertos mouère, & in campum prodire visæ sunt literæ; Siquidem in Hispaniâ Saraceni duo *Aueroes*, & *Auicenna* singulari ingenio homines Philosophiæ, & Medicinæ studia editis in eâ commentarijs illustrarunt, & in Italiâ, maximèque Bononiæ ius vtrunque lumen ingens accepit. Nam post *Irnerium*, *Bulgarus Martinus*, *Hugo*, & *Iacobus* ad ius ciuile, & voce, & scriptis interpetrandum certatim se mirifico accensi studio contulerunt: & *Gratianus* Monachus Decretorum volumine ex multis Conciliorum, Pontificum, ac piorum Doctorum libris confecto iura Pontificia plurimum illustrauit. Theologiam verò maximè industriâ, atque operâ suâ *Petrus Nouariensis*, cognomento *Lombardus*, Episcopus Parisiensis prouexit, libris, qui dicuntur Sententiarum, conscriptis. Quæ omnia monumenta ad hanc vsque ætatem, quâ Græcis renascentibus libris vniuersæ artes, ac disciplinæ resluerunt, magno ab omnibus studio celebrata sunt. *Sigon. Sigeb.*

A N N O C H R. 1156.

CALIPHA Ægypti in Ægypto trucidatus fuerat, *Noseredinus* author cædis à Templarijs comprehensus in vinculis habitus fuit, vbi spe liberationis discit latinam linguam, & promittit se Christianum futurum, sed Ægyptij ne dimittatur ita, plurimum pecuniæ Templarijs offerunt, quâ acceptâ ipse Ægyptijs excrucius traditur. *Tyr.*

A N N O C H R. 1165.

SULTANVS Ægypti trucidatur; Succedit ipsi *Saphar*, qui Ægyptum occupat auxilio Noradini, qui Ducem, & exercitum ipsi miserat. At Noradini Dux, cum Ægyptum subiugasset, cedere recusat, sed vrbes potius præsidij munit. Ideò *Saphar* mittit stipendium *Almarico* Regi cum magnis muneribus,

bus, qui Ducem Noradini Aegypto eijceret, quòd & factum est. *Tyr.*

ANNO CHR. 1169.

SAPHAR Sultanus Aegypti, à Siracono Duce insigni trucidatur, & Calipha Sultanus Aegypti constituitur, cum *Almaricus* Aegyptum præter causam affligeret, atque ita auaritiâ, & fraude Almarici factum est, ut regnum nostris amicis ad hostes infensissimos perueniret, qui postea regnum Hierosolymitanum euertunt. *Siraconus* cum vix annuo spatio præfuisset, moritur, cui succedit nepos ex filio *Saladinus* qui ut erat iuuenis audax *Calipham* supremum Dominum Aegypti occidit, atque ita vniuerso regno Aegypti potitur. *Tyr.*

Hic *Saladinus* Aegypti Sultanus, & Orientis domitor, decessit anno 1193. die 16. Februarij relictis nouem filiis, quos omnes *Saphadinus* patruus, præter vnum, amicorum virtute tectum, libidine regnandi, necauit. *Saladinus* moriens humanæ conditionis, ac miseræ memor, condito Testamento omnem funeris pompam abdicauit; iussitque tantum in lanceâ præferri atrii coloris obsoletam tunicam, præcinente ad populum sacrificulo huius sententiæ carmen, quod à *Bocario* proditum est.

Vixi diuitijs, regno, tumidusque trophæis,

Sed pannum heu nigrum nil nisi morte tuli.

Fuit hic *Saladinus* author Mamalucorum, qui regnum Aegypti annos circiter ducentos tenuerunt. Sunt autem *Mamaluci* Syriacâ linguâ iidem, qui Ministri, seu Stipendiarij. Hi ex Christianis fiebant Mahumethani, & quia ad belli administrationem præter cæteros instructi erant, etiam Sultani ex ijs eligebantur. Sunt autem victi, & deleti à *Selimo* Turcarum Imperatore anno Chr. 1517.

ANNO CHR. 1183.

ALEXIVS COMNENVS, Orientis Imperator, Manuelis filius, successit patri, cum esset annorum tredecim, cuius

pueritia reipublicæ pernicioſa fuit. *Alexius* enim *Protoſebaſtus*, & *Protouefſtarius*, mortui *Manueli* patris Imperatrice ſibi conciliatâ, ſummam in gubernatione potentiam ad ſe tranſtulit: Imperatore per ætatem ad ſuſtinendam eiufmodi molem prorfus inepto, ſequæ tantum venationibus, & equitationibus oblectante, cùm etiam prauè cæteroquin educaretur. Hac impulſus occasione *Andronicus*, & ipſe *Manuelis* patrueſis, homo longè vaſerrimus pariter, & crudeliſſimus, ſub aſtuto prætextu, quaſi rempublicam, & Imperatorem vindicare vellet ab inſidijs *Protoſebaſti*, è *Paphlagoniâ*, quò ablegatus à *Manuelo* fuerat, propius ad urbem accedit: adiunctiſque ſibi viris in adminiſtratione principibus redactum in poteſtatem *Protoſebaſtum* excæcat: Imperij procurationem in ſe tranſfert: *Contoſtephanum* cum quatuor filijs, *Baſilium* *Camaterum*, & alios illuſtres viros oculis ſpoliat: matrem Imperatoris necat, conſcripto crimine, quaſi ea *Bela* Regi *Hungarorum*, quo cum nupta ſoror Imperatricis erat, prodere *Branizobam*, & *Belligradum* voluiſſet. Imperatorem ſe renunciat, coronâque redimit: ac tandem conſequutus id, quod iamdudum animo ſibi deſtinauerat, Imperatorem *Alexium* capitis per ſummam iniuriam damnatum, arcus neruo ſtrangulari iubet. Eius interfecti latus pede tundit, ac parentum ipſius alterum vt periurium & iniurium, alteram vt vulgati corporis mulierculam contumelioſè inſectatur. Hinc auuſum à corpore caput aliò abiicitur, truncus in mare plumbo grauatum demergitur, cùm vix natus eſſet annos quindecim; indè *Latinos* omnes, qui *Conſtantinopolim* habitabant, excindere parat, multi tamen effugerunt, qui cùm multi eſſent numero, claſſem *Andronici* occupant, & eâ vtuntur ad vaſtandam omnem Græciam, & prædâ quidem bonâ amiſſâ adæquarunt: ſed coniuges eorum, & liberi *Conſtantinopoli* crudeliter trucidati ſunt: Legatus etiam *Pontificius Romanus*, inter reliquos occiſus. *Niceſ.*

ANDRONICVS COMNENVS Orientis Imperator, siue Tyrannus, *Manuelis* consanguineus à primâ ætate insignis scelerum artifex, multasque facinorum suorum causâ perpeffus ærumnas erat. *Alexio* perempto imperium in se transfudit, & sponsam Imperatoris *Alexij Annam*, Francorum Regis filiam matrimonio sibi iungit; nihil reueritus senex effœtus ac victus vxorem sobrini adolescentulam, nondum annos vndecim natam per nefas amplecti. Deindè *Nicæam*, quæ mortuo Imperatori fidem seruarat, totis viribus oppugnat. Erant in eâ viri principes, *Isacius Angelus*, qui euerso *Andronico* imperium occupauit, & *Theodorus Cantacuzenus*, cum magnâ manu militum *Andronico* infestorum, & Turcarum quoque nonnullis copijs. Cum autem interfecto *Cantacuzeno*, animi *Nicænorum* fracti essent, pax facta est, & vrbs dedita. *Isaacium Andronicus* non incolumem modò seruauit, sed etiam diuinâ quadam impellente prouidentia collaudauit, quòd maledicentiam *Cantacuzeni* non fuisset imitatus. *Prusiam*, & *Lopadium* de causis ijsdem obfessas, per vim cepit, ac immanissimè in omnem ætatem, sexumque grassatus est. Post hæc, *Cyprum* quidam *Isaacius*, *Isaaci Sebastocratoris*, & fratris *Manuelis Imperatoris* ex filiâ nepos, auertit: itemque *Comnenus Alexius* eiusdem *Manuelis* ex fratre nepos, Regem *Siciliæ Guilielmum* incitauit, vt *Dyrrachium* & *Thessalonicam* occuparet: quibus sanè captis, ingens à *Siculis* est exercita crudelitas. Hinc & *Epidamnus*, & *Amphipolis*, & *Mosynopolis* in hostium potestatem venerunt: *Andronico* per vecordiam, & luxum suis non succurrente. Hisce malis in dies augefcentibus, de successore sollicitus esse cœpit *Andronicus*; quamobrem cognito per artes improbas successurum sibi quendam, cui nomen esset *Isaacio*: putabat ipse quidem illum *Isaacium* de-notari, qui (ceu dictum est) *Cyprum* occupauerat: familiares verò *Isaacium Angelum* metuebant, *Andronico* prorsus aduersante. Quapropter consilio proprio *Stephanus Hagiochristophorites*, immanissimus *Andronici* scelerum administer, ad interfici-

ciendum *Isaacium* semet accingit: qui tanquam in re desperatâ, *Stephanum* anteuertens, suâ manu conficit. Deindè ad magnam Ecclesiam se recipiens, populi confluentis opem implorat. Is verò magis, ac magis semet armans, *Isaacium Angelum* Imperatorem proclamat, & ad palatium deducit. Indè missi satellites, qui *Andronicum* fugientem persequerentur. Peruenerat ille cum Annâ coniuge, ac scorto quodam Chelen, ad Tauroscythas illinc traiecturus. Sed marinis tempestatibus aliquoties in litus eiectus, à persecutoribus comprehensus est.

Ad *Isaacium* perducto, post varias contumelias, dextera præciditur. Post aliquot dies altero oculo effosso, scabioso camelo impositus, per forum triumphi specie traducitur. Tum verò nonnulli clauas in caput eius impingere: alij stercore nares eius foedare: alij spongas excrementis hominum pecudumque repletas in faciem eius exprimere: alij verbis obscœnis parentes ipsius infectari: quidam verubus latera pungere: scortum denique quoddam impudens ollam feruenti aquâ plenam in faciem eius effudit. Hoc modo deductus in theatrum, pedibus fune colligatis suspenditur. Interim ipse clamabat, *Domine miserere*, *Quid calamum contritum infringitis?* Nec adhuc contentus erat vulgi furor, Andronico suspensio. Nam laceratâ tuniculâ, virilia eius vexata sunt: & quidam longum enses per fauces eius ad intestinâ vsque traiecit. Duo quoque Latini generis enses ambabus manibus in nates eius adægerunt, vt periculum facerent, vter esset ætior. Post tot ærumnas egrè vitam abruptit, dexterâ cum dolore ad os admotâ: vt multi putarent, eum calidum ex ea sanguinem ob recentem plagam adhuc distillantem exsugere. Imperauit annos duos, cum antea quoque rerum potitus esset vnius anni spatio, sine purpurâ, & diademate. Post eius mortem filij quoque, *Ioannes* & *Manuelus* cæcati perierunt. *Nicet. Ioan. Cinnam. Annal. Glic.*

ANNO CHR. 1189.

HENRICVS Angliæ Rex in Galliam venit, sed malè ibi accipitur à Rege Galliæ, nec pax iniri potuit, & cum fortè
for-

fortunâ res ad prælium spectaret, turpiter cadit, & tandem pax conficitur die 29. Iunij. Ipse verò *Henricus* triduo post moritur, cùm regnasset annis 34. & mensibus 7. Succedit ipsi filius *Richardus*, qui Dux Normanniæ, & Comes Andegauensis declaratur, & postea tendens in Angliam, coronatur. *Parif.*

A N N O C H R. 1190.

FRIDERICVS BARBAROSSA XXII. Romanorum Imperator, filius *Friderici* cognomento *Cocles* Ducis Sueviæ, fuit optimus Princeps in quo magnitudo animi, atque consilij fides, constantia, moderatio, pietas, adeò excelluerunt, vt nulla ei virtus magno viro, & optimo Principi digna defuisse videatur. Ex prælio Polonico & Saxonico formidabilis euasit, & apud Orientales gentes celebris: sed ex eo etiam quòd Turcos ad ipsum Iconium ijsdem cladibus affecit. Nam ipse quidem Sultanus ad Taxara profugus, ignorationem excusabat eorum, quæ filij sui fecissent, vtpotè ab vno ex eis Copatino regno pulsus. Turcæ verò hortorum aggeribus & fossis, quæ crebra sunt iuxta Iconium, occupatis, & macerijs pro muro obiectis, Alemannorum accessum faciliè se prohibitueros putabant, cùm omnes sagittarij optimi essent, atque vno in loco expediti, cum grauis armaturæ equitibus pugnaturi. Sed id quoque consilium eorum fuit irritum. Nam Alemanni cùm Turcas septa hortorum subire, atque indè velut ex propugnaculis sagittare viderent, sic fecerunt. Quisque peditem armatum in equi sui tergum recepit, vt ex eo tanquam scala, maceriâ conscensâ, comminus cum hoste congrediretur, & ipsi, qua equis patebat iter, opitulabantur. Ita tum quoque Turcæ plerique, mali malè perierunt: nonnulli etiam dispersi, fugâ salutem quæsiuere. Vt autem occisorum multitudinem hostium testimonio comprobamus: Ismaelita quidam, qui ei pugna interfuerat, ad Imperatorem profugus, per suam religionem iurauit, se ducentos argenti stateres pollinctoribus numerasse, vt cadauera ex suo dumtaxat horto efferrent. Alemanni verò Iconio potiti, urbem ingredi noluerunt: sed in tectis suburbij fixis tabernaculis, nec vllâ re aliâ nisi ad

si ad vitam tuendam necessarijs indè ablatâ , cœptum iter sunt profecuti . In hac expeditione ferunt Alemannum quendam corpore ingenti, & robore inuictò præditum, populares suos longo intervallo secutum, pedetentim incessisse, equum trahentem ex itinere fatigatum . Ismaelitas verò circiter quinquaginta viros fortissimos, suis stationibus euagatos, illum vndique sagittis petijisse . Cæterum eum lato scuto tectum, & firmitate thoracis fretum, alacrem perrexisse, nihilo magis Barbarorum telis commotum quàm si rupes esset . Vnum autem cæteris instantiorem, abiectò inutili arcu, longum ensẽ strinxisse, & concitato equo comminus illum vt promontorium, aut æream columnam gladio percussisse . Alemannum verò gladio, qui heroicam dexteram deceret, ambos anteriores pedes hostilis equi tanquam fœnum amputasse, qui cùm in genua prolapsus, nihilominus sessorem in sellâ sustineret, ensẽ in medium Persæ caput ita impegisse, vt equite in duas partes discepto, etiam iumentum tergum, sellâ quoque dissectâ, vulneraret . Eoque spectaculo Persas attonitos, non amplius esse ausos vnum eorum lacessere, qui nihil accelerato itinere pedetentim vesperi in castra suorum peruenerit . Aiunt Ismaelitas, veritos ne Rex in dictione ipsorum, vt quos deuicisset moraretur, simulatione benignitatis eum sibi placare voluisse . Eum verò procerum filijs obsidibus acceptis, & plurimis itinerum Ducibus assumptis, ita fines eorum superasse . Paulò verò post, cum Armeniæ fines attigisset, non paucos ex eis obruncasse, cæteros domum remisisse .

Ab Armenijs honorificè susceptus Imperator, & dies complures ibi commoratus, Antiochiam ire in animo habuit : auge-
 scente in dies eius gloriâ, & nomine illustrato, tum ob prudentiam tum propter inuictum exercitum, nullo hoste occurrente . Cùm autem ad fluuium quendam peruenisset, vorticibus aquarum suffocatur, vir honestâ, & perpetuâ memoriâ dignus, & iudicio prudentum vel in tali obitu felix : non eo tantum quòd nobilis ortus genere autum Imp̃. in multas gentes obrinuit : sed ob illud potius, quòd vltra omnes omnium gentium Christianarum princeps Christi desiderio flagrans patriâ, delicijs regijs,
 tran-

tranquillitate, beatâ domi, superbâque cum charissimis vitâ despectis, cum Christianis Palestinæ incolis ærumnas tolerare maluit: & propter Christi nomen, & vitalis sepulchri venerationem, exterâs terras patriæ prætulit, ab eo instituto non tot parasangis, non tam longinquo & vbique difficili itinere, non periculis, quæ à gentibus, per quarum prouincias transeundum erat, imminebant, deterrius. Non aquæ penuriâ, non præfinitus, ijsque empticius panis, & alicubi insidiosus, eum ab instituto dimouit. Non liberorum amplexus cum lacrymis, & extremæ salutationes, animum eius commouerunt, aut efformidarunt: sed potius instar Pauli Apostoli, vitam parui æstimans abiit, non modò vt vinceretur, sed etiam vt pro Christi nomine moreretur. *Nicet.* Tantus in exercitu mæror & luctus excitatus est, vt vix vlli principum tantum lacrymarum datum sit. Sequenti die exercitus iurauit *Friderico* Imperatoris filio, & Antiochiam venit die 21. Iunij, vbi filius *Fridericus* patrem sepelit ante aram in Templo D. Petri. Imperauit autem annos 38. menses 3. Succedit ipsi filius *Henricus*, qui sextus est huius nominis, & imperauit annis 8. *Antonius Vulpius* de *Friderico* Barbarossa sic cecinit.

*Excisa Italia cupiens pensare ruinas
Vel saltem in pulchra quarere morte decus,
Æneobarbe, Asia fines irrumpis, & hosti
Eripis auctas religionis opes.
Inuidit cæptis Fortuna inimica secundis
Nam dum te in nitido proluis amne, cadis.
Macte animis ingens Asia dignissimè campis
In quibus illustres tot cecidere viri;
Hinc vatum calamos & marmora & ara fatigas,
Hinc merito claris annumerare viris.*

A N N O CHR. 1195.

ISAACIUS ANGELVS Orientis Imperator ex nobili Comnenorum familiâ, ineunte vere, cum ipsius exercitus iterum clade à walachis affectus esset, ipse contra eos proficiscitur; vbi quendam Eremitam accedit, qui futura prædicere solebat.

Is

Is nihil ipsi respondit, sed imagini eius, quæ fortè aderat, oculos effodit, id quod factum est paucis diebus post, die videlicet decimâ Aprilis, cum ab *Alexio Comneno* fratre suo, & imperio exueretur, & oculis priuaretur, cum præfuiſſet imperio annos nouem, & menses octo, *Alexius* frater hîc imperat annos 8. menses 3. & exiuit Imperio ab *Isaaci* filio. Cum coronaretur *Alexius* equus eum sessorem capere noluit. Cum tandem Imperator in eum insiluisset, adeò ferociuit, vt coronam eius deijceret primùm, & deindè ipsum Imperatorem. Corona ita fracta Imperatori reponitur, & alius equus adducitur. *Nicet.*

A N N O C H R. 1196.

GVIDO Rex Hyerosolymorum de fenestrâ Palatij procidens expirat: eius coniugem *Isabellam* ducit *Americus*, qui ita & *Cyprum*, & regnum *Palæstinæ*, quantum eius fuit, occupat. *Append. Vrsb.*

A N N O C H R. 1198.

HENRICVS SEXTVS XXIII. Germanorum Imperator, *Friderici Barbarossa*, & *Beatricis* Reginaldi Comitis in Burgundiâ filix, filius, moribus quidem amabilis fuit, & eloquens, sed *Friderico* patri dissimilis ingenio, virtute, & felicitate; ab ineunte ætate venatui, & libidini totus deditus fuit. Præceptorem habuit *Godefridum Viterbiensem*, qui ei librum carminum inscripsit, Regulasque vitæ in eo præscripsit, & ab hisce versibus laudatorijs, ex quibus natura, atque indoles eius cognosci potest, incipit:

*O Iuuenis Iuenum, flos mundi, gloria Regum,
Vrbis, & Orbis honor, cui plaudunt tempora rerum,
Suscipe consilium, quod mea metra ferunt.
Sordibus implicitos, prauosque cauebis amicos,
Omnibus æquus eris, sed castigabis iniquos:
Prospice quidquid agas, te tibi nosce magis &c.*

Henricum autem bellum ad repetendum regnum *Siciliæ* in Germaniâ molientem, primùm mors patris, deindè seditio Germa-

norum oppressit . Nam famâ de obitu Friderici allatâ , Colonienses , & quidam alij Principes res nouare , & regnum ei adimere voluerunt; verùm postquam Leodiensem Episcopum truculentius cæteris se gerentem de medio sublatum viderunt , statim incoëptum omiserunt , & veniâ petitâ ad *Henricum* se contulerunt . Itaque *Henricus* rebus omnibus breui compositis exercitum conuocauit , atque extremo anno cum vxore *Constantia* Alpes traiecit . Fuit hæc *Rogerij* Siciliae Regis filia , cum quâ nuptias splendidissimas celebrauit Mediolani die 27. Ianuarij anno Chr. 1186. cùm annos haberet 21. & cum eâ dotis loco accepit Regnum Siciliae . *Constantia* & si putaretur nunquam paritura esse , quòd quinquagesimum annum attigisset ; tamen grauida facta Panormi in festo S. Stephani *Fridericum* puerum peperit , qui postea Imperator euasit . Tandem *Henricus* ex Germaniâ in Siciliam reuersus , dum classem cogit , & armat secuturus socios , Messanae in febrem ardentem ex veneni potu , (quod propter adulteria coniugem propinasse ferunt ; seu vt alij volunt ex venationis labore) incidit , & cùm fratri *Philippo* filium suum commendasset , in festo S. Michaelis diem suum obiit , anno ætatis 32. imperij 7. Cadauer Panormum deuectum sepulturæ mandatum est . *Constantia* cum *Friderico* puero regni administrationi successit . *Chronic. Spangenb. Sigon.*

A N N O C H R. 1199.

RICHARDVS Rex Angliæ initâ pace cum Philippo Rege Gallia in quinquennium , Ducem Aquitaniae subigit , vbi dum obsidet castellum quoddam , vulneratur telo die 26. Martij , quod vulnus cùm id minus curaret , adeò inflammatum est , vt medicationis nullus esset locus , & moritur die 6. Aprilis , cùm regnasset annos decem , succedit ipsi frater *Ioannes* , qui statim Normanniam occupat , & die 25. Maij venit in Angliam vbi die 27. eiusdem mensis in festo Ascensionis Christi coronatur , & regnat annos 8. *Parif.*

ALEXIVS ANGELVS Orientis Imperator *Isaaci Angeli* filius, vix constitutus Imperator, à plebe, quæ *Angelorum* imperium diutius toleraturam negabat, adolescens quidam *Nicolaus Canabus* inuitus Imperator inauguratur. Quæ vbi *Alexius* audiuit *Bonifacium* Marchionem accersitisinuitoque consilio, vtrique visum est Latinas cohortes in Palatium admittendas esse, quibus nouus iste Imperator, & populus qui illum designasset, submoueretur. Eo consilio nunciato, *Alexius Ducas* qui ob coniuncta supercilia Murzulphus dictus fuit, arreptâ occasione, ad defectionem, quam parturiebat idoneâ cum multis cognatis suis spadonem fisco præfectum sibi conciliat, homuncionem incrementis dignitatis, & largitionibus non inexpugnabilem. Is verò Imperatoris consilio bipenniferis nunciato, efficit, vt ea amplectenda censeant, quæ ipse vellet, & Romanis grata essent. Ex eo Imperatoris expulsio quasi per ludum inchoatur, eumque *Ducas* intempestâ nocte adit (erat enim ei intimâ familiaritate coniunctus, Protoquestiarij dignitate & insignibus calceis ab eo ornatus) & magnâ voce ait, cognatos eius, & plurimos obscuros homines, in primis verò bipenniferos Barbaros furioso impetu in foribus esse ad eum, ob initam cum Latinis familiaritatem, & amicitiam, discerpendum. Is verò eo nuncio territus, atque obstupefactus, orat, vt quid agendum sit moneat. Tunc ille Imperatorem latâ veste, & ad pedes vsque fusâ, complexus, per portam plerisque ignotam, in tentorium, quod in palatio habebat, quasi liberaturus perducit. Qui ob id factum ei penè gratias agebat, & Davidicum illud canebat: *Occultaui me in tentorio suo, in die malorum meorum; texit me in occulto tabernaculi sui.* Ille verò alternis respondebat: *Labia dolosa in corde, & in corde locutus est mala; ac pacate mecum loquuti sunt, & irati dolos struxerunt.* At *Alexius* statim compedibus iniectis, in omnium teterrimum carcerem conijcitur, *Murzulfus* verò insignia imperij sumit, eumque deinceps alij Imperatorem de more consalutant: alij ad *Canabum* in templo sedentem confluunt, virum le-

leni ingenio, cordatum, & non imbellem. Sed quia peioras apud Constantinopolitanos in primis vincti, *Ducæ* opes cre-
scebant, & firmabantur, *Canabi* verò splendor vt lunæ deficien-
tis obscurabatur: nec multò post à satellitibus *Ducæ* captus,
custodiæ traditur, populo nihil opitulante, post proclamationem
eius dispersis omnibus. Cæterum *Alexio* Imperatori *Ducæ* bis
venenum propinauit, quod cum adolescens tum ætatis robore,
tum antidotis, quibus clam utebatur, vicisset, laqueo ei guttur
elidit. Clauâ tamen ferreâ in sinistro latere contunditur: vt
crederetur lapsus exanimatus, mense imperij sexto die octauo.
Verum ne *Murzulfus* quidem vltra duos menses, & 16. dies im-
perio potitus est, expugnatâ rursus à Latinis vrbe: qui eâ captâ,
de suorum procerum numero *Balduinum* Flandriæ Comitem,
communibus suffragijs Imperatorem designarunt, agentem an-
num ætatis 32. virum pium, modestum, adeò pudicum, vt mu-
lierem inuerecundè non adspiceret, quâmdiu à coniuge aberat,
& bis qualibet hebdomadâ vesperi proclamari iuberet, ne quis
in suo palatio cubaret, qui alienam mulierem attigisset.

Murzulfum hoc impèrante *Alexius* Isaacij frater, quem
Cōstantinopoli relicto imperio profugit, dolo comprehensum lu-
minibus orbauit: neque multò post excacationem idem *Mur-*
zulfus, in Latinorum manus delatus, Byzantium reducitur, &
ob Dominum, Imperatoremque suum Isaacii laqueo strangu-
latum, in iudicium vocatus, capitis damnatur, nouoque suppli-
cij genere afficitur. Nam in altissimam columnam perductus,
indè præcipitatur: & aliquandiu in pedes descendens, deindè in
caput subuersus, & humi allisus, miserabiliter interiit. *Nicer.*

A N N O C H R. 1205.

BALDVINVS FLANDER Orientis Imperator designatus,
ætatis anno 32. nondum expleto, piusque, ac pudicus præ
reliquis, ac dignus eo apice visus. Cum peragratis prouincijs
Thessalonicam venisset, ciues exemplo Byzantinorum territi,
introitum in urbem militum deprecantur, perficiuntque officiis,
vt redeatur Byzantium, vbi *Bonifacius* Marchio iam res nouas

agitabat. *Balduinus* cum placauit concessâ Thessalonicâ, quam modestè ingressus Ferratêsis, mutato paulò post animo, spoliavit opibus, ostentatoque è *Maria Hungarica* (fuerat ea quondâ Isaaci Imperatoris coniux) filio, Græcos ad se pellexit, vt Berœâ, Larisâ, totâque Peloponneso potiretur, quod & factum, Græciâque occidentalibus collum subdidit. *Balduinus* firmandarum opum cupidus, traiecit in Asiam, præmissis Henrico fratre, qui per Idæ montis angustias, Adramitium vsque processit. Prusæ Bithyniæ portas ei clausit, clademque haud modicam intulit. Adrianopolis à Græcis defensa, tempus Ioanni Myforum Duci dedit armandi suos, qui interceptus insidijs, *Balduinum*, & Latinos, partim occidit, partim vinculis oneratos in captiuitatem rapuit. *Balduinus* vnus anni Imperator, maceratus carcere, fœdâ tandem morte interiit. *Niceta* refert, cum pedibus manibusque truncatum, in vallem præcipitatum, & volucris escam factum, tertio demùm die expirasse: Scythisque haud multò mitiores Latinos terram, mariaque rapinis, & cædibus compleuissè. Vtrisque populis victæ ciuitates cum pœnas miserabiles darent, ipsi vicissim Latini, Scythæque alternis se cladibus atterebant. *Dandulus* Venetorum Dux, ruptis è fugâ intestinis periit. Latini interim nesciunt, quid suo Imperatori factum sit, & hostibus sine Principe se opponere non audent. Hinc factum Constantinopoli decretum, quo Latini promulgarunt se nemini popularium suorum inaugurationem regni concessuros, nisi morte *Balduini* prius exploratâ. Cùmque hoc modo annum vnum, & menses quatuor Rempubicam sine Imperatore administrassent, audito eius interitu, *Henricum* fratrem Imperatorem declarant, qui imperio potitus, cùm ex suis Orestiadæ relictis, Scytharum, & Valachorum exercitus denuò egredi audisset: non hostium multitudine territus, nec superiorum bellorum cladibus consternatus, exire non dubitauit, vt & suos conseruaret, & Græcorum reliquijs subueniret. Igitur Adrianopolim profectus, cùm Valachos Latinorum conspectu, audaciam vsitatam, & rei militaris habitum etiam post illas strages retinentium, territos vidisset: vsque ad Crenum, & Boream eos est persequutus. In-

dè per Agatopolim, Anchialum vsque progressus, ibique castris positis, & multis rebus gestis, vndè pecunias, homines, pecudum greges, & armenta cepit, saluus Constantinopolim redijt. *Niceta* historicus, qui Constant. Senator primarius fuit, & amplo officio apud Imperatorem functus erat, valdè prædicat Latinorum modestiam, & iustitiam in eligendo Imperatore, quod decus Græci in simili casu per cedes, & sanguinem expetiuisent. *Annal. Glyc.*

A N N O C H R. 1206.

IOTHATINES Sultanus Attaliæ Princeps, cùm *Alexius* Theodori Lascaris focer ex Europâ in Asiam profugisset, ad ipsum se se contulit, vt eius ope genere pulso, rerum ipse potiretur. Sed irritus hic conatus fuit, *Iathatine* manu Theodori fortiter præliantis interempto. Cùm autem annis 18. *Theodorus* imperasset, naturæ debitum persoluit; *Ioanne Duca*, qui filiam eius Irenem in matrimonio habebat, successore designato. *Annal. Glyc.*

A N N O C H R. 1208.

PHILIPPVS SVEVVS XXIV. Germanorum Imperator, *Henrici VI.* germanus, qui moriturus imperium, & filium suum *Fridericum* adhuc minorennem, h. e. quinque annorum, puerum, fidei ipsius *Philippi* fratris commendauit. Hic adducto secum testamento *Henrici*, & *Friderico* nepote suo ex fratre, in Germaniam profectus est, atque Proceres imperij suæ promissionis admonuit, sibi que interim dum puer adoleuisset, vt erat testamento dispositum, administrationem imperij concederent, & iusta postulanti Principes Germaniæ assensum præbuerunt. Deliberata hæc, & tractata sunt Haganoræ, consilia gubernante Episcopo Argentinensi. Hinc *Philippus* decem annis imperium summâ cum laude administravit, & pacatâ Germaniâ Imperium domi exornaturus legibus, ac iustitiâ foris amplificaturus bellis externis fuisset, si vita suppeditasset. Fuit enim naturâ bonus, sapiens, moderatus, acer, & magnanimus Princeps, non

indignus tanto honore: quòd ostendit in Italiæ gubernatione, quam in metu, & officio continuit, & in ciuilibus bellis, quorum asperitatem bonitate, & lenitate suâ moderatus est, ac mitigauit, & accessit ad naturæ dotes rerum multiplex vsus, atque exercitatio longa in militaribus negocijs & politicis. Igitur motibus ciuilibus sedatis, & pace in Germaniâ constitutâ, externos hostes aggredi constituit, vt *Canutum* Regem Daniæ, qui Hamburgum, & Lubecam ambas vrbes imperiales in hisce motibus interceperat. Sed die 22. Iulij cùm in arce Bambergensi fortè quiesceret in lectulo post venæ sectionem, paucos tantum familiares admittens, *Otho* Comes Palatinus (cui olim Imperator filiam desponderat, sed quòd *Otho* familiarem quendam Ducis Bauarię præter causam occidisset, atque ita homicidij reus, & perfidiâ notatus esset, ipsum repudiarat) familiariter ingressus cubile, ferro in iugulum Imperatoris adactò, & cubiculario frustra caput Domini protegente, sauciato, vitâ eum priuauit, diemque sic optimus Imperator, cùm annos decem imperasset, perfidè occisus, clausit extremum. Corpus priuùm Bambergæ sepultum: postea Spiram translatus est. Et *Otho* parricida non multò post ab *Henrico* Palatino Philippi Marscalco interceptus, facinoris sui præmium tulit. *Crusius* tale Epitaphium *Philippo* concinnat:

Inclutus hic primû Friderici natus humatur.

Illustri Rex Romanus virtute Philippus.

Cuius Bambergæ scelerata cæde perempti,

Corpus Spira tegit, mens aura possidet astra.

OTHO IV. Dux Saxonie statim dicit Comitia Francofurti, vbi à quinquaginta Principibus, qui conuenerant eligitur Imperator, vbi etiam lex de eligendo Imperatore ab *Henrico* sancita antiquata est: hæc talis erat, vt Imperator impofterum fieret ex solâ sanguinis successionè, ita vt fieret hæreditarium, cuius initium ipse tum fecit, dum filium suum creauit successorem, & regna sua Sicilia, Apulia, Calabria, Principatum Capuæ, & Spoleti, & alia vniuit imperio, vt quicumque esset Imperator, hæc regna simul haberet. Igitur hac lege antiquatâ,

tâ, noua sancita est his ferè verbis : *Imperatorum nullus hereditariam dignitatem sibi vendicato . Princeps sex, sacri ordinis tres, Moguntinus, Treuirensis, & Colonienfis . Profani totidem ; Comes Palatinus Rheni, Dux Saxonie (qui tum fuit Brunswicensis) & Marchio Brandenburgensis, eum eligunt . Hi si discordes fuerint, Bohemia Regem cooptant .* Factum hoc decretum cum consensu Principum in presentia Legatorum Papæ, qui fuerunt *Hugolinus Ostiensis, & Leo Sabinensis Cardinales. Constit. Imp.*

A N N O C H R. 1123.

PETRVS Arragonie Rex, eodem hoc anno, quo *Fridericus Imper.* filiam suam uxorem ducit, ipse occiditur. Causa hæc fuit Saracenis ex Africâ in Hispaniam nauigantibus, ipsi fortiter à Rege Arragonie repelluntur, qui elatus hac victoria, cum Pontifex eodem tempore crucem prædicare iuberet contra Albigenfes, eosdem defendere conatur, & Comiti Leicestrie, qui Dux erat contra Albigenfes, prouinciam adimit, & se Tholosanis coniungit. Sed Archiepiscopus Narbonensis Bituricensem Ciuitatem expugnat, & cum Comite Leicestrie contra Regem Arragonie pugnat, eumque trucidat die 13. Septembris, cum regnasset annis 17. Cui succedit *Iacobus* filius, qui regnat annis 63. *Annal. Arrag.*

GERTRVDIS Regina Hungarorum, mater *Elisabethæ*, cum maritus bellum Rhutenis inferret, trucidatur à Comite *Petro*, qui statim deprehensus sequenti nocte dat poenas. *Chron. Aug.*

A N N O C H R. 1217.

HENRICVS Castellæ Rex adhuc puer, dum cum equalibus suis ludit in areâ, tegulæ ictu percutitur, & comminuto capite moritur die 6. Iunij fer. 3. cum regnasset annis duobus, & mensibus octo, succedit *Ferdinandus*, qui regnat annis 35. *Marian.*

A N N O C H R. 1221.

PETRVS ANTISIDORENSIS Imperator Constantinopolitanus vxorio iure (quando mascula nulla supererat proles) innixus, ab *Honorio* Pontifice ad D. Laurentij Templū extrā vrbem insignia imperij accepit. Indè Venetis Nauibus soluens, cūm Dyrrachium in Venetorum gratiam frustra tentasset, à *Theodoro Lascare*, qui se Græcorum Imperatorem gerebat, per assimulationem pacis, præter iusiurandi religionem & fidem, medio conuiuiο obtruncatur. Sunt qui circā nemorosa Thesalię loca (Tempe ea vocant) insidijs captum, & in vinculis asseruatum produnt. Successerat autem ipsi filius *Robertus*, qui ad nuncium paternæ captiuitatis Constantinopolim iam dudum venerat, dicitur imperasse annos septem. *Egnat. Paris.*

A N N O C H R. 1225.

BALDVINVS quidam venditabat se pro *Balduino Flandro*, olim Imperatore Constantinopolitano, reposcebat à Rege Galliæ Comitatum Flandrensem, & persuadebat ferè omnibus, se verum esse illum *Balduinum*, sed filia tamen eius pro patre eum planè agnoscere nolebat, & de re totā inquisitionem instituit, & tandem deprehendit eum impostorem esse, ideò suspenditur, ab vtroque latere appensis canibus *Paris.*

FRIDERICVS Comes Isenburgius, quia in itinere trucidatur vulneribus octo *Engelbertum* Episcopum Coloniensem, post biennium ferè capitur, & *Frider. Imp.* iussu, rotā, vt alijs latrones contunditur, eique imponitur, arxque eius ad solum vsque destruitur. *Monach. Colon.*

A N N O C H R. 1226.

LESCVS ALBVS princeps Polonię, *Casimiri* filius per proditionem à *Suentopolco* Pomeraniæ Duce interficitur, cūm à morte patris annis 33. præfuisset, variā fortunā, ter electus, ter repulsus, succedit ipsi *Boleslaus Pedicus* filius, qui regnavit annis 52. *Chron. Pol.*

AN-

ACTIOLINVS Patauinorum Tyrannus, portentum humani generis, Saxonici sanguinis à proauo *Alberico* auoque, & patre *Actiolinis*, Italicæ stirpi ad horribilem sæculi pestem insertus. Vir fuit, vt *Iouius* scribit, suspiciosus, vaser; infidus, sæuus, & semper ad imperium anhelans, modò hanc, modò illam personam induere, histrionum more didicerat. Ex eâ cruentâ simultate armis vehementer exercitus, Patauio, Vicentiâ, Veronâ, Taruissio, ex ciuili discordiâ potitus est. Erant ei copię equitum & peditum perpetuis inueteratæ bellis, & quòd magno vsui fuit, fide, studioque partium sibi addictę; quibus accesserant Saracenorum alæ formidabiles, Germanorumque chohortes, & turmæ eximiæ virtutis, quas *Fridericus II.* Imp. attribuerat, tanquam Gibellinæ factionis Principi, atque impigrè tuenti Cæsaris nomen. Has vt aleret vniuersas ciuitatum fortunas in fiscum redigere opulentos ciues damnare, atque proscribere: Tempia donarijs spoliare; sacros earum redditus intercipere, & neminē denique, qui pecuniâ, autoritate, clientelisque valeret incolumē pati erat solitus. Ingenio siquidē audaci auaro, impenseque impio, & nunquā cædibus saturato, dū odiū, lethale omnibus latè extenderet, ita euastarat florentissimas vrbes, vt cum aduersarum partium sibi suspectos sustulisset, in Gibellinos denique, amicorumque præcipuos ac intimos familiares, immanissimè grassaretur. Aedificarat singulis in vrbibus, atque oppidis carceres tenebris horribiles, in quos inuisorum agmina contruderet, vt inædiâ, miserabilique illuue, tetro odore, & lurido squalore enecti, in compedibus, & robore crudeliter interirent; putrescentiumque cadauerum immenso foetore, cæteris pallentibus exoptata mors contagione, & metu accerferetur. Nam eâ truculentiâ erant custodes, vt nisi ex mensium interuallo carceres stercore præalto, & multâ putidorum cadauerum sanie redundantes, repurgarent, & cumulata inter semianimes enectorum corpora, vncis extraherentur. Nusquam vel spatiosissimi carceres accumulatos etiam in strues captiuos capiebant, non tortorum atque carnificum numerosæ manus,

edendis cruciatibus, expediendisque laqueis atque securibus sufficiebant. Viui homines in frustra laniorum cultris secabantur. Quòd verò inauditæ crudelitatis fuit, capitale erat tortori, atque carnifici maturasse supplicia, vt vita per articulos, momentaque temporis, ad longos cruciatus extenderetur. In eos autem, vel infantes, quos neci destinasset tanquam minoris criminis delatos, ita ex summâ sœuitiâ fictæ clementiæ laudem quærebat, vt monoculos, vnipedes, & vnimanos dimitteret; postremò lugentibus suorum funera, vt lugere desinerent, oculos eruebat: ex pauore circumspectantibus fugam, vt viæ labore liberaret, amputabat pedes; alienæ porrò calamitati liberâ voce indolentibus, ne diù vociferarentur, linguam præcidebat. Delatores quoque ipsos negligentia, incuriæque damnatos, cum damnandorum nomina deficerent, ductos in præaltam turriam, vt certius specularentur, atroci ludibrio, sed meritâ poenâ, in fossam præcipientes dabat. Immensæ autem humanitatis arbitrabatur, damnatorum, atque exulum vxoribus, & liberis, eâ conditione vitam condonasse, vt fœminis deciderentur mammæ, mares verò ad non dubium inimicæ sobolis interitum castrarentur. Per hunc modum nusquam remissâ atrocis animi sœuitiâ, sed in dies rediuiuâ feritate debaccantem, supra triginta millia omnis generis sexus, ætatisque hominum, teterrimmo supplicio sustulisse, eorùm temporum scriptores tradunt. Iamque immanis bellua insatiabili ingluuie vorax, humanique sanguinis sitibunda, Mantuæ, Brixie, Mediolano, & cunctis Italiæ vrribus inhiabat, deuorassetque procul dubio, nisi Romani Pontificis Legatus, Actiusque Atestinus, indomitam feri monstri rabiem vltericibus armis infregissent.

Actiolinus per eos dies conspirantibus secum Insubrum patritijs, quos *Martinus Turrianus* inducto popularium dominatu in exilium egerat, in id consilium totus incumberebat, vt Mediolanum improviso adortus inuaderet, reductisque patritijs, & pulso *Turriano* Pontificij nominis studio, debilitatas iam pridem iacentesque Cæsarianas partes erigeret. Verùm cum tyrannus acerrimè dimicans hostium turmas perrumpere conaretur

tur, ei verutum scorpione adactum in imo crure pedem transfigit. Saraceni, Germanique in primis & reliquæ copiæ, multis acceptis vulneribus repelluntur. Nec tamen se se deferit tyrannus, nec dolore vulneris, nec supremi discriminis metu superatur; indeque conuersis signis, ad vadum quo transierat, instante iam tergis *Turriano* se proripit. Multi suorum profluentis vorticibus abrepti perierunt; ipse alto generosoque vectus equo ita in ripam euasit, vt madefacto vulnere septuagenarius senex exorto intolerabili rigore quateretur, & quodd indomiti spiritus virum peruincere poterat, hostium antecursores ad se opprimendum prouolantes conspiceret. Per hunc modum à tergo premente *Turriano*, & à fronte noui hostis occurso pulsus, & latè profligatus, cum paucis se fugæ mandat, *Brixianâ* viâ. Sed euadentem *Vbertus*, & *Actius* cum expeditâ equitum manu consequuntur, & capiunt. Is *Vberto* non multum antea amico, atque eiusdem factionis, quàm *Actio* veteri, & implacabili hosti se dedere maluit. Eo modo exutus armis, ignobilique equo impositus ad *Bosij* tabernaculum perducitur, à quo humaniter reputatione tantæ calamitatis susceptus est, sed cum ferox animus obligandi vulneris fascias, & cuncta vitæ alimenta obstinatâ feritate repudiaret, nec vllas vt bene sperare vellet preces admitteret, dentibus infrendens, contumacique ore defixis solo oculis spectabatur. Tanta autem erat militum concursus, vt magno ludibrio singulis propè incessentibus, latro impius, & tortor, & carnifex crebrò appellatus, incondito circumfusæ ad Tabernaculum turbæ, clamore, & fremitu, ad supplicium deposceretur. Itaque Duces vrgentis iam coronæ violentiam veriti, eum spectaculo repentinè subtrahunt, intempestaque nocte lecticæ inclusum sub custodiâ *Soncinum* deuchi iubent. Nec multò post in eodem pertinaci obdurantis animi decreto execrabilem animam exhalans, meritos cruciatus, quos feruida ira exulum struebat, indignabundus effugit. Verùm *Albericus* *Taruisinorum* tyrannus nequaquam virtute bellicâ, sed naturæ immanitate *Actiolino* fratri comparandus, pro se, fratreque cumulatæ scelerum poenas perfoluisse visus est, cum *Taruisio* pulsus,

& in Zenonis arce obsessus & captus, vxores, filiasque in oculis viuas comburi, filios membratim disecari, se se demum diu tortum, attractumque pedibus equorum iugis per salebras, & verpetra, ad necem raptari, laniataque membra feris, atque volucribus destinari, omnium miserrimus spectarit. *Antonius Rainerius* tale de Aetiolino disticon concinnauit:

Sylla, Nero, Caius, Mezentius, his tu

Azoline, ipso & sauior es Phalari.

A N N O C H R. 1231.

LVDOVICVS BAVARVS à Morione, quem per ludum incessabat, trucidatur: alij putant Saracenum quendam de industriâ se Morionem esse simulasse, & præmio conductum ad Principem occidendum. *Annal. Suen.*

A N N O C H R. 1235.

CLAREMONTENSIS COMES edixerat *Hastiludium*, ad quod euocauerat vicinos Comites, & Principes. Eò igitur adueniunt Comes Hollandiæ *Florentius*, & Comes Cliuix. *Claremontensis* occidit *Florentium* Comitem, & quia videbatur datâ operâ id fecisse, Comes Cliuix eum vicissim obtruncat, & ita ex ludo fit lugubre prælium. Præfuerat *Florentius* annis 12. Succedit ipsi *Wilhelmus* filius puer, cuius tutor fuit Episcopus Traiectensis. Factus est hic *Wilhelmus* postea Romanus Imperator, & Comitatus præfuit annis 21. *Chron. Belg.*

A N N O C H R. 1237.

GEORGIVS Princeps Moscouix, persequitur à *Batho* Tartaro, qui Moscouiam regiam urbem, omnesque reliquos principatus inuadit, ipsum Regem interficit, & Moscouitis nouum ducem dat fratrem cæsi ducis, & eos seruillem in modum tractat diuturno tempore, donec iugum Tartarorum iterum excutarent. *Moscouit.*

A N N O C H R. 1242.

HENRICVS Dux Tartarorum, in Silesiam irrumpens, cum Vratislauiensibus in initio feliciter præliatur, postea tamen magnâ clade vincitur, & in ipso prælio trucidatur. *Dubr.*

A N N O C H R. 1244.

ELMVTAN Sultanus Ægypti anno Hegiræ 642. à Turcomannis coniuratione factâ pulsus in turrim ligneam confugit, cui Turcomanni ignem subijciunt, vt Sultanus comburatur: ne hoc fieret, ipse se in profluentem præcipitem dedit, atque ita simul igne perijt. Ei sufficitur sequenti anno Turcomannus *Aredin-Ibic*, atque ex eo tempore Turcomanni, siue *Mameluchi* in Ægypto dominati sunt. *Zacuth.*

A N N O C H R. 1246.

FRIDERICVS Dux Austriæ prohibet *Bela* Regis Hungariæ in suum regnum reuersuri, ne per fines suos transeat. *Bela* cum alia via non pateret, vi sibi transitum facere conatur, & cum *Friderico* prælio decertat. *Fridericus* ad dexterum oculum vulneratus, equo excutitur, & conteritur, die decimoquinto Iunij. *Dubr.*

A N N O C H R. 1247.

LVDOVICVS Comes Palatinus *Mariam* vxorem adulterij suspectam interficit, pro quo facto Cœnobium edificat; inde Castrum Friburgh contra Episcopum Augustanum construit, & *Annam* Regis Poloniæ filiam vxorem ducit. *Trish.*

A N N O C H R. 1248.

HENRICVS LANDGRAVIVS, ab Episcopo Moguntino, & Coloniensi electus Imperator, post vulnus acceptum ad vlmam, morbo insuper corripitur, ideò Isnacum deferatur, vbi ex vulnere moritur. Nullos reliquit hæredes masculos, sed filiam, quæ nupserat Duci Brabantie, & filium habebat

trimulum : Sororem etiam habebat, quæ nupserat *Diterico* Marchioni Misniæ, ex quâ filium susceperat *Henricum* Marchionem Misniæ, bello strenuum; vtraque pars contendit hæreditatem, ad se pertinere, vtraque pars occupat vrbes, Marchio in Thuringiâ, Sophia in Hasiâ per intercessores Principes; Res verò eò deducitur, vt quòd quisque occupasset, teneret, donec per Imperatorem, & Principes sententia proferretur; fuit ita res in inducijs per quadriennium. *Fab.*

A N N O C H R. 1250.

FRIDERICVS SECVNDVS Rex Siciliæ, XXVI. Germanorum Imperator, filius *Henrici VI. & Constantiæ* fuit. Cum *Otho IV.* Imper. apud Pontificem Romanum in odium incurrisset, eò quòd Pontificias ditiones inuasisset, & ad totius Italiæ imperium adspirasset, *Innocentius III.* Papa solemnem in eo detestationem exprompsit, quâ illum piorum communione submovit, atque omnes Principes, populosque, qui illi Sacramenta dixissent, religione solutos ab illo recedere, tamquam à nefario homine, & capitali Ecclesiæ hoste præcepit. Quâ re acceptâ Germaniæ Principes, Rex Bohemiæ, Dux Austriæ, Dux Bauariæ, Landgravius Thuringiæ, & Archiepiscopi Moguntinus, & Treuirensis in vnum coeuntes ipsum communi consilio reliquerunt, ac *Fridericum* Idibus Decembris in Apuliâ commorantem Regem ex autoritate Pontificis designarunt, eumque ad coronam accipiendam inuitarunt, Legatis *Henrico*, & *Anselmo* ad ipsum, & ad Pontificem destinatis. *Fridericus* ergo euocatus ad imperium ex Siciliâ, quanquam repugnantibus vxore, & Siculi regni proceribus, tamen assensus est, & Legatos, qui missi erant, vt ipsum adducerent, secutus per Tridentinam vallem, & Rheticas alpes peruenit in Germaniam anno Chr. 1212. Ibi à suis exceptus, & iustis copijs instructus, mox recepto *Bri-laco*, & *Haganoâ* expugnatâ, Mogunti comitia egit, vbi iuramentum fidelitatis ipsi multi dederunt; Indè *Othone* procul in Saxoniam pulso, omnem ad Rhenum Germaniam magnâ celebritate occupauit; cumque *Aquisgrani* coronatus esset, quo mi-

nus metueret, se se federe, & societate vicini Regis Franciæ *Philippi* muniuit. Progressu temporis *Othone* mortuo, *Fridericus* regnum sine controuersâ tenuit, ac statim res Germaniæ componere studuit, quo maturius, ac liberius rebus vacare Italiæ, atque ad coronam imperij accipiendam accurrere posset. Verum *Friderici* imperium non solum Ecclesiæ, sed etiam cuncto regno, atque adeo etiam Italiæ vniuersæ calamitosum extitit; neque enim aliud fuit, quàm assiduum cum tribus Pontificibus, & cum singulis Italiæ ciuitatibus bellum; quos omnes tanto odio ac tantis viribus oppugnavit, vt in eo *Henricum* patrem superarit, auum verò *Fridericum* æquauit. Ex Pontificibus autem alter altero acrior, & iuris Ecclesiæ retinentior, nunquam contumaciæ illius resistere destiterunt. Cùm enim *Fridericus* in Italiam proficisci constituerit, vt insignia imperij acciperet, præmisit Legatum *Conradum* Episcopum Spirensensem, Cancellarium suum, qui fide iusiurandi omnes ciuitates, & populos, Italię obstringeret, viamque sibi ad summum dignitatis fastigium præpararet. Et vt famam clementiæ, benignitatis assequi, & conseruare posset, & ipse multa priuilegia dedit, & confirmauit, & Legato suo idem faciendi potestatem liberam concessit. Mox ergo Legatum suum subsecutus promptissimis omnium studijs ac officijs in Italiâ susceptus est. Sed Mediolanenses acceptæ ab auo eius *Friderico Barbarossa* iniurię memores, postulationi *Friderici* de coronâ sibi conferendâ locum dare noluerunt. *Fridericus* hanc sibi factam iniuriam dissimulatione prudenti pertulit, & restâ Romam profectus 10. Kalend. Decembris ab *Honorio* Pontifice per Abbatem Fuldensem coronationem impetrauit, his pactis interuenientibus, vt omnes constitutiones, & donationes pro libertate, ac tranquillitate Ecclesiæ, eiusque possessionum integritate, à *Friderico*, eiusque prædecessoribus datas, factasque, diplomate nouo roboraret. Crucem signatis Damiatam obsidentibus quantocyus subueniret, copiasque in continentem *Ægypti* exponeret. Paulò post spreta iusiurandi religione, quod *Innocentio* primùm, mox *Honorio* præstiterat, vexatis terris Pontificijs, Archiepiscopos, Episcopos,

pos, Prælatos pro libitu, & instituebat, & deiciebat, electiones liberas sibi vsurpabat, ab Ecclesijs collectas exigebat, pædagia, & vectigalia Clericis imponebat, Ecclesiarumque priuilegia violabat, hinc iustum Pontificis odium sibi conciliauit. Sig.

Demum *Friderico* prædictum fuerat, se in castro quodam *Florentino* moriturum; ideò *Florentiam* semper vitauit. Verum die 13. Decembris venit in arcem quandam in *Apuliâ*, quæ *Florentina* dicebatur: vbi veneni morbo correptus est. Cum autem à tali morbo reconualescere posse videretur, *Manfredus* filius eius nothus, iam *Tarentini Ducatus* honore decoratus, iniecto in os patris decumbentis puluino ipsum suffocauit: iusto Dei iudicio, vt qui matrem suam Romanam Ecclesiam tam miserabiliter tractauerat, à filio spurio pari poena tractaretur, anno ætatis 57. imperij 38. magnâ pompâ à *Manfredo* in *Montis Regalis* Ecclesiâ sepultum scribunt *Ricordanus*, & *Ioannes Villanus*, atque hoc Epitaphium eius sepulchro insculptum:

Si probitas sensus, virtutum gratia, census,

Nobilitas orti possent obsistere morti:

Non foret extinctus Fridericus, qui iacet intus.

Circumfertur aliud eiusdem Epitaphium, quo maximam Regum potentiam, dignitatem, opes in sepulchri titulum redigi non ineliganter describitur.

Qui mare, qui terras, populos, & Regna subegit
Cæsareum fregit subito mors improba nomen.

Sic iacet, vt cernis, Fridericus in orbe secundus:

Nunc lapis hic, totus cui mundus paruit, arcet.

Eâdem porrò nocte, quâ ille interijt, ipsius Præfectum *Florentinæ* *Ranerium* è monte *merlo*, concidente fornice cameræ, in quâ iacebat, oppressum tradunt. Quantum verò ex *Friderici* morte, res Ecclesiæ, quæ depressæ erant, assurrexerint, vide apud *Odoricum Raynaldum* aliosque catholicos *Historiæ Ecclesiasticæ* Scriptores.

ROBERTVS frater *D. Ludouici IX.* Regis *Galliæ*, dum *Saracenos* in villâ infectatur, ab ipsis interficitur die 10. *Februarij*: Postea iterum acris fit pugna à *D. Ludouico*, in quâ etfi.

Sara-

Saraceni magnâ cateruâ irruerent, nostri tamen fortiter eos sustinent. Post aliquot dies aduentat *Sultani* filius cū magno exercitu, *Galli* contrâ peste conflētantur, & etiam inopiâ commeatum, cū *Damiata* nihil afferri posset, impredientibus Saracenis. Ideò *D. Ludouicus* cōnatus est redire *Damiatam* die 5. Aprilis, vbi cū totus exercitus circumdaretur Saracenis, Rex *Ludouicus* captus est, cum duobus fratribus, reliqui ferè omnes ad internecionem cæsi: laborabat tunc Rex peste, sed à *Sultano* diligentissimè curatus est. Tandem ineuntur induciæ, vt *Damiata* Saracenis reddatur, captiui vtrinque dimittantur. Rex pro liberatione octo millia *Bisantinorū* soluat, & decennio toto bellum contrâ Saracenos non gerat, atque ita Rex liberatur die 2. Maij, vbi inducię, & inita pax publicabatur. Inter publicandum *Sultanus* à suis in frusta conciditur, & ex duodecim millibus captiuorum, vix tria millia redduntur. Rex *Ludouicus* liberatus *Ptolemaidem* nauigat die 8. Maij, vbi integrum quadriennium permansit. Fratres enim dimiserat in Europam ad adducendas nouas copias. *Nangis.*

HENRICVS Danorum Rex ab *Abele* fratre in mari suffocatur: *Abel* verò sequenti anno, dum *Frisonibus* bellum infert, trucidatur. *Chron. Belg.*

A N N O C H R. 1153.

HENRICVS filius *Friderici II.* Imp. cū ad fratrem *Conradum* properaret, in *Lucanis* per insidias à *Saracenorum* Duce occiditur, procurante fortassis id *Conrado* fratre, vt *Pandolphus* habet. *Parif.*

A N N O C H R. 1154.

CONRADVS QVARTVS XXVII. Germanorum Imperator filius *Friderici II.* & *Iolæ* Regis Hierosolymitani filię, quam *Fridericus* eâ lege matrimonio sibi iunxit, vt ius regni Hierosolymitani, & hæreditatem acciperet. Indè fieri, inquit *Naclerus*, vt hodie etiam *Siciliæ* Reges titulum Regni Hierosolymitani vsurpent. Hic in Italiâ operâ *Icelini* multa crude-

litis exempla edidit, & sacro spiculo ab *Innocentio IV.* percussus, censuras Ecclesiasticas nec quicquam pensi ducens, ad reliqua regni Neapolitani diripienda, atque depopulanda post Comitium die 24. Februarij apud Melfim celebratum properauit: & *Henricum* duodecim annorum fratrem ex Sicilia accitum, vt cum thesauris puero à *Friderico* relictis, vnâ quoque, & regno Siciliae potiretur, Ioanni Mauro Capitano occidendum dedit: atque non multò post diebus Aprilis exercitu admoto, Calabriae, Apuliae, Capitanatę, & Principatus Tarentini multis ciuitatibus in possessionem acceptis occubuit, veneno in clystere à medico infuso, procurante *Manfredo*, extinctus die 22. Maij vigiliâ Ascensionis, anno 19. ab electione, à morte patris quarto. Moriturus *Conradinum* filium triennem, quem ex *Margarita* Ducis Austriae Leopoldi filiâ susceperat, hæredem, regni-que successorem reliquit, tutoribus illis Bauaris Proceribus, quos secum ipse Neapolim duxerat, ei assignatis. Fuit *Conradus* *Friderico* patri, inclementiâ, ambitione, & malignitate perquam assimilis, Ecclesias in equorum stabula commutans, sed elegantia, & morum facilitate, quam ille artificio quodam præferebat, carens, vt prudentia illum, vel potius Patris astutia destituisse videbatur. Mortui cadauer fortuito incendio semiuustum indicium dedit animam eius ignibus perpetuis deputatam esse. Aliquis ei sepulchrale Epitaphium inscripsit his verbis.

Funere Conradus caruit, tumuloque rebeli.

Vtraque namque negat munera, religio.

Atque ossa illius medijs dum seruat in undis

Trimacris, ignis edat intumescata cremat.

Discite vos Reges, Diuos non temnere, punit

Vos natura Dei sæpè ministra reos.

Conrado extincto, cum ciuitates regni Neapolitani ab eodem euerse, sibi à tutoribus *Conradini* metuerent, & imperium Germanorum perquam exosum haberent, *Manfredo* non illibenter parebant: maximè quòd is acerrimo ingenio, apud Pontificios *Innocentijs* partes se agere, apud *Conradinianos* autem pueri rûte-

tutelam se suscepisse mentiretur. Cùmque ingentis esset Spiritus, & nonnisi ad regnum adspiraret, testamentum à *Conrado* factum in primis suppressit, conscijs quibusque veneno sublatis: & populos ad *Conradini* pueri nepotis sui in *Alemaniam* agentis fidem sollicitauit: eius tamen extinguendi desiderio inflammatus, veneno infecta nonnulla ei in *Germaniam* munuscula misit, quæ si nihil efficerent, in *Italiâ* ad capeffenda regna inuitauit, vt illuc vi apertâ, seu dolo malo infantem imbellem opprimeret atque regnum vtrumque ad se transferret. Nam eos qui partium pueri fuerant, dubios, vacillantesque videbat, atque in rebellionem, si qua se offerret, occasio, pendentes.

A N N O C H R. 1256.

WILHELMVS Comes *Hollandiæ*, XXVIII. Germanorum Imperator, filius *Florentini* in hastiludio occisus, vt diximus suprâ ad annum 1235. Mater dicta fuit *Mechtildis*, filia *Henrici Ducis Brabantiae*, & soror *Andra Regis Hungariæ*, qui pater fuit *S. Elisabethæ*. Soror huius *Wilhelmi* fuit Comitissa illa *Hennebergensis*, *Margaretha* dicta, quæ anno salutis 1277. ætatis verò suæ 30. *Hagæ-Comitis* in *Hollandiâ*, in die *Parasceues* vno partu infantes viuos trecentos sexaginta quinque, masculos, & foeminas magnitudine pullorum *Gallarum* peperit, quot scilicet sunt dies in anno: qui postquam per Episcopum suffraganeum *Traiectensem* *Guidonem*, presentibus nonnullis proceribus, & magnatibus, in pelui quadam baptismi Sacramentum percepissent, & masculis *Ioannis*, foemellis verò nomen *Elisabeth* impositum fuisset, vnâ cū matre omnes eodem die decesserunt, & in *Monialium Ordinis S. Bernardi Monasterio Loduno*, non procul ab *Haga* sito, tumulati sunt. Occasio autem, hæc fuit: Mendica quædam, quæ gemellos vno partu habuerat, ab hac Comitissâ eleemosinam petijt, illa autem non solum eam inanem à se dimisit, sed tanquam adulteram insinulauit: negabat enim posse fieri, vt ex vno viro gemellos susciperet; ideoque hoc suo partu detectum esse, quod se alijs viris prostituisset. Innocens mendica hac exprobratione, & igno-

miniosâ repulsâ commota precibus suis à Deo flagitavit, vt si se castam, & puram sciret, daret Comitissâ ex marito suo tot foetus vno conceptu, quot sunt dies in anno. Quòd etiam euenit; sicut *Ludouicus Guieciardinus*, *Ludouicus Viues*, *alijque Historici* testantur. Nunc ad *Wilhelmum* redeat sermo.

Cùm *Henricus* Thuringiæ Landgravius ex vulnere ad *VI*-mam accepto obiisset, Principes Electores nil remittentibus iustis Pontificum odijs aduersus *Wilhelmum II.* detulerunt summam rerum ad *Wilhelmum* Comitem Hollandiæ. Electio facta est anno Chr. 1347. Cùmque iam Imperator electus in Italiâ commoraretur, Frisij occasione acceptâ, Hollandiam inuaserunt, eamque spoliarunt. *Wilhelmus* igitur vt suæ ditionis fines tueretur, collecto exercitu contrâ Frisios profectus est, & feliciter rem gessit. Debellatâ igitur Frisiâ ac subactâ, cùm victor eâ egrederetur, à quibusdam fugitiuis secus viam in arundinetis latitantibus, cuspidibus transfigitur, & cùm agnitus esset, nè fierent maiestatis rei, clam in loco ignobili sepelitur. cùm Hollandiam annis 21. rexisset, & Imperator fuisset annis 9. cui succedit filiolus *Florentius* iam anniculus, qui præest annis 30. *Chro. Trai.*

A N N O C H R. 1266.

MANFREDVS Friderici II. Imper. filius nothus, ex nobili pellice Blancâ natus. Hic varios in imperio tumultus excitauit, & patrem injecto in os eius puluino, suffocauit. Deinde fratri *Conrado* author fuit, vt multa crudeliter ageret, quo ipsum apud superos inuisum redderet, tandem & eum veneno sustulit. Eo sublato, eius filij *Conradini* in Bauariâ degentis tutelam suscepit, vt sub eo prætextu regnum Siciliæ, & Italiæ occupare posset: sed cùm multiformis eius perfidia manifestaretur, simul & spe regni decedit, & vitam amisit. Nam vsurpato sibi regio nomine, & ductâ Arragonum Regis filiâ, postquam Pontifici subiectionis fidem dedisset & simulatione quadam fefelleret, misit in Germaniam percussores, qui *Conradinum* interficerent, & nondum perpetratâ cede eam cum magno suo exitio,

ac si verè mortuus *Conradinus* esset, diuulgauit, & quasi ad scire successionis pertineret, regnum vi, & exteris Saracenorum auxilijs occupauit, sed pœnas mox dedit, & regna parricidijs asturè acquisita amisit:

— *Nec enim lex iustior ulla est,*

Quàm necis artifices arte perire sua:

Ergo, & periurios meritis periuria fallunt.

Quid. 1. de art. aman. Quarè hisce consilijs prauis *Manfredi* commotus Pontifex *Vrbanus* IV. *Carolus* Comitem Andegauensem, fratrem *D. Ludouici* Regis Gallix, aduersus *Manfredum* anathemate percussum euocauit, & *Carolus* in Italiam veniens, Anno Chr. 1265. Romæ magno honore exceptus, Senator creatus, & Rex Hierosolymorum, ac Siciliae proclamatus est. Anno sequenti propè Beneuentum *Manfredum* prælio vicit, & interficit per proditionem, operâ *Ioannis Rota*, Comititis Casertæ, cuius coniugem *Manfredus* stuprarat, illumque insepultum abiecit: atque ita *Manfredus* esca canum, & volatilium factus. Quippe Dei occulto, & mirabili iudicio sepulchri honore indignus fuit, qui nihil Deum, ipsamque adeò pietatem veritus, genitori suo vitam ademit. Ipsa namque natura, & terra mater ab huiuscemodi nefarijs hominibus abhorret. Vxor quoque eius ac liberi ex eâ suscepti postea in carcere miserè perierunt. *Manfredo* ad flumen Viride tale Epitaphium fuit erectum:

Hic iaceo Caroli Manfredus morte subactus,

Cæsaris hæredi non fuit vrbe locus.

Sum patris ex odio ausus configere Petro:

Mors dedit hic mortem, mors mihi cuncta tulit.

Idem *Carolus* missò in Thusciam equitatu, Florentiam, aliasque ciuitates, *Gibellini* pulsus, *Guelfis* restituit. Opportunè tunc plurimi Florentinorum *Guelfæ* factionis, in auxilio *Carolo* aduenire, strenuam operam in bello contrâ *Manfredum* polliciti. Hos cum Pontifex commendatos *Carolo* esse iussisset, insigni in armis & vexillis præferendo, tum ornauit, tum discreuit; quòd fuit Aquilæ rubentis imago, ceruleum Draconem subiectum vnguis præmentis. *Bzou. Tritb.*

CONRADINVS filius *Conradi IV.* Imper. fuit postremus ex *Friderici Barbarossæ* familiâ: Hæres regnorum Siciliæ, Apuliæ, & Calabriæ, qui *Manfredo* è medio sublato, magnis in Germaniâ collectis copiis, innumerâ penè Gibellinorum multitudine adiunctâ, adeò Marefchiali (erat is Præfectus militiæ Caroli Regis) in Hetruriâ vires distraxit, vt commisso cum eo prælio, insigni victoriâ potiretur, occiso ipso Duce, & aliquot Guelforum millibus: & ni per *Henricum* Senatorem vrbis in vltiorem Italiam fuisset euocatus, Aretium urbem cepisset, totamque sibi Heturiam subiugasset, videbat enim Siculorum, & Neapolitanorum animos sibi inclinari. *Clemens* tamen IV. in Cœna Domini, & in dedicatione Basilicæ S. Petri, contumacem *Conradinum* spiritali gladio ferit, & totius rei causam, ordinemque Regi *Carolo* præscribit. *Conradinus* excommunicatus petulantiorum animum à censurâ accepit, adeòt quidem sub signis conspici à *Clemente* voluerit, & Ecclesiæ, Sedique Apostolicæ extrema intenterit. Conspicatus Pontifex Viterbium prætereuntes, seque in armis ostentantes Duces in veteranum Regem impetu improvidè ferrentur: seù diuinitus: *Hæc*, inquit, *opima victima ad aras aguntur*. Conradini numerosum exercitum auxerunt Gibellini, ex varijs locis confluentes: immò & *Henrici* Regis Alphonfi frater anno præcedente receptus à Pontifice, cum sequutus est: ad Fucinum lacum ventum, & loco pugnæ designato, cum tribus horis pugnatum esset, *Carolus* ex insidijs hostem adortus, solutis iam ordinibus, pro victore se gerentem clarissimam tulit victoriam: hinc *Conradinus* magnâ clade victus, & captus cum *Friderico* Austriaco. Euaserat quidem, sed ex annulo agnitus, ex fugâ est retractus. His ad se, adductis, *Carolus* victor non contentus gloriâ victoriæ, quòd magni, & generosi fuisset animi, superbè insuper, & contumeliosè illudit, No-uo enim, ac nomine regio indigno exemplo, caput securi amputari iussit Neapoli vnâ cum *Friderico* cognato Austriæ Duce. *Robertus* Flandriæ Comes quidem vehementissimè obstiterat,

Cæ-

Carolūque admonuerat, victorem generosū decere, moderatum, & clementem esse; sed nihil effecit. Vicit enim impotens animi cupiditas. Nam ita fert natura rerum, vt omnis victor instabili rerum secundarum desiderio efferatur, neque finem vllum cupiditati statuāt: & ad quem emulatio accessit, eius mentem sic obruit, vt eam planè feram, & inconsultam efficiat. Quare Comes Flandriæ, cū id impedire (ne videlicet *Conradinus*, & *Fridericus* occiderentur) non potuisset, protonotarium *Robertum Barium*, qui è cathedrâ capitalem sententiam tenuissimæ conditionis homo pronunciauerat, tanquam vitâ indignum, ense confodit: ne gloriari posset, se tantæ excellentiæ Principes morte damnasse. Carnificem quoque post peractam cædem statim interfici iussit: ne gloriari posset, à se tam nobilem sanguinem effusum. *Carolus* cæde nefariâ Principum virorum suam cupiditatem explere non potuit, quin & Epitaphio acerbo mortuis insultaret: quod nec pium, nec Christianæ charitati consentaneum est. Tale autem interfectis Heroibus monumentum memoriæ posuit:

Asturis ungue Leo pullum rapiens Aquilinum,

Hic deplumauit, acephalumque dedit.

Cæterum vt ex Historiarum monumentis liquet, crudelitatis fama terribilis *Carolus* fuit, nam Siculos immoderatè rexit, & multam lanienam eorum cumulauit. Cui in faciem *Petrus Aragonum* Rex aliquando dixit. *Tu Nerone Neronior, & Saracenicus crudelior es.* Constat post decollatum *Conradinum*, & *Fridericum*, caput *Friderici* extremum calorem expirantem, nomen Beatissimæ Virginis semel, & secundò disertè pronuntiasse.

Interea *Margarita* mater *Conradini* Neapolim venit, multo auro onusta, redemptura filium si adhuc superuiueret, sed occisum inuenit, locumque à cædis loco nonnihil à se remotum templo à se dotato ornauit: cui iam antea Neapolitani *Coria-*
rij hoc Epitaphium posuerant.

Conradini de Stouffen, ultimi ex sua progenie Sueviæ Ducis, Conradi Rom. Regis Fr. & Friderici II. nepotis, qui cum Sicilia, & Apuliæ Regna exercitu validò uti hæreditaria vindicare proposuit, à Carolo Andegauio I. huius nominis Rege Franco Caperani in agro Palento victus, & debellatus extitit, denique captus, cum Friderico de Asburg, ultimo ex linea Austriæ Duce, itineris, ac eiusdem fortunæ socio, hic cum alijs (proh scelus!) à victore Rege securi percussus est. Pium Neapol. Coriariorum collegium humanarum miserationum memor, loco in ædiculam redactò, illorum memoriam ab interitu consecrauit.

Tandem etiam Carolus Conradum filium nothum Friderici II. Imper. Ducem Antiochenum persecutus, captum oculis priuauit, & suspendi iussit. Tota proindè Friderici II. posteritas deleta, & vetustissima, nobilissimaque stirps Ducum Sueviæ imperio, & rebus, domi, forisque, pace ac bello sapienter, & fortiter gestis clarissima, extincta est, cum imperasset annos 115. regnaque Siculum, ac Neapolitanum tenuisset annos 76. *Sifrid. Miscell. Blond. Bzou.* Idem verò Carolus quibus artibus hostes vicit, iisdem & ipse tandem periit, vt suo loco demonstrabitur. Vide Ann. Chr. 1282.

A N N O CHR. 1271.

RICHARDVS Comes Cornubiæ XXIX. Germanorum. Imperator, filius Ioannis Regis Angliæ, & Elisabethæ fuit. Hunc defuncto Wilhelmo, plerique Germanorum Principes Imperatorem elegerunt, missusque in Angliam ad Richardum euocandum Episcopus Colonienfis, qui eò venit Anno Chr. 1257. die 13. Ianuarij. Paulò post Pascha Richardus in Germaniam transiturus vento detentus, alijsque incommodis fuit. Coronatus Aquisgranæ in festo Ascensionis die 17. Maij. Sed alij Principes dissidentes ab electione, conuenerunt Francofurti, & Alphonsum X. Castellæ Hispanum Imperatorem crearunt. Richardus verò cum multa non necessaria, nec Imperatore satis digna gessisset, persequendo eos, qui in eius electionem non consen-

se-

ferant, armorum præsidio magis, quàm procerum beneuolentiâ, se tutum fore existimans, omnium odio grauatus, ac facultatibus, quas dum vrbes imperij ab alijs oppignoratas redimeret, & in obsequium traheret, perdidit, exahustus, desperatione quadam in patriam ad *Henricum* fratrem Regem Angliæ redijt cum quo contrâ subditos bellum gerente socia arma induit, & in obsidione cuiusdam vrbs sagittâ percussus mortuus est, die 2. Aprilis *Chron. Colon. Paris.*

Magnus per eisdem dies, Viterbij facinus, ex inopinato casu accidit: Venerat ad *Theobaldum* ex Palæstinâ reducem, *Henricus* adolescens *Richardi* tunc defuncti filius: multa paterni olim regni negotia apud Sedem Apostolicam tractaturus. Dumque nouum creari Pontificem anxius expectaret: *Guido* Comes Montfortius & ipse adolescens, cum *Philippo* Francorum Rege eodem se contulerat: Fortè ad Basilicam D. Laurentij, *Henricus* rei diuinæ audiendæ ingressus fuerat; cuius ignarus *Guido*, & ipse paulò post accesserat. Sacram tunc hostiam eleuabat Sacerdos, cùm Montfortius *Henricum* liberali, & prorsus regiâ facie iuuenem conspicatus, & *Richardi* filium esse doctus, in ædificium sacrarum maximâ, propè ipsam, aliquot confossum vulneribus interfecit, viâque sibi ferro factâ, præparatum ad valuas templi equum conscendit, abiitque ad focerum, *Rubrum*, Comitem Anguillarium, Hetruriæ Præfectum. Causa cædis fuit, quòd *Richardus* Simeonem Comitem Montisfortis patrem Guidonis per dolum interimi siue iussisset, siue adedò tolerasset. Cædes *Henrici* apud omnes, & in primis apud Anglos conflauit ingentem inuidiæ flammam *Carolo* Regi, quòd non prosequeretur cædem factam ab eo, cui ipse Vicarius imperij, & Hetruriæ prouinciam procurandam dedisset, & nobilissimas nuptias conciliasset. Frater *Henrici Eduardus*, cor occisi balsamo imbutum in Angliam retulit, & pixidi auræ inditum in fastigio columnæ ad pontem Londinensem erectæ collocauit, vt memoria eius occisionis ante oculos Anglorum versaretur, quæ eos ad vindictam fumendam in momenta excitaret. *Bzon.*

ANNO CHR. 1273.

CAROLVS Siciliæ Rex perfidè in veniæ sectione, quam instituerat 26. Maij, veneno interficitur. *Annal. Siceron.*

ANNO CHR. 1278.

OTTOCARVS Rex Bohemiæ, vxore instigante Imperatori rebellat, clam comparato exercitu, cum Imperator nullum ferè exercitum haberet, Imperatorem aggreditur die 26. Augusti, feriâ 6. fit acre prælium, & Bohemi vincuntur, caduntque ad 14. millia, ipseque Rex capitur, sed ab Austrijs ita malè tractatur, vt biduo post moreretur, postquam regnauerat annos 26. *Hist. Aug.*

ANNO CHR. 1282.

A BAGA CHAM Tartarus, cum iterum exercitum contra Babyloniam Sultatum duceret, curâ Sultani veneno necatur. Succedit ipsi frater *Tangodor*, qui Muhamedanis deditus, *Muhamed Cham* appellari voluit, & quoscumque potuit, ad Muhamedisinum cogit, & Christianos crudelissimè persequitur, regnavit triennio ferè. *Marin.*

Hoc tempore *Carolus* Comes Andegauensis, cum omnem Siciliæ vtriusque ditionem cepisset, Magistratus ex popularibus suis Gallis vbique constituebat, qui iura dicerent ac provinciae præessent: quod officium illi ita obibant, vt fastu, luxuriâ, crudelitate implerent omnia, insolita vectigalia imponerent, intolerabilia tributa exigerent, scæminas nobiles, & opulentas ad matrimonia adigerent, nuptias adulterarent, sub prætextu laniorum subfragulorum, quæ Iudæi, ac ceteri pro viribus facultatum militibus, & ministris regijs curiæ iussu exhibere tenebantur, domos ingressi, supellestem omnem excuterent, mulieres impudicè tangerent, in ciues non aliam ob causam, nisi quia lautioris fortunæ essent, proscriptionibus, relegationibus, bonorum publicationibus infremerent. Verùm Siculi 17. annorum tyrannidem composito animo, inter murmura tacita per-

pessi,

peſſi, ſimul ac illos zelotipiæ ſenſus inceſſit, tum quoque indi-
gnari, excandefcere, concurrere, conſilia, arma, bona, & ſan-
guinem in Gallorum excidium conferre cœperunt. In primis
ad Nicolaum III. Pontificem mittunt Legatos, qui eum tali
exordio affatu: *Qui tollis peccata mundi miſerere noſtri*. Iterum,
Qui tollis peccata mundi miſerere noſtri. Tertium: *Qui tollis pec-
cata mundi miſerere noſtri, filia noſtra malè à Demanio vexatur*.
Ad Gallorum feritatem, inſolentiam, luxum, faſtum, & tyran-
nidem compescendam longâ ſerie recitatis criminibus excitant.
Indè verò Ioannè Prochyta (cuius vxorem ſupradictus Carolus
ſuprauerat) etiã Palæologum Imper. Conſtantinopolitanum, &
Petrum Aragoniæ Regem (cui promiſit Legatus nomine Sicula-
rum, ſi res proſperè ſuccederet, eum ad Regni Sicilię modera-
men vnanimi Procerum conſenſu, vocatum iri: cùm præſertim
eius coniux Conſtantia ſoror Regis Manfredi hæres legitima, &
non proximior adeſſet) ſibi contrà Carolum conciliant, & deni-
que communibus ſuffragijs coniurant, de omnibus Gallis in to-
tâ Siciliâ nullo ſexus, ſtatis, conditionis discrimine habito, vno
eodemque tempore, cùm primùm circà Veſperam campanę ſi-
gnum auditum fuerit, improviſò occidendis. Anno igitur Chri-
ſti 1282. Cal. April. feriâ 3. Paſchatis, dato ſigno, vt conuene-
rat Campanæ ad Veſpertinas preces, Siculi in Gallos nil tale
vnquam veritos ſummâ violentiâ, & vno quaſi impetu derepen-
tè inſurgunt. Quarè vltionis ardori ſic indulgebant, vt etiã
prægnantes (proh nefas!) exenterarint, & paruulos, ne quid Gal-
licę ſtirpis ſuper'eſſet, ſaxis illiſerint, duarumque horarum ſpatio
oſto millia Gallorum eâ clade peremptâ ſcribantur, inter quos
fuerunt ducenti Nobiles. Hinc factum eſt vulgò proverbium:
Veſper Siculus. Cæde conſectâ Petrus Aragonius, qui ad Hippo-
nem Africę euentum Siculę conſpirationis præſtolabatur, accer-
ſitus, Inſulam deditione Procerum occupauit, ſeque Regem
Apuliæ, & Sicilię coronari iuſſit. Eſſi autem Petrus quarto an-
no ab occupatione deceſſit, deſenſam tamen Aragonij retinue-
runt, donec infelici, & calamitoſâ Caroli poſteritate extingâ, ij-
dem inuitati, à Ioanna viduâ poſt longa & difficilia bella re-

gnum Neapoli tanum etiam obtinuerunt, Gallis à successionē exclusis. Possessionem illorum regnorum *Ferdinandus Aragonius* decedens sine hærede masculo reliquit *Carolo V.* Imperatori, nepoti ex filiâ. Cùm autem *Carolus Andegauenſium Comes* nuncium de cæde suorum, Romæ agens, accepisset, fertur dixisse: *Quando fortunam mihi aduersam vis esse Deus, facito, ut sensim amittam, quæ breui temporis spatio parta sunt.* Frustrâ ergo cùm sæpè multumquæ tentasset, Siciliæ recuperationem, omnique spe decidisset, tandem mærore animi extinctus est, Anno Chr. 1285. die 7. Ianuarij, cùm Siciliam, & Apuliam obtinuisset annis ferè 17. eiusque filius, etiam *Carolus* dictus à *Petro Aragonio* captus, & in carcerem coniectus miserè vitam finijt. *Auentin. Pandulph. hist. Neap. Aretin. Paul. Æmil. &c.*

A N N O C H R. 1283.

L EOLINVS Princeps walliæ, cùm tertio fidem datam Regi Angliæ sefellisset, & prælio decertaret, trucidatur; frater eius *David* captus, pœnam defectionis capite luit, & Præfectus à Rege wallis imponitur. *Polyd.*

A N N O C H R. 1285.

M AHVMED CHAM fratrem suum *Argon* interficere conatur, quòd foueret Christianos: sed *Argon* elapsus ex insidijs, fratrem *Mabumed* trucidat, & *Cham* appellatur. *Marian.*

P ETRVS Aragonius Siciliæ Rex, à *Philippo* Rege Galliæ ad Gerundam in prælio vulneratus, cùm omnia ferè recuperasset, quæ Gallus occupauerat, moritur die 8. Nouembris, annos natus 46. cùm annos nouem regnasset: succedit ipsi filius *Iacobus*, qui tantum sex annis præfuit in Siciliâ, postea in Aragoniam concessit. *Marian.*

A N N O C H R. 1292.

SERAPH Sultanus Babylonix, vltcrius persecuturus Christianos, classem ædificat, vt in Cyprum traiceret, ædificatque centum triremes. Sed Saraceni metuentes sibi à bello maritimo, cum in venatione trucidant. Indè cum moreretur absque hæredibus, ingentes de successionē exortæ sunt dissensiones; frater tamen eius tandem aliquid obtinuit. *Marin.*

A N N O C H R. 1293.

CONRADVS Glogouienfis Dux, *Heinricum* Ducem Lignicensem patrualem suum, captum vasi ferreo includit, in quo nec sedere, nec recumbere potuit per sex menses. *Hist. Polon.*

A N N O C H R. 1294.

IOANNES Dux Brabantix in hastiludio die Inuentionis S. Crucis in brachio periculose vulneratur, & moritur, cum præfuisset annis 26. succedit ipsi filius *Ioannes*, qui præfuit annis 18. Hic montem Gertrudis suis ditionibus adiecit, & terram, Wassenburgensem. *Chron. Belg.*

A N N O C H R. 1295.

ALEXANDER Scotix Rex, equo excussus, ceruices frangit, & moritur die 19. Martij, cum regnasset annis 37. Indè dissensiones oriuntur, obtinet tamen regnum frater *Ioannes*, qui vnico tantum anno præest. *Buchanan.*

A N N O C H R. 1296.

PRIMISLAUS Rex Polonix cum exiguis copijs occurrens *Othoni*, & *Ioanni* Marchionibus Brandeburgensibus. Pomeraniam, quæ ad Polonos tunc pertinebat, vastantibus, occiditur mense Martio, cum tantum ferè octo menses regnasset. Status regni Polonici iterum conueniunt die 23. Aprilis, & creant Regem *Ladislaum* Loeticum, cui tamen post quadriennium,

nium , propter ignauiam , & libidines abrogant Imperium .
Hist. Pol.

FLORENTIVS Comes Hollandiæ , fraudulentè à suis Baronibus, & aulicis in venatione deductus, capitur, & ad Angliæ Regem abducendus abstrahitur . Quidam effugientes euocant subditos, qui latrones illos insequuntur , qui tamen prius quàm caperentur, *Florentium* interficiunt , cum præfuisset annis 42. Capti latrones, dolio clauis acutis conferto , inclusi de monte in planiciem deuoluuntur, & rotâ deindè contunduntur, idem accidit etiam Baroni de Cronenburg auctori sceleris, quem Comes Cluiensis vindex patricidij integro anno obsedit. Succedit *Iuannes* filius, qui triennio præest. *Chron. Trai.*

A N N O C H R. 1299.

ADOLPHVS NASSOVIENSIS XXXIII. Germanorum Imperator, è veteri & clarissima familiâ Nassouicorum oriundus fuit . Hic autoritate *Gerardi* Episcopi Eppensteinij , consanguinei sui, Electoris tunc Moguntini ad Imperium promotus Aquisgranum deductus, ibi cum vxore *Imagina* ab Archiepiscopo Colonienfi vnctus, & coronatus est mense sexto à morte *Rodulphi* Imperatoris . Ante imperium bellicæ fortitudinis specimina edidit : Ducem Brabantæ numero superiorem , quinque prælijs ordine vicit, & occisis quinque belli Ducibus, spolia optimæ reportauit . Quamobrem sibi magnam virtutis opinionem, famamque conciliavit non modicam, nec solùm prosperis, verùm etiam aduersis rebus inuictus . Cum enim sexto prælio aduersus Brabantos captus esset , & interrogatus, ecquis esset ? masculè respondit ; *Sum Comes Nassouia , non quidem ditionibus potens, sed rebus magnis gerendis natus ; miror quæ quoddam gladij mei mucronem effugere potueris, ut noris hostem numero imparem non esse contemnendum .* Hoc audaci responso delectatus Dux Brabantæ honestè habitum, & donis oneratum, factâ pace dimisit . Verùm *Adolphus* Imperator electus, nihil ferè tanto nomine dignum gessit. *Albertus* Thuringus, *FridERICI* Imperatoris è filiâ nepos, inuitis filijs , suum vendidit *Adolpho* principatum,

tum, intestinoque subditos bello implicuit. Cum enim Thuringi ipsi homagium facere nollent, nisi soluerentur iuramento à suis principibus *Friderico*, & *Dithmanno*, vi eos cogendos adiegit. Quare Thuringiam, & Misniam armis, & ferro adortus expilauit, diripuit, vastauit, moniales, & virgines stuprandas militibus concessit, immanitate, & crudelitate Turcas ipsos superans. Nec Marchiones *Fridericus*, & *Dithmannus* suis rebus defuere, collectoque ingenti exercitu variâ fortunâ cum *Adolpho* dimicarunt. Hinc cum *Adolphus* indigna adeò, & nefaria, multa in se admitteret, imperij Principibus indignus sceptro iudicatus est, & Moguntia collectis denuò Electoribus ob causas memoratas imperio deiecitur, & *Albertus Austrius* in Regem eligitur. Idem *Moguntinus*, qui antea author cum Principibus ad eligendum eum extiterat, imputatâ ipsi ingratitude, Ecclesiarum vastatione, diminutione imperij, stupratione virginum, mercenariâ militiâ, vt ab iisdem deieceretur imperio, effecit. Igitur cum *Adolphus Alberto* à Principibus Germaniæ Imperatori electo, cedere imperio nollet, armatis copijs contrâ eum profectus est *Albertus*. Congressi in campis Wangionum, Wormatiam inter spiramque, celsus *Adolphus* vitâ simul cum Imperio exiuit post sex horarum prælium diuincipiti euentum gestum *Albertus* in *Adolphum* aduerso sole pugnantem inuectus secundum oculum transuerberat, & in iugulum demerso gladio lethiferè vulnerat. Filius *Adolphi* cum dec. comitibus capti, multi æstu solis, & puluere suffocati, plures fugâ lapsi. Cadauer occisi in Monasterio Bosenthal fuit humatum vsque ad tempora *Henrici Luxemburgensis*, cum hoc elogio:

Anno milleno, trecenteno minus vno

In Iulio mense Adolphus ruit in ense,

Per manus Australi processu marchinam.

Coniurati omnes in *Adolphum* pugnantes miserabili morte periisse narrantur. Nam *Albertus* post decem annos à *Ioanne* Duce fratris filio ense perimitur. Comes de Hohenlohe & Comes de Ochsenstein pari morte sublato. *Moguntinus* apoplexiâ tactus ex templo expirauit. Comes gemini pontis in fluuiio haustus.

stus. Episcopus Argentinensis à rustico gladio transfossus. Comes de Linnigen in phrenesim incidit. Cæteri percussores infelici strage demessi. Ne verò à quoquam electio *Alberti* irritaretur occiso *Adolpho* Francofurti conuentum indixere septem viri, ibidemque concordibus omnium suffragijs imperium iterum detulere 9. die Augusti, progressique Aquisgranum 24. eiusdem mensis ex more prisco coronantur. *Naucler. P. Æmil. Trith. Ezou.*

A N N O C H R. 1306.

VALLA Scotorum Rex, qui fidelissimè regnum tutatus fuit, tempore quo Scoti intestinis dissensionibus conflictabantur, capitur, & cum cruciatu necatur, nouusque Rex tunc electus fuit *Robertus Brussius*, qui coronatur hoc anno mense Aprilis regnauitque annis 24. *Euch.*

WENCISLAVS Rex Bohemiæ expeditionem instituit in Poloniam, vt regnum illud paternum sibi acquireret, sed Olmutij meridiano tempore in cubiculo quiescens trucidatur, incertum an à suis, vel à subornatis ab *Alberto* Imperatore percussoribus, cum vix annum regnasset. Ab hoc tempore Bohemi externis Regibus vsi sunt. *Hist. Pol.*

A N N O C H R. 1308.

ALBERTVS I. AVSTRIACVS XXXIII. Germanorum Imperator, filius *Rodulphi I.* Imperatoris per depositionem *Adolphi* Imperator est electus de quo supra. Hic Princeps fuit pius, iustus, in consilij prudens, castus, verax, osor simulationum, erga obediens clemens & beneficus, erga delinquentes verò seuerus, erga pauperes liberalis, in rebus aduersis patiens, & constans, alienus à sæuitiâ, nec in vindictam præceps, ijsque, à quibus erat læsus, si modò delictorum veniam peterent, clementer ignouit, iuxta illud *Ouidij*:

Quo quisque est maior, magis est placabilis ira,

Et faciles motus mens generosa capit.

Has tamen egregias animi dotes nefandâ auaritiâ, dum alienas opes

opes ad ditandos suos quærebat, obscurauit, & planè in gubernatione infelix fuit. Ideò non multa de eo notatu digna ab historicis prodita sunt. Habuit filium primogenitum *Rudolphum* nomine, qui in vxorem duxit *Blancam* sororem Regis Galliæ; & post illius mortem *Callisam* Bohemicam, sed ex neutrà coniuge liberos sustulit. Hunc pater *Albertus* duxit in Bohemiam, vt *Wenceslao* anno primo regni occiso, succederet: quòd & factum est, sed non integro anno regnauit, dissenteria enim mortuus est aduentante hyeme. Cum igitur sine prole *Rudolphus* decessisset, *Henricus* Dux Carinthiæ, quem Barones ante *Rudolphum* inconsulto Imperatore Regem designauerant regnum sibi iterum vendicabat. *Albertus* contra suis id asserere molitus, & ingressurus Bohemiam, exercitum trium millium equitum, & quinquaginta millium peditum adduxit. Sed cum Rhenum traicere vellet, inter Rissum Arulamque amnes, consilio, & opera Baronum quorundam interfectus est à fratris filio *Ioanne*, cui tanquam prodigo administrationem Sueuiæ ademerat. Initium cædis fecit *Ioannes* Dux, qui freno arrepto equum retinuit, & pugione in collum adactò, coniurationis focios cohortatus est, qui caput disseuerunt medium, & confoderunt pectus. Sed & parricidæ profugi sua tulerunt præmia, diuinitus retracti ad pœnas. Hunc exitum habuit, *Albertus* Calend. Maij, cum imperasset annis ferè decem. Discant Reges non esse mouenda ciuilia bella rapiendæ dominationis causâ, sine ordine legum, & Deum velle, vt legitimos Magistratus veneremur, simus custodes pacis, non inflati appetamus gradus sublimiores sine vocatione, sed amemus humilia. Multoties enim accidit iuxta iræ diuinæ comminationem, Qui gladium acceperit, gladio peribit. *Æn. Sylu. Hist. Bohem.*

FRIDERICVS Marchio, & Landgrauius occurrit fortè fortunâ *Philippo Nassouio* ad Bornâ, vbi equestri prælio decertant, & Marchio, Nassouium parricidam insequutus, eum suâ manu occidit; Indè hostes cum nemo sumptibus occiso *Alberto* succurreret, paulatim ex his terris discedunt, & Isnacenses, & reliqui spontè sub imperium redeunt, Freiburgenses vi capiuntur,

& quoniam Marchio multis damnis ab Imperatoribus affectus erat, in compensationem horum occupauit Aldenburgum, Chemnitium, & Zuuicauiam, quæ erant vrbes imperij. Cisalpinae gentes, cum nullus Imperator in Italiam veniret, & *Albertus* occisus esset, eligunt sibi suos præfectos Dominos. Ita, Verona eligit *Scaligeros*, Mantua *Passerinos*, Patauium *Carra-rienses*, sic *Estenses* in possessionem Mutinæ venerunt. *Platin.*

A N N O C H R. 1312.

FERDINANDVS Castellæ Rex duos fratres, cædis suspectos ex vinculis causam dicere iussos, capitis condemnat, qui testati Deum, & suam conscientiam, clamant, se innocentes damnari, & tandem *Ferdinando* Regi de iniquitate sententiae latæ in diem trigesimum, diem dicunt quo sibi respondeat coram Christo: Qui paulò post morbo tentatus inuenitur exanimatus in lecto, annos natus tantum 25. cum regnasset annos 17. Succedit ipsi trigesimo die ab istis damnatis. *Alphonsus*, qui regnat annos 38. *Hist. Hisp.*

A N N O C H R. 1314.

PHILIPPVS IV. cognomento *Pulcher* Rex Galliae, dum aprum insequitur, equo excutitur, vnde in morbum incidit, quo moritur die 29. Nouembris cum regnasset annos 23. Succedit ipsi filius *Ludovicus X.* qui regnat ferè sesquialanno. *Annak. Fland.*

A N N O C H R. 1327.

EDWARDVS Rex Angliæ per uxorem *Isabellam* Franciam, & adulterum *Rogierium Mortimerium* in custodiâ captiuus necatur, cuius parricidij post poenas dederunt *Eduardo* filio. *Buch.*

A N N O C H R. 1330.

SERVLÆ Dux bellum infert *Michaeli* Bulgariae Despotæ propter diuortium, quod fecerat cum suâ sorore, & Imperato-

ratoris sororem duxisset, & prælium cum eo committit, quo *Michael Despota* victus est, & trucidatus. Sed tamen *Seruiæ* Dux victoriâ nequaquam feliciter usus est, paulò post enim à suis, vel sciente, vel dissimulante filio, occisus est. *Niceph. Greg.*

ANNO CHR. 1345.

ANDREAS Rex Ierusalem & Siciliæ, filius *Caroli* Regis Hungariæ, biduo antequam regio diademate insigniri deberet, barbarâ immanitate necatus fuit. Tanti viri infandum, & crudele mortis illatæ genus inter alios *Petrarcha*, oratorio stylo sic describit: *O infelix Aversa, verè aversa, nomen ex re sumptum! Aversa, inquam, prorsus ab humanitate & fide, quarum prima homini, secunda regi, & iusto domino debebatur: in te utriusque spreta reuerentia, utriusque in te sacrum gentibus fractum fecidus. In te enim fraude impia perijt Rex tuus, ferro utinam, aut virili morte alia, ut hominum manibus interfectus, non ferarum dentibus atque unguibus laceratus videretur. O iniquo condita, fydere, infausto signata vomere, cæmentis extructa sanguineis, & vipereis habitata cultoribus, magistra urbs crudelium exemplorum. Abunda impietatis, & criminum erat, animatam principis sacrosanctam effigiem, ad imaginem Dei factam, violare tam atrociter, tam superbè: nunc id scelus non in homine quolibet ausa es, sed mitissimum, innocentissimum hominum, & dominum tuum, & ante annos tui sollicitum, tui amantem: rare indolis puerum, magnæ spei Regem, truculentissimè laniasti. Immò non tu, sed in te acres, & immites, dicam homines, an belluæ? an quod aduentitij genus monstri, qui orbem Italicum barbarica feritate maculantes, tuum, suumque Regem non gladio, non veneno, dura licet, ac solita Regum morte, sed velut incendiarium, aut latronem infami laqueo peremerunt, & cuius vertici debitum ac speratum diadema, diuipersa tergiversatione distulerant, eius collo restem & nodos miserabiles iniecerunt: ut exequiarum genera alia, & vita longiore dignissimi corporis ludibria indigna præteream, quæ nostro fortè silentio posterorum notitiæ subtrahuntur. Tu quidem misera Ciuitas, hac perpeffa tuis in penetralibus, quæ omnes terras, & omnia sæcula tri-*

si sunt inquinata memoria . Caterum & culpæ expers , nisi quòd patientiam criminum sæpè consensui proxima est , & nec obfarcire poterat , nec ulcisci , miseratione potius digna , quam odio &c. Causam tanti sceleris alij Ioannæ adulterijs & ambitioni tribuunt ; alij improborum hominum audaciæ , qui iactatis temerè ab Andrea vocibus fuerant lacesciti , inter quos est Clementis vitæ author : Occasio , inquit , huius sceleris specialiter fuisse dicitur , quia ipse tanquam virtuosus , & audax verbo , & factò monstrabat , se velle punire multos , quos videbat criminosos , & malè se habentes , quam primùm dominium dicti Regni ad ipsum peruenisset : de quo malè sibi conscij , & meritò formidantes cogitauerunt aduersus eum , & modo præmisso sibi ipsis præcauere . In quo discant noua dominia acquires , quòd à principio non exasperent , molestant , aut terreant subditos suos , etiam quantumcumque demeritos , neque pandant interiora sui cordis ; sed dissimulent , & potius tales alliciant , eisque blandiantur , donec habeant dominij sui firmitatem , dederintque ordinem , per quem aduersum eos procedere valeant absque sui periculo , & scandalo aliorum ; quia ex opposito modo simili , aut crudeliori perijsse , aut à dominijs suis eiectioni fuisse leguntur .

Sequenti anno Pontifex commisit *Bertrando* è Baucio Comiti Montis Caueosi , vt in necis *Andræ* Regi illatæ participes legum seueritatem exerceret . Sumptum itaque est illius iussu supplicium de *Tralizi* , & *Ebuli* Comitibus , vt regis necis auctoribus , quorum postremum magnum regni , vt vocabant , fenscalcum turpis cum Regina Ioannâ commercij ignominiam ex publicâ famâ notatum refert *Ioannes Villanus* : qui iniecto hamo linguæ , ne loqui possent (Pontifex enim *Bertrando* imperia dedit , vt si Regina , regijque principes criminis participes reperirentur , rem silentio premeret , Sedique Apostolicæ accuratæ circumstantijs descriptam referret , ne regnum in maiores tumultus conijceret , sibi que Reginae iudicium reseruaret) impositi curru lapidibus sunt obruti à furente dolore , & vindictâ populo ; flammisque traditi . *Raymundus* præfectus cubiculi Reginae captus , ac filius , cui à Pace nomen inditum , *Andræ* Regis inter-

interfecti cubicularius publicè, detractis forcipibus carnibus, excarnificati: *Raymundus Cabanus*, & *Nicolaus Mirazanensis* septimo Augusti haud dissimili affecti supplicio: in carceres etià coniectæ duæ foeminæ *Philippa* Reginæ magistra, ac *Sancia Campana*, quæ apud ipsum plurimum gratiâ floruerant; sed harum patrocinium *Ioanna* enixè suscepit: Et certè prætermissum aliquorum fontium supplicium, datis ad *Bertrandum* è Baucio 7. Kal. Decembris literis quæritur Pontifex, præcepitque, vt cum reorum causam iam instruxerit, leges in eos exerceat. Non hæc placarunt *Ludouicum* Hungariæ Regem ægrè ferentem posci quidem administratos sceleris ad supplicium, sed illius auctricem dissimulatione præteriri. Parabat itaque exercitum vlciscendæ necis Andreæ Regis fratris sui cupiditate, ac *Ioannam* Reginam in crimen vocabat vt adulteram. Afferuntur aculeatæ, & ardentes *Ludouici* literæ à *Collenutio*: *Inordinata vita præcedens, retentio potestatis in regno, neglecta vindicta, vir alter susceptus, & excusatio subsequens, neces viri tui te probant esse participem, & consortem.* Cætera vide apud *Odoricum Raynaldum*. Ioannæ necem habebis infra ad annum 1381.

WILHELMVS Comes Hollandiæ, cum ex Borussia redisset bellum Traiectensibus infert, eos duobus præliis vincit, & Traiectum obsidet sex mensibus: inde pace factâ in Frisiam expeditionem facit, vbi infelicitè res gerit, & ab hostibus, immixtis aquis suffocatur die 26. Septembris, & cum absque liberis obiret, soror eius *Margaretha*, quæ nupta Imperatori *Ludouico* erat, vt vicinior hæres Comitatum Hannoniæ, Seelandiæ, & Hollandiæ, adfert domui Bauaricæ, quos obtinuit hæc familia annis ferè octuaginta, donec iidem Comitatus ad domum Burgundicam peruenirent. Præfuit *Margaretha* annis 6. *Trith.*

A N N O C H R. 1346.

EDVARDVS Rex Angliæ Calendis Iulij applicat in Normanniâ nauibus plus quàm mille, multa loca capit, & diripit, ditemque prædam cum captiuis in Angliam mittit. Indè

dè ferè Lutetiæ propinquat, sed cùm Gallus cum exercitū ap-
propinquaret, retrocedit, & prælium tandem conferitur ad syl-
uam Cressiacam die 26. Augusti feriâ 7. vbi sagittarij soli Anglo-
rum totum exercitum Gallorum fuderunt, durauitque prælium
totâ die & nocte insuper, donec Luna occideret, quòd factum
est horâ primâ post mediam noctem. Cecidère in prælio *Ioan-
nes* Rex Bohemiæ, & Rex ex Balearibus insulis, Dux Lotharin-
giæ *Rudolphus*: Carolus frater Regis Galliæ: *Ludouicus* Comes
Flandriæ, & multi alij nobiles; altero die cùm Angli capta signa
Gallorum erexissent, milites Galli tanquam ad amicos appro-
perant, vbi non pauciores, quàm priori die ceciderunt. *Eduar-
dus* post victoriam *Cales* urbem obsidet, quæ obsidio continuata
est vsque in sequentem annum, Galliæ verò Rex *Ludouicus*,
Ludouici Comitis Flandriæ filium baltheo militari cingit, &
Comitem Flandriæ facit, qui præest in variâ fortunâ annis 38.
cùm pater præfuisset annis 24. Bohemi, quòd vterque Rex &
Ottogarus, & *Ioannes* die 26. Augusti ceciderint, eum diem
attrum habent. *Chron. Boem.*

ORCANES Turcarum Rex II. filius *Othomanni*, qui pri-
mus apud Turcas Regis nomen tulit, tantique Imperij
fundator extitit à tenui Galaciæ oppido, quod *Othomanzicū* ho-
die vocatur, *Othomannus* est appellatus, quod nomen postea in
familiam transiisse perspicimus. Is cùm viginti octo annis re-
gnasset fato functus est, *Orcane* filio imperij herede relicto.
Hic magnitudine animi, vi corporis, & cupiditate proferendæ
ditionis patrem æquauit; bellicis autem æque bonis, & malis ar-
tibus, vir dolosus & solers, profusâque in primis, & perenni er-
ga milites liberalitate superauit. Per hunc modum veterano
instructus exercitu, cùm amicitiam, & fœdus cum Ciliciæ Re-
ge ductâ in matrimonium eius filiâ iniuisset, *Michaeli Paleologo*
Constantinopolitano Imperatori graue bellum intulit, adortus-
que demum Prussiam Bythinæ caput, eam urbem obsidione, &
admirandis machinis expugnauit. Sed non diu eâ victoriâ læ-
tatus est, nam in eâ oppugnatione sagittâ ictus, cùm spiculum
humeri ossibus infixum sine vitæ discrimine reuelli nequiuisset,

ob-

obductâ plagâ, febrem, & saniem mortiferam aliquot post menses accersuit, anno eius imperij 22. *Orcani* successit *Anuathes* filius, vir nequaquam maiorum exemplo manu promptus, sed bello, & pace simulator egregius; quippe qui astu, & vigilantia singulari occasiones proferendi imperij opportunissime caperet, nusquam firmâ fide, aut incolumi iureiurando, de quo infra ad annum 1389.

A N N O C H R. 1347

LUDOVICVS BAVARVS XXXV. Germanorum Imper. filius *Ludowici* Comitiss Palatini, & Electoris, atque Ducis Bauarię fuit. Defuncto *Henrico* Lutzelburgio, Electores imperij tandem cum imperium in mensem decimum quartum vacasset, conuenerunt Francofurti Anno Chr. 1314. ubi electio incidit difficilis, & periculosa inter duos competitores & consobrinos *Fridericum* pulchrum (qui ab eleganti, & procerâ staturâ sic cognominatus est) Austria Ducem *Alberti* Imp. filium, & *Ludovicum* Bavarum. Hunc elegerunt Moguntinus, & Treuirensis Archiepiscopi, *Ioannes* Rex Bohemię, & *Wohdemarus* Marchio Brandenburgensis. Ceteri, *Coloniensis*, *Rudolphus* Palatinus ad Rhenum, qui frater erat *Ludowici*, & *Rudolphus* Dux Saxonie opposuerunt *Fridericum*. Ille ut suffragijs superior, mox post electionem coronatus est usitato in loco Aquisgrani ab Episcopo Moguntino: hic verò minori Comitatu Bonne coronam accepit à *Coloniensi*. Hinc Germania in factiones distracta, bellumque intestinum ortum, quod annis 8. fortunâ variâ, euentuque ancipiti gestum est. *Bauarus* tandem imperij æmulo sublato, cum exercitu Italiam ingressus, Imperatorem se spreto Pontificis consensu appellauit. Diadema primò ferreum Mediolani ab Archiepiscopo sumpsit: deindè cum Roman venisset, coronatus est cum coniuge *Marghareta* Anno Christi 1328. die 6. Ianuarij per Cardinalem *Stephanum Columnam*, consentiente Senatu, Clericis, populoque Romano, Papa verò (qui tum in Gallijs commorabatur) reclamante. Denum Anno Imperij 33. fertur *Ludovicus* veneno intoxicatus à viduâ *Alberti*

Au-

Austraci, cùm quâ familiariùs conuersari consueuerat, quod cùm vomitu eijcere non posset, vt corpus roboraret, venatum abiit: vbi dum vrsus ingentem impetit, maximo impetu de equo præcipitatur, & paulò post die 11. Octobris moritur. Sepultus Monaci in Bauariâ. Succedit *Carolus IV.* qui imperat annos 32. *Onuph.*

A N N O C H R. 1349.

DEfuncto *Roberto* Siciliæ Rege, *Ioanna* eius vxor interfecerat maritum suum *Andream*, fratrem *Ludouici* Regis Hungariæ; quapropter *Ludouicus* bello persequitur *Ioannam*, & eam regno Apuliæ pellit. *Bonf.*

A N N O C H R. 1357.

SOLEIMAN filius *Orcanis* Regis Turcici, cum paucis militibus per Hellespontum transijt in Thraciam, & captiuo Græco ductore castrum quoddam occupat, & paulò post messis tempore pluribus militibus accitis castrum illud firmat, cum præfecto Calliopolis pugnat, vincit, & Calliopolin deditione capit. Hæc Imperator *Ioannes* adeò spernit, vt diceret, vini amphoram tantum amissam esse, & stabulum quoddam porcorum; sed quid hoc modo amissum fuerit, euentus docuit. Sequenti anno dum *Soleiman* leporem insequitur, excutitur equo, & moritur. Pater eius *Orcanes* post duos menses, & ipse obiit, cùm regnasset annos 31. Succedit ipsi filius alter *Amurathes*, qui sedem regiam in Prusiâ figit, & regnat annos 32. *Annal. Turc.*

A N N O C H R. 1361.

GERARDVS Comes Montensis, & *Arnoldus* Comes de Blanckenheim in hastiludio Coloniae se se mutuò impetentes, dum neuter satis cauet, ambo alterius lanceâ simul confixi sunt. *Trith.*

A N N O C H R. 1362.

PETRVS Castellæ Rex clade afficitur à Mauris, multi occisi, captique sunt; nihilominus tamen Grantiæ Rex foedus cum eo facit, sed *Petrus* eum fraude interceptum trucidat, cum paulò ante *Blancam* vxorem occidisset. *Marian.*

A N N O C H R. 1364.

CAROLVS Blesensis, & *Ioannes* de Monteforti, cum diu certarent de possessione Britanniae, prælio decertant die 29. Septembris, in quo *Carolus* Blesensis ingenti clade vincitur, & trucidatur, atque ita *Ioanni* Montifortio Britanniam relinquit. *Annal. Fland.*

A N N O C H R. 1367.

PETRVS Castellæ Rex, exul, & pulsus à fratre notho *Heinrico*, auxilia impetrauit ab Anglis, quorum ope Pyrenæos montes superat, & Pampelonem venit. *Heinricus* collecto exercitu se se ipsi opponit, & prælio concertat die 3. Aprilis, & vincitur, fugitque in Galliam. *Petrus* recuperato regno, *Principes* Ciuitatum, qui deditionem ad *Heinricum* suaserunt, omnes interfecit, & odium subditorum auget. Aliâ vice *Heinricus* cum *Petro*, qui suum ipsius regnum vastabat, & Anglos, quibus stipendia non soluerat, dimiserat, pugnat, vincit, & *Petrum* fugientem fraudeque interceptum capit, & die 23. Martij securi percutit, cum regnasset annis 19. Hinc alij hostes exorti, qui ius sibi fumebant in regnum Castellæ, sed *Heinricus* tempore & industriâ prior reliquos compressit, regnatque annis 13. *Mariana.*

A N N O C H R. 1371.

WENCESLAVS Dux Lutzemburgensis, & Brabantiae mouet bellum *Wilhelmo* Iuliacensi, leui de causâ prælio cruento dimicatur die 21. Augusti, in quo *Wenceslaus* capitur cum plurimis alijs. Occiditur *Guido* Comes Fani Pauli, item

M m

Eduar-

Eduardus Dux Geldriæ cadit, cum decem annis præfuiſſet : ſuccedit iſi frater *Reinaldus*, qui hiſce decem annis captiuus fuerat, qui tamen poſt tres meſes etiam moritur, nullo relicto hærede, die 6. Decembris. *Annal. Fland.*

A N N O C H R. 1373.

MAGNVS Dux Brunſuicenſis, qui nullum bellum vnquam feliciter geſſerat, tamen Comitẽ Schonbergenſem bello petit, à quo trucidatur *Spang.*

A N N O C H R. 1381.

CAROLVS III. primùm Dyrrachij Princeps, poſteà Rex Sicilia, regio diademate Pontificiâ manu ab *Vrbano VI.* redimitus, & Senator Vrbis creatus fuit, vt Romanorum copijs ad eripiendum, abſtrahendumque ex ſchiſmaticæ Reginæ manibus regnũ fultus eſſet. At *Ioanna*, vt referunt vetuſta diaria *Heſſ. Pignar.* dolore furens 22. Martij die Neapolitanę vrbis Proceres exciuit, inque lachrymas effuſa belli ſubſidia popoſcit, atque eius vir *Otho* Caroli aduentum præſentiens 14. Maij ſigna ad regni limitem promouit, quaſi in Romanum agrum irrumperẽ pararet: ſed 24. Iunij à S. Germani oppido propulſatus eſt à Carolo, qui indè Nolaſe recepit, atque vndecimâ Iulij die cum Neapolitanis ad ſe excitis pactiones iniit. Breui ad ſpem ſubindẽ euentus reſpondere *Carolo*, populis in eius fidem, ac poteſtatem venientibus, atque idẽ *Othone* Brunſuicenſi pugnam inire non auſo, exercitum Neapolim 19. Iulij duxit, moxque à populo patefactę illi vrbis portę. Exceptus triumphatoris more Neapoli *Carolus* Reginaſ in arce munitiſſimâ cui *Oui* nomen inditum, obſidione cinxit, cum *Otho* præcipiti fugâ per pontem dilapſus Auerſam ſe recepiſſet: tum verò perterrita *Ioanna* miſſo vigefimo Auguſti die *Vgone Sanſeuerinate* interprete, in deditiõnem *Caroli* ſe venturam eſt pollicita, ni labente quatrinduo eam *Otho* Brunſuicenſis liberaret. Is itaque inſtructâ triplici acie Reginę opem ferre 24. Auguſti conatus eſt; ſed in primâ certaminis impreſſione, amiſſis pluribus è ſuis, caſoque Comite Montif-

tisferrati, ab hostibus circumfusus ruente equo in terram euolutus captusque, & in carcerem coniectus est: quo aduerso casu consternata Regina, siue blandis verbis à victore *Carolo* delinita, suisque obcæcata sceleribus, se suâque vnâ cum arce *Carolo* permisit: ad quam periculo liberandam seriùs, nimirum decima Septembris, decem Prouincialium triremes ad portum appulerunt.

Sequenti anno immissi ab Antipapâ Ludouici Andegauensis in Italiam irruptio grauem Ecclesię intulit terrorem, qui postea illo pereunte, dissipatoque exercitu euauit; sperataque Gallorum præsidia *Ioanna* Regina regio honore deiectæ exitium pepererunt: *Carolus* enim firmando folio intentus, vt *Ioanna* studioforum spes elideret, ac nouandarum rerum occasionem remoueret, cum iam Aquila, & Montorij, Liciensis, & Cuperfanus comites rebellassent, vt refert *Hector. Pignat.* infelicem mulierem interfici iussit. Necis genus aliqui fuisse scribunt, laqueo fractas ei fuisse ceruices, dum in sacello flexis genibus preces fundebat, quod *Theodoricus à Niem* affirmat: alij verò impresso ore puluino, atque intercluso spiritu substragulis præfocatum, alij necatam fame, aut iugulatam tradunt; quâ de re hæc Clementis pseudopontificis rerum gestarum anonymus author monumentis consignauit: *Ioanna Regina immaniter fertur interempta fuisse per ministros dicti Caroli. & sic fieri ordinantis: modus autem interemptionis suæ variè extitit narratus, nam aliqui dixerunt ipsam strangulatam, aliqui sub vna culcitra supposita, ligatiffue manibus, & pedibus suffocatam.* Extitit is tristis, ac tragicus Ioannę Reginaę exitus, non dissimilis ab eo, quo *Andreas* eius primus maritus ab ipsâ fuerat interemptus: Si quis, quæ fecit patitur, iustissima lex est, scripsit *Suidas*. Eius corpus in templo S. Clarę septem dierum flexu spectandum populo propositum, ne quis scilicet illius spe, & desiderio arma moueret. *Raynald.* *Caroli* infelicem, & tragicum exitum habebis infrâ ad annum 1386. In eadem Ecclesiâ S. Clarę Neapoli, hoc insculptum est Epitaphium:

Inclita Parthenopes iacet hic Regina Ioanna

Prima, prius felix, mox misera minus.

Quam Carolo genitam multavit Carolus alter,

Qua morte illa virum sustulit ante suum.

Obijt 1382. die 22. Maij. Indictione quintâ.

MAGNVS Dux Moscouiæ tercentum millibus bellatorum succinctus in Liuoniam maximo terrore irrupit. Sed Catholicis diuinum patrociniū non defuit: præfectus enim arcis obfesse, cū totam noctem precibus ad Deum fundendis consumpsisset, mane emissō ex arce iaculo Imperatorem confixit: cuius cædis casu in fugam se coniecere. funestum ac luctuosum Principis casum deplorantes. Cuius prodigij historiam *Tilmanus Bredebanchius* narrat.

A N N O C H R. 1384.

LVDOVICVS Comes Flandriæ in contentione cum *Ioanne* Biturige vulneratur pugione die 6. Ianuarij, ex quo vulnere moritur die 9. Succedit socero *Philippus* Dux Burgundiæ. *Annal. Fland.*

A N N O C H R. 1385.

BERNABO Dux Mediolanensis cū principatum tyrannide suâ fœdaret, iniquisque bellis toties Romanos Pontifices vexaret, tandem capitur vnâ cum filijs dum *Ioanni Galeatio* nepoti, & genero vasserrimo homini religiosam peregrinationem fingenti occurrit: tum Bernabonis ædes pretiosissimâ refertæ suppellectili plebi expositæ sunt, vt diriperentur, quo illius latrocinij societate *Galeatio* ipsi obstrictior esset: reliquæ verò opes amplissimæ, quæ in arce non sine multorum fufis lachrymis cumulata fuerant, in proditionis præmium cesserunt. Vt verò facinoris inuidiam à se remoueret *Ioannes Galeatius*, crimen proditionis retorfit in *Bernabonem*, ac veluti conuictum sustulit, vt refert S. Antoninus: *Non post multos, inquit, dies in carcere illum veneno perire fecit, sicque crudelissimus Tyrannus in multis pro-*
ditōr

ditor persecutor Ecclesia secundum exigentiam operum suorum mercedem congruam recepit Bernabo ipse . Addit Corius illum cum sensisset propinatum sibi venenum infusum iusculo , criminum acerbissimè planxisse , sacramentisque se muniuisse , atque interruptis suspirijs reperijssè hæc verba : Cor contritum , & humiliatum Deus non despicias . Adiuncto paternæ ditioni Bernabonis principatu *Ioannes Galeatus* regiam dignitatem exambiuit , quam cum ab *Vrbano* , quem amplissimis muneribus denuncire est conatus , obtinere non posset , haud leuia in eum odia concepit , proferendique imperij cupidus occupatâ fraude *Veronâ* , *Scaligeros* , tum *Patauio* compulso ad deditionem , *Carrarienses* euertit , magnumque *Italiæ* , ac præsertim *Etruriæ* tyrannidis suæ terrorem iniecit. *Raynal*.

A N N O CHR. 1386.

CAROLVS III. Rex *Siciliæ* , de quo supra , anathemate percussus ab *Vrbano VI.* , regioque iure priuatus , eo quòd cum coniuratis sentiret , *Ecclesiasticæ* sententiæ cum hoc anno sentit , atque ob læsam Pontificiam Maiestatem pœnas diuino Numini dedit , raptumque Hungaricum diadema suo cruore tinxit , quâ de re *Gobelinus* : *Quia* , inquit , *benedictionem Domini Urbani Pape* , qua alias regnum *Siciliæ* adeptus erat demeruit , *benedictio* elongata est ab eo , & *maledictio* eiusdem Domini Urbani , sicut aqua ingressa in interiora ipsius facta est ei sicut vestimentum , quo opertus in vita , nec morte quidem interueniente exutus est . Nam postquam magnam *Hungariæ* partem contra *Sigismundum* sibi vendicauerat , ab aduersarijs *Sigismundo* fauentibus inter fideles sibi commixtis in castro quodam sibi subdito , dum se securum credit , gladio subito percussus , interijt . Adscribit etiam *S. Antoninus* *Caroli* necem diuinæ vindictæ ob scuitiam nempe ab eo adhibitam in *Ioannam* , à quâ materno studio educatus prouectusque fuerat , ob tyrannidem , vitiumque ingrati animi in *Vrbano* , à quo regijs apicibus fuerat exornatus , ob contemptum sacrarum censurarum , vnde plurium regnorum dominus sacra terra tegi non meruit . Ex *Ioanne* quidem necatè inuidiâ *Elisabetham* ,

Hun-

Hungarię Reginam ad comparandas *Carolo* insidias ferunt stimulatam, cū ipsi à régio iam folio deiectę insufurratum esset, vt *Ioanna* meminisset, iniectusque terror non disparis calamitatis, recuperandęque simul pristinę dignitatis cupiditas illam vret. Pręcipuo itaque Palatino Garo consiliorum consorte adhibito, instructus est armis & audaciâ *Blasus* cognomento *Forgach* miles fortissimus, qui *Carolo*, haud pridem Hungaricâ coronâ à Strigoniensi Archiepiscopo redimito, in Reginarum Hungarię edes excito, caput ceruicibus ense abscidit; moxque eius Comites Itali atrocissimo casu perculsi se se in fugam dederunt. Neque illius infelicitis casus pręsagia defuisse referunt, cū *Carolo* regiâ inunctione delibuto sacrum S. Stephani vexillum, quod pręferri nouis Regibus consuevit, portę testudinis casu illisum in varias partes laceratum concidit; eodem verò tempore, quo Neapoli & Florentiæ ob susceptam à *Carolo* Hungaricam coronam publicâ lætitiâ celebrabatur Nuntij de eiusdem Regis cęde delati fuere. Quâ in re fallaciam humanę felicitatis perpendens S. *Antoninus*, hæc grauitè pronunciat: *Quia gaudium hypocrita, scilicet mundi, suauis apparentis, & non verè existentis, transit ad instar puncti, vix tanta festiuitas finem habuerat, & luctus, & gemitus populo nunciatur de morte ipsius Caroli, & in dolorem, & fletum versa est cithara.*

LEOPOLDVS Dux Austrię, Sempachium vrbem obsidere conatus, eodem die ad vrbem illam venit, quo 1400. pedites ab Heluetijs vrbi pręsidio mittebantur. *Leopoldus* hosce aduenientes solo equitatu aggreditur, sed turpissimè vincitur, & trucidatur, reliqui dissipantur, & castra cum omni apparatu capiuntur. *Trish.*

A N N O C H R. 1388.

WENCESLAVS Saxonię Dux & Elector, cū ante quadriennium defuncto fratre Ducatum Lunęburgensem acceperet, ac soli Cellenses ad Ellerā fluuium ipsi ibidem resisterent, illorum vrbem obsedit, vbi vulneratus oppetijt die 17. Maij anno 23. Electoratus; succedit ipsi filius *Rudolphus*, qui prę-

præst annis 31. Intestini motus ingentes in Germaniâ exoriantur, cum Ciuitates Sueuię, Bauarię, & Francię contrâ Principes Germanię conspirant. Principes sibi metuentes statuunt, à quouis principe vicinas Ciuitates esse oppugnandas, atque ita *Eberhardus* Comes Wirtenburgensis, ciuitatum Sueuicarum exercitum fugat, propè oppidum Willam, sed tamen sine suorum clade. Filium enim Vlicum in pugna amittit, quę accidit 23. Augusti; indè cum Wirtenbergenſis victoriã persequeretur, ciuitates pacem petunt, & pecuniã luunt. Palatinus Elector, auditâ hac victoriã, Moguntienſes, Wormatienſes, & Spirenſes, qui iam Palatinatum vastabant, etiam prælio aggreditur, ineunte mense Nouembri, eosque vincit, & multos capit, quorum sexaginta in fornace lateritiã cremat, reliqui pecuniã se redimunt. Nobiles de Croneburg Francofurtenses, qui sibi bellum inferebant, debellandos sibi sumunt, eos prælio vincunt, multos capiunt, qui septuaginta millibus florenorum redimuntur, atque ita foedus hoc perniciosum discussum est. *Spang. Trith. & alij.*

ANNO CHR. 1389.

AMVRATES I. Turcarum Rex Tertius, sicâ transfossus, & interfectus est à Christiano quodâ ex Lazari Bulci Seruię Despotę exercitu in castris ad cãpos Cosouę anno regni 31. postquã (vt *Laonicus Ghalcondyles* de eo scriptum reliquit) bella maxima, numeroque 37. in Europâ, & Asiã gessisset, & in nullo victus succubuisset. Huic *Iacube Zelebi* filio ipsius à proceribus dolosè interfecto, alter filius *Baiazetes I.* Turcarum Rex quartus, consentientibus omnium suffragijs, in regio solio suffectus est. Eodem fermè tempore *Lazarus Bulcus* Seruię Despota à *Baiazete* Turcarum Imperatore prælio in campis Cosouę victus, & captus, ac vindicandę mortis *Amuratis* patris causâ in conspectu ipsius frustulatim concisus est. *Leonclau.*

ANNO CHR. 1390.

IOANNES Castellæ Rex, ludibundus quasi equo excutitur, & moritur die 9. Octobris, cùm regnasset annos 11. menses 6. Succedit filius *Henricus* puer vndecim annorum qui regnat tantum annos quinque. *Marian.*

ANNO CHR. 1393.

Quinque *Nobiles* Lutetię, stupâ pice illitâ vestiti, vt syluestres homines, vel Satyri viderentur, mediâ nocte choreas agunt, assumuntque in hanc societatem Regem, eodem modo vestitum; quibus *Aurelianus* patruus Regis ioci causâ facem admonet, sed hoc modo quatuor *Nobiles* planè sunt cremati, Rex vix seruari potuit. Nomina eorum in annalibus extant: factum in ædibus Reginae, in suburbano *D. Marcelli*, die 28. Ianuarij feriâ tertiâ. *Annal. Fland.*

ANNO CHR. 1395.

IOANNES Aragonię Rex, dum venationibus dat operam, portentosæ magnitudinis lupâ, siue spectro potius, territus moritur 19. Maij; succedit ipsi *Martinus* frater, qui tum aberat in Siciliâ. Sed Comes *Fuxensis* similiter magnas copias cum auxilijs Regis Galliæ educit, vt Aragoniæ regnum occupet, sed prohibitus comiteatu, mense Ianuarij sequentis anni, inglorius in Galliam redit. *Marian.*

ANNO CHR. 1397.

THOMAS patruus *Richardi* Regis in Angliâ detestabatur patruelis sui Regis ignauiam, cumque dehortabatur: sed Rex per insidias patrum capit, & strangulat. *Pol.*

ANNO CHR. 1399.

HENRICVS filius Ioannis Lancastræ, exhereditatus, à Baronibus Angliæ reuocatur, qui etiam *Richardum* Regem capit, quem Barones ad perpetuos carceres damnant; sed ipse cum

eum mori cogit, & inauguratur Rex die 13. Octobris, vocaturque *Henricus IV.* regnatque annos 13. *Richardus* regnarat annis 22.

A N N O C H R. 2400.

DAVID Regis Scotiæ filius, quod libidinosus viueret, à patruo in carcerem conijcitur, & fame necatur. Sequenti anno Scoti in Angliam irrumpunt, & Northumbriam vastant, sed prælio à Rege vincuntur die 7. Maij, in quo flos nobilitatis Scotiæ perijt. *Annal. Scot.*

A N N O C H R. 1401.

SIGISMUNDVS Hungariæ Rex, Barones 32. rebelles sibi in Hungariâ occiderat, quapropter à subditis captus, viduæ cuidam, cuius maritum cum reliquis occiderat, captius datur, vt seruetur, donec ordines regni de eius supplicio statuant; sed *Sigismundus* persuadet viduæ, vt dimittatur, quo facto recuperat regnum, & viduæ filios ad summos honores promouet. *Æneas Syl.*

A N N O C H R. 1402.

BAIAZETES I. Turcarum Rex IV. crudelissimè omnia omnibus eripiens, cum urbem Constantinopolim obsidione cingeret, & præ oculis hominum nullum auxilium, vel liberatio adesset, Deus contrà eum excitauit *Tamerlanem* Regem Tartarorum, qui infinitam armatorum multitudinem in regionem eius irruit Ann. Chr. 1399. & multa loca vastauit. Initio *Baiazetes* filium suum cum magno exercitu ei obuiam misit in regionem Cappadociam; ibi pugnam instruxerunt, sed Turcæ victi sunt, & filius *Baiazetis* à Tartaris captus, statimque morti traditus est, cæteri milites etiam plerique interfecti sunt. *Baiazetes* obsidionem soluit, & ipse assumptis omnibus copijs, *Tamerlani* obuiam in Asiam profectus est. Habuit in exercitu trecenta millia equitum, & ducenta peditum. Castrametatus est eo in loco, ubi olim *Pompeius Magnus* Mithridatem vicerat, nempe ad Stellam mon-

tem in Gallicię Bithinięque confinibus . Hoc loco atrox prælium commissum est, in quo ex vtraque parte plusquam trecenta millia hominum ceciderunt , & *Baiazes* victus est fraude Tattarorum suorum euocatorum, qui in ipsâ pugnâ sua signa ad *Tamerlanem* transfulerunt, quòd & fecerunt multi alij Principes, qui *Baiazetem* oderant : Solus Despota Seruix fideliter genero *Baiazeti* adhæsit, qui postea fugâ euasit . *Baiazes* igitur captus, & ad *Tamerlanem* deductus, humaniter initiò habitus est . Dum verò animum victoris acerbiorẽ reddidit, responsione insolentiorẽ, quã dixit, se si *Tamerlanem* ita cepisset, caueâ ferreâ inclusurum , ipse aureis compedibus vinctus caueâ includitur : denique conscensurus equum, eo pro scabello utebatur , & in ludibrium per totam Asiam eum circumducebat , egregium, & admirandum humanarum rerum spectaculum . Cùm autem aliquando deprecatio fieret , vt *Tamerlanes* excellentiæ illius vellet parcere, respondit: non punio eum vt Regem clarum, sed sicut tyrannicum latronem. *Baiazes* ita in hac miseriâ mortuus est . Nam in caueâ habitus, cùm *Tamerlani* quoties equum conscenderet, scabelli loco fuisset, & vinctis post tergum manibus, ossa, & micæ cum canibus sub mensâ *Tamerlanis* vorantibus, rosisset; vxori etiam contumeliæ innumere illatæ essent, quę ferè seminuda alijs ministrare coacta , non amplius ferens ignominias, & misérias, ac omni spe libertatis à *Tamerlane* impetrandę ammissâ, mærore ad desperationem veluti adactus, mortem sibimetipsi consciuit, & caput caueæ ferreæ, quâ tenebatur inclusus , tandiũ allisit, donec perfracto cerebro fremens, ac frendens expiraret, anno captiuitatis quarto . Huic anno sequenti successit *Solymanus I.* filius natu maximus, *Turcarum* Rex quintus . Iste *Tamerlanes* genere Parthus, gregarius miles, adèò inter suos mentis vi & corporis agilitate excelluit, vt breui temporis spatio multarum gentium Dux fieret , & mille & ducentos equites in aulâ suâ aleret . Nam felicissimo rerum successu *Mediam*, & *Scythiam*, *Persiamque*, Rege earum trucidato, armis subegit : *Mesopotamiam* inuasit, & *Armeniam* transitoque *Euphratē* : cum quadringentis millibus equitum , &

sexcentis millibus peditum minorem Asiam obruit. In obsi dior-
nibus vrbiū; primâ die albo tentorio vsus: secundâ rubeo, ter-
tiâ nigro. Qui se se dabant in albo sedenti, salutem conseque-
bantur: Rubeus color moriendum patribus familias indicabat:
Niger Ciuitatis excidium, & omnia in cinerem conuertenda.
Interrogatus aliquando ab homine Genuensi, qui ei familiaris
erat, cur tantâ crudelitate vteretur? commotus, ac veluti fu-
rens distortâ facie, ac spirantibus ignem oculis, respondit: *Tu
me hominem esse arbitraris? ira Dei ego sum, & orbis vastitas: ca-
ueto ne post hac mihi occurras, nisi velis interrogationis tue pœnas
dare?* Curriculum eius non aded fuit longum, sed hoc breui
spatio tamen vim, terroremque terrarum Orbi magnum iniecit.
Obijt anno Chr. 1404. relictis duobus filiis, tanti imperij suc-
cessoribus, & tot regnorum, & Prouinciarum hæredibus, qui
cum odijs, & bello intestino digladiarentur, eadem facilitate tot
regna amiserunt, quâ pater ea sibi acquisierat, adque priores
suos dominos redierunt: Et vt *Tamerlanes* terrori mortalibus
fuit viuus, ita terroribus vmbrarum, & fremitibus horrendis fe-
pulchrum eius circumsonuit. *Æn. Syl. Annal. Turcic. Laonnic.*

ANNO CHR. 1403.

SOLYMANVS I. Turcarum Rex quintus, *Baiazetis* filius,
collegerat exercitum in Europâ & bellum facit fratri *Issem*
ipsumque sequitur in Asiam, vbi eum vincit, & trucidat, cum
ferè quatuor annos regnasset, vt *Laonicus* habet, sed eodem
tempore *Musa* tertius frater, à *Tamerlane*, vbi cum patre cap-
tus fuerat, dimissus in Asiam venit, & quoscumque potest *Soly-
mano* hostes facit, sibi que exercitum parat. Proficiscitur etiam
ad *Lazarum* Seruię Despotam, auum maternum, eumque insti-
gat ad bellum secum suscipiendum, promissis multis muneribus,
& obtinet auxilia, venitque *Adrianopolim*, vbi Rex constitui-
tur. Indè cum fratre *Solymano* propè *Constantinopolim* pu-
gnat, eumque vincit. Sed *Solymanus* victus cum quingentis fe-
rè se abscondit propè *Constantinopolim*; indè fratris *Muse* ca-
stra irrumpit, ea occupat, & *Musam* reuertentem reijcit, qui de-

sertus à militibus fugit, & *Solymanus* Adrianopolim, aliaque loca recuperat, regnatque annos septem, donec in odium veniret, ex voluptatibus, quibus se se dederat: quapropter à militibus deferitur, qui ad *Musam* fratrem *Solymani* defecerunt, *Solyman* desertus à fratre capitur, & trucidatur Anno Chr. 1410. *Musa* verò retinet regnum annis tribus. *Annal. Turc.*

A N N O C H R. 1405.

CARCARIVS dominus Patavij, in carcere strangulatur, cum Veneti eâ Ciuitate potirentur die 23. Nouembris. *Iustin.*

A N N O C H R. 1407.

IOANNES Burgundiæ Dux, Aurelianum Ducem patruelem, quòd coniugem de stupro appellasset, curat interfici die 22. Nouembris Lutetiæ, & sequenti anno Burgundus cum exercitu in Gallias venit, coram Rege causam cædis dicit, & absoluitur. *Annal. Fland.*

A N N O C H R. 1411.

ORCHANES filius *Solymani I.* à Musæ Turcarum Rege strangulatur, cum Græcorum Imperator à *Musa* obsidione cinctus, in Asiam misisset ad illum adducendum. *Laon.*

A N N O C H R. 1413.

MVSA ZFLEBIS VI. Rex Turcarum, cum *Mahumete* penultimo filio Baiazetis prælio congreditur. *Mahumetes* in pueritiâ, ne à fratribus interficeretur, iussu tutoris sui artificium faciendarum chordarum didicerat: iam cum adoleuisset, exercitum contrahit in Carmaniâ, & tandem Asiæ imperium inuadit, indè foedus facit cum Imperatore Constantinopolitano, & traiecit in Thraciam, vbi vincitur à *Musa*, quapropter refugit Constantinopolim, & indè in Asiam. *Musa* insecutus cum fuisset, sed impeditur à Constantinopolitano, qui omnes portus præsidij firmauerat. Sequenti anno *Mahumet* exercitum reparat,

rat, & venit iterum in Europam, ibi priusquam acie congregarent, *Chafanus* socius *Musa* Regis ad Mahumetem transfugere conatur. *Musa* verò hoc videns, transfugam occidere parat, sed à ministro Chasanis hærum tutante, manu truncatur, quo conspecto Turcæ eum repudiant, & ad Mahumetem transeunt, qui fratrem Musam laqueo strangulat, cum annos tres, & menses sex regnasset, & *Mahumet* regnat annos octo. *Laon.*

A N N O C H R. 1414.

LANTILAVS, siue *Ladislaus* Rex Neapolitanus ex Hungariæ Regibus oriundus, cum iam opibus, reliquâque potentia plurimum polleret, arma cepit aduersus Tyrrhenorû regnum atque adeò contrà reliquam Italiam, ubique præclara facinora designans. Et quidem mouens exercitum contrà Tyrrhenorum urbem *Florentiam*, eamque obsidens expugnare nitebatur. Cuius rei integram historiam sic *Laonicus* describit. Cum autem, inquit, in longum vrbs obsidio extraheretur tempus, & obsessi iam ad extremam venissent necessitatem, ferunt eos in colloquium venisse cum Rege, petentes pacem: promittentes interim se promptos, & paratos esse facere quæcumque imperasset, saltem pacem daret petentibus. Quorum precibus victus, postulauit ciuis cuiusdam filiam formâ excellentem omnes quæ tum in eâ vrbe formosæ habebantur. Hanc cum accepisset formæ elegantiam omnes superare (fert enim vrbs ista mulieres in primis formâ præstantes, virginesque venustissimas) eam petijt sibi vxorem dari, cum in colloquium cum Tyrrhenis super pace iungenda venisset. Erat enim Rex ille inter cætera intemperans, & libidinosisissimus, & tantum insaniebat amore mulierum. Iusserunt itaque Tyrrehi, vt pater virginis eam quam pulcherrimè exornatam Regi traderet. Aiunt, puellæ patrem fuisse medicum insignem, adeòut facilè omnes eâ facultate superaret. Cum igitur multa tentaret, nec tamen posset vllâ ratione sibi consulere, quin filiam Regi daret, commiscuit cicutam, quam potuit efficacissimam. In istâ namque Italiæ vrbe cicutam commiscere solent efficaciorẽ, quàm in reliquis vrbibus,

Ac-

Accepit & pannum, quem cicutę immerfit, vt venenum imbiberet. Quo factō pannum veneno imbutum filiæ dedit: monens, vt vbi Rex cum eâ concubuisset: ipsa panno isto mentulam eius quàm decentissimè abstergeret. Hunc igitur cū accepisset pannum auro exornatum, spectaculoque dignum, eum diligenter custodiuit, vt Regi sicut pater præceperat, post concubitum inferuire posset. Ducentes igitur virginem istam, obtulerunt eam Regi, qui visâ, formę pulchritudine captus, obstupuit: amoreq; ardens, cum eâ Veneris fœdus iniit. Puella autem iussa patris faciē, multis blandimentis adhibitis, panno Regis mentulam absterfit. Quo cū esset tactus Rex, in humorem nonnihil resolutus, in febrim incidit acutissimam, & continuò expirauit. Etiam puellam esse mortuam tradunt, cū etiam ipsam cicutā per humorem diffusa contagio infecisset. Regis exercitus, vbi primū ipse mortem obiit, dilapsus domum rediit: & Florentia obsidione liberata est. Quidam Itali perhibent, non patrem pannum infectum veneno puellæ tribuisse, verū Senatum vr̄bis eam exornasse quàm pulcherrimo ornatu, vt formosissima Regi appareret: eundem etiam Senatum pannum dedisse. Sed hæc hætenus, quia turpia sunt, dixisse sufficiat. Post obitum Regis, cū vxor eius admodum inquietaretur propter regnum ab Italis, nec non regionis Duces ipsi plurima negotia facesserent, nupsit *Rhainerio* Andegauenſi prouinciæ Regi, Gallorum Regis patrueli, eique regnum Neapolitanum tradidit. *Laonic. Bonf. En. Syl.*

A N N O C H R. 1415.

ANTONIVS Dux Brabantix, vnâ cum Aurelianensi Duce, Anglos Galliam miserè vastantes, ferè omni comœatu intercludit; sed cū eos nimium vr̄get, & cum desperatione pugnat, vincitur, Anglorum decem millia erant, qui in acie decem millia Gallorum trucidant, decem millia capiunt. Cecidit in acie *Antonius* cum fratre *Philippo*: reliquit Dux duos filios, *Ioannem*, & *Philippum*. Accidit clades propter Azincurt, die 25. Octobris. *Chron. Belg. & Flander.*

AN-

A N N O C H R. 1417.

CAROLVS filius Caroli Regis Gallia, Delphinus, veneno extinguitur die 5. Aprilis feriâ secundâ post Dominicam Palmarum. *Suffrid.*

A N N O C H R. 1418.

WILHELMVS Comes Hollandia interficitur, quapropter Ioannes Episcopus Leodiensis, eius frater, missis legatis ad Concilium Constantiense resignat Episcopatum, ducitque vxorem, & Comitatum Hollandia inuadit. *Suffrid.*

A N N O C H R. 1419.

RDOLPHVS Dux & Elector Saxonie iussu Imperatoris legatione fungitur in Bohemiâ, vt ipsos ad Ecclesie vnionem reuocaret; sed seditiosi quidam ne aliquibus persuaderet, eum tollendum censuerunt, & cum ferro non possent, veneno eum peremerunt, qui mortuus est die 11. Iunij cum Electoratum administrasset annis 31. Filios eius *Wenceslaum*, & *Sigismundum* dormientes turris Sueidnicia ad Elistrum oppresserat, ideo succedit frater *Albertus*, qui praeuit annis tribus. *Spang.*

A N N O C H R. 1422.

ALBERTVS Saxonie Dux & Elector vltimus ex familia *Anbaldina*, cum animi causâ venatum iuisset in saltus Lochauios, & cum vxore ac gyneco in casulam rusticam diuertisset, orto incendio nocturno, vix per fenestram nudus euasit, morboque è terrore contracto, paucis post diebus nullo relicto hærede: cum durasset dignitas Electoratus in antiquâ, & illustri familiâ *Anbaldina* annis amplius 200. Atque ita ditio hæc ad imperium recidit, & *Fridericus* Elector Brandeburgicus nomine Imperatoris ditionem illam, cuius caput est Witeberga occupat, & præsidij munit. *Cranz. Fab. Chron.*

A N N O C H R. 1423.

MVSTAPHA Solymani filius, superioribus annis bellum patruo facere conatus est; sed cùm omnes propter æquitatem fauerent *Mahumeti*, frustrè operam impensus est, & à Græcis captus, in carcere vsque ad mortem Mahumetis detentus fuit. Quò mortuo Græci liberarunt captiuitate Mustapham, contrà filium Mahumetis Amurathem; Hic verò legationem misit ad *Emanuelem* Græcorum Imperatorem, monuitque fœdera esse seruanda. Sed *Ioannes* filius nuper Augustus creatus, putauit vtramque partem esse fouendam, vt mutuis certaminibus atterrentur, atque ita Constantinopoli Mustaphæ iunguntur, qui cùm videretur regnum firmasse in Europâ, in Asiam transit ad pellendum *Amurathem*; sed rumor ibi spargitur Constantinopolitanum defecisse ad Amurathem, & ita deseritur à militibus, & Amurathes insequitur fugientem. Cùm verò obstantibus Græcis cum exercitu mare transire non posset, Genuensem nauem inuenit, & Gubernatori mercedem persoluit quantam voluit, & *Mustapham* capit, eumque laqueo strangulat, cum ferè annis tribus regnasset. *Laon.*

A N N O C H R. 1424.

MVTIVS ATTENDOLVS cognominatus *Sfortia* Cotignolæ in Romandiolâ natus, è Patriâ adhuc adolescentulus discedens, sub *Ioanne Aucuto*, & *Alberico Barbiano* in diuersis bellicis expeditionibus tam mirabile sui fortis animi specimen dedit, vt non solùm contemporaneorum, sed veterum quoque Hæroum vires superasse videretur. Ab initio suæ famæ, Alcides huius seculi ad *Albericum* Marchionem Ferrariæ contrà *Galeatium* Ducem Mediolanensem accurrat; in hoc bello præclarissimas sui nominis laudes adeptus est, ita vt in itâ pace, *Galeatius* ipse ad proprium stipendium inuitauit, ad cuius progressus plura bella feliciter & gloriôsè ad finem conduxit. At proinde, emulorum inuidiâ, à Duce dimissus, ad Florentinos confugit, à quibus libentissimè exceptus, aduersus ipsum *Galeatium*.

Bo-

Bononiam obsidentem cum forti exercitu mittitur, & in duro certamine apud Casalichium tam strenuè se gessit, vt ab ipsis inimicis Victor mirabilis exclamatus fuerit. Postmodum ad Pisanorum clades commotis armis, *Angelum* ipsorum Ducem debellauit. Indè dum *Nicolai* III. Ferrariensis Gentibus imperabat, *Othonem* III. Parme Ducem propè Mutinam superauit, & ad fugam coegit. Aliquot post annos *Ioannes* XXIII. cum vnâ cum *Ludouico* II. Andegauensi ad regnum Neapolitanum contrâ *Ladislaum* Regem transmisit, & insignis victoria apud Arcem Siccam ab eiusdem *Ladislai* gentibus relata, vsque hodie summæ Sfortiæ militari peritiæ, & virtuti attribuitur: Quare pro tanti meriti compensatione *Ioannes* XVIII. prædictus *Cotignola* Comitibus titulo decorauit. Pace deindè compositâ cum Romano Pontifice *Ladislaus* apud se summâ æstimatione cum retinuit, & cum regnum in bellicis occasionibus strenuè defendisset, ac regium nomen, pluribus relatis victorijs summoperè decorasset; Rex non immemor tanti meriti, ei magnum Principatum in suo regno donauit; nec non *Ladislao* mortuo, *Ioanna* II. Regina coniux honores & Principatum auxit, & sublimauit; quando Sfortiæ opere, & sermone placatis regni dissensionibus, hostibus dispersis, Primatibus rebellibus ad obedientiam reductis, Beneuenti, Trani, Barij, Siponti Ciuitates eius dominio assignauit. Postea dum *Braccius* Perusinus Tyrannus Romam durâ obsidione præmebat, Reginæ *Ioanna* iussu, *Sfortia* vt *Martino* V. Pontifici opem præstaret, cum forti exercitu venit, & Tyranno, eiusque instructæ aciei tam audacter se opposuit, vt magno secuto prælio, in fugam tandem abire constrinxerit; Cuius egregiæ virtutis Pontifex remunerator factus, nobilem Ecclesiæ Romanæ Signiferum creauit. Denique dum aliâ vice contrâ præfatum *Braccium* Aquilæ Ciuitatem obsidentem magno comitatu abibat, & cum Aternum flumen vado traiceret, adulescenti abrepto vndis accurrere volens, ipsemet inter rapidas vndas demergitur.

IOANNES olim Episcopus Leodiensis, tutor Hollandiæ, cum tutelæ annis septem præfuisset, veneno sublatu moritur

die 6. Ianuarij : Veneticus à factione Hamaticâ conductus, supplicio afficitur, ideò *Iuannes* Brabantix Dux, olim maritus *Iacoba* in Hollandiam reuocatur. *Suffrid.*

ANNO CHR. 1431.

FRANCISCVS BVSSONIVS, cui à subalpine Liguriæ oppido *Carmagnola* cognomen fuit agrestis villici filius, quem subulcnm nonnulli fuisse tradunt; verū in puero contumacis ingenij, & tetrici oris ea inerat indoles, vt à prætereunte milite, pro armigero puero sit abductus. Exindè varijs insuefactus bellis vti valdè patiens laboris, & ad ardua quæque militiæ munera capeffenda promptus & audax, facilè turmæ præfectus euasit: illudenteque demum fortunâ cum sub *Facinio Cane* quatuor turmarum ductor aliquandiu fuisset, post illius mortem Imperator est effectus, scilicet vt vtriusque humanæ sortis graue exemplum posteris præberet. Creuerat honoribus, gratiâ, diuitijs sub Philippo Vicecomite vsque adeò secundis rerum successibus, cum viuidæ eius virtuti nihil esset imperuium, vt eum in familiam suam adoptaret, propinquam nobilissimi sanguinis ei in matrimonium collocaret, eumque ædificantem loculentissimam domum collatâ pecuniâ liberaliter adiuuaret, quæ domus etiam nunc reliquas omnes Mediolani laxitate, magnificentiâ, & sumptu antecellit. Iamque ad summum fortunæ suæ fastigium peruenerat, vt cum ibi consistere non posset, æmulatorum obtreptione preceps daretur. *Philippus* enim mutabilis ingenij sui naturam secutus *Carmagnola* penè contempto, *Guidonem Taurellum* nauali de Rege Alphonso victoriâ clarum, attollendum susceperat. Huic mirè studebat, ex aduerso *Carmagnolæ* insensulus *Oldradus Lamponianus* Philippo intimus, vtpotè qui à primâ vsque adolescentiâ summæ gratiæ locum parasset. Non tulit contumelias vir notissimus meritis, & nomine suo indignas, *Carmagnolam*que natale oppidum à Philippo discedens se contulit, vbi piè inuisit patrêm exactæ ætatis, & quem iam pridem pristinæ fortunæ sordibus eduxerat, coemptis prædijs, & multo auro ditauit. Indequè superatis alpinis per Germaniæ fines ad

Venetos profectus est, vt *Francisco Sfortia* adipiscendo Principatu iter viamque simul fatis suis aperiret. Nam aliquanto post suscepto apud Venetos militari imperio, eoque fortiter gesto Veronâque, & Briziâ *Philippo* ademptis, in cursu gerendarum rerum oborto liuore Venetos offendit, periniquè, vt credi par est, perfidiosæ cunctationis accusatus, quod profligatam à *Philippo* Venetam classem, ad Cremonam terrestri auxilio minimè iuuisset, occupandæque eius vrbs enatam occasionem malignè prætermisissè diceretur. Quas ob res simulatione consultandi euocatus Venetias custodiè traditus est. Nec diù post cum apud suspiciosos, & vbi de republicâ quæritur sæpius inclementes Patricios, infesta suffragia valerent, de diu torto vel infonte capitale supplicium est desumptum; eâ famâ, vt nonnulli eum indignissimè damnatum dicerent, quod auaritiâ, præcipiteque malignitate maturatum ei exitium arbitrarentur; nam ex damnati opibus suprâ ducenta millia aureorum nummum ad Fiscum redibant. Auxit autem inuidiam atrocis inexpectatque supplicij spectaculum interdiu populo editum, cum indignè tantus Imperator ad columnas rubras vbi noxij plecti solent, inserto in os ligneo lupato, nè vociferari posset, traheretur, multis autem infontis calamitatè, aut æquo seuerius ingrati Senatus decretum detestantibus; cum egregiè fortiterque rerum bello gestarum memoria recens spectantium animos, excitis ferè lacrymis ad misericordiam promoueret. *Iouius*. De eo *Adamus Fumanus* tale elogium reliquit.

Sedula apis veluti maturis aduolat vuis

Vt liquido vacuas distendat nectare cellas,

Ad te sic mea se celeri tulit impetu Musa

Bellica quem ad magnos virtus euexit honores

Francisce, æternum pietas per secula nomen

Cui peperit, cuncto Procerum cum astante Senatu

Ac magnis una tecum de rebus agente.

Ad Scabrum haud veritus confestim exire parentem

Fortiaque infirmo circumdare brachia collo

Illicet hoc vnum malis, quam mille referre

*Gesta tua præclara, & deuicta ex hoste trophæa .
 Magnorum decus Insubrum, dux inclyte, tandem
 Orta licet subito, fractum te attriuerit ingens
 Tempestas, Caurique, importunaque procella ,
 Ne dubita ; tua te pietas, tua maxima virtus
 Venturo meritis cumulabit honoribus auro .*

A N N O C H R. 1437.

IACOBVS I. Rex Scotiæ, cùm annis fere 31. regnasset, viginti octo vulneribus inflictis in suo lecto trucidatur: succedit filiolus *Iacobus* puer sex annorum, qui regnat annos 23. dictusque est *Iacobus II. Buccban.*

A N N O C H R. 1444.

Hic est annus *Cladis Varnensis* omnium celeberrimæ, & Christianis luctuosissimæ, cuius historiæ hæc ferè est summa: *Ioannes Hunniades*, natione semidacus, seu Walachus, Comes Bistriciensis, ingenio dextro, animo magno & excelsso præditus, ac virtutis amator, post obitum *Vladislai* traditâ reipublicæ summâ, Hungariæ Gubernator, aut Prorex pronuntiatu s fuit, *Ladislao* Hungariæ Rege quintum ætatis annum agente. *Hunniades* secundis aliquot prælijs Turcas superauerat, & *Amuratem* ita terruerat, vt pacem vltro posceret, & Christianis decennij inducias offerret: quas cùm Hungari non recusarent, præstitum est ab vtraque parte iuramentum, Christianis quidem libro Euangeliorum, Turcis verò Codici Alcorani digitos inter iurandum imponentibus. Molesta ea res *Iuliano* Cardinali *Cesarino* rerum experienciâ, virtute, & prudentiâ claro, fuit, cui prosequenda victoria videbatur, præsertim cùm *Eugenius* Papa IV. *Iuliano* scripsisset nullum valere foedus, quod se inconsulto cum hostibus religionis percussum esset. *Vladislaus* itaque per *Iulianum* à iuramento absolutus, & ad bellum instaurandum impulsus, & coactis ex Hungariâ copijs, atque auxilijs vndique accersitis, Turcarum agros inuadere statuit, *Ioanni Hunniadi* castrorum curâ commissâ. *Iulianus* Cardinalis milites

tes cruce signatos non paucos secum duxit: iter per Walachiam susceptum, deindè transito Danubio in Mysiam ventum. *Amurates* hostium cognito aduentu exercitum ex Asianis militibus comparauit. Ac si vera est fama, centum millium exercitum conflauit, qui traicere Bosphorum Thraciæ non potuisset, nisi Genuenses in singula Turcarum capita aureo nummo accepto, transeuntibus naues præbuisent. Aduentus Turcarum tam subitus fuit, vt prius venisse visi sunt, quàm auditi venire. Vbi ergo in conspectu fuit multitudo hostium longè maior, quàm putaretur, ingens terror Christianos inuasit, qui tamen non detrectauère certamen, nec regio sanguini defuit animus. Attigerant autem Christiani locum, cui *Varna* est nomen, non procul ab Adrianopoli, eratque profectum D. Martini 10. Nouembris. *Amurates* dato belli signo, ex 15. millibus equitum facto globo, impetum fecit in Christianos, qui itidem structis ordinibus aciem eduxerant: pugnatum est ferocibus animis: superior acies nostra Turcas in fugam vertit, quæ res magno metu *Amuratem* perculit, fuissetque protinus prodito exercitu, nisi circumstantes satrapæ, comprehenso eius equi freno, ignauiam illius increpassent, fugientique necem comminati fuissent. Perstitit ergo vel inuitus, iussisque fortissimis arma sumere, prælium instaurauit. Cùmque in singulas ferè horas nouis hostis succederet, & sauciorum Turcarum loca recentes, & viribus integri milites occuparent, Hungari non tam virtutè, quàm numero superati, paulatim referre pedem cœpère. *Vladislaus* dum fortiter pugnat, equo deiectus obruncatur, caput eius hastæ infixum per Græciam, atque Asiam in signum victoriæ populis ostentatum. *Hunniades* cùm ex pugna salutem nullam speraret, vnâ cum aliquot millibus Hungarorum, & Walachorum ex acie euasit, quòd aliquos seruari, quàm omnes perire mallet. *Iulianus* ex hostium manibus iam elapsus, Hungarorum perfidiam effugere non potuit: nam poto equum dantem apud stagnum latrunculi quidam agnouère, & spe pecuniæ apud eum inueniendæ deiectum equo necauerunt, ablatisque vestimentis nudum cadauer feris, ac volucris dimisère. *Æneas*

Sylvius scribit cum tribus sagittis confossum inter fugiendum, apud quandam paludem equo lapsum exalasse spiritum, anno ætatis suæ 46. vir qui nihil vnquam omisit, quòd ad Religionem, ac fidem catholicam, & Ecclesiæ auctoritatem sustinendam, iudicauerit. Fuit honestâ facie, staturâ procerâ, ingenio excelso, eloquentiâ singulari, & moribus nitidissimis ornatus, in Gymnasijs accuratè versatus, Ciuilis, Diuinique iuris scientissimus. *Cochlæus* Iuliani mortem defleuit his versibus.

Integer, impollutus, inexpertusque malorum

Venit in extremum sanctior usque diem:

Pontificisque vocem dum sustinet agmina, firmat,

Ad lympham diro cuspi de cæsus obit.

Talis ad Eurota ripas dum cantibus auras

Mulcet, glande leui concidit ictus olor.

Antonius Franciscus Rainerius tale de eo Elogium scripsit.

Te decorant magni cognomina Caesaris, unde

Ducis auos, at auosque, & prisca exordia gentis;

Quique lacertosus vexilla Patrumque Quiritumque

Extollit sinuosa auro, atque asperrima signis

Vestrorum decus heroum, columenque nepotum.

Te decorant ostro insignes duo lumina patres

Conati euerso pariter succurrere seculo

Qui tecum æthereis potiuntur neſtare mensis.

Te decorat tua te pietas immensa labantem,

Qua tuit (heu pietas miseranda) vt fulciat orbem.

Occisi sunt cum eo aliquoti Episcopi, & Barones Hungariæ. De numero cæsorum non exactè constat: Illud exploratum est, longè plures ex Turcarum acie cecidisse, sed pro numero copiarum longè maius Christianis damnum illatum. Sunt qui affirmant ex Christianorum exercitu vix saluâ parte tertiâ cecidisse ad quinque millia hominum, cum Turcarum supra triginta millia periissent. Vndè victor *Amurates* interrogatus cur post victoriam nulla lætitiæ signa ostenderet, *Nollem*, inquit, *hoc modo sapius vincere.*

ANNO CHR. 1446.

GLOCESTRÆ DVX in Angliâ cùm regnum Angliæ tutorio nomine per annos 15. optimè rexisset, strangulatur ab improbis in Angliâ conuiuente Rege: causa affertur, quòd in vindicandis delictis seuerior fuerit. *Polyd.*

ANNO CHR. 1452.

DVGLASSIVS Comes potentissimus in regno Scotiæ, cùm multa proterua in Regem faceret, in aulam vocatus, trucidatur. Hinc ingens seditio in regno Scotiæ orta, quæ ad quinquennium durauit. *Buch.*

AMVRATES II. Turcarum Rex octauus mortuus est Adrianopoli die 10. Februarij, cùm imperasset annis 30. Successit in regni administratione *Mahumetes II.* Turcarum Rex nonus, & primus Imperator Orientis anno ætatis 21. qui fratrem suum, ne pater solus sepeliretur, statim strangulari iussit. Vtrumque funus regio ritu duxit, & auspicia regni pro more gentis parricidio consecrauit. Nam felicius apud Turcas priuatis, quam Regibus liberi nascuntur. *Buch.*

ANNO CHR. 1453.

MAHVMETES II. Turcarum Rex nonus, & Orientis Imperator I. sub ipsum regni sui auspiciu, Constantinopolim aggreditur maximo exercitu quadrigentorum millium, eamque obsidere cœpit, & ad expugnationem omnia idonea comparauit. Eius vrbis amplitudo cùm tanta sit, vt in circuitu centum vndecim stadia contineat: distributis in muros militibus, eoque pacto instructis copijs, accidit vt minus munita foret. Bombardas habuit maximas, quæ globos emitterent librarum 400. Vnam habuit (si fides præstanda est Historicis) quæ à septuaginta iugis bouum trahebatur, & viris bis mille. Secutæ sunt etiam naues triginta, triremes, & minores naues ducentæ. Obsidio cœpta die 5. Aprilis, durauit diebus quinquaginta quatuor; triduo antequam expugnaret indixit *Mahumetes*

tes ieiunium, & promisit primo ascendenti murum, prouinciam amplam, quam vellet in Europâ, exercitui toto direptionem, vrbis per triduum. *Constantinus Palæologus*, territus tantis minis Legatos mittit de pace, cui *Mahumet* conditiones fert, vt quot annis sibi pendat centena aureorum millia, & reliquâ Thraciâ abstineret, aut si hoc non posset, excederet vrbe cum suis bonis. Sed *Constantinus* neutrâ conditionem accepit, atque ita *Constantinopolis* Orientalis Imperij caput & sedes, post 54. dies obsidionis vi, & armis expugnata, capitur à *Mahumete* Turcaram Rege, anno regni eius tertio: cum Vrbs illa à *Constantino Magno* condita stetisset annis 1122. Cum irruerent Turcæ, tanta hominum fuga fuit per reliquas partes vrbis, vt portæ omnes obstruerentur iacentibus; primis enim quibusdam decidentibus, reliqui super eosdem ruebant, & portas complebant. *Constantinus* Imperator fugiens in humerum accepto vulnere periit. Eius extincti caput ad Mahumetem quidam attulit, præterque munera longè amplissima, principatu quoque donatus est. Imperio tribus annis, & tribus mensibus potitus fuerat, atque ita *Constantinus* Helenæ filius Constantinopolim condidit: & *Constantinus* Helenæ filius Constantinopolim perdidit. Tradunt Ecclesiastici Scriptores, *Constantinum Magnum* cum statuisset Imperij sedem ex vrbe Româ in Orientem transferre, quò facilius Parthorum excursiones compesceret, Byzantium petiuisse, eumque sibi locum diuinitus ostensum dixisse: mox urbem ampliassè, noua moenia erexisse, sublimes excitasse turre, magnificentissimis operibus exornasse, tantumque illi decoris adiecisse, vt altera ROMA non immeritò dici posset. Scriptores vetusti qui florentem viderunt, Deorum potius in terris habitaculum, quàm Imperatorum putauerunt. Vrbi nomen NOVA ROMA indidit: sed vicit obstinatio vulgi, vt à Conditore CONSTANTINOPOLIS vocaretur. Quæ autem calamitates in hac expugnatione Byzantijs acciderunt, explicari dicendo nequeunt. Nam miserabile hoc Constantinopolis exitium (si Hierosolymitanum excipias) videtur omnia, quæ per vniuersum Orbem contigerunt excidia, superasse. Et ab hoc tempore Reges Turcici

Imperatoris titulo uti cœperunt. Æn. Sylv. Cranz. Leunclau. & alij.

Mahumetes capto Byzantio, gloriâ insolescens, & superbiens, cædibus, rapinisque omnia implebat. *Notaram* Regis Græcorum primum iudicem cum vxore, & liberis redemit: & cum eo colloquutus, permisit ei, ut ubi vellet, cum suis habitaret. Hic autem expectabat auxilium ab Italiâ, quod breui affuturum arbitrabatur, interim tamen Byzantij cum Rege mansit. Quidam Græci, qui erant libertatem consequuti, & præfenti exitio subtrahiti, iterum colligebantur Byzantium, propinquos, & amicos eorû in libertatem asserentes. Verum haud multo post Regis iussu omnes interiêre: quod quidem sic euenisse compertum est. Vbi est rumore allatum ad Regem, *Notara* esse filium natum annos circiter duodecim, vnum de suis pincernis misit petitum puerum. *Notaras* postquam accepit ex pincernâ Regis voluntatem, grauiter irâ succensus est, sibique eam petitionem admodum periculosam, & intolerandam fore iudicabat, & sic compellauit pincernam regium: *O pincerna, haud ferendum est Regem mihi liberos velle eripere, cum nihil sit quod crimini det, cum semel errorem dimiserit. Sin autem id fixum ratumque sedet in animo Regis, quare non imperat, ut nos turpissimæ morti liberos nostros tradamus?* Hæc loquutus, addidit, se nequaquam filium Regi petenti daturum, cum nullam in ipsum commiserit culpam. Pincernæ autem obiurganti, & monenti, ne talia diceret, & faceret in Regem, quasi illic periturus, non obtemperauit. Pincerna igitur reuersus ad Regem, responsum quod ab *Notara* acceperat, exprompsit. Rex iratus, præcepit ut *Notaram* cum liberis, quos secum haberet, continuo abducerent, & neci darent. Hos, quibus id negotij iniunctum erat, cum aduenissent, rogauit *Notaras*, ut primò liberos in conspectu suo occiderent, & postremò in se hostili ferro ruerent. At filij timentes mortem, precibus fatigabant patrem, ut interfectoribus opes vniuersas quas in Italiâ haberet, pernumeraret, ne ipsi perimerentur. Verum pater liberorum preces auersatus, iussit ut forti animo ad imminentem mortem irent. Hi quidem

primò interfecti sunt. Postea se necandum & ipse interfecto-
ribus præbuit. His ita peractis, nec reliquis Græcis pepercit
Imperator: verùm omnes quotquot liberati aderant Byzantij,
ad supplicium extremum rapi iussit. Hi quidem pecorùm mo-
do percussi, nullâ eorum ratione habitâ, periére. Imperatorem
autem in Græcorum cædem concitavit aduenæ quidam, cuius fi-
liam ardentissimo amore prosequabatur Imperator: & congres-
sus cum eâ, amore amens, propinquis mulieris, quæcumque pe-
tissent, gratificabatur. Huius itaque patri obtemperans Impe-
rator, Græcos mactari iussit. *Laonic.*

A N N O CHR. 1454.

ALVARVS, qui *Ioanni* Regi Castellæ in Hispaniâ intimus
fuerat, ex cuius quasi præscripto regnum gubernabatur, à
proceribus regni capitur, & capite mulcatur. *Marian.*

TALBOTVS ab *Henrico IV.* Rege Angliæ in Aquitaniam
missus, Burdegalam, & multas alias vrbes recipit, sed
paulò post ictu tormenti interfectus est. Ideò cum non esset Dux
in Galliâ, Rex hanc statim recepit. *Polyd.*

A N N O CHR. 1455.

CONRADVS KAVFVNGVS, nobili loco apud Saxones
natus, bellicæ rei peritus, manu promptus, & animo im-
perterritus, olim cum *Friderico* Saxonie Electore militans, cap-
tus ab hostibus fuerat, & non ab eodem redemptus, quòd tamen
alijs præstiterat; igitur se ipsum redemerat quatuor millibus au-
reorum, eamque pecuniam reposcebat ab Electore minis etiam,
ideò totâ dictione ab Electore eiicitur. De ultione cogitans, sce-
lus incredibile nostrâ ætate perpetravit. In arce Aldenburg duo
Friderici filij *Ernestus*, & *Albertus* educabantur. Huc *Conradus*
intempestâ nocte magnis itineribus cum paucis comitibus con-
tendit, & admotis scalis pectilibus, prodente pedagogo, arcein
ingressus dormientes adolescentulos in cubili comprehendit, in-
terminatusque mortem si vocem emitterent, funibus colliga-
tos extraxit, haud dubius, quin productos in Bohemiam magno
pre-

pretio venderet, suasque contumelias eo pacto magnificè vltus videretur. *Fridericus* tunc Lipsiæ morabatur, & aulici plerique in vrbe epulabantur. Iam syluam Herciniam ingressus erat *Conradus*, iamque periculum omne transmissum putabat, cum iunior *Albertus* ætatis 12. labore ac fame deficiens, quietem simul, & cibum poposcit. Cuius precibus commotus prædo ad Carbonarium quendam diuertit, afferrique panem, ac cereuissam iussit. Intereà apud Aldenburgum, cognitâ tantâ rei nouitate, clamor exoritur. Attoniti oppidani raptim arma capessunt, & pretiosam vendicaturi prædam præcipiti cursu prædonis vestigia insectantur. Syluam ingressis fortuna blanditur, quæ inter multos tramites cum teneri suasit, qui recta duxit ad Carbonarium. Ibi *Conradus* dum puero cibum ministrat ex improvisò capitur, & oblatas Principi, audacissimi sceleris capite pœnas soluit die 14. Iulij, tantique sceleris conscij in quatuor partes dissecti. *Fridericus* eodem penè nuncio, quo captos, atque abductos filios audierat, recuperatos, & domum reductos didicit. *Æn. Sylu. Fabric. Eber. Spangenberg.*

A N N O CHR. 1456.

MAHVMETES II. Turcarum Imperator primus *Belgradum*, quam *Albam Græcam* vocant, cum exercitu centum & quinquaginta millium hominum 13. Iunij cinctam oppugnare cœpit, & machinis stupendæ magnitudinis murum sine intermissione verberauit, & diruit. Turcæ per muri ruinas ingressi atrox cum Christianis prælium inierunt. *Ladislavus* Hungariæ Rex Turcis suafu Ciliæ Comitibus *Vlrici*, se opponere non fuit ausus. Sed *Hunniades* Prorex, & *S. Ioannes Capistranus* Minorita Legatus Pontificius, exercitu collecto urbem intrarunt. *S. Ioannes* ex altâ turri clamitans, Christianos hortari, vexillum Crucis vibrare, opem de cœlo promittere, hostibus maledicere, Dei præsentiam implorare: *Hunniades* modò huc, modò illuc cum globo militum currere, ordines instaurare, pro fessis validos, pro saucijs integros sufficere, Imperatoris, ac militis officium exequi. In fluuio naues ducentas Mahumetis *Hunniades* cepit, reliquas ne vlti

essent Hungaris, *Mahumet* ipse cremavit. Indè ad Vrbe[m] pugnatum est toto die, perieruntque ad quadraginta millia Turcarum. Factum die 6. Augusti: ipse *Mahumetes* cum oculus eius hastâ esset traiectus, sequenti nocte incensis castris cum exercitu fugit, prædâ eâ tantum relictâ, quæ igne absumi non potuit, tormenta scilicet enea, arietes ferro graues, & ingens vis machinarum. *Hunniades* felicissimus Hungariæ defensor (cuius nomen, ut tradit *Sylvius*, tam terrificum fuit Turcis, ut parentes liberis plorantibus, silentium non aliter imperarent, quam *Hunniadis* præsentiam minitendo) mortuus est die 10. Septembris non sine veneni suspitione, à Comite Cilix propinati. Anno sequenti *Ladislaus* Rex Belgradum excurrit, visurus monumenta victoriæ *Hunniadis*. Ibi Cilix comes *Vlricus* infensissimus hostis *Hunniadis*, calumniatus est filios *Hunniadis* de conspiratione in necem Regis factâ. Maior filius *Ladislaus* urget Comitem, ut vel probet, vel reuocet mendacia. Comes prior gladium stringit. *Ladislaus* verò ferociter Comitem obtruncat, tertioque die post iussu Regis, cum Budam abductus fuisset, non satis cognitâ causâ, capite truncatus est. In illo autem innocentie testimonium Deus mirando exemplo tribuit. *Ladislaus* egregio corpore adolescens, flauis de more crinibus super humeros sparsis, reuinctis post tergum manibus, talari, atque aureâ veste indutus, quam ipsi paulò antè Rex donauerat, in publicum productus, dum inter vota ad Deum, procumbens in genua, forti animo ceruice erectâ ictum expectat, ter à lictore percussus, atque ex ictu prolapsus in terram, suoapte annixu, quanquam ligatus, & vulneratus esset, se se rursus à terrâ extollens, & clarâ voce Deum inuocans, eum testem suæ innocentie fecit. Quarto demum ictu capite præfecto vitam profudit. *Matthias* alter *Hunniadis* filius, in Bohemiam missus, ibique in vinculis retentus est: sed ante latam de capite eius sententiam, *Ladislaus* Rex Hungariæ iuuenis octodecim annorum, *Alberti* Imperatoris posthumus filius, & *Sigismundi* Imperatoris ex filiâ nepos, dum sponsam expectat Caroli Francorum Regis filiam, in ipso nuptiarum apparatu Pragæ, non sine veneni subministrati suspitione,

ne, moritur die 22. Nouembris. Rectè Syluius: *O imbecillum humane naturæ conditionem: O inanem mortalium gloriam, O casus hominum mentes: quid iactamur? quid extollimur? quid est quod dignitates, opes, potentiam tantoperè flagitamus? perpetuo his frui cui datum est?* Ladislaus nobilissimus adolescens natus anno 18. in ipso flore, in ipso gloriæ culmine, tot regnis, tot gentibus imperans, tot delitijs, totque opibus affluens, inter tot auxiliantium manus, intra 36. horas, postquam egrotare cepit extinctus est.

Matthias verò alter filius Hunniadis annos 15. natus ex custodia Georgij Podiebraccij Gubernatoris Bohemiæ 50000. florenis liberatus, anno sequenti die 22. Ianuarij Rex Hungariæ declaratus est. Mira rerum humanarum mutatio: *Ladislaus Rex expectabat sponfam, & defertur mortuus ad tumulum. Matthias metuebat mortem trepidus, & ex carcere vocatur ad regnum. Mirabile, inquit, Syluius, quòd matrem repentina letitia non exanimauerat, cum tot cladibus afflicta prius Regem appellatum audierit filium, quam vinculis exemptum.*

Podiebraccius postea declaratur Rex Bohemiæ die 2. Martij: Sic duo potentissima regna, eodem tempore, Rege orbata, ex nobilissimo, atque altissimo sanguine ad mediocris generis homines peruenire.

CARAZIES Europæ Dux, qui gloriâ, & virtute excellebat omnes, qui in Ianuis Mahumetis Regis stipendia faciebant, ab oppidanis bombardæ globo ictus occubuit, in Belgradi oppugnatione. Rex quidem mortem huius viri, maximam calamitatem suis rebus inuecturam augurabatur, & multum eum lugebat, sic postea rem probauit euentus. *Laon.*

A N N O CHR. 1460.

RICHARDVS Eboracensis exul, cum exercitu in Angliam redit, & Regem ingenti prælio vincit, in quo ad decem millia ceciderunt. Ipse etiam Rex capitur, quem Richardus regno deponere conatur: sed reclamant alij. Interim Margarita Andegauensis, Regis coniux, exercitum reparat, cum Eboracensi ipsa pugnat, eumque vincit, & in acie trucidat. Duces etiam

se-

feditiosi multi capiuntur, & ita vxor virum ex captiuitate liberat. *Polyd.*

ANNO CHR. 1461.

DAVID Imperator Trapezuntij, vltimus ex Comnenorum familiâ, à *Mahumete II.* Turcarum Imperatore, imperio exutus, Adrianopolim deductus fuit. Nec multò post & ipse eodem peruenit. Vniuersa igitur Colchidis regio in potestatem Mahumetis deuenit. Antea fuerat principatus, quem regabant Græci, môresque, & victus rationem Græcorum maxime imitabantur. Verùm Græci, & Græcorum Principes, breuî admodum tempore bello domiti sunt. Primò quidem Rex positus est Byzantio: postea arma tulit in Peloponesum: dehinc Trapezuntis Regem vnâ cum regione nactus est. Hæc quidem hætenus contingere. Trapezuntios in partes distribuit: partem vnâ retinuit ipse, ex quâ fecit Siliçtarios, & Spathoglannos: hos in Ianuis tenebat, eorumque ministerio utebatur, nec non ipsis nefario amore raptus abutebatur. Partem autem aliam Byzantium transmisit. Porro ex aliâ Ianitzaros elegit. Quosdam constituit seruos, qui in tabernaculis seruirent. Pueros ex omnibus elegit octingentos, eosque in peregrinorum cohortem submisit, Filiam Regis Davidis, non quemadmodum Rex hic petierat, vxorem duxit: haud tamen multò post eam in cubiculum suum accersiuit perempto Rege Dauide. Nepotem autem huius, qui fuerat filius adhuc infans prioris Regis, apud se habuit Crato. Regis autem Davidis filius iunior, nomine *Georgius*, cùm Adrianopolim venisset, ad Mahumetis religionem conuersus est à Rege vnâ cum patre, & fratribus. Nam missis literis consobrina Davidis Regis, vxor Chasanis vocabat aut Regis filium, aut patruelem eius, *Alexium Comnenum* ex Mitylenis. Et literas quidem, quibus significabatur vt vnus, ex filiis Regis Davidis, aut patruelis eius (vt dictum est) veniret ad dominam, quæ vxor erat Chasanis Longi, tradiderant Regi. Nam literas istas dedit Protuestiarius *Giorgius* curatori, moribus cætera non improbo, vt appareret Regis talis, quali fidendum esset in-

qui-

quibusuis . Præterea ne innotesceret quomodo Protouestiarius rem hanc celasset , timens Authentem siue Imperatorem magnum , & Bassam Mechemetem , ne re cognitâ pœnas daret Authenti magno Protouestiarius , quapropter literas magno Authenti obtulit . Rex , literis acceptis & lectis , nihil boni suspicabatur . Comprehendi itaque iussit *Dauidem* Regem , & filios eius vnâ cum patruale , quos omnes in custodiam dedit . Cæterum filiam in suum cubiculum accersibat ; cùm autem eos aliquanto tempore in custodiâ asseruasset , tandem abductos Byzantium necauit . *Leonic.*

A N N O C H R . 1463.

MAHVMETES Michaelis filius , postquam Regem Illyriorum in ditionem accepit , cum eo circumiens etiam cæteras vrbes Regni Turcarum subijciebat , Rex verò Turcarum , discruciabatur animi , propter iuramentum Illyriorum Regi præstitum à *Mahumete* . Grauius quoque Mahumeti indignabatur , ut qui parùm opportunè huic Regi salutis spem interpositâ iurisiurandi religione obtulisset . Regem quidem Illyrium vinculis illigatum circumduxit , peragrans Sandalis regionem , quam miserè vastauit Rex castra mouens ad Sandalis urbem , eam diebus aliquot obsidebat . Cùm verò urbis oppugnatio non succederet ex animi sententiâ , abiit , ducens exercitum per Stantis , Craici , & Pauli , qui principes erant , regiones . Ad hoc præcones dimisit , qui iuberent , ut suam singuli regionem Regi traderent , quòd si facerent , fore ut singuli aliam regionem in Europâ à Rege acciperent . Principes illi persuasi Præconum verbis , semetipsos , & regionem Regi manciparunt . Cogitabant enim impossibile fore , ut in posterum regionem suam defendere , & tutari possent , cùm vndique cingerentur Regis regione , quasi in medio habitantes . Verùm profecti in Ianuas Regis , hac conditione abducti , deditionem faciunt , ut aliâ regione pro suâ à Rege donarentur . Nec multò post hoc compedibus compeditos abduxit domum , simul etiam exercitum dimisit . Regem Illyriorum manè cùm in castris quiesceret , & abitum moliretur ,
 accer-

accersuit in conspectum suum : qui cum intelligeret, se parum fauore Regis vocari, tenens manu literas, quibus continebatur iusiurandum à Mahumete datum, prodibat in conspectum Regis. Quòd cum venisset Rege imperante caput eius præcisum est. Tradunt Regem propinasse interficiendum Illyriorum regem, Persę præceptorì suo. Alij excoiatum scribunt. Sunt qui referunt, coquum regium istum virum, nescio quod crimen in eum intendentem, confecisse. In hunc modum memoriæ proditum est, occidisse Illyriorum Regem, occupato eius regno à Rege Turcârûm. *Annal. Turc.*

A N N O C H R. 1464.

STEPHANVS Rex Bosnię, qui soceri quoque principatum consequutus, tandem è Castello Iaizę *Mahumetis II.* blanditijs euocatus, cute viuus exuitur: vitamque cum regno, quod patri dolo surripuerat, amittit. *Annal. Turc.*

A N N O C H R. 1470.

GASTO Comes Fuxensis in Gallijs in hastiludio à confratâ hastâ in aduersarij pectore ipse occiditur; assulæ enim hastę per cassidis bucellam in os inflexa ipsi lethale vulnus inflixit die 23. Nouembris.

A N N O C H R. 1471.

EDWARDVS Rex Anglię, ope Caroli Burgundi in Angliam redit, ascitisque socijs Londinum iterum occupat, & *Henricum* Regem iterum in carcerem compingit. Prælio etiam difficili ipso die Paschatos 14. Aprilis cum Comite Varuicenses congressus vincit, Comitemque decem millibus hominum occidit. Paulò post Regina *Henrici* Regis capti vxor bellum instaurat, sed ipsa cum filio capitur: Cum exercitus cæsus esset, filius *Eduardus* occiditur, ipsa ab Andegauensi redempta in Gallias redit. *Polyd.*

A N N O C H R. 1475.

L VDOVICVS Lucenburgenſis, Comeſtabilis Regis Gal-
liæ, quòd contrà Regem quẽdam molitus erat, capite
truncatur Lutetiæ, die 19. Decembris. *Annal. Flandr.*

A N N O C H R. 1476.

G ALEATIVS MARIA SFORTIA Dux Mediolanenſis, ob
eius tyrannidem, à coniuratis in Eccleſiâ S. Stephani die
26. Decembris trucidatur, cùm illi ex temerarij ludimagiſtri
ſermonibus eâ opinione imbuti eſſent, immortale nomen ſibi
parituros, ſi patriam Galeatij tyrannide liberarent. Animo
adeò alacri extitiſſe in tormentis *Olliatum* ex coniuratis vnũ
fertur, vt cùm à carnifice laceraretur has voces emiſerit: *Collige
te, Hieronyme, ſtabit vetus memoria facti: mors acerba, fama per-
petua*. Infeliciffimus proſus homo, qui pertinaciam conſtantiæ
genus eſſe putauerit, neque admiſſum ſacrilegium, & homici-
dium deſleuerit, ac priuatâ authoritate tyrannum interimere,
licitum, & glorioſum putauerit, atque inanis gloriolæ umbrâ
deluſus veram ſanctorum gloriam non ſit conſectatus. Eo oc-
ciſo commotæ ſunt in Liguriâ aliquæ diſſenſiones, cùm nonnul-
li contenderent, rempublicam Genuenſem, excuſſo Mediola-
nenſi iugo, priſtinæ reſtituendam libertati: ſed ea factio, cùm
ſectatorum multitudine non polleret, diſſipata eſt, ac *Ioannes
Galeatius* puer parentis necati principatum retinuit, Regiæ pro-
curatore *Cicco Calabro*, qui ex humili conditione, ob eximiam
ſolertiam fuerat ſummam conſecutus potentiam. Is, vt *Galea-
tio* imperium conſeruaret, ipſius patruos in exilium pepulit: ve-
rùm poſteà *Ludouicus* Mediolanum reuocatus à populo, fallaci
rerum humanarum viciffitudine illum capite plecti iuſſit,
remque adminiſtrandam ſuſcepit. *Odericus Raynald. ex Stepha-
no Infeſſura.*

A N N O C H R. 1477.

CAROLVS AVDAX, seu *bellator*, Burgundiæ Dux potentissimus, *Caroli V.* Imperatoris proauus, post varia bella intra octennium plerumque feliciter à se gesta cùm *Renato* Lotharingio, commeatum Nanceis obsessis adducendi cum magnis copijs, cedere nollet ab obsidione, praelium committit die 5. Ianuarij, vbi inopinantibus omnibus cadit, cadauer sequenti die ex glacie erutum agnitum est, & sepultum, cùm annos 9. menses sex præfuisset; succedit ipsi filia vnica *Maria*, quæ præest annis 5. Mortuo verò *Carolo* ingentes seditiones in vrbibus exoriantur: sæuitumque in Senatum, & Optimates, vt *Gandaui* & alibi. Hic fuit exitus gloriæ Ducum Burgundiæ, quorum hic *Carolus* fuit postremus. *Antiq. Taxand.*

A N N O C H R. 1478.

NEfaria in *Mediceos* coniuratio, hoc anno excitatur, cuius hæc fuere exordia: Extant Florentiæ duæ familiæ ceteris longè potentiores, altera Pazzorum, siue Pactiorum, Mediceorum altera, quæ industriâ *Cosmi* sapientissimi ciuis in tantam creuerit auctoritatem, vt non solum Florentina Respublica ab eius nutu penderet, verum etiam ingens eius esset per vniuersam Italiam consideratio. Filium *Cosmus* reliquit *Petrum*, qui licet non parenti æquandus, gratiam tamen in suâ Republicâ retinuit, nec diu superstes duos reliquit filios *Laurentium*, & *Iulianum*, quorum pariter hoc tempore arbitrio Respublica administrabatur. Iniectâ, vt fit inter has familias æmulatione, plures aut amore Pactiorum, aut odio Mediceorum, in coniurationem nomina dederunt. Verum cùm difficile videretur vtrumque fratrem vnâ repertos adoriri, quò commodius id fieret, simul vt coniurati tutius in vnum aliquâ occasione conuenire possent, *Raphaelem Riarium* Hieronymi sororis filium Pisis per id temporis iuri Pontificio operam dantem, quem ad finem anni 1477. *Sixtus IV.* Diaconum Cardinalem S. Georgij renunciauerat, & inter nepotes adnumerauerat, placuit per causam

visendę vrbis Florentiæ, & relaxandi animi gratiâ Florentiam deduci, adolescentem coniurationis penitus ignarum, sed cuius obsequij causâ & coniurati sine suspitione coirent, & fratres Medicei ad eum honorandum facili conuenirent. Rebus igitur omnibus dispositis post sæpius frustra & in occurribus, & in conuiuijs quęsitam occasionem, demum in maiori Ecclesiâ S. Reparatę, dum in præsentia Cardinalis sacro die Dominico Missa solemner celebranda foret, constitutum est scelus ad certum Missę versum committere. *Franciscus Saluiatus* interim Archiepiscopus Pisanus cum suis clam armatis templo descendens in Curiam, vt Cæsarem vexilliferum alloquatur alio simulato negotio proficiscitur, eo tamen consilio, vt ortâ cæde in templo, ipse præsto esset, qui Curiam simul cum Magistratibus inuaderet. Igitur dato signo cum Eucharistia attolleretur, *Bernardus Bandinus* primus *Iulianum* Laurentij fratrem confodit, *Antonius Volaterranus*, qui primas sibi partes depoposcerat odio ductus veteris in Volaterranos iniurię *Laurentium* ex aliâ parte aggreditur post tergum, paulolumque intra iugulum ferit, cum ille statim ad clamorem conuersus ictum vitaret, ac iterare vulnus volentem properè subterfugit in ædis sacrarium proximum, vbi à suorum multitudine exceptus, ac seruatus est. Famâ interim eum esse viuum peruagante, animus Laurentianis additur: coniurati alij aliò diffugiunt præter *Iacobum Pactium* equitem, qui equo urbem percurrrens ad libertatem populum excitabat, cumque neminem prosequentem videret: protinus egressus portâ Faentinâ fugam arripuit, Legatus è templo à ciuibus in Curiam ductus, ac custodię traditus, tum pro viri dignitate tractatus est. Intereâ *Saluiatus*, qui cum vexillifero de industriâ sermonem protrahebat, vt finem expectaret, statim comprehensus, & ipse eodem die cum omnibus suis fontibus, & insontibus simul, & *Francisco Pactio*, *Iacobo Saluiato*, ac *Iacobo Poggij filio*, qui & ipsi inter coniuratos erant, ad Curię fenestras suspensus fuit. Magna Pactiorum pars varijs mortibus, atque supplicijs sublata, opes direptę, cadauera tracta, populus ne quicquam ab eis ad recuperandam libertatem inuitatus, cum diuturno vsu ita deli-

nitus esset, vt libertatis pretium libertate cariùs, potiusque haberet in studio, & obsequio Laurentij ita quieuit, vt etiam ei in posterum satellites ad corpus custodiam tributì sint. Tantum absuit, vt ob eam coniurationem depressa sit Mediceorum familia, vt potius maiori, quam antea existimatione atque auctoritate floruerit; nã & *Iuliano* cæso natus est filius posthumus nomine *Iulius* qui summũ Pontificatum adeptus *Clementis VII.* nomen gessit, auxitque familiam, vt exulem in Florentino Principatu constabiliret. Tragœdiam hanc descripsit *Angelus Politianus* summæ doctrinæ vir, qui cunctos eius actus spectauit, peculiari commentario; ex quo & alijs varijs Auctoribus eandem *Michael Brutus* in Historiâ Florentiâ copiosissimè est prosecutus. *Maffæus Volaterranus, Onufr., Odoricus Raynaldus, Ciaconius, & alij.*

A N N O C H R. 1480.

EDVARDVS fratrem suum Clarentiæ Ducem, quòd contrà voluntatem *Eduardi* Carolo auxilium ferre voluisset, crudeliter interfecit: in Maluatici vini enim dolio viuis extinguitur, & post capite truncatur. *Gangu.*

A N N O C H R. 1482.

MARIA Maximiliani Imperatoris coniux, & Caroli V. Imperatoris aua, venandi studio egressa, ex equo ferocien- te deijcitur, & cum fracto femore omnem tractationem loci affecti per verecundiam refugeret, post aliquot dies obiit, anno quinto post tristem Patris *Caroli* interitum, de quo supra. Succedit ipsi filius *Philippus*, puer nondum quinque annos natus, qui præest annis 24. Tutor interim est pater Maximilianus. *Sigf.*

A N N O C H R. 1483.

PRINCIPES Portugalliæ contrà Regem *Ioannem* consp- rant, quâ conspiratione detectâ *Brigantinus* Dux capitis damnatur die 22. Iunii; reliqui vel eundem exitum habent, vel
in

in exilium eijciuntur, nihilominus tamen alia conspiratio initur à quibusdam in cēdem Regis, quæ detegitur die 22. Augusti, & authores capite plectuntur, quidam fugâ elabuntur. *Marian.*

A N N O C H R. 1485.

IACOBVS Persarum Rex, cū annis septem ferè regnasset, vxor ipsi ex balneo exeunti offert venenum in auro poculo, iubet quidem vxorem præbire, dat etiam filio, sed ipse reliquum exaurit, atque ita simul omnes extinguuntur. Succedit ipsi *Iulauerus*, qui triennium præfuit. *Bizar.*

HENRICVS Comes Richemontix ex familiâ Cancestrîâ, gener *Eduardi IV.* Regis Angliæ, profugus metu *Richardi* Regis, reuocatus à quibusdam, ideò impetrat modica auxilia à *Carolo VIII.* Galliæ Rege, & ex Sequanæ ostio Calendis Augusti soluit, & in Angliam septimâ die venit, milites & amicos contrahit, & die 24. Augusti cum *Richardo* pugnat, eum vincit, & trucidat, cū *Richardus* tantum duobus annis regnasset. *Polyd.*

A N N O C H R. 1487.

ROBERTVS SANSEVERINVS Comes Calatiæ, filius Leonetti, ex matre nepos fuit *Francisci Sfortiæ* Ducis Mediolani, sub cuius militari disciplinâ instructus, inter præstantissimos militiæ Duces nomen obtinuit. Eiusdem patris nutu Neapolim profectus, *Ferrandum* Regem à rebellionibus subditorum subleuauit. Pluribus indè elapsis annis, mortuo *Galeatio* Duce Mediolanensi, qui *Francisco* successerat, Ducatus regimen pro *Galeatio* Iuniore, Ducissâ *Bona* mater eius suscepit, quæ tamen cum Roberto dissentiens, eum è toto dominio expulit; is ad Genuenses, qui tunc Mediolanensium iugum iam excusserât, confugiens, populari consensu Dux totius exercitus eligitur, quàm cū in ipsius Ducissæ *Bonæ* Gentes, denuò Genuam subiugare tentantes, dirigisset, post sæuum certamen, eas denique fugam arripere coegit. Instantibus postea *Sixto IV.* Pontifice, & *Ferrando* Rege Neapolis, in Florentinos irruit, eorumque

que territorium plurimum deuastauit: & dum magis magisque gestorum suorum fama percrebrescebat, vniuersali applausu à cunctis Italiæ Principibus Generalissimus constituitur. Quare *Innocentius Papa VIII.* in *Ferrandum* Regem Neapolis annum censum Ecclesiæ soluere denegantem *Robertum* misit, qui in Apuliâ regijs armis debellatis, ipsum Regem tandem ad Pontificis obedientiam, nec non ad debiti solutionem constrinxit. Cum autem *Sigismundus Austriacus* Veneti dominij quamplura loca occupasset, ad cuius reprimendum progressum *Robertus* mittitur, cum quo ad certamen deueniens, victor extitit admirabilis, & quidquid ille expugnauerat, feliciter recuperauit. Vltorius inde cum victricibus armis progrediens, Tridentinam Ciuitatem inuadere tentauit, sed dum prælium cum aduersario ad Calianum committitur, & ipse ad gloriosam victoriam strenuitatis suæ exemplo milites incitabat, à pugnantium furore ad Adigis fluuium impulsus, ibi demersus, & vitam, & pugnam compleuit ætatis suæ ann. 70.

A N N O C H R. 1480.

IACOBVS III. Rex Scotiæ à suis Baronibus in prælio propter tyrannidem trucidatur mense Iunio cum annos 28. regnasset; succedit filius *Iacobus IV.* die 25. Iunij adolescens 15. annorum, qui regnavit annos 25. *Buch.*

A N N O C H R. 1490.

MATTHIAS Rex Hungariæ, Turcarum terror appellatus, hoc anno sublatus veneno creditur, cuius meminit *Stephanus Infissura*, dum ait veneficum illum, qui à Baiazethe ad Pontificem Gememque interimendos submissus fuerat, inter alios sceleris socios quendam apostatam accusasse: qui à Baiazethe corruptus Hungariæ Regi Turcicum bellum paranti venenum præbuisset: *Fertur* inquit, *eius dolo Regem Hungariæ in die Mercurij in hebdomada sancta proximè præterita veneno morte repentina esse necatum, & interijisse.* Ipsum præ vi morbi nihil loqui potuisse, sed altissimis tantum suspirijs nomen Iesu exclamaf-

masse, tertio demum die refert Boinfinius : Cum *raucos* , inquit ,
semper gemitus emisisset, variaque ingenta penitentia indicia (ve-
luti diuinam veniam imploraret) edidisset, è profluuio demum capi-
tis animam efflauit, & infra: Princeps inuictissimus anno salutis no-
nagesimo supra millesimum, & quadringentesimum nonis Aprilis, &
die martis, ætatis autem anno 47. cum perpetuo sui desiderio diem
obijt. Plura fuisse illius mortis conspecta præfaga prodigia , ac
Leones qui Budę erant, eodem , quo ille die interiisse obseruat
auctor. Hæc omnia refert *Odoricus Raynaldus*. Non desunt ta-
men qui asserunt illum apoplexiâ percussum obiisse .

ALPHONSVS Portugallię Regis filius nubit cum Isabellâ
filiâ *Ferdinandi* Castellæ Regis, sed paucis post diebus
equo ferociente opprimitur , & vidua ad parentem remittitur .
Marian.

A N N O C H R. 1494.

GEMES, seu *Zizimus* Mahumetis II. filius, & *Baiazethis* II.
Turcarum Regis frater, à quo triplici prælio victus, de-
speratis rebus suis in Rhodum profugit : seque magno equitatu
Rhodiorum Magistro , qui tunc erat *Petrus Albussionius* Gallus,
tradidit . Agebat tunc ætatis annum 28. Id ubi *Baiazethes* ac-
cepisset, amplissimis magnum Magistrum , eiusque consiliarios
muneribus demulcens, vti diligenter aduersaretur, petijt : simul
ad eius alimenta se quadraginta millia ducatorum singulis annis
quam quidem diu frater superstes futurus esset, numeraturum
promisit: pacem denique cum Christianis perpetuam culturum
spopondit . Accepit eas condiciones magnus Magister, quas
quidem bonâ fide *Baiazethes* impleuit. *Gemes* verò tum plenio-
ris securitatis causâ , tum vti *Baiazethes* tantò magis in metu
perpetuo contineretur, in Galliam fuit abductus : vbi diu vixit
in quadam Rhodiorum equitum arce, cui nomen *Burgonono*. De-
ductum indè Romam fuit ad *Innocentium* eius nominis octauum
Pontificem . Ibi quamdiu vixit *Innocentius* , ac post mortem il-
lius sub *Alexandri* VI. Pontificatu, mansit: donec occupaturus
regnum Neapolitanum *Carolus* VIII. Galliæ Rex, Romam venis-
set.

set. Nam is *Gemem* ab Alexandro impetrauit, vsurus eo, quemadmodum quidem aiebat ad recuperandum Imperium Constantinopolitanum. *Gemi* autem venenum lentum fuisse propinatum, traditur, quo certum ad terminum paulatim confectus expiraret. Itaque post aliquot dies Terracinam perductus, ibi dem rebus humanis excessit. *Ioan. Leunclau. Ann. Turc. Panuin. Raynal.*

A N N O C H R. 1496.

CAMILLVS VITELLIVS filius Nicolai Ciuitatis Tiferni Dominus, cum celebris in armis (Duce Virgino Vrsino) euasisset, à *Carolo VIII.* Rege Francorum inuitatur, & in militariis expeditionibus tam gloriosum se reddidit, vt ab eodem equitem creari promeruerit, immò percrebrescentibus meritis, honores pariteret dignitates ipsi auctæ sunt. Exindè in Apuliâ contrâ Aragonenses militans, sui bellicosi animi, præcipuè in expugnatione *Luceræ* egregia signa monstrauit, itaut decertando, dum proprius equus subtus se hostili vulnere occiditur, ipse pedester, peditum Germanorum turmas profligaret, & cum Aquitanos milites remisè pugnare vidisset, statim ex equis descendere iussit, & dum ad gloriosum certamen hortatur, scalâ proprijs manibus arreptâ ad murum ascensurus, repenti ingens lapis è culmine immittitur, sub cuius pondere ingemuit, & inter floridos annos animam exalauit.

A N N O C H R. 1507.

CÆSAR BORGIA, cognomento *Valentinus* Romanus, què in minori fortunâ susceperat *Rodericus* pater, ex *Vannotia* Romanâ, quam à formæ venustate, & morum illecebris, mirâque demùm fœcunditate legitime propè vxoris loco habuisse fama est. Vigebat adolescente in Cæsare peracutum, & erectum ingenium, proptereaque missus fuerat Pisas, vt in Gymnasio iuri ciuili operam daret. Sed vbi pater Pontifex est renunciatus, in urbem properè redijt, galericque purpurei dignitate collatâ in Senatum cõoptatus est; quem honorem postea fastidiuit, atque reie-

reiecit, cum ad firmiores opes, magnaue imperia effreni libidine raperetur. Primum omnium permutati ingenij, & fluxæ fidei documentum præbuit (si Iouio credimus) cum à Carolo VIII. Gallorum Rege Neapolim contendente cui à patre Pontifice Legati specie, comes & obses datus fuerat, è Velitris Romanum profugisset. Exindè armorum studio teneri, contemnere galleari decus, & Ioanni fratri Gandiæ Duci inuidere cœpit, eò quidem insanæ æmulationis exitu, vt ipso fratre quo cum hilariter apud matrem cœnarat, iugulato, proiectoque in Tyberim, se totum à Senatorio ordine abdicatâ purpurâ, & desumpto militari sago, ad arma transferret, & Pontificijs copijs præficeretur. Itaque sublato Principatus emulo, quod ita ad explendas cupiditates expediret, Gallis se coniunxit, fecitque sponsalia cum *Carlota* Alabretæ familiæ regij sanguinis puella, apud Aquitanos pernobili. Hinc magnæ partis Italiæ dominatum affectare cœpit, vsque adeò dirâ cupiditate, vt in vexillis hunc titulum præferret: *Aut Cesar, aut nihil*, quasi nihil animo mediocre, sed immoderata, & longè maxima cupere videri vellet.

Ante omnia vt *Iouius* refert, Procures Romanos *Columnis*, & *Vrsinos* tollere constituit, postquam inter eos bellum aliquandiu frustra abluisset, vt vtraque pars mutuo ferro concideretur: nam illi post id ciuile bellum, Borgia artibus intellectis, se se pace factâ conciliarant. Columnij nihil sibi fugâ, ex exilioque potius rati, paterna oppida Borgia reliquerunt: Vrsini stipendijs allekti, ad vnum ferè omnes teterrimo supplicio necati sunt: *Baptista* Cardinali in Mole Hadriani gentilium suorum necem præeunte, cum *Vitelocius* *Thipernas*, & *Liberottus* *Firmanus* ad Senogalliam, in agro autem Perusino *Paulus* *Vrsinus* Latini Cardinalis filius, & *Franciscus* *Vrsinus* Grauinæ Princeps, eandem necis sortem tulissent. *Caietana* quoque familiæ Procures, qui Sermonetam oppidum in Latio iuxta Priuernum obtinebant, *Iacobus* *Nicolaus*, & *Bernardinus* alio, atque alio modo interfecit, arces, & opes Borgia concesserunt, *Camentes* quoque Principes antiquæ nobilitatis *Iulius* *Cesar*, *Venantius*, *Annibal*, & *Porrhys* principatu exuti, strangulati que sunt. *Astorem* *Manfredum* *Fa-*

uentiæ Principem sub fide deditum, necatumque immaniter Tybris excepit. *Catharina Sfortia* Hieronymi Riarij quondam vxor, constantissimi animi fœmina, quæ Foroluij, & Forocornelij vrbibus imperabat, expugnata tormentis, captaque Roman tanquam ad triumphum perducta est. *Pandolphus* porrò *Malatesta*, *Ioannesque Sfortia*, & *Guido Vbaldus Feltrius* ipforum ditionum vrbes, Ariminum, Pisaurum, & Vrbium inuadenti relinquere, quàm interfici arreptâ fugâ maluerunt: cessit Cæsari *Iacobus Appianus* oppidum Populonium in Hetruriâ, sed dum hacruentâ viâ in alienos Principatus grassaretur, etiam Arragonium adolescentem Biselij Principem, ac Alphonfi Regis filium, & Lucretiæ sororis suæ maritum in atrio Vaticani templi vulneratum, & quoniam spes esset curari posse, in ipso cubiculo, lectoque nuptiali sororis maetari iussit. *Borgiam* quoque iuniorum Cardinalem, quod Candiano faueret, veneno sustulerat: *Ioannem* demum *Cerbellionem* virum domi, militiæque nobilem, quod pudorem in fœminâ Borgiæ domus custodiret, noctu à cœnâ redeuntem crudeliter interfecit. Ab eo quoque capitali supplicio affectus est *Iacob Sanctacrucius* præclaræ nobilitatis Romanus Ciuis, quo nemo ipsi Cæsari amior, & familiarior fuit, nec aliam ob causam, quam quod validam promptissimorum hominum manum ex factione Vrsinâ subito cogere, & ad omne audendum facinus impellere posset. Sed Italicæ nobilitatis stirpes excidenti, affectantique regnum Italiæ, non diu fortuna arrisit, & Borgianæ felicitatis ostenta momento dissipata fuerunt, extincto decimâ octauâ die Augusti *Alexandro* anno 1503. Quâ in re ultorem adfuisse Deum affirmat *Petrus* Cardinalis *Bembus*, traditque à Cæsare Borgiâ vinum toxico mixtum paratum fuisse ad *Adrianum Cornetanum* Cardinalem Pontifici summâ familiaritate coniunctum è medio tollendum, vt eius amplissimas opes inuaderet; sed pocillatoris errore, atque vltice diuini Numinis vi sitienti Pontifici, & *Cæsari Borgiæ* propinatum. Hisque consentanea plurimi scriptores tradunt, adeò etiam *Alexandrum* repentè extinctum, & eodem die eius cadauer ex Vaticano rure in palatium relatum scribat *Guicciardinus*,
ad-

addatque etiam *Panvinus*, illum mirabili Dei prouidentia extinctum, ne consilia nefaria de opulentissimis Cardinalibus veneno interimendis ad inexplabilem filij cupiditatem eorum opibus explendam ad exitum perduceret. Ex diarijs verò manuscriptis, *Alexandrum* alio morbo obiisse affirmatur. Constans tamen fama est *Cesarem Borgiam* inclusum mulę recens exenteratę vtero, venenum aliquo modo dissipasse.

Post *Alexandri* obitum, *Iulius II.* Pontifex, cum exutum exercitu, in arce sub custodia tenuit, quo admissis tesseris arx Ostiensis redderetur. Sed *Iulius* hominem vel mille neces meritum, quem in Mole *Adriani* custodiri iusserat, eā pactione dimisit, vt togatę Gallię arces reciperet. Elapsus itaque *Cesar* ab Ostiā nauigio Neapolim peruenit, vbi à Magno Consaluo iussu Regis comprehensus est, atque in Hispaniam deuectus, ne vir bellicosus, cū ad eum magnus militum concursus fieret, recentis in Italiā partę pacis tranquillitatem perturbaret. Ad extremum *Cesar* post tertium annum deceptis custodibus è Medię arce, funibus se deiecit, suppeditante equos *Pigmentel-lio* Beneuentano Principe, ad *Ioannem* Nauarrę, seu vt alij volunt, ad *Ioannem* Cantabrię Regem confugit. Is tum cū *Alarino* Regulo, qui à fide defecerat, bellum gerebat; in eo armorum motu cū egregiam operam Regi nauaret, confertā ad Mendauiam pugnā, ignitā glante lęsus occubuit eo euentu, vt nequaquam agnitus detractis armis nudus relinqueretur. Sed scutifer eius cadauer equi ceruicibus impositum Pampelonem retulit, haud dubiē rapiente fato ad eam urbem, cuius Antistes antea fuerat. Occubuit anno reparatę salutis 1507. die 12. Martij in Diœcesi Pampelonensi eā ipsā die, quo Episcopatus illius possessionem inierat, nempe magni Gregorij festo: cadauer relatum Pampelonem sepulturam habuit, cuius sarcophago appendere Poetę latini carmina plura, videlicet:

Aut nihil, aut Cesar vult dici BORGIA quid ni?

Cū simul & Cesar possit & esse nihil,

Seu

Omnia vincebas, sperabas omnia Cesar;

25. 2

Omnia

Omnia deficiunt: incipis esse nihil.
Clarius illius qui Poeta Hispanus eidem hispanicâ linguâ aliud
inscripsit Epitaphium.

A qui yazè en poca tierra
 El que toda la temia
 En esto vulto se encierra
 El que la paz, y la guerra
 En su mano lo tenia.

O tu que vas à mirar
 Cosas dignas de notar,
 Si lo maior es mas digno
 A qui aca bas tu camino
 De à qui ti puedes tornar.

Eidem Andreas Angulius aliud inscripsit Epitaphium.
Heu quantum fuerat satius Dux maxime Caesar
Borgia, tam claris Roma natalibus ortus
Hispano patre, magnarum puer indole fulgens
Virtutum, & iuuenis donatus honore Galeri
Purpurei, nunquam tam fœde insignia tanta
Tu despexisses; regnandi dira cupido
Inuasit cum te rorantem sanguine Fratri,
Vel saltem est animum aggressus cum bellicus ardor
Ille tuum priscos quo equasti Marte Quirites,
Totque Duces, validasque acies, totque oppida, & vrbes
Vicisti, indutus mentemque animumque tyranni
Aut nihil, aut Caesar demens iactare solebas
Debueras pro fama æterna, pro laude perenni
Prelia tractare, ut Romę celeberrimus olim
Mos fuit, at non illa inbians & sanguine, & auro
Exercere, domo Dominosque expellere auita,
Totque horrenda animo committere funera sauo,
Quę pudor Hispano me ortum Genitore, Quirini
Inque vrbe, & tectis hisilem tam fœda referre
Nunc prohibet; sacri cum spreti iniuria honoris
Magna olim edocuit mortales satque superque,

Cantabrig miser ut cecidisti inglorius agris.

Eidem Sanna zarius aliud inscripsit Epitaphium, videlicet :

Qui modò prostratos iactarat cornibus Vrsos

In latebras Taurus concitus ecce fugit .

Nec latebras putat esse satis sibi; Tybride toto

Cingitur, & notis vix benè fudit aquis .

Terruerat montes mugitibus; obuia nunc est ,

Et facilis cui vis præda sinè arte capi .

Sed tamen id magnum, nuper potuisse vel Vrsos

Sternere, nunc omnes posse timere feras .

Nec tibi Roma nouè desint spectacula pompe ,

Amphitheatrales reddit arena ioccs .

Vnicam filiam reliquit penes matrem atque auunculum Vasco-
num Ducem Cæsar, de quo plurimi scriptores agunt, inter quos
Ciaconius, Paulus Iouius, Andreas ViçForellus, Raynaldus, Garim-
bertus, Spondanus, Bzouius, Guicciardinus, Panuius, Mariana,
& alij qui graphicè eius vitam scripserunt.

A N N O C H R. 1512.

B AIAZETHES II. Turcarum Rex X.&II. Imperator Orien-
tis, cùm patrem Mahumetem mortuum esse nunciaretur,
atque ipse tum esset in Cappadociâ, ab ipso sperati imperij limi-
ne, à Prætorianis concitatis, penè exclusus est. *Corcutio* nepote
in regiam sedem sublato. Sed non multò post, cùm ipsa pueri
imbecillitas, tum obortus indè iustus pudor, imperium auo de-
bitum, & creptum Prætorianis largitione pacatis facilè reddi-
derunt, eoque facilius, quòd *Gemes* Baiazethis frater ad impe-
rium adspirans, comparatis copijs aduentaret. Verùm fortuna
Gemem tribus victum prælijs ita perculit, vt Rhodum confuge-
re cogeretur, captusque ibi Romano Pontifici custodiendus
Romam duceretur, vt supra diximus ad annum 1494. Exindè
Baiazethes intestino bello liberatus, more maiorum in Christia-
nos arma conuertit, quorum impetu ferè perpetuo Valachos ad
Istri ostia adempto Moncastro multis incomodis afflixit, ingen-
tique pugna editâ Illyriorum Pannoniorumque & Croatorum

copias pro communi salute in vnum coeuntes, apertisque in campis contendere ausas per Cadumbassam Eunuchum non longè à Sauo trucidauit; neque vsquam præterquam ad Tarsum vincentibus egregiè Mamaluchis, aduersam belli fortunam expertus est. Exorto demùm Veneto bello non terrestri modò, sed nauali apparatu patre validior, ita irrupit, vt *Schenderbassa* luëtuoasă incursionem, vltra Tiliauentum in Euganeos penetraret, Et *Deuthes* præfectus classem Venetam *Grimano* Duce ad Sporadas insulas in fugam conijceret, & Venetas opes exolescente eorum disciplinâ sibi in posterum mari contemnendas ostenderet, cùm anno sequenti Barbarus ipse audacior factus Peloponnesum intrans, expugnatâ fortiter Methone, & ad eundem victoriæ terrorem, Corone, Pilo, Crisseo, Naupactoque in deditionem acceptis, paulò ante occupato Dyrrachio terrâ, marique victor euassisset. Sed Hispaniæ, Galliæque Regibus in publicâ religionis causâ Veneto opem ferentibus, eâ conditione pax à *Baiazethe* impetrata est, vt receptâ dudum Cephalæniâ, Venetæ vti antea fuerat, esset ditionis, & Leucas, Nerytusque insula quam Pisaurius Venetus nauiter expugnarat, Turcis redderetur. Eius autem conciliandæ pacis *Gritus* author eo Barbarum faciliùs persuasit, quoniam in Perside *Ismael Sophus* ex progenie Vsumcassanis se se Regem effecerat, inuictâ nouæ religionis opinione, quam ingenti tamâ superstitionissimi quique earum gentium crudelitate nouæ legis persuasi ardentissimè sequerentur, vsque adeò suprâ religionis causam felicibus armis formidolosus, vt Othomannico imperio hostis immineret. Nam eius clientes sectatoresque in Cappadociæ fines trahendorum in causam populorum nomine penetrarant; binosque iam Bassas Caragium, & Halim geminosque exercitus duobus oppressis ducebatur occisione deleuerant. Huius belli timor eò Baiazethem senem pertulit, vt de successore deligendo cogitaret, suorumque perfidiâ *Selymus* filiorum natu postremus, quem paulò ante prælio superatum parricidam appellarat, fraude & dolis patre ciecito Constantinopolitano imperio potiretur, & senem patrem vir seuus, atque impius exutum regno, veneno tolli iuberet, an-

no ætatis 71. regni 31. *Baiazethe* & regno, & vitâ spoliato, Turcarum imperium inuasit *Selymus I.* Turcarum Rex vndecimus, & III. Orientis Imperator: quod vt eo rectiùs stabiliret, duos fratres, *Corchutem*, & *Achmetem* vnâ cum ipsorum filijs, interfecit: ita vt ex eâ stirpe Othomannicâ ipse solus superesset. *Leunclau. Annal. Turc. Iou. Cuspien.* Ianus Vitalis tale inscripsit Epitaphium.

Dum rerum exquiris causas, & dum procul Hunnos

Carmannos Cilices, Sauromatasque domas,

Baiazethe domi proles tua te petit armis

Et te per fraudes amouet imperio;

Adiicit inde nouum sceleri scelus, & tibi miscet

Pocula lethiferis illita graminibus.

Intempestiuos crudelis vipera factus

Per sua sic tandem funera, rupta, parit.

Quid tutum est cui sint ingentia regna tyranno,

Si timeat natos, progeniemque suam.

GASTO FOISSÆVS Dux Nemorensis, ab auunculo Rege *Ludouico*, quem oris atque animi indole referebat, in Italiam cum imperio missus, tantâ vi, celeritateque suâ, atque aliena arma exercuit, vt prius dux quàm miles; ante triumphator quàm acclamatus Imperator extiterit, summis profectò nobilioris seculi ducibus præferendus; nisi in ipso victoriarum cursu adolescens plenus gloriâ cecidisset. Incredibili namque celeritate ad parandam ei inusitatam laudem, & immaturum vitæ exitum properantibus fatis, irrumpentēs in Infubrum agros hostes Heluetios acerrimè sustinuit, & in patriam repressit. Bononiam per lutulenta itinera præduręque hyemis glaciem rapato exercitu, formidosâ Hispanorum obsidione atque oppugnatione liberauit; igneque rapidior inde digressus, Venetas copias ad Athesim fuso *Baleono* duce protriuit, atque eodem cursu per arcem Brixiam ingressus, præsidij Veneti, Brixiani-que populi cruentissima strage editâ, rebellantem urbem recepit, atque diripuit, sic vt mox tantâ subnixus victoriâ rursus ad Hispanos verteretur, vt Rhauennatium campos, insigni certè

Victoriâ, sed fatali suo interitu nobilitaret. Inflammatus namque immoderato ardore delendi hostis, cum iam planè victor stratis aduersariorum alis, & legionibus incitato equo cum paucis, recipientes se se hostes persequeretur, sub aggere profluentis amniculi confossus interiit; eo quidem euentu, vt morte suâ seruasse reliquos hostes, & rem Romanam in summum adductam discrimen, metu, atque periculo liberasse, iudicetûr. *Pau. Iou. Antonius Franciscus Raynerius* sequenti elogio eum commendat.

*Funera quis memoranda canat, clademque Rhauennæ
Et tua summe ducum facta, obitumque simul?
Ingentes cum tu incedens per corporum acervos
Iam victor strage concidis in media.
Gallica sensere Hesperij, quàm viuida virtus
Sensere, Ultrici cum cecidere manu.
Sic obitu iuuenis Decios imitaris, & armis
Sic geminos belli fulmina Scipiadas.*

A N N O CHR. 1513.

IACOBVS IV. Scotiæ Rex, à Gallo incitatus, in Angliam irruit cum sexaginta millibus militum, & cum Anglis prælio congreditur die 9. Septembris, in quo vincitur, & trucidatur: ceciderunt ferè quindecim millia Scotorum, virorum præstantissimorum. Regnarat *Iacobus* annos 25. succedit *Iacobus V.* filius impuber adhuc, qui regnat annos 29.

A N N O CHR. 1515.

ALADOLVS Rex Tauri montis, à *Selimo* Turcarum Imperatore bello aggreditur, à quo capitur, & occiditur, inde Constantinopolim *Selimus* redit, & aliquot Bassas, & in his generum suum occidit, quod authores viderentur fuisse seditionis Genizerorum in Natoliâ. Colligamus immanis iam belluæ diritatis inaudita facinora. Primum octo parricidia prorsus enormia, quibus patrem veneno peremit, *Achmeti*, *Corcutique* fratribus duo, & quinque fratrum filijs laqueo fauces elisit: proce-

rum

rum deindè maximorum cædes, totidem, *Mustapha bassæ Vezir-
razemis Cheudeni bassæ*, *Ducaginoglis Vezirazemis bassæ* gene-
ri sui, *Ischenderis* itidem bassæ generi, *Tazisadis Cadilefcheri*,
Balis Gemis Seguanis bassæ, *Chuseinis bassæ Veziris*, & *Ionuzis bas-
sæ*: quæ sanè omnia quonam moduo Legatus Venetus, *Aloyssus
Mocenicus*, vsque adeò eleuare potuerit, vt nihil fuisse barbarum
in hoc tyranno dicere sit ausus, *Ioannes Leunclauius* miratur.

A N N O C H R. 1518.

TOMMAMBAIS Alcairi Sultanus, à *Selimo* Turcarum Im-
peratore bello petitus, & extremâ necessitate adactus, vt
pacem peteret, insignem legationem ad Sultanum Selimum mi-
sit. Eam *Selimus* sanè quam humaniter excepit, ac postulatis
omnibus adensus, non modò Tommambai rescripsit: verùm,
etiam suos homines ad ipsum vicissim ablegauit, qui pacis ei
auctores essent. Hos ad se iussu Selimi venientes, Tommam-
bais curauit interfici vniuersos. Quamobrem summoperè com-
motus Sultanus Selimus, Circassos illos omnes, quos in custo-
diâ detineri præceperat, mox ita iussit occidi, neminem vt sui
reliquum facerent. Eâ re patrata, trans Nilum copias duxit,
Tommambaim quæsiturus: quo ille comperto, fugam arripuit.
Selimus Romanæ copijs iniunxit, vt eum à tergo persequeren-
tur. Sed Arabes, qui & Ætiopes, itineribus fugienti Tommam-
bai præclusis, hominem interceperunt, & captum ad *Selimum*
perduxerunt. Tandem vndecimo die mensis Aprilis, mandato
Sultani Selimi ad portam Bassuellam vrbis Alcairensis, vt *San-
souinus* adnotauit, suspendio necatus fuit, cum prius ignominie
causâ laqueo ad collum appenso, per urbem mulo insidens cir-
cumductus fuisset. Atque hoc modo radicitus extirpatis Cir-
cassis ac Mamelucis, vniuersum illud Sultanicum Ægyptiumue
regnum suo *Selimus* imperio subdidit, & in Sangiacatus diuisit:
cum urbem Alcairinam *Ionuzi* Bassæ regendam commisisset.
Indè rebus omnibus egregiè constitutis, & ordinatis, Alcairo
discessit, Gazam rediturus: *Selimus* verò post tres annos, cum
maius aduersus Christianos bellum esset suscepturus, canceroso

renum vlcerè verè pestilenti, apud Chiurlum Thraciæ pagum, morte solutus est, anno imperij octauo, ætatis 46. *Pyrrha* bassæ in cuius sinu atrocem animam exhalabat, *Solymanum* filium commendans, seuerèque præcipiens, vt in Christianos tanquam veros hostes arma verterentur, neglectis Persis, quorum inanem superbiam satis ipse contudisset. *Iou. Leunclau. Sanfouin. Peucer.*

A N N O C H R. 1520.

IOANNES PAVLVS DE BALLEONIBVS Perusinus, sub *Virginij Vrsini* militari disciplinâ egregiè instructus, cum aduersus Florentinos, vt *Petrum Medicum* ad Patriam restitueret, commouisset arma, ob gloriosa in hoc bello patrata gesta, inuictissimi Ducis immortale nomen adeptus est. Postea verò dum Perusiæ quasi totali dominio potitus erat, à *Valentino* Duce, cuius potentiæ resistere nequibat, fuit expulsus, sed paulò post audaciâ, & armis potentior factus, ipsius Valentini fugato præsidio, Ciuitatem denuò recuperauit, quâ benè munitâ, Ducem *Valentinum* insectatur, cum quo post plura acta certamina, & si non victor, victus tamen vnquam cecidit. Indè à Florentinis Dux contrà Pisanos electus, non parum & ciuitatis obsidione, & Terrarum inuasionibus afflixit. Sed quibusdam ortis dissensionibus cum Florentinis, his relictis, ad *Iulij II.* Pontificis stipendium veniit, & Duci Vrbinati Pontificij exercitus conductori adiunctus, Romandiolam à Venetis occupatam, iterum Romanæ Ecclesiæ subiugauit. Tandem aliquot post annos Perusiam reuersus, dum absolutum illius dominium ad se, suoque tyrannicè transferre conaretur, id ægrè ferens *Leo X.* Romanam vocauit, quo accersitus, præmium vanæ ambitionis dominandi, iacturâ propriæ vitæ meritò accepit.

A N N O C H R. 1522.

MARCVS ANTONIVS COLVMNA, nobilissimâ Romanæ sanguinis stirpe progenitus, *Petri Antonij* Principis Salernitani filius. apud Prosperum, & Fabritium patuos. Duces illustres, tantum in militiâ profecit, vt veteres æquaret Heroes, ob

ob idque præsertim, quod præclaro insignium virtutum concursu, multiplicique optimarum artium eruditione, ad eximium decus ornaretur, usque adeò constanter, vel Ciuium vel externorum studio adamatus & cultus, ut cum coleretur à singulis, cuncteum in vniuersum, vel diuersæ factionis obseruarent, atque suspicerent, eumque vnum *Iulius* Pontifex tanquam Romanorum Procerum lectissimum collocatâ ei in matrimonium *Lucretia* consobrinæ filiâ, generum sibi ascisceret, cum graui iudicio Roueræ familiæ nomen, sicuti antea *Felicem* filiam *Iordano Vrsino* collocarat, clarissimis Romani sanguinis stirpibus inferendum existimasset. *M. Antonius* patre orbatus, quod in Hetrusco bello apud Alphonsum Aragonium militans periisset, patris celeberrimis Ducibus adhæsit, à quibus certissimis militiæ præceptis imbutus fuit. In conspectu propè Eretum cum Vrsinis secuto, singulares laudes etiam apud hostes acquisiuit. Pro Rege Catholico in *Ludouicum XII.* Francorum Regem in præliis tum Corignolæ, tum Glanici fluij, ac demum in totius regni recuperatione strenuè militauit. In Florentinorum Ducem electus, Pisani exercitum debellauit. Deindè *Iulius* Papa III. initâ confœderatione cum Rege Catholico, alijsque Principibus contrâ Regem Christianissimum, Còlumesium Rauennam transmisit, qui postquam eam à Francorum obsidione liberauit, & ad pristinam tranquillitatem restituit; Pontificis ordinatione aduersus Florentinos arma conuertens, *Lucam Sabellium* Ducem, in prælio superauit. Gubernante postea Petri nauicula *Leone X.* cum numerosâ militiâ ad Veronæ, & Brixiæ defensionem, dum à Venetis contendebantur se transtulit; quibus Ciuitatibus præsidio benè munitis, cum *Ioanne Manfrone*, *Mercurio Albanense*, & *Iacobo de Vicouarijs* Venetorum Ducibus bellum gerit, quibus deuictis, Lignagum aggreditur, & subicit, nec minori facilitate arcem Laudensem à Gallorum præsidio custoditam, expugnat. Indè ab Imperatore ad Vicentiæ obsidionem missus, Cæsareo dominio eam feliciter submisit, & Veronam oppugnatam accurrens, ipsam à Francorum Venetorumque bellicoso impetu defendit. Foedere tamen inter hos Potentatus concluso, Rex

Christianissimus inuictam Columnesij virtutem pro se experiri desiderans, quo libenti animo, at non pari fortunâ, excepto, ad Mediolani obsidionem primam impendit operam, sed dum summo ardore ad illius expugnationem inuigilat, repentè à manu hostili ingentis Colubrinæ pilâ ictus, & sibi vitam, & Regi victoriam inuolauit, cùm nondum quinquagesimum ætatis annum attingeret. Eadem etiam pilâ discrepto, & ad latus cadente, *Camillo*, Triuultij clarissimi Ducis filio, cùm obequitantes inaggere, hostium munitiones inspicerent. Luxere eum atrocissimâ morte surreptum socij atque hostes paribus propè lachrymis, ideòque vberioribus, quòd masculam prolem quæ paternæ virtutis esset hæres, nullam reliquisset. *Iou.*

A N N O C H R. 1535.

R Vsticorum seditio grauissimè mouetur in Sueuiâ, Winsbergum oppidum capiunt, Comitem *Ludouicum Helsestein* inspectante vxore, & liberis, hastis proiectus obijciunt, & confodiunt: sic alij alibi nobiles pellunt, cœnobîa spoliant, & omnia vastant. Sed in Sueuiâ victi, qui Dux seditionum fuerat captus; & laxè ad palum alligatus, vt discurrere posset, composito igne crudelissimè tostus est, adeò vt viuo carnes tostæ pedibus deciderent, sic alibi etiam plurimi trucidati sunt. *Sleidanus* ad quinquaginta millia rusticos cæcos esse autumat.

A N N O C H R. 1536.

I OANNES MEDICES, iuueniles adhuc traducens annos, nondum cœtaneis, sed veteranis quidem Ducibus se parem fecit in armis. Huius inuictissimi Herois prima militia aduersus *Franciscum Mariam* Ducem Vrbinatensem cœpit insæuire; quænam præcipuè strenuitatis suæ gesta in hoc bello enituerint, satis memoria testata reliquit. Confoederatione postea factâ inter *Leonem X.* Pontificem, Imperatorem, aliosque Potentatus, à Francorum vexatione Italiam liberandi causa: *Ioannes* iussu Pontificis pro Confoederatis arma arripens, est incredibile dictum, quæ sibi laudum præconia, & illis victorias reportaret. Ad B-nem

nem asperam quidem commisit pugnam, hostium non paucâ oc-
cisorum copiâ, nec minori animi præstantiâ se gessit; vt Locum-
tenenti suæ militiæ succurreret; dum paucissimis equitibus co-
piosum inimicorum numerum fugauit, totamque prædam dese-
rere coegit: sic etiam pari constantiâ, Italis militibus opem la-
turus, cum paucis de suis profundum Abduæ flumen intrepide
traiecit, & sub Francorum oculis aggressores disperfit. Ponti-
fice ad Coelum euolato, ad *Franciscum Sfortiam* Ducem Medio-
lanensem pergit, & quot illo tempore adfuere certamina, tot
pariter, Duce *Ioanne* Mediolanenses decantauere victorias; præ-
sertim verò quando Heluetijs ac Frisonibus cum Rege Galliæ
in Sfortiam Confoederatis tam audacter apud Bergomum se op-
posuit, vt maximâ confusione eos retrogredi coegerit, eodem-
que tempore pluribus Ciuitatibus occupatis à Franchis, potius
est. Denique sic insignibus refertus victorijs, sic immortalibus
decoratus triumphis, dum aliâ vice propè Mantuanam Ciuita-
tem mirificè dimicabat, inexpectato sclopi ictu, genu grauius
percutitur, quo vulnere ad extrema deueniens, Mantuam se-
miuius translatus, expirauit; pereuntis hercle Italiæ fato potius
quàm suo, cum vigintiseptem natus annos iam planè mitigatâ
ardentis animi ferociâ, vt sedatiora secutus consilia præter egrè-
gij bellatoris nomen etiam ad maturi iam, & compositi Impera-
toris famam contendere censeretur. Tunc milites ad tanti Du-
cis merorem præsignandum, luctuosis indumentis loricati, Mili-
tes de nigris balteis vocabantur. *Iou. Antonius Franciscus Rai-
nerius* sequens de eo Elogium scripsit.

Qua tulit Eumenidum immane hoc imitabile fulmen?

Vnde inuictorum funera mille Ducum.

Hoc cecidit Medicum flos, hoc noua gloria Martis

Quo feriente fera tot cecidere manus,

Roma gemit erus dum fractum secat ille, siletque;

Aufonia euentu statque caditque suo

Ast obit. Inque atram reuoluto hoc sydere noctem

Arnus & in nigris Albula fluxit aquis.

Illum etiam num acris minitantem vulnera vultu

Aura-

*Aurato Iovius candidit in tumulo,
 Et laudes reginit, picta & circumtulit ora.
 Ora Ioui æternum vivere digna manu.
 Ille autem quod te in superas ante edidit auras
 Dux Cosmæ, Etrusci luxque salusque soli.
 Sic fertur patria pater, ut cùm prospicit, alma
 Ante obitum, Atisonia consulisse sua.*

L VDOVICVS Hungariæ, & Bohemiæ Rex, *Iagelloni* filius, à *Solymano* Turcarum Imperatore bello petitus, sed rerum imperitus, ingenioque præsertim imbecillo, atque hebeti, tanquam bellici periculi ignarus, qui nunquam castra vidisset, facile eò perducì potuit, quo *Tomoreus* Colocenſis Archiepiſcòpus fatalis eo die Hungaris Dux impoſitus educebat, vel cunctis ferè Proceribus pugnae caſum omni arte vitandũ eſſe conſentientibus. Itaque *Ludovicus* alienã vecordia, atque ſuperbiã miſer, & proculdubio exitialis conſilij manceps factus, *Solymano* ad *Mugaccium* occurrir, cùm nihil tale auſuros Hungaros Turcæ Duces putarent, nec *Solymanus* ipſe adduci poſſet, vt Regem hoſtem tam paucis inſtructum copijs in caſtris eſſe, & congregi præliũ velle crederet. Vix enim Chriſtiana acies triginta millium peditum, ſimul & equitum numerum implebat, cùm in aduerſã ducenta equitum millia ſpectarentur. Eum itaque *Tomorei* audacia Hungarorumque temeritas exitum tulit, vt cum ingenti coronã hoſtium circumdatis, & obſeſſis caſtris, Rex infelix, eò quod miſerrimum fuit, in ipſo margine *Danubij* aquatione prohibitus, dirigere aciem, & collatis ſignis configere congeretur. Non tulère diu Hungari primi agminis vim, quanquã admirabili ferociã reſiſtentes, nec inulti cadentes, quando meritas infanitiæ ſuæ poenas darent. Cecidit ante alios vecordi impetu pugnans *Tomoreus*, & vnã ferè reliqui Duces & Antiliſtes concifo proculcatoque toto noſtrorum exercitu perierunt. Rex ipſe cùm in fugam deſperatis rebus ſe proriperet, in paludem incidit præalta crepidinis, quam exenudo apprehendere conatus, equum arduã ceruice erectum in ſe reflexit, atque ita reſupinatus, in aquã bipalmis gurgitis ſuffocatus interiit, ſpectante
 armi-

armigero suo, atque eum mox arenâ sepelliente, ne corpore, atque armis regijs potiretur hostis. Perierunt ad quindecim milia Christianorum. *Solymanus* Budam Vrbem ingressus, aufert tres columnas ex Orichalco fusas, plurimosque in seruitutem abducit. Ad eligendum nouum Regem Proceres regni Bohemici conueniunt die 5. Octobris, feriâ quintâ, & *Ferdinandum*, quod duxisset *Annam* Ludouici occisi sororem eligunt Regem plurimi, qui coronatur sequenti anno: aliqui tamen *Repusensem* Translyuanum eligunt, vndè regnum in extremum periculum coniectum est. *Chit. Iou. Ludouicum* sequenti elegio deplorat *Petrus Angelius Bargaus*.

Te quoque Sarmatico Ludouice è sanguine natum,

Et nulla clarum virtute, antiqua tuorum

Religio immeritò regnis præfecit auitis:

Vt foret vndè animos ingentes incola Ponti

Sumeret, & raptis reguaret Turca trophais,

Nostorum multa tumefactus cade parentum.

Scilicet is fuerat opibus, qui fretus, & alto

Consilio, inuictas virtute animoque phalanges

Fundere, & innumeras euertere milite turmas

Exiguo posses, atque omni arcere furentem

Pannonia, insigni confectum clade Tyrannum

Nam si corpus eras sine pectore, si tibi nullam

Dij dederant mentem, Rex amantissime, qua te

Regibus æquaret sors indignissima magnis:

Vitasses dubij saltem discrimina Martis.

Aut cum præclaras animas per vulnera mille

Vidisti Heroas fundentes pectore ab imo,

Te quoque præcipitem Turcarum in telâ dedisses.

Iure igitur tanta fugientem è cæde tuorum,

Vt turpi ablatus letho, & contactus arena

Informi cumulo, lachrymis, & honore careres,

Obruit immersum cænoque vndaque lacuna.

ANNO CHR. 1527.

CAROLVS BORBONIVS Princeps, qui ex Gallijs, Dux *Caroli V.* factus cum *Fronsbergio*, qui Germanos pedites adduxerat, concludunt, *Clementem VII.* Pontificem, armis petendum. Hoste imminente Romani Proceres à Pontifice moniti, vt opes ad comparandas copias, ad repellendum latronum exercitum conferrent, nec sumptus in rem militarem suppeditarunt, nec vt par erat expediuerunt arma. Extant *Philippi Bellicij* ad *Fridericum Caluarium* Commissarium Apostolicum literarum die 4. Maij datarum, quibus significabat Aquampendentem, S. Laurentium ad cryptas, ac Viterbium exulum prodicione occupata, de salute vrbs iam desperatum: Triginta hostium millia sub signis recenserit: aliâ parte Columnenses decem militum millia coegisse, ac Pontifici itinera, ne fugam capiat intercludere: in Vrbe Laurentium Cerium quinque militum sclopetariorum millibus urbem Leoninam tueri. In sequenti die quintâ Maij hostis comparuit, atque scalis ad muros applicatis, bis non sine cæde propulsatus est: Cùm Borbonius Dux segnius rem agi arbitratus, ante omnes prouolauit, atque in ipso tertiæ impressionis furore, glande petitus occubuit: cùm ante à Pontifice vnâ cum Germanis, Hispanisque, quos ductabat, anathemate fuisset perculsus. Non tamen Ducis nece consternati Germani, recti nebulâ, quæ eorum conatui fauit, transcendere muros, ac transyberinam vrbs regionem obtinuerunt. Eodem die prope in occasum sole cùm pontes rescindi iussisset Pontifex, & Romani factionis Cæsareæ fiduciâ fræti insanirent, adeòt angustos pontium aditus milite, & vallo tormentisque non munirent, agminatim per Sixtinum pontem in urbem irruerunt, quam cæde, incendio, rapinis, stupris sine vlllo profani, vel sacri discrimine compleuerunt. Interfecta in illius impetus, & furoris ardore circiter quatuor hominum millia feruntur, cùm ipsi è suis mille in mœnium expugnatione amisissent. *Contigit*, inquit Petrus Iustinianus lib. 12. pag. 430. *miserabilis fœdaque Romana vrbs direptio, qualis olim nec à Gothis, nec à Longobardis, Vandalisque*
fa-

facta legitur. Et infra. Milites in omne crudelitatis genus prolapsi multas urbis partes incendunt, sacra profanaque diripiunt; omniaque fuga, tumultu, terrore; ac cade replent: nec Cardinales, Episcopi, ceterique viri religiosi impias depradantium effugere manus. Aedes quoque sacrae ad unam omnes spoliatae sunt, vasaque libatoria diuinis rebus dicata in praedam nefarie acta, ab altaribusque ablata aureae cruces, pretiosa candelabra, sacerdotalia indumenta, atque usque in sacrosancta Dominici corporis tabernacula rapaces manus iniecta, omnesque tandem Ecclesiarum thesauros barbarico fastu, immanique auaritia crudelis hostis expilauit, atque in Religionis Christianae ludibrium virgines sacras vel violauit, vel expoliatas in publico nudo corpore traxit: ceteras quoque matronas eadem ignominia affecit: nullum praeterea fuit genus hominum, nulla tota Roma vel publica, vel priuata domus, quae furentis sacrilegique hostis manus euaserit. Raynald. Ioannes Baptista Gabius Borbonio sequens Epitaphium scripsit.

Dedecus Aruernae gentis, patrie improba labe

Transfuga qui leuis & perfidus hostis erat,

Ictu vno stratus temeratae in limine Romae,

Ne se victorem cerneret, occubuit.

Debuit haud alias superis persolvere poenas

Perfidus ante homines, impius ante Deum.

Georgius Franspergius verò Borbonij socius, patriam Sueuus, Lutheranae impietati ad insaniam deditus, Italicam expeditionem, eo consilio susceperat, ut suis manibus summum Pontificem strangularet laqueo, quem auro intexendum curauerat, gestaratque in sinu, identidem suis ostentans veluti de egregio facinore, quod furiali animo conceperat; verum diuinam ultione & ipse percussus, ex equo corruens infelicem animam Sathanæ tradidit.

A N N O C H R. 1536.

I BRAHIM Bassa, *Solymani* Turcarum Imperatoris intimus, & gener, cui promiserat Solymanus nunquam interfectum iri, sed gratiam perpetuam fore: at verò cum *Ibrahim* iam potentiam

inualesceret, floreretque autoritate & opibus, suspectus ei coepit esse, cuius & ex parte fuit detecta perfidia. Quippè ferebatur cum Italis quoque secretò pèpigisse fœdus, vt Turcarum imperium in se transferret. Quapropter eum *Solymanus* die 14. Martij huius anni, ad cœnam secum inuitauit: quâ finitâ, cùm de certis negotijs inter se collocuti, iam cubitum pergerent: *Ibraim* quoque suum ad conclaue secessit, & in lecto se composuit. Quippè quoties ad *Solymanum* noctu qui accedebat, in ipsius Imperatoris Saraio cubabat. Cùm obdormisset, interficî hominem Sultanus iussit: omnesque facultates ipsius & opes, fisco addictas, thesauris suis inferri. *Annal. Turc.*

A NNA BOLENIA Vicecomitis Richefordiæ filia, & *Elisabetha* Angliæ Reginæ mater, quam loco vxoris *Henricus* VIII. Rex Angliæ habuit, *Catharina* vxore legitimâ contra leges humanas & diuinas repudiâtâ, ipsam adulterij suspectam, minimè tamen conuictam, capite plectit. Hoc eodem anno moritur *Catharina*, idèò Rex statim aliam vxorem ducit. *Chyt.*

A N N O C H R. 1537.

ALEXANDER MEDICES Etruriæ Dux, quem *Laurentius* iunior, qui *Vmbriæ* Principatus titulos affectauit, ex maternâ ancillâ furtiuo congressu suscepit, ad Etrusci imperij fastigium idèò prouectus, vt indè grauiore casu interruptâ felicitate præceps daretur. Cùm enim legitimo coniugio non contentus vagas libidines sectaretur, facilem sibi in necem aditum aperuit, tantâ quidem socordiâ, vt post insidias, quas ei *Hippolytus* patruelis nefariè tetenderat, diligentissimè vitatas, in alterius propinqui, familiarissimique sodalis inuitatam perfidiam inciderat. Is erat *Laurentius Medices* ætate equalis, sanguine coniunctus, nullâ laceffit in iuriâ, & magnis affectus beneficijs, menstruaque stipendij obstrictus liberalitate, quâ maximè eius perfidiæ fama prægruari potuit. Eum namque hic tam improbo quàm perfidioso promissi lenocinii nomine in domum suam, suumque cubiculum & lectum facile perduxit adamatæ mulieris aduentum mentitus, sicut incautus, atque miserrimus Princeps à cc-

à ceteris omnia accuratè cauere solitus, quàm ab ipso proditore, quem maximè diligeret, mactaretur; Intempestâ namque nocte altè sternentem Laurentius gladio per costas adactò transfodit, propereque erectum, & acceptum vulnus acri morfu vindicantem, admoventibus manum duobus seruis quos induxerat, quinque vulneribus confecit, impetratâque faciliè à præfecto tesserâ publicis vectus equis Bononiam effugit, patriæ libertatis oblitus, occupante animum salutis curâ, vt intactus euaderet. Nam qui liberatæ patriæ laudem appetisse videri volebat, nihil plus tanto admissò facinore effecisse iudicatus est, quàm vt Principe amicissimo nefariè atque ignobiliter interempto, *Cosmum* ex priuato odio capitalem hostem suum, ad Etruscij Imperij potentiam quam verè virtuti facta promittebant, prouheretur, & ipse demùm publico Senatus iudicio damnatus, obiterque Venetijs angusto in calle trucidatus, parricidij pœnas dedit. *Iou. Antonius Vacca* sequenti Epitaphio, sic Alexandrum luget.

Post belli clades varias, & funera seuis

Motibus Etruscæ ciuilibus edita terre

Cùm populos placida compositos pace tenerem,

Per scelus agnati me perfida dextra nefandi

Sustulit, & spes ille meas, spes ille meorum

Atque suas omnes, & publica commoda fregit.

Vsq; adeò pensè, & sancti nihil improba ducit

Inuidia, atque atro mens dira agitata furore.

Ergo iterum infectum ciuili sanguine ferrum

Mæsta parens assucto malo Florentia vidit,

Et luctu externata Ducem defleuit ademptum

Aurea compositis meditantem secula rebus.

A N N O C H R. 1547.

PETRVS ALOYSIVS FARNESIVS Dux Placentiæ & Parmæ, *Paulo III.* summo Pontifice, cùm se in adulteria, vagasque libidines effunderet, cliëntum suorum rabida in se odia accendit, itaque conflata in eum cruenta coniuratio est,

T 2

cuius

eius princeps fuit *Augustinus Landus*, qui illum incautum intra ipsâ arce Placentinâ, quam tutissimam opinabatur, decimo Septembris multis vulneribus confodit. Sic trucidatum, abscissis per ignominiam genitalibus, coniurati altero pede suspenderunt e fenestrâ, vnde magis è foro urbis posset prospici, fatiatisque eo spectaculo civibus deiecerunt præcitem in fossam oppidi, in quâ conculcatum est cadaver ab insanâ plebeculâ, & ultra mortem in eum sævitum. Coniurati verò libertatem, nomenque Cæsareum conclamarunt, moxque *Ferdinandus Gonzaga* Insubriæ Præfectus multo succinctus milite Placentiam prouolauit, Arcemque Cæsarianorum militum præsidio muniuit, antequam Bononiæ prolegatus collectis copijs præcurreret. *Gonzaga* ille scelerum vindex acerrimus, hoc anno præfectum Comensem, qui captiui cuiusdam uxorem falsis promissis de marito liberando inductam stuprat, & tamen ipsius virum interfecerat, suspendi iubet. *Raynal. Chyt.*

A N N O C H R. 1552.

GEORGIVS Dux Megapolitanus, in obsidione Francofurtensî, dum Ligulas extra tentorium adstringit, repente à manu hostili tormenti bellici laxatâ rotâ, interficitur. *Cbit.*

A N N O C H R. 1553.

MAVRITIVS Elector Saxonie, & *Albertus* Marchio Brandenburgensis in mutua odia incensi belligerantur. Die 9. Iulij pugnatum est in Saxoniam, non procul ab urbe Brunsvigâ, ad Pagum Peina, in quâ pugna etsi victor fuit *Mauritius*, tamen præter Electorem ipsum occubuerunt *Carolus Victor*, & *Philippus Magnus* Duces Brunsvicenses, & *Fridericus* Princeps Lunenburgensis, & Comites quatuordecim. Perierunt ad quatuor millia militum. Capta sunt signa quinquaginta peditum, 14, equitum, sed victor *Mauritius* lethaliter vulneratus biduo post moritur, anno ætatis 32. In gubernatione successit *Augustus* Elector. *Albertus* vix elapsus, iterum copias colligit, *Augusto* Electorali ex Daniâ reuertenti insidias struit, quæ tamen frustrâ fuerunt.

runt . Deindè cum *Henrico* prope *Brunsuicum* iterum , ac ter-
tiò pugnat, sed semper vincitur . Cùm verò *Episcopi* , & *No-*
rinbergenfes Alberti ditiones inuasissent , ipse *Albertus* eò redit,
quem insequitur *Brunsuicensis* , & *Albertum* tandem omni di-
tione exiit, præterquam *Blaseburgo* , & *Suinfurto* , quod pro-
pter hyemem obsideri non potuit. *Chit.*

MVSTAPHA filius maior *Solymani* Imperatoris *Turcici* ,
cùm fractis *Perfarum* opibus ad patrem rediisset, magno
exercitus fauore & clamore exceptus est , quâ re offensus pater
filium strangulatum in cubiculo, mox in exercitus conspectum
proijci, & per præconem hoc proclamari iubet: *Vnus est Deus in*
Cælo, vnum etiam Solymanum in terris Imperatorem esse oportet:
quo audito exercitus attonitus conticuit. *Amurathes Geangir* iu-
nior natu biduò post veneno sublatus est, quòd de fratris inte-
ritu ingemuisset . Tertius frater *Baiazethes* metu patris ad *Re-*
gem Perfarum confugerat, is statim per Legatos reuocatus. se-
curi percussus est . Remanebat *Selymus*, cui pater etiam ipsi mi-
nas intentasset, nisi solus superesset. *Annal. Turc.* Sequenti anno
in *Turciâ* exortus est quidam , qui se diceret *Mustapham* *Soly-*
mani filium, sed hic tandem captus, vncis, siue creagris dilania-
tus est. *Zachut.*

EDVARDVS VI. Angliæ Rex adolescens sagacissimi inge-
nij, lento veneno à *Ioanne Dudleo* *Nortumbriæ* Duce tol-
litur die 6. Iulij, anno ætatis 16. regni 7. *Dudleus* ille filij sui
vxorem *Ioannam Suffolciam*, quæ propinquitate regium stemma
attingebat, succedere vult, eamque in aulam inducit. Sed po-
pulus præfert *Mariam* sororem *Eduardi*, quæ regnum nacta,
Dudleum capit, & supplicio cum *Ioanna Suffolcia* afficit, regnat-
que annos quinque, & statim hoc anno mense *Nouembri*, ab-
dicatâ heterodoxâ religione, Pontificiam restituit, & authores di-
uortij *Henrici* patris cum *Mariâ* anno 1532. facti, capite plectit,
vt & alios. *Chit. Buchol.*

PETRVS STROZIVS nobilis Florentinus inter Duces famâ clarissimus. postquam ab augustis armis Caroli V. Patriam, conciuſque defendit, ad Pedemontanas partes pro Rege Christianissimo, contrâ præfatum Imperatorem militaturus perrexit: vbi in repetitis conflictibus immortales glorias adeptus est. Postmodum cum ad Flandriæ confinia bellum translatum effet, sub hostium aspectu, *Marullo* subsidium præstitit, & *Franciscum Estensem* equitum Ducem vicit in prælio, eumque belli captiuum reddidit. Indè regio iussu in Italiam reuersus, alijsque Ducibus associatus, cum Imperialibus item contendens; at belli euentus cum semper incerti sint, illorum potentia tandem cedere coactus est. Nihilominus vnquam de fortunâ diffidens, iterum militum coadunatis reliquijs, ad Pedemontem se transtulit, ibi Albam ab Imperialibus munitam, expugnauit. *Ludouico XII.* è vitâ sublato; ab *Henrico II.* regni successore *Petrus* in Scotorum subsidium contrâ Anglos transmittitur, in quâ bellicâ expeditione, haud parum commendari promeruit, sicuti etiam in expugnatione *Cimittæ*, & in defensione *Metinæ* Ciuitatis ab Austriacis obsessæ. Interim bellicâ seditione commotâ inter *Paulum IV.* Pontificem, & *Philippum II.* Regem Hispaniarum, dum Petrus Pontificijs armis præsidebat, apud *Ostia* Tyberina cum hostibus ad certamen venit, quibus ab arce reiectis, etiam fortè propugnaculum ab ipsis constructum, vnâ cum *Vicouaro* mirabiliter occupauit. Demùm in Galliam reuocatus; contrâ Anglos forti animo præliaturus aciem instruit, & bellicâ fortunâ cum hoste tentatâ, adeo propitius fuit euentus, vt *Calectium*, aliorumque locorum gloriosa expugnatio clariùs demonstrauit: quapropter audacior factus ad Imperialem exercitum penitus disperdendum se conuertit. Sed fraudatus à desiderio suo, sic de eo cecinit quidam Poeta:

*Is feriens perit, & dum victor vulnera figit,
Victus sclopi ictu, victima mortis adest.*

Scripsit alter :

*Tormento Petre Strozza iaces anfulmine ? Pulchrum est
Non hominum manibus, sed cecidisse Deum .*

A N N O C H R . 1559.

HENRICVS II. Rex Galliæ, re & nomine Christianissimus, Catholicæ fidei strenuus defensor, & Lutheranae sectæ accerrimus persecutor, qui comminatus fuerat, se ex Lutheranorum cineribus montem maximæ altitudinis & latitudinis confecturum, cui vix similis in Gallijs extaret . Cùm Parisijs nuptiæ *Philippi II.* Hispaniarum Regis cum *Elisabethâ* eius filiâ celebrarentur, & in ludis equestribus *Gabrielem* Comitem *Mongomerium* porrectâ hastâ ad certamen equestre inuitaret, & inuitum cogeret, *Mongomerius* cum Rege concurrens hastam quidem eleganter super Regis thoracem ferreum fregit, sed galea regis non satis clausâ admisit tenuissima quædam, fragmenta hastæ *Mongomerianæ*, quæ supra oculum Regis per cranium in cerebrum penetrarunt, ex quo vulnere cùm grauissimos cruciatus nouem dies tolerasset, 10. die Iunij intrâ duodecimam & primam dici horam expirauit, anno ætatis suæ 41. regni 13. Succedit *Franciscus II.* ætatis annorum 16. qui regnat tantum quindecim menses: Succedit ipsi frater *Carolus IX.* puer adhuc, qui regnat annis 13. *Mongomerius* verò anno 1573. Lutetiæ in publicâ plateâ securi percussus est, crimine perduellionis ei affictò. *Buch. Benedictus Varchius* sequenti elogio sic eum celebrat .

*Quid Regem verè Regem, latèque potentem
Præstantem bello Regem, studiisque Mineruæ
Insignem addeceat si scire Henrice laboras
Henrice Francorum decus, ac noua gloria gentis,
Non alius quisquam citius, meliusue potest te
Patre docere tuo magnum bene consule patrem
Patrem imitare tuum, quo nullus tempore in omni
Omnibus in rebus maior fuit, aut erit unquam .
Ex illo virtutem omnem, verumque laborem
Fortunam ex alijs tantum, didicisse memento .*

Ioachimvs Bellaius sic eum commendat :

Optatam Henricus pacem concesserat orbi ,

Cesserat ac toto Martius orbe furor .

Indoluit Mauros belli indignatus alumnus

Ad placidæ mentem vertere pacis opus .

Ergo illum fœtis ludentem prælia bellis

Euolat emisso dum violentus equo ,

Perculit imbelli confractæ cuspidis ictu ,

Ludentique ferus seria damna tulit .

I nunc & Marti, Princeps, confide cruento ,

In media quem sic ludere pace iuuat .

A N N O C H R. 1562.

ANTONIVS BORBONIVS Rex Nauarræus ad Pontificios à Reformatis defectionem facit : & primus exercitum Regis contra fratrem *Ludovicum* Borbon. Principem Condæum, & alios reformatæ religionis ipsi adhærentes educit . Verùm dum Rotomagum urbem obsessam grauitèr oppugnat , globo tormentario ictus, occumbit, die 17. Nouembris , anno ætatis 45. *Buch.*

A N N O C H R. 1563.

FRANCISCVS DVX GVISIVS Caroli Lotharingæ , & Guisæ Ducis filius, Cardinalis Lotharingij frater , de Catholica religione optimè meritus, vtpotè qui, flagrantissimo pietatis ardore Huguenottam perfidiam debellabat; sed ab hostibus insidijs impetitus , proditoriè dum Aurelias obsidet, occiditur, cui solemnì pompâ Tridentini Patres iusta persoluère. *Raynald.* *Ioannes Passeratius* sequens Epitaphium scripsit :

Quid statuis tumulum? nil sum nisi Nomen & Vmbra

Elysium felix incolit Vmbra nemus :

Nomen ab occasu solis pertingit ad ortum .

Me ne putas vllò marmore posse tegi ?

A N N O C H R . 1566.

NICOLAUS SERINIUS Comes, heros fortissimus, Zigaretum à *Solymano* Turcarum Imperatore cum ducentis armatorum millibus obsidione cinctum, acerrimè defendit; tandem tamen decimâ quartâ oppugnatione expugnatum est. In illius autem expugnatione singulare specimen fortitudinis suæ *Serinius* edidit. Cum enim per totum mensem obsidionem ingenti animo tolerasset, ad extremum fame, siti, omniumque rerum inopiâ, & miserabili tot mulierum, & infantium eiulatu pressus, ac omni alio auxilio destitutus vltima experiri voluit: ante eruptionem igitur pretiosa vestimenta promi iussit, eaque pro loricâ induit; galeę item loco galerum sumpsit ex villosio serico, palâ, in quâ magni pretij adamas inclusus erat, & ex quâ pennarum ardeatarum fasciculus cristę instar assurgebat, insigni; gladios præterea quatuor ex armamentario produci imperavit, quorum vnus acie tentatâ eum sibi delegit, reliquos inter amicos distribuit; hæc arma sufficere ei dictitans, qui expeditius pugnare, quam diutius cum morte certâ luctari mallet: tum claves à cubiculario allatas in tunicam interiorem insui mandavit, & vnâ 100. aureos, eius qui se interfecto potitus esset, præmium: & ita ducibus, & militibus omnibus in aciem instructis, & masculâ oratione confirmatis, post nomen IESV ter inclamatum portis arcis apertis stricto gladio, ante suos intrepidè exiuit, ac generosissimè inter confertissimos hostes pugnando in ipsâ portâ vitam amisit cum insigni nobilium Hungarorum, strenuorumque militum numero. Caput toties nominato *Serinio* à Turcis (quorum ad 30. millia desiderata fuere) amputatum, spectaculi causâ circumgestatum, tandemque ad *Maximilianum*, Imp. missum est, ad cuius patrem *Ferdinandum* idem *Serinius* caput *Catzianeri* à se obruncati serico inuolutum attulerat, & Christiani, quotquot Martis vis reliquos fecerat, crudeliter interempti sunt: exceptis paucis, qui Turcicis pileis tecti cum mulieribus, & infantibus in seruitutem miseram abducti. Expugnati autem *Zigeti Solymanus* lætitiâ non sensit. Siquidem triduo

ante, die 4. Septembris in castris dysenteriam mortuus, cui paucis post diebus substitutus est filius eius *Selimus II.* De Solyma-
no sic cecinit *Ianus Vitalis*.

Ocia quem nunquam tentarunt mollia, quem non

Delicijs fregit desidia Venus,

Regnatorem Atq; Solymannum en aspice quisquis

Scillam ignoras terribilem ingluuiem,

Aegyptum ille inhians, inhians Indosque, Getasque

Pannoniaeque arces, indomitamque Rhodum

Vi magna aggressus rapuit, te vindice Caesar

Euasit rabiem sola Vienna suam,

Et nunc immitis foeta truculentior vrsa

In latebris fingit funera nostra suis,

Interea dum nos vigilantes stertimus, ille

Insomnis, nobis integra Regna vorat.

A N N O C H R. 1567.

HENRICVS STVARDVS Rex Scotie, Iacobi VI. pater,
fraude & latrocinio *Mariae* Reginae uxoris strangulatur,
& pulvere tormentario aedes, in quibus cadauer erat, euertun-
tur, die 10. Februarij, & paulo post nubit *Bothuelio* suo adulte-
ro, *Buch.*

WILHELMVS GRUMBACHIVS cum socijs (qui Her-
bipolensem Episcopum interfecerunt, urbem ipsam po-
stea interceperant, & hostiliter diripuerant, pacem publicam in
Franconiam turbantes) iam ante à Caesare proscripti, noua pro-
scriptione omnium imperij ordinum consensu aggrauati sunt; &
Dux Saxoniae *Ioannes Fridericus* iunior, capriui Electoris filius,
quod Grumbachium proscriptum, aliosque pertinaciter foueret,
proscriptionis telum ipse quoque persensit. Executio huius
proscriptionis demandata fuit à *Maximiliano II.* Electori Sa-
xonie Augusto, qui subditos à fide & obedientia *Ioannis Fri-
derici* auocauit. Illi verò huius admonitioni nullo modo pare-
bant, quin potius ad defensionem Ducis sui se se parabant. Au-
gustus itaque urbem Gotham, & adiacentem arcem in qua

Ioan-

Ioannes Fridericus Saxo, Grumbachius, & alij erant, obsidione cingit, & acriter oppugnat. Tandem vrbs cum arce post quatuor mensium obsidionem, Commissarijs Imperij, & Electori Augusto tradita est die 13. Aprilis anno 1567. die Dominico, & arx inuito, & multum deprecante *Ioanne Wilhelmo*, fratre *Ioannis Friderici*, in perpetuam rei memoriam solo equata. *Grumbachius*, & *Christianus Bruck* Cancellarius homo superbus, ambo viui in quatuor partes dissecti sunt: alij quidam, inter quos *David Baumgartnerus* & *Hieronymus à Brendestein* decollati fuere. Dux *Ioannes* Viennam, indè Posonium, & tandem Neapolim Austriæ captiuus abductus est, ibique ad mortem vsque permansit per aliquot annos. Hic fuit tragicus eorum exitus, qui consilia de mutando Reipublicæ Imperij, Romani statu tractasse dicebantur. Sumptus huius belli ad 53630. florenorum Principes Imperij Augusto Electori restituerunt. *Chyt.*

ANNEVS MEMORANTIVS à Francisco Rege Francorum ob tantæ virtutis merita, Galliæ magni Comestabilis titulo decoratur: Is, bella gerente Rege cum *Carolo V.* Augusto, in cunctis, & præcipuè in memorabili Papiæ conflictu, semper inuictissimi Herois famam adeptus est. *Henricus II.* Francisco succedens, dum magis magisque bella præmebant hostilia, suis cum Mauritij Saxonum Ducis, aliorumque Principum confœderatis armis, Memorantium totius exercitus Ducem præficit, & quam proficua Collegatis, hæc esset electio, comprobauit euentus: nam Imperialium furores bellicos adeò repressit, & extinxit, vt ad felicem Metis, Tutelæ, aliarumque Ciuitatum expugnationem, viam aperuerit. Deindè Philippus II. Hispaniarum Rex dum Galliam cum forti exercitu inuadere tentabat, *Anneus* inuictâ constantiâ se opposuit: & aspero quidem commisso certamine cum Duce Sabaudia Hispanorum armis imperante, non sine ex vtraque parte sanguinis effusione; tandem ipse ex vulnere copiam debilitatus, à Sabauda in bello captus est: Verùm inter Reges pace compositâ, liber euasus, à *Carolo IX.* Henrici successore apud Lutetiam Parisiorum ad rebelles Hereticos reprimendos mittitur, sed infelix euentus denuò in hostium capti-

ram tradidit: Paulò post iterum solutus, & liber effectus, ad pugnam reuersus, velut alter Antheus, è lapsu vires assumens, nobilem victoriam consecutus est, in quâ tamen letaliter percussus, crudelis Parca, dum ei vitæ flamen præcidit, tam gloriosâ victoriâ perfrui denegauit. De eo in Templo PP. Cœlestinorum Parisiensium legitur hoc Epitaphium:

*Adsta viator non leue est pretium mori.
Hoc grande paruo Cor duplex iacet loco,
Regis, Ducisque: Regis Henrici, Ducis
Memorantij Annæ, per gradus qui singulos
Ad militaris ordinis fastigium
Peruenit, & res maximas sub maximis
Domi forisque Regibus gessit tribus,
Francisco, & Henrico ultimoque Carolo.
Sed præcipua quò singularis & fides,
Inter Ducemque, Regem, & Henricum foret
Testata, corda iussit amborum simul
Rex ipse poni. Pignus haud dubitabile
Quod iuncta eorum vita perpetuò fuit,
Hic iuncta quorum mors habet vitalia.*

Ioannes Auratus aliud scripsit:

*Octo qui decies peregit annos,
Octo prælia qui cruenta gessit,
Octo vulneribus fuit peremptus.
Septem dicitis esse vos, nec octo.
Septem vulnera fecit hostis extra,
Octauum sibi fecit intus ipse
Casum se patria dolens inulta.*

A N N O C H R. 1568.

LVDOVICVS Comes Nassouijs, Auraici frater, Hispanorum copias in Frisiâ inter Heiligerlæum, & Winshotum, propè Groningam prælio deuicit, cæso ipsorum Duce Ioanne Comite Arenbergio, Frisicæ Gubernatore, in quâ Adolphus Comes Nassouijs fortiter pro defensione fratris sui wilhelmi Principis

pis Auraici pugnans, occubuit, 23. Maij. *Buch.*

FERDINANDI Ducis Albani mandato *Gisebertus*, & *Theodor*us Barones Battenburgij fratres, vnâ cum 16. Nobilibus, coniurationis nomine damnati, die 1. Iunij, *Lamoralus* vero Comes *Egmondanus*, Flandriæ, & Austriæ Gubernator, victorij aliquot de Gallo partis celebris, ætat. 46. Et *Philippus Mommorencius* Comes *Hornanus* Belgici maris Præfectus, ætat. 50. Ordinum Consiliarij, & Equites aurei Velleris, die 5. Iunij, Bruxellis capite truncati sunt.

A N N O C H R. 1569.

LVDOVICVS BORBONIVS, Princeps Condæus, hæros fortissimus, patriæque propugnator acerrimus, ad Irnacum propè Engolisam fortiter pugnans, & vulnerato equo concidens, primum à nobili Saniano captus, deindè contra fidem datam à *Montesquio*, Henrici Valesij Ducis Andegauensis excubitorum Præfecto, sclopeti glande traiectus, occubuit 13. Martij: relictis post se quatuor filijs, *Henrico Borbon.* Principe Condæo, *Francisco Borb.* Principe Contiaco, *Carolo* Principe Condæo, & *Carolo Sueffonum* Comite. *Coment. rer. Gallic.*

A N N O C H R. 1571.

IOACHIMVS II. Elector Brandenburgensis, cùm præfuisset annis 36. die 3. Ianuarij, cùm hilariter cœnasset, vi veneni extinguitur, quod in Maluatico ipsi cubitum ituro *Iudeus* quidam familiaris miscuerat, quod scelus tandem post quinque annos ab vxore Iudæi proditur: succedit ipsi filius *Ioannes Georgius*, qui præfuit annis 27.

A N N O C H R. 1571.

MARCVS ANTONIVS BRAGADENVVS Venetus, Præfectus vrbs Famaugustæ, olim Salamis dictæ, in Cypro, cùm vndecim mensibus obsidionem tolerasset, & ad omnium rerum inopiam redactus esset, deditionem fecit his legibus: vt Venetis vitæ concederetur incolumitas, & tuti cum armis suis,

&

& facultatibus in Crétam deducerentur; Græci domos suas incolerent, possessionibus suis fruerentur, ritu Christiano viuerent. Quibus conditionibus à Mustaphâ Bafsâ initio mensis Augusti anno 1572. laudatis, & approbatis, ipsiusque manu subsignatis: die quinto dicti mensis prodijt ex vrbe Bragadenus, sub quo defensa fuerat hætenus, & cum illustri virorum nobilium comitatu in Mustaphæ castra venit, eique claues Ciuitatis, quod in deditiõibus fieri solet, obrulit. Exceptus initio comiter à Mustaphâ, mox ab illâ crudeli belluâ, per summum scelus violatâ fide, plerosque ad transtra relegat, multos occidit, demùm *Bragadenum* naso & auribus mutilat, & viuum excoriat die 16. Augusti. *Laurentium Teupolum* Paphi præfectum, qui & ipse cum alijs Famaugustam singulari virtute propugnarat, suspendio Mustapha necari, ceteros dediticios immaniter contrucidari iussit. Turcarum, qui obsidionis principio in vniuersum ad ducenta millia censebantur, durante obsidione octuaginta millia periisse constat. *Annal. Turc.*

CAROLVS IX. Galliarum Rex, vt reformatæ religionis Principes in vnâ velut muscipulâ, vt ipse loqui solebat caperet, instituit nuptias celebrandas Lutetiæ ab *Henrico Borbonio* Rege Nauarræ, & *Margareta Valesia* Regis Galliarum sorore, & euocatos cunctos cum coniugibus, liberis, & reliquis ciuibus, nulla ætatis habitâ ratione, in suis domibus, & lectis cruci-
dat, tam Lutetiæ, quàm alijs in vrbibus, vno eodemque die, qui erat illucescens D. Bartholomæi. Similes Ianienæ Tholosæ, Rotomagi, Diepæ, Meausiæ, Burgesiarum, Aureliæ, & Lugduni fuerunt, vt intra paucos dies multa hominum millia ingularentur. Estque hic annus à *Vesperis Siculis* 290. Hunc annum hæc verba indicant, collectis numerorum literis. *LVtetIa Mater sVos natos DeVoraVIt*. Immò Rex *Carolus* ipse gloriatus est in literis ad Pontificem *Gregorium* XIII. de numero caesorum hæreticorum, quod eorum LXX. millia occidisset, teste *Onuphrio*: Alijque fide digni Historici referunt, intra 30. annos, ab anno Chr. 1550. vsque ad 1580. nongentis centena millia hominum interfecta esse in Galliâ, Italiâ, Hispaniâ, Angliâ, & Belgio. Inter

ter eos numerantur 39. Principes , 148. Comites , 235. Barones , 147518. Nobiles , 700060. ex vulgo. *Comment. rer. Gall.*

ANNO CHR. 1574.

AMVRATHES III. Turcarum Imper. filius *Selymi II.* crapulâ, & libidine extincto patre, auspicatus est imperium, anno ætatis 27. Ante omnia recepto more barbaro strangulari quinque fratres suos, natu se minores, in præsentia suâ iussit: quorum minimi ceruicibus & iugulo cum pro more nervus adhiberetur, incertum an tenerioris in hunc amoris causâ motum, an conscientie patratæ crudelitatis in omnes, illacrimasse quidem ipsum constat. *Annal. Turc.*

CHRISTOPHORVS Gomes Palatinus Rheni, Friderici III. Elect. filius, *Ludouicus*, & *Henricus* Comites Nassouij, *wilhelmi* fratres, nouas auxiliares copias Auraico & Belgis, qui defecerant, adducentes, in campo Mouacensi, non procul Neomago à *Sancio de Auila* & *Mondragonio* Hispanorum Ducibus ex improviso oppressi, & hostium multitudine superati, fortissimè dimicantes cæsi, & copie eorundem profligatæ sunt, 14. Aprilis. *Buch.*

ANNO CHR. 1576.

HAIDAR Rex Persarum, filius *Thehmasis*, tertio genitus extincto patre, post quindecim dies à Sultanis quibusdam, siue Proceribus regni, qui eum oderant, trucidatur. Cui succedit *Ismael* maior secundogenitus, qui sexto regni mense, nempe die 24. Nouembris, veneno sororis *Perigonconæ* operâ propinato sublatus perijt. Huic *Mahumetes* Hodabendes, *Thehmasis* filius primogenitus successit, qui statim iuniores octo fratres trucidat, & religione ad Turcas accedit, regnatque anno vno, & mensibus sex. *Buch.*

SEBASTIANVS Portugalliæ Rex cum naturâ ad armorum, amorem propensissimus esset, nullam aliam voluptatem, quam è bellicis rebus querebat: quæ etiam superioribus annis cum Tingim traicere coegit, eo animo vt Barbariam in suam potestatem redigeret, sed irritò conatu. Verùm hoc anno die 4. Augusti prælium est commissum inter ipsum, & *Abdelmelechum* Marocensium Regem, circa horam duodecimam: & Mauri quidem primi tormenta in Christianos eiaculari coeperunt: sed vix tres globos miserant, cum ecce Christiani eosdem suis quoque pilis excipiunt. Statimque sclopetarij milites ab vtraque acie paruas pilas instar nimbi, aut grandinis effuderunt, tam horridâ, furiosâ, terribileque tempestate, vt præ tremore, quem tormentorum fragor, & boatus excitabat, terra in profundum demergi, & cælum igni, flammis, fulgure, tonitribus tormentorum exardescere videretur. Exoneratis igitur tormentis, quingenti armati ex primâ acie, quos Dux de Auero ducebat, in sinistram Maurorum cornu impetum fecerunt, eosque dissiparunt, & occisis plurimis, ceteros in fugam compulerunt, itaut plusquam octo millia sclopetariorum, & viginti millia equitum hastatorum (qui Alardes erant) locum reliquerint, ac ferè per viginti leucas diffugientes, de victoriâ Christianorum passim rumorem sparserint. In hoc primo congressu Mauri duo equestria vexilla amiserunt, non sinè magno *Abdelmeleci* dolore, qui cum in medio agmine equo insideret, videretque suos turpi fugæ laxè, & effusè adedò indulgere, ita irâ & furore incensus fuit, vt quantumvis præ imbecillitate in equo vix sedere posset, ipse tamen eâ parte, quâ ipsius milites fugiebant, hostem aggredi conatus sit, vt inclinatum illud, foedeque dissectum cornu repararet, & fugientes sisteret, contraque hostem rursus conuerteret. Sed prætorix cohortis milites, cum extremam ipsius debilitatem non ignorarent, sublatis habenis quo minus ulterius progredi posset, prohibuerunt. Cum verò vt illorum manibus se eriperet, manum capulo admouere conaretur, paralyti brachia, manusque

di-

diriguiffe animaduertit. Quâ ex re tantum dolorem animo sensit, vt amissâ voce in lunatum Ehippij arcum procumbens, nihil amplius prolocutus sit, quàm vt seocyus promouerent: id quod factum est, sed ad iactum dumtaxat lapidis. Interea Pretoriani Regem ex equo sublatum, in lecticam reposuerunt, vbi intrâ semihoram animam exalauit. Mors tamen eius callidè dissimulata est, dum eum quieti se tradidisse fingerent.

Verùm enim verò etsi Christiani Mauritanos primo congressu vicerunt: reliquus tamen Regis Lusitani exercitus hac victoriâ vti nesciuit. Cùm enim nemo esset qui, quod factò opus esset, iuberet, aut subsidiarias cohortes in auxilium submitteret: pulcherrimam victoriam è manibus elabi permiserunt: ipsi verò victores milites se eò recipere coacti sunt, vndè exierunt. Mauri itaque cùm hanc suorum stragem à solis equitibus editam cernerent, neque quenquam esse, qui illis suppetias ferret: mille Argoletos, aliosque plurimos emiserunt, qui Lusitanos antea victores eâ vi in fugam coniecerunt, vt in mediam aciem peditum irruentes, ingentem totius Christiani exercitus perturbationem effecerint. Res in ipso conspectu & præsentia Regis gerebatur: qui suorum suasu hætenus in curru commoratus, quamprimum suorum fugam & inclinationem conspexit, subito in equum armis viridibus & contrâ quamuis vim validis protectum insilijt: & in hostem Duce de Auero, alijsque armatis comitatus, se se intulit. Quanquam autem tantâ vi, tantoque impetu in aduersarios inuectus est, vt denuò illorum aciem ruperit: cùm tamen exercitus Mauritanus loco non cederet, coacti sunt hi equites (qui vix quingenti numero erant) pedem referre: quos Mauri tanto impetu insecuti sunt, vt magno eorum numero occiso, reliquos coegerint se peditibus inferre, ita vt præcipiti, & vecordi consternatione irruentes, pondere equorum plurimis protritis & elisis, magnam suorum stragem ediderint. Interea totè Mahometani exercitus copiæ de monte decurrentes, ingenti impetu Christianorum aciem inuadere cœperunt.

In eo conflictu Dux de *Auero*, & multi alij nobiles strenuique viri ceciderunt: quin & Regis Lusitani equus, ipso tamen

saluo & illeſo , traictus : & tormenta , quæ in hoc prælio Chriſtianis nulli vſui fuerunt , capta ſunt , Rex Luſitanus , qui alium equum recentem conſcenderat , animaduertens poſtremam aciem opus habere ſubſidio , quingentis armatis , qui huic officio deſtinati erant , ſecum raptis , Mauros , qui ſub *Muleio Mahameto* fratre *Abdelmeleci* erant , tertio adortus eſt : quos ita perterruit , vt coegerit eos vltra dimidiam leucam cedere , occiſis plurimis , reliquis autem diſſipatis . Sed cum ſolus eſſet , neminemque haberet qui ſe ſequeretur : magno cum dolore , contraque animi ſui voluntatem ad exercitum ſuum ſe conferre coactus eſt , vt nimirum ad cladem ſuam viuus videnſque , vt dicitur , proſciſceretur . Nam Mauri in ſiniſtro cornu poſtquam tormenta ceperunt , victoriam perſequentes , etiam illos Chriſtianos , qui ad ripam fluuij erant , ita deuicerunt , vt in *Mulei Mahameti* (qui inter Chriſtianos & fluuium ſe tenebat) ſtationem inueheretur , miſerandamque ſtragem Maurorum , qui cum eo erant , ederent : & multi ex eius militibus in turmas Chriſtianorum ſe proriperent .

Muleius Mahametus fugâ ſalutem quærere volens , cum fluuium Lariffæ cœnoſum & paluſtrem vado tranſire vellet , ab equo (qui è luto eluſtari conabatur ſtrato excuſſus : & cum nãtandi imperitus eſſet , ſubmerſus , & aquis extinctus eſt . Victores Mauri victis inſiſtentes , ad ſtationem *Mulei Hameti* fratris *Abdelmeleci* peruenerunt , ibique Principes Chriſtianos vndique incluoſos , & quaſi indagine cinctos , partim occiderunt , partim captiuos abduxerunt . Noſtri itaque ſic vndique circumuenti , & ad extremum redaeti , fugam conſulerunt . Rex tamen *Sebaſtianus* , ſuos deſerere , & fugâ ſalutem quærere indecorum ducens , cum ſuis illis paucis ſtrenuè rem gerebat : tot cædes faciebat , tot orco demittebat , vt multi fulmen illum appellarent , pauci ſanè aſpicere aut contrâ tueri auderent . Tandem ſexaginta circiter milites *Abdelmeleci* , ex Regis cæde gloriam quaſituri , globo facto cum circumduxerunt . Is ergo cum nullam ſibi ad effugiendum viam ſuperſeſſe videret , vni ex ſuis ambactis mandauit , vt candidam ſaſciam haſtæ appenſam in ſignum dedi-

ditionis erigeret. At illi, qui eum incluserant (Alarbes scilicet, genus omnium maximè barbarum & crudele) hoc signo in auxilium Lusitanos vocari existimantes: ex omni parte impetu facto, Regem multis locis conuulnerunt, tandemque ceperunt, & laqueolo galeæ inciso, duas plagas capiti, totidemque faciei inflixerunt, ut ita de equo præcipitatus expirarit, anno ætatis 24. cum iam annos 21. regnasset. Christianos fugientes Mauri in multam noctem insecuti sunt. Itaque omnibus victis, dissipatisque, aut in miseram captiuitatem reductis. Cadavera trium Regum in idem tabernaculum delata, triste & horrendum de se spectaculum præbuerunt, & spectantibus lacrymas excusserunt. Quid enim tristius, aut visu magis horrendum erat, quàm tres potentissimos Reges vno prælio defunctos simul iacentes conspiceret? Quorum vnus exercitus ipso viuo victus, eo mortuo aliorum duorum Regum exercitum statim superauit: cumque omnes tres ad Mauritanie regnum aspirarent, nullus ex ipsis eum tenuit. Sed hanc rem humanis sensibus occlusam, & diuinæ maiestatis occulto iudicio referuatam, omitto. *Chys. Thom. Freig.*

ANNO CHR. 1579.

MVSTAPHA Bassa Budensis mandato Imper. Turc. strangulatur 27. Septembris. Eodem facto Bassa quoque Alexandrinus interemptus est. *Annal. Turc.*

ANNO CHR. 1581.

IANICVLA walachie Regulus, ob iniurias, quas vicinè nobilitati intulerat, in Stephani Regis Poloniæ gratiam à Turcarum Imperatore Principatu spoliatus, dum in Hungariam per Pokuczia regni Poloniæ prouinciam profugere conatur, à Nicolao Iaslouecio Sniatyniensi præfecto iussu Regis Poloniæ capitur, & mense Augusti Leopoli in Russiâ capite plectitur. *Reinhold. de bello Muscouit.*

A N N O C H R. 1583.

MAHVMETES Cherei Tartarorum Precopenſium Chamus deſertus à ſuis, & potiſſimum prodiſus à Præfecto curiæ ſuæ, à Turcis iuſſu *Amuratis* Turcar. Imper. vnâ cum duobus filiis elifo gutture ſtrangulatus eſt, circâ menſem Iunium : in cuius loco decreto *Amuratis* *Islan* ſuſſectus eſt. *Annal. Turc.*

A N N O C H R. 1584.

FRANCISCVS ALENCONIVS Dux Brabantię, Gallię Regis frater, perfidè & fraudolenter urbem Antuerpiam die 7. Ianuarij ex inopinato opprimere, & Regno Gallorum ſubijcere conatus eſt. Verùm ciues re animaduersâ, Gallis ad forum vſque plenis ſignis penetrantibus, & obuios quoque interficientibus, ſe fortiter opponunt, eoſque repellunt, & in fugam conuertunt. Ex partibus Gallorum caſi plures 1500. exceptis vulneratis, & poſtea ex vulneribus mortuis : capti circiter 2000. inter quos multi Comites, Barones, & Nobiles reperti fuêre. Ex ciuibus fortiſſimè pro ſalute Patrię dimicantibus circiter 80. interfecti fuerunt. *Franciſcus* verò in morbum delapſus, cùm inſuper veneno potatus eſſet, moritur die 31. Maij. *Chron. Belg.*

WILHELMVS Princeps *Auraicus*, & Comes Naſſouius Belgici Gubernator, Heros ac bellator fortiſſimus, Delphis tribus globis venenatis per ſicarium Balthaſſarem Gerhartum Burgundum traiectus, die 10. Iulij ſecundâ horâ poſt meridiem, cùm vixiſſet annos 51. expirauit. In huius locum ab Ordinibus Belgici confœderatis Gubernator Hollandię, Seelandię, Friſiæ, & Vltraiecti, & Supremus Amiralius, conſtitutus eſt filius *Mauritius* aui materni nomen, & animum referens, annorum tum temporis 19. adoleſcens, eique legatus adiunctus, *Philippus* Comes ab Hohenlohe, menſe Auguſto. *Cbron. Belg.*

A N N O C H R. 1585.

PONTVS DE LA GARDIA, fortiſſimus, ac præſtantiſſimus Heros, ac felix exercituum regni Suecię Imperator, cùm

cùm in annosâ nauiculâ Naruam fluuium trajcere vellent, & aliquot machinas campestres, medio fluuiio iam traiecto, exploderent, naucula ex machinarum tonitru fatiscente, naufragium passi, & 18. homines vnâ cum ipso *Ponto* submersi sunt, die 5. Nouembr. *Buch.*

Turca mense Augusto anni huius, *Osmane* Bassâ duce, cum *Persis* propè Taurisium prælio acerrimo toto triduo trinoctioque continuato conflixerunt, cuius hic finis fuit: vt octoginta Turcarum millibus (& si non sinè mediocri Persarum clade) cæsis, *Mahumetes* Bassa Carahemidanus, & Bassa Trapezuntinus, cum magno militum veteranorum Turcicorum numero occubuerint, & Taurisium ex faucibus eorumdem ereptum fuerit. *Annal. Turc. Minadous de bello Persico.*

A N N O C H R. 1583.

HENRICVS BORBONIVS, Ludouici filius, Princeps Condæus, Henrici Borbonij Regis Nauarræ patruelis, qui variâ iactatus fortunâ, solum patrię aliquandiu vertit, & tandem veneno impië ac nefarië per domesticum suum è medio sublatus est, anno ætatis 35. *Buch.*

A N N O C H R. 1589.

HENRICVS III. Galliarum Rex, ob Guisiorum cædem, à toto ferè regno deseritur, cum iam per Sixtum V. Pontif. Max. de censuris monitus esset; Hinc Rege Nauarræ euocato Lutetiam oppugnat, sed Calendis Augusti à *Iacobo Clemente* ad secretam audientiam admissio, quasi arcana Ciuium reuelaturo, cultro venenato in inferiori ventre percussus, postridië extinctus est, & in eo *Valesia* familia, anno ætatis 37. Successit vi legis Salicæ ex *Borbonia* familiâ *Henricus IV.* Rex Nauarrę proclamatus à plerisque, & præmisso iuramento de conseruandis Religione Catholicâ, & consuetudinibus Regni. Sed quia Guisij, & alij regni Procereß repugnarunt, multę vrbes captę, direptę, incensę. Regicida verò multis à satellitibus regijs, vulneribus confossus, trucidatur, cuius cadauer postea equis in qua-

tuor partes distractum, & à carnifice combustum est. *Paulus Thomas Engelismensis, Henrici tumulū sequenti Epitaphio exornat:*

Dura ego pene puer discrimina Martis adiui,

Affererem ut fratri Gallica regna pio.

Agmina collatis bis stravi hostilia signis

Pictonicis campis, quaque Carenta fluit.

Me sibi dein Regem fortes petiere Poloni,

Gallicaque idcirco terra relicta mihi est.

Nondum illic totum gestaram sceptrum per annum,

Cum celeri fato frater ademptus obit.

Delata accipio Franci, moderamina regni,

Do pacem Gallis, ciuica bella fugo.

Rex toties, victor toties, en lubrica fata!

Cultello tenui saucius hic iaceo.

Paucos ante *Henrici III.* mortem menses, die scilicet 5. Ianuarij, mater eius *Catharina, Laurentij Medicis* Urbini Ducis filia, mærore animi (vel ut nonnulli volunt, veneno) extincta est.

ANNO CHR. 1591.

OCTAVIANVS Comes Mansfeldius, Ernesti filius, in obfidione Knodsenburgi, ab erumpentibus Comitiss Solmenfis militibus, globo sclopeti traiectus occubuit. *Chron. Belg.*

ANNO CHR. 1592.

AUGERIVS GISENIUS BVSBEQVIVS, Ferdinandi Rom. Imperatoris ad *Solymanum* Turcarum Imper. Legatus, & Orator ordinarius, à prædonibus in ipso limine patriæ hoc anno occisus est. *Buch.*

ANNO CHR. 1593.

Memorabilis pugna hoc anno ad Sissekium in Croatia die 23. Iunij commissa est: in quâ exercitus Cæsareus vix 400. Vngaris & Germanis constans militibus è vicinis gentibus Austriacis collectis (quem *Thomas Erdedi* Slavonia Banus,

An-

Andreas Auerspergius Carolostatenſium præfectus, Melchior Roderus Baro, Rupertus Eggenbergius, & alij viri nobiles ducebant) viginti Turcarum millia præſtigauit: & victoriam diuinitus conſeſſam obtinuit. Quo in loco inter alios bellatores eximios, præclarum virtutis ac fortitudinis bellicę ſpecimen edidit, & laudem non exiguam conſecutus eſt, Generoſus ac illuſtris D. D. *Melchior à Redern* Baro Bohemię, Artis, & Martis peritiâ clarus, qui alijs prælio cum hoſte tanto, propter copiarum ſuarum, infirmitatem minimè dimicandum, ſed potius retrocedendum, ſuadentibus, conſentiente Domino Andrea Auerſpergio Caroloſtatenſi præfecto, & alijs, Turcas quamuis multitudine noſtris longè ſuperiores, omninò adoriendos conſtanter ſuaſit: addens inſuper: mortem ſe potius cum ſuo equitatu, pro Chriſti nomine, & patrię ſalute fortiter pugnando glorioſè obiturum: quàm vitam turpiter fugiendo non ſine ſummo dedecore ſaluam, & incolumem retenturum eſſe. Vndè & reliqui vnanimi conſenſu; & viribus coniunctis, magno impetu in hoſtes irruerunt: eoſque animoſè conſigendo in fugam conpulerunt: ita vt ipſe *Hazanes Baſſa* Boſnenſis Tyrannus crudeliſſimus, vnâ cum fratre *Giafero Bego Zcernikenſi*, *Sinane Bego Cliffenſi*, *Amuratis* Imp. Turc. ex ſore nepote, *Mahumete Bego Seracienſi*, *Bego Hertzegouinæ*, & alij aliquot præcipui Begi, plurimi Agi, Zaimi & Iſpai, & octodecim circiter ſelectiſſimorum militum, Turcicorum millia, partim ſelopetis & ferro caſi, partim Ode-
ræ & Colapis rapidiſſimorum fluminum vorticibus (exceptis paucis initio per pontem fugâ elapſis) abſorpti, noſtrorum vix quinquaginta deſiderati fuerint. Vbi & illud obſeruandum eſt: *Boynum* Croatum, qui ante annum *Hazani Baſſæ* Boſnenſi copias Slaſonicas, & Stiriacas, vt propè arcem Petriniam oppreſſæ ad internecionem caderentur, neſariè prodiderat, vnâ cum reliquis Turcis caſum occubuiffe, atque ita dignam proditionis mercedem conſequutum fuiſſe.

Partâ hac victoriâ, *Siſſekium* è faucibus Turcarum creptum: Petrinia vero arx ad Colapium fluiuium munitiſſima, à coniunctis Germanorum & Vngarorum copijs, fruſtrâ aliquo die-
rum

rum spacio, Turcis ea fortiter defendentibus, oppugnata est. At *Sissekium* infirmo admodum præsidio munitum, & vix obsidione liberatum, tandem post varios dubij Martis euentus, in potestatem & sæuitiam Turcarum concessit, sub finem Augusti. *Buch.*

ANNO CHR. 1595.

MAHVMETES III. Turcarū Rex XIV. & VII. Imp. Orientis, filiorum natu maximus *Amurathis III.* regnum pro more Turcicorum Imperatorum 18. fratrum cæde ex diuersis concubinis progenitorum auspicatus est, eisdemque cum patre in idem monumentum condi curauit; sorores verò 27. in *Seraglio* viuere permisit. Huius coniux foemina ambitiosa, cum ex Imperatore, & Astrologo fiscitaretur: An non filius in regno successurus esset? Mahumetes existimans eam velle se maritum veneno necare, ex solâ suspicione & zelo neci damnauit, ipsamque in aquis suffocari, & filium strangulari, quosdam etiam ex famulatio vtriusque sexus ad 30. mortis socios fieri iussit. *Anal. Turc.*

VILLERIVS Rotomag. præfectus, & Galliæ Amiralius, vnâ cum alijs quibusdam Proceribus, plurimisque nobilibus cæsus in bello contrâ Hispanos, occubuit. *Marian.*

ANNO CHR. 1600.

ALEXANDER RVVENAS, Comitissæ Crociæ frater, Iacobum VI. Scotiæ Regem, insidiosè Perthum perducit, ibique in interiora conclauia, vt thesauros ostenderet, solum allectum, & à Leñoxiæ Duce, Comite Marciæ, & alijs nobilibus aulicis semotum, interficere gestijt; sed Rex masculo animo, primò comminationis, post factò ipso se defendit, & succursu quatuor suorum interfecto ipso, eiusque fratre Comite, & quibusdam ministris saluus euasit.

A N N O C H R. 1602.

BIRONIVS Marischallus regni Gallici, & Dux, item Comes de Auerniâ, alijque Proceres consilia agitant de occidendo Rege, Reginam, & Delphinum, & omni eius progenie, & nutricem filioli Regis veneno tollunt, quo infantem etiam periturum sperant, sed frustra: Quia ab vno coniuratorum detegitur Regi tota coniuratio, vnde sequitur captiuitas *Bironij*, & Comitissæ Arueniæ 15. Iulij, res Parlamento defertur ad iudicandum, quod statuit scelus hoc poenâ capitali vindicandum, atque ita vltima die Iulij Bironius decollatur: Comes vero 2. die Octobris, ex carcere dimittitur, non propter innocentiam, sed Regis clementiam. *Bucch.*

A N N O C H R. 1603.

MOSSES Zeclerorum Dux, post Tartarorum in Transylvaniam incurssionem, etiam ipse illam vastat, qui tamen paulò post trucidatur. Imperator tamen ob hosce motus comitia agit, & auxilia fortia ab imperio impetrat.

A N N O C H R. 1608.

ADOLPHVS Comes Nassouienfis, cum negotiorum causâ in itinere esset, intercipitur ab Hispanis, & occiditur. Hispani tamen isti ferè omnes à socijs Comitissæ occiduntur.

A N N O C H R. 1610.

HENRICVS IV. Rex Gallia & Nauarra cognomento *Magnus*, filius *Antonij* Regis Nauarra, declaratus successor ab *Henrico III.* scripsit ad Senatum & Ciues Lugdunenses de intentato sibi parricidio die 27. Decembris, anno salutis 1594. Alterâ horâ (inquit) nec amplius effluerat post reditum meum ab expeditione è Picardiâ, & circumstabant mihi sobriini mei, Princeps Condæus, & Comites Sueffionis, & S. Pauli, cum triginta, aut quadraginta præcipuorum magnatum, & huius aula nobilium, qui me adhuc non salutauerant, exciperem; adole-

Y y

scens

scens quidam, *Ioannes Castellius* vocatus, corpore brevis, ætate annorum 18. aut 19. qui cum turbâ in aulam irrepserat, à nullo ferè obseruatus, subito irrumpit, vt me cultro, quem manu gestabat, transfigeret, sed ictus (quia corpus demittebam, vt prædictos nobiles salutandi causâ inclinatos, subleuarem) in faciem tantum ad labij superioris latus dexterum illatus fuit, & vnâ cum vulnere dentem vnum confregit. Perditus ille subito comprehensus fuit, & cum aliquantulum primâ fronte factum abnuisset, tandem nullâ vi cogente scelus passus est.

Ioannes ille *Castellius* fuit lanifici cuiusdam Parisiensis filius, Collegij Claremontani Iesuitarum ibidem alumnus, qui cum super hoc facto examinatus esset, talem sententiam à Parlamento tulit: Teneri eum & conuictum esse læsæ Maiestatis tam diuine, quàm humanæ, ob sceleratum illud & detestabile Parricidium in Regem intentatum, pro cuius criminis expiatione & supplicio Curia eum ad poenam sequentem damnauit. Initio stet antè Valuas primarij Templi Parisiensis nudus, solâ interuallâ indutus, & ardentem cereum duarum librarum manu teneat, procidensque in genua confiteatur, & dicat se turpiter & proditoriè inhumanum & abominabile hoc Parricidium committere voluisse, Regemque cultro in vultu vulnerasse, dicat idem se falsis & damnandis instructionibus, persuasionibusque ad hoc inductum esse, vt crederet sibi permissum Reges interficere, & *Henricum IV.* modò regnantem non esse membrum Ecclesiæ, priusquam à Pontifice Max. approbatus fuerit. Factum hoc in se detestetur, Deum, Regem, & Iusticiam oret, vt sibi ignoscant. His peractis, in curru obsceno vehatur ad locum supplicij destinatum, ibi forcipibus ignitis siue candentibus brachia, & pedes eius lacerentur; dextera verò, quâ cultrum, quo facinus perpetravit, tenuerat, amputetur: tandem quatuor equis alligatum, corpus in totidem partes discerpatur: partes in ignem conijciantur, & in cineres redigantur, qui in ventum proiecti dispergantur, bonis eius omnibus fisco Regio adiudicatis. Antequam autem hæc executio fiat, prædictus *Castellius* ordinarijs & extraordinarijs quæstionibus subiiciatur, vt sciatur, quinam eius

fue-

fuerint complices, & vt interrogetur de alijs quibusdam inde dependentibus. Diuulgatâ igitur hac sententiâ, *Castellius* in publicum productus, & iuxta præscriptum modum, supplicio digno affectus est: Quo mortuo, patris eius ædes solo æquatæ sunt, in earundem verò arêâ *Pyramis*, cum monumento ipsius facinoris erecta est.

Tandem *Henricus* trium exercituû apparatu instructus; die 13. Maij *Mariam* coniugem apud Sanctû *Dionysium*, coronâ regiâ insigniri iubet, & inungi, excepturus illam die sequenti *Lutetix* apparatu magnificentissimo. Interim *Franciscus Rauillacus*, extremæ dementiæ, & impietatis homo, eius interficiendi consilium cepit. Illum igitur in reheda nactus, Parisios obambulantem contemplandi causâ apparatus, quo Reginam pridie coronatam exciperet, nefaria & clandestina molitione interficit, ictu gemino sub quintam costam illato. Factum die Veneris, qui fuit 14. mensis Maij, cum vixisset annos 57. & regnasset annos 22. Sequenti die corpus Regis præsentibus 14. Medicis, & 11. Chirurgis apertum fuit, in eoque omnes partes tam sanæ inuentæ sunt, vt sine parricidiali hoc ictu Rex diù procul dubio fuisset superstes futurus: Illud quoque faciliè patuit, si totum corpus fuisset quasi diaphanum & omninò perspicuum, ictum hunc lethalem certius dirigi non potuisse.

Faumente ad Reginæ coronationem apparatu, Mathematicus quidam Reginæ dixit, festos hos dies non sic abituros, sed in mæstissimos casus desituros. Eum cum Regina à templo S. Dionisij post coronationem vidisset, vocatum ad se, iam, inquit, causam nullam habes, vt malè augureris, aut sinistri quid timeas, cum feliciter omnia sint peracta. At ille: Nondum dies abiit. Quòd si falsum dixisse deprehendar, è vestigio libros meos concremabo. Diù ante ab alio fuerat præmonita de ingenti malo, quod mensis Maius Anni 1610. ipsi esset apportaturus: sed quia nonnemo Astrologus falsò prædixerat, in puerperio secundæ filiæ morituram, faciliè hoc, & alia contempsit. Non desunt tamen aliæ circumstantiæ obseruatione dignæ, ex quibus Rex suum sibi prædixisse malum videtur. Nam eodem die, quo

interfectus est, finito prandio, Rex cubiculum Reginae ingressus, quamuis animo esset læto; ex vultu tamen eius tristitiæ quædam indicia apparebant, nec respondebat animus verbis. Vno loco tenere se nequibat, multò minus animum fluctuantem regere, in cuius diuersâ agitatione Reginae dixit, vix reperire se, quid facere debeat. Armamentarium sibi visere quodammodo necesse esse, sed scire molestum fore: vt qui rebus non ita, vt vellet, paratis, non sine indignatione indè esset discessurus. E Reginae cubiculo egressus, in suo aliquantisper hæsit, scriptis aliquot lineis, & dato ad edictum quodam responso. Indè ad fenestram accedens, manu fronti admotâ. *Mi Deus*, inquit, *hic quidem intus latet aliquid, quod me vehementer turbat*. Indè cubiculo suo egressus, in cubiculum Reginae redijt, vbi de rebus magnis cum Cancellario collocuturus, tandem eum ad curiam abeuntem amplexus; *Abi*, inquit, *ego itidem abeo coniugi vale dicturus*. Cum verò nescio quid ridiculum, quod postridie in templo S. Dionysij accidisset, narraretur, plerisque omnibus in risum effusis, *Ne*, inquit, *die Veneris nimis ridamus, ne sequenti Dominica plangamus*. Postea filios suos Duces Aurelianensem, & Andegauensem paternè amplexus, inter blanditias celare non potuit, animum sibi non rectè constare, adeòut ad ipsam Reginam diceret: *Nescio quid mihi sit. Discedere equidem hinc non possum*.

E rhedâ aliquando descendens, Condæo Principi, & Baroni Chaumontio dixit, prædictum sibi fore, vt morte violentâ, & quidem in Rhedâ moriatur. Cum deindè Monceauxio reuertens, per templum S. Mauri, vt Delphinum filium, qui ibi educabatur, videret, iter faceret, ac post cœnam Lutetiæ pergere vellet, monitus à quibusdam, periculosum esse noctu in rhedâ iter facere: melius facturum si equo veheretur: *Si quisquam*, ait, *ego certè à rhedis cauere mihi debeam, vt cui prædictum sit in rheda moriturum*. Cum Rex iam Luparâ exire in urbem statuisset, & è fenestrâ Reginae cubuli è domesticis quæreret, an rheda præsto esset, execrabilis ille parricida, auditis his verbis (vti postea fassus est) intra dentes murmurans, dixit, *Teneo te. Perijsti*. Antequam autem Rex digrederetur, coniugi ter-

tertio amplexu, & osculo vale dixit. Et notatum est à nonnullis, moram illam quæ ad egressum varias ob causas interponebatur (quamvis contrà animi sententiam Reginâ etiam ipsum retinere valdè cupiente) molestè admodum tulisse: custodiarum Præfectum in Curiam ablegasse; huius Legatum ægrum tum decubuisse: vexilliferum ad supremum Curix Præsidem negocij causâ iuisse: rhedæ velamenta vndiquè reducta & aperta; pallium à Rege depositum: pedissequos aliam instituisse viam, nec rhedam comitatos: plateam vbi trucidatus fuit, duobus curribus, quorum vnus vino, alter fœno onustus erat, quasi obstructam, coque obstaculo regium vehiculum passim quasi sufflaminatum, & tandem omninò retentum fuisse. Quæ omnia scelesto parricidæ, & animum, & modum facilius occidendi Regis dederunt. Nec illud silentio prætereundum est, Reginam nondiu ante Regis mortem duo habuisse somnia, quæ licet vt plurimum falsa, hæc tamen post factum vera prælagia deprehensa sunt. Dum enim gemmarij regiam apparant coronam, somniavit illa maiusculos adamantes, & lectissimas gemmarum, quas illa è suo mundo contribuerat, in margaritas, seu vniones (quos somniorum interpretes pro lacrymis accipiunt) conuersos esse. Altero somnio ita fuit perterrita, vt Rex excitatus, quid rei esset, percontaretur. Illa somniasse se nescio quid dicit: sed somnijs scire nullam habendam esse fidem. Tecum sentio, inquit, Rex. Sed quid somniasti? Cùm tergiuersari amplius non posset, ait, somniasse se, ipsi (Regi) cultro grande vulnus inflictum. Laus Deo, ait Rex, quod somnium tantùm sit; statimque rursus obdormiuit.

Henrico successit *Ludovicus Iustus*, nouennis sub tutela Matris Reginæ *Mariæ*, & sequenti Octobri Rhemis sacro Chrismate inunctus à Cardinali *Ioieusio*, qui eum baptizauerat. *Gasparsus Ens*, ex Gallicarum rerum scriptoribus. *Franciscus Remondus* S. I. sic Henricum luget:

Siste Hospes: mora parua tibi est hic namque futura,

Sed reliqua est oculis tota tenenda via.

Nobilius toto ne quæras orbe sepulcrum.

Rex

*Rex maior nullo clauditur in tumulto .
 Nulla Orco erupit magis impia dextera, quàm quæ
 Tam sanctum potuit contemnerare latus .
 Nulla tot ex oculis hausit mors flumina, nullum
 Tam mæstos funus fregit in astra sonos .
 Sunt lacrymæ, gelido quas cernis marmore, gutta
 Quantumvis felix, flet tamen ipse lapis .
 Confocia gemitum, Heu? vitam regni & decus orbis
 Sic potuisse mori, sic potuisse tegi .*

A N N O C H R. 1614.

GABRIEL BATHORIVS Transylvaniæ Princeps, à *Bethle-
 hemo Gabor*, qui hætenus in exilio fuerat, apud Sultanum
 accusatur: *Bathorius* enim ex vtraque parte tam à Sultano Tur-
 cico, quam ab Imperatore infideliter pependerit. Turca igitur
 dat *Bethlehem* exercitum, quo *Bathorius* profligatur, & à
 suis occiditur *Waradini*, & *Bethlemus* princeps Transylvaniæ
 constituitur mense Augusto, qui & Imperatori promittit pacem
 & fidelitatem. *Annal. Turc.*

A N N O C H R. 1617.

CONCINVS FLORENTINVS Marischallus Franciæ, Re-
 ginæ matris fauore nimis potens, & criminationibus on-
 eratus; cum Principes Regni in armis essent; protestantur scripto
 peculiari, se pro defensione Regni, & Regis arma sumere, dehori-
 tanturque omnes, ne *Concino* assistant; monetur & Rex secretò,
 si regno cadere nolit, omniaque in eo ad pacatum statum redu-
 cere cogitet, vt sine morâ *Concinum* è medio tollere curet. Vo-
 catus igitur die 24. Aprilis in Aulam per Capitaneum Vitryum,
 & satellites Regis, aliquot scloporum ictibus interficitur in ipso
 aditu, tumultumque indè exortum, Rex ipse suâ voce & aucto-
 ritate sopiuit, & ad arma deponenda omnes in Regno per lite-
 ras monuit, regnum etiam matre ablegatâ ipse solus arripuit,
 eiusque statum ad tranquillitatem reduxit. Ipso interfecto,
 eius vxor maleficijs & artibus Diabolicis affatim instructa, è

vestigio custodię est tradita, modisque omnibus, torturâ etiam examinata, tandem sententiâ latâ suspendio vitam finiuit, decollatâ postea & in ignem coniecta, in cineres redacta est, filio, & fratre mariti in exilium eiectis.

A N N O C H R. 1610.

Contentione subortâ inter duos Barones Bohemos, *Henricum Slauuatam* de Chlum & *Kossemberck*, & *Henricum Otta* de Wartenbergh, affines, de hæreditate defuncti Baronis Ioannis Alberti Smirfiscij, cuius sorores vterque in matrimonio habebat, in eumque finem Commissarijs Regijs ad arcem Gitsinensem dirimendę litis ergo ablegatis, proque Slauuatâ sententiam ferentibus, Wartenbergij vxor, vtpote cuius maritum Pragam citatus, Arresto ibi tum detinebatur, oppido & arce cedere iussa, ex indignatione milites præfidiarios ad sui defensionem incitauit, quorum vnus puluerem tormentarium ex conclauis, in quo plurima istius pulueris vascula recondita erant, allaturus, cum fortè fortunâ per incuriam funiculum ignitum pulueri aliquanto propius admouisset, arx tota cum omnibus, quotquot in illa erant, in momento quasi disiecta, penitusque subuersa fuit, subiecto insuper oppido, non exiguo damno illato.

ERNESTVS LVDOVICVS Dux inferioris Saxonię, in vico Aschauiâ, quatuor milliaribus Lintzio distante, à rusticis occisus fuit.

A N N O C H R. 1611.

FRIDERICVS Baro *Tieffenbachius*, sub finem mensis Maij de mandato Cęsarıs gladio percussus fuit: die autem vndecimo mensis sequentis, Stylo veteri Pragę de viginti septem personis illustribus, Nobilibusque alijs Primarijs supplicium sumptum, præter eos, qui partim virgis cęsi, partim in exilium profligati fuerunt.

CAROLVS DE MONGAVAL, Comes Bucquoius, ad Neuhuselium, sexdecim acceptis vulneribus, & lanceâ confossus, occubuit, die 10. Iulij.

AN-

A N N O C H R. 1612.

OSMANNVS Turcarum Imperator, Achmatis filius, mantili suffocatus fuit die 22. Iunij, eò quòd Ianizari, & Spahij fufpicarentur ipfum velle, nouâ militiâ institutâ, transferre Curiam Damafcum, cuiusque in locum Patruus *Mustapha* fuffectus, quem antea idem *Osmannus* carceri incluferat.

FRIDERICVS Dux Saxonîæ Vinariensis, in prælio inter Hispanos & Mansfeldicos ad pagum Fleru in Brabantia commisso, oppetijt, die 19. Augusti.

A N N O C H R. 1625.

FRIDERICVS Dux Saxonîæ Altenburgensis, in pugna ad Leynam, propè Hannoueram strenuè pugnans, occubuit, vnâ cum Ioanne Michaele Obentraut, Equite Rhenano, militum Duce à partibus Christiani IV. Regis Danîæ die 24. Octobris.

A N N O C H R. 1626.

PHILIPPVS Hassiæ Landgravius, Mauritij filius in prælio propè arcem Lutheram occubuit die 27. Augusti.

A N N O C H R. 1628.

RVDOLPHVS Christianus, Comes Frisiæ orientalis, Buri in conflictu interemptus fuit, die 28. Aprilis.

A N N O C H R. 1629.

FRIDERICVS HENRICVS Palatinus, Friderici V. primogenitus, aquis suffocatus Herlemenfibus, interijt.

A N N O C H R. 1632.

GVSTAVVS II. Adolphus, Rex Sueciæ, filius Caroli IX. ab Ingolstadij oppugnatione clade acceptâ, & amissis aliquot Ducibus abfistit, sed mense Maio cessere illi, Lâdisberga Landisutha, Frisinga, Monachium, vbi inter 140. bombardas, vna reperta est

est plena 30. millibus aureorum. *Pappenheimus* Hassiam depopulatus, & Thuringiæ imminens, ab Isabellâ Regente in Belgium euocatur mense Iulio, vbi *Dedestadium* captum munitionibus spoliatur, sed frustra conatur repellere fœderatos ab obsidione Traiecti, quod die 13. Augusti dedit se illis. Die verò 3. Septembris, acris, sed anceps pugna fuit inter Regem *Gustauum*, & *D. Firdlandiæ* ad Norimbergam; *Holckius* Cæsari Dux Lipsiam Kal. Nouembris ad se dedendam impulit: *Fugerus* Landisbergam recuperavit; *Pappenheimus* ex Belgio redux aliquot Saxonix locis potitus est; quare *Gustauus* possessionem Saxonix prælio decernendam ratus die 15. Nouembris ad Lutzenam oppidulum prælio prælusit: postridiè verò prælio atrocissimo, vsque ad horam diei decimam protracto, *Gustauus* Rex, superueniente *Pappenheimo* vltimum vulnus passus expirauit annos natus 38. Ita concidit moles illa vastissimæ ambitionis, quæ sibi Orbem destinaret; continuato tamen certamine in noctem, ipse quoque *Pappenheimus* circà horam octauam cum sanguine bellacem effudit animam. Reliquit *Gustauus* *Christinam* vnicam filiam, quam genuit ex Maria Eleonora Brandeburgica, & cum tantum septennis esset, sub tutelâ Alexij Oxenstemij magni Cancellarij constituit. Igitur heres regni facta, anno 1633. die 4. Martij Regina publicè proclamata est. Anno 1635. inducias annorum 26. cum Rege Poloniæ, & anno 1645. quo rectionem Regni aggressa est, perpetuam pacem cum regno Danię pacta est: sed feliciore consilio anno 1655. pace cum supremo Cœli, Terreque Rege initâ, Catholicam fidem amplexa est *Alexandro* VII. Summo Pontifice, renuncians regnum Carolo X. Post hæc Romę degens, piè & catholicè vltimum emisit spiritum die 19. Aprilis, anno 1689. Sepelitur in Vaticano iussu Innocentij XI. Summi Pontificis.

A N N O C H R. 1649.

CAROLVS I. Stuardus Magnæ Britannix Rex, filius *Iacobi VI.* à Parlamentarijs operâ *Farsfaxi*, & *Cromuelis* per vilissimos, & omni scelere inquinatos Iudices damnatus, quòd

fouisset rebellionem Hibernensium, conspirasset cum Catholicis contra Protestantes, arma mouisset contra Parlamentum, violassetque Regni leges, quantumuis eo contestante, se non posse ab alio, quàm à Deo iudicari, die 10. Februarij ductus est ad supplicium, incedens inter milites, seu satellites festinanter, aiebat enim se festinare ad certamen, ex quo sperabat coronam, immortalem. Infame ac inauditum spectaculum Londini visum: nam quod in alijs etiam maximè barbaris Nationibus inditus est amor erga Reges suos, pro quibus, opes, & sanguinem ipsum, vt incolumes conseruentur, profundere non timent, solum Londini visi sunt Anglorum oculi sinè lacrymis spectare sanguinarium, & ferale theatrum ante Palatium regium extructum, quo subditi latà in Regem suum sententià, in quem nullum ius, nullamque auctoritatem habebant, eundem capitis damnarunt, & securi per lictorem transuerberarunt. Obierit nè hæreticus, an, vt quidam retulère Catholicus, Deus nouit: pluribus enim visus est nimis obsurduisse inspirationibus Diuinis, & Consilij Nunciorum Pontificiorum de Catholicà Religione profitendâ. Monarchià extinctâ, Camera inferior abrogauit Cameram superiorem. Scoti & Hibernenses acclamarunt Regem Scotiæ, & Hiberniæ *Carolus II.* filium *Caroli* necati. *Farsaix* videns *Cromuelem* pluris quàm se fieri, recessit Londino ineunte Decembri. *Asham* Legatus Angliæ ad Hispanum, trucidatur Mantuæ Carpentorum ex insidijs. *Montrosius* regiarum partium per Scotiam crudeli marte sæuit, vincitur, capitur, damnatur, & in partes secatur, antequam se *Carolus II.* Scotis coronandum sisteret. Plurà de his habentur in *Theatro Tragico Londinense*. *Carolus II.* Rex à Scotis coronatus anno 1651. venit in Angliam, & ad Vuorcestriam cum Cromuelo confligens profligatur, & mutato habitu fugit Londinum, & inde in Galliam. Anno verò 1660. Reges Christianissimus, & Catholicus promittunt Regi Angliæ restitutionem in regnum, dummodò pro impensis belli cedat Gallo Scotiam, Hispano Hiberniam; Londini discutiuntur conditiones Regi *Carolo* proponendæ, antequam reuocetur.

& Gubernator Duncherch iubet in foro proclamari; *Viuat Carolus II. Rex Magnæ Britanniae*. Aprili mense Parlamentum Londini, exercitus capita, & Metropoles consentiunt restitutioni Caroli in Regnum eâ conditione, vt parcat etiam parricidis *Caroli I.* nec ducat vxorem diuersæ Religionis à Protestantibus, reliquatque in suo vigore edictum contra Catholicos, nec Gallos, Hispanosue in regnum introducat, celebreturque in Ecclesijs ritu Scotico; eidemque pro annuo reddito promittuntur 80. millè libræ sterlingæ. Igitur Carolus Rex ingressum suum in Angliam constituit ad diem 8. Maij, sibi natalitium; Parlamentum capite mulctat septem primarios complices parricidij in Carolum I. & Cromuelis ossa extumulata iubet comburi; reliquorum bona proscribit, quos inter *Onglefus* ad Regem pro veniâ confugit. Respondet Rex, effusionem sanguinis vnus Regis tale parricidium esse, vt ad vltionem obliget potius eius subditos, quàm filios. Porro Regis huius literæ lectæ fuerant in Parlamento nudis capitibus, fueratque ibi proclamatus Rex cum sonitu campanarum, & explosione bombardarum: quando autem ingressus est die 8. Londinam antios natus 30. præcesserunt prætoriani milites 2000. & subsecuti equites 1500. Magistratu purpurato obuiam eunte, & populo genua flectente. Vtinam etiam *Iacobus Caroli II. frater*, & in regnum legitimus successor, nunc profugus, eandem apud instabilem populum illum probet fratris sortem, qui simile expertus est infortuniû.

ANNO CHR. 1670.

C Omites *Serini*, *Nadaſti*, *Frangipani*, & *Ioannes Ferdinandus Tettenbachius* accusantur conspirationis aduersus Cæsarem: ideò carceri includuntur, vt capitis supplicium subeant.

ANNO CHR. 1674.

D Vx *Robanaus* in Galliâ quòd improbasset euocationem nobilium, & Vassallorum Gallicorum à Rege factam, in carcere conijcitur, & capitis supplicium subire iubetur.

ANNO CHR. 1675.

Comes *Turennius*, celeberrimus Gallorum Dux, à Comite Montecuculo exercitus Cæsariani Duce, in pugna occiditur, cui Rex Gallia, funus in Regium Sacellum reponi iubet, additâ magnificâ inscriptione.

ANNO CHR. 1682.

MAGNO Duce *Moscovia* veneno sublato, post multas turbas & cædes, duo eius filij relictî, de imperio diuidendo inter se consentiunt.

Atque hic Tragicorum euentuum, Infelicitatisque Principum finis esto. Faxit Deus, vt Regnantes Principes, ex aliorum infelicitate felices, & ex suorum Antecessorum periculis cauti fiant; itâ vt quæ illis sæpè sæpius, Deo vindice in pœnam euenit, ipsis sit in exemplum, vt itâ precor, ac exopto.

*Vos ego nunc moneo felix quicumque dolore
Alterius discas posse carere tuo. Tibull. 3.6.*

F I N I S.

INDEX SECVNDÆ PARTIS

Numerus indicat paginam.

A

A Baga Cham Tartarus. pag. 258.
 Abarca Rex Navarra & Vasco-
 num. 193.
 Abdelmelechus. 346.
 Abderachman Rex Persarum. 165.
 Abel frater Henrici Dacorum Regis.
 pag. 249.
 Abubalas Dux Saracenorum in Persia.
 pag. 172.
 Achmetes Selymi I. Turcarum Regis
 frater. 319.
 Aclulphus. 115.
 Aetiolinus Patavinorum Tyrannus. 241.
 Adelbaldus Northumbria Rex in
 Anglia. 175.
 Adelbertus Bardo Luca Marchio. 190.
 Adelbeidis Regina Italia. 194. 198.
 Adhesir Persarum Rex. 156.
 Adolphus Comes Nassouensis. 353.
 Adolphus Nassouensis XXIII. Ger-
 manorum Imperator. 262.
 Æmylia Lepida. 12.
 Æmilianus Tyrannus. 72.
 Ætius patricius Romanus. 110.
 Agila Gothorum Rex. 138.
 Agilulphus Rex Longobardorum. 147.
 Agrippa Rex. 18.
 Agrippina Germanici coniux. 11.
 Agrippina Germanici filia. 22.
 Agrippina Neronis mater. 24.
 Aio Dux Beneuentanus. 157.
 Aistulphus Longobardorum Rex. 173.
 Alachis Dux Tridentinus. 164.
 Aladulus Rex Tauri montis. 320.

Alaricus Regulus. 315.
 Alaricus Gothorum Rex. 127. 134.
 Alberon Comes. 201.
 Albertus I. Austriacus XXXIV. Ger-
 manorum Imperator. 262. 264.
 Albertus Bambergensis Comes. 189.
 Albertus Comes. 183.
 Albertus Imperator Mosellanorum.
 pag. 209.
 Albertus Marchio Brandeburgensis.
 pag. 332.
 Albertus Saxonia Dux & Elector.
 pag. 287.
 Albinus Imperator. 45.
 Alboin Longobardorum Rex. 139.
 Albuinus Comes. 188.
 Alexander Medices Etrurie Dux. 330.
 Alexander Scotiæ Rex. 261.
 Alexander Ruuenas Comes. 352.
 Alexius Angelus Orientis Imp. 234.
 Alexius Comnenus Orientis Imp. 225.
 Alexius Patriarcha. 204.
 Almaricus Hispaniarum Rex. 131.
 Alphonsus Rex Hispania. 192. 213.
 Alphonsus Arragonia & Vasconum
 Rex. 217. 219.
 Alphonsus Rex Legionum in Hispania.
 pag. 202.
 Alphonsus Portugallia Regis filius.
 pag. 311.
 Alpinus Scotiæ Rex. 183.
 Alsfrius Northumbriorum Rex in
 Anglia. 163.
 Aluarnus. 298.
 Amalasuenta Athalarici Regis Gotho-
 rum mater. 131.

Am-

Anningus Piffauiensis Comes. 173.
Amurates primus Turcarum Rex. III.
 279.
Amurates secundus Turcarum Rex
VIII. 295.
Amurates tertius Turcarum Impera-
tor. 343.
Anastafius Artemius LXVII. Roma-
norum Imperator. 171.
Anastafius Dicorus LVI. Romanorum
Imperator. 128.
Anastafius Patricius. 206.
Andragathius. 98.
Andreas Hungarorum Rex. 208. 210.
Andreas Rex Hierusalem & Sicilia.
 pag. 267.
Andronicus Comnenus Orientis Impe-
rator. 227.
Andronicus Constantini Duce frater.
 pag. 212.
Anicius Olybrius. 120.
Anna Bolena Elisabetha Angliæ Re-
gina mater. 330.
Anneus Memorantius. 339.
Anseginus gener Pipini. 159.
Antenor Sicambrorum Rex. 24.
Antharit, sine Autharis Rex Longobar-
dorum. 147.
Anthemius. 119.
Antonius Bassianus Caracalla XXII.
Rom. Imperator. 48.
Antonius Dux Brabantie. 286.
Antonius Borbonius Dux Nauarræ.
 pag. 336.
Antonius Volaterranus. 307.
Anulus. 180.
Apfimarus Cobyrhaitarum Drungarius
 pag. 166. 167.
Arbogastes. 100.
Arbetio Consul. 90.
Argon frater Mahumed Cham. 260.
Arpertus Rex Longobardorum. 159. 169.

Arminius Dux Germanorum. 9.
Arnoldus Comes de Blanc Kenheim. 272.
Arnulphus Hollandiæ Dux. 200.
Aruandus præfectus Galliæ. 118.
Astor Manfredus. 312.
Atenulphus Capuæ Princeps. 199.
Athanagildus Gothorum Rex. 138.
Athenodorus Princeps. 125.
Athaulphus Gothorum Rex. 104.
Attila Gothorum Rex. 107.
Auitus Theodorici Gothorum Regis le-
gatus. 114.
Augerius Griffenius Busbequius. 350.
Augustinus Landus. 332.
Aulus Vitellius IX. Romanorum Im-
perator. 31.
Aurelius Alexander Severus XXV. Ro-
manorum Imper. 54.
Aurelius Commodus XVIII. Roma-
nor. Imper. 39.
Aurelius frater Froiola Regis Legio-
num. 174.
Aureolus Tyrannus. 70.
Aurona soror Luitprandi. 169.
Azanis Sultanus. 212.

B

Baizetes I. Turcarum Rex IX. 281.
Baizetes II. Turcarum Rex X.
 pag. 317.
Baldac Turcarum Rex. 218.
Baldericus frater Hermingfridi Regis He-
vulorum. 127.
Balduinus Rex Syriæ. 217. 220.
Balduinus Flander Orientis Imperator.
 pag. 235.
Balduinus Securus Flandriæ Dux. 217.
Baldus Rex Persarum. 130.
Balista Tyrannus. 71.
Bardanes Dux. 178.
Bardus Orientis Imperij moderator. 184.

Basileus Imperator. 121.

Basilus Cæsar. 185.

Basilus filius Leonis Armeni Imper.
pag. 182.

Basilus Macedo Græcorum Augustus.
pag. 189.

Bela Rex Hungariæ. 226. 245.

Berenarius Italiæ Rex. 191.

Beorgor Rex Alanorum in Gallia. 117.

Beringerus Comes Dallenstadius. 201.

Bernabo Dux Mediolanensis. 276.

Bernardus Bandinus. 307.

Beroaldus Rex Frisii. 156.

Bertaridus Longobardorum Rex. 159.

Bertarius frater Herminfridi Regis Herulorum. 127.

Bertarius Maiordomus Theodoric Regis Franciæ. 164.

Berthebemus Gabor. 358.

Bironius Marescallus regni Gallici.
pag. 353.

Blanca Grantia Regina. 273.

Bleda frater Attila Regis Gothorum.
pag. 107.

Blitildis Regina Franciæ. 163.

Boamundus Antiochiæ Princeps. 219.

Bodiccus Britannorum Comes. 142.

Boleslaus Pedicus Poloniæ Princeps.
pag. 240.

Bonifacius Marchio. 334. 335.

Bonosus Dux militum. 79.

Bothelius. 238.

Bretislaus Dux Bohemiæ. 216.

Brigantinus Dux. 308.

Britannicus filius Claudij Imp. 24.

Brunnechildis Francorum Regina. 141.
242. 143. 155.

Bruno Dux Bronjuicensis. 210.

Burchardus gener Henrici Ducis Bavarie. 194.

C

Abades Rex Persarum. 129.

Celins Balbinus. 57.

Cæsar Borgia. 312.

Caius Caligula IV. Romanor. Imp. 15.

C. Galba. 12.

C. Valerius Licinius. 86.

Calipha Aegypti. 224.

Callinicus Patriarcha. 165. 168.

Calo Ioannes Imperator Orientis. 220.

Calocærus Rex Cypri. 88.

Calpurnius Piso. 26.

Camillus Vitellius. 312.

Canaba Rex Gothorum. 77.

Canabus. 234.

Canutus Rex Daniæ. 238.

Capelianus Mauritanie Preses. 57.

Carazies Europa Dux. 301.

Carausius. 82.

Carcarius Patavij Dominus. 284.

Carduella Britonum Dux. 157.

Carinus. 81.

Carolomannus Rex Gallie. 187. 188.

Carolus I. Stuardus Magnæ Britanniæ Rex. 361.

Carolus II. Magnæ Britanniæ Rex.
pag. 363.

Carolus Siciliæ Rex. 258.

Carolus III. Rex Sicilia. 274. 277.

Carolus frater Ludovici Regis Gallie.
pag. 270.

Carolus filius Caroli Regis Gallie.
pag. 287.

Carolus VIII. Rex Francorum. 312.

Carolus IX. Gallie Rex. 335. 342.

Carolus Amitinus Regis Danorum filius. 217.

Carolus Audax Burgundiæ Dux. 306.

Carolus Borbonius Princeps. 328.

Carolus V. Germanor. Imper. 186.

- Carolus Comes Andegauensis. 258.
 Carolus Comes Flandriae. 218.
 Carolus Dux Lotharingie. 200.
 Carolus Princeps Condans. 341.
 Carolus Magnus. 177. 180.
 Carolus de Mongauual Comes Bucquo-
 ius. 359.
 Carolus simplex Rex Francorum.
 pag. 188. 191.
 Carolus Sueffonum Comes. 341.
 Catharina Anglia Regina. 330.
 Catharina Sfortia. 314.
 Catharina Urbini Ducis filia. 350.
 Celsus Nigrinus. 37.
 Celsus Tyrannus. 73.
 Censorinus Tyrannus. 74.
 Cenulphus Merciorum in Anglia Rex.
 pag. 177.
 Chaganus Rex Anarum. 148.
 Charegisilus. 142.
 Chassius Charea. 17.
 Chereus 18.
 Childebertus Francorum Rex. 148.
 Chilpericus Francorum Rex. 122. 145.
 Chilpingus Auernensis Comes. 173.
 Chramnus. 139.
 Chronobus Britonum Dux. ibid.
 Christianus Bruck. 339.
 Christianus IV. Rex Danie. 360.
 Christophorus Comes Palatinus Rheni.
 pag. 343.
 Ciccus Calaber. 305.
 Claudius Tiberius Nero III. Roma-
 norum Imperator. 13.
 Claudius Tiberius Drusus V. Roma-
 norum Imperator. 21.
 Claudius Domitius Nero VI. Roma-
 norum Imperator. 28.
 Clepus Longobardorum Rex. 141.
 Clochiliachus Danorum Rex. 127.
 Clodia Virgo Vestalis. 49.
 Clodius Puppius Maximus. 57.
 Clodomirus Rex Francorum. 86.
 Clodouæus I. Francorum Rex. 86. 90.
 Clotharius Rex Francorum. 139.
 Cnutus Danie & Anglia Rex. 202.
 Cocceius Nerva. 11.
 Commentiolus. 151.
 Comnenus Alexius. 227. 232.
 Concinnus Florentinus Marefchallus
 Francie. 358.
 Confidius Proculus. 10.
 Conobaldus Aquitania Rex. 139.
 Conradinus. 250. 252. 254. 256.
 Conradus Comes Francia. 189.
 Conradus Tertius XXI. Germanorum.
 Imperator. 223.
 Conradus Quartus XXVII. Germanor.
 Imperator. 249.
 Conradus Comes Zeringensis. 218.
 Conradus Friderci II. Imperator. fi-
 lius nothus. 256.
 Conradus gener Othonis Imperatoris .
 pag. 194.
 Conradus Glogoniensis Dux. 261.
 Conradus Kaufungus. 298.
 Constans Secundus LXVI. Romanorum
 Imperator. 162.
 Constans Constantini Magni filius. 88.
 Constantia vxor Mauritij Imperato-
 ris. 148.
 Constantiana soror Constantij. 90.
 Constantinus Magnus 84. & seqq.
 Constantinus secundus XLIV. Roma-
 norum Imperator. 88.
 Constantinus Tertius LXIV. Romano-
 rum Imperator. 157.
 Constantinus Sextus LXXVII. Roma-
 norum Imperator. 175.
 Constantinus filius Romani Imperato-
 ris. 193.
 Constantinus Monomachus Orientis Im-
 perator. 207.
 Constantinus Orientis Imperator. 194.

Constantinus Scotiae Rex. 186.
 Corbulo. 27.
 Corchutes Selymi I. Turcarum Regis
 frater. 319.
 Cornelius Sabinus. 17.
 Coron Rome Praefectus. 135.
 Cosrhoes Persarum Rex. 155.
 Crispus Constantini Magni filius. 87.
 Cromuelis. 361.
 Crotildis coniux Cbilperici Francorum
 Regis. 122. 130.
 Cunibertus Longobardorum Rex. 161.
 164.
 Cunimundus Gepidarum Rex. 134.
 140.
 Crumus Bulgarorum Princeps. 179.
 180.
 Cutradus Rex Cantuariorum, 177.

D

D Acco. 144.
 David Regis Scotiae filius. 281.
 David frater Leolini Principis Vval-
 lie. 160.
 David Baumgartnerus. 339.
 David Imperator Trapezuntij. 301.
 Decebalus Rex Dacorum. 37.
 Decius XXXI. Romanorum Impera-
 tor. 61.
 Diadumenus Macrini filius. 52.
 Didius Iulianus XX. Romanorum Im-
 perator. 44.
 Dinzio Attila filius. 119.
 Diogenes Dux militum. 212.
 Ditericus Marchio Misunia. 240.
 Domitia vxor Valentis Imperatoris.
 pag. 96.
 Dracolenus. 144.
 Drusus Tiberij filius. 10.
 Drusus filius Germanici. 11.
 Duglassius Comes in regno Scotiae. 295.

Dunstanus Rex Scotiae. 215.

E

E An Rex Scotorum. 154.
 Eanfridus Rex Northumbro-
 rum in Anglia. 156.
 Eberhardus Comes Vvritenburgensis.
 pag. 279.
 Eberhardus Palatinus. 193.
 Ebroinus Maiordomus Neustria. 164.
 Ebulus Comes. 268.
 Ecbertus Marchio Saxoniae. 214.
 Edbertus Cantuariorum in Anglia Rex.
 pag. 172.
 Edelbertus Rex Cantuariorum. 177.
 Edelvedus Rex Anglia. 197.
 Edunaldus Merciorum Rex in Anglia.
 p. 172. 173.
 Edilfredus Rex Nordanimb-
 ro- rum. pag. 154. 155.
 Edmundus Angliae Rex. 193.
 Edmundus Orientalium Anglorum Rex
 pag. 185.
 Edredus Angliae Rex. 193.
 Eduardus Rex Angliae. 191. 197. 266.
 269. 304. 333.
 Eduardus Dux Geldriae. 274.
 Egbertus Danorum Rex. 185.
 Egbertus Dux Bransuicensis. 210.
 Egfridus Northumbro-
 rum Rex in An-
 glia. 163.
 Eleutherius Exarchus in Italia. 155.
 Elmuflein. 186.
 Elmutan Sultanus Aegypti. 245.
 Enricus Augustanus Episcopus. 199.
 Erhardus Saxoniae Marchio. 201.
 Ericus Orientalium Saxonum Rex.
 pag. 191.
 Ericus Dux Foro-
 iulien- sis. 177.
 Eridicus frater Theodoric-
 i Regis Go-
 A a a tho-

thorum. **pag. 116.**
 Ernestus Dux Alemaniae. 203.
 Ernestus Dux Austriae. 213.
 Ernestus Dux Sueniae. 201.
 Ernestus Ludouicus Dux inferioris Saxoniae. 359.
 Ethus Scotiae Rex. 186.
 Etuuius Scotorum Rex. 174.
 Euarius Gothorum Rex. 117.
 Eucherius. 103.
 Eudinus Rex Northumbrorum in Anglia. 156.
 Eudocia Augusta. 106.
 Eudoxia Augusta. 211.
 Eudoxia Theodosii vxor. 114.
 Eugenius Scotorum Rex. 97. 174.
 Eutropius. 101.

F

Fabius Maximus Consularis. 5.
 Farfaix. 361.
 Faula Dux Cantabrie. 164.
 Fausta Constantini vxor. 87.
 Faustina Antonini Imp. filia. 39.
 Ferdinandus Castelle Rex. 205. 239. 266.
 Ferdinandus Dux Albani. 341.
 Ferdinandus Gonzaga. 333.
 Ferdinandus Hungarie & Bohemie Rex. 327.
 Ferrandus Rex Neapolis. 309.
 Flambertus. 191.
 Flavius Domitianus XII. Romanorum Imperator. 34.
 Flavius Sabinus Consul. ibid.
 Flavius Gratianus XLVIII. Romanorum Imperator. 98.
 Florentinus Comes Hollandie. 210. 224. 262.
 Florianus Taciti frater. 79.
 Fonteius Agrippa. 33.

Franciscus Rex Gallie. 335.
 Franciscus Alenconius Dux Brabantie. 348.
 Franciscus Borbonius Princeps Contianus. 341.
 Franciscus Bussionius. 290.
 Franciscus Dux Guisins. 336.
 Franciscus Essenensis. 334.
 Franciscus Maria Dux Urbini. 324.
 Franciscus Pallius. 307.
 Franciscus Rauaillacus. 355.
 Franciscus Sfortia Dux Mediolanensis. 325.
 Franciscus Saluiatus Archiepiscopus Pisanus. 307.
 Franciscus Ursinus Grauinæ Princeps. pag. 313.
 Frangipanus Comes. 362.
 Frauta Comes Raucennæ. 121.
 Fredegundis Francorum Regina. 142.
 Fridericus Secundus Sicilie Rex. XXVI Germanorum Imperator. 246.
 Friderichs Barbarossa XXII. Germanorum Imperator. 229.
 Fridericus Dux Austriae. 245.
 Fridericus Dux Sueniae. 219.
 Fridericus Baro Tieffenbachius. 359.
 Fridericus Comes Isenburgus. 240.
 Fridericus Dux Saxonie Altenburgensis. 360.
 Fridericus Dux Saxonie Vinariensis. ibid.
 Fridericus Henricus Palatinus. ibid.
 Froiola Rex Legionum in Hispania. 174.
 Froiola Rex Hispanie. 192.
 Frumarius Suenorum in Hispania Rex. pag. 115.
 Fulco Rex Hierosolymis. 219.

G

Gabriel Bathorius Transiluanie Princeps. 358.

Gabriel Mongomerius Comes. 335.
 Gailenus. 144.
 Gaina Dux Arcadij. 101.
 Galeatius Maria Sfortia Dux Mediol.
     pag. 305.
 Galla Placidia soror Honorij. 105.
 Gallus Caesar frater Iuliani Apostata.
     pag. 90.
 Garibaldus Dux. 106.
 Garsias Castella Comes. 102.
 Garsias Vasconum Rex in Hispania.
     pag. 209. 222.
 Garsias Sanctius Rex Navarra. 192.
 Gasto Comes Fuxensis. 304.
 Gasto Foissens Dux Nemorensis. 319.
 Geisericus Vandolorum Rex. 105.
 Gemes, seu Zizimus Mahumetis II.
     filius. 311.
 Genserius Gothorum Rex. 105.
 Georgius Dux Megapolitanus. 332.
 Georgius Princeps Mosconia. 244.
 Gerardus Comes Montensis. 272.
 Germanicus Caligula Imperator. 8.
 Germanus Theodosii socer. 151.
 Geroldus Banaria Dux. 177.
 Gerontius Dux Honorij. 104.
 Gertrudis Regina Hungarorum. 239.
 Gibellini. 253.
 Gildo. 101.
 Gifalaricus Rex Gothorum in Hispania. 127.
 Gisebertus Baro Batenburgius. 341.
 Giselbertus Palatinus. 193.
 Gisulphus. 148.
 Glocestria Dux in Anglia. 295.
 Godebertus Longobardorum Rex. 159.
 Godefridus Dania Rex. 177.
 Godefridus Lotharingia Dux. 209.
 Godigifilus frater Gundobagi Burgundiorum Regis. 126.
 Godomarus Rex Francorum. 130.
 Gozelus Lotharingus. 205.

Granius Martiauns Senator. 11.
 Gratianus Imperator in Britannia. 107.
 Gregorius filius Leonis Armeni Imperator. 182.
 Grimoaldus Longobardorum Rex. 163.
 Grimoaldus Pipini filius. 170.
 Grindio. 144.
 Gripho Comes Neustria. 173.
 Gubazes Rex Laziorum. 137.
 Guelfi. 253.
 Guido Rex Hierosolymorum. 232.
 Guido Ybaldus Feltrius. 314.
 Guilielmus Rex Siciliae. 227.
 Gundamundus Francorum Rex. 123.
 Gundebaldus Francorum Rex. 122.
 Gundericus Vandalarum Rex. 105.
 Gnntheramnus Rex Aurelia. 144. 145.
 Gustaus II. Adolphus Rex Sueciae.
     pag. 360.

H

H Abdalla Dux Saracenorum in Syria. 173.
 Haidar Rex Persarum. 343.
 Halberstetes Rex Dania. 219.
 Hali Rex Arabum. 159.
 Haraldus Rex Anglia. 211.
 Haraldus Danorum Rex. 194. 198.
 Haraldus Noruegia Rex. 211.
 Hatto Archiepiscopus Moguntinus. 190.
 Hazanes Bassa Bosnensis Tyrannus. 351.
 Heinricus Dux Lignicensis. 261.
 Helena mater Constantini. 87.
 Heliogabalus. Vide Marcus Antoninus.
 Heluius Pertinax XIX. Rom. Imp. 42.
 Hemmingus Danorum Rex. 180.
 Henricus Anglia Rex. 228.
 Henricus Borbonius Princeps Condans
     pag. 341. 349.
 Henricus Castella Rex. 239. 380.
 Henricus Comes Louanienfis. 216.

Henricus Comes Richemontia. 309.
 Henricus Danorum Rex. 249.
 Henricus Dux Tartarorum. 245.
 Henricus II. Rex Gallie. 335. 349.
 Henricus IV. Rex Gallie. 353.
 Henricus Tertius cognomento Nigri,
 XVII. Germanorum Imp. 209.
 Henricus Sextus XXIII. Germanor.
 Imperator. 232.
 Henricus filius Friderici Secundi Im-
 perator. 249.
 Henricus filius Ioannis Lancastri. 280.
 Henricus Landgravius Thuringie. 245.
 252.
 Henricus Otta de Wyartenberga Baro
 Bohemus. 359.
 Henricus Stuartus Rex Scotie. 338.
 Heraclionas LXV. Romanor. Imp. 158.
 Heraclianus. 153.
 Heraclianus Africa Comes. 104.
 Heraclius Imperator. 153. 154. 155.
 Herbertus Comes Viromandensis. 191.
 Herennianus Tyrannus. 73.
 Herincrus Francorum Rex. 11.
 Herioldus. 180.
 Herineus Remensis Episcopus. 191.
 Hermannus Dux Luzelburgensis. 214.
 Herminfridus Rex Herculorum. 131.
 Hermintrudis Imperatrix. 187.
 Hieronymus à Brendestein. 339.
 Hildericus Rex Austrasiorum. 159.
 Hildericus Rex Francie. 163.
 Hincmarus Remensis Archiepiscopus.
 pag. 188.
 Honorius Imperator. 101.
 Honoricus Rex Vandalorum. 123.
 Hormisda Persarum Rex. 146.
 Hugo Comes Tiberiadis. 216.
 Hismael Sopus Rex Persarum. 318.

I

Iacobus I. Rex Scotie. 392.
 Iacobus III. Rex Scotie. 310.
 Iacobus IV. Rex Scotie. 310. 310.
 Iacobus V. Rex Scotie. 320.
 Iacobus Aragonia Rex. 239.
 Iacobus Rex Sicilia. 260.
 Iacobus Passius. 307.
 Iacobus Persarum Rex. 309.
 Iacobus Sanctacrucius. 314.
 Iacobus de Vicomarijs Venetorum
 Dux. 323.
 Ianicula Valachia Regulus. 347.
 Ibrahim Bassa. 329.
 Iezdegirdus Persarum Rex. 137.
 Ildobaldus Gothorum Rex. 134.
 Imin Amiras Saracenorum. 180.
 Ingenius Tyrannus. 69.
 Ioachimus II. Elector Brandeburg. 341.
 Ioanna Regina Sicilia. 269. 275.
 Ioanna Suffolcia. 333.
 Ioannes Arragonie Rex. 280.
 Ioannes Rex Bohemie. 270.
 Ioannes Dux Brabantia. 261.
 Ioannes Dux Bulgaria. 202.
 Ioannes Burgundie Dux. 284.
 Ioannes Cantabrie Rex. 315.
 Ioannes Castella Rex. 280.
 Ioannes Castellus. 354.
 Ioannes Comes Arenbergius. 340.
 Ioannes Dudleus Northumbria Dux.
 pag. 333.
 Ioannes Exarchus in Italia. 154.
 Ioannes Ferdinandus Testenbachius Co-
 mes. 363.
 Ioannes Fridericus Dux Saxonia. 338.
 Ioannes Galeatius. 277.
 Ioannes Georgius Elector Brandebur-
 gensis. 341.
 Ioannes Hunniades Hungarie Pro-
 rex.

Vex. pag. 292. 299.

Ioannes Manfronus Venetorum Dux.

pag. 323.

Ioannes Medices. 224.

Ioannes Paulus de Balleonibus. 322.

Ioannes Portugallie Rex. 308.

Ioannes Rauenna Exarchus. 170.

Ioannes Rota Comes Caserta. 253.

Ioannes Sfortia. 214.

Ioannes tutor Hollandia. 289.

Ioannes Zimifces Orientis Imperat. 197.

Ionathan Summus Pontifex. 20.

Iothames Sultanus Atalia Princeps.

pag. 237.

Iouinianus, vel Iouianus XLVI. Ro.

manorum Imperator. 93.

Iouinus in Hispania Imperator. 106.

Irene Imperatrix. 175. 177.

Isabella Hierosolymorum Regina. 232.

Isaacius Angelus Orientis Imperator.

227. 231.

Isaacius Exarchus. 158.

Isdigerdes Rex Persarum. 107.

Ismael Rex Persarum. 343.

Islam Tartarorum Chamus. 348.

Iulacrus Persarum Rex. 309.

Iulia filia Augusti. 13.

Iulia Mammaea mater Seueri Impera-

toris. 55.

Iulianus Apostata XLV. Romanorum

Imper. 91.

Iulianus Mediceus. 308.

Iulius Maximinus Thrax XXVI. Ro-

manorum Imperator. 56.

Iulius Nepos Imperator. 121.

Iulius Sabinus. 33.

Iunius Siluanus Praefectus Asiae. 24.

Iustina Valentiniani II. mater. 99.

Iustinianus Imperator. 136. 137.

Iustinianus Secundus LXVIII. Roma-

nor. Imp. 165.

Iustinus cognatus Iustini Imp. 130.

K

K Ennutus II. Scotiae Rex. 183.

L

L Adislaus Hungaria Rex. 292.

Ladislauus Rex Poloniae. 261.

Lambertus Rex Italiae. 190.

Lamoratus Comes Egmondanus. 341.

Landolphus Capuae Princeps. 199.

Kanthilaus, sine Ladislauus Rex Neapoli-

lis. 285.

Laurentius Mediceus. 307. 330.

Laurentius Teupolus. 342.

Lazarus Bulcus Seruiae Despota. 279.

Lentulus Getulicus. 11.

Leo Armenus Byzantinus Imperator.

pag. 180.

Leolinus Princeps Valliae. 260.

Leontia vxor Phocae Imperat. 153.

Leontius LXIX. Romanor. Imp. 166.

Leopoldus Dux Austriae. 278.

Leopoldus Pulcher Dux Austriae. 213.

Lescus Albus Poloniae Princeps. 240.

Lendesius Maiordomus Franciae. 162.

Liberottus Firmianus. 313.

Licinus. 85. 86.

Liuba Hispaniae Rex. 151.

Linia coniux Augusti. 5.

Locus flammae mulier venefica. 23.

Lollia Paulina. 16.

Lollianus Tyrannus. 67.

Longinus Exarchus Rauenna. 141.

Longinus frater Zenonis Imperat. 125.

Lotharius V. Rex Galliae. 194.

Lotharius Italia Rex. ibid.

Luca Sabellius. 323.

L. Vitellius Praefectus Syriae. 31.

Ludouicus Balbus VI. Germanorum

Imperator. 187.

A a 3

LH-

Ludouicus Bavarus XXXV. Germanorum Imperator. 244. 271.
 Ludouicus Borbonius Princeps Condens. 336. 341.
 Ludouicus Comes Flandria. 270. 278.
 Ludouicus Comes Nossouins. 340.
 Ludouicus Comes Palatinus. 245.
 Ludouicus Helfestein Comes. 324.
 Ludouicus Hungaria & Bohemie Rex. pag. 326.
 Ludouicus Gallia Rex. 193. 194. 200.
 Ludouicus Instus Gallia Rex. 357.
 Ludouicus Lucenburgenfis Comes stabiliis Regis Gallie. 357.
 Ludouicus Landgravius. 210.
 Ludouicus Rex Germania. 183.
 Luitprandus Ansprandi filius. 169.

M

Mæonius Tyrannus. 71.
 Macclianus Britannorum Comes. pag. 142.
 Macrianus Tyrannus. 70.
 Mahmethes II. Turcarum Rex. IX. pag. 295. 299.
 Mahumethes III. Turcarum Rex XIV. pag. 352.
 Mahumethes Bassa Carabemidanus. 349.
 Mahumethes Cherei Tartarorum Precensium Chamus. 348.
 Mahumethes Hodabendes Rex Persarum. 343.
 Mahumethes Michaelis filius. 303.
 Maimon Amiras Saracenorum. 180.
 Magnentius Pseudo-Imperator & Tyrannus. 89.
 Magnus Dux Brunswicensis. 274.
 Magnus Dux Mosconia. 364. 376.
 Maioranus militis magister. 115.
 Manaluci. 225.
 Mamerus Scaurus. 12.

Manfredus Friderici II. Imp. filius notus. 252. 253.
 Maniaces. 207.
 Manuelis Orientis Imperator. 222.
 Marcomanni. 94.
 Marcomirus Francorum Rex. II.
 Marcus Imperator in Britannia. 103.
 Marcus Antonius Bassianus Varius Heliogabalus XXIV. Rom. Imp. 52.
 M. Antonius Gordianus XXIX. Romanorum Imperat. 59.
 Marcus Antonius Bragadennus. 341.
 Marcus Antonius Columna. 322.
 Marcus Aurelius Antonius XVII. Romanorum Imperat. 38.
 M. Aurelius Carus XXXIX. Romanorum Imperat. 81.
 Marcus Aurelius Claudius XXXV. Romanorum Imp. 75.
 M. Aurelius Maxentius Tyrannus. 84.
 M. Aurelius Probus XXXVIII. Romanorum Imperat. 79.
 M. Claudius Tacitus XXXVII. Romanorum Imp. 78.
 M. Iulius Philippus Arabs. XXX. Romanorum Imperat. 61.
 Marcus Saluius Otho VIII. Romanorum Imperat. 30.
 Margarita Comitissa Hennebergensis. pag. 251.
 Margarita mater Conradini. 255.
 Margarita Valesia Regina Navarra. pag. 342.
 Maria Comitissa Palatinat. 245.
 Maria Maximiliani Imperatoris coniux. 308.
 Maria Scotie Regina. 338.
 Marina Imperatrix. 175.
 Marinus Dux Honoris. 104.
 Marius Tyrannus. 68.
 Martinus Arragonia Rex. 280.
 Marnuan Dux Saracenorum. 172.

Masdras Suenorum in Hispania Rex .

pag. 115.

Mauritius Chartularius in Italia. 158.

Mauritius Elektor Saxonia. 332.

Mawritius Cappadox LXI. Romanor.
Imperator. 148.

Maximus in Hispania Imperator. 106.

Maximus iunior Tyrannus. 85.

Maximus Pupienus XXVIII. Roma-
norum Imperator. 58.

Maximus Tyrannus. 98.

Matthias Rex Hungaria. 310.

Mechtildis filia Henrici Ducis Braban-
tie. 251.

Medarses filius Heraclij Imperatoris.
pag. 155.

Mercurius Albaniensis Venetorum Dux
pag. 323.

Meroveus Chilperici Regis Francorum
filius. 143.

Metuchal Amiras in Baldach. 184.

Mezentius. 162.

Mezeseles. 101.

Michael Balbus Dux. 180.

Michael Bulgaria Despota. 266.

Michael Burzes. 196.

Michael Tertius Imperator Orientis .
pag. 185.

Michael Calaphates Imperator Orien-
tis. 205.

Michael Psellus. 212.

Milcolumbus Scotiae Rex. 215.

Milo Comes. 192.

Minerua Constantini vxor. 87.

Mithridates Armenia Rex. 20.

Muefter. 22.

Muesteus. 78.

Momyllus Augustus. 121.

Moses Zeceleorum Dux. 353.

Mubamed Cham. 358. 260.

Muelius Mabumethes. 346.

Mundus Dux militie in Dalmatia. 133.

Marzulfus. 234.

Musa Zelebis VI. Turcarum Rex .

pag. 284.

Mustapha Bassa Budensis. 347.

Mustapha filius Solymani Imperatoris.
pag. 288. 333.

Mutius Attendolus. 288.

Mutnazar Amiras in Baldach. 184.

N

Nadasites Comes. 362.

Narcissus libertus. 22.

Narsetes Instliniani Eunuchus . 136.
137. 152.

Nazaleod Rex Britannorum. 127.

Nepotianus Constantini ex sorore ne-
pos. 89.

Nicephorus Græcorum in Oriente Im-
perator. 177.

Nicephorus Phocas Orientis Impera-
tor. 195.

Niceta. 177.

Niger. 45.

Nicolaus Serinus Comes. 337.

Noradinus Turcarum Princeps. 222.

Numerianus. 81.

O

Octania vxor Rubellij Planti. 26.

Octavianus Caesar Augustus. 6.

Octavianus Comes Mansfeldius. 350.

Octavius Sagitta Tribunus plebis. 24.

Odenatus Palmyrenorum Rex. 71.

Odo Episcopus. 188.

Odo Rex Burgundia. 205.

Odoacer Herulorum Rex. 121. 124.

Ossa Merciorum Rex in Anglia. 173.

Olaus Rex Noruergianorum. 202.

Oldradus Lamponianus. 290.

Omar Saracenorum Rex. 158.

Ougie-

Onglesius. 363.

Opilius Macrinus XXIII. Romanorum Imperator. 50.

Orcaues Turcarum Rex II. 270.

Orcaues filius Solymani I. 284.

Orestes Gothus Imperator. 121.

Orisclius Rex Northumbroꝝ in Anglia. 157.

Orphanotrophus. 205.

Osmanes Bassa Dux. 349.

Osmanus Turcarum Imperator. 360.

Osfredus Northumbriae Rex in Anglia. pag. 175.

Osuinus Merciorum Rex. 159.

Osualdus Rex Northumbriae. 158. 173.

Othman Dux Saracenorum. 157. 159.

Otho Secundus Occidentis Imperator. XIII. 198.

Otho Tertius Germanorum Imperator XIV. 200.

Otho Quartus Dux Saxonie. 238.

Otho Moraviae Dux. 218.

Otho Tertius Parmae Dux. 289.

Otocarus Rex Bohemiae. 258.

P

P **Adianus Secundus Romae Praefectus. 25.**

Pala Consul. 37.

Pandulphus Malatesta. 314.

Penda Rex Merciorum. 156. 159.

Periaconconca Ismaelis Regis Persarum soror. 343.

Perozes Persarum Rex. 120.

Petronius Maximus Senator. 111.

Petrus Aloysius Farnesius Dux Placentiae, & Parmae. 331.

Petrus Antisiodorensis Imperat. Constantinopolitani. 240.

Petrus Arragonia Rex. 215. 239.

Petrus Arragonius Siciliae Rex. 259. 260.

Petrus Castelle Rex. 273.

Petrus Hungarorum Rex. 208.

Petrus Mauritij Imperatoris frater. pag. 151.

Petrus Strozius. 334.

Petza Theodorici Italiae Regis Dux. pag. 126.

Pharasmaes Iberiae Rex. 20.

Philippicus Imperator. 169.

Philippicus Bardanes LXXI. Romanorum Imperator. 170.

Philippus Asiae Landgravius. 360.

Philippus Tertius iunior Francorum Rex. 219.

Philippus Quartus cognomento Pulcher Rex Galliae. 266.

Philippus Rex Galliae. 260.

Philippus Mommorencius Comes Hannanus. 341.

Philippus Suenus XXIV. Germanorum Imperat. 237.

Phocas LXII. Romanorum Imp. 153.

Pigmentellius Princeps Beneventani. pag. 315.

Pilatus 18.

Pipinus Maior domus Franciae. 164.

Pipinus Neustriae Comes. 173.

Piso Praetor in Hispania. 8. 11.

Piso Tyrannus. 72.

Plancia vxor Pisonis. 9. 11.

Plantianus Afer. 46.

Plintha Comes. 105.

Primislaus Rex Poloniae. 261.

Priscus Dux gener Phocae Imp. 153.

Procopius cognatus Iuliani. Apostatae. pag. 93.

Publius Aelius. 42.

P. Licinius Gallienus XXXIV. Romanorum Imperat. 65.

Publius Licinius Valerianus XXXIII.

Romanorum Imperator. 64.
Pompeia Macrina. 10.
Pomponius Labeo. 12.
Pontius Comes Tripolitanus. 219.
Pontus de la Gardia. 348.
Popielus Princeps Polonorum. 183.
Poppæa Sabina vxor Neronis. 24. 27.
Posthumus Agrippa. 13.
Posthumus Tyrannus. 67.

Q

Qadi & Marcomanni. 94.
Quietus Tyrannus. 70.
Quintillus frater Claudi Imperator. 75.

R

Rabdonas Rex Frisonum. 170.
Radagaisus Rex Gothorum. 103.
Raginfredus. 180.
Ranimirus Aragonie Rex. 204.
Ranimirus III. Legionum Rex. 195.
Ranulphus Aquitanie Dux. 186.
Raphael Riarius. 306.
Rasimundus Rex Sarmatarum. 86.
Ratherius Sicamborum Rex. 24.
Raymundus Comes Tripolitanus. 219.
Raymundus Princeps Antiochie. 222.
Recimer militie magister. 114. 117.
Reftarius Sueuorum Rex. 115.
Regellianus Tyrannus. 69.
Reginbertus. 161.
Reinchildis Baichlingia. 201.
Richardus Anglie Rex. 229. 233.
Richardus Comes Cornubie XXIX.
Germanor. Imperat. 256.
Richardus Eboracensis. 301.
Richildis. 187.
Rinimirus Aragonie Rex. 211.
Robaneus Dux in Gallia. 362.

Robertus Andie Dux. 186.
Robertus Bruffius Scotorum Rex. 264.
Robertus Rex Francorum. 191.
Robertus Flandrie Comes. 254.
Robertus Flandrie Dux. 217.
Robertus frater D. Ludouici IX. Regis Gallie. 248.
Robertus Sansfenerinus Comes Calatie, pag. 309.
Robertus Sicilia Rex. 272.
Rodoaldus Rex Longobardorum. 159.
Rodelinda. 161.
Roegaudus Dux Foroluij. 175.
Rogerius Mortimerius. 266.
Rogerius Princeps Antiochie in Syria. pag. 217.
Romanus Argyrus Orientis Imperator. pag. 203.
Romanus Diogenes Orientis Imperator. pag. 211.
Romilda coniux Chagani Regis Auarum. 148.
Rosimunda Longobardoru Regina. 140.
Rubellius Plantus. 26.
Rudolphus Christianus Comes Frisie Orientalis. 260.
Rudolphus Dux & Elektor Saxonia. pag. 287.
Rudolphus Dux Lotharingus. 270.
Rudolphus Saxoniae Dux. 278.
Rudolphus Sueuorum Dux. 213.
Rufinus. 101.

S

Sabbatius Imperator designatus. 182.
Saladinus Sultanus Egypti. 225.
Salim Dux Saracenorum in Egypto. pag. 173.
Salomon Praefectus Africa. 136.
Sancia Campana. 269.
Sanctius Aragonie Rex. 211. 215.

Sau-

Sanctius Maior Castellæ Rex.. 204.
 Sanctius Rex in Hispania. 213.
 Sanctius Legionum Rex. 195.
 Sanctius Suprabienfis Rex in Hispania. 183.
 Sanguinus Turcarum Princeps. 227.
 Saphar Sultanus Ægypti. 224.
 Saporex Rex Persarum. 94.
 Sarbara Dux militiæ. 156.
 Satilia Messalina. 27.
 Saturninus Comes. 106.
 Saturninus Tyrannus. 72.
 Sebastianus Portugalliæ Rex. 344.
 Sebastianus Tyrannus. 106.
 Seatekia Indæus. 187.
 Seianus. 10.
 Selymus I. Turcarum Rex XI. 319.
 Sempronius Gracchus. 13.
 Seneca. 26.
 Septimius Seuerus Pertinax XXI. Romanorum Imperator. 47.
 Seraph Sultanus Babyloñiæ. 281.
 Sergius Galba VII. Romanor. Imp. 29.
 Serinus Comes. 362.
 Sernianus Dux in Armenia. 38.
 Seuerianus. 37.
 Seuerus. 45.
 Seuerus Augustus. 117.
 Seuerus pater Guntheramni Regis. 145.
 Sex. Marius. 10.
 Sextius Paconianus. 12.
 Sigebertus Rex Angliæ. 159.
 Sigebertus Francorum Rex. 141.
 Sigibrandus Ansprandi filius. 169.
 Sigifridus. 180.
 Sigismundus Austriacus.
 Sigismundus Rex Francorum. 130.
 Sigismundus Hungariæ Rex. 281.
 Silanus. 22. 26.
 Silanus Princeps Senatus. 16.
 Silius. 22.
 Silo Princeps Saracenorum. 174.

Sindualdus Brethorum Rex. 138.
 Sobeslaus Dux. 218.
 Soleiman filius Orcaus Regis Turcici pag. 272.
 Solymanus I. Turcarum Rex V. 283.
 Stauratius. 176. 179.
 Stephanus Rex Bosnia. 304.
 Stephanus Hagiochristophorites. 227.
 Stephanus Sebastophorus Dux militum. 208.
 Stilico. 102. 103.
 Sueno Dams filius Regis. 215.
 Suenus Danorum Rex. 198.
 Suentopolcus Pomeraniæ Dux. 240.
 Sultanus Ægypti. 224.
 Sylvanus Dux. 90.
 Syroes Persarum Rex. 155. 156.

T

T Albotus. 298.
 Tamerlanes Rex Tartarorum. 281.
 Tatinus Gratianus. 12.
 Teias vltimus Gothorum Rex in Italia. 136.
 Telefis Bulgarorum Rex. 174.
 Tertullus Consul. 106.
 Tetricus iunior Tyrannus. 72.
 Tetricus senior Tyrannus. ibid. 74.
 Thecmasis Rex Persarum. 343.
 Theodobatus Rex Gothorum in Italia. pag. 131. 133.
 Theodobertus Francorum Rex. 127. 135. 148.
 Theodebertus filius Chliperici Regis Francorum. 141. 154.
 Theodisclus Rex Gothorum in Hispania. 135.
 Theodobaldus Francorum Rex. ibid.
 Theodomirus Francorum Rex. 90.
 Theodoricus III. Hollandiæ Dux. 200.
 Theodoricus Comes Hollandiæ. 208.

Theo-

Theodoricus Elſatius Comes Flandriæ.

pag. 218.

Theodoricus Francorum Rex. 154.

Theodoricus Gothorum Rex. 107. 117.

Theodoricus Suenorum Rex. 115.

Theodorus Baro Battenburgius. 341.

Theodorus Cantacuzenus. 227.

Theodorus Laſtavis. 240.

Theoſoſius iunior LI. Romanor. Imperator. 107.

Theoſoſius filius Leonis Armeni Imperator. 182.

Theoſoſius Mauritij Imperat. filius. 151

Theodota Imperatrix. 175.

Theophania Othonis II. Imperat. vxor. pag. 200.

Theudelinda Longobardorum Regina. pag. 147.

Theudius Rex Gothorum in Hispania. pag. 134.

Thimo Marchio. 214.

Thomas patruus Richardi Regis Angliæ. 280.

Thomas Tyrannus. 182.

Thoriſmundus Gothorum in Gallia Rex. 110.

Thraſco Dux Obetritorum Vvandalarum. 177.

Thraſybulus Mathematicus. 55.

Tiberius Tertius LXX. Romanor. Imp. pag. 197.

Tiberius Italia Tyrannus. 172.

Tiberius Nepos Caligulæ. 16.

Tigranes Rex Armenia. 12.

Tigellinus Soſronius. 30.

Timolans Tyrannus. 73.

Titus Veſpaſianus XI. Romanorum Imperat. 33.

Tommbais Alcairi Sultanus. 321.

Tomoreus Colocenſis Archiepiſcopus. pag. 326.

Tonantius Ferreolus. 118.

Totila Gothorum in Italia Rex. 135.

Toto Dux Nepeſinus. 174.

Traligius Comes. 268.

Traſemundus Comes Capuanus. 160.

Trebellianus Iſauriæ Princeps Tyrannus. 73.

Trebellienus Ruſſus. 12.

Trebonianus Gallus. XXXII. Romanorum Imperat. 63.

Triphyllius. 178.

Tudunus Cherſona Princeps. 168.

Turenus Comes & Gallorū Dux. 364.

V

Valerius Aquitaniæ Dux. 173.
Valens. 86.

Valens frater Valentiniani. 96.

Valens Proconſul Achaiæ Tyrannus. 72

Valentinianus II. 99.

Valentinianus Tertius. LII. Romanorum Imperat. 111.

Valentinianus Magnus XLVII. Romanorum Imperat. 95.

Valeria Meſſalina vxor Claudij Tiberij Druſi. 21.

Valerius Aſiaticus Conſul. 18. 20.

Valerius Aurelianus XXXVI. Romanorum Imperator. 76.

Valerius Diocletianus XL. Romanorum Imperat. 82.

Valerius Diocletianus Hercules XLI. Romanorum Imp. 83.

Valla ſcotorum Rex. 264.

Vedaſtus Epicoſopus Atrebatenſis. 126.

Venda Ducis Polonia filia. 173.

Veremundus Rex Legionum in Hispania. 202. 205.

Vernerus Abbas Fuldenſis. 199.

Vesper Siculus. 259.

Vibius Paſſienus Proconſul Africa. 73.

Vibulenus Agrippa Eques Romanus. 12
Vile.

Vilericus Gothorum Rex in Hispania.

151.152.

Vistoria, sine Vistorina Tyranna. 74.

Vistorinus Tyrannus. 68.

Vistorinus iunior Tyrannus. ibid.

Villerius Rotomag. Praefectus. 352.

Vinitianus. 22.

Vinelocius Thiphernas. 313.

Vitiza Rex Hispaniarum. 164.

Volagesus Parthorum Rex. 38.

Vortimerus Britannorum Rex. 122.

Vvalia Gothorum Rex. 105.

Vvalterus Gallus. 216.

Vvarochus Macliaui filius. 142.

Vvelpho Dux Bavariae. 219.

Vvenceslaus Dux Bohemiae. 264.

Vvenceslaus Dux Lutzelburgensis. 273.

Vvenceslaus Saxoniae Dux. 278.

Vvilhelmus Angliae Rex. 214.

Vvilhelmus Comes Flandriae. 218.

Vvilhelmus Comes Hollandiae XXVIII

Germanorum Imperator. 244. 251.

Vvilhelmus Dux Normanniae. 193.

211.

Vvilhelmus Grumbachius. 330.

Vvilhelmus Henrici Regis Angliae filius. 217.

Vvilhelmus Princeps Achaicus. 348.

Vvilhelmus Rufus Rex Angliae. 216.

Vvitzanus Dux Abodritorum. 175.

Vvoldemarus Marchio Brandenburgensis. 271.

Z

Z Eliobes Rex Hunnorum. 129.

Z Zenon Iauricus LV. Romanorum Imperator. 121. 123.

Zenobia vxor Odenati. 74. 77.

Zoes Augusta. 203.

Zuendeboldus Rex Lotbaringiae. 189.

F I N I S.

